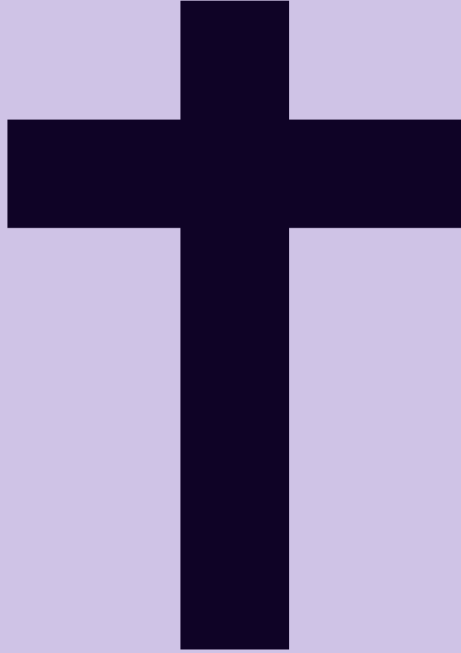

I nyúucarij ti jájcua ti a'íjna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'íjna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcuá ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een
ajta Salmos**

**Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcuá ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu'
pue'een ajta Salmos New Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

SALMOS	1
San Mateo	153
San Marcos	220
San Lucas	260
San Juan	330
Hechos	381
Romanos	442
1 Corintios	467
2 Corintios	490
Gálatas	505
Efesios	514
Filipenses	522
Colosenses	528
1 Tesalonicenses	534
2 Tesalonicenses	539
1 Timoteo	542
2 Timoteo	549
Tito	554
Filemón	557
Hebreos	559
Santiago	578
1 Pedro	584
2 Pedro	591
1 Juan	595
2 Juan	601
3 Juan	602
Judas	603
El Apocalipsis	605

SALMOS

1

I ti jì'ré'can jìme' tyámua'vi'ra'aj pué'een

¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati'
tìquee a'íjma namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj tyi'ijxána'cira',
capu ajta hua'antyána'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios,
² sulu a'íj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
ajta a'íj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta tíca'.
³ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítyei'rij
tì a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,
tì ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo'ré'nyej a'náj tì huatatáca'an
ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.
¡Néijmi'i tyi'tíj tì jìn je'ej ricij, tyámua' pu atyojo'ré'nyinyii!

⁴ Ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij capu a'yan tyé'yi'ij,
jì'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij áacaj tì yo'cuí'naj.

⁵ A'íj mu jìn i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu a'íjma puéjtzij huo'ta'sij
ajta quee tyi'tíj huá'ci'tyij a'áa tì tyejé'sejre' a'íjma jimi i maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij.

⁶ Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

¹ ¿Jì'nye mej mij ju'itziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'?
¿Jì'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?

² I maj rey jìn tyityetyu'uj majta tajtúhuan jìme' a'íjci japua i chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi'i tyi'tíj jìn avíitzij je'ej ricij
a'íjci jimi i Tavástara' majta a'íjci jimi i tì antyihuaviihuaca'.

³ Majta je'en a'yan tyí'tyejijhuaj tíjìn:

“¡Tyiche' tyí'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!

¡Tyej tyij quee che' jì'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj huací'ca'an!”

⁴ A'íjna i Tavástara', tajapuá tì tyejé'ijtaj,

a'íj pu hua'a'tzej a'íjma,

⁵ aj pu'ij té'ej, nyu'camui'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,

huápu'ij pu'ij nyu'camui'ij a'yan tyu'taxájtaj tíjìn:

⁶ —Nu'rij tyámua' jáaruuj a'íjci i nyaj rey jìn tye'entyárujtye'ej a'ájna a Sión, jo'tij
tyámua' tyejé'een.

⁷ Nyaataxájta je'ej tì arí tyaaxá'pui'intarej i Tavástara',

a'íj pu a'yan tyinaaté'exaaj tíjìn: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een;

ijíj nu nyáaj nyeríj a' táataj pué'een.

⁸ Naatáhuaviij nyaj a'íjma muaatávi'tiste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzij mua'
a'rij muá'ra'nyij

ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuéj jóo'asej a'íj mu majta a jitze ajtyama'cáantaj
muá'ju'un,

nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.

⁹ Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityatatyíj a'íjci jime' i itz'íj, ipajta a'yan huá'uurej ti'ij xá'rij paj huatyátaaraxi'in!"

¹⁰ Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyíj siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'íj xu jo'itéej xá'ra'nyij,

ityámua' xu naa a'íjci tyi'huó'iteeritye'en!

¹¹⁻¹² Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyámua've'e'j siajta jéehua tzáahuatyi'ra'aj jime',

siajta jimi ecóotutaxi'in xuuviváaj,

ti'ij quee a'íin tyinyú'caj,

siajta je'en sij mua'aj huácui'nyij i juyéj jitze,

ji'nye i ti jin nyú'camui' jiye'tzín pu huataséjre'e'j.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj a'íj jitze jahuoo maj huatyóohuiire'en!

3

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Tavástara' jaatyáhuire'en

Chuícarij David ti jo'yú'xaca', ti'ij ju'uunaca'aj a'íjci jimi i juyó'j Absalón

¹ Nyavástara',

jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,

jéehua mu a'íimaj i maj meríj nyéetzi'j nyéjcha'íire',

² ¡jéehua mu i maj a'yan tyí'nyaxaj tíjin:

"Capu i Dios japuan huatányuusij!"

³ Pajta muáaj, nyavástara',

a'íi paj pué'een i ti nyacánasij ti'ij naatyáhuire'en,

a'íi paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,

a'íi paj pué'een i ca'nyíjra'aj ti nyatá'caa.

⁴ Nyejíihuaj nu a'yan tyá'huoo ti'ij i Tavástara' naatyáhuire'en

a'íi pu'ij nyanamujran a'ájna jo'tíj tyámua' tyejé'een jo'tíj a'íin já'sejre'.

⁵ Naatyáhuí'sij nyajta huatácusij, nyati'ij nyij nyajtáhua'aj huatájisij,

ji'nye a'íi pu i Tavástara' naatyáhuire'e'j.

⁶ Canu huá'tziinye' a'íjma i maj mui'ij i maj nyo'sii

i maj meríj nyajná mej mij naatyényo'si'tye'en.

⁷ ¡Ájchesij, Tavástara'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!

Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'ij i maj nyéjcha'íire',

¡pajta hua' tamej eecátaaraxi'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

⁸ Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

¡pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'chájta'naj jitze!

4

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'e'jvivin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Dios nyéetzi'j paj naatyáhuire'e'j,

¡pata'aj naatájeevej nyati'ijta a' jimi huatyényuunyij!

Muáaj paj tyináahuaj nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
ná'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamuj i nyaj a jimi huatyéenyuj.

² Mua'aj, mu siaj a'ij jin óotzaahuatye' i siaj va'cán jin tyityatatyij,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj i siaj jin ná'xaahuataj?,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj siaj a'ij xie've' siajta a'ij huoo
i tiqee je'ej huatóomua'aj,
ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' a'ij xie've' i tyáati' ti tyámua' jimi tyi'tyúucha'ij;
siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' nyanamuj nyati'ijta jaatájeevej.

⁴ ¡Siata'aj tyí'tziinye'ej siajta quee che' tyí'xana'cire'ej!
Siatí'ijta huatyéejin, siatí'ij quee che' je'ej tyahuáasime'ej
aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej siaj tyí'mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'támu'vejritaj
siajta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástara'.

⁶ Mue'tij mu a'yan tyí'xaj tijin: “¿A'tanyij taataséjratye'sij i tyaj jin
huátatyamua've'en?”

¡Tavástara', tyámua' paj naa tyi'taxié've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i nyaj jin nyetyamua've'
pequee a'yan a'ijma jimi i maj jéehua i tyeríicuj tyícha'ij majta jéehua i nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhu'i'sij nyajta je'en huatácusij,
ji'nye muáaj paj, Tavástara', nyatá'caa nyej nyij nyaxáahuaj yéehajcaj.

5

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej tí'ijta eeré'nyej i xicáj

I ti a'ijna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'ijci jitze i ci'sitye'rij. Chuíicarij
David ti jo'yú'xaca'

¹⁻² Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios,
huánamuj je'ej nyaj tyí'xaj,
pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusij,
huánamuj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,
ji'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Tí'ijta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyanamujran,
tí'ij ooj huápu'i'ij hua'íya'caj muéetzij nu jimi jaataxájtaj tyi'tij ti je'ej ricij nye jimi,
nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'íin pué'een i Dios ti naa ja'sejratye' i ti je'ej pua'aj een,
capu je'ej tyí'rij maj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a jamuán aja'chej,

⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'íimaj á'vej i maj óotzaahuatye'.

Capáj muáaj hua'xie've' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,

⁶ pahua'antypuá'rite'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxié've'ej i maj avíitzij
jin je'ej pua'aj ricij majta tyí'tyacui'caa.

⁷ Nyajta nyáaj, a'ijci jime' i paj va'cán jin nyaxie've',
nyáaj nu utyárutyij a' tyeyúuj tzajta';
¡í'rij nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuatyi'ra'aj jime',
nyajta jaséeraj a'ijci a' tyeyúuj ti naa een!

⁸ Tavástara', mej mij quee a'íimaj naatyámue'tin i maj nyéjcha'íire'

a'áa paj nyojoovi'tij jo'tij tyámua' tyejé'een,
a'íj paj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een.

⁹ Camu a'íimaj a'náj jì'récán jìme' tyí'xaj;
ja'íi mu huápuí'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!

Í maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej tí'ij jo'maj muí'chíj ja'vá'naj majta
hua'antyícuunaxíj,
jhuápuí'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

¹⁰ jNyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'íjma!

jMuáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj hue'tzij jin
tyí'xaj!

Capáj huo'taxié've'en a'íjci maj jéehua tyi'ijxána'cira',
ji'nye a'íi mu muéetzij muaatyáhue'taca'.

¹¹ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jahuoo pej pij muáaj huo'tyáhuíire'en,
a'náj tina'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;

ji'nye muáaj paj huá'cha'ij.

A'íimaj i maj muaxie've', a'íi mu a' jitze ma'can jutyamua've',

¹² ji'nye muáaj, Tavástara', a'íj paj tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;
muáaj paj a'íjna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

6

Je'ej ti síj tyu'tyényuunyij tí'ijta je'ej tyóomua'ajcaj

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
tyí'cui'nacaa ti arahuéecaj tye'ejvivin. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

capáj a'íjna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camuí',

capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jìme' i paj jin huápuí'ij nyú'camuí'.

² Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

ji'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.

Tavástara', tyináahuaatye',

ji'nye néijmi'que' nu i nye tyéviij jitze nyevivej.

³ jNyetyényeviveesij a'íjci jìme' i nyaj tyí'tziinye'!

Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu've'nyesij?

⁴ Mujo'té'yi'ij, Tavástara', jpa'ta'aj nyajapuáj huatányuunyij!,

ja'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij i paj jin nyaxie've'!

⁵ Capu i'ríj ti a'tíj ti arí huamuí' muéetzij mo'támua'ree,

¿a'tanyíj tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?

⁶ Nu'ríj tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.

Tí'ij púna'aj tíca'rij jitze jéehua nu nyeyiin

a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jìme' i nyaja'ra'.

⁷ Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jìme' i ti tyinyetyáacui',

jcanu che' tyámua' metyóonyeej a'íi mej mij pué'eenye' i maj nyéjcha'íire'!

⁸ jXa'ajtáciinyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ji'nye i Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!

⁹ Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuavíij,

jí Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' i nyaj jimi huatyéenyuj!

¹⁰ A'íimaj i maj nyéjcha'íire', mati'ij huácuí'nyij a'íjci jìme' i maj tyí'tziinye',

a'íi mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,

ja'íi mu jiye'tzín huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'íin pué'een i juées ti tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'

Ti'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna ti'ij tyu'táchuiicaca' i Tavástara' jimi, a'yájna ti'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i Cus, a'íj ti jitze eeráma'can i Benjamín

¹⁻² Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuire'en; ipata'aj nyajapuáj huatányuunyij néijmi'caa jimi i maj quee nyeséejracuj! iNaatyáhuire', ji'nye a'yaa mu a'íimaj een mati'ij i muajyéj, mej mij quee a'íimaj naatyátzaanaxi'in ajta je'en quee aja' a'títan ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!

³ Tavástara', nyaj Dios,

¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huaríj?

¿Nyiquij a'tíj naajé'caj?

⁴ ¿Ca' séej i nya' amíincuj tyi'tíj jin je'ej pua'aj nyetyaanájchij?

¿Ca' tyi'tíj jitzán naapuá'rityej i ti nyéjcha'íire' i ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?

⁵ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'íin naatamuáritye'en i ti nyéjcha'íire', che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'riechej, ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

⁶ iPata'aj nyu'camui'ij ájchenyij, Tavástara'!

iNyu'camui'ij paj huatá'sejrataj a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'!

Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'uuren, nyajamuan paj yésejria'aj.

⁷ Miche' mue'tíj i tyeítyee a jitze atahuístira'nyij pajta acáyixi'in a' ipuáaj jitze, hua' japua a'íjma.

⁸ Tavástara', muáaj paj huá'xijtye'en i tyeítyee,

a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyéevijtíj,

a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'tíj nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'íjna jin a'yan huaríj.

⁹ Dios paj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

pajta jamua'reej je'ej ti síj tyí'mua'tzej,

ajta je'ej ti síj tyétye' imuáj jutzájta' tyí'mua'tzej,

iantyipuá'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricij i maj quee tyámua' tyityetyúucha'ij,

pajta tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

¹⁰ A'íjna i ti naatyáhuire'ej a'íi pu a'íin pué'een i Dios jútye' imuáj ti já'sejre', a'íjma ti japua huatányuusij i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹ Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'xa'puí'intare' ti quee a'náj jitzán huataséjre'sij i ti je'ej pua'aj een.

¹² Típua'aj i tyáat' quee tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;

pu'ríj tyámua' tya'ajcájtyej i jutu'namua',

¹³ pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'entyitáatimee, ipu'ríj tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyényo'se'en!

¹⁴ Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'i

pu'ríj jo'tacuí'nyaca' ti'ij i ti tyiyóoj ja'mej,

a'íj pu jin jutza' i ti je'ej pua'aj een

ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzij pué'een.

15 Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' imuáj huápu'i'ij jo'cacúunyican, a'áa pu'ij ja'tyévesij jo'tij jusíj tyeje'tyáacuj.

16 ¿A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricij ajta i ti jin nyo'se' a'íi pu jitzán tyi'rá'eexaj!

17 Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' ji'nye a'íi pu quee tyi'tíj jin á'itzeere', nyetyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i Tavástara', a'íjci jitze ma'can je'ej ti ántyapuaj i tajapuá ti já'sejre'.

8

A'íjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'tíj ti tyámua' een i tyáataj jimi

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i canárij Gat ti ja'a'rij. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', muáj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí, ja'íjna i paj jin ántyapuaj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!, jajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye jóo'asej a'íjci jitze i tajapuá ti séejre'!

2 A'íimaj mu tyu'táchuiicaj i maj cále'en, a'íimaj i ti'ríj i maj móoj tza'caa, a'íjma paj jin períj huatyá'ca'an, a'íi mu mij pué'eenye' i maj muájcha'íire', pej pij hua'antypuá'ritye'en i maj quee tyu'namuaj pajta i maj muanyo'si'tye'.

3 Nyati'ijta jaaséj i tajapuá ti séejre' muáj paj jaatyátaahuaca' nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',

4 a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tíjin:

¿A'tanyíj pué'een i tyáati'?

¿A'tyaanyíj maj pué'een i tyeítyee?

¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?

5 Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj tí'ij dios,

pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en tí'ij a'íjna jin tyámua' tyí'sejria'aj,

6 pajta jaatá' tí'ij a'íin tyu'ta'íjtaj néijmi'i jitze muáj paj tyú'taahuaca',

a'yaa paj tyaatá' tí'ij a'íin néijmi'que' antyúumua'reeriaj,

7 a'íjma jimi i cánya'xii ajta i túuru'uj, ajta a'íjma jimi i tyi'tyán simuáruunyij,

8 ajta a'íjma jimi i pína'see i maj rá'rie i jútye',

a'íjma jimi i hue'tyéé jájritze' maj ja'chej,

jajta néijmi'caa a'íjma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

9 Tavástara', muáj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí, ja'íjna i paj jin ántyapuaj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

9

Chuícarij a'íj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i ci'sítye'rij majta i canárij jitze. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',

nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'

nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin.

2 Muáj jútye' imuáj paj já'sejre',

a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huájíjhua nyenyetyámua'va'aj,

jnyáaxie've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuiicaj je'ej paj ántyapuaj!

³ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu muéetzij jimi huatoo'uunaj;
mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

⁴ Muáaj paj juées pu'éen i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',
papu'ríj acáayixij a' ipuáaj jitze, pej pij tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en.

⁵ Papu'ríj hua'ajtyá'xij a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye',
pajta hua'antypua'rij a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ipapu'ríj jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'rihua'aj!

⁶ A'íjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'ríj huamuí',
majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze jo'tij a'íin tyejé'ijtaj,
muáaj paj hua'antypua'rityej,
capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

⁷ Ajta i Tavástara' a'íi pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',
a'íi pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ipuáa ti'ij huo'xa'pui'intari'tze'en,

⁸ néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
a'íi pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee.

⁹ Tavástara' pu tyámua' naa tyihuá'cha'ij a'íijma i maj quee che' je'ej jájtyoovej;
a'íi pu tyámua' tyihuá'cha'ij mati'ijta je'ej tyityóomuajtyaj.

¹⁰ Tavástara',
i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'íijma i maj muahuoo.

¹¹ Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti a'áa tyejé'ijtaj a'ájna a Sión;
sياهو're'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti a'íin tyi'tíj huáruuj.

¹² Dios pu hua'tamuá're'rii a'íijma i maj je'ej tyityóomuajtyej
ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
puéjtzij pu huo'ta'sij a'íijma i maj hua'nyo'si'tye'.

¹³ Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
ipata'aj nyaj japua huatanyuunij nyej nyij quee huámu'nyij!

¹⁴ A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,
a'yaa nu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i cháanacaj japua
ti muéetzij jimi xá'pui' mej mij tyu'táchuiicaj,
nyej nyajta nyetyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

¹⁵ A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu jujíimua'aj je'ej pua'aj ju'uurej,
a'íi mu jujíimua'aj eetávitzej
a'íjci jitze i tápi'narij a'íimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.

¹⁶ Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,
a'íi pu arí néijmi'i tyo'xá'pui'intarej.
A'íj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
a'íjci jime' i tyi'tíj a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyéevi'.

¹⁷ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee tyá'tzaahuatye',
majta i maj yo'huá'xij i Dios,
a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,

¹⁸ ji'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',
capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

¹⁹ Ájchesij, Tavástara',

capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tyáati' ti óotzaahuatye',
pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁰ A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátziinye'en, Tavástara',
¡huo'ta' mej mij uhuóomua'tzjij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en

¹ Tavástara', ¿jij'nye pej pij a' imuáj já'sejre'?,

¿jij'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rjijcaa?

² Jéehua pu ootzáahuatye', a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

ajta huápui'ij nyu'camui'ij jamuaritye' a'íjci i ti tyóoxaahuaj,

ajta a'íi pu huatyévi'ri'huaaj

a'íjci jime' a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'íin séecan huavívi'.

³ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusíj tyi'tjij tyí'xie've';

a'íi pu je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj i ti jéehua tyí'nyacua'aj ajta majúujipuaaj i Tavástara'.

⁴ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu huápui'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyí'xaj tijin:

“Capu Dios séejre'. Capu ma' a'tjij ti nyéetzij tyi'tjij jin ná'xijtye'ej.”

A'íi pu néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti jitzán tyí'mua'tzej.

⁵ A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'tjij jin ricij.

A'íjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,

capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'íin jaaséj.

A'íi pu hua'a'tzej i maj jájcha'íire',

⁶ ajta a'yan tyí'mua'tzej ti quee a'tjij je'ej ja'uuren,

ti ajta quee a'náj tyi'tjij je'ej pua'aj rinyij jimi.

⁷ Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii,

ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,

nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séejre'ej ajta i ti je'ej pua'aj een.

⁸ A'íi pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee,

ajta avíitzij jin jaje'catan a'íjci i ti quee tyi'tjij jin á'itzeere'.

Tyámua' pu naa tyé'sej a'íjci i ti quee pújoorej ti huatyóonaj:

⁹ a'yaa pu een ti'ij i muájjevej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta',

a'aj pu'ij je'raque'tjij ja'eeve' a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue',

a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj,

ajta ti'ij jaatyévi', aj pu'ij jaatyása'rieéchij i tápi'narij tzajta'.

¹⁰ A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,

matí'ij a'íimaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'yaa pu tyí'mua'tzej ti i Dios tyojo'hua'naj,
ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'tjij huaséj.

¹² ¡Ajchesij, Tavástara', pajta ajmájca'taj!

¡Capáj huojo'hua'nan i maj quee je'ej jájtyoovej!

¹³ ¿Jij'nye mej mij, nyaj Dios, a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij tyí'tyana'naj,
a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xijtye'en?

¹⁴ Muáaj paj asíj períj huo'séj maj huápui'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

¡papu'ríj huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'puí'intare'en ti'ij tyihua'tyévi'ijtye'!

Muéetzij mu jimi juca'nyej a'íimaj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj,

muáaj paj huo'tyáhuüre'sij a'íjma i maj xá'ricaanyij.

¹⁵ ¡Antyína'xij i hua' muáca' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

¡Pajta huo'xíjtye'en a'íjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij

'asta na'aj quee che' tyi'tíj hua' jimi á'itzeeria'aj!

¹⁶ Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime';

¡a'íimaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹⁷ Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i maj tyóoxaahuaj, muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.

¹⁸ Tyámua' paj tyo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci i ti xá'rican pajta a'íjci i ti quee je'ej jájtyoovej:

¡che' a'íjna i tyáati', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca',

quee che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'uurej!

11

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu jahuoo ti'ij i Tavástara' naatyáhuüre'.

Ajta ji'nye mej mij a'yan tyí'nye'ixaatye' tíjin:

“Huata'úunaj a'ájna jo'tij i jiríj jo'quéetimee, a'yájna mati'ij i pína'see.

² Huo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij:

a'íi mu tyámua' ja'uurej i i'ríj a'íjci jitze i tú'namua'aj,

majta tyámua' tya'ajcájtye'sij i ti tye'ejví i tú'namua'aj jitze

majta je'en, a'ájna jo'maj jó'avaaj,

a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyámua' tyí'tyetyeityee.

³ Ajta tipua'aj i maj tyí'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'íj,

¿tyi'tanyí jin je'ej rinyij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij?”

⁴ Tavástara' pu a'úu já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een.

Ajta a'íjna i ipuariáara'an i Tavástara' tajapuá pu já'sejre',

ajta tyámua' naa tya'tányeerij

tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'íjma i tyeítyee.

⁵ Tavástara' pu hua'sej i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ajta jéehua huápuí'ij hua'xana've'

a'íjma i ti hua'ránajchi maj huatyényo'se'en.

⁶ Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviij a'íjma japua i maj je'ej pua'aj ricij,

a'íj mu jin huatyéviij i ti'ixcuáa, i tiéj ajta i tyi'tíj maj a'yan jatamuá'muaj tíjin asúufrej,

ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'ij jin néijmi'i tyu'riá'taasij.

¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'pui'intare'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéevijtij!

⁷ A'íjna i Tavástara' capu tyi'tíj jin á'itzeere'

ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;

¡a'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyesejre'!

12

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuüre'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i canárij arahuéicaj ti tye'ejvivin. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Taatyáhuire', Tavástara', ji'nye camu che' séejre' i maj muéetzij jimi tyá'tzaahuatye' majta tyámua' tyí'tyesejre'ej, camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.

2 A'íi mu jucuanamuaj séej jamuán majta séej; je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj.

3 Tavástara', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',

4 i maj a'yan tyí'xaj tijin:

“A'íi pu'uj tajitzé juxie've' i tatyényij, tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.

¿A'tanyij óoca'neye ti'ij tyitaata'íjtye'en?”

5 A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástara' tijin:

“A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee juca'nyej a'íijma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.

A'íj nu jin ijíj ájchesij,

nyajta a'yan tyihuo'tyáhuire'sij mati'ij a'íimaj jéehua tyá'xie've'.”

6 A'íjna i Tavástara' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tij;

ja'yaa pu een ti'ij i pláataj ti huápuí'ij jumua'tij, maj tyámua' tyeetyáatiej i oornaj jitze aráahua'puaj pua'máj!

7 Muáaj paj Tavástara', tacha'íij puá'mej,

ja'náj tina'aj paj tacha'íij puá'mej a'íijma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj ricij!

8 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij jo'tij na'aj mu séejre' majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej pua'aj een.

13

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jáahuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara',

¿A'najnyí pano'támua'reerij?

¿Nyi jusén jime' penyojo'hua'xij?

¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?

2 ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i nyaxiéjnyu'caa

jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tina'aj juxaamuijritya'aj?

¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyi'huíire'ej na'mej i ti nyéjcha'íire'?

3 Tavástara', nyaj Dios,

inaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i nyajíise'!

¡Nyej nyij quee nyáaj huámui'nyij!

4 ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'íire' yee: “Nu'ríj jaatyáamue'tij”!

¡Che' quee jutyamua've'ej tipua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

5 Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin nyaxie've',

nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatányuusij.

6 ¡Nyetyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' nye jimi tyú'ruuj!

14

Tyi'táj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze ajtyáma'can

¹ A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios séejre', néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,

tyi'táj mu jin huápuí'ij je'ej pua'aj huaríj,
¡capu síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!

² Tajapuá pu imuáj i Tavástara' hua'sej a'íjma i tyeétyee ti'ij huo'séj tipua'aj síj séjre'ej ti tyihuojó'itej, a'táj ti i Dios huocaj.

³ Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrurij i juyéj ti je'ej pua'aj een, néijmi'i mu juxa'aj tyi'táj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.
¡Capu che' síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!
¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeétyeristyamua' ti'ij a'táj ti páan huácua'nyij, a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástara'.

⁵ A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínnya'aj, ji'nye Dios pu a'íjma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.

⁶ A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj, ajta i Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij.

⁷ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Sión a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can! Ti'ij i Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'táj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'quéej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,

¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tíj néijmi'i tyámua' tyejé'een ti ajta a' jitze ajtyáma'can?

² A'íi pu'uj i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij séecan jamuán, ajta a'íjna jin tyí'xaj i ti ji're'can jime' néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa,

³ a'íjna i ti quee a'táj je'ej pua'aj tyí'xaj, a'íjna i ti quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amíincuj, ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,

⁴ a'íjna i ti hua'xana've' a'íjma i maj huápuí'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta tzaahuatyi'ra'aj tyícha'ij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye' i Tavástara' jimi, a'íjna i ti aróo'astee je'ej ti tyi'táj jin tya'tóorasij tyij ajta quee tyámua' tyé'yi'can jimi,

⁵ a'íjna i ti hua'nyijtye' i jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze' tyaanájchitye'en, a'íjna i tiquee jaxie've' ti tyi'táj ancuriáan avíitizij jime' a'íjci jimi i tiquee tyi'táj jin á'itzeere'.

A'íjna i ti a'yan tyi'tyúucha'ij, capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej.

16

Capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti jéetze' tyámua' een tyej tyij ja'ancuriá'an

Je'ej ti tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

¹ ¡Nyéetzij náacha'ij, Dios, ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuire'en!

² Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tíjin:

“Muáaj paj nyavástara' pué'een, i ti néijmi'i nye jimi tyámua' tyí'uurej, capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj.”

³ A'íimaj i hua' dioosijtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye',

⁴ a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusánturistyamua' majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.

¡Canu a'náj tyi'tíj a'yan uuren mati'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jime'!

¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

⁵ Muáaj, Tavástara', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'ij,

muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij, nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

⁶ A'íj nu tyu'mué'tij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij huápu'i'ij naa tyojo'sé'rin,

¡naa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij ti tyinaací'ij!

⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyinu'cájuyetyej, ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íi pu tíca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.

⁸ A'náj tina'aj nu tyámua' tyá'mua'reej ti i Tavástara' nye jimi yéesejre', a'íi pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

⁹ A'íj pu jin, i nyatzájta',

jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyévi'j juxáahua' séeria'aj ja'mej,

¹⁰ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,

¡capáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpeteyej jo'tij ja'tyácun!

¹¹ Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej.

Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre',

tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

¹ Tavástara', huánamuaj nyaj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

pajta a'yan huárinij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij,

tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo,

ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² ¡Che' muéetzij jimi jo've'me'en i maj jin ná'xijtye'en

ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'pu'i'in!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

tíca' paj mujo've'mej pej pij náacha'iin,

tyámua' paj períj huápu'i'ij naa tyinaatyéesej,

pajta quee tyi'tíj huátyoj ti je'ej pua'aj een.

Canu tyi'tíj huataxájta' ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,

4 a'yájna mati'ij i séecan ricij,
nu'ríj ajtáaraa a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye',
a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaaa jitze.

5 Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze,
canu a'náj ajtáaraa a'íjci jitze a'nyúucaaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

6 Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,
ji'nye muáaj paj nyanamuaj,
pata'aj náanamuj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.

7 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin nyaxie've',
muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire'
a'íimaj i maj jahuoo paj a'íjna jin huo'tyáhuíire'en i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

8 A'yaa paj tyináacha'íin tí'ij a'yóoj paj huápui'ij jaxie've',
miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'íin i maj a' jimi tyí'huíire'

9 a'íjma jimi i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej,
ji maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íi mu meríj nyajná!

10 A'íi mu óotzaahuatye', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj i séecan,

11 a'íi mu véjri' nyacújta' naavájraj
a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóota'.

12 A'yaa mu huasé'rin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj huápui'ij nyinyu'cacuj
a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa
majta huápui'ij a'íjna jin tyí'ijchó've' mej mij ootátzunaxi'in.

13 Ájchesij, Tavástara', ¡pata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íjma!

¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxi'in!

A' chúun jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj
tyí'tyúucha'ij,

14 a'íjna i paj jin néijmi'i putyí'uurej, Tavástara', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij,
¡hui'rájhua'xíj a'íjci jitze i cháanacaj,

i maj jitzán jahuoo i tí tyihuá'ci'tyij!

Tyu'tá' mej mij a'íimaj huochíjtyaanyi'taj,

mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,

ajta tí'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxújmua'.

15 Ajta a'yan tyí'jiré'can jime', nyej nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej

a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,

¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'ijta huájistij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David tí jitze ajtyáma'can,
Tavástara' tí jimi tyí'huíire', i tí a'íjci i chuíicarij huatáchuicaca'aj tí'ij i Tavástara'
japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta néijmi'caa jimi i maj jájcha'íiria'ca'aj. A'íi pu
a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

1 Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej;
¡nyáaj nu muaxie've'!

2 Muáaj paj naatyáhuíire'ej,
a'íi paj pué'een i tí nie'cánasij,
i tí nyajapuáj huatányuusij,
nyaj Dios,

i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,
 i nyaj jin huatyényanaj,
 i ti néijmi'i putyí'uurej ti'ij nyajapuáj huatányuunyij,
 ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénaya'avaaj jútye' imuáj.
³ Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a jimi tyi'tyéevijtij mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyati'ijta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu naatyáaji'quej
 nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj.
⁵ A'íjna i ti tye'entyípuaapua'rityee pu nyojo'rirej,
 ja'í pu naatyáaji'quej ti'ij naajé'caj!
⁶ Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyényuj,
 naatyényuj ti'ij i Dios naatyáhuire'en,
 a'í pu'ij náanamujri' i ju tyeyúuj tzajta',
 ja'í pu jáanamujri' i nyaj huajíhuaca'!

⁷ Aj pu'ij huápu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj,
 a'í pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jiríj,
 a'í pu jin tyu'táhuaxij i Tavástara' ti nyú'camui',
⁸ Tzú'rita' pu citzíj iráanyej,
 ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
 jutyényij jitze pu ti'ixcuáa éejhua'naa ti a'táatimee!
⁹ A'í pu tya'antacúj i tajapuá, ti'quij yava'cáanyej.
 ¡Ajta jityán i icájra'an jitze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj ti xú'muaa!
¹⁰ A'í pu séej japua avé'yixij i tajapuá maj tyí'huire', ti'quij huatará'raj
 a'í pu jaatátajchaca' i áacaj.
¹¹ A'í pu jin huatyóo'avaataca',
 ajta a'íjna jin ahuónaj,
 i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj
 ajta a'íjna jitze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.
¹² Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij maj
 huatyóona'axcava'xi'in i víityee,
 aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.

¹³ A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',
 a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamujrej ti'ij víityee maj huatányuunyij,
 tyéetyee jamuán ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.
¹⁴ A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj ti'ij i'ríj ti jin tyu'támuiinyij,
 cha' mu'uj mij huatóo'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.
¹⁵ Ajta pu huataséjre i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj i jájritze',
 ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'í pu ajta huataséjre
 a'íjna jime' ti tzíinyi're' huatánamujre i nyúucaria'ra' i Tavástara',
 ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.

¹⁶ Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'ín já'sejre',
 jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti jéehua ootí'.
¹⁷ Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjma jimi i maj huápu'ij uhuácaca'nye' maj
 nyéjcha'íire'.
 I maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.
¹⁸ A'aj mu naatanyó'si'tyey nyati'ij quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,

ajta i Tavástara' pu naatyáhuu,í,

¹⁹ a'íi pu nii'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
 ;nyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!

²⁰ I Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij
 a'íjna i ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ij,

²¹ ji'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavástara',
 ;canu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!

²² Nyáaj nu a'náj tina'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
 canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej ti a'íin junyúuca jín tyu'ta'íjtaca'.

²³ Canu tyi'tíj jín a'ítzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,
 nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tíj nyaj huamue'tij
 a'íjci jime' nyaj néijmi'i jín tyámua' huaríj jo'tij a'íin já'sejre'.

²⁵ Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti tyámua' tyí'sejre',
 ajta ji'réenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'tíj á'ítzeere',

²⁶ pajta quee hue'tzij jín séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'hue'taca,
 pajta huápu'íj jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.

²⁷ Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
 pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahuatye'.

²⁸ Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,
 muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'ájna jo'tij jo'tíca'.

²⁹ Muáaj paj naatáhuire'sij a'íj nu jín jaatyánasij a'íjci i ti nyéjcha'íire',
 ajta quee naatyánasij i ti jín curia'námi'huajmee i hua' chájta'naj.

³⁰ A'íjna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jín tyámua' een,
 ajta i ti jín tya'tóoratziiri' i Dios a'íj pu jitze i'ríj tyaj jitzán tyú'ca'nyej,
 ;Dios pu huo'tyécha'íisij néijmi'caa a'íjma i maj jitzán tyí'ca'nyej!

³¹ ¿A'tanyíj Dios pué'een, ti quee Tavástara' jitze séejre'?
 ¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj síj séejre' ti'ij taatyécha'íin?

³² Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa,
 a'íi pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'ij,

³³ a'íi pu tyi'tá'caa ti quee a'chu tyíjetyej i nye chapuáaj, a'yájna ti'ij i muaxáj,
 ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye' imuáj,

³⁴ a'íi pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyényo'se'en,
 ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj i tú'namua'aj tyapúusti' ti jín
 taavijhua.

³⁵ Muáaj paj nyecha'ij pajta nyajapuáj huatányuusij,
 pajta tyámua' naa tyí'nyevi' a'muáca'ta' jime',
 pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuu a'íjna muáaj paj tyinaatá'.

³⁶ Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze ti'ij quee tyi'tíj nyetyesi'huaritye',
 canu nyij tyi'tíj jitze éejcataj i nya' íicaj jime'.

³⁷ Nyahuo'taven i maj nyéjcha'íire' nyajta je'en huo'táa'saca',
 aj nu nyij tányij huariá'raa nyati'ij hua'antypua'ritya'aj.

³⁸ Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuiixij.
 A'íi mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'íicajmee.

³⁹ Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyati'ij huatyényo'sej,
 muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'íimaj nye jimi ecóotutaxi'in i maj quee tyu'namuaj,

40 ajta mej mij nye jimi huatoo'uunaj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.
 A'yaa nu nyij tyihua'antyipuá'rij a'íjma i maj nyaxana'va'ca'aj.
 41 A'íi mu jahuoca'aj maj huo'táhuíire'en, ajta capu a'tíj huo'táhuíirej,
 Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'íin quee huó'namuajri'.
 42 ¡A'yaa nu huó'ruuj ti'ij chuéj ti muíinyíj áacaj ti jajcui'naj!
 ¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij ti'ij xiéerij a cáayej jitze!
 43 Nyajapuáj paj huatanyúj a'íjma jimi i tyeítyee maj quee tyihuojó'itej,
 pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj
 majta tyeítyee nyahuíire' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.
 44 Matí'ijta náanamuj, a'íi mu na'rá'astijre'ej,
 tyeítyee mu tyámua' tyí'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 45 majta séecan i tyeítyee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu quee che'
 je'ej jáytyoovej
 majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.
 46 ¡Che' jusén jin séjre'ej i Tavástara!
 ¡Che' tyámua' eenye' i ti nyecha'ij!
 ¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios ti nyaj japua huatányuusij!
 47 A'íi pu Dios pué'een i ti puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nyoorej
 ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i ti chájta'najmee jitze.
 48 A'íi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxiejvi' i maj nyéjcha'íire',
 ajta a'íjma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyeyo'si'tya'cuj.
 ¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i tyétyacaa maj
 tyo'cájaaxiejve'!
 49 A'íj nu jin tyí'muatyojtzire' hua' tzajta' i tyeítyee,
 nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jitze i paj jin ántyapuaj.
 50 Muáaj paj tyi'tá'caa ti tyu'tyámue'tij a'íjna i paj rey jin ja'antyíhuoj,
 a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i David pajta i maj jitzán eeráma'can.

19

I ti jin i Dios naa huasé'rin a'íjci jitze i ti tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
 1 I tajapuá ti séejre' pu jaxaj i ti jin i Dios naa huasé'rin,
 ajta i ti tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' ti a'íin jéehua tyu'yí'tin.
 2 A'náj tina'aj mu jatyáxajta,
 majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.
 3 Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáxajta
 capu síj nyúucarij namuajre',
 4 ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua,
 a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.
 A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj ti'ij i xicáj a'áa ja'séria'aj já'ra'nyij,
 5 ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej ti'ij i ti huatyényeíichij,
 a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij ti'ij i ti tie'chacaa ti'ij tyu'mué'tin.
 6 A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyésij jitzán i jútye' ti séejre',
 ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjci jitze i tajapuá ti séejre',
 ajta quee huatái'riitarij ti tyi'tíj huatyóo'avaaj ti'ij quee jatyátieexi'rasime'en.
 7 Néijmi'i pu jin tyámua' een i Tavástara' ti jin tyí'mua'taj,
 ji'nye a'íi pu jáycuacan tyu'tá'caa i júuricamej.
 Tyámua' pu een i Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'íjci i tyáataj ti quee óotzaahuatye'.

⁸ I Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een,
ji'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.

I nyúucarij ti jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástara' a'íi pu jumua'tij
ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee i taji'ij jitze.

⁹ Tyámua' pu een i Tavástara' tyaj jin huátzaahuatye'en
ajta jusén jime' séejre'.

Ji'ré'can jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca',
néijmi'i pu'ij a'íin tyámua' tyí'een,

¹⁰ j'éetze' pu tyá'najchij quee i ooroj ti jumua'tij!,
j'éetze' pu áncacaj mequee i sarátyee maj jumua'tij!

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i ti jacha'ij a'íjci i ti muéetzij muahuiire',
ajta tyámua' jimi tye'mej tipua'aj ja'rá'astijre'en.

¹² ¿A'tanyíj jusíj jamua'reeren tyi'tíj ti jin quee xá'pui' huaríj?

¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', i nyaj jin quee xá'pui' huaríj avíitzij jime'!

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti óotzaahuatye'ej a'íjna i ti muahuiire',
capáj tyi'tá'care'en ti a'íin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.

A'yaa nu nyij tyáati' tyi' pue'éenye'ej na'mej ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',
a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'ijxána'cira'aj na'mej.

¹⁴ Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi

i nyenyúucaa ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

Nyavástara', muáaj paj nyahuiire' pajta nyajapuáj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tyej tyij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Che' i Tavástara' muáanamuj tipua'aj je'ej petya'amua'ajcay,
che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunyij.

² Che' a'íin uyo'ta'ítyej i paj jin huatyá'huiire'en
a'áa pu imuáj yo'ta'ítyij a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión.

³ Che' néijmi'i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejritaca'
ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatyee paj jimi huo'támu'vejritaca'.

⁴ Che' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj períj tyaataxájtaca'.

⁵ A'yaa tu tyij a'íjna jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyámue'tij,
tyajta je'en jútye' ajmójca'taxi'ij

nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

¡Che' i Tavástara' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'

jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'íjna i rey a'íin ti ja'antyíhuoj,

ajta janamujran a'ájna a tajapuá jo'tij tyámua' tyejé'een,

a'íi pu jaatá'sij i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin tyu'tyámue'tin.

⁷ Séecan mu a'íjma hua'ajcha'ij i caríaata' i maj jitzán huanyo'se'en

majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muaj,

tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

⁸ A'íi mu tytunutaxij, mati'ij mij eetávatzij,

tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

⁹ Tavástara', ¡huatá' ti tyu'tyámue'tin a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee!
¡Pajta táanamuj tyati'íjtá muaatájeevej!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', a'í pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj paj jaatá',
¡jéehua pu huápui'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' ti tyu'tyámue'tin!

² A'yaa paj huaríj je'ej ti a'ín tyá'xie'va'ca'aj,
capáj tyi'tíj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'ín tyimuaatáhuaviiri'.

³ Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' tyeetyájtoo
pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pué'een.

⁴ Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'tíj jin je'ej rinyij.

⁵ Tyí'muatyojtzire' a'íjci jime' paj jaatáhuí, ijíj pu va'cán jin putyi'uurejve,
muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta je'en ji'rénnye'ej séejre'.

⁶ Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtoo,
jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

⁷ Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin tyi'tyéjvee, ji'nye Tavástara'
paj jitze tyí'ca'nyej,

¡a'íj paj jitze tyí'ca'nyej i ti jin muaxie've' a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'!

⁸ A'íjna i paj néijmi'i jin putyi'uurej a'í pu néijmi'caa huata'sij i maj muájcha'íire',
ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',

⁹ a'úu paj huojo'tyátoosij i oornaj tzajta' ti ú'taa
pati'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.

A'íjna i Tavástara', ti jin nyú'camui',
a'íj pu jin hua'antypua'ritye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i tye'entyípuaapua'rityee.

¹⁰ Pajta huo'rio'uunaj íyan cháanacaj japua pajta hua' tzajta' i tyeítyee
a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eerányesij.

¹¹ Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej
majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi

capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',

¹² ji'nye muáaj paj huo'tamuáaritye'sij,

a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

¹³ ¡Ájchesij Tavástara', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyi'uurej!
¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj tyu'tyámue'tij!

22

Je'ej ti tyí'ijhuaaj i tiquee je'ej jájtyoovej ajta i chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan
ántyapuaaj tijin "Í muaxáj ti séejre' tí'ijta i xicáj eeré'nyej". Chuícarij David ti
jo'yú'xaca'

¹ Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,

¿ji'nye pej pij manúuriej?,

¿ji'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij?,

¿ji'nye pej pij quee nyanamuj nyati'ijta nyeyiinyej a' jimi huatyényuunyij?

² Muáaj paj nyaj Dios,

tújca nyajta tíca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuj,
¡capu je'ej tyí'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

³ Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,

muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzi're' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁴ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,

a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

⁵ mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuire'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuaj séjre'ej,
a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

⁶ Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'nuj nu pué'een,

¡a'íi nu pué'een i tyeítyee maj néijmi'i jatyá'aatzej!

⁷ A'íimaj i maj nyeséj, a'íi mu nyéetzij nya'a'tzej,

jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra

⁸ majta a'yan tyi'xáataj tijin:

“A'múu pu i Tavástara' jitze tyi'ca'nyej,

che' a'íin i Tavástara' ji'rátóonyij.

A'íjci jime' i ti huápuí'ij jaxie've', che' a'íin japuan huatányuunyij.”

⁹ A'yaa pu'ij tyí'een:

muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaj,

pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

¹⁰ Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,

muáaj paj a'íin pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyámua'reeriaca'aj,

nyati'ij nyana'aj tyi'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaj,

muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¹¹ Capáj nye jimi ajtáyi'can,

ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyi'nya'uurej,

ajta quee a'tíj nyaj jamuán yésejre' ti'ij naatáhuire'en.

¹² A'yaa mu meríj tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire',

a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

¹³ a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápuí'ij nyinyu'cacuj,

a'íi mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyatache'vej.

¹⁴ A'yaa nu een ti i jájtyij ti tyixírej,

ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.

Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een ti'ij i xíjca

a'íi pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

¹⁵ A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij ti'ij i xaríj ti huatyáteeri'huaca',

ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuég ti muínyij paj jin na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamu'!

¹⁶ A'yaa mu cuxáa tzi'cíj, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

a'íi mu meríj néijmi'que' nyeria'naj,

majta meríj tyinaapuég i nyamuáca' jitze majta nya' íicaj jitze.

¹⁷ F'ríj nyaj jaatyé'iten i nyacaríj.

A'náj tina'aj mu na'ráasej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',

¹⁸ a'íi mu meríj tyu'rióotui'ij i tyi'nyacaanaa,

majta a'íjci jin jumue'tij.

19 Pajta muáaj, Tavástara', i paj a'íin pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej,
 ;capáj nye jimi ajtáyi'can!, jjiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!
 20 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámu'nyij a'íjci jime' i chúun,
 capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'íimaj i tzi'cáij,
 21 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatyájcí'mej i muajyéj,
 ;pajta tyu'tyáanaj ti'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaaj i túuru'uj!
 22 Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye'ihuáamua',
 nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'íimaj jóosi'rii.
 23 Mua'aj, mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', ;setyu'tatyójtzi're'!
 ;Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'íimaj i maj Jacob jitze eeráma'can!
 ;Miche' néijmi'i jaatyáanajche i maj Jacob jitze eeráma'can!
 24 Ji'nye capu a'íin séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran
 a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jin japuéjtzitarej,
 capu ajta a'íjma jimi huatyóo'avaataj.
 ;A'íi pu huá'namuaj mati'ijta jimi jahuocaj ti'ij huo'tyáhuire'en!
 25 Hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej
 nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een,
 hua' jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyícha'ij
 nyamua'ra'astijre'ej tyi'tíj nyaj jin atányarasij.

26 Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,
 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajúj'xaj,
 setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', mua'aj mu siaj jahuoo,
 siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatime'nyij.
 27 Néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj,
 a'íimaj i tyeítyee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuéj joo'ástimee,
 xo'támua'reej i Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,
 a'íj xu jimi tyítunutaxi'in.
 28 Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti Rey jin tyí'ijta,
 ajta néijmi'caa tyí'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.
 29 Jimi xu ecóotutaxi'in siajta a'íj siana'aj huatyáanajchej,
 néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,
 néijmi'i i maj chuéj ti muíinyij huatyóotaahuaj,
 ji'nye camu a'íimaj jujímua'aj júurij.

30 I maj nyej jitze eerányesij a'íi mu jaatyánajchij i Tavástara'
 majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,
 31 ajta i maj majca'huáyee nanie'huan, a'íi mu huo'té'exaatye'ej
 i paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta je'ej paj tyí'muarie'.

23

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti nyecha'ij,
 capu tyi'tíj ná'itziitye'.
 2 A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa tyojo'huá'raa,
 ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mui'yej,
 3 ca'nyíjra'aj ti jájcuaaj pu nyatá'caa
 ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej,

a'íj pu jín tyámua' tyeetyátoosij je'ej ti a'íin ántyapuaj.

⁴ Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tíca' ti tyú'uu tzajta',
canu tyi'tíj jín tyi'tziinye'ej na'mej,
ji'nye muáaj paj Tavástara', nyaj jamuán yésejre'.

⁵ Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej
hua'jhisapuaj a'íjma i maj nyéjcha'iire',
pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej,
ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'íjna i ti naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.
⁶ A'íjna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta i paj jín nyaxie've' a'íi mu nyaj jamuán yésejre'
nyati'ij nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren,
ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástara', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj na'mej.

24

A'íjna i Rey ti jín tyi'tyéjvee ti naa huasé'rin

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj,
ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre',
majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.

² Ji'nye Tavástara' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróoca'nyej i chuéj
ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

³ ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástara'?
¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyeyúujra' tzajta' ti naa een?

⁴ A'íjna i ti tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tziira'aj jitze
ajta quee tyi'tíj jín tyi'ijxána'cira'aj
a'íjna i ti quee sáanturij na'michej
ajta quee hue'tzij jín tya'tóoratzi'raaa.

⁵ A'íjna i Tavástara', ajta i Dios ti japuan huatányuusij,
a'íi pu tyámua' tyeetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'xa'pui'intari'tze'en.

⁶ A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'íimaj i maj jahuo i Tavástara',
a'íimaj i maj jahuo maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'íjci i Jacob.

⁷ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jín séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jín tyi'tyéjvee!

⁸ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jín tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin ti
huatyényo'se'en!
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti jaayí'tin ti tyu'tyámue'tin a'ájna jo'maj
já'nyo'se'!

⁹ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jín séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jín tyi'tyéjvee!

¹⁰ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jín tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti néijmi'i putyí'uurej!

¡A'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee ti ajta naa huasé'rin!

25

Je'ej ti síj tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios tyámua' tyu'cájuyetyej

David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij;

² nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.

¡Miche' quee nya'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'íire'!

³ ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en

síj ti muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

⁴ Tavástara',

naataséjratye' a' juyéj,

pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,

⁵ ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i ti jiré'can jime',

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Tavástara',

ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej

i paj a'náj tina'aj tasejratye',

⁷ ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee

nusu tyi'tíj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.

Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,

a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

⁸ Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',

a'íi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'ijxána'cira'

⁹ ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íjma i maj quee óotzaahuatye',

ja'íi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj!

¹⁰ A'íi pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'tíj jin a'itzéeria'aj,

a'íjma i maj ja'rá'astej tyi'tíj ti jin tyihua'táratziiri',

ajta je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹¹ Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,

tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaaj.

¹² A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',

a'íj pu huataséjratye'sij tyi'tíj ti juyáara' jitze ucájrutyey,

¹³ a'íi pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej

ajta i chuéj huo'ta'sij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij.

¹⁴ Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'íjma i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij,

ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'.

¹⁵ A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',

ji'nye a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

¹⁶ Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

ji'nye nyasíj nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.

¹⁷ I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.

¹⁸ Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'itzeere'.

¹⁹ Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'íire'
a'íimaj i maj nyeje'catamui' a'íjci jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.

²⁰ ¡Náacha'íj, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!

Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuíire'en.

²¹ Che' a'íin naatyáhuíire'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj tyí'mua'tzej,
ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

²² ¡Muáaj paj nyaj Dios,

pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin je'ej tyityóomua'tzej a'íimaj
i maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'tíj ti jitze juca'nyej a'íjna i júuricamej ti tyámua' een

I David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en,
ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'íj canu tyi'tíj jin á'itzeere'.

Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,

² tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséejra,
¡pajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej

pajta a'íj huaséj je'ej ti een tyétye' imuáj i nyamua'tzíira'aj!

³ A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'
nyajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a' jimi,

⁴ canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' i maj tyí'hue'tacaa
canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'íjma i maj quee ma'umuámua're'.

⁵ Capu na'ránajchij maj jusi'rihua'an a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej i maj je'ej pua'aj ricíj.

⁶ Nu'rij tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'tíj jin tyi'ijxána'cira',
Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee i nyaj japuan
muatyáanajche,

⁷ nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,
nyajta a'íj huataxáj i ti jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.

⁸ Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'íjci i tyeyúuj i paj tzajta' séejre',
jo'tij já'sejre' a'íjna i paj jin huápui'íj naa huasé'rin.

⁹ Capáj náa'ri'racare'en i nyajúuricamej hua' jamuán i maj tyi'ijxána'cira',
capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can ti'íj tyihuá'uurej a'íjma i maj
tyi'tyacui'caa,

¹⁰ a'íjma i ti hua' muáca' jitze séejre'
i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj ajta tyi'tíj maj jin tyeítyee cuanamuj.

¹¹ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'itzeere'

¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéetzij!

¹² Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej i nya' íicaj jime',

tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' metyi'séeracaj i tyeítysteristyamua'me'en!

27

Tavástara' pu a'ín pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua huatányuusij

I David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'ín pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua huatányuusij,
¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tziinya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,
¿a'tajnyíj nyij tziinye'ej na'mej?

² A'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj nyéjcha'íire',
a'íi mu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'antyipuá'ritye'en,
majta a'ímaj mu jujímua'aj ejcá'cata'aj majta eetávitzej.

³ Tyij majta mue'tíj a'ímaj nyeriana',
capu tyi'tziinye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,
tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

⁴ Séej nu'uj tyi'tíj jaatáhuaviiri' i Tavástara',
síij pu'uj i ti nye jitze juxie've',

a'íi pu a'ín pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij i tyeeyúuj tzajta' Tavástara' ti
ja'a'rij

a'náj tina'aj tújca'rij tzajta' nyati'ij nyana'aj á'tyeeren
nyej nyij i tyeeyúujra' tzajta' jaatyáanajche
nyajta je'en a'íj huaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rin.

⁵ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej,
a'íi pu i Tavástara' nyecha'íij ja'mej i ju tyeeyúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.

¡Ajta tyi'tíj jitze ti ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íij ja'mej!

⁶ Aj pu'ij naatái'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej

hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íire',

aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyeeyúuj tzajta',

nyajta je'en jijhuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara'.

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamujri'.

Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!

⁸ Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyi'nye'ixaatye' tijin:

“Pata'aj jáahuonyij jo'tíj i Tavástara' já'sejre'.”

Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.

⁹ ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!

¡Capáj a'íjci jin manúujipuan i paj jin nyú'camui'!

¡Muáaj paj pu'uj a'ín pué'een i paj naatyáhuire'ej!

Capáj juséentacan manúujipuan pajta quee tyi'tíj naata'an nyaj jin
huatyényahuire'en,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

¹⁰ Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj manúuriej,

muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'mua'reeriaj puá'mej.

¹¹ Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,

pajta a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een

ji'nye a'íimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'íire',
 12 capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
 ji'nye mue'tíj mu meríj a'íimaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'
 a'íimaj i maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.
 13 Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej
 nyej nyáaj jaséjran a'íjci i ti jin i Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij
 nyati'íj nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

14 ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!
 ¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!
 ¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

28

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij

¡ David ti ja'a'rij

1 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'íj,
 muéetzij nu jimi huatyényuusij.
 Pata'aj naatájeevej nyati'íj muéetzij jimi huatyényuunyij.
 Ji'nye tipua'aj pequee náanamuj,
 pu'rij nyej nyij a'íjma jimi huatyénye'iteen i mui'chítyee.
 2 Huánamuajri' nyej jíihuaj muéetzij jimi jahuoo paj naatyáhuire'en,
 nyati'íjta ajméjca'taxi'in a'ájna jo'tíj já'sejre' a' tyeyúuj ti tyámua' een.

3 Capáj anyojóojipuan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 capáj tyi'tá'care'en ti'íj a'yan cha'tána'aj tyí'nyoorej ti'íj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,
 i maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuxáa maj tyámua' tyí'tyetyeityee
 ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj tyí'uurej.

4 Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti a'íjma tyi'tyévijtye',
 néijmi'i jime' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj,
 a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'íimaj tyi'tíj jin huaríj,
 a'yájna mati'íj a'íimaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj.

5 Ji'nye camu a'íimaj jo'támua'reeri',
 je'ej ti tyi'tíj jin huaríj i Tavástara',
 ¡che' a'íin hua'antyipúa'ritye'en ajta je'en quee che' hua'ajriá'puana'an!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti náanamujri' je'ej nyaj jimi
 tyu'tyéenyuj!

7 A'íjna i Tavástara' a'íi pu nyecha'íj a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej,
 a'íj nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'íi pu'ij naatyáhuu.
 ¡ nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',
 nyetyu'táchuiicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

8 Tavástara' pu a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i tyeítyeristyamua'me'en,
 a'íi pu ajta jaatyáhuire'ej a'íjci i rey a'íin ti ja'antyíhuoj.

9 Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyéityeristyamua',
 pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze ajtyáma'can.
 A'yaa paj tyihuó'cha'íin ti'íj i cánya'xií ti síire',
 ¡a'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyí'vi'raj!

29

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i ti néijmi'i jin putyí'uurej

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, setyu'tatyójtzi're' i ti néijmi'i jin putyí'uurej siajta i ti jin naa huasé'rin i Tavástara',
² setyu'tatyójtzi're' i ti naa huasé'rin i ti jin ántyapuaj i Tavástara',
 siajta jaatyáanajche i Tavástara' a'ájna jo'tij naa tyejé'een jo'tij a'ín já'sejre'.

³ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu ca'nyíin jin tányuuej i jájritze', a'ájna i Dios ti jin naa huasé'rin a'í pu ca'nyíin jin namuajre', Tavástara' pu a'áa já'sejre' i jájritze' ti ca'nyíin já'xire'.

⁴ Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástara' ti'ij víityee maj tyényuue'en, ajta quee a'tij pújoorej ti jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástara',

⁵ a'í pu i nyúucaria'ra' i Tavástara' ja'cátaaraxij i jucúj ti tyu'uj.

¡Tavástara' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano!

⁶ Ajta jaatáca'tzij i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión, ¡ajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxi'ín mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

⁷ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'yaa pu een ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,

⁸ a'ájna i nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre',

¡Tavástara' pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre' a'áa ti já'sejre' a Cadés!

⁹ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'í pu jaatáca'tzij i su'uj ti hua'uj

ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i ti viváajma'aj tyu'uj.

Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyeyúujra' jo'tyéjvee.

¹⁰ Tavástara' pu tyihua'ijtye' i víityee,

¡Tavástara' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

¹¹ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua',

Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i maj jitzán ajtyáma'can.

30

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Chuícarij. Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyámua' tyeetyátoonyij i tyeyúuj. David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're'

ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,

ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'

mej mij a'íimaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'íire'.

² Tavástara', nyaj Dios,

muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj pej pij tyináahuaj,

³ muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuíi nyej nyij quee huámuí'nyij,

júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij.

⁴ Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuiicaj!,

¡siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaj!

⁵ Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui',

ajta i ti jin tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.

Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,

íiya' tu tyijta' tatyámua've'ej tá'ju'un.

⁶ A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj tiquee tyi'táj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tijin:

“Capu che' a'náj tyi'táj je'ej nya'uurej.”

⁷ Pajta muáaj, Tavástara', a'íjna i paj jin tyámua' tyitató'caa muáaj paj perij tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een, ajta patí'ij quee che' nyahuiiria'ca'aj a'íjna i ti tziinyi're' pu nyojo'riej.

⁸ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara', muéetzij jimi nu jéehua jahuoo.

⁹ ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tij tipua'aj nyáaj náamuí'nyij, nusu tipua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

¡Capu i'ríj ti i chuéj ti muíinyíj tyimuaatatyójtzi're'en nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

¹⁰ Tavástara', náanamuaaj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi', Tavástara', ¡naatáhuire'!

¹¹ Paj pu'ríj naatá' nyaj a'íjna jin huatányetyamua've'en i nyaj jin nyax-aamuíjritya'ca'aj;

papu'ríj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamujritye' pajta a'íj tyinatyéchejtye i nyaj jin tyú'ye'esten.

¹² A'íj nu jin Tavástara' nyaj Dios, capu i'ríj nyaj quee ave'nyuuca'an, ja' jimi nu tyu'táchuiicaj

nyajta a'náj tina'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuire'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

¡Tyámua' paj tyinaatyáhuire'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'itzeere'!

² Tyámua' paj tyináanamuaaj;

¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunyij!

Pata'aj muáaj a'íin pué'eenye' i nyaj jitzán huatyényaca'nyej,

¡muáaj paj a'íin pué'eenye' i ti nyahuiire' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

³ ¡Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán hu-
atyényahuiire'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'íin, tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj!

⁴ ¡Naatyáhuire' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',

ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti nyecha'ij!

⁵ Muéetzij nu muaatátuiire'sij i nyajúuricamej,

¡pata'aj nü'rátóonyij, Tavástara', Dios paj ji'ré'can jime' pué'een!

⁶ Nyahua'xana've' a'íjma i maj hua'najchej i sánturij maj quee tyi'táj huire'.

Nu'ríj néijmi'i jin a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara'.

⁷ A'íjna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj períj jaaséj i nyaj jin nyaxaamujritye',
 pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,
 8 capáj tyi'tá'care'en ti a'ín naatyéevi' i ti nyéjcha'iire',
 ¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tij quee tyi'tíj je'ej nyaja'uurej!

9 Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',
 ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej.
 A'íjna i ti nyacui' a'íj pu jin nyacua'nyej i nyaji'ij jitze,
 i nye tyévij jitze, ¡ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!
 10 ¡A'íjna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin
 a'íi pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!
 Canu che' nyaca'nyej a'íjci jime' nyej nyaxaamujritye',
 ¡néijmi'que' nu nyeríj i nye tyévij jitze quee che' nyaca'nyej!

11 Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'iire'
 a'íimaj mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee,
 majta néijmi'i nyatzihnye' a'íimaj i maj nyamua'tyej.
 ¡A'íimaj mu nye jimi huatoo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze mati'ijta naaséj!

12 Néijmi'i mu meríj nyojo'hua'xij,
 cuxáa nyaj nyeríj huamuí'.
 A'yaa nu een ti'ij i xá'rij ti arí huatyáaarixij.
 13 Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeítjee je'ej pua'aj tyinyetyáaxajta:
 "Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'."
 A'íimaj i maj nyéjcha'iire', a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,
 ¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

14 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej,
 nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "¡Muáaj paj nyaj Dios pué'een!"

15 Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' i nyajúuricamej,
 ¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'iire', majta nyamuari-
 tye'!

16 Pata'aj jaataxié've'en a'íjna i ti muéetzij muahuiire',
 pajta nyaj japua huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'.

17 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,
 ¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!
 ¡Pata'aj a'íjma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa ti'ij quee a'tíj huo'namuaj!

18 Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa,
 i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',
 majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

19 ¡Huápu'i'ij paj muáaj naa huojo'mua'raj a'íjma i maj tzáahuatyira'aj a' jimi
 tyícha'ij!

A'yaa paj tyé'cha'ij ti'ij tyi'tíj ti huápu'i'ij tyá'najchij
 pajta, hua'jiiisa' a'íjma i tyétyacaa,
 a'íjma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.

20 Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'iisij
 pajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj
 je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
 muáaj paj hua'cha'íj puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'

mej mij quee je'ej pua'aj tyihuá'jeevej a'íimaj i maj hua'ajcha'íire'.

²¹ Che' ji'réenya'aj séjre'ej i Tavástara', ti a'íjna jime' i ti jin taxie've' jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi a'ájna nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

²² Nyati'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tijin paj períj a'ímuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre', ajta nyati'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj paj náanamuaajri' i nyaj jihuaca'aj.

²³ Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'. Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'íj a'íjma i maj quee tyí'hue'tacaa, ajta a'íjma i maj jéehua óotzaahuatye' a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej ti tyihuá'ci'puaj.

²⁴ Xatyóoca'nyej siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an i juxiéjnyu'caa tzajta' néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

32

Tyaj jaataxáj tyi'tíj tyaj jin ootyá'ítzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' i maj meríj néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' tyi'tíj maj jitzán pua'rite' ajta tyi'tíj ti jin huóoxana'cirej.

² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti quee tyi'tíj jin avíitzij je'ej pua'aj ricij ti ajta quee i Tavástara' tyi'tíj jitzán pua'rite'ej.

³ Nyati'ij quee xu jaxáatacaj tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj, nye tyévira' pu á'pua'risime'ej a'íjna jime' nyaj a'náj tina'aj nyeyiinyaca'aj,

⁴ ji'nye tújca ajta tíca'

ja'muáca' ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej a'íi pu nye jitze séjria'ca'aj. A'yájna ti'ij i xúuxu'uj tyu'tyáhuasij i xíjcata', a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

⁵ Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaaj

tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj, a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en i nyaj tyi'ijxána'cira'ca'aj, pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

⁶ A'íj pu jin, ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj

a'íimaj i maj tyámua' een a'íi mu muéetzij jimi huatyényuusij, tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámui'yej capu a'íjma jitze ajtyá'astij.

⁷ Muáaj paj a'íin pué'een i paj naatyáhuíire'ej:

muáaj paj nyecha'íj ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, muáaj paj a'íjna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'tyámue'tij.

⁸ I Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“Nyaji'ij nu jin tyámua' naa tyí'muasej.

Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárinyij,

tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,
 nyajta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán huame'en.
 9 Capáj a'yan eenye' ti'ij i muáatzuj nusu ti'ij i cahuáayu',
 i ti'quee huái'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
 a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
 a'íjci jime' i píriin ajta i ti jin antyáji'qui'
 ji'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyí'rij mej mij a' jimi ajtyáxiirej."

10 Jéehua mu tyí'cucui' a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ajta a'íjna i ti jin tyú'xie've' i Tavástara'
 a'íj pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'íjma i maj jitzán tyí'ca'nyej.
 11 Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi,
 tyétyacaa siaj tyámua' een siajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'
 ;siata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej huajíjhua!

33

Chuúicarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara', tyétyacaa siaj tyámua' een,
 hua' tyenyij jitze a'íjma i maj tyámua' een, naa pu huánamuajrii i chuúicarij.
 2 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i áarpaj,
 siajta jimi tyu'táchuiicaj a'íjci jime' i canárij,
 3 siata'aj chuúicarij ti jájcuaaj huatáchuiicaj,
 ;siajta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácuinaj!

4 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' jì're'can jime' pu séejre',
 a'íj pu jin séejre' tyi'tíj ti a'ín tyú'taahuaca'.
 5 Tavástara' pu a'íj xie've' i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' een,
 ja'íjna i ti jin taaxié'vej a'íi pu arí orióonajchaca' néijmi'que' i cháanacaj japua!
 6 A'íjci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
 a'íj pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapuá ti séejre',
 ajta ti'ij tyu'tají'tzej i jutyényij jime'
 aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.
 7 A'íi pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
 a'íjci i jájtyij a'ájna jo'tij huápu'ij ja'tyáati'.

8 Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahuatye'en i Tavástara',
 ;néijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!
 9 Ji'nye a'íi pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca',
 a'íi pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ja'raa.
 10 Tavástara' pu néijmi'i hua'antyí'uunyi'raj tyi'tíj maj muarie'
 a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',
 11 ajta je'ej tyi'tíj jin i Tavástara' tyí'muarie'
 a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.
 12 Miche' huatóotyamua've'en i tyeétyee i ti hua' Dios a'ín pué'een i Tavástara',
 chájta'naj a'ín ti ja'antýihuoaj ajta huatyóoa'rij.

13 Tavástara' pu taséj jútye' imuáj
 ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeétyee,
 14 a'ájna imuáj jo'tij a'ín ja'chej

a'íi pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua maj huacháatimee,
 15 a'íi pu a'íin pué'een i ti jaatyátaahuaca' i hua'xiéjnyu'caa
 a'íi pu ajta néijmi'i tyí'sej tyí'táj maj jin je'ej ricij.

16 Capu síij i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapúa huatányuusij a'íijma jime' i maj mue'táj i
 xantáaru'uj jimi tyí'huiire',
 camu majta a'íimaj jujapúa huatányuusij i maj jéehua jaayí'tin maj huatyéno'se'en
 majta jéehua uhuácaca'nye',

17 camu tyi'táj huiire' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyij,
 tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

18 Ajta i Tavástara' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij
 a'íijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij majta a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've',
 19 a'íi pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácui'nyij
 ajta júuricamej huo'ta'sij ti'ijta huatújri'huaj.

20 Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara',
 ja'íi pu tahuiire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

21 I taxiéjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástara' jimi,
 a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin ántyapuaj ti naa een.

22 ¡Tavástara', che' a'íjna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj tajamuán séjre'ej,
 a'yájna tyati'ij muéetzij tyimuajcho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

David ti jo'tyéyu'xaca'aj, ti'ij tyíchee a'íjci jimi i Abimélec, i ti jimi hue'tzij jin a'yan
 tyu'tóosejrataca' tijin huatyóotimue'ri'

1 A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',
 nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyí'chuícaj na'mej.

2 Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástara' jimi,
 ¡xáanamujri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee óotzaahuatye'!

3 Tyiche' néijmi'i jimi tyu'táchuiicaj tyajta séej tyana'aj a'huatanyúucaritye'en
 a'íjci jime' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i ti jin ántyapuaj i Tavástara'.

4 Tavástara' nu jimi jaatáhuoj ti'ij naatáhuiire'en, a'íi pu'ij náanamujri',
 ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'íjci jime' nyej nyáaj tyí'tziñya'ca'aj,

5 A'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi
 a'íi mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jutyamua've'
 majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.

6 A'íi pu huajjhuaca' i ti quee je'ej tyéejviicue', Tavástara' pu'ij jáanamujri'
 ajta néijmi'i jin japuan huatanyúj i ti jin je'ej tyóomua'ajcaa.

7 A'íjna i tajapúa ti tyí'huiire' i Tavástara' jimi a'íi pu huá'cha'ij ajta hua' japua
 huatányuusij

a'íijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástara'.

8 Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej ti néijmi'i jin tyámua' een i Tavástara'.
 ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti a'íj jitze tyí'ca'nyej!

9 Siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara', néijmi'i i maj jimi tyámua' een,
 ji'nye capu tyi'táj huo'tya'itziitye'ej a'íijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

10 A'íimaj i chíjtyaanyi'ij a'íi mu pue'éenye'ej muá'ju'un i maj quee je'ej tyéejviicue',
majta jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij huatatájcun,
majta a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi capu a'náj tyi'táj huá'itziitya'aj ja'mej.

11 Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamuaaj:
a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.

12 ¿Nyi páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?
¿Nyi páaxie've' paj jaxáahuaj chajca?

13 Pata'aj jaatapuá'citaj ti'ij mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an,
ajta ti'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.

14 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárinyij,
a'íj paj huáhuoonyij i ti naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyey.

15 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i tyétyacaa maj tyámua' een
ajta huá'namuaaj je'ej maj a'íimaj tyityeetyényuusij.

16 Tavástara' pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
a'íj pu jin hua'antyipua'ritye'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an i cháanacaj
japua.

17 Tavástara' pu janamuaaj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
ajta néijmi'i jin japuan huatányuusij tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'ajcaj.

18 Tavástara' pu véjri' séejre', ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj quee je'ej
tyéejtyoovej i juxiéjnyu'caa tzajta'
majta meríj yo'riej i maj jitzán tyi'ijchó'va'ca'aj.

19 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij jéehua pu tyi'táj jin japuéjtzitaren,
ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu néijmi'i jin japuan huatányuusij.

20 A'íi pu néijmi'i i caríira' cha'ij,
camu mij séej antyína'caj.

21 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íj mu jin cui'nyij i maj jin je'ej pua'aj
ricíj,
majta a'íimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'íire' a'íjci i tyáataj ti tyámua'
tyi'tyúucha'ij.

22 Ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu hua' japua huatányuusij a'íjma i maj jimi tyí'huiire',
camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij ti'ij i Tavástara' taatáhuire'en

David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj hua'ajcha'íire'ej a'íjma i maj nyéetzij nyéjcha'íire';
pajta huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej.

2 Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatyényo'se'en pajta je'en naatáhuire'en,

3 pata'aj já'ajchueenyij a' chún pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyamuaritye',
jnaaté'examtye' paj muáaj a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

4 Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;
miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;

5 ¡miche' a'yan huárinyij ti'ij i xiéerij áacaj ti yo'cuí'naj!

a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' i Tavástara' jimi a'í pu ahuojóohua'xij.

⁶ ¡Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuítij'cij,
che' a'ín huo'tamuárite'en i tajapuá ti tyí'huiire' i Tavástara' jimi!

⁷ Canu je'ej hua'uuriáacaj mati'ij a'íimaj avíitzij jin jaxie'va'ca'aj maj naatyéevi';
canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj mati'ij a'íimaj ja'tyáacuj
neyj nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

⁸ ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!
¡Miche' jujímua'aj je'ej pua'aj huó'uurej!
¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

⁹ Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástara' jimi,
ji'nye a'í pu nyajapuáj huatányuusij.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tijin:
“¿A'tanyij ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj Tavástara'?
Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'
a'íjma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'íimaj,
i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

¹¹ A'íimaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
majta a'í tyí'nye'ihuo' tyí'tíj ney nyáaj quee mua'reej.

¹² Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'íimaj mu je'ej pua'aj nya'uurej,
a'í pu'ij jéehua nyaxaamujritye',

¹³ Ji'nye mati'ij a'íimaj tyí'cucui'ca'aj
nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
nyáaj nu cha' nyana'aj tyí'tyéneche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,
nyajta nyatzájtá' a'náj tina'aj jahuooca'aj.

¹⁴ Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
cuxáa nyaj a'íjna jin nyaxaamujritya'aj tí'ij náanaj ti huámu'nyij,
nusu a'íjna i tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' i nye'ihuáara'.

¹⁵ Ajta tí'ij nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,
néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzaca';
cuxáa maj tyeítjee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,
majta jéehua huápu'ij je'ej pua'aj náaruj.

¹⁶ A'í mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
majta na'ráasej a'íjci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

¹⁷ Tavástara', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, ji'nye a'í nu jin júurij,
a'íjma jimi i maj a'yan tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj!

¹⁸ Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' maj jéehua ará'asej;
¡menyeséeracaj mu a'íimaj nyati'ij tyámua' tyimuaatyátoosij!

¹⁹ Miche' quee nyéetzij jin jutyamua've'ej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
miche' quee jutyamua've'ej a'íjci jime' ney nyáaj nyaxaamujritye' a'íimaj i maj
cha'mana'aj tyí'tíj jin nyajaaxiejvi'.

²⁰ Ji'nye camu a'íimaj jahuoocaj juxáahuaj séjre'ej,
sulu a'í mu avíitzij jin tyámua' ju'uurej mej mij tyí'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
a'íjma jimi i tyeítjee maj tyámua' naa tyityeecháatimee,

²¹ a'í mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jin a'yan tyinaataxáj tijin:

“¡Cási' taji'ij tu jin tyeríj jaaséj!”

22 ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!
¡Capáj a'yan eenye' ti'ij i ti quee atányuuej!
¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!

23 Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájisij!
Pata'aj no'xá'pui'intari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

24 Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xájtye'en,
a'íjci jime' i paj muáaj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.
¡Miche' quee a'íimaj nya'a'tzej!

25 Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'mua'ajcaj yee:
“¡A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!

¡Tu'ríj néijmi'i jin ja'antyipúa'rij!”

26 Miche' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj nya'a'tzej a'íjci jime' ti quee tyámua' tyí'nya'uurej,
miche' jéehua huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj
a'íimaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

27 Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huájíjhua muutyámua'va'aj
a'íimaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;
miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin:

“¡Va'cán pu jin tyí'ijta i Tavástara',
ajta ja'ránajchi ti tyámua' tyí'eenye' a'íjci jimi i ti jahuíire'!”

28 Nyenyanúu nu jin jaataxájtaj i paj jin tyámua' tyí'uurej;
¡néijmi'i tújca'rij tzajta' nu tyimuaatatyójtzi're'ej!

36

Tyí'tíj ti i tyáati' jin je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij ajta i Dios ti tyú'puejve'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, Tavástara' ti jimi tyí'huíire'

1 A'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu tyí'ixaatye' i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij
tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.

Capu a'náj tzajta' séjre'
ti'ij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íij i Dios.

2 A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj,
capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij.

3 Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'tacaa,
a'íi pu yo'riej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyámua' een.

4 Huaque'tíj pu a'ájna jo'tíj já'hui'caa, a'íj pu curia'mua'sij tyí'tíj ti jin je'ej pua'aj
huárinyij,

huápuí'ij pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij
capu ij jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

5 Ajta i paj jin taxie've', Tavástara', tajapuá pu imuáj ja'rá'asej;
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séjre'.

6 A'íjna i paj muáaj jin tyí'xa'pui'intare' a'yaa pu een ti'ij i jiríj ti jéetze' ajtítí'ijmee;
ajta i paj jin tyí'ijta a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti ve'éj ti ajta huápuí'ij atyáati'.

Muáaj, Tavástara', muáaj paj huá'cha'ij i tyeítjee pajta i tyí'tyán maj tyityaací'ij.

7 ¡Dios, huápuí'ij pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'!
Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeítjee mej mij huatyóohuíire'en.

⁸ Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj
a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej,
muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i játya'naj ti naa éenye'ej mui'yej,
⁹ ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej
ajta muéetzij jimi i'ríj tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

¹⁰ Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've' pajta i paj jin tyámua' een
a'íjma i maj muéetzij muamua'tyej,
a'íjma i tyeítyee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

¹¹ Capáj tyi'tá'care'en maj naatziinajyi'can a'íimaj i maj óotzaahuatye'
nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹² ¡Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

37

Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej

David ti ja'a'rij

¹ Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'íin pué'eenye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
capáj pajta huá'xana've'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,

² ji'nye jiye'tzín mu huatyáhuasij, a'yájna tí'ij i ixáj;
ja'yaa mu tyityeeriá'huasij tí'ij i tu'píj!

³ Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,
a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'tíj jin a'itzéeria'aj.

⁴ Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástara',
a'íi pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'tíj paj jéetze' xie've'.

⁵ Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástara',
a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'íi pu'ij muaatyáhuire'ej.

⁶ A'íi pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an tí'ij i tatzárij a'íjci jime' paj tyámua'
tyi'tyía'cha'ij
a'yájna tí'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríixpuaj.

⁷ Capáj je'ej tyí'nyuuca'an i Tavástara' jimi,
naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en tí'ij a'íin muaatáhuire'en.
Capáj jajaaxiejvi'raj a'íjci i ti tyu'tyáamue'tij,
nusu a'íjci jimi i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij.

⁸ Huatapuá'citaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'tíj paj jin nyú'camui';
capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.

⁹ Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu imuáj huojóohua'xij i chuéj japua,
majta i maj jitzán tyí'ca'nyej i Tavástara'
a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

¹⁰ Capu che' a'chu á'tyeeren matí'ij quee che' ma'huá'taj muá'ju'un i maj je'ej pua'aj
ricij;

tyij pajta jéehua hua'huocaj, capáj che' hua'tyoonyij.

¹¹ Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íjma pu a'rij ja'mej i cháanacaj
majta juxáahuaj huacháatíma'aj muá'ju'un.

12 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij je'ej pua'aj jáa'uurej i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta jéehua huápu'i'ij jaxána've'ej ja'ráasej.

13 Ajta i Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'íi pu jamua'reej ti arí tya'rá'ixaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

14 A'íimaj mu tyí'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta tyámua' tyí'uurej i tú'namua'aj, mej mij hua'antypuá'ritye'en i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee óotzaahuatye', ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

15 Ajta a'íi pu i tyihuá'chuun hua'antyéztzesij i hua'xiéjnyu'caa jitze, ajta i tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xij.

16 Tyi'tíj ti cíi na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij jéetze' pu tyámua' een quee tyi'tíj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

17 Ji'nye Tavástara' pu hua'antypua'ritye'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua'cha'íij ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

18 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'tíj maj a'íimaj ancuriáa'sij.

19 Ti'ij je'ej pua'aj tyí'rijcaa, ti'ijta huatújri'huaaj, camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íij muá'ju'un i maj tyú'cua'nyij.

20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'píj ti huáchij, majta i maj jájcha'íire' i Tavástara' a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i cítzj.

21 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyúunyejvi' ajta capu tyí'na'chitaj, ajta a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij a'íi pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyú'puejve'.

22 A'íijma i Tavástara' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj, ajta a'íin ti je'ej pua'aj huá'uurej a'íi mu antypua'rij.

23 Tavástara' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'íjci i tyáataj ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,

24 ajta tipua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej, ji'nye i Tavástara' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyerij vastacirie', ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'tíj jin japuéjtzitarej canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'tíj huóotiveenyij.

26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye', majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuihuaaj.

27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua' tyi'tyía'cha'íij, a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íij puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.

28 Ji'nye Tavástara' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ajta quee huojo'hua'naj a'íijma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ajta hua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.

29 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'íi mu ja'ancuriáa'sij i chuéj majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.

30 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huoo'itéerican pu jin tyí'xaj, a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu tyí'xaj i ti tyí'xa'pui'.

31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj, ajta quee a'náj antyípuityij i ju'ícaj jime'.

32 A'íjna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;

33 ajta i Tavástara' capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej, capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.

34 Muáaj, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en, a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancuriá'an i chuéj. Mua' jí'ij paj jin hua'sejran mati'ij antyipua'rej i maj je'ej pua'aj ricij.

35 Nu'ríj jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatye', a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' ti'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tíj jo'jí're'en,

36 ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre', nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

37 Pata'aj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'íjna i tyáati'.

38 Majta i maj quee tyihuojó'itej a'íjma mu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij, a'yaa mu mij majta tyitye'entyipuá'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

39 A'íjna i ti huá'huüre' i tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi já'ma'can, a'íi pu'ij huo'tyáhuüre'sij ti'ijta tyi'tíj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.

40 Tavástara' pu huo'táhuüre'ej mej mij huatóo'uunaj.

A'íi pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua' japua huatányuusij, jí'nye a'íj mu jimi jáahuoj ti'ij a'íin huó'cha'íin.

38

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatáhuüre'en

Chuícarij David ti jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jin néijmi'i tyo'támua'reej i mu'vejrij

1 Tavástara', capáj nyetya'xi'ij a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' capáj pajta puéjtzij nyata'care'en pati'ijta nyu'camui'ij.

2 Jí'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'íjna i paj jin puéjtzij naatá'; ja'íj paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

3 A'íjna i paj jin nyú'camui' a'íjci jime' nyej nyáaj tyi'ijxána'cira', néijmi'que' nu i nye tyéviij jitze tyí'cui', ¡capu síj tyámua' een i nyacaríj!

4 Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huaríj, jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.

5 A'íjci jime' nyaj quee tyi'tíj jó'itej, pu'ríj tyépetyij i nyaj jin tyí'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

⁶ A'náj tina'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can, na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

⁷ Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj, ¡néijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápu'íj nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej, ¡a'íjna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', ajta i nyaj jin ucayáatiyi'ij muáaj paj asíj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyiin jin ú'tzunaj, capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej, ¡canu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nya'amíincustyamua', majta i maj je'ej nyamuarimuj, aa mu ímuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'tíj mu jin avíitzij je'ej nya'uurej, i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íi mu jaxaj je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en majta a'náj tina'aj jaaxá'pui'intarej mej mij avíitzij jin je'ej pua'aj náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i tí quee iityánamuj, cuxáa nyaj quee huá'namujraj; cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i tí quee iityánamuj ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetzij jimi tyi'ijchó've', Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een, a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuunyij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzij nya'a'tzej, mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

¹⁷ A'yaa pu tyi'ji'récán jime', nu'ríj tin eetávesij, ajta quee tyápuaapua'rej i tí tyinyetyáacui'.

¹⁸ Nyaataxájta tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzeerej, ji'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'tíj jin ootyá'itzee.

¹⁹ Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire'; jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyéjcha'íire'.

²⁰ Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' naa hua' jimi tyí'uurej; ji'nye nyáaxie've' nyej tyámua' ríjcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

²¹ Tavástara', ¡capáj juséentacan manúujipuan! Nyaj Dios, ¡capáj nye jimi ajtáyi'can!

²² Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin tí jo'yú'xaca' i Jedutún. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íicaj,

nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuuca'an
matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucay i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

² Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i tí quee atányuuevej, canu tyi'tíj xajtaca'aj.
¡Canu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i tí xá'puí'!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyácuí'ca'aj;

³ ¡ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!

A'íj nu jitze tyi'ria'mua'síma'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,
aj nu nyij ca'nyíin jín a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

⁴ “Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej tí nye jimi tye'mej
ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej,

nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nyajúurij.

⁵ Muáaj paj naatá' nyej nyij cí nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,
capu tyi'tíj pué'een muéetzij jimi i nyajúuricamej.

¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan á'tijti' tí'ij séej tí ucayáatira'nyij!

⁶ ¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan een tí'ij i quényi'istarij!

Capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíire'ej tipua'aj jéehua tyí'ijsiire'en i tí tyá'najchij,
jì'nye capu jamua'reej a'tíj tí tyí'cí'tyij i tí tyí'ijsiire'sij.

⁷ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ¿tyi'tanyí jín nyetyi'cho've'?

¡Muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'!

⁸ Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' nyaj tyi'ijxána'cira';

capáj tyi'tá'care'en mej mij a'íimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee ma'umuámua're'.

⁹ 'A'yaa nu huaríj tí'ij i tí quee atányuuevej nyajta quee acácuaxa'taca',
jì'nye muáaj paj a'íin pué'een i tí néijmi'i jín a'yan rinyij.

¹⁰ Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,

jì'nye nu'ríj huápuí'ij a'íjci jín japuéjtzitarej.

¹¹ Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyéviij puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime' i tí jín
quee xá'puí' huaríj,

pajta a'yan ja'uurej tí'ij i chuéj tí muínyíj tyi'tíj tí a'íin jéetze' xie've'.

¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan een tí'ij séej tí ucayáatira'nyij!

¹² 'Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusij,

¡pata'aj tyámua' tyáanamua'aj je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,

¡capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can!

A'yaa nu a' jimi een tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can,

tí'ij i pína'aj tí huayi'ij na'aj, a'yájna matí'ij i nyahuásimua'cí'ij.

¹³ Capáj che' nyeséejra, cí tyinaatá' nyej nyij ucayáatira'nyij,

ijíj nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

40

Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinnyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios

I tí a'íjna jín antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' nu jimi jaatyájtoo i nyaj jín tyi'ijchó've',

a'íi pu'ij ecóotutaca' tí'ij jáanamua'aj je'ej nyaj jimi tyá'huoo,

² nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij a'ájna jo'tij ja'tyácun,

capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tij jéehua jo'jéxaj.

A'áa pu nyaja'rá'íicatyej jo'tij tyámua' naa tyojo'toonyij,

tyámua' pu tyí'uurej jó'nyaj jooméj.

³ A'íi pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuiicaj,
a'íjci i chuúicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.

Mamue'tíj mu, mati'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej
mati'ij mij a'íj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.

⁴ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' ti i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej
ajta quee a'íjma jitze tyí'ca'nyej i maj óotzaahuatye'
nusu a'íjma i maj sánturij najchej!

⁵ Nyavástara' ajta nyaj Dios,

jéehua pu tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'
ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.

¡Capu tyi'tíj séejre' ti a'yan huasé'rihua'an pati'ij muáaj!

Nyáaxie've' nyaj huo're'ixaatye'en, nyaj a'íj tyu'taxáj,
ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj
nusu maj jatzíj tyimuaatámu'vejritye'en,

capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatyee a' jimi huatámu'vejritaj
nusu maj tyi'tíj tyu'tá'an a' jimi pej pij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi'.

Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamuajra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj huatyéjve,
a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ránajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',
nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

⁹ A'íimaj mu mue'tíj tyi'séeracaj a'tyéityeristyamua'
nyati'ij huo'taséjra tyi'tíj ti xá'pui'.

¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj huatyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua' tyí'uurej,
nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyi'tíj jin á'itzeere' nyajta i paj jin tahuüre'.

Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i ti ji're'can jime' muéetzij jimi
a'íjma jimi a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin tyámua' nyojo'mua'raj.

A'náj tina'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin tyámua' een.

¹² Ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej

ajta quee i'ríj nyaj jaatyé'iten a'chu ti arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj.

A'íi pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej.

Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cipuáj,

capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunij.

Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en.

¹⁴ ¡Miche' néijmi'i jin huápuí'ij tyévi'si' huataséjre'en

a'íimaj i maj jaxie've' maj na'antypuá'ritye'en!

¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

¹⁵ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

¹⁶ Majta néijmi'i a'íimaj i maj muéetzij muahuoo

miche' a'íimaj jéehua huatóotyamua've'en,
 majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij
 miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tijin: “¡Va'cán pu jin antyúumua'reej i Tavástara'!”

¹⁷ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej tyéejtyoovej,
 capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.

Muáaj paj a'íin pu'éen i ti nyahuiire' ajta nyajapuáj huatányuusij,
 ¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej ti tyu'tyéenyuj i a'tij ti tyí'cui'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti a'íj jitze tyí'mua'tzej i ti quee juca'nyej ajta quee
 je'ej tyéejviicue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa.

² Tavástara' pu jacha'íij ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta ti'ij huatóotyamua've'en i chuég japua,
 ajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan atyojo're'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj jájcha'íire'.

³ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti'ij quee che' tyé'viicue'raj,
 ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i ti jin tyí'cui'.

⁴ Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Tavástara', ná'ancu'vaxi',
 tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'itzeerej.”

⁵ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' ti'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'yaa
 mu tyí'xaj tijin:

“¿A'najnyí mu'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?”

⁶ Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyira'aj jin a'yan ricij,
 hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'i i ti je'ej pua'aj een,
 a'aj pu ámiteere' mati'ijta cáayej jitze ajooju'un.

⁷ A'íi mu juiire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj,
 a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasíj pué'eenye' i nyaj jin japuétjzitarej

⁸ majta a'yan tyí'xaj tijin:

“Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i ti jin tyí'cui',
 a'íj pu jin huaca'aj jo'tij já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesij.”

⁹ Ajta a'íjna i ti tyámua' naa tyi'nya'amíincuj, nyáaj nyej jitzán tyi'ca'nyajca'aj,
 i ti nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

¹⁰ Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxi',

naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej ti a'íjma jimi tyi'tyéevijtj.

¹¹ A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej ti muéetzij tyimua'ráanajchi,
 ti quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i ti nyéjcha'íire'.

¹² Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'ij nyajta quee tyi'tij jin á'itzeere',
 tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jime',
 nyej nyij a'náj tina'aj ajamuán aja' séjre'ej.

¹³ ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,
 ijíj ajta jusén jime'!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

I nyaj jin tyi'ijchó've' Dios pu jimi já'ma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ A'yájna tí'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj tí'ij huaye'en, a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.

² A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' tí'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej ti pué'een. ¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

³ Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij, meentyij móoj a'náj tína'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin: “¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

⁴ Nyatí'ijta a'íjci jitze tyi'riá'mua'sime'en, aj nu nyij tyi'tá'caa tí'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaa. Nya'tamua're'rii nyatí'ij hua' jamuán i tyeítyee ajooma'caj, nyáaj nu ahuojóovi'tisima'aj jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios tyejíhuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyi'muatyóotzi're'ej. ¡Va'cán tu jin tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj? ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej? Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej, a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej. ¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

⁶ Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'. A'íj nu jin huápuí'ij muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán ti ántyapuaj, tí'ij na'aj a'ájna a jiríj ti jo'quéetímee a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Hermón ajta a Misar.

⁷ A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee a'íjna i ti ca'nyíin jin tyáhuaasij i ta'ancáamui'yej; a'íjna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa a'íi pu'ij arí nyajapuáj ucámui'yaca'.

⁸ Tújca pu i Tavástara' uya'ta'ítyacaa i ti jin nyaxie've', ajta tíca' canu ja'antypuá'ritye'sij i nyaj tyi'tyéchuiicaj capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júuricamej ti nyatá'caa.

⁹ A'yaa nu tyé'ixaatye' i nyaj Dios, a'íjna i ti nyaj japua huatányuusij tíjin: “¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xij?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can nyajta hua'tzínnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?”

¹⁰ I nyacaríj pu ajta nyacui' a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire', i maj a'náj tína'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin: “¿Jo'nyij je'ej jé'een a' Dios?”

¹¹ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj? ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej? Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
 ¡A'íí pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

43

¹ Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pui'intari'tze'en;
 ¡pata'aj naatyáhuire'en a'íjma jimi i tyeítýee i maj quee tyá'tzaahuatye'!
 ¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjci jimi i ti tyí'hue'tacaa ajta i ti je'ej pua'aj ricij,
² ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti naatyáhuire'e!
 ¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?
 ¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
 nyajta hua'tzínýe'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?
³ Mujo'ta'ítýij i nyaj jin atányeerej ajta i ti ji'r'é'can jime',
 tí'ij a'íin naataséjratye'en i juyéj
 i ti a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een,
 a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.
⁴ Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej, nyaj Dios,
 a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuícaj a'íjci jitze i canárij,
 ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajúuricamej jitze nyetyamua'viste'ej.

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?
 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
 Nyáaj nu nyerij i Dios jitze tyí'ca'nyej,
 a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
 ¡A'íí pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatáhuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa huánamuajrii
 a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré
¹ Taj Dios, tu'ríj jáanamujri' i tyaj jin iityanamúarajmee,
 majta i tahuásimua' mu'ríj majta táa'ixaaj
 je'ej paj muáaj tyi'táj huáruuj matí'ij móoj a'íimaj júuricaj
 je'ej ti tyi'táj huaríj tí'ij a'ájna ímuáj putyí'ríjcaa.
² Mua' muáca' paj jime'
 hui'ráahua'xij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',
 puéjtzij paj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
 pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tahuásimua'ci'ij.
³ Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyihuá'chuun huo'ta'
 mej mij a'íimaj tyu'tyámue'tin,
 camu a'íimaj jaamué'tij a'íjci i chuéj.
 Sulu a'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
 Ajta a'íjna i ti jéehua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' paj muáaj a'áa jo'tyávaaca'aj,
 ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

⁴ ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!
 Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'íimaj i maj a'tyéityeristryamua' pué'een;
⁵ muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'íjma i maj tájcha'íire',
 ¡a' jitze ma'can tu huo'tzínajraa a'íjma i maj tanyo'si'tya'ca'aj!
⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyaj tú'namua',

capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,

⁷ muáaj paj a'ín pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'mué'tin a'íjma i maj tájcha'íire',
ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'íjma i maj taxana'va'ca'aj.

⁸ A'náj tina'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,
tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.

⁹ Ajta papu'ríj matuuhua'xij,
pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',
capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustyamua'.

¹⁰ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tziinye'ej a'íjma i maj tájcha'íire',
a'íi mu tyí'tanahue' i maj taxana've'
majta tyitáa'ri'raaa je'ej maj a'íimaj tyá'xie've'.

¹¹ Muáaj paj a'áa tojóotoj
cuxáa tyaj cánya'xii pué'eenye' mej mij táacui'nyij,
pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye',

¹² muáaj paj huápui'ij jáahuaj huo'toj a'tyéityeristyamua',
pajta quee tyi'tíj huamue'tíj a'íjci jime' i paj huo'toj.

¹³ Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajtaj,
a'íimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'íi mu je'ej pua'aj tyí'taxaj majta tyévi'si'
ta'uurej,

¹⁴ Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta i maj quee tyá'tzaahuatye',
matí'ijta taaséj, a'íi mu tajimí eecámu'vajra.

¹⁵ Camu a'náj jatapuá'citaca maj ná'xaahuaj,
jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze

¹⁶ a'ín ti'ij pué'eenye' i ti nyéjcha'íire', i ti a'yan tyá'xie've' ti tyo'rióorieeraj
ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jin nye jitze tyí'pua'itye'.

¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'ta'uurej
ajta quee a'íjna jime' tyaj mojo'huá'xij.
¡Catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej a'íjci jitze i nyúucarij i paj jin tyitaata'íj!

¹⁸ Catu a'yan tyi'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij
catu tyajta ajtacíj a' juyéj jitze.

¹⁹ Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzíinajraa
a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'ci'ij maj tyí'tyaci'macaa.
A'íj paj jin tie'cáanaj i tíca'rij.

²⁰ Típua'aj tyamojo'hua'xiiinyijche', taj Dios,
tyajta je'en séej huatyáanajchej i dios tyaj quee jamua'tyej,

²¹ muáaj paj jamua'reerejche'en,
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj een i tamua'tzíira'aj jitze.

²² Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj
a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huá'cui'nyij,
a'yaa mu ta'uurej matí'ij i cánya'xii i maj huá'cui'nyij.

²³ ¿Ji'nye pej pij tyácusij, Tavástara'?
¡Huájisij, huájisij!
¡Capáj jusén jime' matúujipuan!

²⁴ ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?
¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,
i tyaj jéehua japuéjtzitarej?

²⁵ Catu che' tyé'viicue' majta meríj taatyáxaahuataca',
a'íjci jime' maj taatyása'rielechaca' a chóota'.

26 ¡Ájchesij,
pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuire'en
pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj va'cán jin taxie've'!

45

Tyi'tíj maj tyámua' naa tyu'taxáj ti'ij huatyényeñchej i rey ti jin tyi'tyéjvee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci i cuínarij ti a'yan ántyapuaj tijin: "I tzuhuáa'." I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuíicarij maj jin huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij ti naa huánamuajrii nyamua'tziira'aj tzajta' séejre'

¹ Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii ti naa huánamuajrii,
ajta i nyenyanúu pu a'yan een ti'ij i ti jin tyé'yu'xaj a'íjna i ti tyámua' naa tyí'yu'xaca.
¡A'íj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájta' a'íjci jimi i ti rey jin tyi'tyéjvee!

² ¡Muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' i tyétyacaa!
¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij ti huápu'i'ij naa huánamuajrii!
A'íj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuaatyájtoo jusén jime'.

³ ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chúnun a'íjci jitze i paj jin avá'j'ique', muáaj paj jaayí'tin
paj huanyo'se'en!
¡A'íj paj jin naa huápu'i'ij huasé'rin!

⁴ Ajta i paj jin naa huasé'rin a'íj pu jitze séejre' paj tyi'mué'tij puaaméj,
pajta nyo'se' a'íjci jitze ma'can i ti j'ré'can jime'
pajta tyámua' tyihua'xa'pu'i'intari'tze' a'íjma i maj quee óotzaahuatye'.
¡A'muáca' paj jin tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'i tyámua' tyo'taséj!

⁵ I maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'íi mu eetávitzej jo'paj ja'ra'íicajmee, taj rey,
a'íjna i tyiá'í'rij huápu'i'ij pu tye'entyipityíijmee a'íj pu jin tyí'rutyijve
hua'xiéjnyu'caa jitze a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁶ I paj jin tyí'ijta, taj Dios, jusén pu jin séejre',
ajta a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyí'ijta.

⁷ A'íj paj xie've' i ti xá'pu'i' pajta jaxana've' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

A'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,
ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en
ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i séecan i maj ajamuán aja'seejre'.

⁸ Néijmi'i i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' ti'ij a'íjna i íjcuca, ti'ij i áloes ajta ti'ij i
canéelaj,

ajta i cuínarij a jitze séejre' canárij ti jitze ma'can
pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj va'cán jin tyityetyu'uj.

⁹ Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyí'huire' a'íi mu majta séejre' i maj huápu'i'ij naa
huasé'rin,

a'muáca'ta' pujmua' a'íjci jitze i paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' i íiti' ti va'cán jin
tyi'tyéjvee,

ajta a'íjna jin tyámua' huóoruuj i ooroj ti jéetze' tyámua' een.

¹⁰ Náanamujri', nyiyóoj paj íiti',

tyámua' paj naa tyáanamujri' je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej,
huojo'huá'xij a'tyétyeristyamua' pajta i maj tyámua' naa tyí'muamua'tyej,

¹¹ j'i'nye a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íj pu séjramu' i paj jin naa huasé'rin,

a'íi pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'ij tyúuxie've' paj ja'rá'astijre'en.

¹² Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,

a'íimaj i chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej

a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'tíj tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi tyí'tyesejre'ej.

¹³ ¡A'yun pu iityárutyij i íiti' va'cán ti jin tyi'tyéjvee, huápuí'ij naa huasé'rihua'aj!

¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan tí'ij i ooroj!

¹⁴ Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en mati'ij mij já'vi'tin a'íjci jimi i rey,

majta jamuán i úucaa maj jahuíre',

i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.

¹⁵ A'íi mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,

a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej mati'ij a'úun jo'tyárutyij jo'tij je'rájcaj a'íjna i rey.

¹⁶ A'yóojmua', taj rey,

a'íi mu huatyára'sij jo'maj tyejé'ijtaca'aj i ja'huásimua'ci'ij,

pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj i chuéj japua jo'maj jo'cháatimee.

¹⁷ Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapua

i maj hua' jitze eerányesij,

ajta mej mij jusén jime' tyimuaatatyójtzi're'en i maj huacháatimee i chájta'naj jitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij mej mij ci'sítie'rij jitze jaatáchuiicaj a'íimaj i Coré tyí'yojmua'

¹ Dios pu taatyáhuíre'ej ajta a'íin pué'een i tyaj jin uhuájca'nyej,

a'aj pu taatyáhuíre'ej tyati'íjtá quee je'ej jájtyoove'en.

² A'íj tu jin quee tyi'tzínnye'ej tá'ju'un,

tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,

tyij ajta i jiríj atyojo'cájrutyey tyétye' imuáj i jájritze',

³ tyij ajta tyájujhua'nasime'en i jájtyij ajta jéehua á'xire'ej,

tyij ajta tyu'tóoca'tzin i jiríj a'íjci jime' i ti huápuí'ij nyú'camui'.

⁴ A'íjna i játya'naj ti mui'caquéj huatámui'yaca' a'íi pu tyámua'vi'ra'aj jaatá'sij i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can,

a'íjna i chájta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapuá já'sejre'.

⁵ Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ij,

Dios pu jaatyáhuíre'ej tí'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁶ I maj séej chuéj japua jo'cháatimee mu ju'itziitye', majta i maj tyí'ijta mu juvivej,

¡ajta i chuéj pu huatáxijtyij tí'ij i Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamua'j i nyúucaria'ra'!

⁷ ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuíre'ej!

⁸ Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápuí'ij naa tyu'sé'rin

a'íjna i Tavástara' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj japua,

⁹ pu'ríj ja'antypuá'rij i maj junyo'si'tya'ca'aj

néijmi'que' jo'tij joo'ástimee i cháanacaj,

pu'ríj tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,

pu'ríj tyi'ijná'xij i tyapúusti'ij ti tye'entypityíjimee i maj jin nyo'sii,

¡ajta tyu'tyáatiej i caríáata' i maj jitzán nyo'sii!

¹⁰ “¡Siata'aj jaatapuá'citaj! ¡Xu'huóomua'tzij nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios!
¡Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!
¡Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!”

¹¹ ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!
¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuire'ej!

47

Dios pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee!

¡Siajta huatyényuunyij i Dios jimi siajihuaj a'íjci jime' siaj jutyamua've'!

² Ji'nye a'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre', huápu'ij pu tzínyi're',
a'íi pu a'íin pué'een i ti va'cán Rey jime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

³ Hua'ajtavi'tij i maj chájta' jo'cháatimee ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can
ajta je'en huo'ta'ij mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.

⁴ Pu'ríj ja'antyíhuoj a'íjna i ti ityájma tyí'taci'tyij,
a'íin ti'ij pué'een i Jacob ti jin óotzaahuatye', a'íjci i ti jéehua jaataxié'vej.

⁵ Dios i Tavástara' pu'ríj huatyéeyixij i ju'ipuáa jitze
hua' tzajta' i maj jutyamua've'ej mejihuaj majta i trompéetaj maj jitze tyí'ci'sitye'.

⁶ Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj i Dios jimi.

Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti Rey jin tyi'tyéjvee tajimí.

⁷ A'íj xu huatáchuiicaj i ti naa huánamuajrii i Dios jimi,
ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

⁸ ¡Dios pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj séej chuéj japua
jo'cháatimee!

¡Dios pu arí acáayixij i ju'ipuáa jitze ti naa een!

⁹ A'íimaj i tyétyacaa maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee
a'íi mu hua' jitze ajtyáhuixi'ij i tye'tyeristyamua'me'en i Dios ra' a'íjci i Abraham,

¹⁰ ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.
¡A'íi pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'íjna i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuíicarij. Chuíicarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ ¡Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara'!

¡A'íjna i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj

i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een i jiríj jitze!

² ¡Naa pu huasé'rin a'íjna i jiríj ti ájtyeej i ti a'yan antyapuaaj tijin Sión,
a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapua'j imuáj ti séejre'!

¡A'íi pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

¡A'íi pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'íin ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

³ Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta;
Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij jo'tij jáa'rij ti'ij tyámua' tyihuo'tyáhuire'en.

4 Ji'nye a'íimaj mu tyúusiij i maj rey jin tyityetyu'uj
aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';

5 ajta mati'ij jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj,
majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatóo'uj.

6 A'íi pu hua' jimi huatyá'itzee i maj jin tyu'tátziinye'en:

huápu'i'ij pu hua'cui'ca'aj, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacuí'nyej ti'ij tyiyóoj ja'mej;

7 pahua'antyipuá'rij i maj tyí'ijta a'yájna ti'ij i áacaj a'áa ti pujmua' je're'nyinyii jo'tij
i xicáj jé'ejnyinyiij, i ti huo'tyáana'xij i báarcuj a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan
tyaja'rájtyapuj tijin Tarsis.

8 A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij,
i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íj tu tyeríj huaséj i taji'ij jime'

a'yájna mati'ij meríj tyitáa'ixaatya'ca'aj,

¡Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'íj ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

9 Taj Dios, a'ájna jé'ta' a' tyeyúuj tzajta'

a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

10 Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuata'caa

a'yájna ti'ij tya'ráanajchi a'íjci jitze je'ej paj ántyapuj.

A'ájna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.

11 ¡Miche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Sión!

¡Miche' tyítzunaxi'in muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a
Judá

a'íjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej!

12 Siata'aj eetyáciinyej a'ájna a Sión

siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chi'ij ti ajtítí'ijmee;

13 xaaséj i ti atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'íimaj i maj tyí'ijta,

ti'ij i'rúitan siaj huo'té'exaatye'en

a'íjma i maj ja'mua jitze eeránysesij

14 ti a'yan een i taj Dios

ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'.

¡A'íi pu a'íin pué'een i ti táavi'tij ijíj ajta jusén jime'!

49

A'íjna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj maj
jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj,

chájta'naj siajta néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

2 a'yaa pu'uj tána'aj tyihúa'ixaatye' i maj chíjtyaanyi'ij ajta a'íjma i maj quee je'ej
tyéejviicue',

ti'ij ajta a'íjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'íjma i maj tyóoxaahuaj.

3 A'yaa nu tyu'taxájtaj ti'ij i ti jéehua tyojó'itej

nyajta a'íj huataxájta tyi'tíj ti ú'sejre' i nyatzájta',

4 tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj i maj jéehua tyojó'itej,

nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avaataca'aj i nyatzájta'.

5 ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tziinye'ej na'mej
ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'íjci i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej,
nyati'ij a'ájna jin curiá'nami'huaj

i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'?

6 A'íimaj mu a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'ij
majta a'íj jin óotzaahuatye' tyi'táj maj jéehua tyú'cha'ij,

7 ajta capu a'táj pújoorej ti jusíj jujapuá huatányuunyij
nusu ti tyaanáchitye'en i Dios ti'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

8 ¡Capu túmii séejre' i ti jin i'ríj ti'ij a'táj jáananan i júuricama'ra' i tyévij,

9 ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuíre'en ti'ij quee huámui'nyij!

10 Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa,
a'íimaj i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihúa'uurej i maj quee tyojó'itej,
ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'íica'aj.

11 Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj,
a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
ja'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

12 Capu jusén jime' séejre' i tyévij, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyi'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

13 A'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujímua'aj jujitzé tyí'ca'nyej,
a'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujímua'aj tyámua' tyúuxaj.

14 A'íijma i tyeítyee, a'íi pu hua'ajséejra i ti tye'entyípuaapua'rityee
a'áa pu'ij huojóovi'tij jo'maj tyityajá'ava'tacaa
a'yaa pu cuxáa maj cánya'xii pué'eenye'.

Ti'ij eeré'nyej i xicáj,

a'íimaj mu hua' jimi tyu'tyámue'tij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
majta a'íimaj camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un

a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

15 Ajta i Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyej nyij quee huámui'nyij,
ji'nye a'íi pu ná'vi'tin jo'tij a'íin já'sejre'.

16 Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tipua'aj a'táj huatyoochíjtyaanyi'taj;
ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chí'ra'an,

17 ji'nye ti'ij huámui'nyij capu tyi'táj á'tinyij,

capu ajta i ti jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

18 Tyij ajta jutyamua've'ej ti'ij ooj ajá'chajcaj,

majta i tyeítyee tyámua' naa tyá'xajta a'íjci jime' ti chíjtyaanyi' pué'een,

19 a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán mui'nyij,

a'aj pu'ij quee che' jaséjran i ti jin huányeeri'ij.

20 Capu jusén jime' séejre' i tyévij, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyi'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

50

Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'

Chuícarij a'íin ti ja'a'rij i Asaf

1 I Tavástara', a'ájna i Dios ti tyihúa'ijtye' séecan i dioosij, a'íi pu arí tyu'taxájtaca',
a'íijma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

tí'ij na'aj jo'tíj jé'ejnyinyiij i xicáj ajta jo'tíj ja'ancáru'pij.

² Dios pu jin huányeeri'ij a'ájna a Sión,
a'ájna i chájta'naj tí tyámua' een ajta naa huasé'rin.

³ A'ájna i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari'
tiéj tí néijmi'i tyojó'jipuaj pu anaquéej jimi huaméj,
majta ca'nyíin jin tyéviijij a'íjci jimi.

⁴ Jútye' imuáj, Dios pu a'íj huatajé i tajapuá tí séejre' ajta a'íjci i cháanacaj
mej mij jaaséj je'ej tí tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'íj tí jitze ajtyáma'can.

⁵ “Siahua'ajsiire' a'íjma i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',
a'íimaj i maj nye jimi tyi'tíj jin tya'tóoraj
a'íjci jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'.”

⁶ Ajta i tajapuá tí séejre' pu jatyáxajta tí i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

⁷ “Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj ajtyáma'can,
néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.

¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

⁸ Canu a'ájna jin quee muasej mu paj nye jimi tyí'mu'vejritaj
ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuatye'en.

⁹ Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj
canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúraarita',

¹⁰ ji'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaací'ij,
a'yájna mati'ij majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

¹¹ nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huacíj i jiríj jitze
majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'ítzitáj.

¹² Típua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatye'nyijche'en,
ji'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'tíj tí jitzán tyí'sejre'.

¹³ ¿Ca' a'íj nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj
nusu a'íj nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

¹⁴ ¡Che' a'ájna i paj jin tyé'tyojtzi're' a'íin pué'eenye' i paj jaatámu'vejritye'sij i Dios,
pajta a'yan huárinyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i tí jútye' imuáj já'sejre'!

¹⁵ Pata'aj nye jimi huatyényuunyij patí'ijta quee je'ej tyéejtyoove'en,
nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatye'sij.”

¹⁶ Ajta a'íjci i tí je'ej pua'aj ricíj Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tíjin:
“¿Tyi'tanyí jin puaatá'ci'puaj pej pij a'íj á'mua'tyej i nyenyúuca
nusu paj jaxajta tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri',

¹⁷ típua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua' mua'uurej
pajta quee tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i nyenyúuca?

¹⁸ A'íj paj tyámua' naa tyu'tyéjeevij i tí tyí'nahua',
¡pajta huá'jaahuatye' i tyeítyee maj jéehua tyí'xana'cire'!

¹⁹ A'íjci jimi i tí je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'taavijre'
a'íj pu jin tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jin je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',
¡a'íj paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'íj paj néijmi'i jin a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj,
a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íica'aj patí'ij muáaj.
Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevij a'jíisa'puaj,
¡tyámua' nu tyimuá'xa'pui'intari'tze'en!

22 'A'íj xu tyámua' tyojo'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu siaj yó'hua'naj i Dios, nyej nyij quee nyáaj huatyényechenyij nyaj jamua'antyípuá'ritye'en ajta je'en quee maja' a'títan ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

23 A'íjna i ti a'íj naatámu'vejritye'en i ti tyinaatatyójtzi're'en, a'íi pu naatyátzaahuatye'sij.

¡Nyáaj nu a'íj japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj jitze!"

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuñicarij David ti ja'a'rij, ti'ij i Natán Dios ti jitze ma'can tyí'xaj jajtyá'xij a'íjci jime' ti huóoxana'cirej a'íjci jamuán i íitaj Betsabé ti ántyapuj

1 A'íjci jime' i paj jin taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij;

a'íjci jime' i paj tyámua' naa tyí'nyaxie've', oorió'uunaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

2 ¡Nyacájo'sin a'íjci jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!

¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'!

3 Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,

capu i'ríj i nyamua'tzíira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'.

4 Muéetzij jimi nu ootyá'itzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'itzee,

je'ej pua'aj nyetyi'tyinyecha'íj, a'íjci jime' i ti quee xá'puí' muéetzij jimi.

A'íj pu jin a'yan tyí'xa'puí' paj tyámua' tyino'xá'puí'íntari'tze'en;

ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' je'ej paj muáaj tyihuá'xijtye'en.

5 A'yaa pu tyi'jí're'can jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyati'ij huanie'huaca';

jéehua nu tyi'ijxána'cira'ca'aj ti'ij na'aj i náanaj tyinaaxá'pueeri'.

6 A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'íjci i xiéjnyu'carij ti tyámua' tyo'cájmua'rej,

pajta i nyamua'tzíira'aj jitze períj tyámua' tyinu'cámua'riityej.

7 Pata'aj naajácuare'en hisoopo' xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej; nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee i séerij.

8 Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en

jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta períj puéjtzij naatá'.

9 Capáj che' ja'sejra tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'

pajta néijmi'i oorió'uunaj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj.

10 Nyaj Dios, ¡séej nu'cáxiejnyu'caritye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeere'!,

¡pajta júuricamej naata'an ti jájcua'aj ti ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj!

11 Capáj a'áa nyojóojipuan jo'paj quee já'sejre'

capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej ti tyámua' een.

12 Naatá' nyaj jájcuan jin huatányetyamua've'en a'íjci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;

tyámua' paj tyí'nyevi'raj a'íjci jime' a'júuricamej ti jéehua tyihua'cu'vej,

13 nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'íjma i maj quee tyihuojó'itej

mej mij majta a'íimaj muá'antzaahuatye'en i maj tyi'ijxána'cira'.

14 Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyí'tyacui'ijca,

nyaj Dios, muáaj paj a'íin pu'éen i Dios ti nyajapuáj huatányuusij,

aj nu nyij a'íj huatáchuiicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

15 Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,

aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchuiicaj.

¹⁶ Ji'nye capáj jaxie've' maj tyí'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tieeraj a' jitze ma'can,

í'rij nyej nyáaj a'íj tyimuaatá'an, ajta capu a'ín tyimua'ráanajchi.

¹⁷ A'íjna i mu'vejrij i Dios jimi a'í pu a'ín pué'een i júuricamej ti japuéjtzitarej, i capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij ti jéehua japuéjtzitarej!

¹⁸ Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;

ajtáhua'aj atátaahuaj i ti jin curiá'nami' i Jerusalén.

¹⁹ Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej ti tyi'tíj muéetzij jimi tyúuxie've',

a'íjna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'raaa;

aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'íjci japua i maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'tíj huíire' i ti jin óotzaahuatye' a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, ti'ij i Doeg Edom ti já'ma'can Saúl jimi ujó'mej ti'ij jaaté'exaatye'en ti i David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i Abimélec ja'chej

¹ ¿Ji'nye pej pij a'íjna jin á'atzaahuatye' i paj jin je'ej pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyí'uurej?

i A'í pu jusén jime' séejre' i Dios ti jin taxie've'!

² A'íj papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinyij,

mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna ti'ij i náhuuaj ti tyí'itziij.

³ A'í pu jéetze' mua'ráanajchij i ti je'ej pua'aj een quee i ti xá'puí',

a'íj paj jéetze' xie've' i ti hue'tzij pequee a'íjci i ti ji're'can jime'.

⁴ Nyanúrij ti tyí'hue'tacaa,

a'íj paj xie've' i nyúucarij ti tye'entyípuapua'rityee,

⁵ a'yaa pu'ij ajta i Dios tyimua'antypuá'ritye'sij jusén jime',

a'í pu muaatyévi'raj ajta je'en mui'ráriesij a'chi'táj, ajta muári'raj a'júuricamej.

⁶ A'ímaj i maj já'astijre' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátziinye'ej;

majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan metyi'xáataj tíjin:

⁷ "Cási' a'íjna i ti quee jahuoo ti'ij i Dios jaatyáhuíire'en,

i ti a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jéehua tyí'ijcha'ij

ajta quee jatapuá'citacaa ti je'ej pua'aj rijcaj."

⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu een ti'ij i ítyei'rij ti naa tyi'hua'raa

a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios;

ja'náj tina'aj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin taxie've'!

⁹ Nyaj Dios, a'náj tina'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyi'tíj huáruuj;

muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'ej hua' jamuán i maj tyámua' een a' jimi,

ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

53

Tyi'tíj ti jin je'ej pua'aj huaríj i tyéviij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'ijta síj tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ A'ímaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios ma' já'sejre'

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij,
 néijmi'i mu meríj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj,
 ¡capu síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!

² Tajapuá imuáj, a'íi pu i Dios hua'sej a'íjma i tyeítyee
 ti'ij huo'séj tipua'aj síj séjre'ej ti tyojó'itej,
 a'tíj ti i Dios huocaj.

³ Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárurij,
 néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.
 ¡Capu che' síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íjcaj!
 ¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítyeristyamua' ti'ij a'tíj ti páan huácua'nyij,
 a'íimaj i maj quee jahuoo i Dios jimi.

⁵ Tyij ajta quee meje'tyi'tiitan mej mij a'íimaj juvivej,
 a'íi mu juviváaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyí'tziinye',
 ji'nye Dios pu tyojo'cuíxi'ij i tyihuá'carij a'íjma i maj jájcha'íire'.
 A'íi mu tyévi'si' huataséjre'ej, ji'nye Dios pu mahuóohua'xij.

⁶ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sión
 a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can!
 Ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i jutyéítyeristyamua',
 a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
 majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij ti'ij i Dios huo'tyáhuíire'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
 tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i David, matí'ij a'íimaj i maj
 Zif ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en tijin: “¿Nyiquee tatzájta'
 huatyóo'avaataca' a'ájna i David?”

¹ ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapuaaj!
 ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;
 tyámua' paj tyáanamuaaj i nyenyúuca,

³ ji'nye tyeítyee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa
 a'íi mu nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.
 ¡Capu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuíire',
 Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en.

⁵⁻⁶ A'íi pu a'yan ja'uurej ti a'ájna i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'
 a'íi pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'itzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antypuá'ritye'en, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!
 Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejritye'ej
 nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,
⁷ ji'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj
 nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'íire'.

55

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i maj jaatamuárij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij; capáj yó'hua'nán je'ej nyaj tyí'muahuaviij.

²⁻³ Náanamuj, naatájee,

muéetzij nu jimi huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

A'íi mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'íire' ajta je'ej maj tyi'tyejijhuaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste', majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

⁴ Ca'nyíin pu huápu'íj ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i nyatzájta', a'íi pu nye jitze rá'aj i tzíinyi'ra'aj nyej nyij quee jaxie'va'aj nyaj huámui'nyij.

⁵ Huápu'íj nu tyí'tziinye' yunyatzájta', nyetyényeviveesij a'íjci jime' nyaj tyí'tziinye'.

⁶ A'yaa nu nyij tyí'xaj tíjin:

“A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij tí'ij i jáamui', aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

⁷ Naará'rie'sima'aj nu nyij ímuáj je'ej huarutyéeché'en, a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'tyi'tij.

⁸ Aj nu nyij huatanya'uunajche'en tí'ij náahuiire'en a'íjci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin viiyej.”

⁹ Hua'antypua'ritye', Tavástara', huojo'riéj huá'nyuucaa jime', ji'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xi'ij,

¹⁰ tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'ij i chájta'naj jitze.

A'íj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricij majta i maj avíitzij jin je'ej pua'aj tyúuxaj, jéehua mu néijmi'i huápu'íj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

¹¹ a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuaj.

¹² Capu a'íin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'íire', tyi'tij nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',

capu ajta naatanyó'si'tyej a'íjna i ti nyaxana've', nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénya'avaaj.

¹³ ¡Ajta muáaj paj a'íin pué'een, i tyaj tyámua' naa tyí'tamuajtyej, pajta muáaj huápu'íj tyámua' naa tyí'nyamua'tyej,

¹⁴ i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyeyúujra' tzajta' i Dios tyej tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaatye'en,

tyajta tu néemi'ij cinyaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee!

¹⁵ ¡Miche' jiye'tzín huácui'nyij i maj nyéjcha'íire'!

Miche' júurican ava'naj,

ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

¹⁶ Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényuusij,

a'íi pu i Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.

¹⁷ Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen

íiya', chúmua' nyajta tíca',

a'íi pu'ij nyanamuajran.

¹⁸ Nyajapuáj pu huatányuusij nyati'ij huatyényo'se'en,
japuan pu huatányuusij i nyajúuricamej,
tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'íire'.

¹⁹ A'íjna i Dios, i ti jusén jime' tyí'ijta,
a'íi pu nyanamuajran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,
ji'nye camu a'íimaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
camu majta jatziinye' i Dios.

²⁰ A'íi mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju' amíncustyamua',
majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'íijma jimi i maj huá'muajtyej.

²¹ Majta huápu'i'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,
ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'.
Ajta i huá'nyuucaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápu'i'ij tyí'itzi'.

²² Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'mua'tzej,
a'íi pu'ij tyámua' tyi'muacha'íij ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sij ti'ij eetávetyij
a'íjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

²³ Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'tacaa camu júurij muá'ju'un
camu mana'aj jé'ta' úhuiixi'ij a'chu maj á'tijí'rej maj júurij,
muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyoytzi're' i nyúucaria'ra'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i chuícarij ti a'yan
ántyapuj tijin: "I hua' jáamui' a'íijma i diosij i maj a' imuáj já'sejre'." I nyúucarij ti
naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj a'íjna i David, mati'ij a'íimaj i filisteos jaatyéevi'
a'ájna a Gat

¹ Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye tyeítyee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tina'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.

² A'náj tina'aj mu nyamuaritye' a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
jéehua mu i maj ootzáahuaty'e'ej nyenyo'si'tye'ej.

³ Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.

⁴ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyoytzi're',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

⁵ A'náj tina'aj mu tyí'nyapuejtye' a'íjci jime' je'ej maj tyí'nyejee,
a'íj mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.

⁶ A'yaa mu ju' avaa majta ajca'huáye,
a'íi mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mij tyí'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

⁷ ¿Nyiquij hua' huiire'en a'íjci jimi i maj jin je'ej pua'aj ricij?

Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' a'íjma i tyeítýee.

⁸ Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyeríj pua'máj huatánya'uj, muáaj paj jasiire' pajta jamua'reej nyati'íjta eetaja'ra'tajyi'can.

¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

⁹ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu nye jimi huatoo'uunaj nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuíire'en.

Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios naatyáhuíire'ej.

¹⁰ Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're', nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzi're',

¹¹ Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

¹² Tyi'tíj nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios, a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuíicaj,

¹³ ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij,

ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en,

nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tíj jó'nyeerí'ij ajta i júuricamej a'áa já'sejre', a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre'.

57

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij a'íin taatyáhuíire'en i tajapuá ti já'ma'can

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: “Capáj tyi'tíj antyúu'na'an.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj a'ájna i David, tí'ij huatoo'uj a'íjci jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyoo'avaataca'aj jo'tíj já'tyasta'

¹ Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuíire'en.

A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jityej huatyénaya'avaaj, 'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.

² A'íj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj ti já'sejre', a'íjci jimi i Dios i ti néijmi'i jin nyahuíire'.

³ A'íi pu jútye' imuáj uyo'ta'ítýij i ti jin taxie've' ajta i ti jimi jí'r'é'can jime', a'íi pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'íjma jimi i maj huápuí'ij je'ej pua'aj nya'uurej.

⁴ A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,

hua'tzajta' i muájyej tyeítýee maj ci'macaa,

hua' tamej pu a'yan een tí'ij i tyapúusti' ti antyíptyij ajta tí'ij i'ríj,

ajta i hua' nyanuu tí'ij chúun ti tyí'itzij.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.

A'ájna i paj jin naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁶ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu tyi'tíj tyámua' huáruuj mej mij naatyéevi' tí'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,

a'íi mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo'r'é'nyinyiij,

majta a'íimaj mu jujímua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

⁷ I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios, i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een tí'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.

⁸ Nyajúuricamej, pata'aj huájjistij,

xaatájisij, canárij i maj jitzán tyí'cui'nacaa,

tyámua' xu huóo'uurej tí'ij quee eexúj i xicáj eeré'nyej.

⁹ Chuúicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyéityeristyamua' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Ji'nye i paj jin taxie've' tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'.

¹¹ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.

¡A'íjna i paj jin naa huasé'rin a'íi pu néijmi'que' oorióonajchi i cháanacaj japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyihuo'xá'pui'intari'tze'en

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyú'na'an.
Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj i David

¹ Mua'aj, mu siaj huápuí'ij uhuácaca'nye'ej,
¿nyi ji're'can jime' tyámua' naa néijmi'i setya'xa'pui'intare'
nyi siajta tyámua' naa tyihuá'xijtye' i tyeítyee?

² Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,
mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'íjci japua i chuéj jo'maj jo'cháatimee.

³ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íi mu je'ej pua'aj huaríj mati'ij móoj hua'jucáatze'
a'séeria'caj i junáanastyamua',

i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna mati'ij quee xu nanie'huaj.

⁴ Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna mati'ij i cú'cu'see;

a'yaa mu een ti'ij i cú'cu'uj ti tyú'cha'vacaa

i ti a'yan ju'uurej ti'ij i tiquee iityánamuaj, ajta ityóonamuaj i junaxiéeta'

⁵ ti'ij quee jáanamua'aj i ti tyi'tyácuuinaj a'íjna i ti támua'rej,

i ti jaayí'tin ti huojopua'ritye'en.

⁶ Nyaj Dios, ¡antatáarajra' i hua' tamej!

Tavástara', ¡antatáarajra' i hua' tamej a'íjma i muajyéj!

⁷ Miche' a'huóopua'rixí'in, ti'ij i jájtyij ti tyixíre'en,

miche' huaria'huaj, a'yájna ti'ij i tu'píj juyéj jitze ti tyu'uj,

⁸ miche' huatóopua'rej, ti'ij i xí'pu'uj a'íjci jitze i ju'í'rique',

¡ti'ij i pá'rí'ij ti arájvej ajta quee a'náj jaaséj i ti jin huányeeri'ij!,

⁹ miche' huatyáaanyij ti'ij i tziicare'ej mati'ij quee eexúj jamua'rériacaj,

miche' ca'nyíin jin hue'ejcuuxij, ti'ij tu'píj ti huá'raa.

¹⁰ A'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íi pu huatóotyamua've'sij ti'ij Dios puéjtzij a'íjci
jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj;

¡a'áa pu jo're'nyesij jo'tíj jo'xúuriajraa a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

“¡Jéehua pu tyí'huíire' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íij!

¡Dios pu séejre' i ti huá'xijtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!”

59

Tavástara' pu a'íin pu'éen i ti tacha'ij

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. “Capáj tyi'tíj antyú'na'an.”
Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jaria'mua'aj, ti'ij Saúl tyu'ta'íjtaca' maj
jáacha'íin i chí'ra'an a'íjci i David mej mij jaajé'caj

¹ Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire';

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

² Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'tyacui'caa,

³ ji'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye'
majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástara', canu a'íin pué'een i ti quee tyihuojó'itej canu nyajta huányaxana'cirej;

⁴ canu tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj,

ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyéno'si'tye'en.

¡Huájisij!

¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antynájche pajta je'en naaséj!

⁵ Muáaj, Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'íjma i maj
Israel jitze ajtyáma'can,

huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',

capáj hua'cu'vej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁶ Tíca' mu aje're'nyinyii, a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáij,

a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tij ja'chajta'.

⁷ Majta ejcuémuxa'aj i jutyényij jitze,

a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tíjin:

“¡Capu ma' a'tíj tí'ij táanamuaaj!”

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'íjma;

muáaj paj hua'xaahuari' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁹ Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios,

ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti nyecha'ij.

¹⁰ A'íjna i Dios i ti nyaxie've' a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej tí'ij na'antynájche;

a'íi pu naatá'sij nyej nyij huo'séj mati'ij huatyámue'tiche'en i maj nyéjcha'íire'.

¹¹ Capáj hua'cu'vej a'íjma,

mata'aj mij a'íimaj a'náj tína'aj jamua'reeriaj i maj nye chájta'naj pué'een;

huo'tamuáaritye' a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.

¡Tavástara' pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyí'tacha'ij!

¹² A'íj mu jin atyá'itze'rii néijmi'i jime' je'ej maj tyí'xaj;

¡miche' a'íjna jin huavívi'ri'huaj tyi'tíj maj jujímua'aj jin óotzaahuatye'

majta tyi'tíj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

¹³ ¡Hua'antypua'aritye', hua'antypua'aritye' a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'!

¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!

¡Che' huamua'reerijhuaj ti i Dios a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee

a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna ímuáj jo'tij i chuéj jó'asej!

¹⁴⁻¹⁵ Mati'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáij,

majta je'en a'áa ja'tac'ca'an jo'tij ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,

a'íi mu mij tyi'tyá'xi'ij muá'ju'un mati'ij quee jéehua i cue'ráj tyú'tyoonyij.

¹⁶ Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;

ca'nyíin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i putyí'uurej.

Ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,

i ti nyahuíire' nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

¹⁷ Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,

ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,
 ¡muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyaxie've'!

60

Je'ej maj tyaatáhuoonyij ti'ij a'ín huo'tyáhuire'en i tajapúa ti já'ma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tijin: “I tzuhuáa ti jin séejre' je'ej maj tyityetyúucha'ij.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jin tyihuo'muá'tyej, ti'ij eerájraa ti'ij huatyényo'se'en a'íjma jimi i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna a Sobá, ajta a'íjna i Joab, ti'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyecaa antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom ti'ij a'áa jo'tyényo'sej a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Valle de la Sal

¹ A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin períj matuuhua'xij, pajta ta'antypuá'rij;

¡taatá' ijíj tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

² Muáaj paj tyu'tá' ti'ij i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyej;

¡pata'aj ijíj tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'tátaariaca', ji'nye a'í pu huatyámuiirixi'sij!

³ Jéehua paj huápui'ij puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can, a'íj paj taatá' i nahuáj ti tyú'timue'raste'.

⁴ Muáaj paj tyi'tíj huo'taséjratyej a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj ti'ij quee i i'ríj tyihuo'puéjtye'en.

⁵ ¡Taatajee, pajta tajapúa huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej! ¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i paj hua'xie've'!

⁶ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'ín já'sejre' tijin:

“¡Nyenetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁷ A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'í mu nye jitze ajtyáma'can;

Ajta i Efraín pu a'ín pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze, ajta i Judá pu a'ín pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'ijta,

⁸ Moab pu a'ín pué'een i ti a'yan tyí'huire' ti'ij i nyaj jitzán anányamuejtye'en, nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom, ¡nyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'íjma jimi i filisteos!”

⁹ ¿A'tanyíj ná'vi'tin ti'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna imuáj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Edom?

¹⁰ Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyecaa maj tajíme' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuire' a'íjci jimi i ti tájcha'ire',

ji'nye capu tyi'tíj huire' i tyévi'ij ti jin tyí'cha'ij.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'íjci jime' i Dios ti jin taatyáhuire'ej,

¡a'í pu huo'tzínajra'aj a'íjma i maj tájcha'ire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuire'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvin. David ti ja'a'rij

¹ Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'íjci jime' i ti nyacui',

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej, ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.

A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'íin jo'paj muáaj já'sejre',

³ ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

¡A'yaa paj een ti'ij tyi'tíj ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'íjci jimi i ti nyéjcha'íire'!

⁴ Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéj ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej, tyámua' nyetyi'cha'íiri'huaj a' anáj jityej muéetzij.

⁵ Muáaj, nyaj Dios, papu'ríj jáanamujri' je'ej nyaj tya'tányaratziiri', pajta naatá' a'íjna i ti nyéetzij nyaci'puaj

i paj tyámua' jáaruuj a'íjma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

⁶ Huatá' ti'ij á'tyeevi'in a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee;

che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',

⁷ ajta a'íjna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.

Tyámua' paj tyéecha'íin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua' een,

⁸ a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuíicaj na'mej

nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'tíj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Jedutún ti ja'a'rij. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;

a'íj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.

² A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

³ ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj

ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,

cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij

nusu ti'ij i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?

⁴ A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antypuá'ritye'en,

ajta a'íin huápu'ij naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.

Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj,

majta i jumua'tzíira'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

⁵ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,

ji'nye a'íj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'ijchó've'ej.

⁶ A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuüre'.

⁷ Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuüre' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;

a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij ajta i ti naatyáhuüre'ej.

⁸ ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze tyú'ca'nyej!

¡Siajta jimi huatényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej!

¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!

⁹ Capu i tyéviij tyi'tíj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'ij séej ti ucayáatira'nyij, tipua'aj i tiquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een; tipua'aj néijmi'caa tyi'tíj jitze mahua'cá'iteen a'yaa pu'uj cuxáa tiquee tyi'tíj aráacaj.

¹⁰ Capáj a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij, ¡capáj pajta a'íj jitze tyi'ijchó've'ej i paj tyí'nahua'! Ajta tipua'aj siahuochíjtyaanyi'taj, caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

¹¹⁻¹² Nu'ríj mue'tíj a'yan tyáanamuaajri' a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tijin: a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rij, ti ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyéviij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca', ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judá

¹ ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios! Jéehua nu muaxie've' nyámuahuoo, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i jájtyij ti nyejitzé juxie've';

néijmi'i pu i nye tyéviij muéetzij muaxie've', a'yájna ti'ij jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij jóoxie've'.

² ¡Nyámuaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een, nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin naa huasé'rin,

³ ji'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huiire' quee i nyaj jin júurij! Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,

⁴ néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyi'muatyóotzi're'ej na'mej, muéetzij jimi nu ajmájca'taxi'ij nyati'ijta huatyényuunyij.

⁵ Huápu'íj pu naa naatá'astij, a'yájna ti'ij i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj, nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

⁶ Ti'ijta tíca', nyati'ijta huaque'tíj, muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze tyí'mua'tzej,

⁷ ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuiire'. ¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!

⁸ Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre', pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.

⁹ A'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj a'áa mu ja'tyávatzi' jo'tij ja'tyácun majta je'en antyipua'rij,

¹⁰ ¡a'íi mu cui'iihuan a'íjci jime' i chúun majta je'en i íira'vetyee hua'ci'men!

¹¹ Ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íi pu huatóotyamua've'sij i Dios jimi, a'íi mu tyu'táchuiicaj a'íimaj i maj jimi tya'tóoratziiri', majta i maj tyí'hue'tacaa a'íi mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios huó'cha'ín

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';

huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj huápuí'ij nyéjcha'íire'.

² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

ajta je'ej maj avíitzij tyi'táj jin ricij;

pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'táj maj jin tyámua' ju'uurej i maj je'ej pua'aj ricij,

³ a'í mu jacaachej i junyanúu cuxáa tí chúun pué'eenye'

ajta i maj jin tyi'xaj a'yaa pu een tí'ij i i'ríj tí tyu'jé'caj.

⁴ A'áa mu imuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere',

a'í mu mij hua'cu'raj mati'ij quee putyámuamua're'ej. Camu a'íimaj tyi'tziinye'ej.

⁵ A'í mu jujímua'aj ca'nyíjra'aj tooa'caa mej mij je'ej pua'aj huárinyij;

a'í mu avíitzij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'vüvi'

majta a'yan tyi'mua'tzej tí quee a'táj hua'sejran,

⁶ tí quee a'táj jaatyésejra tyi'táj maj jin je'ej pua'aj ricij.

Ajta a'íjna i tí jaayí'tin tí jáamua'reej

je'ej tí avíitzij jin tyi'mua'tzej a'íjna i tyéviij,

a'í pu tyámua' tyeetyésejra.

⁷ Dios pu tyihuá'puejtye'en a'íjci jime' i tyihua' i'ríj,

a'í pu tyihuá'puejtye'en mati'ij pua'aj quee putyámuamua're'ej,

⁸ a'í mu jujímua'aj puéjtzij huatóoa'sij a'íjci jime' je'ej maj tyi'xaj;

ajta a'tyán maj hua'sejran a'í mu huo'tyáxaahuataj.

⁹ Aj mu mij néijmi'i tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i Dios

majta jaataxájtaj je'ej tí tyi'táj jin ricij,

majta a'íj jitze tyúumua'tziitye'en je'ej tí a'ín tyi'táj huáruuj.

¹⁰ A'íjna i tyéviij tí tyámua' tyi'tyúucha'ij a'í pu huatóotyamua've'sij i Tavástara' jimi

ajta a'íj jimi jahuoonyij tí'ij jaatyáhuíire'en,

majta néijmi'i i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij

a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David tí tyo'yú'xaca'

¹ Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can,

¡muéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!,

¡muéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'tátaratziiiri',

² jí'nye páanamuj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!

Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxiirij i maj a'yan i cháanacaj japua huacháatimee.

³ A'í pu tyi'ta'ijtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,

ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee.

⁴ Jutyamua've'ej a'íjna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj

pajta jaatá'sij tí a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,

a'újna a chi'táj i tyejúuj tzajta'.

¡Tyiche' a'íjna tya'ancuriáan i tí jéetze' tyi'jí're'en a'chéj tí tyejé'sejre',

ajta i tí jin tyámua' tyi'een a' tyejúuj tzajta'!

⁵ Dios ajta Tavástara' paj tajapuá huatányuusij,
 muáaj paj tanamuaj
 a'íjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;
 néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
 ajta a'íjna i jájtyij ti ve'ej a ti imuáj já'sejre';
⁶ muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'ij i jiríj
 a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
⁷ Muáaj paj japua'ritye' a'íjci i jájtyij ti ca'nyíin jin á'xire'ej
 pajta jaatyápua'ritye'sij tyi'tíj maj jin junyo'si'tye' i chájta'naj jitze;
⁸ majta a'íimaj i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua
 a'íi mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',
 muéetzij mu jin tyéjijhuaj muutyámua'va'aj
 ti'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.
⁹ Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'ij i cháanacaj,
 petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviijey ajta je'en tyú'ciirej,
 muáaj paj tyi'tá'caa ti camui'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze
 ti'ij a'íjna jin huáciirej i tyeríicuj.
 ¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!
¹⁰ Muáaj paj jaatyáru'nyej i chuéj maj japuan huátasaahuaca'
 pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo're'je'yitye'sij,
 muáaj paj jéehua i víityee mujo'ta'ityij ti'ij quee huátoonyi'in i chuéj japua
 pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'ciiren.
¹¹ Ti'ij púna'aj ju'sij muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,
 a' jéetirij jitze mu jéehua huatyéviijey;
¹² ixáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
 ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'ij naa tyu'sé'rin;
¹³ jéehua mu tyí'tyasiire' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,
 ajta i tyeríicuj jéehua pu ciiren jo'maj tyajá'huastee,
 ¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin
 tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,
 mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
² setyu'táchuiicaj a'íjci jitze i ti naa huánamuajrii i ti jin ántyapuaj;
 chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyú'namuajrii.
³ A'yaa xu tyaaté'exaatye'en i Dios tijin:
 "Naa pu tyihua'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.
 A'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej
 a'íi mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tziinye'ej i maj muájcha'iire',
⁴ néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
 majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj."

⁵ Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej ti i Dios tyí'muarie',
 je'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'íjna jime' i ti naa tyihua'sejratye' a'íjma jimi i tyeítyee,
⁶ a'yaa pu jáaruuj i jájtyij ti'ij chuéj ti huáchij,
 majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu ju'icán antacáj i játya'naj jitze,

tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.

⁷ A'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, a'íj pu jusén jin tyí'ijta, tyámua' pu naa tyihua'sej i maj séej chuég japua jo'cháatimee, mata'aj mij a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyényo'si'tye'en.

⁸ ¡Mu siaj séej chuég japua jo'cháatimee, tyámua' xu tyeetyátoonyij i Dios, che' huánamuajre'en i siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!

⁹ Ji'nye a'íi pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.

¹⁰ A'íjna i taj Dios, a'íi pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye', tyámua' pu táaruuj ti'íj a'íjna i pláataj ti jumua'tij.

¹¹ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huj, pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.

¹² Muáaj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'tíj taatzíinajra'nyij, tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jime' tyajta tiég jime', ajta muáaj paj períj taatá' tyej tyij ucayáatira'nyij.

¹³ A'úu nu jo'tyáruutyij a' tyejúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee huatyáteeraj a' jitze ma'can,

a'yaa nu nyij tya'ránaya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi tya'tányaraj,

¹⁴ a'íjna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiri' nyati'íj jéehua huápu'íj japuéjtzitariaca'aj.

¹⁵ Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can huatyáteeraj, túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj túuru'uj, nyajta nu cánya'xii a' jimi huatámu'vejritaj.

¹⁶ ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un, mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios!

¡Xáanamujri', i nyaj jamuaaté'exaatyee'sij a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj nye jimi!

¹⁷ Nye tyenyij nyajta i nyenyanúu jime' nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.

¹⁸ Típua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en, capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,

¹⁹ ¡ajta a'íi pu náanamujri' ajta a'yan huaríj je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

²⁰ ¡Che' tyámua' eenye' i Dios,

i ti jáanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

67

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyimuaatatyójtzi're'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyitaatyátoonyij, che' tyámua' tojo'sejra,

² mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra' ajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en; ¡miche' néijmi'que' tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁴ Miche' jutyamua've'ej muaajíjhuaaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, jinye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee, ¡muáaj paj tyihua'íjtye' néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!

⁵ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en, ¡miche' néijmi'que' tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁶ Pu'ríj tyú'ciiriaca' i chuéj japua; ¡a'íjna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájtto!

⁷ ¡Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij! ¡Miche' néijmi'que' i cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Matí'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyáacij i maj Israel jitze ajtyáma'can

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David tí tyo'yú'xaca'

¹ Tí'ijta i Dios ájchenyij,

a'íimaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'íire'; majta i maj jaxana've' a'íi mu huatóo'uunaj jo'tij já'sejre';

² a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij tí'ij i citzíj i áacaj tzajta', a'yaa mu tyityatóotui'sij tí'ij i xíjca i tiéj jitze; i Dios jimi mu jo'vátzij néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij.

³ Majta a'íi mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, i Dios jimi mu jéehua jutyamua've', ¡majta tyítzunaxí'ij muutyámua've'ej!

⁴ Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i tí jin ántyapuj; setyu'tatyójtzi're' a'íjci i tí ave'quéj a'áa ja'yi'vej i jéetirij japua.

¡Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi! ¡Xatóotyamua've' jo'tij a'íin já'sejre'!

⁵ Dios, i tí a'áa já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' tí tyámua' een, a'íi pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij ajta hua' japua huatányuusij i úucaa maj antyúujimua'astariaca';

⁶ Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyímuarimuj, hui'rátosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátosij; majta i maj quee tyihuojó'itej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tij quee tyi'tíj já'cijci'rej.

⁷ Nyaj Dios, patí'ij anaquéj huama'ca'aj a'íjma jimi a'tyétyeristyamua' matí'ij ajooju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

⁸ i chuéj pu huatóoca'tzij, majta je'en jéehua huatyéviiyaca', a'íjna i jiríj Sinaí tí ántyapuj a'íi pu huatóoca'tzij i Dios jimi, jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁹ Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviiyej, a'íimaj a'tyétyeristyamua' mu huácua'naxij, ajta muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta'.

10 A'íimaj a'tyéityeristryamua' mu a'áa ja'huóocheytye
pajta muáaj, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin taxie've',
muáaj paj tyaatá' tyi'tíj ti ja'itziitya'ca'aj a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'.

11 Tavástara' pu nyúucarij huatyájto;
mue'tíj mu mij i úucaa jaxajtaca'aj:

12 “¡A'íimaj mu merij huatoo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj majta i hua'
xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!”

Ajta jo'maj jo'cháatimee, a'íimaj mu i úucaa tyu'rióoa'caa
tyi'tíj maj tyihuáa'ri'ri' a'íjma i maj hua'ajcha'íire',

13 siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'itzee jo'siaj jo'cháatimee.

¡A'íjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!

¡Ajta i jú'xa'ra' ooroj jime' ti huápuí'ij jumua'tij!

14 Tí'ij a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'tamuárij a'íjma i maj rey jin
tyityatatyíj,

a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyíi a'íjci japua i jiríj i maj a'yan
jatamuá'muaj tíjin Salmón.

15 ¡Huápuí'ij pu ajtí'tí'ijmee i jiríj a'áa ti jo'quéetimee a'ájna a Basán,
ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'íi pu ajta ajtí'tí'ijmee!

16 Mua'aj, mu siaj jiríj pué'een ti huápuí'ij ajtí'tí'ijmee,

¿jiniye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjci i jiríj i Dios ti jaaxie've' tí'ij a'áa ja'huóocheytye'en?

¡A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'áa jusén jime' ja'cháaj ja'mej!

17 Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríáata' i ti jitzán huatyényo'se'en;
a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'tíj i tyeyúujra' jo'tyéjvee.

18 Nyaj Dios, jútye' imuáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'tíj a'íjma i paj hua'antymue'tíj;
a'íimaj mu i tyétyacaa tyimuaatapu'éjve i ti jéehua tyá'najchij

Tavástara', a'íimaj mu majta tyámua' tyimuatyájtoo i maj quee tyihuojó'iteca'aj.

19 ¡Che' jiréenya'aj séjre'ej i Tavástara', i taj Dios ajta i ti tajapuá huatányuusij,
i ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii i tyí'ta'ijca!

20 A'íjna i taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapuá huatányuusij
ajta pújoorej ti tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee huácuí'nyij.

21 Dios pu jo'tátaaraxi'ij i hua' mu'uj a'íjma i maj jájcha'íire',

hua' mu'uj a'íjma i maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cire'.

22 Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaria'ra'nyij a'ájna a Basán;

nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájrítze' ti huápuí'ij atyáati',

23 pej pij aná'jo'sixi'in mua' íicaj jitze

a'íjci jime' i hua' xuure' i maj muájcha'íire'

ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cíj jaayé'en i hua' xuure'.”

24 Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,
a' tyeyúuj tzajta' pu séjre' maj tyámua' ju'uurej
mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.

25 A'íimaj mu anáatyij i maj tyí'chuicacaa
majta i maj tyí'cui'nacaa hua'cuajta mu huaju'

majta jé'ta' i íimuaa

a'íi mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.

²⁶ ¡Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij i Dios i ti Tavástara' pué'een!
Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze ajtyáma'can.

²⁷ A'íjma jimi pu anaquéej huaméj i Benjamín, i ti cíleen,
majta mue'táj i maj tyí'ijta a'íjci jimi i Judá,
majta a'íjci jimi i Zabulón majta i Neftalí jimi.

²⁸ Nyaj Dios, huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej,
¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'táj paj je'ej huáruuj ityájma jimi!

²⁹ A'ájna ímuáj jo'tij a' tyeyúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'ájna a Jerusalén,
jo'maj a'íimaj i maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,

³⁰ a'áa paj jajtyá'xi'in i Egipto, i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'áa ti já'sejre' véjri' i játya'naj
jitze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuuj a'áa maj ja'távee
maj a'ájna jime' hua'xaahuaj i tyeítýee a'íjci jime' i maj jéehua tyí'ijcha'ij,
¡pata'aj huojo'cuíxi'in i tyeítýee maj jaxie've' maj huanyo'se'en!

³¹ A'áa mu a Egipto ja'ráciiinyij i maj tyámua' tyimuaatyátoosij,
majta i maj Etiopía já'ma'can a'íi mu ajmójca'taxi'ij i Dios jimi.

³² ¡Setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj tyí'ijta i cháanacaj japua,
siata'aj tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,

³³ a'ájna i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapuá,
a'ájna i tajapuá ti jusén jime' séejre'!

Xáanamuaajri' je'ej ti huánamuaajrii i ti jin tyí'xaj,
i nyúucaria'ra' ti néijmi'i putyí'uurej.

³⁴ Xaatyátzaahuatye' a'íjci i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej,
a'ájna i ti jin tyí'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,
ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej i tajapuá ti séejre' jitze i ti huá'raa.

³⁵ Huápu'ij pu naa huasé'rin i Dios a'újna i ju tyeyúuj tzajta',
a'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi pu hua'tá'caa mej mij néijmi'i
putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i jutyéityeristyamua'.

¡Che' jì'réenya'aj séejre'ej i Dios!

69

Je'ej ti tyí'ijhuaj a'ájna i ti je'ej tyóomua'tzej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan
huatóomua'aj tijin: “Tzuhuáa.” David ti ja'a'rij.

¹ Pata'aj huatányuunyij, nyaj Dios,
ji'nye nu'ríj tin atyámui'sij a jáata';

² nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tij va'táj ja'ajréxaj
ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'rányaca'nyej.

A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tij jéetze' ja'tyáati'
ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin mui'yej.

³ Capu che' nya'riitye' nyaj ca'nyíin jin huajíjhua,
jéehua pu'ríj huápu'ij na'antyáacui',
i nyají'ij nu nyajta nyeríj jin huácua'naxij

a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyeej nyaj tyi'ijchó've' i Dios jimi.

⁴ Mu'rij jéetze' huatámui'riaca' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyaxana've'ej quee a'chu nyaj pua'mácan cájcupuaj i nyamu'uj jitze, mu'rij huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire', i maj cha'mana'aj na'antypuá'ritya'mu' majta nyahuavii nyaj huo'tátuiire'en tyi'tíj nyaj quee huanáhuaj.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápu'i'ij quee tyú'namuajraca'aj; capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

⁶ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej, miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye', a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej, hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can a'íimaj i maj jéehua muéetzij muahuoo.

⁷ A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, nye nyéerimij pu arí jitze séejre' i ti tyévi'si' huasé'rin,

⁸ a'yaa nu een tí'ij i ti seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyej a'íimaj i maj nye'ihuámua' pué'een.

⁹ Jéehua nu huápu'i'ij jaxie've' a'íjci a' tyeyúuj, nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'een a'íjci jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁰ Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye itzi've'ej, a'íimaj mu je'ej tyí'nyaxaj;

¹¹ tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzij.

¹² Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta, majta i maj ta'ruj a'íimaj mu nyéetzij nyetyéchuiicaj.

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzij jimi huatyényuusij.

Nyaj Dios, ipata'aj ijíj naatáhuíire'en!

A'íjci jime' i paj jéehua nyaxie've', ijíj paj naatájeevej!

A'íjci jime' paj jin tyámua' een, inyajapuáj paj huatányuunyij!

¹⁴ ¡Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyey jo'tíj jo'jáxu'ta'!

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyaxana've' pajta a'ájna jo'tíj i jájtyij ja'tyáati'!

¹⁵ ¡Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyín jin mui'yej!

¡Capáj tyi'tá'care'en ti i jájtyij ti viváajma'aj atyúuta'huaj anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

¹⁶ Tavástara', pata'aj naatájeevej;

¡muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!

A'íjci jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nyejitzé paj rányeerej;

¹⁷ ¡capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuíire'!

¡Ca'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'nya'uurej!

¹⁸ Nyejitzé paj ajtyáíirej, pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'!

¹⁹ Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

nyajta japuéjtzitarej a'íjci jime' i ti tyú'tyevi'raste' nyajta i maj jin ná'xaahuaj,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'ín pué'een i maj nyéjcha'íire'.

²⁰ Pu'rij nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

¡capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!
 Cha'na'aj nu'uj jahuoo
 a'íjci i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.
 21 Huá've'rij mu atyájjraj i nyacue'raj jitze,
 ajta nyati'ij huataí'imuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

22 ¡Che' a'íjna i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán i ju' amíincustyamua'
 che' a'íjn tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huavívi'ri'huaj!
 23 ¡Pata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij
 ajta mej mij a'náj tina'aj juviváaj i jutíjchij jitze!
 24 Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camui';
 ¡pajta a'íjna jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camui'!
 25 Che' quee che' aja'tyi'títaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaa,
 ajta quee che' a'tíj a'áa ja'chajca jo'maj a'íimaj jo'cháatima'caa;
 26 ji'nye a'íimaj mu jamuaritye' a'íjci i paj muáaj puéjtzij jaatá',
 majta já'xaahuaj i ti jatyácu'nyij a'íjci i paj muáaj tyaapuéj.
 27 A'íj paj pajta huo'ria'rieeraj i ti je'ej pua'aj een;
 ¡che' quee huo'ci'tiyij pej pij tyihuo'tú'uunyi'!
 28 ¡Huo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'íjci jitze i yu'xarij júuricamej ti jitzán séejre'!
 ¡Capáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!
 29 Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
 na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

30 Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj i Dios,
 jimi nu tyu'táchuiicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,
 31 Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij
 quee tìpua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj
 na'ríij visáaru' ti ava'ahuájmee ajta anacáarie'ejmee.
 32 Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej tyityóomua'tzej
 ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'íjma jimi i maj jahuoo i Dios;
 33 ji'nye i Tavástara' pu huá'namuaj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'
 ajta quee hua'xana've' a'íjma i maj eetyánami' i maj jitzán ajtyáma'can.

34 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,
 majta néijmi'i a'íj maj jitze tyí'tyesejre'!

35-36 Ji'nye Dios pu a'íj japua huatányuusij i Sión
 ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá.
 Hua'yojmua' i maj tyí'huire' a'íjma pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti ántyapuaj,
 a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'tyóoa'ritye'sij,
 a'íimaj i maj jaxie've' i ti jin ántyapuaj a'íi mu a'áa jo'cháatima'aj muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, mej mij a'íjna
 jin uhuóomua'tzij

1 Nyaj Dios, ¡pata'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij!

Tavástara', ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

2 ¡Miche' huápu'ij tyévi'si' huataséjre'en
 a'íimaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj!

¡Miche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtye'en!

³ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íimaj i maj nyéetzij ná'xaahuaj!

⁴ Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo
jéehua huatóotyamua've'en,
ajta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij
miche' jusén jime' a'yan tyí'xajtaj tijin: “¡Dios pu va'cán jin antyúumua'reej!”

⁵ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,
nyaj Dios, ¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!
Muáaj paj a'íin pué'een i ti naatáhuire'sij ajta nyajapuáj huatányuusij;
¡capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i a'tíj ti arí vásti'

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuire'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

² ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'íin,
ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een!

A'tzúj cui' náanamuj, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

³ Muáaj paj a'íin pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej,

¡muáaj paj a'íin pué'eenye' i ti jitzán i'ríj ti'ij náahuire'en pajta i ti nyajapuáj
huatányuunyij!

¡Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta ti'ij náahuire'en!

⁴ Nyaj Dios,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

a'íjci jimi i ti tyí'tyacui'caa pajta i ti ja'ráanajchi ti huanyo'se'en,

⁵ ji'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyí'tyamuestaca'aj

muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

⁶ Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,

nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj!

¡Nyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

⁷ Mue'tíj mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,

ajta muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuire'.

⁸ A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre'

nyej nyij a'íj huatáchuiicaj i paj jin naa huasé'rin,

⁹ capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyeríj vastacirie'ej,

capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'nyej.

¹⁰ A'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,

a'íimaj mu meríj antyóosiij majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.

¹¹ A'yaa mu tyí'xaj tijin: “¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi',

ji'nye Dios pu arí majúuriej

capu ij a'tíj japuan huatányuusij!”

¹² Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;

¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

13 ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antyipuá'ritye'en a'íimaj i maj nyéetzij nyéjcha'íire'!

¡Miche' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj

i maj a'yan tyá'xie've' tí'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej!

14 Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej, nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,

15 a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'

paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'i jin tyámua' tyito'xá'puí'íntari'tzej.

¡A'íi pu a'íi pué'een i tí quee nyaí'riitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

16 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyi'tíj va'cán jin tyí'muarie', Tavástara'.

¡Nyáaj nu jaataxájtaj paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i tí quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

17 Nyaj Dios,

muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyej nyati'ij nyana'aj tyu'cáleenyi'tariaca',

ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jin tyí'muarie'.

18 Nyaj Dios, capáj manúujipuan

tyij nyajta nyeríj nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cueenavi'ij,

ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej

a'íjma ijíj maj huátyeityee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

19 A'íjna i paj jin tyá'xa'puí'íntare', nyaj Dios, tajapuá pu ímuáj ja'rá'asej,

muáaj paj va'cán jin tyí'muarie',

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' tí a'yan een pati'ij muáaj!

20 Tyij pajta períj naatá' nyej nyij jaaséj

i tí jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua i xaamújrira'aj,

pajtáhua'aj paj naatá'sij nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' ímuáj i chuéj tzajta',

21 va'cán paj jin tyámua' tyinaatyátoosij

pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

22 Nyajta nyáaj, nyaj jime',

nyetyu'táchuiicaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een

a'íjci jitze i áarpaj nyajta i canárij jitze,

nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

23 Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sij tí'ij muéetzij muaatáchuiicaj,

a'yájna tí'ij ajta néijmi'i i nye tyévij, i paj muáaj japuan huatanyúj.

24 A'yaa pu'uj tána'aj i nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej a'náj tina'aj

paj muáaj jí'réenye'ej séejre',

ji'nye a'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj tí'ij nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij

a'íjma pu arí a'íin hua'cáanaaj i tí tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' i rey
Salomón tí ja'a'rij.

1 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci i rey,

a'íjci i paj muáaj jin tyá'xa'puí'íntare' pajta i paj jin tyámua' een,

2 ta'aj ij a'íjci jime' i paj jin tyámua' een ajta i paj jin tyá'xa'puí'íntare'

a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma jimi i maj a jimi quee je'ej tyéejviicue'.

³ Che' i jiríj jitze huataséjre'en ajta i ti cavi'yetze'ejmee jitze i ti tyámua' tyí'een ajta i maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.

⁴ ¡Che' a'íjna i rey tyámua' tyihuo'xá'pui'intari'tze'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'!

¡Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' i maj jajpuéjtzij ajta huo'tzíinajra'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej!

⁵ ¡Che' i rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj, tí'íj ooj i xicáj ajta i máxcirie' séjre'ej!

⁶ ¡Che' a'yan eenye' mati'íj i víityee ajta i japúutzarij maj tyí'ipuj i chuéj japua majta i ixáj!

⁷ ¡Che' jéehua séjre'ej i ti tyámua' een ajta i ti huatóoje'yej a'íjci xicáara' jitze tí'íj a'íin tyu'ta'íjtaj, 'asta na'aj quee che' má'hua'tan i máxcirie'!

⁸ ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj tí'íj na'aj jo'tíj síj i jájrij ja'vá'asej ajtáhua'aj i síj, tí'íj na'aj a'ájna i játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tíj i chuéj jóo'asej!

⁹ ¡Miche' i maj jájcha'íire', i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj quee já'tyi'tíj, miche' a'íimaj jimi huatóotonyij!

¹⁰ ¡Miche' tyí'tíj tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuatye'en i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tíj ja'rahuáchijmee i jájrítze', i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!

¹¹ ¡Miche' néijmi'i i maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyítunutaxi'in! ¡Majta néijmi'i jaatyáhuíire'en i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¹² Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij je'ej tí tyá'huoo a'íjna i tí quee je'ej tyéejviicue' ajta a'íjci i tí jajpuéjtzij i tí quee a'tíj jahuíire'.

¹³ A'íi pu hua'ancu'vajxi'íj a'íjma i maj quee óotzaahuatye' ajta japuan huatányuusij i huá'juuricamej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁴ Hua' japua pu huatányuusij i tí jéehua tyihuá'tyesi'huaritye' ajta i tí je'ej pua'aj tyihuá'uurej, ji'nye i huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

¹⁵ ¡Che' jusén jime' júurij i rey!

¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa tí já'ma'can a Sabá!

¡Miche' a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi a'íjci jime'!

¡Che' i Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeetyátoonyij!

¹⁶ ¡Che' jéehua i tyeríicuj huáxoovi'in a'ájna jo'tíj a'íin já'ma'can ajta je'en jéehua séjre'ej i tí cavi'yetze'ejmee jitze i jiríj!

¡Che' jéehua i jatzíj huataséjre'en a'yájna tí'íj a'ájna a Líbano ajta je'en jéehua íjmueeya'xi'in tí'íj i ixáj itzitáj tí já'sejre'!

¹⁷ ¡Che' jusén jime' séjre'ej je'ej tí ántyapuaj a'íjna i rey, ajta je'en a'yan á'tyeevi'in tí'íj i xicáj á'tyeeren!

¡Miche' néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan i maj jin tyámua' tyityeetyátuihuaj!

¡Majta je'en néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee jimi huatóotyamua've'en!

¹⁸ Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

i tí a'íi na'aj a'íin pué'een i tí va'cán jin tyí'muarie';

19 che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj i ti jin ántyapuaj ajta huápui'ij naa huánamuajrii.
 ¡Che' néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin!
 ¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David, yójra' a'íjci i Jesé.

73

Tyi'táj ti i Dios tyú'puejve'

Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 ¡Tyámua' pu i Dios huojo'mua'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'!

2 Tipua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíiche'en, tímua' nu antyípuityaca' i nyaj ícaj jime'.

3 Ji'nye nyahua'anchueerej ti'ij tyámua' tyí'rijcaa a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

4 Capu a'íjma hua' jitze juxie've' tipua'aj muáacui'nyij, ji'nye camu a'íimaj tyi'táj jin tyí'cucui',

5 capu tyi'táj huá'itziitye' ti'ij i séecan i tyeítyee capu ajta tyi'táj je'ej pua'aj ricij a'íjma jimi ti'ij tyihuá'uurej i séecan.

6 A'íj mu jin a'íj acájticij i maj jin óotzaahuatye' majta a'íj tyi'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';

7 huápui'ij mu juxáahuaj tyí'cua' a'íj pu jin quee tyi'táj hua' jitze juxie've', majta mu jaxie've' maj jéehua tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij.

8 Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'táj á'tyase'ej a'íi mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárinyij majta hua'nyo'si'tye',

9 majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapuá ti séejre' majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

10 A'íj mu jin i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj majta quee pújoorej mej mij jáamua'reej tyi'táj maj jin je'ej pua'aj ricij.

11 A'yaa mu tyí'ihuo' tíjin: “¿Nyiquij i Dios jamua'reeren? ¿Nyiquij jamua'reeren a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'?”

12 ¡Sياهو'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij! Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.

13 ¡Capu tyi'táj je'ej tyí'huíire' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nusu nyaj tyi'cánya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!

14 Ji'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj, majta ti'ij púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

15 Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'íimaj, je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'íjma a'yóojmua'.

16 A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyíiche', ajta canu pujáaruj ji'nye huápui'ij pu naatatyési'huarityej.

17 A'aj nu'uj nyati'ij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúujra' tzajta' i Dios aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'íimaj jóohuiixi'ij,

18 a'áa paj huojo'tyáhuui jo'tij jo'puítyi'ij pajta a'áa huojóotajchi jo'tij je'ej pua'aj tyejé'een.

19 ¡Cái mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!
A'íjna i ti tzínyi're' pu hua'antyipua'ritye'sij.

20 Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenyij,
a'yájna tí'ij síj ti huájij ti tyácusima'aj,
pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

21 Nyáaj nu huápuí'ij nyu'camuí'ca'aj
ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,

22 ji'nye a'íi nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tíj huayí'tihua'aj,
ja'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tíj ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!

23 Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.

Nyamuáca' paj tyiví' nyamuáca'ta' ti pujmua',

24 tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjci jime' je'ej paj tyináa'ixaa
ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.

25 ¿Atajnyí nyamua'tyej u tajapuá?

¡Muéetzij nu'uj!

Típua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tíj xie've' cháanacaj japua ti
já'ma'can.

26 Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'íin pué'een i nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jime',
ajta tyámua' tye'cha'íj ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

27 A'íimaj i maj muéetzij jimi ajtáciinyej, a'íi mu cui'nyij;

ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj ti muéetzij jimi ajtací'ij.

28 Ajta nyáaj nu ajtyáxiirij i Dios jimi,

ji'nye a'íi pu nye jimi jéetze' tyámua' een.

Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'íi paj pué'een i ti naatyáhuire'ej,

nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tíj paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij huó'huire'en chájta' maj jo'cháatimee

Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti ja'a'rij i Asaf

1 Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?

¿Ji'nye pej pij huápuí'ij tyi'ijnyú'caca'

a'íjma jimi i cánya'xi muéetzij maj aya'muaj?

2 Huo'támua'reeri' a'íjma i maj a'chájta'naj pué'een,

a'íjma i paj hua'antiyíhuoj tí'ij néijmi'i tyo'huatyóochej,

a'íjma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej
muá'ra'nyij.

Ootámua'reeri' a'íjci i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'ájna jo'paj ja'chej.

3 Mupo'vé'me' pej pij jaaséj a'íjci i ti quee je'ej huasé'rin;

a'íjna i ti tájcha'íire' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzajta'.

4 A'íimaj i maj muájcha'íire' a'íi mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzajta' a'íjci jime' maj
tyu'tyáamue'tij;

¡majta tyi'tíj atyojo'huítia'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'íimaj tyu'tyáamue'tij

5 a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúuj!

A'yaa mu ricij mati'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij

a'ájna jo'tij huápuí'ij jo'itzitaj,

6 a'íj mu jin i tyapu'éj majta i martíiyuj
tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyí'taavijhuaca'aj.

7 Majta mu jaatyáatiej a'íjci a' tyeyúuj,
meetyáxaahuataca' a' tyeyúuj;
mati'íj néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéej ja'raa.

8 A'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj néijmi'i tye'entyipúa'ritye'en,
néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chu'éj japua
jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.

9 Capu che' séejre' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'eenye'ej;
capu che' síij séejre' ti a' jitze ma'can tyí'xaxa'aj,
catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'íjna á'tyeeren.

10 Taj Dios,

¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'íjna i ti tájcha'íire'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?

11 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'uurej?

¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?

12 Ti'íj na'aj jájcuaj imuáj, muáaj paj Rey jin tyi'tyéjvee.

Muáaj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tíj

a'íjci japua i cháanacaj:

13 muáaj paj uya'ráxiiraxij i jájrij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej,
pajta hua' mu'uj íjveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',

14 pajta ja've'tzij i mu'úura' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan ántyapuaj tijin
Leviatán

pajta je'en a'íjma huatá'an mej mij jaatyájci'mej i tyi'tyán a'áa maj tyityejé'sejre'
jo'tij quee já'tyi'tij.

15 Muáaj paj tyu'tá' ti huatámui'yey i játya'naj jitze ajta jo'tij ja'aj jéexavi'ijmee
pajta tyu'tá' ti atyáxi'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj mui'yaca'aj.

16 Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i tíca'rij;

muáaj paj tyámua' jáaruuj i máxciríe' pajta i xicáj;

17 muáaj paj jaatyé'itej jo'tij joo'ástimee i cháanacaj;

muáaj paj tyu'tá' ti'íj huáxicaj ajta ti'íj huáseevi'in.

18 Muáaj paj jamua'reerej, Tavástara', ti a'íjna i ti tájcha'íire' muéetzij je'ej pua'aj
tyí'muaxaj,

majta i tyeítyee i maj quee ma'umuámua're' a'íj mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

19 ¡Capáj jusén jime' huápuí'ij tojó'hua'nan!

A'yaa tu een ti'íj i jáamui' catu uhuácaca'nye',

¡capáj tatató'ra'an a'íjma jimi i maj tyí'tyaci'macaa!

20 ¡Pata'aj jo'támua'reej tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri',

ji'nye néijmi'que' mu i chu'éj japua jucu'raj

a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tij i chu'éj joo'ástimee!

21 Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjci i ti quee je'ej tyéejtyoovej,

¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjna i ti quee je'ej tyéejviicue' ajta i ti quee
óotzaahuatye'!

22 ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!

¡Ootámua'reej maj quee ja'antyápua'citacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'íjma i
maj quee ma'umuámua're'!

23 Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyejijhuaaj a'íjma i maj muájcha'íire',

je'ej maj merij jéetze' tyí'tyējijhuaj a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyúu'na'an. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Muéetzij tu tyí'muatyojtzi're', taj Dios, muéetzij tu tyí'muatyojtzi're', a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

² Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:

“A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta, nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.

³ Ti'ijta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee, nyáaj nu a'íin pué'een i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nyej.”

⁴ Ajta a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyihuá'ixaatye' tijin:

“Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;

⁵ caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej tyi'tíj siaj huayí'tin caxu huápu'i'ij óotzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj setyáxajtasime'en.”

⁶ Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je're'nyesij

a'ájna jo'tij i xicáj je'ejnyinyiij nusu jo'tij ja'ancáru'pij, capu ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij nusu a jirij tzajta',

⁷ sulu a'íi pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:

a'íi pu séecan huatyáxaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.

⁸ Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin nyú'camui', nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.

Ti'ij jajxáre'en a'íjci i nahuáj,

néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua

a'íi mu néijmi'i juquéi'sij.

⁹ Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob

nyajta jimi tyu'táchuiicaj;

¹⁰ ji'nye a'íi pu ja'antypuá'ritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij;

ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

¹ Dios mu néijmi'que' jamua'tyej a'ájna a Judá;

néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íin ántyapuaj.

² I tyeyúujra' a'áa pu já'sejre' i jirij japua ti a'yan ántyapuaj tijin Sión, a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;

³ a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapúusti'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj,

i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

⁴ ¡Muáaj paj huápu'i'ij naa huasé'rin, taj Dios!

¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jiríj ti jusén jin séejre'!

⁵ A'íjma mu néijmi'i tyo'huári'ri' i maj jéetze' jaayí'tin maj huatyényo'se'en, majta quee je'ej huaríj a'íimaj i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej, a'íimaj mu tajíisa'puaj huatácu'tzuca' mati'ij mij huácu'ij.

⁶ Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaxi'in i caríáata' majta i cahuáayu'uj pati'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

⁷ ¡Muáaj paj huápu'i'ij á'tzaahuatyi're'!

¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'jimi ajo'tyávaacaj

ti'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camu'i'?

⁸ Tajapuá pu imuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,

ajta i cháanacaj pu tyí'tziinye' a'íj pu jin quee che' táhuan,

⁹ taj Dios,

pati'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pu'i'intare'en

ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtzitarej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti jin nyú'camu'i' i tyévij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin ty-
imuaatatyójtzi're'ej,

¡tyij ajta cíi na'aj tyi'ijnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!

¹¹ Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi, siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.

Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij,

¡siata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!

¹² Ji'nye a'íi pu huári'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyí'ijta

ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátziinye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. A'íin ti ja'a'rij i Jedutún. Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

¹ A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij ta'aj ij a'íin náanamuj.

² Tipua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huonyij i Tavástara', nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajméjca'taxi'in nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.

Capu i'ríj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

³ A'íj nu ootámua'reerij i Dios, nyajta je'en nyeyiinyen,

nyajta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.

⁴ Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyájcutyij;

¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nyai'riitye' nyaj tyu'taxáj!

⁵ A'íj nu jitze tyi'riá'mua'sij i xicáj nyajta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nyej,

⁶ nya'tamua're'rii nyaj tíca' tyi'chuicacaria'aj.

Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin:

⁷ ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camu'i'ij ja'mej i Tavástara'?

¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?

⁸ ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?

¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziiri'?

⁹ ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyí'tyevistaca'aj?

¿Nyi arí huápu'i'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?

¹⁰ Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'íi pu a'íin pué'een i nyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti a'íjna i ti tajapuá já'sejre' quee che' a'íin pué'een ityájma jimi.

¹¹ A'íj nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihuá'sejratye'

i ti anaquéej tyí'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,

¹² a'íj nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'íin tyú'taahuaca'.

¹³ Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyi'tíj uurej;

¿nyiquij ajtáhua'aj síij séejre' i dios ti a'yan een pati'ij muáaj?

¹⁴ ¡Muáaj paj a'íin pué'een i Dios i ti a'íj tyí'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!

¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa i tyeítýee i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¹⁵ Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin hua' japua huatanyúj a' tyeítýeristyamua',

yójmua'mua' a'íjci i Jacob pajta a'íj tyí'yojmua' i José.

¹⁶ Taj Dios, ti'ij i jájrij muaaséj, a'íi pu tyu'tátziin, ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' imuáj ti já'sejre',

¹⁷ majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviijej,

majta mu tyényuuve'ej u tajapuá

majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.

¹⁸ Ajta huátanamujre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tij jó'aacaj,

néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' i maj tyána'axcava'ra'aj

ajta néijmi'i i chuéj ca'nyíin jin huatóoca'tzij.

¹⁹ Pajta tyu'tá' maj antácinnyeje i jájritze',

muáaj paj antáraa i jájtyij jitze,

ajta capu a'tíj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyeje.

²⁰ Pahuó'vi'tisime'ej a'tyéítýeristyamua' a'yájna mati'ij a'ya'muáj, a'íijma jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

78

Je'ej ti i Dios tyámua' tyí'uurej a'íijma jimi i jutyéítýeristyamua'

Nyúucarij ti naa huánamujrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyej

¹ Mua'aj mu siaj nyetyeítýeristyamua' pué'een, a'yaa xu huárinij je'ej nyaj tyaja'muamua'tyej;

¡siata'aj ecóotutaxi'in siaj sij tyámua' tyáanamuj je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'!

² Séej nu nyúucarij jin tyajamuaaté'exaatye'sij,

a'íj nu tyu'taxájtaj tyi'tíj ti aviitzi'huaca'aj

ti'ij na'aj jájcuaj imuáj yatij je're'nyeje.

³ Tyi'tíj tyaj huánamujri' tyajta jamua'reej

majta i tahuásimua'ci'ij maj táa'ixaaj,

⁴ catu huo'tyá'aviitze'ej a'íijma i tayójmua'.

A'íijma jitze ma'can i maj tajitzé eerányesij a'íijma tu jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'

tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'íjci jimi i Jacob;
 ajta tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,
 ajta a'íj jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'ci'ij
 mej mij a'íimaj huo'mua'tyej i maj hua' jitze eerányesij,
 6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,
 hua' yojmua' i maj nanie'huan,
 majta je'en a'íimaj, a'íijma mu mijta mua'tyen i juyójmua',
 7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej
 majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'íin tyú'ruuj,
 ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'
 8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'ij i hua' huásimua'ci'ij,
 i maj quee tyihuojó'itej majta quee ma'umuámua're',
 majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i ju júuricamej jitze,
 ¡tyeítyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'iica'aj i Dios jimi!

9 A'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Efraín,
 i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta i'ríj
 a'íi mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'ij huatyéenyosej,
 10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'
 camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyi'mua'taj.
 11 A'íi mu yo'huá'xij je'ej ti a'íin hua' jimi tyu'muáriej,
 ajta i ti naa tyu'sé'rin a'íin ti tyihuo'taséjratyej.
 12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íijma i já'muahuasimua'ci'ij
 a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:
 13 ajta hua'puaquej jájsürej i jájrij, ti'quij huo'ta' maj antáciinyej,
 ajta a'íi pu juxa'aj a'yan jáaruuj ti'ij jáxu'uj ti ájtaavijhuaca'.
 14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
 ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.
 15 Ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'íi pu tyetyéj ti ve'éj jé'ta' ootáaaraca',
 ajta je'en mui'caa i jájtyij huo'ta'.
 16 ¡Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eeráanyej a'íjci jitze i tyetyéj
 a'íj pu'ij jin va'tíj i jájtyij huatámu'yaca'!

17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'itze'rihua'aj i Dios jimi,
 camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapuá ti já'sejre' mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj jo'tij quee
 já'tyi'tij.

18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
 cue'ráj metyi'huooj a'íijma ti tya'ránajchica'aj.

19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tíjin:

“¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej ti'ij méesaj japua tyitáacue'tyej a'yájna jo'tij quee
 já'tyi'tij?

20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cáaaraca' i tyetyéj,
 ajta je'en a'íj jitze jájtyij eeráanyej ti'ij játya'naj,
 a'íj pu jin i chuéj ajo'cájrurij,
 ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?

¿Nyi quij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua'?”

21 Ti'ij i Tavástara' a'íj huánamuajri', a'íi pu tyinyú'caca';
 ¡i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een ti'ij i tiéj,

a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!

22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
camu majta tyá'antzaahuaj ti a'ín huo'tyáhuirej.

23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapuá,

24 ¡ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan huatóomua'aj tijin maná,
ti a'yan éenye'ej ti'ij tyerícuj tajapuá ti já'ma'can, mej mij a'ímaj tyú'cua'nyij!

25 ¡A'í pu tyéviy jáacuj i tajapuá maj tyí'huire' maj jacua'caa!

¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!

26 A'íjna i áacaj a'áa ti je're'nyej jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta áatyej pujmua' ti
je'tányinyii

a'í mu tajapuá huatá'aacariaca',

¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

27 Ajta tyu'tá' ti hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyéityeristyamua';
a'íjna jime' maj pína'see mue'tíj aje'cáanyej a'yájna ti'ij i séj jájritze' ti séejre'.

28 Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'ímaj tyojo'tyá'inaamuaca'aj
ajta jo'tij tyojoo'ástimee i tyihua' ináamuaj.

29 A'í mu mij tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'ímaj tyaaxié'va'ca'aj.

30 Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'ímaj tyá'xie'va'ca'aj,
óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,

31 ti'ij i Dios ti jin nyú'camui' hua' japua rájve

ajta je'en a'íjma huácuij i tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.

¡Huo'cuij a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze ajtyáma'can!

32 Ti'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cirej;
camu tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i ti naa tyu'sé'rin i Dios jimi.

33 A'í pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej
cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij
a'íjci jitze i ti huápu'i'ij tzíny'i'si' huasé'rin.

34 Tipua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij;
majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee juxaahuataj jahuooca'aj,

35 aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá ti já'sejre'
i ti hua'cha'íca'aj ajta hua' japua nyuucá'aj.

36 Majta i jutyényij jime' majta i junyanúu jime'
jéehua mu huápu'i'ij jacuanamuajca'aj,

37 ji'nye camu a'náj tzáahuatyira'aj jin jaatyátzaahuatyej
camu majta jire'nyej séjria'ca'aj a'íjci jitze i ti jin tya'tóorattiiri'.

38 Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,

ajta tyihua'uunyi'raca'aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee
hua'antypua'rityahua'aj,

mue'tíj pu quee jaataxié'vej ti hua' jimi tyinyú'caj
ajta quee tyu'tá' ti a'ín jaatyámue'tin i ti jin nyú'camui'.

39 Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeítyee mana'aj pué'eenye'ej;
maj a'yan een ti'ij i áacaj, ti yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

40 ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujri' i Dios
majta jimi je'ej pua'aj huaríj a'ájna jo'tij quee já'tyitij!

- 41 Majta móoche' mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj jin jaatyéesej;
a'íi mu jaxaamuijritya'ca'aj a'íjna i ti ji'réenye'ej séejre' a'ájna a Israel.
- 42 Camu jo'támua'reeri' a'íjci xicáara'
ti'ij i Dios, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, hua' japua huatanyúj a'íjma jimi i
maj hua'ajcha'íire';
- 43 ti'ij a'ájna a Soan, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto,
va'cán jin tyu'muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,
- 44 ti'ij tyu'tá' ti i játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,
ajta je'en quee che' huatáí'riitariaca' maj jaayé'en a'íimaj i maj Egipto já'ma'can.
- 45 Ajta xie'rúj maj tyú'cha'vacaa a'íjma jimi huata'ítyaca' ajta taachuúsee,
maj néijmi'i tyu'riá'xihuaaj majta tyojó'jipuj,
- 46 ajta a'íjma i vítzi'cii huatá' i ti tyú'ciiriaca'
a'íimaj maj tyu'muárie'ca'aj.
- 47 Ajta tyéetyee jime' ajta séerij
a'íj pu jin ja'antypuá'rij i xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta i úuvaj.
- 48 Majta i huá'ya'muaj i huáacasiy majta i cánya'xii a'íi mu huácuij
a'íjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víityee maj huo'cájtzej.
- 49 Dios pu a'íjma jimi uyo'ta'ítyaca' i ti jin huápu'ij nyú'camui':
i ti jin nyú'camui', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo'tóomua'tyij,
a'yájna ti'ij i maj jitzán jáamua'reej ti je'ej pua'aj tye'mej.
- 50 ¡A'íi pu tyu'tá' ti huataséjre'en i ti jin nyú'camui'!
Capu tyaatú'uunyi'ri' i hua' júuricamej,
sulu a'íi pu tyu'tá' mej mij huácui'nyij,
- 51 ¡a'áa pu'uj tána'aj huojo'cuii a'ájna a Egipto
a'íjma i hua'yojmua' i maj tyétyacaa maj anáatya'aj huanánie'huaca' majta a'áa
ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!
- 52 Ajta a'íjma eeráavi'tij i Israel maj jitze ajtyáma'can ti'ij cánya'xii maj pué'eenye';
a'íi pu'ij tyámua' tyihuó'vi'tisime'ej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.
- 53 Tyámua' pu tyihua'cha'íj huo'vi'tisime'ej,
mej mij a'íimaj quee tyí'tziinye'ej,
ajta a'íjma i maj hua'ajcha'íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.
- 54 Dios pu huojo'ví'tij i jutyéityeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'íin ti ja'antypuaj,
¡ajta i jíríj a'íin ti jaamué'tij mej mij i tyeítyeristyamua'me'en ja'ancuriá'an!
- 55 Hua'antypua'rij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íimaj metyi'séeracaj i Israel maj jitze
ajtyáma'can,
ajta i chuéj a'íjma pu huatátuii i jutyéityeristyamua',
ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua' ináamuaj tzajta'.
- 56 Ajta a'íimaj mu jaatyéesej a'íjci i Dios tajapuá' ti já'sejre'
a'íjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej
majta quee a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
- 57 ji'nye, a'yájna matí'ij i hua' huásimua'
a'íi mu majta jimi ajtacíj majta je'ej pua'aj huaríj,
¡a'íi mu majta antypuaj tyu'xij ti'ij i tú'namua'aj ti quee tyámua' tyí'taavijhua!
- 58 A'íi mu jajaaxiejtye' a'íjci jime' maj tyi'tíj ájtaahuaxij,
mej mij a'íj japua sánturij huatyáanaajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' ti a'íin
huá'anchueere'en.
- 59 Dios pu'ij tyinyú'caca' ti'ij a'íj huaséj,
ajta néijmi'caa huare'ityaca' i Israel maj jitze ajtyáma'can,

60 ajta ayooriej i tyeýúuj a'áa ti já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló,
i ti chi'ra'an pué'eenye' i tyeítýee tzajta'.

61 Tyu'tá' mej mij a'íimaj i maj jájcha'íire' jaatyéevi'
a'íjci i ti jin naa huasé'rin ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

62 Huápu'i'ij pu nyu'camui'ca'aj a'íjma jimi i jutyéítyeristyamua',
a'íj pu jin tyu'tá' maj chúun jin huó'cui'nyij a'íimaj i maj hua'ajcha'íire'.

63 I tyáamua mu huácuij matiéeri'huaj,
camu che' tyu'táchuiicaca' mej mij i íimuaa huáhuíichej.

64 A'íimaj mu i puaríij huácui'íihuaca' i chúun jime',
majta i úucaa i maj antyúujimua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

65 Ajta i Tavástara' pu huájij, ti'ij i ti tyi'tyámaarasima'aj,
ti'ij i ti nyo'sii ti huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',

66 ajta je'en hua'antyímue'tij i maj jájcha'íire', huo'ta' mej mij huatóo'uunaj,
ajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!

67 Ajta ahuojóohua'xij i José maj jamuán ajá'chajca'aj,
ajta quee a'íjma antyíhuo i Efraín maj jitze ajtyáma'can;

68 sulu a'íjma pu antyíhuo i Judá maj jitze ajtyáma'can,
ajta a'íjci i jiríj ti jéehua jaxie've' Sión ti ántyapuj.

69 Ajta tyeýúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can ti'ij tajapuá ti séejre',
ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtóo, a'yájna ti'ij i cháanacaj.

70 A'íj pu antyíhuo i David ti a'íin pué'een i ti jahuíire',
a'íjna i cánya'xii ti siiria'ca'aj,

71 capu che' jaatá' ti cánya'xii siire'ej,
sulu ti'ij i tyeítýeristyamua'me'en huácha'íin,
ti'ij a'íin hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

72 David pu'ij tyámua' tyihuó'cha'ij i tyeítýeristyamua'me'en i Dios,
a'íi pu huó'cha'ij ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej
jumuáca' jin tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tzajta' tyámua' éenye'ej.

79

Mati'ij huatóoxaamujrityej a'íjci jime' ti i Jerusalén huaty'uunyi'huaca'

Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 ¡Taj Dios, a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu tye'entyipué'arityej muéetzij
tyí'mua'a'rij!

¡Majta a'úun jo'tyájrurij a' tyeýúuj jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een
ajta néijmi'i huaty'uunyi'huaca' i chájta'naj Jerusalén!

2 ¡Aa mu huaja'ajtoo i hua' tyévira' i maj muahuíria'ca'aj,
i maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'íica'aj,
mej mij a'yan tyu'tyáhuíire'en ti'ij cue'ráj

a'íjma jimi i muá'rie'cajtzij ajta tyi'tyán simuáruunij jimi!

3 A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' ti'ij jájtyij ti pué'eenye'
néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
ajta quee aja' a'tíj ti'ij tyityáa'avaataj.

4 A'tzísí' tu séejre' a'íjma jimi i maj avéjri' antacháatimee,
néijmi'i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatimee.

5 Muáaj Tavástara',

¿a'chunýej ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camui'?

¿Nyi jusén jìme' a'táaj ja'mej i paj jìn nyú'camui' ti'ij i tiéj?

⁶ ¡Che' i paj jìn nyú'camui' a'íjma japua rájvetyij i maj quee tyá'tzaahuatye' i maj quee muamua'tyej majta quee muéetzij jìmi jahuoo!

⁷ Ji'nye a'íimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i Jacob majta néijmi'i huatyu'uj i chuéj jo'tij a'íin já'chajca'aj.

⁸ Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jìme' tyu'nájchitaj tyi'tíj maj jìn je'ej pua'aj huaríj a'íimaj i tahuásimua'ci'ij, ¡che' ca'nácan mujo've'me'en a'íjna i paj jìn taxie've', ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárinyij!

⁹ Taj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij, taatáhuire', tajapuá huatányuuchij pajta tyitaatú'uunyi', a'íjci jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jìn ántyapuaj.

¹⁰ Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee tyá'tzaahuatye' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”

¡Taata' tyej tyij jaaséj i paj jìn tyo'riá'rieeraj a'íjci jìme' maj huo'cuij i maj muéetzij muahuire'!

¡Miche' a'íimaj majta jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹¹ Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj námi', pajta hua' japua huatányuunyij a'íjci jìme' i paj néijmi'i jìn putyí'uurej a'íjma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

¹² Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rieeraj a'íjma jìmi i maj tajimí avéjri' jo'cháatimee

a'íjci jìme' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',

¹³ tyajta ityáj, i tyaj a'tyéityeristyamua' pué'een,

tyaj a'áa já'sejre' ti'ij cánya'xií tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj tyámua' tyojo'ruuj, a'náj tina'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,

¡tyajta muéetzij jìmi jusén jìme' tyi'chuícaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

Í ti a'íjna jìn antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jìme' i chuícarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin “Í tzuhuáa”. Je'ej ti tyi'tyúucha'íica'aj ajta chuícaria'ra' a'íjci i Asaf

¹ Muáaj mu paj jacha'ij i Israel,

pajta tyámua' tyihua'juyetyej a'íjma i maj José jitze eeráma'can a'yájna ti'ij i ya'muáatye'e ti siire',

majta a'íimaj tyámua' tyí'muacha'ij i tajapuá maj tyí'huire', ¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjci i Efraín,

² i Benjamín pajta a'íjci i Manasés!

Huájisij pajta mujo've'me'en pej pij tajapuá huatányuunyij a'íjci jìme' i paj néijmi'i jìn putyí'uurej.

³ Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej.

Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en.

⁴ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jìn antyía'mua'reej,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj

a'íjci jìme' je'ej maj a' jìmi tyá'huoo a'tyéityeristyamua'?

⁵ Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'in capáj cue'ráj tyitaatá',
ajta tyej tyij a'íj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

⁶ A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íimaj taatyá'a'tzej i maj tajimí véjri' antacháatimee,
a'íimaj mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íire'.

⁷ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,
¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!
¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíire'en!

⁸ A'áa paj a Egipto úuvaj ítyi'rira' ja'ráapij,
pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatye' pej pij a'íj atyáhuaste'en.

⁹ Tyámua' paj jáa'uurijtze i chuéj,
a'íi pu'ij aróonaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' i chuéj japua oorióonajchaca'.

¹⁰ Ajta i juquéenyi'istaa jin tya'vá'naj i jiríj,
ajta i juxámue' jime' i ti tyu'uj ti jéetze' tyo'huatíti'ijmee.

¹¹ Ajta i xámue'ra' a'áa pu i jájrij jitze imuáj ja'rá'aj,
ajta i ti jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin
Éufrates.

¹² ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj i ti jin curiá'nami',
pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'ij i juyéj jitze?

¹³ A'íi pu i tuíxuj yójve tyojó'jipuaaj,
¡majta i tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

¹⁴ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaría'ra'nyij,
tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna imuáj u tajapuá
pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyéityeristyamua',

¹⁵ a'íjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuíij,
pajta tyámua' jáaruuj i ti jitzan eeré'nyej.

¹⁶ Pata'aj a'íjna jin hua'antypuá'ritye'en i paj jin nyú'camui'
a'íjma i maj ja'antypive'chej majta je'en jatíeeraj,

¹⁷ pajta jaatyáhuíire'en a'íjci i tyéviij muáaj paj ja'antypíhuoj,
a'íjna i ti eeráanyej a'íjci jitze i tyéviij muáaj paj tyámua' tyeetyájtoo,

¹⁸ tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.

¡Júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij muaatyánajchij!

¹⁹ Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,
¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!
¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíire'en!

81

Tyi'tíj ti jin i Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta i Israel ti jin je'ej pua'aj huaríj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat. A'íin
ti ja'a'rij i Asaf

¹ ¡Siata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchuiicaj, ji'nye a'íj tu jin uhuájca'nyej!
¡Siajta jíihuaj setyaatatyójtzi're'en a'íjci i Dios ra' i Jacob!

² Setyu'táchuiicaj a'íj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
siajta a'íjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.

³ Siajta tyu'tací'sitye'en i trompéetaj jitze ti'ij i máxciríe' jájcuan jin huataséjre'en,
siajta je'en ti'ijta néijmi'i huataséjre'en i máxciríe',

ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjci xicáara' jitze va'cán jin tyu'yé'estej.

⁴ Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jin tyu'ta'íjtaca'

i Dios ra' a'íjci i Jacob a'ájna a Israel,

⁵ a'íi pu a'íin pué'een je'ej maj tyaata'íj a'íjci i José

tí'ij i Dios huo'tanyó'si'tyej a'íijma i maj Egipto já'ma'can.

Nyúucarij nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa a'tíj ti pué'eenye'ej, ti a'yan tijin:

⁶ “Nu'rij tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,

nu'rij tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej pij quee che' ca'nyíin jin tyí'muarie'ej.

⁷ Pati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu nyij a' japua huatanyúj,

a'íj nu jitze muaatajé i jéetirij ti tyényuuve'ej,

nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' ti ja'rájmuua a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Meribá.

⁸ Setyú'namuaj, nyetyeítyeristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',

ja'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuj, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can!

⁹ Capáj saánturij tyícha'íij maj séej chuéj japua já'ma'can;

capáj pajta séecan dioosij najchej i paj quee huá'muajtyej.

¹⁰ Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,

i nyaj mui'rájtoo a'íjci japua i chuéj Egipto ti tyaja'rájtyapuaj,

tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxieetye'sij.

¹¹ 'Majta i nyetyeítyeristyamua' camu nyanamuájracuca'aj,

¡camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can!

¹² A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',

a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyihua'ránajchaca'.

¹³ ¡Típua'aj a'íimaj i nyetyeítyeristyamua' manáanamujrajche'en!

¡Típua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaajú'cajche'en je'ej nyaj tyihuo'cájuyetyej,

¹⁴ a'yaa pu'ij tí'ij séej maj ootyása'civa'xi'in

nyati'ij nyáaj huo'tyaxáahuatajche'en a'íijma i maj hua'ajcha'íire'

nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojo'mua'raj!

¹⁵ 'A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápuí'ij tyu'tátziinye'ej,

majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.

¹⁶ ¡Dios pu i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en hua'cue'tyej i jutyéityeristyamua',

ajta sarátyee huái'tye'en itzítaj maj huáxoo!”

82

Dios pu a'íin pué'een i Juées ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

Chuúicarij a'íin ti ja'a'rij i Asaf

¹ Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosiire'

ajta tyámua' tyá'xa'puí'intare' u tajapua' jo'maj já'sejre' i maj jimi tyí'huiire'.

² “¿A'najnyí mua'aj siaatapuá'citaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'puí'intare'

ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj?

³ ¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en a'íjci i ti quee juca'nyej siajta i xá'rican!

¡Tyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en i ti quee je'ej tyéejviicue' siajta i ti jajpuéjtzij!

⁴ ¡Siata'aj hui'rátóonyij a'íijma i maj quee juca'nyej siajta i maj quee je'ej tyéejviicue', siajta hua' japua huatányuunyij a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

⁵ 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
tíca'rij tzajta' xu cñnyej.

A'íi pu tóocatzej i chuéj ti japuan róoca'nyej.

⁶ A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj díosij pué'een;
siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapuá ti já'sejre'.

⁷ Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyí'tyacui'nyij mati'ij i tyeítjee,
¡siajta a'yan tyitye'entyipua'rij ti'ij i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej!"

⁸ ¡Taj Dios, pata'aj huatye'chenyij paj jo'xíjtye'en i cháanacaj,
ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeítjee i maj séej chuéj japua
jo'cháatimee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios tajíme' pu huárinyij

Cuíinarij ajta chuícarij Asaf ti ja'a'rij

¹ Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuucan!

¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyí'xajtaj!

² Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íjma i maj muaxana've':
a'íi mu huápuí'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

³ A'íi mu meríj tyi'tíj je'ej pua'aj tyu'xá'puí'intarej
a'íjma jimi a'tyéityeristyamua',

¡majta a'íjma jimi i paj tyámua' tyihuá'cha'ij!

⁴ A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij ta'antypua'rite'en
mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyéityeristyamua',
mej mij quee che' jamua'reeriaj i ti jin ántyapuaj i Israel.

⁵ Tyi'tíj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,
a'yaa mu meríj huóoruuj ti'ij ti síj na'aj i tyéviij pué'eenye',

⁶ a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj i Edom tyojo'tyá'inaamuaa ajta i Ismael,
a'íjma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,

⁷ i Guebal, i Amón majta i Amalec,
a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,

⁸ majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze ajtyu'uj,
a'íi mu mij a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot tyí'yojmua'.

⁹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma patí'ij huó'ruuj i Madián maj jitze ajtyáma'cantaca'aj,
a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Sísara,
a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin
Quisón,

¹⁰ i maj antypua'riaca' a'ájna a Endor,
¡majta a'yan tyu'tyáhuíi ti'ij i chuéj japua ti tyi'jí're'nyi'tare'!

¹¹ A'yaa paj huó'uurej a'íjma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'
patí'ij huó'ruuj a'íjci i Oreb pajta a'íjci i Zeeb;

a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyí'ijta
a'yájna patí'ij huó'ruuj a'íjci i Zébah pajta a'íjci i Salmuná,

¹² i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'rite'en a'íjci i Dios ti tyi'tachuéj.

¹³ Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej ti'ij tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye' i maj
jaaré'vejchaca',
ti'ij xamuáj ti huáchij áacaj ti yo'cuíxij;

14 a'yájna tí'ij i tiéj tyu'riá'tieeraj a' itzitáj
 ajta je'en néijmi'i tye'entyipua'ritye'sij a'áa ti tyejé'sejre' a' itzitáj,
 15 ja'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj
 pajta huo'tamuáaritye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!
 16 ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,
 mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!
 17 Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,
 ¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huacui'nyij!
 18 ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Tavástara',
 paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i tajapua' ti já'sejre'
 ajta quee sáij ajtáhua'aj yajá'hua' íyan i cháanacaj japua!

84

I tyaj jin jaxie've' i chi'ra'an i Dios

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat.
 Yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuícarij

1 ¡Naa pu huápu'ij huasé'rin a' tyeyúuj,
 Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!
 2 ¡A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo
 nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a ti jo'tyényinyi'ij a' tyeyúuj!
 ¡Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa
 nyetyi'chuícaj nyenyetyámua'va'aj a'íjci jimi i Dios júuricamej ti jitzán séejre'!

3 Majta i pína'see majta i jeevíj
 a'íi mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze
 ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua',
 muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej,
 nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

4 ¡Múutyamua've' a'íimaj i maj a'úu ja'chej a' tyeyúuj tzajta'
 majta je'en a'náj tina'aj tyí'muatyojtzi're'!
 5 ¡Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij huo'tyáhuüre'en,
 i maj a'yan tyá'xie've' maj juí'icán a'áa jo're'nyej jo'maj mojo'tyáanajche'
 6 Matí'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo maj jatamuá'muaj
 a'yaa mu ja'uuren tí'ij jo'tij ja'rájmuaa,
 majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;
 7 a'íi mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,
 majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

8 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,
 Dios ra' a'íjci i Jacob,
 ¡huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!
 9 Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj
 a'íjna i ti a'ín pué'een i ti taatyáhuüre'ej
 a'íjna muáaj paj ja'antyíhuoj tí'ij rey pué'eenye'.

10 ¡Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre',
 quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' imuáj já'sejria'aj!
 Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárie'rij a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúujra' i nyaj
 Dios

quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij.

¹¹ Ji'nye a'íjna i Dios i ti Tavástara' pué'een a'íi pu tatatzavi'tye' ajta tyámua' tyí'ta'cha'ij,

Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.

¹² Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej, ¡miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapuá huatányuunyij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj huacháatimee a' chuéj japua;

pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Jacob,

² pajta tyihuo'tú'uunyi'ri' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'tyéityeristyamua' pajta néijmi'i i maj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj;

³ néijmi'i pu arí jin huatyápua'riaca'

i paj jin nyu'camui'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.

⁴ Taj Dios pajta a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

¡pata'aj ijíj tajapuá huatányuunyij

pajta je'en quee che' ityájma tajaaxiejvi'raj!

⁵ ¿Ca' jusén jime' a'yan tyi'séere'ej ja'mej

i paj jin tajimí nyú'camui'?

⁶ ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij

mej mij a'tyéityeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?

⁷ Muáaj paj Tavástara',

¡taataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapuá huatányuunyij!

⁸ Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;

ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéityeristyamua',

a'íjma i maj jimi tyámua' een,

mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotimue'raj.

⁹ A'yaa pu tyi'jí're'can jime', Dios pu huápu'i'ij yevéjri' séejre',

ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij,

a'íjna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti jin taxie've' ajta i ti jí're'can jime' a'íi mu a' jóosejran,

ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare' a'íi mu iityóopui'tze'sij,

¹¹ i ti jí're'can jime' pu chóota' ajnyésij

ajta i ti tyámua' tyí'xa'pui'intare' a'íi pu tajapuá imuáj taséeraj ja'mej.

¹² A'íi pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviiyej,

ajta je'en i cháanacaj japua tyí'ciiren.

¹³ A'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare',

ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

¹ Tavástara', a'tzúj cui' náanamuj,

ji'nye huápu'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';

² tyámua' paj tyináacha'íin, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.

Muáaj paj nyaj Dios pué'een;

¡pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muéetzij muahuiire' ajta a' jitze tyí'ca'nyej!

³ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'

i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.

⁴ Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire',

ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.

⁵ Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi';

néijmi'i paj jin hua'xie've' a'íjma i maj muéetzij jimi jahuoo.

⁶ Tavástara', huánamuj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo

¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavij!

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'íjta quee je'ej jájtyoove'en,

ji'nye muáaj paj naatájeevij.

⁸ ¡Capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

¡Capu síj ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muarie'en pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj Tavástara',

muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' i tyeítyee,

a'íi mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

¹⁰ Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,

¡muáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze ti tyí'sejre'!

¹¹ Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,

nyej nyij nyáaj ji'rénnya'aj a'íj jitze ucájrutyej.

Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'caa ta'aj ij muaatyátzaahuatye'en.

¹² Nyavástara' pajta nyaj Dios,

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxájta i paj jin ántyapuj.

¹³ ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!

¡Nyaj japua paj huatanyúj nyej nyij quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'maj ty-ityajá'ava'tacaa!

¹⁴ Nyaj Dios, mue'tíj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti hua'ráanajchi maj junyo'si'tye'ej

i maj quee muéetzij muamua'tyej,

a'íi mu nyéetzij nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¹⁵ Pajta muáaj, Tavástara',

Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej,

pajta quee jiye'tzín tyinyú'caca, muáaj paj ji'ré'can jin taxie've'.

¹⁶ Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.

¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muahuiire'!

¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

17 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyámua' tyí'tyevij, mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj mati'ij jaaséj a'íimaj i maj nyaxana've'.
¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuiire' pajta tyámua' tyinaatyéjeevij!

87

Chuícaria'ra' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuícarij ajta cuínarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'íjna i ti jitzán ajtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti ja'a'rij a'íj pu jitze séejre' i jirij ti naa een.

2 I Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'tyánami' a Sión ajta quee a'yan tyi'tíj séej ajtáhua'aj a'íjci tyía'rij i Jacob.

3 Chájta'naj Dios ti ja'a'rij, jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:

4 “Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyej i'rij nyaj a'íj huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia, a'íjci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía, néijmi'i mu a'íimaj a jitze eeráanyej.”

5 A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tyaja'rájtyapuaj tijin:

“A'íjna ajta a'áa ti séejre' a'íj mu jitze eeráanyej i Sión.”

A'íjna i tajapuá ti imuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.

6 Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze a'íjci i chájta'naj ti jimi a'yan tyi'tyéevijtij ti tyámua' een a'yaa pu tyé'yu'xaj tijin:
“A'íi pu a'íj jitze eeráma'can.”

7 Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tijin:

“I nye chi'ij muéetzij pu jitze séejre'.”

88

Tavástara' ¿ji'nye pej pij manúujipuaj?

Chuícarij a'íimaj maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'ijta sáij tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i Hemán, a'íjma ti jitze ajtyáma'can i ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj

1 Tavástara', nyaj Dios ajta i ti nyajapuáj huatányuusij, tújca nyajta tíca' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuiire'en,

2 ¡ancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo!,
¡pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

3 Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí huatyá'itzee, a'íj nu jin nyerij tin huatámu'i'sij,

4 ¡pu'rij i'rij maj naatyé'iten a'íjma jamuán i mui'chítyee, ji'nye canu che' uhuájca'nyej!

5 A'áa mu merij nyojóoriej hua' tzajta' i maj merij huácuij; a'yaa nu een mati'ij i maj huácuij mati'ij huatyéenyosej majta je'en merij huo'tyá'avaataca';

a'yájna mati'ij i maj merij yo'riej muáaj paj jin huo'tyáhuiire'en pajta je'en muáaj perij huajo'huá'xij.

6 Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye' imuáj jo'cáacun, a'ájna jo'tij jo'tíca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.

- 7 Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camui',
 ipajta anyojo'cáaruýtje tí'ij jáata' a'íjci jitze i ti huápuí'ij tyú'tyesi'huaritye'!
- 8 Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúurieenyij i nya'amúincustyamua',
 pajta tyu'tá' mej mij a'íimaj quee nyaxie've'.
 ¡A'yaa nu een tí'ij i tí námi' tí quee pújoorej tí'ij huatóo'uunaj!
- 9 Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'íjci jime' nyaj huápuí'ij nyeyiin.
 ¡A'náj tína'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástara',
 nyajta muéetzij jimi ajmójca'taxi'ij!
- 10 ¿Nyi tyi'tíj jin je'ej parinyij a'íjma jimi i maj meríj huácuij tyej tyij je'ej tyo'taséj?
 ¿Nyi je'ej tyí'rij mej mij a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i muí'chítyee?
- 11 ¿Nyi a'íj muaataxájta i tí jí're'can jime' majta i paj jin taxie've'
 a'ájna jo'maj tyityajá'ava'tacaa, jo'tíj a'íin tyejé'íjtaj i tí tye'entyípuaapua'rityee?
- 12 A'ájna jo'tíj já'sejre' i tí tye'entyípuaapua'rityee, majta néijmi'caa jó'hua'naj,
 ¿nyi síj séeria'aj ja'mej tí jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta i paj jin va'cán jin
 néijmi'i putyí'uurej?
- 13 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi jahuoo,
 tí'ijta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.
- 14 ¿Ji'nye pej pij manúujípuaj, Tavástara'?
- ¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?
- 15 Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
 je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámui'nyij,
 nyetyo'viicue'ri' i tí jéehua tyí'tyesi' muéetzij tí jimi tyojo've'mej,
 canu nyij che' tyé'viicue'.
- 16 Nye jitze pu arí yan huatyéenyej i paj jin nyú'camui',
 ajta je'en na'antyimué'tíj;
- 17 a'íi pu a'náj tína'aj néijmi'que' nyeria'naa,
 a'yájna tí'ij típuaj'aj jáata' anyo'cájrutyey.
- 18 Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amúincustyamua' nusu i maj nyamua'tyej,
 a'íi pu'quij i tíca'rij nyajamuan yésejre'.

89

Tyí'tíj tí jin i Dios tya'tóoratziri' a'íjci jimi i David

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'ájna i Etán i tí a'íimaj jitze ajtyáma'can i ezrahíta

1 Tavástara', a'náj tína'aj nu jaataxájtaj nyati'ijta tyí'chuiicaj

paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;

tí'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej

paj muáaj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

2 Nyaataxájta tí jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';

ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,

a'yájna tí'ij quee seequéj tyú'uurej i tajapuá tí séejre'.

3 Tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i David;

a'yaa paj tya'táratziiri' a'íjci i paj ja'antyíhuoj tíjin:

4 “Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jitze eeráma'can

jusén jime' a' jitze ma'can tyu'ta'íjtaj.”

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,

néijmi'i i maj tajapuá já'sejre'

a'íi mu tyí'muatyójtzi're' a'íjci jime' paj tyámua' een pajta tyámua' tyí'uurej.

6 ¡Capu síj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapuá

tí'ij a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyesi're',
a'íimaj mu muéetzij jimi ataváatimee i maj muahuiire'.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej.
Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'íj jin cánami' i ti jì'rè'can
jime';

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' a'yájna pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i jájrij ti á'xire'ej ca'nyíin jime'
pajta jaatyápua'ritye'sij i ti jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tzij a'íjci i ti tzínyi're' a'ájna a jájritze'
a'yájna tí'ij mui'chíj ti pué'eenye',

pajta huojo'cuíxij a'íjma i maj muájcha'íire'

a'íjci jime' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jime'.

¹¹ A'íjna i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;
muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtjapuáj ti imuáj já'sejre' pajta áatyej ti pujmua'
séejre',

a'íjna i jiríj Tahor ti ántyapuaj ajta i Hermón a'íi mu jutyamua've'ej a' jimi tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ípuáaj pu tyámua' een a'íjci jitze i paj jin tyá'xa'pui'intare' ajta a'íjci jitze i ti
huatóoje'yej,

a'íjna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'íi mu mua'antynájchij.

¹⁵ Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jutyamua've'ej
metyí'muatyojtzi're'

majta tyámua' naa tyityaajú' a'íjci jime' muáaj paj huá'tatzavi'tye',

¹⁶ majta a' jitze ma'can a'náj tina'aj jutyamua've'

ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jì'réenye'ej séejre'.

¹⁷ A'yaa pu tyí'jì'rè'can jime', muáaj paj a'íin pué'een i maj jin uhuájca'nyej ajta i maj
jin naa huasé'rin;

tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjci jime' paj muáaj tyámua' tya'ajxié'vi'ra'
tajimí.

¹⁸ ¡A'íi pu i Tavástara' a'íin pué'een i ti taatyáhuiire'ej!

¡A'íjna i ti rey jin tyí'tyéjvee tajimí a'íi pu a'íin pué'een i ti jì'réenye'ej séejre' a Israel!

¹⁹ A'náj imuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjci jitze i ti quee je'ej ámiteere' i ti a'yáana'aj
cuxáa ti tyí'tyámaarasime'en,

a'yaa pej pij tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyámua' een a jimi tíjin:

“Séej nu nyeríj antyíhuo a'íjma jimi i nyetye'ítyeristyamua',

nu'ríj va'cán jin tye'entyáaruajtjej nyajta jaatyáhuíi.

²⁰ ¡A'íj nu nyeríj huátyoj i David i ti nyahuiire'!

A'íj nu nyeríj ja'vá'huaaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáaruajtjej,

²¹ nyajta je'en a'náj tina'aj jaatyáhuiire'ej.

A'íj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij tí'ij huatyóoca'nyej,

²² camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'íire'

camu majta ja'antymué'tij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

²³ Nyahuo'tzínajra'aj a'íjma i maj jájcha'íire',

¡mej mij quee che' aja'hua'tan a'j'isa'puaj!

¡Nyahua'antyipua'ritye'sij a'j'ima i maj j'ajcha'iire'!

²⁴ A'j' pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj j'in jaxie've' ajta i nyaj j'in tyámua' tyi'tyínyecha'ij, ajta je'en nyaj j'ime' huatámui'rij i ti j'in néijmi'i putyí'uurej.

²⁵ Tyámua' nu ja'uuren a'j'ci i ti néijmi'i j'in putyí'uurej ajta i ti j'in tyí'ijta ti'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna imuáj a Éufrates.

²⁶ A'j' pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tijin: Muáaj paj nyavástara' pué'een; muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányuusij ajta naatyécha'iisij."

²⁷ Nyáaj nu nyij a'j' tyaata'sij a'j' ti tyí'ci'puaj i ti anaquéej huanie'huaca', quee tyi'tj'ij maj tyí'cha'ij iyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.

²⁸ I nyaj j'in jaxie've' pu jusén j'ime' jimi séeria'aj ja'mej, ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj j'in tya'tányaratziiri'.

²⁹ A'j' mu jitzán ma'can jusén j'ime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij, ti'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séjre'.

³⁰ 'Ajta t'ipua'aj a'j'imaj meyo'hua'xij je'ej nyaj tyihuo'muá'tyej majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyej nyáaj tyu'ta'íjtaca',

³¹ t'ipua'aj muá'itzeeria'aj i nyenyúucaaj jitze majta quee j'astijria'aj i nyaj j'in tyu'ta'íjtaca',

³² puéjtzij nu huo'ta'sij a'j'ci j'ime' maj quee nyanamuj majta je'ej pua'aj tyi-tyetyúu'cha'ij

a'j' nu j'in puéjtzij huo'ta'sij i nyacyéj,

³³ ajta canu jaatapuá'citaj nyaj jaxie've' a'j'ci i David, nyajta quee tyi'tj'ij j'in ootyá'itzeere'sij i nyaj j'in jimi tyámua' een.

³⁴ Canu jaatáxaahuataj tyi'tj'ij nyaj j'in tya'tányaratziiri' canu nyajta ootyá'itzeere'ej a'j'ci jitze i nyenyúucaaj.

³⁵ Séj nu'uj jimi tya'tányaratziiri' a'j'ci j'ime' nyaj tyámua' een canu nyij jacuanamuan:

³⁶ a'j' mu jitzán ma'can jusén j'ime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij, ti'ij ooj i xicáj séjre'ej.

³⁷ ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna ti'ij i máxcirre'!

¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, ti'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séjre'!"

³⁸ Ajta a'yájna, papu'r'ij majúuriej pajta jaataxána'vej

a'j'ci i rey muáaj paj ja'antyíhuoj,

¡pajta jimi tyinyú'caca'!

³⁹ Papu'r'ij jaatyú'uj i paj j'in tya'táratziiri' a'j'ci i ti muahuiire'; pajta a'chóota' ya'rájriee i cúruun a'ín ti ja'a'rij.

⁴⁰ Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxij i ti j'in curiá'nami'; ¡pajta néijmi'i huatyú'uj i chájta'naj!

⁴¹ Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyi'tj'ij maj a'yan tyí'xie've', a'j'imaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.

⁴² A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj j'ajcha'iire'

ajméjca'taxi'ín muutyámua'va'aj a'j'ci j'ime' maj tyu'tyáamue'tij.

⁴³ Pajta ju'tyaxíitya'ajraa i ti j'in tyí'itzij i chuumájra' capáj pajta jáacha'ij ti'ij huatyéenyó'sej.

⁴⁴ Papu'r'ij huári'ri' i maj j'in naa huasé'rin,

pajta atyojo'hua'astíraa a'chóota' i tyihuá' ipuáaj maj jitzan acáatya'aj muá'ci'ij,

⁴⁵ pajta quee che' jaatá' ti'ij j'éehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'in

pajta je'en huápu'i'ij tyévi'si' jaataséjrataca'.

⁴⁶ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?

¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui', a'yájna ti'ij i tiéj?

⁴⁷ Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;

ti a'íjna i tyévi, muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.

⁴⁸ ¡Capu a'tíj pújoorej ti júurij ajta je'en quee a'náj huámui'nyij!

¡Capu a'tíj pújoorej ti'ij quee huámui'nyij!

⁴⁹ Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéj jin taaxié'vej,

i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jin tyámua' een?

⁵⁰ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj muahui're'

maj jéehua i tyeítyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;

ti nye jitze séejre' a'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj.

⁵¹ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

¡a'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!

¡A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antyíhuoj!

⁵² Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

I Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyévi ti quee a'chu juca'nyej

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i Moisés, tyévi Dios ti jitze ajtyáma'can

¹ Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti tahuíire'

tyati'ij tyana'aj á'tíjti'rej tyajúurij.

² Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jiríj

ajta quee maja'huá'tacaj i chuéj ajta cháanacaj,

ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyajá'rijcaa,

ajta je'ej ti ooj yetyojooméj,

muáaj paj Dios pué'een.

³ A'yaa paj ja'uurej i tyévi ti'ij ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj

pati'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj, mua'aj tyeítyee."

⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi,

a'yaa pu ti'ij tajquíj ti putyi'rijcáj, ti oochán yujo'mej.

¡A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!

⁵ Pajta huo'tyása'rieéchij a'íjma i tyeítyee ca'nyíin jime',

mej mij jiye'tzín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',

⁶ a'yaa mu een ti'ij i tu'píj, ti ájnyinyij ajta íiya' huataxútie'sij,

ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en mui'nyij.

⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jin ta'antypuá'ritye'sij i paj jin nyú'camui',

¡ajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!

⁸ A'íjna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jin je'ej pua'aj ricíj

a'íi pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej

a'íj pu jin antypua'rij i paj jin nyú'camui';

ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jitzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixij ti'ij séej nyaj ucayáatira'nyij.

10 Huéecatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tijti' tyajúurij, ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyej nyinyi'ra'aj mu á'tijti', ajta capu tyi'tíj huiire' maj a'íjna jin óotzaahuatye'ej maj jéehua á'tyeevi'in a'yaa pu'uj tyí'huiire' mej mij jaapuétzitarej ajta muárie'rij mej mij huóocha'iin. ¡Iye'tzín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!

11 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i paj jin nyú'camui'?

¿A'tanyíj jamua'reej tyi'tíj ti muajaaxiejtye'?

12 Táamua'tyej tyej tyij tyámua' tyé'iten a'chu tyaj á'tyeeren, tyej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jin ma'umuámua're'.

13 ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!

¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?

¡Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuiire'!

14 A'íj paj taatá'an i paj jin taxie've' ti'ij eeré'nyej i xicáj, tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'ti'ij tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.

15 Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'in tyatatyámua've'ej a'yájna tyati'ij tyeríj á'tyeej tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.

16 ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuiire' majta i maj hua' jitze eeráanyej jaaséj muáaj paj jin tyí'muarie' ajta i paj jin naa huasé'rin!

17 Che' a'íjna i ti jin naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara', a'íjna i taj Dios, che' a'ín tajitzé séjre'ej.

¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'íjna i tyaj jin tyí'muarie'!

91

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'ín pué'een i ti tahuire'

1 A'íjna i ti jitzán séejre' i ti tyámua' tyé'cha'ij

a'íj ti jimi já'ma'can i jútye' imuáj ti já'sejre' i ti néijmi'i putyí'uurej ajta néijmi'i jin antyúumua'reej,

2 a'yaa pu tyé'ixaatye' i Tavástara' tijin: “Muáaj paj nyecha'ij, i nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jitzán tyí'ca'nyej.”

3 A'íi pu'uj pújoorej ti'ij a' japua huatányuunyij

a'íjci jimi i ti avíitzij jin tyu'jé'caj ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyú'uurej,

4 ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyimue'cánasij, jityán pej pij tyámua' tyí'cha'íiri'hua' puá'mej.

¡A'íj pu jin muacánasij i ti jin tyámua' een!

5 Capáj tyí'tziinye'ej tyi'tíj ti je'ej ricij i tíca', nusu i tújca ti ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,

6 nusu tyi'tíj ti je'ej tyu'ma'aj ta'mej i tíca'rij jitze, nusu i ti tye'entyípuaapua'rityee ti'ij huányeeri'cij i xicáj jime';

7 ji'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua' majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua', ajta muéetzij capu tyi'tíj je'ej mua'uuren.

8 Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej,

pahua'séeraj paj puá'mej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij je'ej
ti a'íjma jimi tyi'tyéevijti.

⁹ Ji'nye papu'rij a'yan jáaruuj ti'ij i Tavástara' muaatyáhuire'en,
ajta a'íin muacha'íj ja'mej i tajapuá ti já'sejre',

¹⁰ capu tyi'tíj a' jimi huataséjre'sij ti je'ej pua'aj een
capu ajta i cui'nyi'ra'aj a'chéj ja'rá'ixaj;

¹¹ ji'nye a'íi pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire'
mej mij muácha'íin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.

¹² A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij
pej pij quee tyi'tíj jitze eejca'cata'an.

¹³ P'ríitaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en,
hua' tzajta' i maj tzínyi're' pajta i cú'cu'see tzajta'.

¹⁴ “Nyáaj nu japuan huatányuusij,
ti'ij quee tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej,
ji'nye a'íi pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.

¹⁵ Ti'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
inyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!
Nyajta japuan huatányuusij ti'ij quee je'ej tyóomua'ajcaj
nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;

¹⁶ nyaatá'sij ti'ij tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in júurij:
inyajta jaatá'sij ti'ij huóotyamua've'en a'íjci jime' nyej nyáaj japuan huatányuusij!”

92

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en

Chuícarij ajta cuínarij mej mij sáahuaj tyu'táchuiicaj

¹ Tavástara' tajapuá paj já'sejre',
tyámua' pu naa tyí'xa'pui' tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuiicaj i tyaj jin muaatyátzaahuatye'en!

² Tyaj íiya' jaataxáj tyajta ti'ijta huariá'tica'rej
a'íjci i muáaj paj jin taxie've' ajta paj jin tyámua' een,

³ che' huatánamuajre'en i canárij jitze ti tye'ejevivin,
xájtari' naa i cuínarij a'íjci jitze i áarpaj ajta i canárij.

⁴ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtóo a'íjci jime' je'ej paj huaríj!
jJéehua nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'muarie'!

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
iva'cán paj jin tyí'muarie'!,
pajta huápui'ij jaayí'tin je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!

⁶ A'íi mu i maj quee tyi'tíj huayí'tin quee pújoorej mej mij yo'itéej muá'ra'nyij!

⁷ Tipua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej
a'yan metyi'tyahuose' ti'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,
a'yaa pu'uj tyu'tyáhuire'sij mej mij jusén jime' jó'vetyij.

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj jútye' imuáj já'sejre'.

⁹ Ajta tyi'tíj pu síj a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':
maj a'íimaj antyipua'rij i maj muájcha'íire';
majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xásij.

10 Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej
a'yájna ti'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,
pajta nyamu'uutze' na'vá'huaatye'sij a'íjci i ti naa tyaarie'ej.

11 Nyáaj nu nyij hua'sejran mati'ij eetávatzij a'íimaj i maj nyéjcha'íire';
nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

12 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu tyityaataxútie'sij ti'ij i tacíj
majta a'yan tyí'ciiren ti'ij i jucúj a'áa ti jó'uuj a Líbano.

13 A'áa mu ja'huasti' a'íjci jitze i tyeyúujra' i Tavástara';
majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.

14 Tyij majta meríj huásij pué'eenye', móoche' mu huatatáque'sij;
a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej mua'mej,

15 majta je'en jaariá'xajta ti i Tavástara', a'íjna i ti nyecha'ij,
tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'tíj jitzán séejre' ti je'ej pua'aj een.

93

Tavástara' pu Rey pué'een

1 ¡Tavástara' pu Rey pué'een!

¡Tavástara' pu arí a'íj tyu'tyóochejtyej i ti naa tyu'sé'rin
ajta a'íjna jin curioonaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en.

2 A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástara', tyámua' pu een a'íjna i paj jitzán huatyájcaj.
¡Muáaj paj jusén jime' séejre'!

3 Muáaj paj Tavástara' pué'een,

i játya'naj pu ti'rájna ajta jéehua á'xire'ej;

4 ajta muáaj, Tavástara', jútye' ímuáj paj já'sejre',
jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij ti á'xire'ej
nusu i japúutzarij ti atyúuta'huaj i jájritze'.

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,

tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¡Ajta i paj jin tyámua' een a'íj pu jin jusén jime' naa huasé'rin a' tyeyúuj!

94

A'íjna i Tavástara' a'íi pu juées pué'een íyan i cháanacaj japua

1 ¡Huata'sejrataj, Tavástara', Dios paj a'íjna jin antyía'mua'reej paj tyámua'
tyo'xá'pui'intare'en!

2 Muáaj paj a'íin pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee íyan i cháanacaj japua;
¡ájchesij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye'

a'yaa paj tyihuo'xá'pui'intari'tze'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéevijtij!

3 ¿A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástara',

a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij?

4 Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye';

¡a'íi mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een,

a'íi mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyéityeristyamua';

mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

⁶ Mahuá'cu'raj i úucaa maj antyúujimua'astariaca' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can,

majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

⁷ A'yaa mu tyí'xaj ti i Tavástara' quee atányeej,
ti i Dios ra' i Jacob quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej.

⁸ ¿Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítyee siaj quee tyi'táj huayí'tin siajta quee tyojó'itej!

¿A'najnyí sij tyi'táj je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?

⁹ ¿Nyiquij quee iityánamuaaj

a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamuaárajmee?

¿Nyiquij quee ajta a'tányeej

a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i ji'síj?

¹⁰ ¿Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij

a'íjna i ti tyámua' huá'uurej i tyeítyee séej chuéj japua maj já'ma'can?

¿Nyiquij quee ajta tyi'táj mua'reej

a'íjna i ti ju'cámua'riityej ti'ij tyu'yí'tihua'an i tyéviij?

¹¹ Tavástara' pu jamua'reej ti i tyáati'

a'íj na'aj tyi'riá'mua'sij i ti quee tyi'táj huiire'.

¹² Muáaj paj Tavástara' pué'een,

che' huatóotyamua've'en a'íjna i paj muáaj tyámua' joorej

pajta muáaj a'íj tyámua' naa tyí'itíj

¹³ ta'aj ij quee tyi'táj jin je'ej tyóomua'ajcaj

ti'ijta je'ej pua'aj atyojoome'en,

ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

a'íj pu jimi tyámua' een jo'tij ja'tyévesij.

¹⁴ I Tavástara' capu mahuóohua'xij i jutyéityeristyamua',

capu ajta jujímua'astacan ajóohua'xij i maj jimi tyá'tzaahuatye'.

¹⁵ Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'en a'ájna jo'maj jóosi'rii,

majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'ij a'yaa mu tyityo'cárutyij.

¹⁶ ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusij

a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj tyí'uurej?

¹⁷ Típua'aj i Tavástara' quee naatáhuiire'nyijche'en,

nyáaj nu nyij nyeríj a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁸ Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nya' ícaj pu antyípuinyej",

a'íjna i paj jin nyaxie've', Tavástara', a'íi pu mujo've'mej ti'ij naatáhuiire'en.

¹⁹ A'íjna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

ti jitzán tásiseerii i nyamua'tziira'aj,

muáaj paj tyámua' tyinaatyéeje nyej nyij huatányetyamua've'en.

²⁰ Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'íjma i juéesij i maj quee tyámua' tyá'xa'pui'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jitze a' nyuucaaaj,

²¹ i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij,

majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

²² Ajta i Tavástara' pu a'íin pué'een i ti naatyáhuiire'ej,

a'íjna i nyaj Dios pu a'íin pué'een i tyetyéj i nyaj jitzan huatyénaya'avaaj.

²³ Tavástará' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íjna jin antyípua'rej i maj jin jujímua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¡A'íjna i taj Dios pu hua'antyipua'ritye'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi

¹ Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi; tyiche' tyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti tacha'ij ajta tajapuá huatányuusij.

² Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'úun tyo'tyájrutyey jo'tij a'ín ja'sejre', tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.

³ Ji'nye a'íjna i Tavástará' i Dios va'cán pu jin séejre', a'íjna i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'caa jimi i tajapuá maj tyí'huiire'.

⁴ A'í pu i jumuáca' jitze ji'tyáa' néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre', a'í pu ja'a'rij i jirij ti jéetze' ajtíti'ijmee.

⁵ A'í pu ajta ja'a'rij i járij, ji'nye a'í pu jaatyátaahuaca', jumuáca' pu jin jaatyátaahuaca' a'íjci i chuéj ti huáchij.

⁶ Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'ín tyajta je'en jaatyáanajche, tyiche' tyítunutaxi'ín a'íjci jimi i Tavástará', ji'nye a'í pu táataahuaca'.

⁷ A'í pu taj Dios pué'een, tyajta ityáj tu tyeítysteristyamua'me'en pué'een; ityáj tu cánya'xi pué'een tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'ín tyaja'tachuéj.

Xáanamujari' ijíj je'ej ti a'ín tyí'xaj ti a'yan tíjin:

⁸ “Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siati'ij huaríj a'ájna a Meribá, siati'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee ja'tyi'tij,

⁹ mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyi'tíj jin a'yan huárinyij a'ímaj i ja'muahuasimua'ci'ij, tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyí'muarie'ca'aj.

¹⁰ Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camui' a'íjma jimi i tyeítjee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: A'ímaj i tyeítjee huápu'i'ij mu je'ej pua'aj tyityaajú', ¡camu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!”

¹¹ A'í nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri' maj quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en.”

96

Chuícarij ti jájcuaj i Tavástará' jimi

¹ Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástará'; setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, a'yan siaj huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj; a'náj tina'aj xu jaxajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyí'uurej hua' tzajta' i tyeítjee siajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'íjna i Tavástará' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtíj tyej tyij tyu'táchuiicaj: ¡ajta a'ín pué'een i ti jéetze' á'tyesi're'!

⁵ Camu tyi'tíj huiire' i hua' dioosijtyamua' i séecan,

ji'nye i Tavástará' pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tij a'íin já'sejre'!

¡A'íi pu séejre' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin i tyeyúujra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástará' jimi, tyeítyee siaj huacháatimee i chájta'naj jitze; siajta jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástará' a'yájna ti'ij jimi tyúuxie've', siajta tyu'támu'vejritaj i tyeyúujra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástará' i tyeyúujra' tzajta' ti naa huasé'rin.

¡Miche' néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juviveej!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tijin: "¡A'íjna i Tavástará' pu Rey pué'een!"

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en,

a'íi pu néijmi'caa i tyeítyee juxa'aj na'aj tyí'ijtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapuá ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuáatira'nyij i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzitáj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'íjci jimi i Tavástará', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'íi pu yaja've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua,

ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua

a'íjci jime' i ti xá'pui' ajta i ti ji're'can jime'!

97

Tavástará' pu Rey pué'een

¹ ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástará' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tiquee tzajta' nyéeri'ij;

ajta i ipuariáara'an a'íj pu jitze juca'nyej i ti tyámua' een ajta huatóoje'yey;

³ ajta i tiéj anájcaj a'íjci jimi

a'íi pu'ij huá'teeraj a'íjma i maj jájcha'iire'.

⁴ A'íjna i ti tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jin huányeeri'ij i cháanacaj japua,

¡ajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'ijta a'íjma huaséj!

⁵ Ajta i jiríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij ti'ij i xíjca

a'íjci jimi i Tavástará', a'íjci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare';

néijmi'i mu i tyeítyee jaaséj i ti jin naa huasé'rin.

⁷ Mahuo'tyáxaahuataca' a'íjma i maj sánturij najchej,

a'íimaj i maj a'íjma jimi óotzaahuatye'.

Néijmi'i mu i maj tajapuá tyí'huiire' jimi ecóotutaxij.

⁸ Muáaj paj Tavástará' pué'een,

A'íjna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can

a'íi mu a'íj jin jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

⁹ ji'nye muáaj, Tavástará' jútye' imuáj paj já'sejre',

muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj

pajta jéetze' hua' japua imuáj séejre' i maj a jimi tyí'huiire'.

¹⁰ Tavástará' pu hua'xie've' a'íjma i ti quee hua'ráanajchi i ti je'ej pua'aj een;

ajta tyámua' tyé'cha'ij i hua' júuricamej i maj jimi tyámua' een;
hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.

11 Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjci jimi i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;
majta huatóotyamua've'sij i tyeítýee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

12 ¡Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi, tyeítýee siaj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,
siajta tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaaj ti ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

Chuícarij

1 ¡Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimí i tyaj jin je'ej tyo'taséj!
¡Pu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin
a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua' een!

2 I Tavástara' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyáamue'tij,
ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'

a'íimaj mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

3 a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua' tyí'tyevij
a'íjma jimi i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¡Majta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna imuáj jo'tij i cháanacaj joo'ástimee
a'íjci i taj Dios ti jin tyu'tyáamue'tij!

4 Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Dios jimi,
mu siaj yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en
siajta jimi tyu'táchuiicaj.

5 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi a'íjci jitze setyi'cuíinaj i arpaj,
siajta a'íjci jitze canárij ti tye'ejvivin.

6 Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara', i ti Rey pué'een,
siajta néijmi'i a'íjci jitze i ci'sítýe'rij ti tyí'sejre'.

7 Che' huatánamuajre'en i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre',
i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

8 che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj;

miche' antyóosiire'en i jiríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj

9 a'íjci jimi i Tavástara',

i ti mujo've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'íi pu tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee íyan i cháanacaj japua
tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'íjtye'sij.

99

I Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee ti jéetze' va'cán jin antyúumua'reej

1 ¡Tavástara' pu Rey pué'een!

¡I maj tajapuá tyí'huíire' mu tyámua' tyé'cha'ij a'íjci i ti jitzán acájca!
A'íimaj mu i tyeítýee juvivej, ajta néijmi'i i cháanacaj.

2 Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;

Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre'.

³ Che' tyámua' eenye' i ti jin ántyapuaj, va'cán pu jin séejre' ajta tzáahuatyire';

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁴ Muáaj paj Rey pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej ajta a'íj xie've' i ti xá'puí';
muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájtóo.

Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob
a'íjci i ti xá'puí' ajta i ti huatóoje'yey.

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', a'íjci i taj Dios,
siajta tyítunutaxi'in jo'tij a'ín ja'ra'ícajmee!

¡Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁶ A'íjna i Moisés ajta i Aarón a'íi mu puaríj jin tyityetyu'uj;
Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej.

Tavástara' pu huo'tyáhuüi a'íjma
matí'ij a'íimaj jaatáhuaviiri' ti huo'táhuüire'en.

⁷ Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'
a'íjci jítze i jéetirij ti hua' japua aja'cáva'ca'aj,
majta a'íimaj a'yaa mu huaríj tí'ij tyihuo'ta'íj
majta mu ja'rá'astej i nyúucarij ti hua' jimi jaatyájtóo.

⁸ Tavástara', taj Dios, ¡muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj!
Muáaj paj hua' jimi a'ín pué'eenye'ej i Dios ti tyú'uunyi',
ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' taj Dios,
¡siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jiríj jítze ti tyámua' een!

¡A'íjna i taj Dios, ajta Tavástara', néijmi'i pu jin tyámua' een!

100

Tavástara' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can

Chuúicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

¹ ¡Setyu'táchuüicaj xuutyámua've'ej i Tavástara' jimi,
mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua!

² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche i Tavástara';
¡xa'antijíhuaj xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju' a'íjci jimi!

³ Siata'aj jáamua'tyij ti i Tavástara' Dios pué'een;
a'íi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;
¡chájta'naj tu pué'een a'íj tyaj jítze ajtyáma'can tyajta cánya'xií a'áa tyaj ja'távee jo'tij
a'ín tyaja'tachuéj!

⁴ Musio'vá'ju' jo'tij ja'pueertaj a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' tzajta'
a'íj setyi'chuúicaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.

¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj!

⁵ Ji'nye i Tavástara' pu tyámua' tojo'mua'raj;
ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'
ajta i ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere' capu a'náj antyipua'rij.

101

Tyi'tíj ti jin i rey tya'tóoratziiri' i Dios jimi

Chuúicarij David ti ja'a'rij

¹ Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin taxie've' ajta i ti jimi tyámua' een; nyáaxie've', Tavástara', nyaj muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;

² nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyí'chajca.

¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'tíj jin a'itzéeria'aj na'mej

canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,

³ canu che' a'náj ja'raséeraj na'mej

neyej nyij tyi'tíj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'íjma i maj quee ja'astej i Dios;

¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxiirej!

⁴ Canu a'íj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuojó'jipujaj;

¡canu jaxie've' neyey nyij tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj!

⁵ Canu huo'ta'sij mej mij tyí'xajtaj

maj xájtari' je'ej pua'aj tyihúa'xajtaj i juxa'aj tyeítyee;

¡canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj a'yan tyúuxaj maj jéetze' tyámua' een mequée i séecan!

⁶ A'íjma nu jaahuatye'en i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;

a'íi pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej

i ti tyámua' naa atyeje'chej.

⁷ Ajta quee je'ej tyi'ríitaj ja'mej ti síij nyaj jamuán aja'séejria'aj i ti tyú'cuanamujaj;

capu síij ti tyí'hue'tacaa neyey jimi aja' séeria'aj ja'mej.

⁸ A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en

néijmi'i a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

¡nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástara' ti jitze ajtyáma'can

néijmi'caa a'íjma i maj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij!

102

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej

Je'ej ti tyá'huoo a'íjna i tiquee che' je'ej ja'tyoovej ajta ti'ij quee che' jamua'reej je'ej ti huárinyij jéehua pu'ij junyuuste' i Tavástara' jimi

¹ Tavástara', huánamujaj je'ej nyaj tyi'tyéenyuusij,

¡tyu'tá' ti'ij muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyí'jijhuaj!

² Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij

nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en;

¡tyámua' paj tyinánamujaj!,

¡ca'nácan paj huatányuunyij nyati'ijta muaatájeevej!

³ Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huóopua'rixí'ij a'yájna ti'ij i citzój,

ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'ij i ti'ixcuáa,

⁴ capu che' juca'neyej i nyaxiéjnyu'caa

a'yaa pu een ti'ij i tu'píj ti huatyáahuaj;

¡capu ajta che' nyaca'nyisti' neyey nyij tyú'cua'nyij!

⁵ I nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze

a'íjci jime' nyaj huápu'i'ij nyeyiin.

⁶ A'yaa nu een ti'ij i síihua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti'ij i muacirij ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.

⁷ Canu che' cutzuj.

A'yaa nu een ti'ij i pína'aj ti jusíij huayi'ij.

⁸ Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire' majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapuj.

⁹ Nyajta quee che' páan cua', sulu a'íj nu'uj nyij i nasíj; ajta i nyaj ja'antyíye'ej a'íi pu já'naxcaj i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,

¹⁰ a'íjci jime' paj nyú'camui' ajta i ti muajaaxiejtye', ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáyee na'antypuá'ritye'en.

¹¹ I nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij quényi'istarij; a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'ij i tu'píj.

¹² Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj tyí'ijta; ja'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuj!

¹³ Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión, ji'nye pu'rij tya'rá'aj a'náj ti a'yan tya'tácatyij; i'pu'rij hua'xa'pui'in paj tyaatú'uunyi'!

¹⁴ A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj; ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uunyi'huaca'.

¹⁵ Néijmi'i i tyeítyee majta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapuj i Tavástara' majta i ti jin naa huasé'rin

¹⁶ ti'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión ajta je'en huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin,

¹⁷ ti'ij jáanamuj je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huaviij.

¹⁸ Che' a'íjna ooyú'si'huaj mej mij jáamua'reej i maj majca'huáyee huataséjre'sij, mej mij majta a'íimaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' a'íimaj i maj majca'huáyee nanie'huan.

¹⁹ Tavástara' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna imuáj a jútye', jútye' imuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,

²⁰ ti'ij huo'namuj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi' ajta hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' maj huó'cuí'nyij,

²¹ ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén, huatánamujre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

²² mati'ij néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyúusiire'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

²³ A'íi pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i juyéj jitze'; ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.

²⁴ Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyaj Dios, capáj ná'vi'tiicare'en ti'ij ooj jé'ta' ná'itziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej." i'Capu a'náj antypua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!

²⁵ Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj ti'ij néijmi'i tyo'huatyóochej; muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séjre'.

26 Ajta néijmi'i pu a'íjna tye'entyipuaá'rij,
ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séejre'.
Néijmi'i pu a'íjna tyu'tyápa'naj, a'yájna tí'ij i cáanarij;
muáaj paj seequéj ja'uuren tí'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
a'yájna tí'ij a'tíj ti seequéj eenye' tyu'tyóochejtje'en.

27 Pajta muáaj a'íin pana'aj pué'een;
capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.

28 Tyámua' paj tyihua'cha'íj puá'mej a'íjma i maj hua' jitze eerányesij i maj
muahuiire';
tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara'

David tí ja'a'rij

1 Néijmi'i nu i nyamua'tzíira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara';
néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tí tyámua' een i tí jin
ántyapuj.

2 Néijmi'i nu i nyamua'tzíira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara',
nyajta quee séej jó'hua'xij i tí jin tyámua' ney jimi tyú'ruuj.

3 A'íi pu a'íin pué'een i tí néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj i nyaj jin quee xá'pui' huaríj,
ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tíj nyaj jin tyí'cui',

4 a'íi pu nyaj japua huatányuusij ney nyij quee huámu'i'nyij,
ajta nie'cánasij a'íjci jime' i tí jin nyaxie've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,

5 ajta néijmi'i tyinaatá'sij i tí jéetze' tyi'jí're'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna tí'ij i cué'ra'vej.

6 Tavástara' pu a'íj jin huá'xijtye'en i tí jí're'can jime' tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'
a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huá'uurej.

7 A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej tí tyu'muáriej
a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can.

8 Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej'
ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj jí'nye a'íi pu taxie've'.

9 Capu a'náj tina'aj tatya'xi' capu ajta jusén jime' nyú'camui';

10 capu a'yan tyitaatá' tí'ij tyi'taci'puáatacaj
a'íjci jime' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'ijxána'cira',

11 ajta quee i'ríj tí huatye'iteehuaj i tí jin hua'xie've' a'íjma i maj ja'tzaahuatye'
a'yájna tí'ij quee tyí'rij tí huatye'iteehuaj tí'ij na'aj i tajapua' imuáj ajta iye'ej
cháanacaj japua.

12 Pu'ríj a'imuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj,
a'yájna tí'ij a'imuáj tyejé'sejre' jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tíj ja'ancáru'pij.

13 A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',
tyámua' pu naa tyihuá'xie've' tí'ij i hua' táataj i tí'ríj,

14 jí'nye a'íi pu jamua'reej je'ej tí ye'ej tyitáataahuaca',
tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

15 A'íjna i júuricama'ra' i tyévi'j a'yaa pu een tí'ij i tu'píj:

a'yaa pu tye'ejnyésij tí'ij i xúuxu'uj a'ájna a'itzitáj,

16 jiye'tzín pu i áacaj jaariá'tuuxij, tí'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,
ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeriaj ja'mej je'ej tí tyi'tíj jáaruuj.

17 Ajta i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'
a'íimaj jimi i maj ja'tzaahuatye',

capu a'náj huatyápua'rij i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'
a'yaa pu jusén jime' tyi'séere'ej ja'mej i tyeítýee jimi,

18 ajta a'íimaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tya'tóoraj
majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaca'.

19 Tavástara' pu arí i ju'ipuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapuá,
ajta i ti jin tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

20 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara', tajapuá siaj néijmi'i putyí'uurej!

Mua'aj, mu siaj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyí'ijta,
siaj tyámua' tyá'namuaj siajta a'yan ricij ti'ij a'íin tyí'ijta.

21 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara' mua'aj siaj xantáaru'ustyamua'mua'
pué'een,

i maj jahuiire' majta a'yan ricij je'ej ti a'íin tya'ajxié'vi'ra'!

22 ¡Che' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara' tyi'tíj ti a'íin tyú'taahuaca',
néijmi'que' jo'tij a'íin tyejé'ijtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i jime' i nyajúuricamej!

104

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en i ti néijmi'i tyú'taahuaca'

1 ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!

¡Va'cán paj jin séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!

A'íj paj perij tyu'tyé'chejtyej i ti naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;

2 a'íj paj perij jin eecá'naj i tatzárij.

¡Muáaj paj jaatajíyo'rej i tajapuá ti séejre' ti'ij cáanarij ti nyéeri'ij!

3 ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua

i ti japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj i jútye' imuáj!

Pajta a'íj japua yi'caca i jéetirij,

a'íj paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.

4 A'íi pu i áacaj muéetzij jimi tyi'huire' ti'ij tyihuo'té'exaatye'en,

ajta i tiéj ti atyúumemej pu ajta muahuire'.

5 Pajta tyámua' naa tyeetyácajtýe'en i cháanacaj

ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.

6 A'íjna i jájrij pu ja'vá'najca'aj i chuéj

a'yájna ti'ij cuxáa cáanaria'ra'an ti pué'eenye'.

I jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jiríj.

7 Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;

jije'tzín pu huatóo'uj ti'ij ca'nyíin jin huatánamuajre a'nyúuca.

8 Ajta huataséjre i jiríj

ajta jo'tij ja'cacúunyijmee,

néijmi'i pu a'yan tyu'ríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

9 a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' ti'ij a'áa jóo'astij,

ti'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

10 Muáaj paj uya'ta'ítyacaa i jájtyij a'ájna jo'tij ja'ajmui'yéjmee

ti'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze ti canyáatimee i jiríj jitze.

11 A'íj mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunyij maj tyityaací'ij;
a'íj mu majta jin tyámua' naa tyí'tyeya'caa i púuru'uj maj huaci'ij.

12 A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj
a'áa mu tyojóo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'riee,
ja'íi mu ci'xicaa, a'íjci jitze i ti tyi'tyáxamue' i ciyéj!

13 Muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'ipuaj a' itzitáj
a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' imuáj u tajapuá;
matí'ijta ca'nyíin jin huatyéviyej a'íj paj jin tyámua' tyeetyátoosij i chuéj.

14 Petyi'tá'caa ti ajnyéj i ixáj mej mij i tyi'tyán jáacua'nyij,
ajta i ítyei'rij tyeítyee maj tyí'huastee
mej mij tyo'tácu'a'nyij i cháanacaj japua,

15 a'íjna i cue'ráj ca'nyíjra'aj ti hua'tá'caa,
i nahuáj, mej mij a'íjna jin huatóotyamua've'en
ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij quee i aséityij jime'.

16 Ajta tyámua' naa tyí'huose'en i ti tyú'uu,
i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano Tavástara' ti jaahuástej.

17 A'íj mu jitze tyúu'ito'rityee i pína'see maj jéetze' cíle'en,
majta i cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.

18 Ajta a'íjci jitze i jiríj ti ajtíti'ijmee a'áa mu jó'ci'ij i chíutyee simuáruunyij,
ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa i jejtzíj.

19 Pajta i máxcirie' huatyátaahuaca' tyej tyij jáamua'reej a'náj ti putyí'rici;
i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj ti ancájrutyeej.

20 Ajta i tíca'rij huataséjre'sij tí'ijta huatyéchumua'rej,
aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaací'ij.

21 I muajyéj mu ci'xicaa mej mij tyi'tíj huatyéevi',
a'yaa mu tyá'huavíj i Dios tí'ij tyi'tíj huo'tá'an maj jáacua'nyij.

22 Ajta tí'ijta i xicáj eeré'nyeej, aj mu mijta jo'jú'un
majta je'en huatyéjisij jo'tij ja'tyásta'najmee.

23 Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej tí'ij a'áa jó'me'en jo'tij tyajá'muarie'
ajta je'en tyí'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.

24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!

A'íj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yí'tin;
¡i cháanacaj japua pu tyí'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'taahuaca'!

25 A'áa pu já'sejre' i jájrij, antayóoj ajta huápui'ij va'tíj séejre',
jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,
maj vivéejmee ajta i maj cíle'en;

26 a'áa mu majta i báarcuj já'ciínyeej, a'áa mu majta já'sejre' i tyi'tyán maj tzíinyi're',
a'íjna i ti tzíinyi're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'íj jin huáhuajca.

27 Néijmi'i mu a'íimaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'
pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cu'a'nyij a'tzáaj tí a'yan hua' jimi tya'tácaj.

28 Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'íi mu mij tya'ancuriáa'sij;
a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'íimaj tyámua' naa tyityaatajú'xaj;

29 típua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátziinye'ej;
típua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'íi mu cui'nyij
majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.

30 Ajta típua'aj a'júuricamej upahuajo'ta'ítyi're'en, a'íi mu huose'en,

a'yaa pej pij tyá'jajcuare'en ti'ij naa huasé'rihua'an i cháanacaj.

³¹ ¡Jusén pu jin séejre' a'íjna i Tavástara' ti jin naa huasé'rin!
¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej ti tyi'tíj tyu'tyátaahuaca'!

³² ¡Cháanacaj pu juvivej ti'ijta a'íin jaaséj,
¡ajta ájcitzujtarij i jiríj títua'aj a'íin ja'ajtamuarie'en!

³³ Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.

³⁴ A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'ráanajche i Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij,
ji'nye a'íj nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.

³⁵ ¡Miche' huaria'xij i cháanacaj japua i maj tyí'xana'cire'!
¡Miche' antyipua'rej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!
¡Alelúuyaj!

105

Je'ej ti i Dios tyu'muariej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!

¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'íin ántyapuaj!

Sياهو'ré'ixaatye' i chájta'naj jitze je'ej ti a'íin tyí'muarie'.

² Siajta tyu'táchuiicaj a'íj jitze ma'can.

¡Xaataxáj je'ej ti a'íin va'cán jin tyí'muarie'!

³ Siajta a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti tyámua' een i ti jin ántyapuaj.

¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa

a'íjma i maj jahuoo i Tavástara'!

⁴ A'íj xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej;
Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyí'ca'nyej.

⁵ Xo'támua'reej ti a'íin va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyu'sé'rin,
ajta je'ej ti a'íin tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',

⁶ mua'aj, i siaj a'íj jitze eeráma'can i Abraham i ti jahuiire',
mua'aj, yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íin ti jamua'antyíhuoo.

⁷ A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', taj Dios;

¡a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

⁸ Tyij ajta mue'tíj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en
capu a'náj yo'huá'xij tyi'tíj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa jitze,

⁹ a'íjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,

ajta tyi'tíj ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Isaac

¹⁰ a'yaa pu ajta tyeetyájttoo ti'ij nyúucarij maj jin tyu'ta'íjtaj a'íjci jimi i Jacob,

ajta a'íjna jin jusén jime' tya'tácaj a'íjma jimi i Israel maj jitze ajtyáma'can,

¹¹ ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“A'íj nu i chuéj muaatá'sij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Canaán
a'yájna ti'ij muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an.”

¹² A'íimaj i maj cíi mana'aj ará'axcaa,

majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,

¹³ a'yaa mu mij a'íimaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej chuéj japua
jo'maj séecan tyejé'íjtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'íjtaj,

14 Dios pu quee tyu'tá' ti'ij tyi'tíj je'ej pua'aj huó'uurej,
ajta tyámua' tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta'ca'aj a'yan tijin:

15 “Je'ej huá'uurej a'íjma i nyaj hua'antyíhuoj
caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj nye jitze ma'can tyí'xaxa'aj.”

16 Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'íjci chuéjra' japua,
ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' i ti tyí'cue'ri'.

17 Ajta a'íjma jimi pu anaquéej huata'ítyaca' a'íjci i José,
a'íjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huiire'.

18 Majta cadéenaj jin tyaapuéj i icájra'an jitze;
¡majta a'úun ye'tyáanaj jo'tij tyapúusti' jin tyeje'tyánami'!

19 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'íjci i José,
'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'taxájtaca'.

20 A'íjna i rey, i ti mui'caa tyí'ijtya'ca'aj i tyeítyee,
a'íi pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij jí'rátóonyij jo'tij je'tyánami'huaca'aj,

21 ajta ja'antyíhuoj ti'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jo'tij a'íin ja'chej,
néijmi'i jime' tyi'tíj ti a'íin tyícha'íica'aj,

22 ti'ij tyihuó'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en
a'íjma i maj tyí'ijta ajta a'íjma i huásij.

23 Aj pu'ij té'ej a'íin mujo've'mej i Israel, a'íin ti'ij pué'een i Jacob,
a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,
a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cam.

24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'íj huatámui'rej i tyeítyeristyamua'me'en,
majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'íimaj i maj Egipto já'ma'can.

25 Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij i maj Egipto já'ma'can
huá'anchueere'en a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en
ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj huiire'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' i ti jimi tyí'huiire',
ajta a'íjci i Aarón, i ti ajta arí ja'antyíhuooca'aj,

27 a'íi mu mij a'yan huaríj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij quee
já'tyi'tíj:

¡majta jéehua tyu'séj a'íjci japua i chuéj Cam ti tyaja'rájtyapuaj!

28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' i ti jin néijmi'i tya'vá'naj,
majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.

29 Ajta tyu'tá' ti'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij ti mui'yej i játya'naj jitze,
ajta néijmi'caa huácuij i hue'tyé;

30 jéehua pu ajta taachuísee ujo'ta'ítyaca' a'íjci chuéjra' japua,
a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'hui'care'ej.

31 Dios pu tyu'taxájtaca', matí'ij mij jéehua i xie'rúj huataséjre maj cíle'en ajta maj
vivéejmee

néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto.

32 Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'íj pu'uj i tyéetyee
ajta tiéj a'íjci japua i chuéj a'áa ti huataca'aj.

33 Ajta yo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'íjci i xápua' maj jata'ítyi'rica'aj;
¡tye'entyipúa'rij i ti tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!

34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cii huataséjre;
¡majta jéehua huápu'íj ará'axcaa, capu ij i riitaca'aj maj huo'tyé'iten!

³⁵ ¡Majta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj ti tyú'uuca'aj
majta néijmi'i i chuéj japua ti tye'ejnyájca'aj!

³⁶ ¡Ajta huo'cuij, a'ájna a Egipto,
a'íjma i hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

³⁷ Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' a'ájna
majta a'íjna jo'tii i ooroj majta i pláataj,

ajta quee sáij ti hua' jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin tyu'puéjtyi'huaca'.

³⁸ A'íimaj i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej mati'ij huo'séj maj jo'cáj,
ji'nye huápu'i'ij mu tyi'tziinya'ca'aj.

³⁹ Dios pu jéetirij ujo'ta'ítyaca' ti'ij hua'vá'naj
ajta tiéj ti'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.

⁴⁰ Majta a'íj tyu'táhuoo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ítyaca',
majta a'íj jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' ti je'cáanyej.

⁴¹ Ajta i tyetyéj ti tyétyee pu ajtyátaaraca', aj pu'ij jájtyij a'íj jitze eerámui'yaca'
a'íi pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'yájna ti'ij játya'naj.

⁴² Ji'nye a'íj pu ootámua'reeri' i ti tyámua' een i ti jin tya'tóoratziiri'
a'íj ti a'yan tya'táratziiri' i Abraham i ti jahuiire'.

⁴³ A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' i ti arí hua'antyíhuooca'aj,
mua'antyíjiihuaj a'íjci jime' maj huatóotyamua'vej,

⁴⁴ ajta je'en a'íj huo'ta' i chuéj séecan ti jimi ajtyáma'can taca'aj
ajta a'íjci i ti tyú'ciiriaca' a'íimaj maj tyu'muáriej i séej maj chájta'naj jitze aja'chej,

⁴⁵ mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárinyij
je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tyi'mua'taj i Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'tíj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
ajta i ti jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.

² ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij jo'tyéeyu'xaj i ti jin tyu'tyáamue'tij i Tavástara'?

¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en ti'ij jimi tyi'tyéevijtij?

³ Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyityetyúucha'ij
majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.

⁴ Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', pati'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij
a'tyéityeristyamua';

nyéetzij paj nyamua'reeriaj pati'ij mujo've'me'en pej pij hua' japua huatányuunyij,

⁵ nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'íimaj i paj hua'antyíhuoj,
nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuatye'en
a'íjma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

⁶ A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij;
tu'ríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij, tyajta tyeríj je'ej pua'aj huaríj.

⁷ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto,
camu tyu'tyátzaahuatyej je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej,
majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've',

camu majta muáanamujri' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

⁸ Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej

a'yaa pu huaríj ti'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapuj.

⁹ Ajta jajtyá'xij a'íjci i jájrij ti po'vij a'íi pu'ij aria'huaxij.

A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacíj a'íjci jitze i jájrij a'yájna ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij.

¹⁰ A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire', ajta a'íjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

¹¹ I jájtyij pu hua'vá'naj a'íjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj ajta quee síj júurij huatyá'itzeerej.

¹² Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyihua'táratziiri' majta je'en jimi tyu'táchuiicaca'.

¹³ Majta jiye'tzín mu yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyi'tíj hua' jimi huáruuj, majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej ti tyi'tíj hua' jimi tya'tácatyij.

¹⁴ A'ájna, jo'maj jujímua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyi'tij,

a'áa mu quee tyámua' huaríj a'íjci jimi i Dios

a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj ti a'íin a'yan huárinyyiiche' je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj.

¹⁵ Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'íimaj tyaatáhuaviiri', ajta a'íj pu uhuojo'ta'ítyi'ri' i cui'nyí'ra'aj maj jin huácuí'nyij.

¹⁶ A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés, majta a'íjci i Aarón, a'ájna i ti tyámua' tyá'huíria'ca'aj i Tavástara'.

¹⁷ Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'íi pu'ij ajo'cájrurij i Datán, majta je'en a'íjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

¹⁸ ¡Ajta i tiéj ájtaa a'íjma jimi!

¡A'íi pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj!

¹⁹ Majta a'ájna i jiríj japua Horeb ti tyaja'rájtyapuj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',

tyi'tíj ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'íj mu mij huatyánajchaca':

²⁰ ¡a'íj mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin

a'íjci jime' i tyi'tíj ti a'yan huasé'rin ti'ij túuru' ixáj ti cua'caa!

²¹ Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj,

i ti va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

²² ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Cam

ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

²³ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' ti hua'antypua'ritye'sij;

ajta a'ájna i Moisés, a'íin ti ja'antypíhuoj, a'íi pu hua' jimi ajo'tyéechaxi

ajta je'en jaatyápua'rij i Dios ti jin nyu'camu'ca'aj,

a'íi pu'ij quee tyu'tá' ti'ij hua'antypuá'ritye'en.

²⁴ A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj ti naa huasé'rin, majta quee tyá'antzaahuaj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri',

²⁵ majta i ju'ínáamua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara',

camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'.

26 Aj pu'ij a'íin ajmécja'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziiri'
 ti' tyu'tá'sij mej mij huácui'nyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,
 27 ti a'yan ajta tyihua'cui'nyij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij
 ajta je'en huojo'cuíxi'ij a'íjma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

28 Majta je'en ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuüi a'íjci jimi i Baal-peor,
 a'íj mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityi'huaca' a'íjma jimi i dioosij maj quee
 júurij.

29 Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj,
 aj pu'ij jéehua cui'nyi'ra'aj hua' jimi huataséjre.

30 Ajta a'íi pu'ij ajchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'tij ti pué'eenye',
 a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

31 Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'tij jin tyámua' huaríj,
 mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'íjma jimi i hua'yojmua'.

32 A'yaa mu majta huaríj ti'ij i Dios tyinyú'caj
 véjri' a'ájna jo'tij ja'rájmuaa a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Meribá,
 a'íi mu mij pué'eenye'

ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,

33 ji'nye a'íi mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'

a'íj pu'ij jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti
 tyi'tyáxajtasima'aj.

34 Camu hua'antypua'rityej a'áa maj jo'cháatima'caa
 jo'tij i Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'íjtya'ca'aj mej mij hua'antypuá'ritye'en.

35 Sulu a'yaa mu huaríj,

a'íjma mu antyánaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye'
 majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'íimaj tyityaajú'ca'aj,

36 a'íjma mu i sáanturij huatyánajchaca',
 a'íi mu mij pué'eenye' mej mij a'íimaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,

37 ji'nye a'íimaj mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta i maj úucaa
 a'yan metyihuo'cui'ij a'íjma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.

38 Majta a'íjma huácuij i maj quee tyi'tij jin á'itzeeria'ca'aj,
 hua' xuure' i hua'yojmua' maj úucaa ajta maj tyétyacaa,
 a'íjma mu mij huatámu'vejrityej i dioosij Canaán maj já'ma'can.

I chuéj pu je'ej pua'aj huaríj a'íjci jime' i hua' xúure'ej,

39 a'íi mu mij majta je'ej pua'aj huaríj majta huóoxana'cirej
 néijmi'i jime' i maj jin huápuí'ij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

40 Tavástara' pu huápuí'ij tyinyú'caca' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',
 ajta huo'taxána'vej, a'íjma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

41 ajta ahuojóohua'xij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
 a'íi mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'íire';

42 a'íimaj mu huo'tzínajraa i maj hua'ajcha'íire',
 majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'íimaj tyihuo'ta'íj.

43 Dios pu mue'tij hua' japua huatanyúj,

majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyihuo'xá'puí'intari'tzej
 a'íi mu mij jó'vej tyi'tij maj jujímua'aj jin je'ej pua'aj huaríj.

44 Ajta a'yájna, ti'ij huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej

ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,
⁴⁵ aj pu jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri'
 aj pu'ij seequéj huóoruuj,
 ji'nye huápu'i'ij pu va'cán jin taxie've',
⁴⁶ ja'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj
 tyámua' naa metyihua'ajcha'íj muá'ra'nyij!

⁴⁷ ¡Tajapuá paj huatányuunyij, Tavástara' taj Dios!
 ¡Pajta tii'rátóonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
 tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jitze ma'can je'ej paj ántyapuaj,
 tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!
⁴⁸ ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,
 che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jime'!
 ¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tijin: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”!

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej ti a'náj tina'aj tyí'taxie've' i Tavástara'

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
 ji'nye jusén jime' pu séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyaataxáj a'íimaj i ti Tavástara' hua' japua huatanyúj,
 ti hua' japua huatanyúj a'íijma jimi i maj hua'ajcha'íire',

³ i ti hua'ajsii hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can
 ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyej pujmua',
 a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁴ A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata',
 camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa ja'huóochejtye'en,

⁵ matájcuca'aj majta í'cuca'aj,
 ¡majta meríj á'cui'ihuaca'aj!

⁶ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi huatyéenyuj,
 a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj.

⁷ Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej
 mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóochejtye'en.

⁸ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've',
 ¡ajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

⁹ Ji'nye a'íi pu jaatá'sij ti huaye'en a'íjna i ti í'mu'uj
 ajta jéehua tyaata'sij i ti tyí'cue'ri' a'íjci i ti i'cuaj.

¹⁰ Huápu'i'ij pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj,
 a'íi pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuíjritya'ca'aj ajta i cadéenaj,

¹¹ a'íjci jime' maj quee a'yan huaríj je'ej ti i Tavástara' tyu'ta'íjtaca',
 majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'puí'intari'tzej i tajapuá ti já'sejre'.

¹² Dios pu a'íj huo'ta' i ti huápu'i'ij muárie'rij;
 mue'távitzaaj, ajta quee a'tíj huá'huiiria'ca'aj.

¹³ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,
 a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj;

14 ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tij huápu'i'ij jo'tíca'
ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' jì'qui'huaj i cadéenaj jìme'.

15 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jìme' i ti taxie've',
¡ajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee jimi!

16 ¡A'íi pu tyu'tyátaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj!
¡Ajta tyí'ijná'xij tyi'tíj ti tyapúusti' jin tyí'taavijhuaca'aj!

17 I maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuajtyej
a'íjci jìme' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyi'ixána'cira'ca'aj,

18 camu che' pújooriajva'aj maj tyi'tíj huácua'nyij;
¡muríj huápu'i'ij á'cui'ihuaca'aj!

19 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i Tavástara' jimi,
a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj;

20 junyúuca pu ujo'ta'ítyaca', ti'quij tyihuó'huaa;
¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácui'nyij!

21 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jìme' ti a'íin taxie've',
¡a'íjci jìme' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

22 Siajta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'íj jin tyaatatyójtzi're'en
siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'íij ricij.

23 Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.

Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'íjci jìme' i ju báarcuj,

24 a'áa mu mij, jo'tij huápu'i'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj
i ti jin naa huasé'rin i Tavástara' ti tyú'taahuaca'.

25 Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástara' nyuUCAaj huatánamuajre
a'íj pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;

26 aj mu mij jútye' jo'vátzij u tajapúa'imuáj
majta je'en ajo'cájrurij tyétye' imuáj i jájritze';
¡meyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátziin!

27 A'yaa mu tyitya'antávitzaaj mati'ij i maj ta'ruj;
¡capu tyi'tíj je'ej tyihuo'tyáhuíi i maj jin jéehua tyu'yí'tihua'aj!

28 Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,
a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj,

29 ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,
ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.

30 Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íi mu huatóotyamua'vej,
Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íimaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

31 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jìme' ti a'íin taxie've',
¡je'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeítyee jimi!

32 ¡Ca'nyíin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusiire'en!
¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosiire'!

33 Tavástara' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'ajréxaj
ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,

34 ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'tíj huiire',
a'íjci jìme' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;

35 ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun

ajta jo'tij i chuég jo'huáchij tí'ij jo'tij ja'rájmuaa;

³⁶ a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj,
a'íi mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.

³⁷ A'íi mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en
jéehua mu mij tyí'ciityej.

³⁸ A'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej
ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.

³⁹ Ajta tipua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj
a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej,

ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuétzitarej,

⁴⁰ Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej
ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja' juyéj.

⁴¹ A'íi pu huo'tyáhuire'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj jajpuéjtzij;
jhuo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeítyeristyamua'me'en a'yájna mati'ij i
ya'muáatyee!

⁴² Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee,
majta a'íimaj quee che' huatányuusij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁴³ A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej,
a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'íj mua'reeriaj
ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástara' ti jin taxie've'.

108

Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuínaríj ajta i chuícarij David ja'a'rij

¹ Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj, nyaj Dios,
ja'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' ti muéetzij jimi tyu'táchuiicaj!

Huájisij, nyajúuricamej;

² xaatájisij, áarpaj ajta canárij;
jnyáajistej i ti jájcuan huatapuá'rij!

³ Chuícarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
hua' tzajta' i tyeítyee nyajta a'íjma jimi i maj séej chuég japua jo'cháatimee.

⁴ Ji'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapuá ti séejre'.
jI paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'!

⁵ jNyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' i tajapuá ti séejre';
ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchi i cháanacaj japua!

⁶ A'íj paj jin tajapuá huatányuunyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej,
ta'aj ij huó'huire'en a'íjma i paj hua'xie've'.
jPata'aj taatájeevej!

⁷ Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyeyúuj tzajta' a'yan tijin:
“jNyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
nyajta a'íj huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁸ A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;
Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'nnaa i nyamu'uj jitze;
ajta Judá pu a'íin pué'een i itzój nyaj jin tyí'ijta;

⁹ Moab pu a'íin pué'een i nyaj jitzán anányamuejtye'en;
nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,
jnyajta tyu'táchuiicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'íjma jimi i filisteos!”

10 ¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami?
 ¿A'tanyíj nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Edom?
 11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj períj matuuhua'xij,
 ¡capáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!
 12 Taatáhuire' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',
 ji'nye capu tyi'tíj huire' i tyévi'j ti jin tyí'huire'.
 13 Va'cán tu jin tyí'mue'tin a'íjci jime' i Dios ti taatyáhuire'ej,
 ¡a'í pu'ij huo'tziinajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

109

I ti tajapúa huatányuusij a'íjci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti ja'a'rij

1 Taj Dios, capáj quee ave'nyuucan nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,
 2 ji'nye i hua' tyenyij i maj tyí'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 a'í mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
 ajta quee a'yan tyi'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyí'nyaxaj.
 3 A'í pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj,
 majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.
 4 Nyáaj nu hua'xie've', majta a'íimaj mu nyenyo'si'tye'ej;
 ajta nyáaj nu huatyényuusij.
 5 A'í mu je'ej pua'aj náaruj a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij,
 ajta a'íjci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'í mu nyaxana've'.

6 A'íj paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
 ajta je'en a'ín jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatányuusij,
 7 miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;
 miche' a'íimaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuire'.

8 ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij
 ajta je'en sáj tya'ancurián tyi'tíj ti tyí'ijcha'íica'aj!

9 ¡Miche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'
 ajta i íira'ra'an antyúusiitjare!

10 ¡Miche' i yójmua'mua' ahuací'ca'an túmii mahua'huavíraj!
 Majta ahuojóohua'xij jo'tij i tyihuá'chi'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.

11 Ajta néijmi'i tyojó'tinyij i túmii ti tyú'nyijtye'
 tyi'tíj ti je'ej a'ín tyi'ijcha'íica'aj.

Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej
 miche' a'ín tyihuo'náhue' tyi'tíj maj huamue'tij a'íjci jime' maj tyu'muáriej.

12 Che' quee a'tíj séjre'ej ti'ij a'íj áancu'vaxi'in
 ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.

13 Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can,
 che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.

14 Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'tíj ti jin quee xá'pui' huaríj i táatajra'
 ajta quee a'náj jo'rio'uunaj i náanajra' ti jin huóoxana'cirej;

15 che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeriaj i hua'xana'cira'
 ajta jo'rio'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

16 Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej,
 i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye' ajta i maj je'ej tyityóomua'jtyej
 a'íjma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.

17 Ji'nye a'íi pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,
 ¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,
 ¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

18 Che' a'íjna jin cánami'huaj i ti je'ej pua'aj een a'yájna tí'ij cáanarij jime' ti cóonaj;
 che' ajta tzajta' utyéenyej jucáara' jitze ajta i caríira' jitze
 tí'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu tí'ij aséityij,

19 ¡che' a'yan tya'cáanaj tí'ij i cáanarij
 ajta je'en a'yan tyeetyácajtye'en tí'ij i ti jin ahuóojí'que'!

20 ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'íjma i maj nyéjcha'íire'
 ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

21 Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj, pajta
 tyámua' tyinaatyécha'íin.

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' paj tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta
 taxie've'!

22 Huápuí'ij nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,
 nyetyi'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

23 a'yaa nu tyaja'huányapua'rixí'ij tí'ij i quéenyi'istarij,
 ¡ajta i áacaj naatyása'rieéchij tí'ij a'íjci i vítzi'ij!

24 Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'íjci jime' nyaj quee che' tyí'cua';
 nyajta nyeríj tyáhuasij a'íjci jime' ti cue'ráj tyiná'ítziitye'.

25 ¡Nyáaj nu a'íin pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeítýee!
 ¡Matí'ijta naaséj, a'íi mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

26 Naatáhuíire', Tavástara' pajta nyaj Dios;
 ¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

27 Miche' a'yan tyáamua'reej paj muáaj, Tavástara',
 a'íjci jin a'yan huaríj a'muáca' jime'.

28 Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,
 ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj
 ajta je'en a'íin huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuíire'.

29 ¡Miche' i maj nyéjcha'íire' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj!
 ¡Che' a'íin hua'cáanaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna tí'ij i máancaj!

30 Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',
 ¡nyetyaataatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua i tyeítýee!

31 Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyéejviicue'
 a'íi pu'ij jaatyáhuíire'ej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'íjci i rey

Chuícarij David ti ja'a'rij

1 Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tíjin:

“Huayíixi'ij íiye'ej nyamuáca'ta' pujmua',
 'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antymue'tin i maj muájcha'íire'
 mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' íicaj jityej.”

2 A'ájna a Sión, a'íjna i Tavástara' pu muaatátuiire'sij
 i itzíj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'íjma i maj muájcha'íire'!

³ A'íjma mu a'tyéityeristyamua' muaatátuiire'ej
a'íjci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tij.

A'íjci japua i jiríj ti tyámua' een,
ajta a'yájna tí'ij i ti huariéenajyi'ij tí'ijta huatapua'rej
a'íj paj jin tí'ij pu pana'aj jajajcuare' tí'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁴ Tavástara' pu arí tyi'tíj jin tya'tóoratziiri',
ajta je'en néijmi'i jin a'yan tya'róo'astej:
"Muáaj paj puaríj jin tyi'tyéjvee jusén jime',
a'yájna tí'ij ajta i Melquisedec ti jin tyi'tyávaaca'aj."

⁵ Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';
a'íjci xicáara' ti jitzán tyinyú'caj, a'íjma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityetyu'uj;

⁶ ajta puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj séej chuég japua jo'cháatimee,
mui'chítyee pu'ij aja'ajsiire'ej;

¡hua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'ij néijmi'que' i chuég japua!

⁷ A'íjci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze,
a'íi pu'ij i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej ti i Dios tyí'muarie'

¹ Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
a'ájna jo'maj i tyeítyee jóosiire' maj tyámua' een,
a'ájna jo'maj néijmi'i jóosiire'.

² Va'cán pu jin tyí'muarie' i Tavástara',
majta i maj jaxie've', a'íj mu jitze tyúumua'tyej.

³ Naa pu huasé'rin je'ej ti tyí'muarie' ajta huápuí'ij naa tyihúa'sejratye',
ajta jusén jime' séejre' i ti jin tyámua' tyá'xa'puí'intare'.

⁴ Ajta a'yan jáaruuj tí'ij quee a'tíj yó'hua'nan i ti jin naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiye'tzín tyinyú'caca;

⁵ cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,
¡a'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'!

⁶ Huo'taséjratyej i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íjma i jutyéityeristyamua',
a'yaa pu'ij a'íjma tyu'tá' a'íjma ti tyía'rica'aj i maj quee tyá'tzaahuatyé'.

⁷ Je'ej ti a'íin ricíj tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;
a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',

⁸ jí'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyí'sejre'
ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' jí'récán jime' ajta huatoojé'yacan jime'.

⁹ A'íjma pu iirájtoo i jutyéityeristyamua'
ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i ti jin tya'tóoratziiri'.
Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

¹⁰ Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj
jaatyátzaahuatyé'en i Tavástara';

a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij, tyámua' mu tyihuojo'itéej mua'ju'un
a'íimaj.
¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'táj ti jin jutyamua've' a'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

¹ ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyéviij ti tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ij i Tavástara' jimi
ajta a'íj jitze jutyamua've' je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

² A'íimaj i maj a'íj jitze eeráma'can i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
tyámua' mu tyityeetyátuihuaj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

³ A'ájna jo'tij a'ín ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'ín ti tyí'ijcha'ij,
ajta a'náj tina'aj tyihuá'puejve'.

⁴ Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tij jo'tíca'

tí'ij a'íjma huatyátatzavi'tye'en i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
ajta a'íjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'ij.

⁵ A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' pu naa tyí'tyevij ajta tyu'nyijtye'
tyi'táj maj jaatáhuaviiraj,

tyámua' pu ajta naa tye'cha'ij je'ej ti tyi'táj tyí'muarie',

⁶ a'íj pu jin quee a'náj tyi'táj jin eerá'itzeesij.

¡A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj mu atamua're'rihua'aj muá'ju'un!

⁷ Capu tyí'tziinye' típua'aj tyi'táj je'ej pua'aj tyí'namuajre'ej;
xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

⁸ Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tziinye',
ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'íjma i maj jájcha'íire'.

⁹ Tyi'táj pu tyihuo'riáa'sij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue',
a'náj tina'aj pu tyámua' tyí'tyevij,

ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.

¹⁰ A'íi pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij tí'ijta jaaséj;

ajta tí'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancurioci'máaj ja'mej i jutaméj jime'.

Capu tyi'táj huatyáhuíire'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij

¹ ¡Alelúuyaj!

Mu siaj jahuíire' i Tavástara', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj!

² ¡Che' tyámua' eenye' íjij ajta jusén jime'

i ti jin ántyapuj i Tavástara'!

³ ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuj i Tavástara'
a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'píj!

⁴ Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre' i tyeétyee;
ajta i ti jin naa huasé'rin a'íi pu tajapuá já'sejre'.

⁵ Capu a'táj a'yan ajtáhua'aj een tí'ij i Tavástara' taj Dios,
a'áa ti tyejé'íjtaj jútye' ímuáj,

⁶ ajta a'yan tyi'ja'yájna, ti a'ín ecóotutaj

tí'ij jaaséj i tajapuá tí séejre' ajta i cháanacaj.

⁷ Tavástara' pu chóota' ja'ajriásij a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue',

ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjci i ti'quee tyi'tíj tyícha'ij
 8 ti'ij ja'tyájratiyij hua' jamuán i tyeítyee maj jéehua juxie've',
 hua' tzajta' i tyeítyee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'tij a'ín ja'chej.
 9 A'íjci i íitaj ti quee tyiyóomua'aj ta'raa
 jaatá'sij ti'ij huatóotyamua've'en a'íjci jime' ti arí tyiyójmua'
 ajta ti arí jusíj huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'tíj maj atamua're'rii mati'ij eeráacij a'ájna a Egipto

1 Ti'ij i Israel, chi'ra'an a'íjci i Jacob,
 eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjci japua i chuéj ti quee jamua'tyej,
 2 Judá pu a'ín pu'éeenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'íjci i Tavástara',
 Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.
 3 Ti'ij i jájrij jaaséj a'íjci i Israel, a'íi pu huatóo'uj,
 ajta a'íjna i játya'naj Jordán ti ántyapuaj juhuárita' pu huariá'raa.
 4 ¡I jiríj ti cíle'nye'ej séejre' ajta ti ajtíti'ijmee
 a'yaa mu tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii!
 5 ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájrij, pati'ij pij huatá'uj?
 ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?
 6 ¿Tyi'tanyí je'ej huaríj, a'íjci jitze i jiríj ti cíle'en ajta i ti ajtíti'ijmee,
 sij sij a'yan tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii?
 7 ¡Pata'aj huatyé'vivaaxi'in muáaj, chuéj,
 a'íjci jimi i Tavástara', Dios ra' a'íjci i Jacob!
 8 ¡A'íi pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjci i apuéerij!
 ¡Ajta tyu'tá' ti'ij arámuaacaj jo'tij jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'íjna i taj Dios tajapuá pu já'sejre'

1 Tavástara', pata'aj asíj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;
 ¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjci jime' paj jiré'can jime' taxie've'!
 2 ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' i maj quee tyá'tzaahuatye'
 yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?
 3 Taj Dios pu tajapuá já'sejre';
 a'íi pu néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.
 4 Hua' sáanturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua majta
 pláataj,
 tyi'tíj pu'uj tyi'pu'é'een tyeítyee maj jumuáca' jin tyú'taahuaca':
 5 mua'ancatyányijmee, ajta capu i'ríj maj tyu'taxáj,
 mua'ajri'íjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',
 6 mua'ajtanaxiéejmee ajta camu iityanamuaárajmee;
 majta mu ajtu'rijmee, ajta camu tyi'tíj i'chuej;
 7 mua'ajtamuaáca'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'tíj tyiví';
 mui'ra'íicajmee, ajta camu rácijci'nyive';

¡capu tyi'tíj cǎi tyí'namuajre' i hua' tyenyij jitze!

⁸ A'yaa mu cha'taj mana'aj een mati'ij i sáanturij
a'íimaj i maj hua'ta'huacaa
majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

⁹ Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹⁰ Siajta mua'aj puaariij, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!
A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹¹ Mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástara',
¡a'íj xu jitze tyú'ca'nyej!
A'íi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹² ¡Tavástara' pu arí ityájma to'támua'reeri'
tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!

Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íijma i Israel maj jitze ajtyáma'can,
tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íijma i puaariij,

¹³ tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij,
a'íijma i maj óotzaahuatye' ajta i maj tyóoxaahuaj.

¹⁴ ¡Che' i Tavástara' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij
mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!

¹⁵ ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj,
a'íin tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!

¹⁶ A'íjna i tajapuá ti séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,
ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyéviij.

¹⁷ A'íimaj i maj meríj a'áa jo'tyá'itzee jo'maj i muí'chítýee já'ava'tacaa,
i maj meríj huácuij, camu pújoorej mej mij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara';

¹⁸ ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej
ijíij tyajta jusén jime'.

¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

¹ Nyáaxie've' i Tavástara' ji'nye a'íi pu náanamujri' nyati'ij jimi huatyéenyuj,

² ji'nye a'íi pu tyámua' huóoruuj ti'ij náanamuj.

¡Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyajúurij!

³ A'íi pu naatyáaji'quej i ti tye'entyípuaapua'rityee,

nyajta tin a'áa jo'tyá'itzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej
a'íi pu ajta naatyáaji'quej i nyaj jin tyu'tátziin ajta i ti nyetyácuin'nyisime'ej.

⁴ Aj nu nyij huatyéenyuj a'íjci jitze ma'can i Tavástara'

a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'íin japuan huatányuunyij i nyajúuricamej.

⁵ Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta tyihua'cu'vej;
taj Dios pu huápui'ij naa tyihuojó'mua'raj.

⁶ Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj quee óotzaahuatye'.

Ti'ij nyéetzij quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'íi pu nyajapuáj huatanyúj.

⁷ Ajta ijíij, a'yaa pu tyí'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej
ji'nye i Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,

8 ji'nye a'íi pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij,
ji'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiinyej nyajta quee che'
eetahui'tzi'in.

9 Néijmi'i nu jin ja'rá'astijre'ej i Tavástara'
nyati'ij nyooj júurij íyan i cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtaca'aj
nyaj huápu'i'ij jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

11 Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'
maj néijmi'i i tyeítyee tyí'hue'tacaa.

12 ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en i Tavástara'
a'íjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

13 ¡Nye'ejriásij a'íjci i váasuj ti jin nyajapuáj huatanyúj
nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

14 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástara'
néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

15 Jéehua pu tyaja'huóojipuaaj i Tavástara'
tipua'aj jaaséj ti síj huámui'nyij i maj jaxie've'.

16 ¡Muáaj paj Tavástara', nyáaj nu muéetzij muahuiire'!
¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'íjci i ti muéetzij muahuiire'!
Muáaj paj períj jájtzaanaxij nyáaj nyej jin ji'qui'huaca'aj.

17 Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj,
nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástara', a'íjci i paj jin ántyapuaaj.

18 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' i Tavástara' jimi
néijmi'i i tyeítyeristyamua'me'en metyi'séeracaj,

19 a'újna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' i Tavástara',
jé'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

117

Chuícarij tyaj jimi jaatáchuiicaj i Tavástara'

1 Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee siajta néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee,
néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara',

2 ji'nye a'ájna i ti jin taxie've' va'tíj pu séejre',
ja'ájna i ti jin tyámua' een i Tavástara' jusén pu jin séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'ájna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Tavástara' néijmi'i pu jin tyámua' een

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een,
ji'nye jusén pu jin séejre' i ti jin taxie've'.

2 Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:
"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'."

3 Miche' a'yan tyu'taxáj i puaríj tijin:
"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'."

4 Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara' tijin:
 "A'íjna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'."

5 Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu huatyéenyuj;
 a'íi pu'ij náanamujri' ajta je'en nii'rájtoo.

6 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tziinye'.
 ¿Ji'nye nya'uuren i tyéviij?

7 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'íi pu'ij nyahuiire'.

¡Nyáaj nu hua'sejran mati'ij huatyámue'tiche'en a'íimaj i maj nyaxana've'!

8 Jéetze' pu tyí'huiire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
 quee a'yan tìpua'aj i tyéviij jitze tyetyú'ca'nyej.

9 Jéetze' pu tyí'huiire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
 quee tìpua'aj tyeítyee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jin tyityatatyíj.

10 Néijmi'i mu a'íimaj nyeria'naj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 ajta a'íj nu jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tij.

11 Néijmi'que' mu nye jimi atahuíistíraa,
 ajta nyáaj nu a'íj jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tij.

12 A'yaa mu tyinyeriá'naj mati'ij i tzíjca'riisee,
 ajta i maj jin nyu'camui'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájtáa ti'ij i tzícare'ej,
 ¡nyáaj nu i Tavástara' jitze ma'can hua'antymue'tij!

13 Ca'nyíin mu jin naatátajchaca', nyej nyij eetávetyijche',
 ajta i Tavástara' pu mujo've'mej ti'ij naatáhuire'en.

14 Nyáaj nu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa.
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

15 A'ájna jo'maj ja'chej i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij
 a'áa mu jutyamua've'ej metyl'chuíicaj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.

“¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!

16 ¡A'íjna i Tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jin tyámua' een!
 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i tyu'tyáamue'tij!”

17 ¡Canu mu'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej
 nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tíj ti je'ej huáruuj i Tavástara'!

18 Tavástara' pu jéehua huápuí'ij puéjtzij naatá',
 ajta capu naatá' nyej nyij huámuí'nyij.

19 ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeyúuj,
 a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey nyej nyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

20 A'íi pu a'íin pué'een i puéertara' i Tavástara',
 a'úu mu mij jo'tyáruutyij a'íimaj i maj jí're'nyej jimi séejre'.

21 Nyetyi'muatyójtzi're', Tavástara', ji'nye muáaj paj náanamujri'
 pajta je'en a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

22 A'íjna i tyetyéj maj majúurie'j a'íimaj i chi'ij maj ta'huacaa
 a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

23 A'íi pu i Tavástara' a'yan jáaruuj,
 a'íj tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

24 A'íi pu xicáara' a'íi pué'een ti'ij i Tavástara' a'yan huaríj:
 ¡che' ijíj naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajapuá huatányuuchij!
A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' atyojo're'nye!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'íjna i ti jitzán ma'can i Tavástara' yeje've'mej!
Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'.

27 Tavástara' pu a'íin pué'een i Dios, ja'íi pu tatatzavi'tye'
Siata'aj huatyóohuiinyij siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'antypíij
siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i siaj japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyójtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj va'cán jin tyi'tyéjvee,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

29 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tojo'mua'raj,
ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjci i nyúucarij Dios ti jin tyí'ijta

1 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ji're'nye'ej tyámua' tyityaajú'
majta a'yan tyityaajú' ti'ij i Tavástara' tyitaamuá'tyej.

2 Miche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'
majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,

3 a'íimaj i maj quee tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástara'.

4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúuca
néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyi'ra'aj jime'.

5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj
a'íjci jime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

6 Canu nyij tyi'táj jin nyetyevi'ra' na'mej
nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

7 Tzáahuatyi'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej
nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.

8 ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúuca!
¡Capáj a'náj manúujipuan!

9 ¿Ji'nye tyí'rij ti'ij i tyamuéej quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj?
¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íij je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!

10 Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo;
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúuca.

11 Nu'ríj ju'huatyá'itzee a'nyúuca i nyaxiéjnyu'caa tzajta'
nyej nyij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimi.

12 ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástara'!
¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

13 Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj
néijmi'i tyi'táj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.

14 Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyi'táj tyí'ijcha'ij.

15 A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca'
nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.

16 A'íj nu jin a'nyúuca huatányetyamua've'sij
nyajta quee yo'huá'xij a'nyúuca.

17 ꞑPata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahúire'
ꞑNya'ra'astej a'nyúuca!

18 Na'tányeeritye' i nyajúise', nyata'aj nyij jaaséj
ti naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

19 A'yaa nu een úye'ej i chuéj japua tí'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can;
capáj nye jimi ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

20 A'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej
a'íjci jime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

21 Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj majta je'ej pua'aj ricij
majta quee a'yan ricij pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.

22 Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij nyaxana've'ej,
ji'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúuca i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

23 Tyij majta i tyeítýee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuoocaj mej mij je'ej pua'aj
náa'uurej,

a'íjna i ti muéetzij muahúire' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúuca.

24 Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca';
a'íj pu'ij a'ín pu'é'een i ti nyéetzij tyámua' tyí'nye'ixaatye'.

25 Nu'ríj tin huatámui'sij,
ꞑjúuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

26 Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, muáaj pej pij naatajé.
ꞑNáamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta!

27 Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en pati'ij tyu'ta'íjtaca',
ji'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij i ti naa huasé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

28 Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápu'ij nyényeyiin;
ꞑca'nyíjra'aj naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

29 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyej i juyéj ti hue'tzij pu'é'een
naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

30 A'íj nu nyeríj antyíhuo i juyéj ti ji'ré'can jime'
a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.

31 Tavástara', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
ꞑcapáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!

32 Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'
ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

33 Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyej,
ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyej 'asta jo'tij jó'asej.

34 Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj muáaj tyí'mua'taj;
ꞑnyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'!

35 A'íj paj jitze nu'cájuyetyej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
ji'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.

36 Tyu'tá' tí'ij i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'
quee a'íjci i ti avíitzij jin huamue'tichi'huaca'.

37 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íjma aráseejra i maj hue'tzij jin jusejrataj;
ꞑjúuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

38 Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti muéetzij muahúire'
je'ej paj tyihua'táratziiri' a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij.

39 Capáj tyi'tá'care'en ti nye jitze rá'astij a'íjci i nyaj jatziinye',
ji'nye tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

40 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i paj jin tyu'ta'íjtaca';
júuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

41 Naataséjratye', Tavástara', i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin nyajapuáj huatányuusij,
a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

42 A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeevej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyinaatájeevej,
ji'nye a'íj nu jitze a'nyúuca a tyí'ca'nyej.

43 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'íjna xajtaj i nyúucarij ti ji'ré'can jime',
ji'nye a'íj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

44 ¡Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij tyitaamuá'tyej,
a'náj tina'aj, nyajta jusén jime'!

45 A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej,
ji'nye a'yaa nu tyu'méj pati'ij tyu'ta'íjtaca'.

46 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'íjma jimi i maj rey jin tyityetyu'uj
nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

47 Ji'nye nyáaxie've' a'íjci i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'
nyajta a'íjci jin nyetyamua've'.

48 Nyáaxie've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj jin
tyu'ta'íjtaca',
nyajta jéehua a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

49 Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'íjci i ti muéetzij muahuíre':
muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'íj jitze tyi'ijchó've'ej.

50 A'íi pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'ijta nyaxaamujritya'aj:
júuricamej paj nyatá'caa a'íjci jime' i paj jin tyina'táratziiri'.

51 A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe',
nyajta nyáaj canu ajtayi'ij a'íjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

52 Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj imuáj tyu'ta'íjtaca',
a'íj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.

53 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta majúujipuaaj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej
jéehua mu huápu'ij nyéetzij nyajaaxiejtye'.

54 Cuínarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'
a'íjci japua i chuéj jó'nyaj a'yan je'en ti'ij i séej chuéj japua ti já'ma'can.

55 Tavástara', ti'ijta tíca' muéetzij nu mua'tamuá're'rii,
a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej.

56 A'íi pu a'ín pué'een i ti nyejitzé a'yan tyúuxie've':
nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti nyejitzé séejre';
a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.

58 Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij tyámua' eenye'
muéetzij jimi;

tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

59 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
aj nu nyij nyajtáhua'aj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

60 Ca'nácan nu a'yan huaríj, canu á'tyeej
nyati'ij nyij a'yan huaríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

61 A'íi mu meríj avíitzij jin nyerianaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

62 Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzij tymuaatatyójtzi're'en

a'íjci jíme' ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁶³ Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij majta i maj ja'rá'astee je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁴ Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jin taxie've', náamua'tyej a'íjci i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

⁶⁵ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'íj a'íjci i ti muéetzij muahuiire', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

⁶⁶ Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej, ji'nye a'íj nu jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁷ Mati'ij quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj, ajta ijíj nu a'nyúucaaa ja'astej.

⁶⁸ Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij, náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

⁶⁹ I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tzij jin cha'mana'aj ná'xijtye', ajta nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁷⁰ A'íi mu je'ej pua'aj een i jumua'tziira'aj jitze, ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jíme' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

⁷¹ Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'íjci jíme' maj naatyáxaahuataca', ji'nye a'yaa nu tyaari'rej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁷² Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'íjna i nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye', quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii ooroj ti pué'een nusu pláataj.

⁷³ Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin; jnaatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

⁷⁴ A'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij a'íi mu huatóotyamua've'sij mati'ij naaséj,

ji'nye nyáaj nu a'nyúucaaa jitze nyeríj tyi'ijchó've'.

⁷⁵ Tavástara', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

ajta a'yan tyí'xa'pui' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an tipua'aj nyequee ja'rá'astej.

⁷⁶ ¡Che' a'íin tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jin nyaxie've', a'yájna pati'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!

⁷⁷ Naataséjratye' i paj jin nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij, ji'nye a'íj nu jitze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.

⁷⁸ Miche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj; nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaaa jitze tyú'mua'tyij.

⁷⁹ Miche' nyajamuan tyúusiire'en a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij, a'íimaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁰ Che' i nyaxiéjnyu'caa tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

nyej nyij quee tyi'tíj jin nyetyevi'ra'.

⁸¹ A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányuunij, ja'íj nu nyeríj jitze tyi'ijchó've' a'nyúucaaa!

⁸² Nyaji'ij pu arí huácia'naj nyaj atanyéerij nyetyi'ijcho've' i paj jin tyina'táratziiri', a'yaa nu tyí'xaj tijin: “¿A'najnyí mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij tyámua' tyinaatyéjeevej?”

⁸³ Tyij nyajta vastacirie' pué'een tiquee tyi'tíj huiire' majta meríj nyojo'hua'xij, canu yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

84 ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyi'cho've'ej?

¿A'najnyí puéjtzij pahuo'tá'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uurej?

85 Tyeítyee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaajú' pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej a'íi mu meríj avíitzij jin tyámua' huóoruuj mej mij naatyéevi' jó'nyaj jooméj.

86 ¡Naatáhuüre', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!

¡Néijmi'i pu ji're'can jime' i nyúucarij muáaj paj tajimí jaatyájtoo!

87 Tímua' mu na'antypuá'ritej úyan cháanacaj japua, ajta canu nyáaj ajtáaraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

88 Júuricamej paj naata'an, a'íjci jime' i paj nyaxie've', nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij a' tyenyij jitze ti eejnyéj.

89 Tavástara', a'nyúuca a pu jusén jime' séejre';

¡tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá'!

90 Jusén jime' pu séejre' a'íjna i paj jin tyámua' een;

muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej i chuéj, a'íj pu jin tyámua' tyí'sejre'.

91 Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna pati'ij muáaj tyu'tyájtoo a'nyúuca jime',

ji'nye néijmi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huüre'.

92 Típua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'íjci i paj muáaj nyamua'tyej, a'íi pu arí na'antypuá'rite'nyijche' i xaamújrira'aj.

93 Canu a'náj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca', ji'nye a'íj paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

94 ¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jitze nu ajtyáma'can nyajta a'yan tyu'méj pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'!

95 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu tyi'ijchó've' a'tzáaj maj na'antypuá'rite'en, ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

96 A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entyípuaapua'rej, ajta i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime' pu séejre'.

97 ¡Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!

¡A'tzáaj tina'aj nu a'íj jitze tyi'riá'mua'sij!

98 A'íjna i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzij pu nya'a'rij jusén jime';

a'íi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojó'iteej ná'ra'nyij mequee a'íimaj i maj nyéjcha'üre'.

99 Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'íimaj i maj tyí'nyamua'tyej

ji'nye jéehua nu a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

100 Jéetze' nu tyojó'itej mequee i huáasij

ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'.

101 Nu'ríj ajtáaraa a'íjci i juyéj jitze ti quee tyámua' een

nyej nyij a'nyúuca ará'astej.

102 Canu ajtáaraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'nyamua'tyej.

103 Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'íjna i paj jin tyina'táratziiri'

mequee i sarátyee i nye tyényi'tze'.

104 A'íj nu nyeríj jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyej nyij tyojó'iteej, a'íj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyityetyúucha'ij.

105 A'nyúuca a pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'íicajmee

ajta a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij i nyajuyéj jitze.

106 Tyi'tíj nu jin tya'tányaratziiri', a'íj nu nyij jin aránya'astesij:

¡néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jaatyájtoo!

107 Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej;

¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

108 Ancuriáa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzi're' i nye tyenyij jime', pajta je'en a'nyúucaaa náamua'tyej.

109 A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa, ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

110 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu jaxie've' maj naatyéevi', ajta nyáaj canu ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

111 A'íjna i nyaj jusén jime' jajcha'íj na'mej a'íi pu a'íin pué'een a'nyúucaaa, ji'nye a'íj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

112 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta,

a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej.

113 Nyahua'xana've' i tyeítjee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj, ajta a'íj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

114 Muáaj paj a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'ij; a'íj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

115 ¡Nye jimi xu ajtácii'nyej, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i nyaj Dios!

116 Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej; ¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'íjci jime' je'ej nyaj tyi'ijchó've'!

117 Naatáhuire', aj pu'ij nyéetzij nyahuire'en; a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

118 Muáaj paj mahuóohua'naj a'íjma i maj ajtací'ij a'nyúucaaa jitze, ji'nye capu tyi'táj huire' je'ej maj a'íimaj metyityoomuámua're'ej.

119 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een ti'ij i xiéerij, a'íj nu jin nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

120 Nye tyévira' pu juvivej a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij; ¡jéehua nu huápuí'ij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo!

121 Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'íjci i nyaj jin tyámua' tyi'tyínyecha'ij, capáj nyatato'ra'an a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

122 Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reeriaj ti'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye', miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.

123 Pu'ríj i nyaji'ij tácu'a'naxij a'íjci jime' nyaj tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,

nyetyi'ijcho've' paj nii'rátóonyij, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

124 Tyámua' paj tyeetyátóonyij a'íjci i ti muéetzij muahuire' a'íjci jime' i paj jin taxie've'.

¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

125 Nyáaj nu a'íin pué'een i ti muahuire'.

Naatá' nyej nyij tyojó'iteej,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'puí'in paj tyi'táj jin je'ej huárinij, ji'nye camu che' a'yan ricij je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.

127 Ji'nye nyáaj nu jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jéetze' nu a'íj xie've' nyequee i ooroj ti jumua'tij.

128 A'íj nu jín a'nyúuca a jítze tyí'nyamua'tyej
nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jín je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca';
a'íj nu jín ja'astej.

130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúuca tipua'aj tyámua' naa metyaataxáj,
tyámua' pu tyihua'mua'tyej a'íjma i tyeítyee maj quee óotzaahuatye'.

131 Huápui'íj nu jaxie've' nyati'íjta tyu'taxáj
ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúuca.

132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
a'yájna pati'íj ricij a'íjma jimi i maj muaxie've'.

133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en tí'íj tyi'huóoxie've' a'nyúuca jítze;
capáj tyi'tá'care'en tí'íj a'ín tyí'nye'íjtye'ej i tí je'ej pua'aj een.

134 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj ricij,
ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyí'íjta.

135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjci i tí muéetzij muahúire',
pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jín tyí'íjta.

136 Jéehua nu huápui'íj eetaja'ra'tajyi'íj i nyaj jüise'
ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

137 Tavástara', muáaj paj néijmi'i jín tyámua' een;
tyámua' pu naa tyu'tóoje'yej i nyúucarij paj jín tyí'íjta.

138 Néijmi'i i nyúucarij i paj jín tyu'ta'íjtaca'
tyámua' pu een ajta a'yan tyi'jí're'can jime'.

139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jítze a'nyúuca,
ji'nye a'íimaj i maj nyéjcha'íire' mu'ríj yo'huá'xij.

140 A'íjna i paj jín tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tij;
a'íj pu jín jaxie've' a'íjna i tí muéetzij muahúire'.

141 Canu tyi'tíj jín á'nyatzaahuatye', majta mu manúujipuj,
ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

142 A'íj paj muáaj jín tyá'xa'pui'intare' i tí tyámua' een,
ajta a'yan tyi'jí're'can jime' je'ej paj tyí'tamua'tyej.

143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajca nyajta quee je'ej jájtyoova'aj,
ajta a'íj nu jín huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

144 A'náj tina'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';
jinaatá' nyaj tyojo'itéej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jín júurij!

145 Tavástara', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jín muaatájeevij,
jipata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'nyúuca ará'astej!

146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuire'
nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

147 Tí'íj quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj
naatyáhuire'en,

a'íj nu jítze tyi'íjchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.

148 Ajta tí'íj quee eexúj huariá'tica'rej, nyaji'íj pu arí tyámua' een tí'íj huatáxa'íire'en
nyej nyij a'íj jítze tyi'huényamua'tziitye'en i paj jín tyina'táratziiri'.

149 Náanamua'jri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástara', a'íjci jime' i paj nyaxie've';
júuricamej naatá', a'yájna pati'íj períj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej.

150 Véjri' mu nye jimi yésejre' a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí',

ajta amu' imuáj já'sejre' a'íjci jitze muáaj paj jin tyí'mua'taj.

151 Muáaj, Tavástara', véjri' paj yésejre',
ajta néijmi'i a'nyúuca a'yan tyi'jiré'can jime'.

152 Nu'ríj ará'tyeej nyaj jamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',
muáaj paj jusén jime' tyámua' naa tyeetyájtóo.

153 Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

154 Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij pajta nii'rátoonyij;
jjuuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

155 Capáj a'íjma huatyáhuire'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ji'nye camu a'yan tyityaajú' pati'ij a'nyúuca jin tyu'ta'íjtaca'.

156 Tavástara', va'cán paj jin huápu'ij taxie've';
jjuuricamej naatá', a'íjci jime' i paj jin tyámua' naa tyá'xa'pu'iantare'.

157 Mamui'íj i maj nyéjcha'ire' majta i maj je'ej pua'aj nya'uurej,
ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

158 Canu hua'sejramu' i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

159 Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca';

jjuuricamej naatá', a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

160 A'nyúuca jitze pu néijmi'i séejre' i ti jiré'can jime';
jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

161 A'íimaj i tyeityee maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuaritye',
ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej a'íjci a'nyúuca.

162 Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyina'táratziiri',
a'yájna tí'ij a'tíj ti a'íj huátyoonyij i ti jéehua tyá'najchij.

163 Nyáaxana've' i ti hue'tzij pué'een, canu jaxie've' ti nyej jitze séjre'ej,
ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

164 A'náj tina'aj nu tyí'muatyojtzi're'
a'íjci jime' i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

165 A'íimaj i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj juxáahuaj mu naa tyí'tyesejre',
ajta quee tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij eeriá'itzen.

166 Tavástara', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
ji'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj pati'ij a'nyúuca jin tyu'ta'íjtaca'.

167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúuca já'astej
néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.

168 Nyáaj nu ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';
muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij!

169 Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna jo'paj muáaj já'sejre';
naatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna pati'ij tyaataxájtaca'!

170 Che' muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényuusij;
pajta nii'rátoonyij, a'yájna pati'ij a'nyúuca jin tya'tá'ratziiri'!

171 Che' i nye tyenyij jitze huatánamuajre'en i chuícarij,
ji'nye muáaj paj a'íj náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

172 Che' i nye tyenyij a'íj huatáchuicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',
ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'ájna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuire'en,
ji'nye jéetze' nu a'íj huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.

174 Tavástará', ja'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuáj huatányuunyij!
 ¡Nyáaj nu a'íjna jin nyetyamua've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej!

175 Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;
 che' a'ín naatyáhuire'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'.

176 A'yaa nu tyojo'vej ti'ij i cánya'aj, ¡mu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij náahuonyij
 ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástará' jimi nu huatyényuusij,
 a'íi pu'ij naatájeevij.

2 Tavástará', nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'hue'tacaa
 pajta a'íjci jimi i nyanúrij ti hue'tzij jin tyí'xaj.

3 ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancuriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?

4 ¡F'rij ti huápu'i'ij tye'entyipityíjme'e i maj jin nyo'sii!
 ¡Ajta i ti'ixcuáa ti huápu'i'ij a'táatimee!

5 ¡Che' je'ej tyí'nyahuiire'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iye'ej Mésec ti'ij i ti séej chuéj
 japua já'ma'can

nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaa i Quedar maj jitze
 ajtyáma'can!

6 Nu'rij á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'íjma tzajta' i maj quee jaxie've' maj juxáahuaj
 huacháatime'nyij;

7 ¡nyati'ijta nyáaj a'íjna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'íi mu a'íj huataxájta
 je'ej maj tyityeetyényo'se'en!

121

Tavástará' pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyí'muacha'ij
 Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Nyati'ijta i jirij huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:
 “¿Jo'nyij je're'nyesij i ti naatyáhuire'ej?”

2 Tavástará' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i ti naatyáhuire'ej,
 a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.

3 ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!

¡Capu a'náj huatácusij a'íjna i ti muacha'ij!

4 Capu, capu a'ín a'náj tyácusij;

capu a'náj tyácusij a'íjna i ti hua'ajséjra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

5 Tavástará' pu a'ín pué'een i ti muacha'ij;

Tavástará' pu a'ín pué'een i ti quee tyu'tá'sij ti'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej,
 i ti véjri' a'jimi séejre' ti'ij muaatáhuire'en.

6 Capu i xicáj je'ej mua'uurej ti'ijta tújca putyi'rijcáj,
 capu ajta i máxcirie' ti'ijta huatíca'aj.

7 Tavástará' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij;

a'íi pu jacha'ij a' júuricamej.

8 Tavástará' pu muacha'ij jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze,

ijíij ajta jusén jime'.

122

Je'ej maj tyaatáchuiicaj i Jerusalén

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ ¡Jéehua nu huatányetyamua've'sij mati'ijta a'yan tyinaaté'exaatye'en tijin:

“Che'rój a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Tavástara'!”

² Jerusalén, ¡tu'ríj utyájrurij a'ájna jo'tij ja'pueertaj!

³ Jerusalén, chájta'naj ti huatyátaavijhuaca'
mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

⁴ A'áa mu ja'rá'iixaj a'íimaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can
mej mij tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuj,
a'yájna mati'ij tyihuo'ta'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵ A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'pui'intare',
jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'pui'intare' a'ájna jo'tij i David ja'chej.

⁶ A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tijin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;
miche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'íimaj i maj muaxie've'.

⁷ Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjci jitze i paj jin curiá'nami',
majta tyámua' tyí'cha'íij a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

⁸ Ajta ijíij, a'íimaj jitze ma'can i nye'ihuámua' majta i maj nyamua'tyej a'yaa nu
tyu'taxájtaj tijin:

“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.

⁹ A'íjci jitze ma'can i tyeyúujra' i Tavástara' taj Dios
a'íj nu huonyij i ti tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii,
muéetzij jimi, tajapuá paj tyejé'ijtaj.

² Tya'raséeraj tu jahuavii i Tavástara' taj Dios,
a'yájna ti'ij i tyáati' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye',
a'yájna ti'ij i íiti' ti tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i ti tyé'ijtye',
a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in.

³ Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástara';

tá'ancu'vaxi' ityájma,
ji'nye catu che' janamuajracuj i maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.

⁴ ¡Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'
a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een
majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahuatye'!

124

Dios pu a'íin pué'een i ti japuan huatányuusij i Israel

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ Típua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
miche' a'íimaj jaataxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² tìpua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
matì'ij i tyétyacaa ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,

³ a'íi mu néijmi'caa ta'antyipúa'ritye'nyijche'en
matì'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.

⁴ Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíche'en;
játya'naj pu tajapúa huatamui'yéenyijche'en.

⁵ ¡Ajta i jájtyij ti ca'nyíin jin tyájujhua'naj
a'íi pu ajta tajapúa huatamui'yéenyijche'en!

⁶ ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara',
i ti quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!

⁷ Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'
ti'ij i pína'aj ti huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,
a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij huatáta'uj.

⁸ A'íjna i ti taatyáhuire'ej Tavástara' jimi pu jo've'yí'ij,
a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Capu tyi'táj je'ej huá'uurej a'íjma i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
a'yájna ti'ij ajta i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'íi pu jusén jime' séejre'.

² A'yájna ti'ij i jiríj ti ataquéetime a'ájna a Jerusalén,
a'yaa pu i Tavástara' tyihua'riá'naa i jutyéityeristyamua' ijíij ajta jusén jime'.

³ A'íjna i ti quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyi'íitaj ja'mej
a'íjci japua i chuéj Dios ti a'íjma huatá' i jutyéityeristyamua',
na'ríij quee a'íimaj mu i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een
huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinyij.

⁴ Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i tyeítyee maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,

a'íjma i tyeítyee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',

⁵ ajta a'íjma i maj juyéj jitze huaju' ti quee tyámua' een
a'yaa paj huó'uurej ti'ij a'íjma jimi atyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej ti'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Ti'ij i Tavástara' seequéj tyeetyájtoo i Sión,
a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyi'tyámaarasime'en.

² Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre
tyej tyij huána'nán tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;
aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:
“¡Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi!”

³ A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' pu va'cán jin tyámua' tajimí tyú'ruuj,
a'íj tu jin huátatyámua'vej.

⁴ ¡Tavástará', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij,
a'yájna tí'ij seequéj tye'mej típua'aj muaatyéviijey a'ájna jo'tíj quee já'tyí'tíj!
⁵ A'íimaj i maj juyíinyej metyí'huaste',
a'íi mu tyí'ciityen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej.
⁶ Tyij majta móoj juyíinyej ayóotisima'aj cústaaj jitze i jatzíj,
a'íi mu tyí'chuiicaj huaria'ciinyij a'íjci jime' i maj jutyamua've',
majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj tí huáciiriaca'.

127

Néijmi'i pu i Tavástará' jitze tyeje'ráma'can

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, Salomón tí ja'a'rij
¹ Típua'aj i Tavástará' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij,
capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' típua'aj metyí'muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaa,
típua'aj i Tavástará' quee jacha'íij i chájta'naj,
capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'ij.
² Capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj 'asta na'aj
quee uja'ancájrutyey,
majta je'en tyú'cua'nyij a'íjci jime' maj ca'nyíin jin tyu'muáriej,
tí'ij i Dios tyihua'tá'caa i maj jimi tyámua' een matí'ij a'íimaj móoj tyácu'tzij.
³ A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huacaa
a'íi mu a'íin pué'een i Tavástará' tí jin tyámua' tyitaatyátoosij.
⁴ A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huan tyati'ij tyooj tyámua
a'yaa mu een tí'ij i i'ríj muáca'ra'an jitze a'íjci i tí nyo'sii.
⁵ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' tí jéehua a'yan énya'can tyiyójmua'!
Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íjma jimi i maj jájcha'íire'
tí'ij a'íjma jin huatyóohuíire'en a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

128

Tyí'tíj tyej tyámua' naa tya'ancuriáa'sij i Tavástará' jimi

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un
¹ Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástará'
pajta juyáara' jitze ucáamej.
² A'íj paj tyí'cua'nyij tyí'tíj paj jin tyu'muáriej,
puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.
³ Ajta a'ájna a'chitáj jo'paj ja'chej,
a'íj pu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj tí jéehua taca',
majta a'yóojmua', matí'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa,
a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij i ítyí'rij tí jéehua eere'nyaxij.
⁴ A'yaa pu i Tavástará' tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyéviij tí tzáahuatyí'ra'aj jimi
tyí'cha'ij.
⁵ ¡Che' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna ímuáj a Sión!
¡Pajta jaaséj tí tyámua' tyí'een a'íjma jimi i maj Jerusalén já'ma'can
a'náj tina'aj patí'ij pana'aj á'tyeeren pajúurij!
⁶ ¡Che' a'yan atyojo're'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!
¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

129

Tavástara' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca',

ajta camu nyéetzij tyi'táj jin je'ej náaruj.

³ Mu'ríj tyinaapuéj i nyahuárij jitze a'íjci jime' maj nie'tyáavaxij,

ajta va'táj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',

⁴ ajta a'íjna i Tavástara', i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,

a'íi pu nyajapuáj huatanyúj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁵ iMiche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatoo'uunaj
a'íimaj i maj jájcha'íire' i Sión!

⁶ iMiche' a'yan huárinyij ti'ij i tu'píj chi'ij japua ti tyé'ejnyinyiij,
mati'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'íi pu huatyáhuasij!

⁷ Tu'píj ti quee tyi'táj huiire' muáca'ra'an jitze

a'íjci i tyeríicuj ti siire' ajta ja'antyáji'quii;

⁸ tu'píj ti quee a'táj a'yan tyaataxájta yee:

“iTavástara' pu tyámua' tyeetyájtoo!”

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtoo
a'íjci jitze ma'can i Tavástara'.

130

Tyiche' i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

¹ A'ájna jo'tíj jo'cá'asej a ti huápuí'ij ja'tyácun

a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástara'.

² iHuánamuajri', Tavástara', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!

i'pajta jáanamuj je'ej nyaj tyi'jihuaj nyáhuoo muéetzij jimi!

³ Tavástara', Tavástara', tipua'aj a' peyóomua'reerej tyi'táj maj jin quee xá'puí' huaríj,
¿a'tanyíj pu joorényijche'en ti'ij júurij huatyá'itzeere'en?

⁴ Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pej pij tyitaatú'uunyi',

tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

⁵ Néijmi'i nu i nyajúuricamej a'íj jitze tyi'ijchó've' i Tavástara',
nyajta nu i nyúucaria'ra' jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Nyáaj nu i Tavástara' jitze tyi'ijchó've'ej

mequee a'yan a'íimaj i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej.

A'yájna mati'ij i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' ti huatapua'rej,

⁷ Tavástara' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye a'íj pu jitze séjre' i ti jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.

⁸ iA'íi pu hua' japua huatányuusij tyi'táj maj jin quee xá'puí' huaríj i Israel maj jitze
ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuínaríj i maj jín huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

¹ Tavástara', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'táj jín óotzaahuatye',

canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,

canu tyi'táj jéehua xie've' nusu i tí naa tyu'sé'rin

tyi'táj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.

² Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej ricij,

a'yaa nu een tí'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzi'tyej

ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumuáca' jime'.

¡A'yaa nu een tí'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzi'tyej!

³ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástara' xu jitze tyi'ijchó've'ej ijíj siajta jusén jime'.

132

Tyi'táj tí i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David

Cuínaríj i maj jín huatyáaju'un

¹ Ootámua'reej, Tavástara', a'íjci i David

pajta néijmi'i tyi'táj tí jín je'ej tyóomua'tzej,

² ootámua'reej tyi'táj tí jín tyámua' naa tya'tóoratziiri',

muéetzij jimi, a'íjna i tí néijmi'i jín antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.

³ "Canu nye chí'táj ujo'tyárutyij

canu nyajta huatyáhui'sij nyej nyij huányaso'pe'en,

⁴ canu ootyácusij

canu nyana'aj cí tyi'rácusij,

⁵ nyati'ij quee eexúj chí'ij huátyoonyij

a'ín tí'ij ja'a'rij i Tavástara', i tí néijmi'i jín antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob."

⁶ A'áa tu a Efrata jáanamua'jri' maj jatyáxajtasima'aj i tí jitzán séejre' i paj jín tya'tá'ratziiri',

tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyój a'áa tí ja'ajtyáma'can a Jáar.

⁷ ¡Tyiche' a'áa jó'ju'un i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'!

¡Tyiche' jimi tyitunutaxi'in véjri' jo'tij a'ín ja'ra'ícajmee!

⁸ Ájchesij, Tavástara', a'íjci jime' i tí jitzán séejre' i paj jín tya'tá'ratziiri', pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.

⁹ Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi tyí'huüre',

majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua' een.

¹⁰ A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij tí muahüire',

capáj majúujipuan a'íjci i rey muáaj paj ja'antyíhuoj.

¹¹ Tavástara' pu tyi'táj jín tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjci i David,

a'yaa pu'ij néijmi'i jín tya'róo'astej je'ej tí tya'táratziiri'.

¹² "Séej nu va'cán jín tye'entyárujtye'ej muéetzij tí jitze eerányesij.

Típua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'táj jín tya'tányaraj

majta a'íjci i nyúucarij i nyaj jín tyihuá'mua'tyen,

majta je'en a'yan majta huárinyij i hua'yojmua' a'íjma

a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jín tyu'ta'íjtaj."

13 ¡Tavástara' pu arí a'íj antyíhuo i jiríj Sión ti ántyapuaj!
¡A'yaa pu tya'vá'huoo tí'ij a'áa ja'huóchejtye'en!

14 “A'íi pu i jiríj a'íin pu'éen i nyaj jitzán jaxie've' nyej jusén jime' a'yan séjre'ej,
a'áa nu ja'cháaj na'mej, jí'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.

15 Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'muacue'raj
nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

16 A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua huatányuunyij a'íimaj i maj
ja'mua jimi tyí'huiire'

nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhuaj i maj jimi tyámua' een.

17 A'áa nu nyij tyu'tá'sij tí'ij huataséjre'en i David tí jin antyúumua'reej.

Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj

a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'antyíhuoj.

18 Jéehua nu huápuí'ij tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i maj jájcha'íire',
ajta a'íj nu huápuí'ij tyámua' naa tyu'taséjrataj.”

133

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj i tí néijmi'caa jin taxie've'

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

1 ¡Xaaséj tí naa een ajta tyámua' naa tyihuá'sejratye'
maj i maj ju'ihuáamua' tyámua' naa néemi'ij metyí'tyechajcaj!

2 A'yaa mu een tí'ij i tí naa tyaarie'ej

i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire'

ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra

'asta na'aj quee hua' cíjpíj jitze tyí'astij.

3 A'yaa pu huasé'rin tí'ij i tí huariéenajyi'ij i jiríj japua Hermón tí ántyapuaj,

ajta je'en a'áa ja'rá'ixaj i jiríj japua Sión tí ántyapuaj.

A'áa pu putyajá'ricij jo'tíj i Tavástara' ya'ta'ítyacaa

i tí jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

1 ¡Che'rej, mua'aj mu siaj jahuiire' i Tavástara'!

¡Néijmi'í xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i Tavástara',

mu siaj a'úu je'rú'uj i tyeyúujra' tzajta' tí'ijta huariá'tica'rej!

2 ¡Xa'ajméjca'taxi' jo'tíj tyámua' tyejé'een

siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Tavástara'!

3 ¡Che' i Tavástara', i tí jaatyátaahuaca' i tajapuá tí séejre' ajta i cháanacaj,

che' a'íin tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj jo'tíj já'sejre' i jiríj Sión tí
ántyapuaj!

135

Je'ej tí tyí'tíj va'cán jin tyu'muárij i Dios

1 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i tí jin ántyapuaj i Tavástara',

mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuiire',

2 mu siaj a'úu já'sejre' i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara',

jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' a'íjci i taj Dios.

³ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een;
jitzán ma'can xu tyu'táchuiicaj, ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyihuojó'mua'raj.

⁴ Ji'nye a'íj pu antyíhuo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tijin Israel,
ti'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i ti jitzán jéehua juxie've'.

⁵ Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástara' taj Dios
jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee síj ti ajta tyi'tíj jin antyúumua'reej.

⁶ Tavástara' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyí'xie've',
a'yaa pu'uj tána'aj u tajapuá ajta íiyan i cháanacaj japua,
a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' ti'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyétye' imuáj.

⁷ Jéetirij pu tyítisij a'ájna imuáj jo'tij jóo'asej i cháanacaj,
ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tijin muaatyéviij,
ajta tyu'tá'sij ti'ij ajta huatá'aacarej.

⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti a'íj jin tyihuo'puéj i ti hua'antypua'rityej
a'íjma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a
Egipto

majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj huanánie'huaca'.

⁹ A'ájna jo'tij ji'ríj jo'huáxiejnyu'caa i Egipto,
a'áa pu jaata'ityaca' i ti jin naa huasé'rin
a'íjci jimi i ti va'cán jin antyúumua'reej majta i maj jimi tyí'huiire'.

¹⁰ Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin antyipuá'riaca',
ajta huo'cuuj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i maj jéehua uhuácaca'nye'ej:

¹¹ a'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,
a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,
ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,

¹² ajta i tyihua'chuéj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj
a'íjma pu huatá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i tyeítyeristyamua'me'en Israel maj
jitze ajtyáma'can.

¹³ Tavástara', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapuaj;
jusén jime' mu muamua'rériaj mua'mej.

¹⁴ Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'pui'intari'tze'en i jutyéítyeristyamua';
a'íi pu hua'cu'vej a'íjma i maj jahuiire'.

¹⁵ I hua' sánturistyamua' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua
majta pláataj,
tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyáati' ti jumuáca' jin hua'taahuaj.

¹⁶ Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj,
mua'ajri'íjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',

¹⁷ mua'ajtanaxiéejmee, ajta camu iityanamua'arajmee,
jcapu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

¹⁸ A'yaa mu'uj támana'aj een mati'ij i sánturij
a'íimaj i maj hua'taahuaj
majta i maj a'íjma jimi tyá'tzaahuatye'.

¹⁹ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';
mu siaj tyí'huiire' i tyejúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

²⁰ siajta mua'aj levíitaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara',
mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', setyu'tatyójtzi're'.

²¹ ¡Miche' tyaatatyíjtzi're'en a'ájna a Sión
a'íjma i Tavástara', i ti a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

136

I Dios ti jusén jime' hua'xie've' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'í pu tyámua' een,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

² Setyu'tatyójtzi're' i Dios ti néijmi'caa tyí'ijtye' i dioosij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

³ Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástara' i maj tyi'tíj jin tyityetyu'uj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁴ A'íjci i ti a'í na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁵ A'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i ti jéehua tyu'yí'tin,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁶ A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuég i jájtyij japua,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁷ A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've':

⁸ i xicáj, ti'ij tújca jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

⁹ i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tíca' jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁰ A'íjna i ti tyaapuég i hua'yoj ti anaquéj huanie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹¹ A'íjna i ti hui'rájtoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've';

¹² a'íjci jime' ti huataméjca'taca' i jumuáca' jime' ti néijmi'i jin putyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹³ A'íjna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁴ A'íjna i ti huo'ta' maj antáciineyej i jájritze' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁵ A'íjna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta
i xantáaru'ustyamua'mua',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁶ A'íjna i ti jutyéityeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁷ A'íjna i ti mui'caa antyipua'rityej i maj va'cán jin tyityetyú'uuca'aj rey jime',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁸ A'íjna i ti huo'cuij i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁹ A'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²⁰ a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²¹ A'íjna i chuég ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuégca'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²² ajta je'en a'íjma tyu'tá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²³ A'íjna i ti ta'tamuá're'rii tyati'íjtá á'viicue'ria'aj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁴ A'íjna i ti tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁵ A'íjna i ti tyihuá'cue'tyej i tyeítyee ajta a'íjma i tyi'tyán maj tyityaací'ij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁶ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapuá ti já'sejre',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'!

137

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tíjin Babilonia

¹ A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tíjin Babilonia

tyátayiinyaca'aj tyati'íjtá a'íj ootámua'reej i Sión.

² Tyajta a'íjci jitze i ti huá'uuj álamo ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej a'chájta'
a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyí'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpuá mataavívi'raj,
a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huári'ri',
a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,
¡tyej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuúicarij a'áa ti tyajá'ma'can a Sión!

⁴ ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij
a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'ricij?

⁵ ¡Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xín, Jerusalén,
che' i nyamuáca' huatyáhuaaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ ¡Che' i nyenyanúu arávi'taxi'in yujtyí pujmua'
típua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree,
típua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye'
i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin edomitas,
a'ájna mati'ij huatyéenyosej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:
“¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atátaavijhuaaj i chájta'naj jitze!”

⁸ ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaaj!
¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti mua'antypuá'ritye'sij
ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti hua'vivi'ran i a'ti'ríiramua'
ajta je'en huo'tyátzaanaxi'in i tyetyéj japua!

138

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij i Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

David ti ja'a'rij

¹ Nyetyimuatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime';
nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séeracaj i maj muéetzij muahuíire'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tíj jo'tyéjvee a' tyeyúuj
nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj nyaxie've' ajta i ti muéetzij jimi
jí're'can jime',

ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaj pajta a'nyúuca

néijmi'que' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

³ Nyati'ij muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamujri',
pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
mati'ij jáanamuj tyi'táj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca',
ji'nye va'táj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasé'rin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' imuáj já'sejre',
a'ij pu jitze rányeej i tyévi'ij ti quee óotzaahuatye',
ajta a'imuáj já'sejre' a'íjma jimi i maj óotzaahuatye'.

⁷ Ti'ijta je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaj,
muáaj paj nyecha'íij puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
muáaj paj uyo'ta'ítyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapua'ij huatányuusij
a'íjci jimi i maj jin nyajaaxie'vi' a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

⁸ ¡Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
tyi'táj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Tavástara', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
¡capáj jataxá'huata'an tyi'táj paj períj jin uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,

² muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íij,
tyij pajta a'imuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.

³ Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je're'nyej,
¡néijmi'i paj mua'reej tyi'táj nyaj je'ej uurej!

⁴ Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,
pajta muáaj, Tavástara' papu'ríj jamua'reej.

⁵ Néijmi'que' paj períj nyerí'anj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

⁶ Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i tyu'yí'tihua'an,
¡huápu'íij pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

⁷ ¿Nyi je'ej tyí'rij nyej nyij imuáj je'ej huárutyey, a'íjci jimi i júuricama'ra' i Dios?
¿Ji'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'imuáj já'sejria'aj muéetzij jimi?

⁸ Típua'aj jútye' imuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapua' já'sejria'aj;
a'áa paj muáaj já'sejre',

na'ríij tyétye' imuáj anyo'cájrutyey i chuéj tzajta',
a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

⁹ Na'ríij naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij,
na'ríij a'áa jé'ta' nya'huányechejtye'en i jájritze' a'áa ti ajta já'sejre' a xicáj ti
jé'ejnyinyij,

¹⁰ a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'íij ja'mej;
muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

¹¹ Típua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénaya'avaaj jo'tij jo'tíca',
na'ríij tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze séejre',

12 capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj,
ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij tí'ij i tújca'rij.
¡A'íjna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj mana'aj een!

13 Muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' huatyátaahuaca';
muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

14 Nyetyi'muatyojtzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj,
ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
¡A'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

15 Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' tí'ij huave'sej
nyati'ij nyáaj aviitzi'jin tyátaavijhuasime'ej,
nyati'ij tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tij quee jáai'rij ti a'tíj jaaséj.

16 Mua' jí'síj pu jaaséj tí'ij i nye tyévij tyóotaahuasime'ej,
néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.
Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren nyajúurij
nyati'ij quee eexúj séej xicáj a'tyéevi'caj.

17 Nyaj Dios, huápu'i'ij pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej;
ajta quee a'náj tye'entyipua'rij je'ej paj muáaj tyí'muarie'.

18 Típua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee i séj a'áa ti
ja'ajtyájcay a jájrij ti ja'vá'asej;
ajta típua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten, nyóoche' nu ajamuán séeria'aj na'mej.

19 Nyaj Dios,
huáari'ri' i huá'juuricamej a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
pajta a' ímuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'caa,

20 pajta a'íijma i maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj
majta cha'mana'aj tyi'tíj jin a'jimi rányuuj.

21 Tavástara', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íijma i maj muéetzij muájcha'íire'
nyajta quee hua'xie've' a'íijma i maj a'jimi rányuuj?

22 ¡Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!
¡A'yaa nu tyihuá'xaj tíjin nyaj hua'ajcha'íire'!

23 Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij i nyaxiéjnyu'caa;
tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

24 naaséj típua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej pua'aj een,
pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti jusén jime' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatyáhuíire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj nyajapuj huatányuunyij a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij;

pajta naatyécha'íin a'íijma jimi i maj ucóonyo'se've',

2 a'íijma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

3 Hua' nyanúu pu antyipyíijmee, a'yájna tí'ij i cú'cu'uj tyí'nyanuu,
ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i cú'cu'uj tyi'hua've'rij.

4 Tavástará', náacha'ij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij,
náacha'ij a'íjma jimi i maj junyo'si'tye'ej,
i maj tyi'tíj je'ej tyí'xa'pui'intare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.

5 A'íimaj i maj óotzaahuatye' a'íi mu tyi'tíj jin nyacuanamuaj,
majta meríj tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en,
a'áa mu meríj tyámua' ja'huoruj jó'nyaj jo're'nyinyij.

6 A'yaa nu nyeríj tyaaté'exaa i Tavástará' tíjin: "Muáaj paj nyaj Dios pué'een,
jináanamujri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!

7 Tavástará', Tavástará', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jin an-
tyía'mua'reej,
muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

8-9 Tavástará', capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tí a'íin tyá'xie've' i tí je'ej
pua'aj ricij;

capáj tyi'tá'care'en tí a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej tí arí a'íin tyaaxá'pui'intarej.
A'íimaj i maj nyájnaamuaj a'íi mu nye jimi eecámu'vajra,
che' a'íjma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.

10 Che' a'íjma japua rávatzij i tí'ixcuáa tí a'táatimee,
miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tij ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'táciinyij.

11 Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'íjna i tí tyí'hue'tacaa,
che' i tí je'ej pua'aj een jaatamuáaritye'en a'íjci i tí ucóonyo'se've' ajta je'en
jo'puá'aritye'en.

12 Nyáaj nu jamua'reej tí i Tavástará' já'xa'pui'intari'tze'en a'íjci i tí quee je'ej
tyéejviicue'

ajta japuan huatányuusij a'íjci i tí quee je'ej jájtyoovej.

13 A'íimaj mu i tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij tyimuaatatyójtzi're'ej;
majta a jimi júurij muá'ju'un i tyeítyee maj tyámua' tyityaajú'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuícaríj David tí ja'a'rij

1 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástará', jjiye'tzín paj mujo've'me'en!,
jhuánamuajri' i nyenyúucaa nyati'ijta muéetzij jimi huatyényuunyij!

2 Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatyényuusij a jimi tí'ij i íjcuá,
ajta i nyaj a' jimi ajméjca'taxi'in, a'yájna tí'ij chúmua' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

3 Tavástará', muáaj paj tyámua' tyéecha'íin je'ej nyaj tyu'taxájtaj;
tyámua' paj tyináacha'íin nyati'ijta tyí'xajtaj.

4 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze tyi'riá'mua'sime'en i tí quee xá'pui',
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íij
nusu nyej nyij a'íjma jamuán tyí'cuá'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

5 A'yaa pu tyí'xa'pui' tí puéjtzij naata'an a'íjna i tyéviij tí tyámua' tyi'tyúucha'ij,
che' ajta i tí naa curiá'rie' nyejtya'xi'in.

Néijmi'i nu a'íj tya'ancuriáa'sij,

tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyí'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.

6 A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj je'ej pua'aj ricij a'íjma mu puéjtzij huo'tá'sij,

majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyí'xajtaca'aj.

⁷ Tyihuá'carij pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa, a'yájna tí'ij chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.

Muéetzij jimi nu jahuoó paj naatyáhuüre'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin jaxie've' maj náacuanamuaj; pajta nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Miche' a'íimaj a'íjna jin huavívi'ri'huj i maj tyámua' jáaruuj, ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahüire'ej

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej ajta je'ej tí tyu'tyéenyuj a'íjna i David, tí'ij tyásta'naj jitze je'rácatyíi

¹ Ca'nyíin nu jin jahuoó i Tavástara' jimi, ca'nyíin nu jin jahuavíij tí'ij a'ín ná'ancu'vaxí'.

² A'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'tíj nyaj jin nyenyuuste', a'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'tíj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'íjta huápuí'ij quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj,

a'íjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,

a'áa mu tyi'tíj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua' ajta quee a'tíj aja've'mej tí'ij naatáhuüre'en.

¡Capu ma' a'tíj tí'ij nyajapuáj huatányuunyij!

¡Capu ma' a'tíj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',

A'yaa nu nyij tyí'mua'ixaatye' tíjin: “Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahüire'ej;

muáaj papu'uj a'ín pué'een i tí nye jimi séejre' íjij nyej nyooj júurij.”

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,

ji'nye canu che' nyaca'nyej yényesejre',

Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyamuaritye',

ji'nye jéetze' mu a'íimaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.

⁷ Pata'aj níi'rátoonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'

nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.

A'íi mu mij nyej jimi atahuístira'aj i tyeítjee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' típua'aj períj muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyeríj tyu'tyáaca'an

Chuícarij David tí ja'a'rij

¹ Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyéenyuusij,

tyámua' paj tyáanamuj je'ej nyaj tyá'huoo.

¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

2 Capáj jahuaviiraj ti'ij jaataxáj tyi'tíj ti jin quee xá'puí' huaríj a'íjna i ti muéetzij muahuíre',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'itzeere'.

3 A'íimaj mu nyamuaritye' i maj nyéjcha'íire',
majta chóota' meríj naatzíinajraa,
ca'nyéjrij mu jin nye'ijtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tij jo'tíca',
a'yájna mati'ij i maj meríj á'tyeej maj huácuij.

4 Huápuí'ij nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

5 Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'íj jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muáriej.

6 Muéetzij jimi nu ajmájca'taxi'ij,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna ti'ij i chuéj ti huáchij.

7 Tavástara', ¡ca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuvej!
Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'ij i mui'chítýee.

8 Ti'ijta íiya' putyi'rijcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en i paj jin nyaxie've',
ji'nye muéetzij nu nyeríj jitze tyu'tyáaca'an.

Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'tíj nyaj a'yan tyí'xie've'.

9 Nyajapuáj paj huatányuunyij, Tavástara', a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuíre'en.

10 Náamua'tyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',
ji'nye muáaj paj nyaj Díos pué'een.

¡Che' a' júuricamej ti naa een náavi'tisime'en
a'íjci jitze i juyéj ti huatóoje'yej!

11 Muéetzij jitze ma'can, Tavástara', ¡naatá' nyej nyij júurij!

Ji'nye ji'réenya'aj paj séejre', ¡nií'ráatoj nyej nyij quee je'ej tyé'nyamua'ajcaj!

12 Ji'nye capáj tyi'tíj jin á'itzeere', ¡hua'antýipua'ritye' a'íjma i maj nyéjcha'íire'!
¡Hua'antýipua'ritye' néijmi'caa a'íjma i maj nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu a'ín
pué'een i ti muahuíre'!

144

Je'ej ti i Dios tyí'tyojzi're' a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee

David ti ja'a'rij

1 ¡Che' tyámua' eenye' i Tavástara', i ti nyecha'ij!

A'íi pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyí'nyamua'tyej ajta tyámua' nya'uurej
nyej nyij tyu'tyámue'tin nyati'ij huatyényo'se'en;

2 a'íi pu nya' amíincuj pué'een ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', a'íj nu jimi tyámua'
tyí'cha'íiri'huaj;

i ti jéetze' jútye' imuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénya'avaaj, i ti nyajapuáj
huatányuusij,

a'íi pu a'ín pué'een i ti nyacánasij, a'íj nu nyij jin huatyényanasij;

a'íi pu tyu'tásij nyej nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta' maj jo'cháatimee.

3 Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee yó'hua'nan?

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévíj, tí'ij a' jítze juxie've'?

⁴ A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij séej paj ucayáatira'nyij; ajta i tí jín júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij tí'ij i quéenyi'istarij.

⁵ Tavástara', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo've'me'en; pajta japuan tyí'astij i jíríj tí'ij ájcitzujtarej;

⁶ pajta tyu'táhua'xij i tyiá'i'rij, majta huatyóona'axcava'xi'in, pajta je'en huo'tamuárite' en a'íjma i maj muájcha'íire'.

⁷ Mu paj jo'taméjca'aj jútye' ímuáj,

pajta nyajapuáj huatányuunyij i jájritze', jí'nye nu'ríj tín atyámui'sij;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jín uhuácaca'nye'ej a'íimaj i tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,

⁸ a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jín tyu'taxáj.

⁹ Tavástara', jájcuacan nu i chuícarij a' jimi huatáchuicaj;

nyetyu'táchuicaj muéetzij jimi a'íjci jítze i canárij.

¹⁰⁻¹¹ Muáj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tín i maj rey jín tyityetyu'uj;

muáj, mu paj japuan huatanyúj a'íjci i David muéetzij tí muahuíre',

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i náhuaaj tí tyu'jé'caj;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jín uhuácaca'nye'ej a'íimaj i tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,

i maj hue'tzij jín tyí'xaj

majta ajméjca'tacaa mej mij hue'tzij jín tyu'taxáj.

¹² A'íimaj i tayójmua' a'yaa mu tyí'tyahuose' tí'ij i ítyei'rij tyej tyámua' tyí'uurej;

majta i tayójmua' maj úucaa naa huasé'rihua'an a'yájna tí'ij i chí'ij jítze tí arúu'pu'uj i tí jítzán aróoca'nyej a'íjna i tyeyúuj.

¹³ Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'jístij,

néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.

Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij,

mu'ríj jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.

¹⁴ Majta i taya'muaj huáacasij a'íi mu majta meríj ju'tzaj,

majta quee tyitya'rájhua'naj.

Camu tyi'táj jín je'ej tyí'tyejijhuaj a' cáayej jítze.

¹⁵ ¡Miche' huatóotyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tij néijmi'i a'yan tyejé'een!

¡Miche' huatóotyamua've'en a' chájta' jo'tij i Dios huaja' Vástara'!

145

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Je'ej tí tyu'táchuicaca' a'íjna i David

¹ A'íj nu huataxájta je'ej paj va'cán jín tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey; a'náj tína'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jín ántyapuaj.

² Tí'ij púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,

nyajta muéetzij jítze ma'can a'náj tína'aj tyi'chuícacaj na'mej.

³ Va'cán pu jín tyi'tyéjvee i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyaj tyu'táchuicaj, jéetze' pu va'cán jín antyúumua'reej quee i tyaj jín tyojó'itej.

⁴ I hua' huásimua' majta i tí'ríj a'íi mu tyámua' tyu'tyátoosij muáj paj tyú'taahuaca', a'íj mu xáataj muáj'ju'un je'ej paj muáj tyi'táj va'can tyú'taahuaca'.

⁵ A'íj mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyíamua'reej, nyajta nyáaj a'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

⁶ A'íj mu tyí'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néijmi' jin putyi'uurej ti huápuí'íj tyé'tyesi're', nyajta nyáaj a'íj nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

⁷ A'íj mu xáataj muá'ju'un paj huápuí'íj naa tyí'tyevij, majta jutyámua've'ej mejíhuaj a'yan metyi'xáataj muá'ju'un paj jì'réenye'ej séejre'.

⁸ Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej, capu jiyé'tzín tyo'cájaaxiejve' ajta jéehua taxie've'.

⁹ Tavástara' pu jì'réenya'aj séejre' néijmi'caa jimi, ajta tyámua' naa tyí'cha'íj i ti tyú'taahuaca'.

¹⁰ ¡Miche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástara', tyi'tíj paj muáaj tyú'taahuaca'!

¡Miche' a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

¹¹ ¡Miche' a'íj huataxáj i ti huápuí'íj naa huasé'rin a'íjna i paj jin tyí'íjta!

¡Miche' a'íj huataxáj i ti quee a'tíj a'yan tyeeyí'tin ti a'yan tyu'muárie'en!

¹² ¡Miche' i tyeétyee jáamua'reej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej

ajta i ti va'tíj séejre' a'íjna i paj jin tyí'íjta!

¹³ A'íjna i paj jin tyí'íjta a'íj paj jin jusén tyu'ta'íjtaj,

ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

¹⁴ Tavástara' pu huo'tyácajtje'sij a'íjma i maj eetávitzej

ajta hua'aj ja'puanaj a'íjma i maj quee uhuácaca'nye'.

¹⁵ Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'ijchó've'

paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'xa'pu'ín.

¹⁶ Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjci jime' axie'ví'ra'

jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj júurij.

¹⁷ Tavástara' pu tyámua' een i ju juyéj jitze,

ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'ín tyí'taxie've'.

¹⁸ Tavástara' pu véjri' séejre' a'íjma jimi i maj jimi jahuoo,

a'íjma jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj jin jahuoo.

¹⁹ A'íj pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj;

matí'íjta jahuaviiraj ti huo'táhuire'en, a'íj pu huá'namuaj ajta hua' japua huatányuusij.

²⁰ Tavástara' pu huá'cha'íj a'íjma i maj jaxie've',

ajta hua'antypua'ritye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

²¹ ¡Che' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'ín antyapuaaj,

íjij majta jusén jime'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

¹ ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

² Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara' nyatí'íj nyooj júurij;

nyetyi'chuícaj nu na'mej i Dios jimi nyati'ij nyooj séjre'ej.

³ Caxu a'íjma jitze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've',

a'íjma jimi i tyeítýee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,

⁴ ji'nye típua'aj meríj huácuí'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,
a'íj pu'uj tána'aj xicáara' jitze tye'entyipua'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.

⁵ Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuire'en,
a'íjna i ti tyi'ijchó've'ej i Tavástara' jimi ti Dios ra' pue'éen.

⁶ A'íi pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,
ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'.

A'íi pu a'náj tina'aj ja'rá'astee i junyúuca

⁷ Tyámua' pu tyí'uurej a'íjma jimi i maj quee je'ej jájtyoovej
ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'íjma i maj tajcuj.

Tavástara' pu hui'rátoosij a'íjma i maj námi',

⁸ Tavástara' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íjma i maj aracúcu'nyijmee;

Tavástara' pu hua'aj ja'puanaj i maj meríj eetavátzij,

Tavástara' pu hua'xie've' i tyeítýee maj tyámua' tyí'tyesejre',

⁹ Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can
ajta huá'cha'ij a'íjma i xá'ricaanyij ajta i úuca maj antyúujimua'astariaca',
ajta huojo'hua'naj i juyéj jitze a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástara' pu jusén jime' tyi'ítaj ja'mej,
ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'pui' tyaj tyu'táchuiicaj i Dios jimi!

¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!

² Tavástara' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén
ajta hua'ajsiire'ej a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.

³ A'íi pu tyihua'huaatye'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',
ajta tyihua'huaatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.

⁴ A'íi pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee,
ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti ántyapuaj.

⁵ Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi'i putyí'uurej,
capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yí'tin.

⁶ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
ajta jéehua pu huápu'ij huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁷ Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi setye'tyóotzi're'ej;
siajta tyu'táchuiicaj i taj Dios jimi, a'íjci jitze i canárij.

⁸ A'íi pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i jéetirij,
ajta tyámua' huá'uurej i víityee mej mij huatyéviijej i cháanacaj japua,
ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,

9 tyihuá'cue'tyej i tyi'tyán maj tyityaací'ij
 ajta a'íjma i hua'yojmua' i cua'tzáaj mati'ij aja'ci'xij.
 10 Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahúáayu' nusu i tyáati' ti jéehua uhuájca'nyej
 capu a'ín jitzán juxie've' i Tavástara',
 11 a'í mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij,
 i maj jitzán tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.
 12 Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';
 siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.
 13 Ji'nye a'í pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj
 ajta tyámua' tyihuo'tyájttoo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.
 14 A'í pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua
 ajta a'íj muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.
 15 A'í pu junyúuca a ujo'ta'ítij i cháanacaj japua,
 ajta i nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.
 16 A'í pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pué'eenye',
 ajta séerij ajnyésij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muíinyíj.
 17 A'í pu ajta i séerij ujo'ta'ítij a'yájna mati'ij i tyéetyee;
 ajta a'íjci jime' i cimúájrij ti ujo'ta'ítij, a'íj pu jin i jáj séerij huatyóotaahuaj.
 18 Ajta je'en i junyúuca mujo'ta'ítij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij;
 a'í pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámu'ij.
 19 A'í pu tyu'tá' ti jáamua'tyij i Jacob, i Israel,
 i junyúuca, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyeetyájttoo.
 20 Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can,
 i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

I Tavástara' ti tyú'taahuaca' a'í pu tyé'tyojtzi're'

1 ¡Alelúuyaj!
 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj u tajapuá!
 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj!
 2 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj jimi tyí'huíire'!
 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapuá siaj tyí'cha'ij!
 3 ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta i máxcirie'!
 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!
 4 ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapuá jútye' imuáj paj já'sejre',
 pajta muáj jájtyij, japuan paj já'sejre' i tajapuá ti séejre'!
 5 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapua i Tavástara',
 ji'nye a'í pu séej na'aj jin tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i tyú'taavijhuaca';
 6 a'í pu a'yan tyeetyájttoo ti'ij jusén jime' séjre'ej,
 ajta nyúucarij jin tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i ará'astej.
 7 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' i cháanacaj japua,
 tyi'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' i jájritze', i jájritze' jo'tij ja'tyáati'!
 8 ¡I maj tyóona'axcava'ra majta i tyéetyee, i séerij ajta i ti huariéenajyi'ij!
 ¡Ajta i áacaj ti a'yan ricij je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca'!

9 ¡I jiríj ajta i ti cavi'yetze'ejmee!
 ¡Néijmi'i i jucúj ajta i ítyei'rij ti tyí'tajcaa!
 10 ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta i simuáruunyij!
 ¡I pína'see majta i chóota' maj huacínnyajci'ij!
 11 ¡I maj tyí'ijta i cháanacaj japua majta i chájta'naj jitze!
 ¡I maj tyí'ijta majta i tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!
 12 ¡Tyétyacaa majta i úucaa, tyámua majta i huásij!

13 ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' ti jin ántyapuj,
 ji'nye a'í pu'uj a'íjna jin ántyapuj i jútye' imuáj ti já'ma'can!
 ¡I ti jin néijmi' putyí'uurej tajapuá pu já'sejre' ajta íyan cháanacaj japua!
 14 ¡A'í pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyí'uuriaj i maj jitzán ajtyáma'can!

¡A'í mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i maj jimi tyámua' een,
 a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj ti jimi véjri' séejre'!

¡Alelúuyaj!

149

Dios, i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee

1 ¡Alelúuyaj!

Jájuacan xu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
 a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosiire' i maj jimi tyámua' tyityetyúucha'ij.
 2 Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj jo'cháatimee,
 ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee.
 3 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj siajta jimi tyu'tyéenye'en,
 jimi xu tyu'táchuiicaj i canárij jitze siajta i quéetzaj jitze.
 4 Ji'nye i Tavástara' pu jutyamua've' a'íjma jimi i jutyéityeristryamua',
 a'íjma pu huata'sij maj tyu'mué'tin i maj quee óotzaahuatye'.
 5 Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci jime' siaj
 tyu'tyámue'tij,
 tyij siajta siooj tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.
 6 Che' i chuícarij ja'muatyényij jitze séjre'ej i Dios siaj jin tyu'tatyójtzi're'en,
 ajta i ja'mua muáca' jitze i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa
 7 siaj sij a'íjna jin tyo'rióorieeraj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
 siajta puéjtzij huo'tá'an i maj séej chuéj japua já'ma'can,
 8 siata'aj huo'tyáji'que'en i maj rey jin tyí'ijta siajta i tyeítyee maj jéehua
 uhuácaca'nye'
 a'íjci jime' xu huo'tyáji'que'en i cadéenaj tyapúusti' ti pué'een ti tyíjetyej,
 9 ta'aj ij a'íjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej ti arí tyo'yú'si'huaca'.
 ¡A'í pu a'íin pue'éenye'ej ja'mej i maj jin jaatyátzaahuatye'en i maj jimi tyámua'
 een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i i Dios jimi tyu'táchuiicaj

1 ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios i tyeyúujra' tzajta' jo'tij a'íin já'sejre'!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáj jo'tij a'ín tyejé'ijtaj!

² ¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en je'ej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie'!

¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i ti va'cán jin séejre' jusén jime'!

³ ¡A'íj xu jitze tyaatatyójtzi're'en i a'huáj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i canárij siajtáhua'aj séecan jitze i canárij ti seequéj tyíe'en!

⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'íjci jitze setyi'cuínaj i quéetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i ci'sítye'rij siajta néijmi'i a'íjci jitze i ti tye'ejvivin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'táhuan!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i i maj ucayáatiyi'ij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

*A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús
(Lc. 3:23-38)*

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciríistu' pué'een i ti a'íjma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Urías ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuáamua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojoví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i María, ajta a'íjna i María a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaj ará'asej i maj jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanyej i David, mati'ij huojoví'tij a'íimaj i maj

Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuj tyitya'rá'axcaa ti'ij huanie'huaca' i Ciríistu'.

Ti'ij Jesús huanie'huaca'
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'ájna i Mariía, ti ajta arí jáatzaahuj ti'ij huatyéviche'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'ri'ij huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'ájna i José i ti ja'ancuré'vi'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeítjee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitzij jime'. ²⁰ Ti'ij arí jaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan huárinyij, síj pu i ti tajapuá tyí'huiire' jimi huataséjre ti'ij ooj tyácusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Mariía, ji'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Mariía pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, ji'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyéityeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ájna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tijin:

²³ Pá'ri'ij pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin, a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tijin Emanuel.

A'ájna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Ti'ij huájij a'ájna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Mariía. ²⁵ Ajta ti'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Mariía tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS.

2

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'ájna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea, a'ájna ti'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime' a'ájna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacij jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿Jo'nyij je'en a'ájna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti oochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Ti'ij jáamua'reeri' a'ájna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj i tyeítjee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé i maj tyihúa'ijtye' a'íjma i puaríj, ajta a'íjma i maj tyihúa'mua'tyej i tyeítjee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'ájna i Ciríistu'?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'ájna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen,

tì'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua,
muéetzij jimi pu síij eerányesij ti tyu'ta'íjtaj
ajta hua'cha'íij ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íijma i maj jéehua tyo'mua'reej, tí'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'íjna i xú'ra'vej. ⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'ij, ajta siati'ij jáatyoonij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Matì'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'ij. ¹⁰ Matì'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájrupidij u chí'táj, matì'ij mij jaaséj i pá'ri'ij jamuán i náanajra', matì'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapu'éjve'sij, a'íj mu jaatapu'éjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapuaj tíjin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'ijmiejri' maj quee huariá'ciinyej a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cáj mej mij a'áa jo're'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

Matì'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Matì'ij jo'ciinyej a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, síij pu i ti tajapuá tyí'huiire' huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'ítzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, jí'nye a'íjna i Herodes, a'íi pu jahuoonyij i pá'ri'ij tí'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuí' a'íjna i Herodes. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'íjna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tíjin: “A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto.”

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i tí'riij

¹⁶ Tí'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i tí'riij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', matì'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá,

maj jéehua juyiin,

majta jéehua juxaamuijritye'.

A'íi pu a'íin pué'een i Raquel,

tí huá'yiin i juyójmua'

ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej,

jí'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta tí'ij huamuí' a'íjna i Herodes, síij ti tajapuá tyí'huiire' pu huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

²⁰ —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Israel, ji'nye pu'ríj huamuí' a'ájna i ti jaje'catamui'ca'aj mu pá'ri'ij.

²¹ Aj pu'ij ájchej a'ájna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cíj a'ájna a Israel. ²² Ajta i José a'yaa pu tyámua'reeri' ti i Arquelao tyí'ijtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galillea. ²³ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtye chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can.”

3

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'ájna imuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Judea. ² A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin: “Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”

³ A'ájna i Juan, a'íi pu a'íin pué'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

“Tyámua' xu huóo'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij, a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'.”

⁴ Ajta a'ájna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cii ci'macaria'aj, ajta sarátýee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuaaj, néijmi'i mu ajo're'nyej mej mij jáanamuaaj a'íjci i Juan. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, ti'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tijin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huá'íihuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios ti jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu huá'íinyij mej mij i tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee: “Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can”; ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj mati'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej ti'ij a'tíj ti ciyéj eejveechixi'in tyapu'éj jime'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'taajcaa, a'íi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj.

¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaatye'ej siaj sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'ájna i ti yaja've'mej, a'íi pu a'ájna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, ti'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'íi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

¹² A'íi pu arí j'i'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyeríicuj, a'íi pu'ij j'i'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mui'nyij.

Ti'ij i Jesús huái'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Jordán. ¹⁴ Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Ti'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetaráj a jáata', ajta je'en i tajapuá tya'antácuunyi'huaca', ti'quij jaaséej ti japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcui'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antýíhuoj.

4

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' ti'ij ja'antýimue'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'ij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj ti'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan ti'ij júurij já'ra'nyij i tyé'vij, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antýitoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huíire' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij,

ti'ij quee tyi'tíj je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Ti'quij a'íjna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jiríj jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeítyee, ajta a'chu ti va'tíj séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'íjna, tipua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuíire'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáraa a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapuá tyí'huíire' mej mij jaatyáhuíire'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán, a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej,

a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'ájna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj,

a'íi pu jaaséj i tatzárij ti ve'ej,

tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íijma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i síj ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeítýee nye jimi tyísiire'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' mati'ij mij atyojo'púitira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Ti'ij ij té'ej a'yee jo're'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'yan ántyapuaj tijin Santiago ajta i síj a'yan tijin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé,

²² mati'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooríej i jutáataj, mati'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeítýee

(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáaraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tyeítýee i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee síjtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj.

²⁴ A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria, a'íijma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápu'íj tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huotímue'rajma'caa, majta i maj quee rácijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítýee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tíj mu jamuán huacáj a'íjci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaq a'ájna i jiríj japua

¹ Tí'ij huo'séj i tyeítýee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu antyíraj i jiríj japua, tí'quij ooyíxij. Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu ajtyáxiiriaca', ² aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'týej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaq tíjin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi

(Lc. 6:20-23)

³ —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaj i tajapuá ti tyajá'ma'can.

⁴ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritýe', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

⁵ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatýe', ji'nye a'íi mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuéj i ti jime' i Dios tya'tóoratziiri' ti huo'tá'an.

⁶ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

⁸ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

⁹ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tíjin: "Nyiyóojmua'."

¹⁰ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui', ji'nye néijmi'i pu tyihuá'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

¹¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítýee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritýa'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'týeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huire' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'A'yaa xu mua'aj tyí'huire' hua' tzajta' i tyeítýee tí'ij ajta tyí'huire' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta típua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij tí'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyí'tíj huire', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítýee jatziinajyi'can.

¹⁴ 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítýee tí'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' ímuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jiríj jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. ¹⁵ Capu ajta a'tíj cantyíj antyíteeraaj tí'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij tí'ij a' ímuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. ¹⁶ 'A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, siaj sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en i tyeítýee, mej mij jamuaaséj siaj xá'pui' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antýipua'ritýe'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo nusu i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatýe' tzáahuatýi'ra'aj jime', tí'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyí'tíj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i

yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹ A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'ín pué'een i tiquee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tyeítyee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi pu ajta a'ín pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj sequée hua'antymue'tin a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'íimaj i fariseos, a'íjna jime' siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyi'xa'pui' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tijin: "Caxu tyi'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyéviij, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyéviij, a'íi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

²³ 'A'íj pu jin, tipua'aj períj tyi'tíj mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tíj jin ootyá'itzee i axa'aj tyéviij jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itzeen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyéviij, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatá'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ 'Tipua'aj a'tíj muá'anvi'tij i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pui'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'íire', ti'ij ooj muáavi'tij, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'ríij quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íjma jimi muaatátoosij i maj jahuíire', a'íi mu mij mue'tyánasij. ²⁶ A'yaa nu tyi'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' mej quee muí'rátosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácua'aj, a'íj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj tiquee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj mua' jí'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij mua' jí'ij pajta je'en a'ímuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'tij jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tipua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' ímuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tijin: "A'tíj ti na'aj ti ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'tíj jin huarín i íiti' ti séej jamuán huáhu'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti íira'ra'an

pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tij a'íjci íitaj ti huatátuiihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'raaca

³³ 'Siajta a'yan serij tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaa i tahuásimua'ci'ij tijin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástara'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i tajapuá, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i cháanacaj, ji'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jitze ma'can i Jerusalén, ji'nye a'íi pu i chájta'naj a'íjna jitze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jitze ma'can, ji'nye caxu jaayí'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tìpua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzáahuatyí'ra'aj jime', na'riij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzáahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Ji'nye i ti seequéj een, a'íj pu jitze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj tájcha'íire'

(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tijin: "Tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tìpua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tìpua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua' máancaj ⁴¹ Ajta tìpua'aj a'tíj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj ímuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj ímuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tìpua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévi, pajta jájcha'íiria'aj a'íjci i ti muájcha'íire'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviiey hua' japua i maj xá'puí' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye tìpua'aj mua'aj siahuá'xie've'ej a'íjma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huá'jijve' i maj tyi'ticij a'íimaj mu majta a'yan tyityetyúucha'íj. ⁴⁷ Ajta tìpua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'puí' siaricij? Ji'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna ti'íj i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapuá ti já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'puí' ricij

1 'Caxu tyi'táj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítýee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Típua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'táj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre'. 2 A'íj xu jin, siati'ij tyihua'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íi mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítýee tyámua' tyihua'xaj. 3 Pajta muáaj pati'ij huá'huiiria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'ij óojaahuatye', 4 a'yaa paj huárinyij avíitzij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i ti ju' avaaaj, a'íi pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi
(Lc. 11:2-4)

5 'Siatí'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzajta', na'ríij mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítýee tyámua' huojo'sejra. 6 Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chi'táj, pajta tye'tyáanaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricij avíitzij jime', a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

7 'Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyee'yí'tihua'an mati'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tíjti' metenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucaríj ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihua'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran. 8 Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj, ji'nye i siaj jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'táj ti jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. 9 A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijin:

Muáaj, mu paj tataáataj, tajapuá paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaaj.

10 Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' íiyan cháanacaj japua,
a'yájna tí'ij ajta tyí'een i tajapuá.

11 Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

12 Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'pui' huaríj,
a'yájna tya'tí'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'
a'íjma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

13 Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'pui',
sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,
a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

14 'Ji'nye típua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj,
a'íi pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre',
15 ajta típua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íjma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu
ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjna i ja'muavástara' tyi'táj siaj jin quee xá'pui' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

16 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj juxaamuijritye', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítýee jáamua'reej tijin múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj meríj jaamué'tij je'ej ti tyi'táj tyihua'ci'tyij. 17 Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, 18 mej mij quee i tyeítýee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íi pu'uj

a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju' avaaaj, a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huüre' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápu'i'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuaaj jo'tij ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapuá a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipuaaj, jo'tij ajta quee tyi'táj jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tij tyi'táj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyévi

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'íin pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí're'nye' pua'aj rí'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'táj huírria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'táj huírria'aj, jéehua pu huápu'i'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'táj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuüre'en, jí'nye séej pu tyicha'írria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuüre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'ríj siaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuüre'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'táj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríij a'íjci jíme' i siaj tyu'tyóochejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríij a'íjna i siaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'íjna i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'íj pu jin quee tyi'táj huüre' ti a'táj jéehua tyúumua'tziitye'ej, jí'nye capu jaatyáhuüre'ej ti'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸ '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jin tyúumua'tziitye' i siaj tyu'tyóochejtye'en? Cási' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a'ítzitáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. ²⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtye'ej ti'ij mu xúuxu'uj.

³⁰ A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti íjij a'áa já'sejre' jo'tij jo'ítzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'íj xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tijin: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'ríij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtye'sij?"

³² A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti arí jamua'reej tyi'táj ti jamuá'ítziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyí'huóomua'tziitye'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pu'i'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i

tì tyajamuá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej tì ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej tì tyi'tíj tyajá'muaci'tyij.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. ² Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siati'ij mua'aj tyihuo'xíjtyej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'tíj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. ³ ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cii na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tipua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' i ti cii na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee? ⁵ Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'tíj tì jin ootyá'itzee ja'ihuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij tì jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'ij i tzi'cii maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'tíj tyevi'ra' i Dios tì tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuá'uurej, majta je'en jamuatziinajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸ Ji'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna i ti a'yan tyi'tíj tyí'huocaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' síj tì ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej tì tyetyéj jaatátistej i juyój tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰ ¿Na'riij tì cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jí're'nye' tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapua' tì já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyi'jí're'en i siaj jimi jaatáhuoosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tye'ityee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'íjci jime' i puéertaj tì cii antayóhuaj
(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyej i puéertaj jitze tì cii antayóhuaj. Ji'nye a'íjna i puéertaj tì antayóhuaj ajta i juyéj tì ooyóhuaj, a'íi tyihuojó'jipuj, mue'tíj mu mij a'íjna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'íjna i puéertaj, ajta i juyéj tì jamuatá'caa siaj jusén jime' júurij xá'ra'nyij, cii pu antayóhuaj, ajta tyési' tì a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'íj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'tíj tì ciyáara' pué'een
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'íin a'íjma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa mety-ityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' mati'ij i íra'vej i maj tyí'tyacui'caa,

majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ I'ríj siaj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj ricij, ji'nye capu i'ríj ti úuvaj huatatáca'an tzícare'ej jítze, nusu ti i xápua' a'íjna jítze taca'aj i ti tyétzicare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jí're'en, ji'ré'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jí're'en capu ajta ji'ré'nye'en taca'. ¹⁸ A'íjna i ciyéj ti jí're'en, capu i'ríj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jí're'en ji'ré'nye' huatatáca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj ti quee tyi'jí're'en, a'íj mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tye'entyátieeraj. ²⁰ A'yaa pu'ij eenye'que' i'ríj siaj mua'aj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj tyi'tíj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj
(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'íi mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jítze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tijin: "Tavástara', Tavástara', ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jítze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj siájhuii nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'íjci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'A'yaa pu'ij, a'íjna i ti nyanamuaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej ti'ij a'íjna i a'tíj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'íjna i chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'íjna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tij jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'riej.

²⁸ Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij ti tyihuo'ixaaaj, néijmi'i mu i tyeítyee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej ti'ij síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jítze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyéviij tyú'huaaj ti cá'atzaj
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Ti'ij i Jesús acájraa i jiríj jítze, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij síj tyáati' ave're'nye' i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'íjna jime' ti cá'atzaj a'íi pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara' títua'aj mua'ráanajchij pata'aj tynáahuaatye'en.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuariej, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Na'ráanajchij paj huarúj. Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huaríj, ti'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'tamu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tijin papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuiiria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'
(Lc. 7:1-10)

⁵ Tì'ij i Jesús utyájrurij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Capernaúm, s'íj pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', tì'ij tyi'tíj jaatáhuaviij.

⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tyí'cui' a'íjna i ti nyahuiire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'i'ij jajpuéjtzij.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ráanajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'íjna i ti nyahuiire'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'íi pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta típua'aj séej nyetyu'ta'íjtye'en je'ej ti tyi'tíj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Tì'ij i Jesús a'yan tyáanamuaajri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' tì'ij a'íjna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ¹² majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ityij jo'tij jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtzij.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Tì'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'íjna i ti tyí'huiire' a'íjna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, tì'ij a'yan huaríj, aj pu'ij huarúj, tì'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej tì'ij tyihuo'cue'tyej.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Tì'ij huaré'chuxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íi pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítyee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj tì'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, tì'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íi pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'ra'ca'aj, ajta tyojo'tii i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj.”

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huac'ca'an i Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Tì'ij Jesús huo'séj i tyeítyee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij s'íj ti tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ave're'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachu'ijse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'íi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhua'aj pu síij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mui'chítyee.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i Jesús tyácusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo're'nyej, mati'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¡Tavástara', tajapuá huatányuuchij! ¡Tu'ríj atyácu'i'sij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmiejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antynájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'íjna juyéjra' jitze,

²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuaajraa tijin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'ímuáj mue'tíj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entyicua'áaj, ³¹ a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tijin:

—Típua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutyey.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iiráacij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrurij i tuíxuj, mati'ij mij a'íimaj i tuíxuj jo'huáchajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i atyájcuii.

³³ Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'íi mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'ruuj a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. ³⁴ Mati'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

*Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj**(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)*

¹ Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacíj után pujmua', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'íin jó'catyii. ² Aj mu mij séecan a'táj aje're'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj pu japua áan újca'tyii i utáatzij a'íjna i a'táj, ti'ij Jesús huo'séj a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tijin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta'? ⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij jáamua'reej tijin a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, ti'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeítyee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyí'táj huaríj, a'íi mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinyij i tyeítyee.

*Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo**(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)*

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, ti'quij a'yee jo're'nyej ti'ij ij a'íj huaséj i a'táj ti a'yan ántyapuaaj tijin Mateo, a'úu pu je'rácatyii u chí'táj maj tzajta' huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, ti'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Mateo ja'chej, ti'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeyijve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, mati'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, mati'ij jaaséej je'ej ti rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee?

¹² Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo're'nyinyii i ti tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyí'huóomua'tyej a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, canu jaxie've' siaj tyí'táj tyí'tuiiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj quee xá'pu' ricíj.

*A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en**(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)*

14 A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—It'yáj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huací'ij?

15 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, tipua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj ti huatyényeichaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

16 'Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cíixurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cíixurij ti jájcuaj, ji'nye a'íi pu i cíixurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. 17 Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'ríihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyi' jájcuaj.

*A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)*

18 Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij síj jimi ave're'nyej, a'íi pu a'ín pué'eenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuarie'en, a'íi pu huatájuuritaj.

19 Jesús pu ájchej, ti'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj. 20 Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. 21 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: “Tipua'aj a'íj na'ajtamuarie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij.” 22 Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeriaca' ti'ij jaaséj i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

23 Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huoséj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinyaca'aj, 24 a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Xií'ráciinyij a'yújna, ji'nye capu muí'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', 25 ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tíj jo'ojcá'aj a'íjna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. 26 Ti'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyi'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaj i maj arácucu'un

27 Ti'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijíhuaj tijin:

—Tá'ancu'vaxi' it'yájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'íjci i David.

28 Ti'ij Jesús utyájrurij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jüise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmuejri' tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuó'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'ríi'riaajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyéviij aje're'nyijtye ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'íj pu jin quee tyo'ríi'riaajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj, ti'quij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítýee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'náj a'yan tyi'tíj tyu'séj iiye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej ti'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítýee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cii mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i ti quee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶ Ti'ij huo'séj i tyeítýee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta jux-aamuíjritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xii ti quee a'tíj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítýee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' ti'ij hua're'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej (Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítýee, ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i ti quee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antyíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaaj tijin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaaj tijin Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, ³ ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'ijjva'ca'aj a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta a'íjci i Santiago, a'ín ti jayjóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íjma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'ín pué'een i ti avíitziij jin tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huac'ij maj jaariá'xaj i Dios nyuucaaj (Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Caxu a'áa jo're'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'íjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'íjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuuj, siajta tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, siajta huo'tamuá'uritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua'tzajta' séejre' i tyeítyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹ Caxu siajta tyi'táj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puí' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siatí'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íj xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹² Siatí'ij u'tyájrutyey u chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³ Tipua'aj tyámua' naa metyajamuaatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj serij tyihuo'tatyójtjej, na'ríij mequee tyámua' tyajamuaatyéjeje caxu mua'aj tyi'táj jo'riésij. ¹⁴ Ajta tipua'aj mequee jamuaataxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iiráciinyey i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'íimaj i tyeítyee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'íjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tijin Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'táj jin tya'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuaata'ityij ti'ij cánya'xii hua' tza-jta' i tyeítyee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin tyámua' metyityoomuámua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i cú'cu'isee. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íimaj jamuaatyávaxi'in, ¹⁸ majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'ríij a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyí'huiire' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'ríij tyi'táj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, ji'nye ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'íj xu jin quee mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'íimaj i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íimaj i hua'yojmua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiría'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'íjna i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj

já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiye'tzín iiráciinyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'ciinyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siati'ij siooj yajó'juhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'íimaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i ti jahuiire'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'íjna i ti tyí'huire', che' a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij a'íjna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu merij jaatamua'aj a'íjci i ti aja'chej tíjin: "Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyi mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatziinya'aj
(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeítyee. Ji'nye je'ej maj tyi'tíj jin ricij aviítzij jime', a'íi pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tíj tyi' avaa' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'tíj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj aviítzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu imuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítyee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antypuá'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij síj mui'nyij i pína'aj típua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj síj ajta síj. ³¹ A'íj xu jin quee tyi'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Típua'aj a'tíj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítyee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimi i nyavástara' tajapuá ti já'sejre' ti a'íin xá'puí' huaríj, ³³ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítyee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyi'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ A'íj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jaatyéno'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'íi mu majta huatónyo'si'tye'ej, ³⁶ a'íj mu jin tyuucha'íire'ej muá'ju'un i jutyétyeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyéviijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyó'j ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyéviijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'íjna i tiquee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítyee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríij típua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyéviijtye' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ixaatye', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuaty'e'
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéeeje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéeeje i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴¹ Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéeeje a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. ⁴² Ajta a'tíj ti na'aj ti cíi i jájtyij tyaatá'an i séej i tyéviij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti a'íin ajta tyi'tíj ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huojota'ítyaca' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj
(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo're'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'tyiej ajta tyihuó'ixaaty'e'en i tyeítyee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ítyaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'íin pué'eenye' i Ciriístu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaaty'e'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵ Siata'aj jaaté'exaaty'e'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácxu'e'ejma'caa meríj iityanamuaárajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácu'i'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios. ⁶ Che' huatootyamua've'en a'íjna i a'tíj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.

⁷ Matí'ij a'íimaj jo'cáj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaaty'e'en i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj? ¿Nyiquij i huínyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij? ⁸ Na'ríj sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'tíj sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síij ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuó'ixaaty'e'en.

¹⁰ Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej huata'ítyij ti anaquéej huama'aj ja'mej ti'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.

¹² 'Ti'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je're'nyej, tyeítyee mu jéehua tyi'tyese' mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa

mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en tajapua' ti tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan, ¹⁴ ajta tipua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapua'aj tijin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj ityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamua'aj.

¹⁶ '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeítyee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'riij i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin: ¹⁷ "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyey; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri." ¹⁸ Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'íin yan uvé'nyej i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca', ti'quee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tijin huápu'i'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. Ajta a'íjna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yí'tin, a'íi pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tyajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóoche'j ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'íijma i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

²¹ —Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'che'j. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'che'j. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íi mu meríj tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomuajtye' ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapua' ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huá'nyijche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muárie'j ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' ijíj. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij a'ájna tyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íijma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en

(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapua', pajta íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ranajchaca'.

²⁷ 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'íjna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyey je'ej nyaj een, sulu a'íi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyey i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyey, majta a'íimaj

i maj a'yan tyina'ráanajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'íjci jime' i siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' siaj néijmi'i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyey, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muárie'rij siaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

12

Mati'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyerícuuj ti anty-imuée'ye'ejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájna imuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyerícuuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzíj. ² Majta i fariseos, mati'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurupij u tyeyúuj tzajta', i ti chí'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en jáacua'j a'íjci i páan i maj Dios huatámu'verij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacua'j, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaríj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'jívvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti síj ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'ájna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujímua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj.” Típua'aj seyo'itée xá'ra'nyiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íjma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, ti'quij a'úun jo'tyájrurupij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu síj jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íi mu jahuoca'aj je'ej maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquij i'rij tyej tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj a'tíj séej cánya'aj tyíciitzi, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun a'ájna mati'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej ti'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyé'vij pu jéetze' tyí'huíire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'rij ti a'tíj tyi'tíj jin xá'pui' huárinyij a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'íjna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa tí'ij i síij i muáca'ra'an. ¹⁴ Mati'ij mij iiráacij a'íimaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti síij anaquéej tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'pu'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeítýee jamuán jo'cáj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyihuá'ijmuejracaj maj quee jéjrista' jaxajta a'táj ti puíríci. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ráj tí'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj ímuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jítze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuíire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'táj je'ej tyí'jéeej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamuajran ti tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jítze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápu'i'ij jaapuéjtzitarej, capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue',

sulu a'íi pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

²¹ Majta i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'ijchó've'.

Mati'ij i Jesús jítze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Mati'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríiriajca'aj a'íjna i a'táj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij ij atányeerica', ajta tyo'ríiriaaj ja'raa. ²³ Néijmi'i mu i tyeítýee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'ihuo'racaj tíjin:

—¿Nyiquij a'múu a'íin pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos mati'ij a'yan tyihuó'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'mújna mu a'táj Beelzebú pu jítze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáaciinyej, a'íi mu huatónyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríij i maj séej chájtana'aj jítze aja'chej nusu i tyeítýeristyamua'me'en síij i a'táj, a'yan majta jé'ta' tyityáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritye'en i jutyéityeristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootajú',

¿jí'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷ A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jítze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ti pua'aj a'yan tyí'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íimaj i ja'muaxa'aj tyeítýee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritye'en? A'íimaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'pu'i' ricij a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij tyí'nyaxajtzi'.

²⁸ Jí'nye nyáaj nu a'íjci jítze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ ¿Jí'nye tyí'rij ti náhua'rij utyájrutyey jo'tij ja'chej i a'táj ti uhuájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Jí'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij tí'ij utyájrutyey jo'tij ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'íjna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítyee tyísiire' nye jimi, a'íi pu huojo'cuí'naj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'itzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj tipua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

³³ 'Tipua'aj jiré'nye'en i ciyéj, jiré'nye'en pu ajta tajcaa, ajta tipua'aj quee jiré'nye'en i ciyéj capu jiré'nye'en tajcaa, jinye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyí'tíj ti ciyáara' pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanyej i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Jinye tyí'rij siaj tyí'tíj huataxáj ti xá'pui' tipua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Jinye je'ej ti síj tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévíj ti tyámua' een jiré'nye'en pu tyí'xaj, jinye a'íi pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévíj ti je'ej pua'aj een, a'íi pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, jinye a'íi pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyí'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Jinye Dios pu a'íjna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej tipua'aj muáahuire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítyee a'yan tyá'huoo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyí'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyí'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyí'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru'j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Jinye a'yájna tí'ij i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'tyee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáani'jcu, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chuéj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixí'ij a'ájna xicáara' tí'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'íntari'tze'en mua'ajmaj, jinye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahua'j i Dios jimi matí'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyí'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'íjna i íiti' ti jájcuaj ímuáj tyí'íjtaca'aj yúutyej pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, matí'ij huá'xijtye'ej i tyeítyee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'íntari'tze'en, jinye a'íi pu a' ímuáj jo've'mej tí'ij jáanamua'j a'íjci i Salomón i ti jéehua huápui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyí'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Tipua'aj síj i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévíj tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tíj jo'huáchij tí'ij huóoso'pe'en, ajta tí'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'riá'mua'sij tíjin: ⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." Tí'ij ajo're'nye'j, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tíj, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej

ti'ij chi'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévi'j tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyévi'j quee ti'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

*A'íjna i náanajra' majta i ihuámua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuámua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij síij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuámua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyíj a'íin maj pué'een i nye'ihuámua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacíj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuámua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tíj tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyináana, majta nye'ihuámua'.

13

*A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)*

¹ A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij ti'quij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan tijin:

—A'tíj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiyé'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj ti'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta ti'ij eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.

⁷ 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa i tzícare'ej tzajta', ti'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'íi pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu jin quee huáciiriaca'.

⁸ 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, ti'quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síij ajta síij.

⁹ 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

*Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúucarij jime'
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Aj mu mij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tij a'ín tyejé'ijtaj, majta i séecan capu huái'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i ti cíi tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i ti quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'íi mu atanyéjnye', ajta camu tyi'tíj séej, majta mu iityanamuaárajmee, majta quee tyi'tíj namuaj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'ju'un,
nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tíj séjran.

¹⁵ Ji'nye a'íi mu quee tyámua' metyityoomuámua're',
camu iityanamuaárajmee,
a'íi mu majta quee atanyéjnye',
mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,
ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en,
nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuaárajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj i maj tyi'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj seríj tyi'tíj tyi'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaj nyej jimi, ajta camu jáanamuajri'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa (Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamuajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamuajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huái'riitye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'ríj séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa jo'tij jo'tzicare'ej tzajta', a'íi pu a'yan een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'íjna jime' je'ej ti tye'mej íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'íi pu'ij huá'cuanamuaj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa ti i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'íjna ímue'rij ti huá'iriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríj huéecatyej ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyerícuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síj pu ajo're'nyej

tì jájcha'íire' a'íjci i tí chuéj tyícha'íj, tí'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'íj tí'íj ajnyéj a'íjna i tyeríicuj ajta je'en íjmuéya'xíj, aj mu mij jáamua'reeri' tí ajta síj huáviviíhuaca' i ímue'rij, jí'nye capu íjmuéya'xíj a'íjna i tu'píj. ²⁷ Matí'íj mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i tí chuéj tyícha'íj a'yaa mu tíjin: "Tavástara', nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij tí jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyíj ja'ajnyéj a'íjna i tu'píj?" ²⁸ Aj pu'íj a'íjna i tí chuéj tyícha'íj a'yan tyíhuo'té'exaa'íj tíjin: "Síj tí nyéjcha'íire' pu jaahuástej." Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin: "¿Nyi mua'ránajchíj tyaj ujó'ju'un tyej tyíj je'e'jcuuxíj a'íjci i tu'píj?"

²⁹ 'Aj pu'íj a'yan tyu'tanyúj tíjin: "Capu juxie've' síj jaaría'cutaj a'íjci i tu'píj, jí'nye típua'aj seríj je'e'jcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxísíj a'íjna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' tí'íj néijmí'i huahuóse'en 'asta quee atyojo'r'é'nyej nyatí'íj tye'entyiá'síj, aj nu nyíj huó'ta'íjtye'síj i maj tyí'muíjhuacaa mej mij anaquéj je'e'jcuuxíj a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyá'í'ca'xí'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosíj a'íjci i tyeríicuj u chí'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa."

I játza'ra'an i mostáasaj
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huó'té'exaa a'yaa pu tíjin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jími tí'íj tu'píj tyí'táj tí a'yan ántyapua'íj tíjin mostáasaj, a'tíj tí jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tíj tyaja'tachuéj. ³² A'íjna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' tí'íj i tí jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta tí'íj huahuóse'en, jéetze' pu uhua'tí'íj ja'mej quee séecan i tu'píj íiye'ej tí séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhua'tí'íj ja'mej tí'íj cíyéj, aj mu mij pína'see ave'r'é'nyesíj mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'itye'en i cíyáara' jíjze.

A'íjna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzíj
(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huó'té'exaa a'yaa pu tíjin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jími tí'íj a'íjna i levaduura'íj, i íiti' tí huéecaj mediidaj atyá'íjraj i aríinaj, aj pu'íj jajcuéjtzitaca' levaduura'íj jamuán, ajta i levaduura'íj, a'íi pu néijmí'i tzajta' huanyá'í'íj i cuéjtzíj.

Je'ej tí een jíme' i Jesús tyíhuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jíme'
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmí'i a'yan tyíhuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jíme' i tye'ítyee, capu tyí'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huo'it'éerican jíme'. ³⁵ A'yaa pu huaríj tí'íj aróo'astej je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i tí tyí'xajtaca'aj i Dios jíjze ma'can tí a'yan tíjin:

Séej nu nyúucarij jíj tyíhuo'té'exaatye'ej,
Nyáaj nu a'íj huó'té'exaatye'ej i tí aviitzi'huaca'aj,
tí'íj na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyeríicuj

³⁶ Aj pu'íj i Jesús huó'tatyóotyee'íj eerájraa i tye'ítyee jími, tí'quij chí'táj utyá'íjrupíj, a'úu mu mij ajtyá'í'riaca' i maj jamuán huacíj, matí'íj mij jaatáhuaviiri' tí huó'té'exaatye'en je'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí jaxaj i tu'píj tí quee tyí'táj huíire' tí ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'íj Jesús a'yan tyíhuo'té'exaa'íj tíjin:

—A'íjna i tí jaahuástej i ímue'rij tí jí're'en, nyáaj nu a'íin pu'é'een i nyaj nyajta tyévíj jíjze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'íjna i tasáahua, a'íi pu a'íin pu'é'een i cháanacaj.

A'íjna i ímue'rij ti jí're'en a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huiire' i Dios jimi, ajta a'íjna i tu'píj, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítysteristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'íjna i ti jájcha'iire' a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitzán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyí'huiire' u tajapuá. ⁴⁰ A'yájna mati'ij i tu'píj tyé'ejuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojo'ta'ítij i maj tajapuá tyí'huiire' mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítjee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'ij i xicáj a'ájna jo'tij i hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamua'arajmee, miche' tyámua' tyáanamuj.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een ti'ij i tyi'tíj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'tíj pu jáatyoy aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'ij aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

⁴⁵ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tíj ti tyí'to'raaca ti jo'cha'can ti'ij jáahuonyij tyi'tíj peerla ti naa een, ⁴⁶ ti'ij séej huátyoy ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa ti'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca

⁴⁷ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ti'ij a'íjna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca, mati'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpua i hue'tyéé. ⁴⁸ Mati'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, mati'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, mati'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huiire' u tajapuá a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tyeítjee mej je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pu'i' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojo'cáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj sáij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuó'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin ti'ij a'tíj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráati'ijcij a'íjci i ti tyí'jajcua ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ti'ij Jesús ja'antypua'rij ti tyihuá'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej hua' tyeyúuj tzajta'. Majta i tyeítjee i maj jáanamujri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'ín náanajra' i María? ¿Nyiquee a'ín pué'een i hua' ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úucaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna i mua'tziiria'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tyeítýee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'íjna i rey Herodes, i ti tyí'íjtaca'aj a'ájna Galileea, a'í pu tyú'namuajri' je'ej ti tyí'tíj uuriajca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jimi tyí'huíria'ca'aj tijin:

—A'í pu a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, a'í pu huatájuuriaca'. A'í pu jin jaayí'tin ti'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'íjna i Herodes, a'í pu anaquéj jaatyévi'racaa'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'íjna i Felipe a'í pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Herodes tijin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamuí'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, ji'nye a'í pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'ín pué'eenye'ej síj ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'íjna i Herodes, a'íjna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéenye'en jusíj hua' jíisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'í pu jin tya'tóoratziiri' junyúucaa jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyí'tíj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'íjna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'racaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'í mu majta jáanamuajri' ti tyu'tá' i junyúucaa, a'í pu jin tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'.

¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ítyaca' mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyánami' a'íjna i Juan mej mij ji'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ mati'ij mij ya'rí'tyej a'íjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'íjna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'í mu ave're'nyej mati'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaaaj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' tijin meejé'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíj jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyí'tij. Majta i tyeítýee, a'í mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'í mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij ju'icán

jaatavén. ¹⁴ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej i tyeítýee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Ti'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj tyéchumua'rij, ajta capu a'tíj ya' ja'chej iiye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'ijna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyícha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'íj maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Ti'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyé, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaa', ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj huo'ráai'pu'tyej i tyeítýee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sii i páan ti avá'itzee, majta i hue'tyé, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vá'jistixij i sicírij a'íjci jime' i ti tya'vá'itzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úucua majta i ti'ríj camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáaraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáciinyej i báarcuj jitze mej mij antáciinyej után jitze pujmua', mej mij a'íin anaquéj a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee ti'ij hua're'ityixi'in i tyeítýee. ²³ Ti'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusíj antýiráj i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Ti'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusíj jo'tyávaaca'aj, ²⁴ ajta a'ijna i báarcuj pu'ríj a' imuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. ²⁵ Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶ Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj jamuán huacíj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejíihuaajraa tijin:

—Tyi'tíj pu pué'een ti tyú'muaritye'.

²⁷ Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tìpua'aj muáaj a'íin papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, ti'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰ Ti'ij jaaséj ti ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jijhuaca' tijin:

—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.

³¹ Ti'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

³² Mati'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj. ³³ Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'íi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj ji're'can jime' a'íin pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuo'huua a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mr. 6:53-56)

³⁴ Mati'ij antacíj, aj mu mij eetacíj i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Genesaret. ³⁵ Majta i tyeítýee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo're'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, ³⁶ jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuariej néijmi'i mu huarúj.

15

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)

¹ Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze ave're'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj”, ajta a'yan tíjin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'tíj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'ríj i junáanaj.”

⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'puí' tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'tíj tyí'cha'íj, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejritej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'tíj tyí'cha'íj i nyaj jin jamuaatáhuire'en”, ⁶ ajta a'tíj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'tíj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo.

⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

⁸ A'íimaj i tyeítýee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'tíj huire' tipua'aj manaatyáanajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj, ajta i maj jin tyí'ijta jujímua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tyeítýee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyámua' xu naa tyáanamua'aj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi'tíj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tipua'aj a'tíj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'íj pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'ij jáanamua'ajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyi'tíj tina'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íj pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íj mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta tipua'aj síj ta'rácun ja'naví'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzij jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Taaté'exaatye' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

16 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? 17 ¿Nyi sequée yó'itej tijn néijmi'i a'íjna i ti tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixi'ij i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara'an jitze iiráamej? 18 Ajta a'íjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyévij. 19 Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tzíira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, tipua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítsee. 20 Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyévij, ajta a'íjna i ti quee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'táj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síj ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mr. 7:24-30)

21 Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Sidón. 22 Aj pu'ij síj ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíihuaj tijn:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

23 Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacíj jimi ave're'nyej, matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijn:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.

24 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Dios pu nyojo'ta'ítaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin matí'ij cánya'xií maj jó'vej.

25 Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', naatáhuire'.

26 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capu a'yan tyí'xa'puí'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i ti'ríij tyej tyij i tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

27 Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cáij a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyij i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihuá'ijtye'.

28 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

29 Aj pu'ij Jesús jó'raa ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jiríj jitze, a'áan pu jo'tayíxij.

30 Jéehua mu majta i tyeítsee jamuán antyicíj. A'íijma mu huávi'tisima'aj i maj quee ji're'nye'ej i ju'íicaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancurií'réejmee, majta i maj quee ji're'nye'ej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'íi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. 31 A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeítsee matí'ij huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancurií'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee rácíjci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee ji're'nye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeítsee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i tyétyacaa i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej
(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íjma i tyeítjee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi'táj tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cíxi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáa'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan ti'ij néijmi'caa huáci'tyij i tyeítjee, a'yájna jo'tij quee a'táj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cíi caa i hue'tyé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeítjee maj oorá'sej a chóota', ³⁶ ti'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyé, ajta ti'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ráa'pu'uj i maj jamuán huacáj, majta a'íimaj a'íj mu huarái'pu'tyeej i tyeítjee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajúj'xaj, majta je'en i maj jamuán huacáj, a'íi mu jaariá'sii a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij, arahua'puácaa sicii mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íjma huatye'itej i úucaa majta i ti'ríj. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua're'ityixij i tyeítjee, ti'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'íimaj i fariseos majta i saduceos, a'íi mu jaatáhuaviiri' ti Jesús tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje're'nyej jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ² Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ti'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye'”; ³ na'ríj quee ti'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Íjij mu huatyéviij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyeeyí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'táj rinyij jútye', ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'táj ijij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítjee siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'táj jamuaataséjratye'sij, sulu a'íi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej ti tyáaruaj a'íjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahujo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihua'mua'tyeej a'íimaj i fariseos
(Mr. 8:14-21)

⁵ Mati'ij antacáj után jitze pujmua' a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráa'pui'in i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'íjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujímua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rípuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicií eerájraa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jime' i ti anxívica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicíríj jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa i tyeítyee a'íjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjci i maj jin tyí'xaj a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'íj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'íin a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'íimaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'íin pué'een i Dios ti ja'antyhuj
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tíj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin a'íin paj pué'een i Jeremías, nusu síj ti i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyí'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

¹⁶ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'íjci i Jonás, ji'nye capu a'tíj muaaté'exaa ijye'ej cháanacaj japua, sulu a'íjna i nyavástara' ti tajapuá já'sejre' a'íi pu muaaté'exaa. ¹⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tijin tyetyéj, a'íjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'ríitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'íj jin antyúumua'reej mej mij huácuí'nyij i tyeítyee. ¹⁹ Nyáaj nu muaatá'sij paj a'íjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, tipua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapuá, ajta tipua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj quee a'tíj ixaatye'ej ti a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyhuj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj

jitze huatájuuritaj. ²² Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej ti jaijtyá'xi'in a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

²³ Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'íjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antiyú'nyi' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej ti i Dios tyí'sej, sulu je'ej maj i tye'ityee metyityoonyéjnye'.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyí'tyese' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mu'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'íjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej.

²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhu'i'rii i tyévi'j típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyévi'j ti'ij quee huámui'nyij?

²⁷ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca', a'íi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapúa' tyí'hui're', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyú'uj, a'íi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'íjci i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jüsa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, típua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síj a'íjci i Moisés, ajta síj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antiyíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacáj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzínnya'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xá'ajhuixi', caxu tyí'tziinye'ej.

⁸ Ajta mati'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusíj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Mati'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéej pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéej ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítyee ja'tyúusiiria'ca'aj, síj pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'racaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua'vé'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese'vé'vi'tíj mu tyamuéej.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarij, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

¹⁹ Mati'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cii siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyí'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: “Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Mati'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyeyúuj tzajta'

²⁴ Ti'ij i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyeyijve' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuíre'sij i tyeyúuj tzajta'?

²⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ji'nyi'ijta tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chi'táj, capu eexúj tyi'táj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéej a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquíj mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íijma mejijve' i juyójmua' ca' a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtje'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquéej jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj jéetze' juxie've' i Dios jimi síij ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'ij Jesús séej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequée a'yan huárinyij mati'ij i ti'rúij, caxu a'náj utyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁴ A'íjna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi pu a'íin pu'éen i tiquee tyi'táj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íij ti'ij a'íjna i pá'ri'ij. ⁵ Ajta a'íjna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'ri'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pua'aj a'táj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'A'táj tina'aj ti tye'entyí'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahui'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pua'aj tyi'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'táj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íijma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ 'A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhu'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'riij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'riij hua'puácaa jin i a' íicaj a'áa mamojóorienyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhu'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puácaa ajri'sij mati'ij a'áa mojóorieenyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Caxu je'ej pua'aj huojo'sejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huúire' u tajapuá a'íi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunij a'íjma i maj jó'vej.

¹² '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Típua'aj a'tíj anxityej pua'mácan tyíya'muaj i cánya'xii ajta je'en séej jo'rieenij, ¿nyi quee a'áa huojo'tyáhuuítie'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej ti'ij jaariá'huoonyij a'íjci i ti jó'vej? ¹³ Ajta típua'aj jáatyoonij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojo'tyáhuuítia'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti síj jó'vetyij ti cíleen ti'ij a'ájna i pá'ri'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ 'Típua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujímua'aj xu tyámua' naa tyí'huó'ixaatye'en i ti jin ootyá'itze a'jimi. Típua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tij siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij.

¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej típua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta típua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj jus'rii, típua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íjma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij síj ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríj mati'ij a'íimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tyi'tíj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'ájna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ 'A'íj nu já'mua'ixaatye', típua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéicaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íyan i cháanacaj japua siaj sij a'ájna jin huatyényuunij, a'ájna i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueeicaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íjma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' típua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéicatyej japan tamuáamuata' japan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

²³ 'A'íj pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íimaj i maj jahuúiria'ca'aj. ²⁴ Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'ájna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyí'toova'ca'aj i ti jin tyaanáchitye'en, a'íj pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'ríj majta néijmi'i i ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'ájna jin tyaanáchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijin: "Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'íire'." ²⁷ Ajta a'ájna i ti jajijve', a'íi pu ja'ancu'vaxij, a'íj pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti

tyé'cha'íria'ca'aj ti'quij jaatátoj. ²⁸ Ti'ij iirájraa a'íjna i ti jahuiire', aj pu'ij séej huátyoj ti cá tyé'cha'íria'ca'aj. A'í pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajví', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé tijin: “Tyinaanájchitye' i paj tyiná'cha'íire'.” ²⁹ Aj pu'ij tyítunutaca' a'íjna i ti ajta jahuiiria'ca'aj a'íjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tijin: “Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en.” ³⁰ Ajta a'íjna i síij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáana'j 'asta na'aj quee tyaanáchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. ³¹ Majta i séecan i maj jahuiire' a'íjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, capu xá'pui' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'táj huaríj. ³² Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjci i ti jahuiire', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj huápu'ij je'ej pua'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'íria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaanáhuaviiri'.” ³³ A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyé'vij ti nyéetzij nyahuiire' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij.” ³⁴ Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáana'j 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj.

³⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuatyira'aj jime'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i maj tóoto'raj
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ² Jéehua mu tyeítyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

³ Aj mu mij séecan i fariseos aje'ré'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'táj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'táj jaatátoonyij i ju'íij cha'na'aj tyi'táj jime'?

⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeítyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íij jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij síij na'aj i tyé'vij.” ⁶ A'yaa pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu síij mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyanajchityej.

⁷ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'táj ju'íij yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'táj ti jin jaatátoj?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'táj i ju'íij i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatátoj i ju'íij, ji'nye capu tyi'táj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'ij i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'táj jaatátoonyij i ju'íij, ajta i íira'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'í pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatátoj.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'íijma jimi i maj nyejnye'i'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'i'chej.

11 Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'íi mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. 12 A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'íi mu huóoxa'pui'intarej jujímua'aj mej mij tye'entyájrutyej i Dios jimi. A'táj ti jaayí'tin ti'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtoo i ti'rúj

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Majta séecan ti'rúj ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'íjma i maj ahuojóovi'ticaria'aj. 14 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Siahuo'tá' maj mu ti'rúj mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íjma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rúj.

15 Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'íjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Síj pu tyamuéej aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinyij ti'ij a'íjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

17 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna petyí'nye'ihuo' tyi'táj ti xá'pui'? Síj pu'uj a'íin pué'een i ti xá'pui' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

18 Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'táj hue'tzij taavijria'aj, 19 pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeítýee a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

20 Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Néijmi'i nu nyerij a'íjna jin a'yan huaráj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'itziitye'?

21 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ti pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rián i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

22 Ti'ij a'íjna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

23 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j a'íjma i maj jamuán huacáj tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti tyámua' tyí'muarie'rij ti síj ti chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyej u tajapuá. 24 A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyej pí'se'ej jitze ti anácun, quee ti i chíjtyaanyi' utyájrutyej jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

25 Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacáj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijn:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quij huiire'en?

26 Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íjma jimi i tyeítýee tyámua' pu tyí'tyesí', ajta i Dios jimi capu tyésí'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Itýáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tí'ij a'ájna i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' acáyixi'ín i ipuárij jitze huápui'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huací'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jitze tí tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítýee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xij i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzij naatyáhuire'en, típua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'ríij i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríij i juyójmua', nusu i juchuéj tí japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jaci'tyij tí'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta ijíij maj mue'tíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj ijíij a'ín pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, tí'ij a'ájna i a'tíj tí úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muárie'en jo'tíj tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'intari'ri' tí a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tí'quij huo'ta'ítyaca' maj jó'ci'nyej jo'tíj ja'huiityí' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'tíj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'tíj muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu tí a'yan tya'ráanajchi.” Matí'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'tíj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríixpuaj, ajtáhua'aj tí'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin: “¿Ji'nye een jin sia'yan huatyuj tí'ij na'aj íiya' imuáj?” ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin: “Capu a'tíj ma' tajá'inyej.” A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

⁸ Tí'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i tí tyihuá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo're'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo're'nyej.” ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje're'nyej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Tí'quij ta'ij a'íjma huací'ij maj tyí'huónajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj tí jéetze' tyihuá'najchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, jí'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'huónajchi séej túmii jime'. ¹¹ Matí'ij tyí'huónaachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i tí tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin: “A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij patí'ij itýájma, tyajta itýáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiriaca'.” ¹³ Ajta a'ájna i tí ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa i tí anaquéej huatyóochej tíjin:

“Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucacaj jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'? ¹⁴ Ma'cuíj ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Típua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i ti a'tzáaj imuáj huatyóochej ti'ij arí aancárutyij i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?” ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj ijíj a'íin pué'een i maj uvé'tyajtj, a'íi mu anára'sij, majta i maj ijíj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéecaj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'íi pu jujíme' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo're'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyí'tj tyu'táhuoo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'íi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' ti'ij tyí'tj jaatáhuaviij. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'tj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' ti'ij síj ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i síj ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tijin:

—Caxu jamua'reej tyí'tj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijta'.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta ti'ij síj ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríj nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antyíhuoj.

²⁴ Mati'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujri', jéehua mu hu-atanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta úyan cháanacaj japua, ca'nyéjrij mu jin tyihua'íjtye' i tyeítyee, majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu tyihua'íjtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'íin pué'eenye' i ti ca'nyéjrij jin tyí'ijtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij, ti'ij mui'caa huáhuire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Mati'ij a'íimaj iirácij a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeítýee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, mati'ij jáanamujri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeítýee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmiejri' mej mij hu-
atyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yaa mu tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, ti'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'táj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'j'i'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, mati'ij mij atanyéenye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'cáj.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'ixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tij ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huacáj, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Típua'aj a'táj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tijin tavástara' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyijtá yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tijin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'íjna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een síj i maj japuan tyí'ti'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', mati'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij. ⁸ Majta i tyeítýee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeeyíjhuasime'ej tijin:

—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tii'rátóonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapua' já'sejre'.

¹⁰ Ti'ij i Jesús utyájrurij i Jerusalén, néijmi'i mu i tyeítýee tyúu'itziityej, majta mue'táj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

¹¹ Majta i tyeítýee, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'múu pu a'ín pué'een i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájuarej i tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Aj pu'ij Jesús utyájrurij i tyeyúuj tzajta' ti'quij hui'rámuarij néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xij a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj, ajta tyihua'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, ¹³ a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “I nye chi'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijin chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi.” Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chi'ij ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jó'ava'tacaa.

¹⁴ Majta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj arácucu'un majta i maj quee ráci'ci'nyive', aj pu'ij a'ín tyihuo'huaa. ¹⁵ Ajta mati'ij i maj puaarij tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, mati'ij a'íimaj jaaséj ti i Jesús tyihuo'huaa, majta huó'namuajri' maj i ti'rúij a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin: “Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyínyu'cacuca', ¹⁶ a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu ti'rúij?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ji'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti tyé'yu'si'? A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuiicaj i ti'rúij,

majta i unyáaque'see,

a'íj mu jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'rúij i'cuataca'aj a'ájna i Jesús.

¹⁹ Aj pu'ij xápua' huaséj ti aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'ájna i xápua'. ²⁰ Majta i maj Jesús jamuán huacij, mati'ij jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' jiyé'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej je'ej siaj tyi'tij tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, siajta quee a'íj siana'aj huayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan jáa'uurej a'mújcij mu xápua' nyati'ij nyerij jáaruuj, Sulu siajta xu jaayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan tyaata'ijtye'en a'mújcij mu jirij tijin: “Tyíchesij, atyájra' a'jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²² Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'ájna i ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj i tye'ityee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaarij tyí'ijtye', majta i huásij, a'íi mu aje're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'íjna jin mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'íjna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan tí'ij huó'íiraj i tyeítýee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapuá Dios ti já'sejre', ca' íiyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tyeítýee? Matí'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujímua'aj, a'yaa mu tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ítýaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'sij tijin: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?” ²⁶ Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítýaca', ji'nye tyahuá'tziinye' i tyeítýee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jime' i nyúucarij? A'tíj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaaj tijin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyojo'muárie'en ijíj jó'nyaj úuvaj jo'huástej.” ²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tijin: “Canu jó'yi'muij.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej tí'ij tyojo'muárie'en. ³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo're'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'tyejijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye tí'ij i Juan mujo've'mej tí'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinyij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'jijve' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siati'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamujri' a'íjci i nyúucarij: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyej jime', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' tí'ij japuan uJVáaj hua'íxie're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuég mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuég japua. ³⁴ Tí'ij tya'rá'aj matí'ij pua'aj jaju'racaa a'íjci i úuvaj, séecan pu huata'ítýaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhoojo'táhuavii a'chu ti jací'tyij a'íjci i ti tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuég maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íijma i maj huata'ítýi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyej jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuég séecan pu ajtáhua'aj huata'ítýaca', mu'rij jéetze' mui'caa, majta i chuég maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íijma i maj huata'íjtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyó j huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: "A'íj mu xaa ántzaahuaty'e'sij i nyiyóoj." ³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaseej a'íjci i yójra', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij." ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', mati'ij mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ajta a'yájna ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij ti'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívje i yu'xarij jítze? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

Tavástará' pu a'yan jáaruuj,

a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ráanajchi. ⁴⁴ Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, tipua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta tipua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyéviij. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaarij majta i fariseos, mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyí'xajta'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyeetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tyeítyee, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti Dios jítze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeichéj

¹ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijin:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'íjna jimi i rey ti tyu'yé'estej a'íjci jime' ti i yójra' huatyényeichaca'. ³ A'íjma pu huata'ítyaca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhuojo'tájeevej a'íjma i ti arí huo'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'ciinyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

⁴ 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ítyaca', a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tijin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatyee i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." ⁵ Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síj a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij. ⁷ Aj pu'ij i rey huápu'ij huatanyú'caca', ti'quij huo'ta'ítyaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyihuá'chi'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: "Pu'ríj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'ré'nyajcuj. ⁹ Séricuj mua'aj, ti'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." ¹⁰ Mati'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie',

majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeítýee a'chu maj pua'mácan huátýoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítýee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeítýee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeítýee u chi'táara'an a'íjci i rey.

¹¹ Tí'ij i rey utyájrurij tí'ij huo'séj a'íjma i tí huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj tí quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej tí tyeevíjtye' tí'ij típua'aj síj huatyényeíichej.

¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nya' amíincuj, ¿j'i'nye petyi'tyájrurij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan tí'ij tyi'tyéevijtij tí'ij típua'aj a'tíj tí huatyényeíichij?” Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj tyí'huíire' tíjin: “Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jíitze, siajta icájra'an jíitze, siajta je'en jí'ráreenyij jo'tíj jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej.” ¹⁴ Ji'nye mue'tíj mu huatájeevi'huaj, ajta i Díos je'cáca pu'uj antyíhuosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'íi mu jo'cáj, matí'ij mij jaaxá'pui'intarej mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús tí'ij ootyá'ítzeere'en, mej mij a'íjci jin jíitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ítýaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jíitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'íjna jin tyí'mua'taj i tí jí'récán jime', pajta huá'mua'tyej je'ej tí tyá'xie've' i Díos, capu a' jíitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítýee, jí'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojó'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Nyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jíitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús tí'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tíj mua'reej, ¿j'i'nye siaj síj tyí'tyese' siaj naatyéevi'?

¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'váit'yej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta jí'nye ántyapuaaj yaj tí á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i tí tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tíj tí á'ria'ra' pué'een, siajta i Díos tyi'tíj tí á'ria'ra' pué'een.

²² Matí'ij a'yan tyáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooriíej matí'ij mij jo'cáj.

A'ájna i xicáara' maj jíitzán huatájuuritaj i mui'chítýee

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jíitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tíjin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'íj mu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tíjin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tíjin típua'aj a'tíj tí nyeíichej huámu'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, tí a'yan tyúuxie've' tí i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tíj a'íjci i tí jatyévi'tinya'aj i tí huamuí', tí'ij jíitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i tí huamuí'. ²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Tí'quij i tí vásti' huatyényeíichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jíitze i tí jatyévi'tinya'aj, a'íj pu'ij jimi huatyá'ítzee i tí je'tyáa'sej. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síj i tí huéicaj jíitze, a'íi pu ajta ja'antýanaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j, ajta je'en a'yan tya'raj tí a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráhua'puaj ará'asej.

²⁷ Ti'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i'ítì huamuí'. ²⁸ Arí ijíj, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Huápu'i'ij xu mua'aj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej.

³⁰ Mati'ij huatájuurej i mui'chítyee, camu che' nyejnye'i'chen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' huíichan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapuá tyí'huíire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'ájna jime' maj i mui'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³² “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios a'ájna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'ij pu jin quee hua' Dios a'íijma i mui'chítyee, sulu a'íijma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tyeítyee a'yan tyáanamujri', tyámua' mu naa tyityo'tóomuajtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'íi mu tyúusiij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'íijma i saduceos, ³⁵ ajta síj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tijin:

³⁶ —Maestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'íin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'ájna jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu síj nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévi'j a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.” ⁴⁰ A'ájna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'ij pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ij mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antyíhuoj?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ij móoj aja'tyusiiria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'ij pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Ooyíxi' i iye'ej nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'ij jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijin nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamujri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, ti'ij na'aj a'ájna imuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i tyeítýee, ajta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tijn:

² —A'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihua'mua'tyej i tyeítýee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. ³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'. ⁴ Jéehua mu tyihua'ijcatye' i tyeítýee a'íjci jime' i ti huápuí'ij muárie'rij tiquee a'tíj pújoorej tí'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tooa'caa tí'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tyeítýee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootoojí'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tya'ajhuíxi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'majjá'ra'sacaa i huásij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeítýee tzáahuatyi'ra'aj jin huo'tatyójtýe'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijn maestro.

⁸ 'Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huocaj mej mij i tyeítýee a'yan jamuata-muá'muatye'en yee maestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuáamua', ajta síj na'aj a'íin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' iyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapúa já'sejre'. ¹⁰ Caxu siajta jahuoocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaestro, ji'nye a'íi pu'uj i Ciriistu' a'íin pué'een i ti ja'mua maestro. ¹¹ A'íjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en. ¹² Ji'nye a'íjna i ti jusíj óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamua'j u tajapúa mej mij quee i tyeítýee utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihua'ari'racaa i maj tyú'cha'ij i juchéj i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tijti' setyenyúusima'aj i Dios jimi, a'íj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciinyej néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin tí'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren tí'ij a'íin jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'íj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

¹⁶ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tijn: "Capu tyi'tíj huire' tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjci i ooroj ti tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'íjci jime' i ti jin tya'tóoratziiri'." ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua'

metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i ooroj ti tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tijn: "Tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'tíj huüre', ajta tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astee." ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i mu'vejrij, ca' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? ²⁰ A'íjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'íj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ²¹ ajta a'íjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tyeyúuj, sulu a'íj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'íjci i tyeyúuj. ²² Ajta a'íjna i ti nyúucaritze' atóoratyij i tajapuá, a'íj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

²³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'tíj, siajta a'íjci i comíno, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'ín pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeityee, ajta siaj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵ 'iSiata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een ti'ij i hua' chi'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mu'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajta'huaj i hua' chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihuá'chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeityeristaca'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijn: "Tipua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yéchajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyi-hua'cui'nyíche' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹ A'íj xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'ín pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'íjma i maj huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuij a'íjma i já'muahuasimua'ci'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuüre'en ti'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'íj nu jin nyáaj huo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjma i maj Dios jitze ma'can

tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuó'mua'tyej. Sijta mua'aj, séecan xu cui'nyij, sijta séecan á'tatan i cúruuj jitze, sijta séecan huatyávaxi'ij i tyeyúuj tzajta', sijta séecan huatamuáaritye'sij séej chájta'naj jitze sijta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij ííyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pué'eenye'ej a'íjna i Berequías, a'áa sij yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyeyúuj, ajta a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma i tye'ityee ijíj maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'íjma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén sij huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, sijta huo'tyáto'sixij a'íjma i Dios ti ja'mua jimi huo'ta'ityaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'íin, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna ti'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xíipiri'ij ti'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime', sijta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'sij ja'chej, pu'ríj tya'rá'íixaj ti'ij yáana'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' sij quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'."

24

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', ti'ij iiramá'caj, a'íi mu aje're'nyej i maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé ti'ij jaaséej i chi'ij ti hua'uj avéjri' a tyeyúuj ti jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chi'ij ti tyu'uj iie'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyí'tíj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán tye'entyipué'rij
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cíj, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Aseitúnajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'íjna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tíjin:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaate' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij i ti tyí'sejre' ííyan i cháanacaj japua?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj já'muacuanamua'j. ⁵ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tíjin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciríistu'", a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tye'ityee. ⁶ Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, sijta mua'aj caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye juxie've' ti a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyajo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majtáhua'aj séecan i tye'ityee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu néijmi'i

huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸ A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'táj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriaj muá'ju'un, majta tyuucha'íire'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'táj mu huataséjre'sij i maj tyi'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tye'ityee. ¹² Jéehua pu huápu'íj je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámu'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁵ 'A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápu'íj je'ej pua'aj tyi'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna a ti naa tyejé'een a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucay, a'áa xu pujmua' huatoo'uunaj jo'tij jirij jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'ájna i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, ti'ij tyi'táj iiraa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios ti'ij quee a'yan tyi'rijcaj a'ájna ti'ij huaséevi'ij á'yi'ij, na'ríij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápu'íj jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej ti'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' ti'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'én a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tye'ityee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua'aj a'táj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Ciríistu'", nusu a'yan yee: "Majca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuatye'ej ²⁴ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tijin Ciríistu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muarie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tye'ityee, tipua'aj a'yan tyi'riitan a'íjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'ríj mua'ajmaj anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'táj", caxu jo'cí'ca'an na'ríij a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj avíitzij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij je'ejnyinyiij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jo'tij tyi'táj jo'riá'ca'aj ti arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' ti'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Ti'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapuá' ti séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', majta i tye'ityee

maj iye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'i'ij tyu'tátziinye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ijna i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íi pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapuá tyí'huire' ti'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íijma i maj meríj antyíhuaviihuaca', ti'ij na'aj jo'tij jo'ástimee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápua': Típua'aj arí antyinyá'ixi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, típua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tye'ityee i maj yan séejre' ijíj. ³⁵ A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapuá, ajta a'ijna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huire', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna ti'ij tyu'ríj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'ijna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna ti'ij yava'cáanyej a'ijna i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna imuáj ti'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tye'ityee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnyei'chaca'aj, majta huíichajca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyá'rupij i báarcuj jitze ti ve'éj. ³⁹ Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tye'ityee, aj mu mij jáamua'reeri' ti'ij huatámu'yaca', ajta je'en huojó'jtye néijmi'caa i tye'ityee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij yava'cáanyej a'ijna i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'huaca'. ⁴⁰ A'ájna ti'ij putyi'rijcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, síj pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'ti'xíj mu muá'ju'un, síj pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj ti aja'chej, típua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti utyárutyij i náhua'rij i chitáara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij ti i náhua'rij utyá'rutyej u chitáj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'ijna i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

*A'ijna i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ '¿A'tanyíj a'íin pué'een i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' metyóomua'rej, típua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' ti tyihuá'ijtye' i séecan i maj tyí'huire', ti'ij ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj ti arí huaxá'pui'intari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'ijna i tyévi'ij ti a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj ti'ij uvé'nyej a'ijna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' típua'aj a'yan rijcaj ti'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i ti tyí'ijcha'ij. ⁴⁸ Ajta típua'aj a'ijna i tyévi'ij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij i tijin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tye'ityee i maj tyí'huire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íijma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tiquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

25

A'íjci jime' i ímuua maj tamuáamuata' ará'asej

¹ 'A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'tíj jo'tyényeiichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i ímuua i maj tyojo'tii i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeiichij. ² Séecan i maj anxívij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tii i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antytíeeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tii jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna i ti huatyényeiichij, tyámua' pu cutzíj tyihua'antymué'tij a'íjma i ímuua, mati'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síj pu huajíjhuaca' a'yan tijin: "Pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti huatyényeiichij, xii'ráciinyij siaj sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i ímuua, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutatzavi'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: "Cíi setyitaatajanie'tye' i aséityij, ji'nye pu'ríj antyímu'i'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin: "Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta ci'pej tyaj jamuatajanie'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj ti'ij ará'aj a'íjna i ti huatyényeiichij, majta i ímuua i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrurij i ti huatyényeiichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i ímuua, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin: "A'yaa nu tyajámua'ixaatye' nyaj quee já'muamuajtjej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuiiria'ca'aj

¹⁴ 'A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yi'muúicaj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ 'Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síj pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'íjna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muárie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'íjna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹ 'Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pui'intare'en i túmii jime'. ²⁰ A'íi pu anaquéej aje're'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iieye'ej nyéetzij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'íin aje're'nyej

ì ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cásì', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej.” ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cii na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en.”

²⁴ 'Ajta ti'ij a'íin aje'ré'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tijin: “Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyáamua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzij ti a túmii.” ²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij, ²⁷ a'yaa pu'ij tyí'xá'pui'intacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij.” ²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: “Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tya'vá'itze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cii na'aj tyí'ijcha'ij, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyi'tíj ti caa tyí'ijcha'ij. ³⁰ Siajta a'íjci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyi'tíj huíire', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tij jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'íjna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej.”

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyé'vij jitze huanie'huaca', huápu'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj tajapuá tyí'huíire', a'íi pu huatyéyixaj i ipuárij jitze ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj íyan i cháanacaj japua. ³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij hua'puaquéj hua'ajsiire'ej ti'ij i a'tíj jujíme' tyihua'ajsií i cánya'xií, ajta jujíme' i chíiutyee. ³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xií, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee. ³⁴ Ajta a'íjna i Rey ti pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tijin: “Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tyij i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huata'ícuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huata'ímuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'tíj nyaxie'va'ca'aj. ³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéchejtyej, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej.” ³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyi'tyetyeétyee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: “Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaataxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéchejtye pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríj tyaj umoyo'vá'muaariaca' pati'ij tyi'cuí'ca'aj?” ⁴⁰ Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tijin: “A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin je'ej siaj tyihuo'táhuíi a'íjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuíi.”

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj útata' aja'sejre' tijin: “Siájhuíi nye jimi, mu ti i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'íin ti jimi tyámua' tyí'uurijhua'aj i tyiyáaru', ajta a'íjma jimi i maj jahuíire'.

⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtyej, nyati'ij tyi'ijcui'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tijin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'imuj, na'ríij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cui'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuu?" ⁴⁵ Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuu i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuu." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyi'huó'ixaa mej mij jaaxá'pui'intare'en maj Jesús huatyéevi'
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íijma i maj jamuán huacáj tijin:

² —Xu'ríj jamua'reej ti hua'puaj xicáj á'itzeere' mati'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i ti ajta tyévi jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

³ Majta i maj tyihua'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huásaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusiij jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan antyapuaaj tijin Caifás, ⁴ a'íi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeítyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pu'éeenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'ij tyá'najchij. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacáj, mati'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixaatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ F'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' mui'cájrítze' i túmii, mej mij a'íijma huatáhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj.
¹¹ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyi'tíj huáruuj mu íiti' tí'ij na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaruuj mati'ij na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huójo'té'exaatye'ej i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'íjna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avítzij jime' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Judas Iscariote, a'íi pu avá'raj ti'ij a'íjma jimi jo'mej i maj tyihua'íjtye' i puaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuaatátuire'en a'íjci i Jesús?

A'íi mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Ti'ij tavástara' tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj mati'ij páan cua'caria'aj tiquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'táj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tíjin: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

¹⁹ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰ Ti'ij huatyéechumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹ mati'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta'.

²² Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' síj ajta síj tíjin:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'ín nyaj pué'een?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Síj ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'íi pu a'ín pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴ A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

²⁵ Ajta a'íjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro, ¿nyi nyáaj a'ín nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

²⁶ Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyáaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'íi pu a'ín pué'een i nyahue'ra'.

²⁷ Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, ²⁸ ji'nye a'íi pu a'ín pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj imuáj, a'íj nu jin i nyaxúure' hua'

japua huatányuusij mui'caa i tyeítýee tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. ²⁹ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quí'sij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' tí i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Matí'ij tyu'tachuúicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jiríj tí jo'tacá'aj. ³¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíj tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéeje'catan i cánya'xií tí tyiséjra, majta i cánya'xií jo'xíisij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a'ájna a Galileea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', tí'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacáj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'ví'tij i Pedro, ajta a'íjma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Huápuí'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyi'tá'care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i tí je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje'ré'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, mu'rij tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Tí'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj quee je'ej tyí'riitan tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Tí'ij táhua'aj aje'ré'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúca'j i maj jamuán huacáj, jinye jéehua pu huámue'tica'aj i cutzíj. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'itzee a'íimaj, huéicaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu

cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej ti anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj ji'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj ti huatátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuiixi', che're'j, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, ti'ij i Judas aje're'nyej, síj ti a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'íi'sima'aj majta séecan ciyéj tyuí'isima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhuojo'ta'ítyaca' i maj tyihua'íjtye' i puaríj, majta i huásij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tijin: "A'íjna i nyaj ji'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'ín pué'een, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tijin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta ji'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nya' amíincuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij síj ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuíre' i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacui'caa, a'íi mu majta náhuaaj jin cui'ihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuaviij i nyavástara' ti'ij huéecatyej ví'ra'aj huójo'ta'ítyej i maj tajapúa tyí'huíre'? ⁵⁴ Ajta tipua'aj a'yan náarinyij, capu che' huatái'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'íi'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pué'eenye'? A'náj tina'aj nu tyajamuaa-muá'tyej i tyeyúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rjcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacáj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'ví'tij i Jesús hua' jimi i juésij

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'ví'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihua'mua'tyej i nyúucarij jitze i maj jin tyí'íjta, majta i huásij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu ímuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrurij, ti'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'ij, ti'ij jáamua'reej je'ej ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj hua' jamuán i juésij, a'íi mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en ti'ij huatái'riitarej maj jaajé'caj,

⁶⁰ ajta camu je'ej tyéejtyoj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'tíj i

tyeítyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyéviij tijin: “Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyeyúuj ti chi'ra'an pué'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaaj huéecaj xicáj jitze.”

⁶² Aj pu'ij a'ín ajchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti jì're'can jime'. Taaté'exaatye' tipua'aj muáaj a'ín paj pué'eenye' i Ciríistu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapuá, siajta jaséjran ti'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'ríj jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyeevíjtye' ti huámui'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'ín pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tacatyii a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurij i ti jahuüre' a'íjna i tyeyúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje're'nyej ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galilea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Canu jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ajchee, ti'quij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj síij íiti' jaaséj ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítyee tijin:

—A'mújna mu tyéviij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyéviij.

⁷³ A'tzúj a'tyévi'caj, i maj a'áa ja're'tya'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej jimí, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xaxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuaviiij ti i Dios puéjtzij jaatá'an tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévi.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéej tyaaté'exa'ca'aj a'yan tijin: “Ti'ij quee xu jihuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tijin capáj nyamua'tyej.” Aj pu'ij iirájraa a'íjna i Pedro, ti'quij jéehua huápu'i'ij tyuuyínyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihuá'ijtye' i puaríij majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pui'intarej je'ej maj huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátuii a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaríij tyí'ijtye' ajta a'íijma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exa'ca'aj tijin:

—Nyáaj nu ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye a'tíj nu jamuaatátuii ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoo'huá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaríij tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tij jóosiire' i túmii, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'íj jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muijhuacaa a'íjna i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej. ⁹ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'íj mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajá'muijhuacaria'aj a'íjna i xá'rij ti tyí'ta'huacaa.”

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papu'é'een i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: “Muáaj papu'ríj jaataxájtaca'.”

¹² Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaríij tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tíj huataxájtaca'. ¹³ A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyi'tíj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyi'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tihua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan i tyeítyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶ Síj pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tíjin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciríistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tíjin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequéecaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'ij íira'ra'an a'yan utyiyo'tanyú'chityi'ri' tíjin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyévíj ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyévíj.”

²⁰ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i huásij, a'íj mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuavíj i tajtúhuan ti'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tíjin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciríistu' Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jítze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyeljíhuajra a'yan tíjin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jítze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tíquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huáriníj hua' jimi, sulu mu'rij tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Canu nyáaj a'ín pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'ín pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'in a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íj mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tíj ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'víj ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzícare'ej jin cistijhuaaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jítze, majta itz'íj ji'tyéchuiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tíjin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyétzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'íj.

³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'víj ti xú'muaa

tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'ij ajooju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaaj tijin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mui'chíj mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi'tíj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antzíjvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'ij jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can."

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'ij jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevacaa'aj tijin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaaj. Tipua'aj a'íin paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaríij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, majta hua' jamuán i huásij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij.

⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios ijíij japuan huatányuunyij, tipua'aj ji'récán jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Ti'ij Jesús huamuí'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ti'ij na'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'. ⁴⁶ Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúucaa jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij síij jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tij ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antychíj'que'ej ti'ij ij já'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'. ⁵¹ Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cǎxurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuíi i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootátarixij i tyetyéj, ⁵² ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, ti'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítyee huojo'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj ti'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyí'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úucaa a' ímuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús ti'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galileea, a'íi mu majta jahuúria'ca'aj. ⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Mariía hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Ti'ij a'ri huachúmua', síij pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸ A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tíj oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Ti'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Mariía, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyárutyí'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tíj Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puariíj, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tíj ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéecaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyí'cha'íij mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyeeyl'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'cáj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojo'tyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

28

Ti'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu tí'ij a'ájna i Maríia, Magdala tí'já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiyé'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, jí'nye síij tí'ij tajapuá tyí'huiire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo'r'é'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús tí'quij ja'anta'íj i tyetyéj i tí'ij eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'o'jyíxij. ³ A'ájna i tí'ij tajapuá tyí'huiire' naa pu tyi'tyatáatiyi'caa tí'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuééinavi' tyi'tyéchajca'aj tí'ij i séerij. ⁴ Matí'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápuí'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuij. ⁵ Ajta i tí'ij tajapuá tyí'huiire', a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj a'íjma i úucaa tíjín:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee.

⁶ Capu yajá'hua', jí'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna tí'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiyé'tzín jíime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tíjín: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galíleea tí'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jíitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa ca'nácan mu jo'cáj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáchajraa mej mij huójo'té'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹ Aj pu'ij jiyé'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jími i úucaa ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úucaa ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i icájra'an jíitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjín:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huójo'té'exaatye'en i nye'ihuámua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galíleea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úucaa, matí'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íjma i maj puariíj tyí'ijtye' je'ej tí'ij tyí'táj huaríj. ¹² Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'puí'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íjma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixaatye'ej tíjín:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tíjín tíca' ímuáj siatí'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje'r'é'nyej matí'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta típua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej tí'ij tyí'táj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej tí'ij quee tyí'táj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj matí'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Tí'ij na'aj yatij je'r'é'nyej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jíitze ajtyáma'can tí'ij a'yan tyí'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj (Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galíleea, a'áa mu ja'rá'aj jírij jíitze tí'ij anaquéej tyihuo'té'exaa'aj a'ájna i Jesús. ¹⁷ Ajta matí'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj tí'ij a'íin pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jími tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjín:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyej nyij néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj síj jo'cáxi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaj síj huó'ixaatye'en i tyéítyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i tí'ij nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios,

²⁰ siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej tí'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej íyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciríistu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

A'tíj nu huata'ítij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj, ti'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijin: "Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástara', xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'."

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huá'íhuaaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'pu' huaríj a'íjci jimi.

⁵ Néijmi'i i tyeítjee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyiica'aj mej mij jáanamuj. Mati'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'pu' huaríj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cii ci'macaria'aj, ajta sarátjee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁷ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Síj pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ⁸ Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huá'íhuaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán. ¹⁰ Ti'ij na'aj i Jesús tye'táaraa i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapuá ti'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúcu'. ¹¹ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapuá, ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, jo'maj tyi'tyán jo'cí'ca'aj simuáruunyij,

ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj ti'ij i Jesús ootyá'itzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuu i maj tyí'huire' i tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Tì'ij eetyanámihuacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galileea a'áa pu huojoj'ixaa i Dios nyuucaaj. 15 A'yan tìjin:

—Pu'rìj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj tì'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Tì'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaaj tìjin Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'ín pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. 17 Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tìjin:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeítyee nye jimi.

18 A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij mati'ij mij jamuán jo'c'íj i Jesús.

19 Tì'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyl'uuriáaj i tápi'narij. 20 Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríeej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuúria'ca'aj, mati'ij mij Jesús jamuán jo'c'íj.

A'íjna i tyévi'ij tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

21 Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tìjin Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze mati'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájruij i tyeyúuj tzajta', tì'quij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. 22 Majta i tyeítyee je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj, jì'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj tì'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. 23 A'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyúj 24 tìjin:

—¿Jì'nye tyi'tíj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jin mu po'vé'mej paj ta'antyipuá'rite'en? Nyámuamua'tye a'tíj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'ín pué'een i paj néjmi'i jin tyámua' een i Dios jimi.

25 Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij i tyiyáaru', a'yan tye'ixáatye'ej tìjin:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévi'ij tzajta'.

26 Tì'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévi'ij ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajíjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévi'ij tì'quij iirájraa. 27 Néjmi'i mu tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tìjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna? Tì'ij jájcuan jin tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj tì'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuatye' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevi'ij.

28 Ajta je'en jiye'tzín néjmi'que' huámua'reeri'huaca' tì'ij na'aj a'ájna a Galileea je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Mati'ij iiráacaj i tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. 30 A'íi pu a'áa jóoca'tyíi i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'íjna puístaca'aj. Aj mu mij jaaté'exaa i Jesús, 31 a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca' jimi, tì'ij ij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej tì'ij tyihuo'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Tí'ij huaré'chuixarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'íjma i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi a pua'quéj jo'tij je'tyényinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'íi mu jamua'ajcaa a'tíj ti pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaaj i Dios nyuUCAAJ a'ájna jo'maj jóosi'rii
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, tí'ij óoche' huatáca'caj, Jesús pu ájchej tí'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusíj huatyényuunyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ³⁶ Ajta a'íjna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta mati'ij jáatyoy a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Che'rój tyiche' áyee jo'rén'yej a'áa ti véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojo'té'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'íj nu jin mujo'vé'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii tí'ij na'aj a'áa ti huaca'aj, ajta tyihua'huáatya'aj i tyiyáaru'uj ti hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti cá'atzaj
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Síj pu i tyáati' ti tyí'cui' ti cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij tí'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj a'yan petya'ajxie'vi'ra'aj, tyináahuaatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, tí'quij jumuáca' jin ja'ajtamuariej ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, tí'quij naa éenye'ej ta'raj. ⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tye'íicatye'ej tíjin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tíjin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'íjna i tyévi'ij tí'ij jó'raa je'en pu huatyóochej ti yo'xáatajra'nyij je'ej ti tyi'tíj jimi huaríj. A'íj pu jin quee che' i'riitaca'aj ti i Jesús utyájrutyey i ti huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tíj, majta i tyeítyee a'náj tina'aj mu a'áa je'rén'nyinyiica'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Mati'ij jáamua'reeri' ti a'áa je'rácatyii i chí'táj, ² jéehua mu i tyeítyee tyúusi, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuáacuaj i tyeítyee séej ajo'rén'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj.

⁴ Ajta jéehua mu i tyeítyee eetyóosi'ria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antycíj i chí'ij japua,

mati'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej ti'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íi pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i ti quee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'íjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéchavaaj tijin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeítyee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Catu a'náj tyi'táj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítyee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íi pu'ij tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj i Leví, yójra' ti pué'een a'íjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj ti'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íi mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacíj, ji'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'ca'aj. ¹⁶ Séecan mu i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj ti i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj i Jesús tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna i ti tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'íjma jamuán i maj tyí'tyeyijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'itzeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj quee tyí'cucui' camu a'íjci jimi ajo'rényesij i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu ajo'rényej i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjci jin mu jo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íimaj i Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeítyee aje'rényej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—A'íimaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huací'ca'aj majta i fariseos, ¿ji'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huací'ij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi quij i'rij maj ju'itzi've'e'ej i maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' ti síij huatyényeichij, ti'ij i ti huatyényeichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i ti huatyényeichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'e'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i ti huatyényeichij, ti'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

²¹ Capu a'tíj jaacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can i cáanarij jime' ti jájcuaj, ji'nye huatyátzu'taj i cíxurij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i ti mí'ma'can, ti'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta i nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i cíxo'rij tzajta' ti uriá'cue'rijhua, ji'nye a'íi pu újmue'rij ti'quij ootátzaanyij i cíxo'rij ti uriá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij i cíxo'rij ajta i nahuáj. A'íj pu jin juxie've' maj ju'cájto'nyij i cíxo'rij tzajta' ti jájcuaj i nahuáj ti ajta jájcuaj.

A'íi mu jí'ijtzaanaxij i tyeríicuj i Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'ij pua'aj juso'pii (Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyeríicuj ja'huasti', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij a'áa jooju'uj, a'íi mu huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i muéeya'ra' i tyeríicuj. ²⁴ Majta i fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Cási', ¿ji'nye mej mij a'yan ricij i maj ajamuán huací'ij je'ej tiquee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna i xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi sequée mua'aj a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huacíj? ²⁶ Ti'ij a'ájna i Abiatar puaríj jin tyi'tyaváacaj, David pu utyájruij i tyeyúuj tzajta' ti'quij jáacuaj i páan i maj jaatámu'vejritaca' i Dios jimi, i maj a'íi mana'aj jacua'caria'aj i puaríj, ajta je'en a'íijma huacue'ej i maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuó'ixaaj tijin:

—A'íjna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pui'intari'huaca' ti'ij huo'tyáhuire'en i tyeítyee, camu mej mij i tyeítyee jaatyáhuire'en a'íjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jin i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' i a'tíj ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze (Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájruij i tyeyúuj tzajta', síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús mej mij jaaséj típua'aj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Ájchesij iye'e'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tijin:

—¿Tyi'tanyí jin je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, nyi ti tyámua' huárinyij, ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camu'ij, ajta huatóoxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iirácij, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítýee a'áa ja'tyúusi jo'tij ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítýee i maj a'áa huacháatima'caa a Galilea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyí'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'íj i maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítýee jatzíinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyí'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyí'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íi mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta hua' tzajta' i tyeítýee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'ij néijmi'i tyúusiij, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta ti'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucáaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'íjna jin tyihuo'ta'íj mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee. ¹⁶ A'íi mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijin Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús.

Tyí'tíj mu jitzán ujpuá'rij i Jesús
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyájrurij, majta mu jéehua tyúusiij i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacíj. ²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íi mu a'áa jo'ré'nyej mej mij já'anvi'tij, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotimue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyévij ti'ij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en? ²⁴ Tipua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáaciinyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta tipua'aj i tyeítysteristyamua'me'en i a'tíj jé'ta' muáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, tipua'aj jé'ta' muáaciinyej i tyeítysteristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íi mu antyipua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj utyájrutyey jo'tíj ja'chej i tu'huájca'nyey ti'ij tyi'tíj jaanáhue', tipua'aj quee anaquéj jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij ti'ij tyi'tíj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítýee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxáj a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajpuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa' tijin:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íi mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeítýee i maj jimi ataquéetima'caj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej a'ájna jo'tíj ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítýee tyúusiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeítýee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tij jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuó'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'muá'tyej tijin:

³ —Xáanamujri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tíj tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzájraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzájraa tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyíij i chuéj, ⁶ ajta ti'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canána'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájraa i tzícare'ej tzajta', ti'ij i tzícare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzájraa jo'tíj naa jo'éen i chuéj, a'íi pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze síj tina'aj tya'ajtanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' i jatzíj, ajta séecan a'chu huéecatyej, ajta séecan anxityej.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—I maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíj a'áa jo'tyá'itzee, majta i maj hua' jamuán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'een jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, ajta a'íjma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'unyéjnye'rij, majta je'en quee tyi'tíj huánamuaj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatye'sij i Dios, ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée yo'itéej xá'raa a'íjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij? ¹⁴ A'íjna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti huá'ixaatye' i Dios nyuucaaj. ¹⁵ Séecan mu i tyeítjee a'yan een ti'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzíjraa: a'íi mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta mati'ij janamuáaran a'íi pu i tyiyáaru' jiye'tzín huo'huári'raaa i nyúucarij i maj meríj jú'mua'reeriaca'aj i jutzájtaca'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzíjraa: a'íi mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyej, a'íj mu jin jajpuéetzij a'íjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'ríj je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzíjraa: a'íi mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tíj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi'i tyí'ijcha'ij. A'íi pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'itzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'íi mu mij jéehua tyu'tyáhuire'sij, a'yájna ti'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tij jo'jí're'en. A'íi mu mij a'yan tyu'tyáhuire'sij ti'ij i ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ti cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéecatyey, majta séecan anxityey síj ajta síj.

A'íjna i tatzárij ti antyítaa i huootyij jitze

(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyiquij i tatzárij mua'antyítieeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu imuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' imuáj atányeericij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tíj jusén jin aviitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'ríj tyi'tíj maj aviitzi' jin mua'reej i jumua'tzíira'aj tzajta' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²³ Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaaséj tyi'tíj siaj namuaj. A'chu siaj mua'aj tyi'tíj huo'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij.

²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj cii tyí'ijcha'ij, a'íi pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i ti quee tyi'tíj tyí'cha'ij, a'íj mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'tíj tyí'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i chuéj japua, ²⁷ ti a'yan cha'tána'aj tye'mej tipua'aj tyáacusime'en a'íjna i a'tíj, na'ríij atányeerij, capu jamua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnyésij tipua'aj tíca' na'ríij tújca a'íi pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'íi pu i chuéj jusíij tyámua' joorej ti'ij acáanyej i ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, ti'quij i muéeya'ra' jitze canyáatira'sij i jatzíj. ²⁹ Tipua'aj arí i jatzíj huáca'naj aj mu mij jaariá'siire'sij, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa i Jesús tijin:

—¿Ji'nye ye'ej tyí'rij tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tyi'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een ti'ij i mostáasaj jatze' ti i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íi pu a'íin pué'een i jatzíj ti jéetze' cíleen ti íyan séejre' i cháanacaj japua, ³² ajta ti'ij atyáhuasti'huaj i jatzíj, a'íi pu'ij huose'en ti'quij jéetze' uhuatítí'ij ja'mej quee i ti tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jin i'ríitaj ja'mej maj i pína'see jitzán tyi'huó'ito'tye' a'íjci jityej i ti huáqueenyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'

(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj tiquee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj tyámua' pu amitéeria'can jin tyihuá'ixaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze ti'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa i a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—Che'rój tyiche' antáciinyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xíi i tyeítyee mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze, pu'ríj ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' i tyeítyee tyi'ijmú'tzij pu huáca'tyii. Aj mu mij jaajístej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tin atyácuí'sij?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ájchej ti'quij jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé tijin:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa i a'íijma i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íi mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

5

A'íjna i a'tíj Gadara ti já'ma'can
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jítze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Gadara. ² Tí'ij na'aj tye'táaraa i Jesús i báarcuj jítze, síj pu tyáati' jimi ajtyáxiiriaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna i tyáati' a'áa pu je'táaraa jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jítze i cadéenaj jime', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyí'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jítze ajta jo'maj mui'chítyee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíihua ajta tyetyéj jin curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta ti'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, ti'ij ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ ti'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pué'een i Dios ti néijmi'que' tyí'ijta. A'yaa nu tyí'muahuavíj i Dios jítze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtacaja', ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tijin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antyapuaj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu ántyapuaj tijin Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamui'ij.

¹⁰ A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús tiquee hue'rá'ityacare'en a'ájna. ¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohuuiraca'aj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijin:

—Taata'ityij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyey.

¹³ Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iiráacij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyévíj, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáchajraa a'ájna pujmua' jo'tíj ja'ancátyee, aj mu mij ufvátzjij majta je'en jáata' atyáavatzjij a'áa mu mij néijmi'i atyájcuii.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íijma i maj a'ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje'ré'nyej i tyeítyee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyíi, capu che' jutímue'racaja', pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'íjna i tyévíj. Jéehua mu i tyeítyee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tyeítyee je'ej ti tyáaru' i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyi'tíj huó'ruuj i tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyóohuij i tyeítyee maj jaatáhuavíj i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Tí'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jítze, a'íjna i tyévíj tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti muáaruuj i tavástara', ajta je'ej ti tyimuá'ancu'vaxij.

²⁰ Aj pu'ij jó'raa i a'tíj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatye'en i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tamuáamuata' ti Chájta'najmee, je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús, néijmi'i mu i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

A'íjna i úiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Tì'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua i tyeítýee ajtyáxiiriaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'tij jóo'asej i jájtyij. ²² Aj pu'ij sáij ará'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Jairo, tì'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyítunutaca' a chóota' jo'tij jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuarie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeítýee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' i tyeítýee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámui'yaca'aj i xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' ti arí jéehua huóo'ijtaca' i maj tyí'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huóorieeca'aj, ajta capu tyi'tíj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcui'nyaca'. ²⁷ Tì'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' i tyeítýee aje're'nyéej tì'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: “A'íj nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuarie'en máancajra'an.” ²⁹ Tì'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anámui'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. ³⁰ Jesús pu jáamua'reeri' ti a'tíj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeítýee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítýee mua'tajche, pajta a'yan tyí'íhuo' tijin: “¿A'tanyíj na'ajtamuariej?”

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'vátima'caa, tì'ij jaaséj a'tíj ti ja'ajtamuariej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reeriaca'aj tyi'tíj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tij jo'tyéjvee i Jesús tì'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzáahuatyí'ra'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, a'íj paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huarúj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'íjci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íimaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'íjci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. ³⁸ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej i yo'puáara'an a'íjci i ti huamuí', jéehua mu i tyeítýee huaséj i maj ca'nyíin jin tyóoyiinyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyájrurij uchi'táj tì'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasij siajta jéehua juyiin? Capu muí'chij mu pá'rí'ij, sulu tyácusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeítýee jaatya'atzájraa a'íjci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tij i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrurij jo'tij je'ráca'tyii a'íjna i pá'rí'ij. ⁴¹ Tì'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tijin:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Pá'ri'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'ri'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i tyeítsee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'íjci i pá'ri'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tij jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj jamuán huacíj. ² Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítsee jáanamujri' a'íjci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyuú'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i ti'ij huápu'íj tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tíj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'íin pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i Maríia, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úucaa, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Jo'tij na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáriej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítsee, ajta tyihuó'huaa. ⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítsee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaa

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quíj hua'ré'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítsee. ⁸ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj quee tyi'tíj a'aj i maj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze, sulu maj a'íj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puáca tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Siatí'ij mua'aj chí'táj u'tyájrutyey, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta típu'a'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamujracuj, xi'rácínyij siajta jaatáca'tzj i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'íimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itsee i Dios jimi.

¹² Matí'ij mij eeráacij a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij huo'ré'ixaatye'en i tyeítsee maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ¹³ Jéehua mu hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítsee, majta jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'íj mu hua'vá'huaatya'xij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Matí'ij jaajé'caj a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'íjna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaj tijin Herodes, a'íi pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, ji'nye pu'ríj néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajta'aj tijin:

—A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu huatájuuriaca', a'íj pu jin jaayí'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Elías i Dios nyuucaaj ti xajtaca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna mati'ij i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Ti'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' ajta ijíj arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íi pu i Herodes jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáanaj a'íjci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Herodías, a'íi pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Herodes, a'íi pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj. ¹⁸ A'íj pu jin i Juan a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Herodes tijin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Juan, a'íj pu jin jaje'catamui'ca'aj, ajta quee pújooriajva'aj, ²⁰ ji'nye Herodes pu jatziinya'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, a'íj pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij ti'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'íjci i Juan. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítyee huatá'inyej, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítyee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galileea. ²² A'íjna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes ti'ij tyu'tyéenyey, ajta a'íjma i maj jamuán tyí'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tijin:

—Naatáhuavij tyi'tíj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyé'eixaaj ti jaatá'sij tyi'tíj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuavij jé'ta' jo'tij a'íin tyihuajá'ijtye'. ²⁴ Aj pu'ij iirájraa a'íjna i íiti', ti'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáanaj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuavij?

Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiye'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatí'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' ti a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íj pu jin ja'rá'astee i junyúuca.

²⁷ Ti'quij séej i xantáaru' huata'ítyaca' ti'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítyej i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, ti'quij ji'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájtii i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'íj huati'ij i yójra' i Herodías; ti'ij ta'ij a'íin ayooí'tyey i junáanaj.

²⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyey mej mij yo'chueenyij i mui'chij, majta je'en ja'vá'naj.

*Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí v'í'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

³⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu tyúusiij jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mati'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tíj huáruuj ajta je'ej maj tyihuó'mua'tyey. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajímua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'tíj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítýee ajo'ré'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'tíj i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'íjma jamuán i maj jamuán huacíj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'íj mu jo'cíj i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'tíj. ³³ Majta mue'tíj mu huo'séj mati'ij jo'cíj, majta je'en huo'muájtyaca', a'íj mu jin ju'i'icán ajo'ré'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'íj mu mij anaquéej a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íixajche'. ³⁴ Ti'ij i Jesús eetaráj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítýee huaséj, ti'ij ij huatóoxaamujri, ji'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij cánya'xi tiquee a'tíj huá'siiria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej ti jéehua tyihuó'mua'tyej. ³⁵ Ti'ij huatyéchumua'riaca', a'íj mu i maj jamuán huacíj aje'ré'nyej mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj huachúmua', ajta quee a'tíj ya' ja'chej iiye'ej véjri'. ³⁶ Hua'ré'ityixi' mu tyeítýee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tíjin:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu ti jumue'tíj hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Mati'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Anxíviij i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'íj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ti anxíviij ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rái'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij a'íimaj huo'rái'pu'tye'en i tyeítýee. A'íj pu ajta huo'rái'ij i hue'tyéé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jaariá'sii i páan ti avá'itzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

*Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

⁴⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáciinyej i báarcuj jitze mej mij a'íimaj anaquéej antáciinyej után jitze pujmua', a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'itzee ti'ij hua'ré'ityixi'in i tyeítýee. ⁴⁶ Ti'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij i jiríj jitze antyíraa ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ⁴⁷ Ti'ij huaré'chuxariaca', a'áa mu meríj jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tácatyii i jiríj japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo'séj ti hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'caj i jájtyij japua, ji'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje'ré'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yitye'sima'aj. ⁴⁹ Mati'ij a'íimaj jaaséj ti jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj ti nyájcan pue'éenye'ej, aj mu mij huatyejíihuajra, ⁵⁰ ji'nye néijmi'i mu jaaséj majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

⁵¹ Ti'ij atyájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, ⁵² ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej ti huaríj ti'ij jaatámui'rej i páan, ji'nye jujímua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Mati'ij antacáj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Mati'ij eetacáj i báarcuj jitze, jiye'tzín mu i tyeítjee jaamua'aj a'íjci i Jesús. ⁵⁵ A'íj mu jin jiye'tzín ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tixij i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tij na'aj ti jo'r'é'nyinyiica'aj, ti chájta'najmee ti cíle'en na'ríij ti viváajma'aj, a'áa mu huojo'ráatzajyi'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi'i i maj ja'ajtamuarie'xij a'íj mu huarúj.

7

A'íjna i ti je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyéviij
(Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacij a Jerusalén. ² Mati'ij a'íimaj huo'séj a'íjma i maj Jesús jamuán huacáj maj quee anomuéetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyee'yí'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'racaj, maj anaquéj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquéj anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyí'ijyi'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'rij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'íj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xá'pu'i' pu tyu'taxájtaca' i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', ti'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin:

A'íj mu jin i tyeítjee naatyátzaahuatyej

maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,

ajta i hua'xiéjnyu'caa

capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyí'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujímua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj i tyeítjee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ajta siaj sij a'íjci jéetze' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyi'ra'aj paj jimi tyí'cha'íij a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'ríij i junáanaj”. ¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa ti a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin mu'véjrij pu pué'een), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che' jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuire'en i juhuásimua'.

¹³ A'íj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'íjci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'táj jin a'yan jéehua ricij.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeítýee, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Néijmi'i sianáanamuaaj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyi'táj tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyévíj. Ajta i ti tzajta' ma'can a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'táj ti iityánamuaaj che' tyámua' naa tyáanamuaaj.

¹⁷ Ti'íj i Jesús a'áa huojó'tyáhuui i tyeítýee aj pu'ij chi'táj jo'tyájrurij, aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti huó'ixaa. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yó'itej tiquee je'ej joorej i tyévíj tyi'táj ti jéjre' ma'can, ¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze, sulu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i chuitiriáara'an jitze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i ti tyi'cue'ri'. ²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íjna i ti tyévíj jitze éejnyinyii, a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej. ²¹ Ji'nye tzajta' i tyévíj, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyiij i mua'tzíra'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyévíj ti'ij jaataxié've'en ti séej jamuán huáhuini'nyij tiquee jatyévi'tin, ti'ij tyu'náhua'an, na'ríij ti tyu'jé'caj, ²² ti séej jamuán huóoxana'cire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'cuanamuaaj, ti je'ej pua'aj huojó'mua'raj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihúa'xajtaj, ajta ti jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej ti tyihúa'huire' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'íjna tzajta' tyeje'rányinyiij ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyévíj.

*I íiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Tiro. A'áa pu chi'táj jo'tyájrurij, ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'táj jáamua'reej ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' ti huatyóo'avaaj. ²⁵ Jiye'tzín pu íiti' jáamua'reeri' ti séej tyiyó'jca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij tyitunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ²⁶ Ajta a'íjna i íiti' capu Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Sirofenicia. A'íi pu'ij aje're'nyej ti'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jirámuaritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yó'jra'. ²⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tyu'tá' maj anaquéej tyú'cua'nyij i hua'yojmua', ji'nye capu xá'pui' maj huái'pu'raj i páan i ti'ríij mej mij tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i íiti' tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna i páan ti tye'nyíj i maj ja'cájhua'naj i ti'ríij a'íi mu jacua'nyij i tzi'cáij.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.

³⁰ Ti'íj i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íi pu jaaséj i juyó'j ti anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i ti tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamuaaj ajta ti quee tyo'ríi'rej

³¹ Ajtáhua'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu huatyéenyey a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijn Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Galilea. ³² A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityánamuaaj ajta quee tyo'ríi'riaajca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri'

a'íjci i Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyí'cui'. ³³ Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tyeítýee tzajta', ti'quij juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'í'rique' ja'antýméjri' i nyanuriáara' jitze. ³⁴ Aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca', ajta ucayáatiraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tijin:

—¡Efatá! (A'ájna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: “Antá'cuunaj”).

³⁵ Aj pu'ij huarúj i ti tyí'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta huatái'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj. ³⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'ta'íj, sulu jéetze' mu huo'ré'ixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijin:

—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'íi pu jaayí'tin ti tyihuó'huaatye'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácuxie'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i maj quee tyo'ríi'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej (Mt. 15:32-39)

¹ Ti'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tyeítýee tyúusiij, majta quee tyi'tíj tyícha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

² —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítýee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyi'tíj tyícha'íj maj jáacua'nyij. ³ Ajta tipua'aj nyahua'ré'ityixi'in mej mij jó'cáinej i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, ji'nye séecan mu imuáj curiá'cixij.

⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij tyaj tyihuó'cue'tyej a'yájna jo'tíj quee a'tíj ja'chej?

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaa'pu'sij i páan?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa.

⁶ Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee a chóota', ti'quij ja'ancurái'puj i páan ti aráahua'puaj ará'asej, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'ríi'pui'tyej i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'ríi'pui'tye'en i tyeítýee, a'yaa mu mij a'ájna jin huaríj. ⁷ Majta mu je'cácaa i hue'tyéee tyí'cha'íica'aj, Jesús pu ajta a'ájna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'ríi'tye'en i tyeítýee. ⁸ Néijmi'i mu tyú'cuaa majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicíi jitze tya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij. ⁹ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'ré'ityixij i tyeítýee, ¹⁰ ajta je'en i báarcuj jitze atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' ti i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje'ré'nyej mati'ij mij huatyóohuij maj tyee'íhuo' a'íjci i Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jin ja'antýmúé'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej ti i Dios jimi jo've'mej.

¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj i tyeítýee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

13 Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tyeítýee, ti'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacáj után jitze pujmua'.

A'íjna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tyeítýee
(Mt. 16:5-12)

14 Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pui'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan hua'ísima'aj i báarcuj jitze. 15 Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'íjci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'íjci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

16 Majta i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'íica'aj.

17 Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápu'íj sequée tyi'táj jó'itej? 18 ¿Nyi xa'va'ji'síjmee siajta quee tyi'táj séej, siajta ajta naxiéjmee siajta quee tyi'táj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? 19 Nyati'íj huo'rípu'uj i páan ti anxívica'aj a'íjma i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicií setya'vá'jistej a'íjci jime' i páan ti avá'itzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicií.

20 —Arí nyati'íj huo'rípu'uj i páan ti aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tyeítýee i maj muáacuj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicií setya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i ti avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Aráahua'puaj sicií.

21 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

22 Mati'íj támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'íj mij jaatáhuaviiri' ti ja'ajtamuárie'en. 23 Jesús pu jajví' muáca'ra'an jitze a'íjci i ta'rácuun ti'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jo'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraxij a jíisa', ajta je'en ja'ráamuarij ti'quij jaata'íhuo'ri' tipua'aj arí ma'únyeerij 24 Aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ti'quij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'íj.

25 Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuarij a jíisa'an i ta'rácuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriaca' ti'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. 26 Aj pu'ij i Jesús jaata'ityaca' ti'íj jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'táj huaté'exaate'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ti'íj a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu ajooju'caj, ti'íj i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tanyíj nyaj pué'een?

28 Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj síj a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

29 Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmujri' maj quee a'tíj ixaaty'e'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyámua' naa tyihuó'ixaaj a'huo'itéerican jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'íijma i maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'yan tye'ixaatye'ej tijin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj ti'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeítyee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íijma i maj jamuán huacíj ajta i tyeítyee, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antyichóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tyúutyeesi'ria'aj ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'. ³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuire'ej i tyévi'j típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yó'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyévi'j ti'ij jáahuire'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeítyee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapúa tyí'huire'.

9

Ti'ij i Jesús seequj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iye'ej, a'íi mu quee jaxie've' maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj iyan i cháanacaj japua a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Ti'ij i Jesús seequj éenye'ej huataséjre

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, a'íijma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'tíj tyee'yí'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan tyi'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'íj huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íi mu jamuán tyi'xajta'aj a'íjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, xá'pui' pu naa tyaj yahuatyú'uucáj a'yájna. Tyiche' huéecacaa huátaahuaaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síj a'íjci i Moisés ajta síj a'íjci i Elías.

⁶ Ji'nye a'íimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu nyiyóoj pu'é'een i nyaj jaxie've', xáanamuajri'. ⁸ Aj mu mij, mati'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íi pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Mati'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'íj mu jin a'ín mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéej ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéej uvé'nyesij, ajta a'ín néijmi'i tyámua'tyi'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tye'ityee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíiche' jimi.

*Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)*

¹⁴ Mati'ij aje'ré'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu huojotyó majta jéehua i tye'ityee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'íi mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyínyu'cacuj. ¹⁵ Mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtje'en muutyámua'va'aj. ¹⁶ A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jata'caa ti huatányuunyij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze, ajta ancurioci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'rij huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáritye'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tye'ityee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'íi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahui'tzi'ij ajta éejcueemuxa'riaca' i jutyényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' i táatajra' tijin:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cáleenye'ej. ²² A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tíj pu áan yo'tyájriej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyí'tihua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuire'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaat'éexaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tipua'aj peeyí'tihua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuüre' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tye'ityee ajtyáxiirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuj pajta quee atányuuej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajíhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tíj a'yan tyí'xajtaca'aj tijin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'íi pu jajví' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chi'táj utyájrurij, aj mu mij i maj jamuán huacíj jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Mati'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyej a'ájna a Galileea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej, ³¹ ji'nye aviitzij pu jin tyihua'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacíj. A'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'ájna i Yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteca'aj tyi'tíj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Capernaúm. Mati'ij meríj chi'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí xúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu síj huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj i juyéj jitze a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuüre'en.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íjma jimi, aj pu'ij jájtii ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

³⁷ —A'tíj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'ri'ij ti'ij a'ájna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ítyaca'.

A'ájna i tiquee tájcha'íire', tajitzé pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tye'ityee, aj tutyij jaatá'ijmiejri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuíire'. ⁴¹ A'tíj tina'aj ti cíi tyajamuaatá'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'tíj ti jin jajpuéjtzij ja'mej tipua'aj a'tíj ootyá'itzeere'en i Dios jimi
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'tíj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij síj je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuaty'e' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuí'rii maj ja'tyárieenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyí'tixicaa. ⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puáca'aj ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'tíj quee a'náj já'muí'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij. ⁴⁵ Na'riij mua' ícaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj iira'ícaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puáca'aj iira'ícaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'tíj já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij. ⁴⁷ Na'riij mua' jí'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájruty'e' jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, quee paj hua'puáca'aj ava'jí'síjma'aj a'áa po'tyájruty'e' jo'tíj já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'muí'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyí'huíire' i unáj tí'ij tyí'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'riij tí'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' tí'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatóotonyij
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm tí'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeítyee jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yájna tí'ij tyee'yí'tihua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan tí i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuaata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tíjin:

—Moisés pu tyu'tá' tí yu'xarij jaatapíjtye'en i tí jitzán á'yu'si'ij je'ej tí een jin jaatátoj i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuo'j'itej. ⁶ Ajta jájcuaj ímuáj tí'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', tí'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj tí'ij síj na'aj i tyéviij.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' tí i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios tí hua'antyásiirej.

¹⁰ Matí'ij meríj chí'táj iiratyá'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Típua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej ancure'vi'tíj, a'í pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéej jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta típua'aj i íiti' jucín huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyévice'en, a'í pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i tí'rúj
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Matí'ij mij tí'rúj aye've'vi'tichej i Jesús tí'ij hua'ajtamuarie'en, aj mu mij a'ímaj i maj jamuán huacáj huo'tá'ijmuejri' a'tyán maj ahuaja've'vi'tiicaria'aj. ¹⁴ Tí'ij i Jesús huo'séj je'ej maj rijcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Miche' yeve're'nyej mu tí'rúj nye jimí, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj a'ímaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un i maj a'yan een matí'ij mu tí'rúj. ¹⁵ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' típua'aj a'tíj quee a'yan tya'rá'astej je'ej tí i Dios tyí'ijta a'yájna tí'ij síj i pá'ri'ij, capu a'uun jo'tyárutyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'tí'ijci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtóo i Dios jimi hua'va'muúhua'aj séej ajta séej.

I tyamuéej tí chítjaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí jo'yi'muúcaj síj pu a'tíj aje're'nyej huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Síj pu'uj séejre' i tí tyámua' een, a'í pu a'ín pu'éen i Dios. ¹⁹ Papu'rij jamua'reej je'ej tí i Dios tyu'ta'íjtaca': “Capáj tyí'tyacui'care'en,” “pajta quee tyí'xana'cire'ej,” “capáj tyí'nahua'aj,” “capáj hue'tzij a'tíj taavijria'aj pajta quee a'tíj cuanamuj,” “huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj.”

²⁰ Aj pu'ij i a'tíj a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Maeestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyatí'ij nyana'aj tyu'cáleenyi'tariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj i jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tyí'tíj pu ooj muá'itziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij pata'aj huo'rían i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri a'ájna i tyáati', ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íca'aj.

²³ Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj jamuán huacáj tíjin:

—Tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' i chítjaanyi'ij maj utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj.

²⁴ Majta i maj jamuán huacáj je'ej mu jo'tánamujri', a'íj pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' tí i caméeyuj anájra'nyij i pí'se'ej jitze, quee típua'aj tí chítjaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj.

²⁶ Matí'ij a'yan tyáanamujri', jéetze' mu je'ej jo'tánamujri', a'yaa mu mij tyúu'íhuo'raca'aj séej jamuán majta séej tíjin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij tí'ij jáahuire'en i Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa capu je'ej tyí'rij, ajta capu a'íjci jimi i Dios, ji'nye capu tyi'tíj jatyesí'huaritye' i Dios.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—It'yáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoj i tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj tyi'tíj jo'rieenyij nye jimi, na'ríij ti i Dios nyuucacaj á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj, ³⁰ a'íi pu tya'ancuriáa'sij ti'ij ooj júurij íyan i cháanacaj japua, a'chu anxityej tyi'tíj ti je'ej tipua'aj chi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', junáanaj na'ríij jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, ti'ij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'tíj maj ijíij a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj maj ijíij uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi i maj jamuán huacíj. A'íi mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'íi mu tyí'tziinya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujáme' huo'tajé i maj jamuán huacíj, ti'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'tíj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíij tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tíj jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íjma jimi tyu'tátuiire'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'íi mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyétzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'íjna i Santiago ajta i Juan a'íi mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj

(Mt. 20:20-28)

³⁵ A'íjna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síij amuáca'ta' ajta síij a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeriaj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tye'ityee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij nyoorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta' putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyínyamua'ree nyaj jamuata'an siaj ajcára'sixi'in síij nyamuáca'ta' ajta síij nya' útata', a'íjma pu ci'tyij i maj tyámua' een.

41 Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i Jacobo ajta i Juan. 42 Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihuá'ijtye' i tyeítyee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi mu tyihuá'ijtye' je'ej maj huárinyij i séecan. 43 Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, 44 ajta i ti ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'íin pué'eenye' i ti anájcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. 45 Ji'nye i yójra' i Dios capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ti'ij huo'tyáhuire'en ajta hua' jitze ma'can huámui'nyij mui'caa i tyeítyee.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácuun

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacáj, majta mue'táj i tyeítyee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu sáij ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. 47 Ti'ij jáanamuajri' ti a'íin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

48 Mue'táj mu i tyeítyee jaatá'ijmuejri' ti quee jijhuaj, ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

49 Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

50 Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje're'nyej i Jesús jimi,

51 Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ta'rácuun tijin:

—Maeestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

52 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'íjci jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'íjci i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Mati'ij merij avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tya'ratyapuájnee tijin Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chajta' i jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puácaa huata'ítayaca' 2 A'yan tyihuo'te'exáatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'tíj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. 3 Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?”, a'yaa

xu tyaaté'exaatye'en yee: “A'íj pu jitzán juxie've' i tavástara'”, siajta a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “Jiye'tzín tu tyijta' yajavá'toosij”.

⁴ Mati'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'íjci i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej sioorej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaaj, majta a'íimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'íjci i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua. ⁸ Majta a'íimaj i tyeítýee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapítiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'íimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj xá'puí', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'ríj xá'puí'. Che' Dios jaatyáhuire'en tyámua' naa a'íjci ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'týeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuácixa', a'íjna i David. Ajta a'íimaj i maj tyí'huire' u tajapuá, miche' a'yan tyu'taxáj tijin a'yaa pu tyí'xa'puí'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájrurij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huataí'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'íj huaséj i xápua' ciyéj ti a' ímuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj títua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rijcaa ti'ij pua'aj taajcaa. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci xápua' tijin:

—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacáj a'íi mu jáanamujri' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajácuarej i tyeyúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooca'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj i tyeítýee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooca'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tíj tyi'tíj ajóotisime'en a jé'ta' i tyeyúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájraa a'yan tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chi'ij tijin chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej”, siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tíj já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri', i maj tyihua'íjtye' i puarij majta i maj tyi-huá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu huatyóohuij maj jáahuonyij je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íi mu jatziinya'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin tyihuo'muá'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'íi mu eerácij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'íjna i xápua'
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti arí huachica'aj tyétye' imuáj i junána' jítze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatye'en i jiríj yee: “Tyíchesij a'májna atyájrutyij i jájritze’”, ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin tyi'tíj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'íire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'íire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' i siaj jin quee xá'pu' jimi huaríj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Ti'ij i Jesús a'áa ja'ajcayi'cáacaj i tyeyúuj jítze, aj mu mij a'íimaj ajtyáxiiriacá' i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jítze i maj jin tyí'ijta majta hua' jamuán i huásij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antyhuj a'íjci i Juan ti'ij huá'íiraca'aj i tyeítyee, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeítyee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'íhuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequée ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca'?”

³² Ajta capu je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeítyee mu uyo'ta'ítyaca'. A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, majta néijmi'i i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'íin pue'éenye'ej i Dios jítze ma'can ti tyí'xajta'aj. ³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

12

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuo'íxaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tíj huatyátaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'íxie're'en i maj tyí'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye i chuéj mej mij tyaanáchitye'en cáira'tzuj, ti'quij jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ² Ti'ij tya'rá'aj

a'náj maj jaju'raaca i úuvaj, séej pu huata'ítyaca' ti jimi tyí'huiire' ti'ij huo'táhuaviiij a'chu ti jaci'puaj a'íjci i a'tíj. ³ Majta a'íimaj i maj tyí'muijhuacaa a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i ti huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca' camu tyi'tíj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta mu a'íjci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtyá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ítyaca', a'íjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu sáij á'itzeeria'ca'aj, yójra' a'íjci i a'tíj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'íjci. A'íj pu'ij huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: “Ma'antzaahuatye'sij a'íjci i nyiyóoj.”

⁷ Majta i maj tyí'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huó'ixaaj tijin: “A'múu pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij.” ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij ji'rájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'íi pu aja'va'ma'aj ja'mej ti'quij huá'cui'nyij i mej tyí'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze a'íjci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijin: A'íjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma huataxájtaca' a'íjci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tye'ítyee, a'íj mu jin jaatáto'j, mati'ij mij jo'cáj.

*A'íjci jime' i maj huá'jijva'ca'aj
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)*

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi fariseos mu pué'eenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'tíj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán tyo'o'jpuá'ritye'en. ¹⁴ A'íi mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tye'ítyee, ji'nye capáj a'íjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mo'jo'sejra. Muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyej i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'pui' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyí'tajijve' a'íjna i ti tyihua'íjtye' i Roma maj já'ma'can?

¹⁵ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'ra'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyi'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenyaja'váit'ye', nyej nyij jaaséj.

¹⁶ Mati'ij mij aya'váit'yej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapua'j i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa'j tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xaatátuiire' a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'tíj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'íimaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

*A'íjci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítyee
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'íi mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

19 —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tijin tipua'aj a'tíj nyeiichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huámuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'íin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i ti huamuí'. 20 A'yaa pu tyu'ríj, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i hua' jaatzí' huatyényeiichaca', capu eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'. 21 Ti'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj a'íjna i ti huamuí', a'íi pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i síj i ti je'tyáa'sej, 22 ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuaamua', capu síj jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íin huamuí' i íiti'. 23 Arí a'ájna, mati'ij eetáçniye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ça'tanyíj cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

24 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, jí'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. 25 Mati'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejneye'i'chen, camu majta i úuca huiichaj, jí'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij een i maj tyí'huiire' u tajapuá. 26 Ajta a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuij, çnyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés tu'píj huaséj i ti vivéejmee ti'ij tyátaasima'aj? A'íj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios, a'íjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'íjci i Jacob”. 27 A'íj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íjma i maj meríj huácuij, sulu a'íjma pu Dios i maj júurij. A'íj xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzij.

A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'

(Mt. 22:34-40)

28 Mati'ij jáanamujri' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaa, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu huó'namujri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íi pu ajtyáxiiriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: —¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

29 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamujri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íi pu síj na'aj pué'een. 30 A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta pati'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.” 31 Ajtáhua'aj pu síj i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'íj i axa'aj tyévi'j, a'yájna pati'ij asíj tyi'tyía'cha'íj.” Capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'íjna i nyúucarij ti hua'puaj.

32 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna pati'ij tyaataxájtaca', síj pu'uj a'íin pué'een i Dios, capu síj ajtáhua'aj séejre'. 33 Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti síj uhuájca'nyej, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítyee tyati'ij tajímua'aj tyí'taxie've', jéetze' pu tyí'huiire' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cu'caa na'ríj néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'racia i ya'muáatyee.

34 Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéeria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' imuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijtaj i Dios.

Ajta quee che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'íjna júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Huatyéyixi' i ipuárij japua íiyan i nyamuáca'ta',
'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cántaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciríistu' tijin “Nyavástara'”?

Majta jéehua i tyeítjee i maj jáanamua'jri', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'ej ti tyí'xajta'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ránajchi maj tyí'chajca i síicu'ri ti tyi'catí'ijmee ajta mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin i tyeítjee huo'tatyójtje'en jo'tij na'aj i cáayej jitze. ³⁹ A'íi mu jahuoo jo'maj ja'rarasej i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij tipua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'íi mu jahuooniy jo'tij jo'ojcaj i ti tyihuá'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'íi mu majta tyihuá'ari'raaa néijmi'i a'chu maj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij i maj antyúujimua'astariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojo'sejra a'íi mu á'tíjti' metyenyúusima'aj i Dios jimi. A'íi mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucaríj ti jusíj ti tyu'támu'vejritaca'

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íjma pu séjraca'aj i tyeítjee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyej ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'íin hua'puácaa ucáahua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'íimaj i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ti'ij iiramá'caj i Jesús i tyeyúuj tzajta', síj ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatí'ijmee iye'ej ti tyiquéetime ajta mu chi'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi petyí'sej mu chi'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Tyi'táj ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipué'rij
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Mati'ij mij a'áa jo'cáj a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tij i tyeyúuj ja've'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayíxij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'íi mu jujáme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyi'táj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipué'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'táj jamuáacuanamuaj. ⁶ Ji'nye mue'táj mu huataséjre'sij i maj nyenyúuca a jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan i tye'ityee.

⁷ 'Típua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'riij maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tziinye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyee, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majta séecan tye'ityee jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Tyámua' xu'uj mua'aj jujímua'aj tyityahuóocha'íin, ji'nye majamuá'vi'tin a'íijma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Majamuatájeevij siaj sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'íijma i tajtúhuan siajta a'íijma i maj rey jin tyityatatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tá'riitarij siaj a'íijma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁰ Ji'nye ti'ij quee xu néijmi'i tye'entyipué'ren, a'yaa pu tyúuxie've' siaj anaquéej néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucacaj. ¹¹ Siajta quee je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyihuo'té'exaatye'ej mati'ij jamuá'anvi'táj a'íijma jimi i maj tyí'ijta. A'íj xu huataxáj tyi'táj ti i Dios jamuata'íjtye'sij siaj sij jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyu'taxájtaj, sulu a'ájna i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi i jutáatastyamua' mati'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tye'ityee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i siaj nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'ájna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, a'íj pu huíire'en.

¹⁴ 'A'ájna xicáara' jitze tyi'táj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tzíinyi're', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tij quee a'yan tyiye'tyévijtye', (a'ájna i ti já'jijve', a'íi pu yo'itéej ja'mej), ajta a'íimaj i maj Judea jo'tyú'uucacaj, miche' jiyet'zín jo'cáxi'ín a'ájna jo'tij jiríj jo'quéetimee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'o'jcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyican ti'ij tyi'táj iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'riij síj tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁷ Cuíi' xaa a'íimaj i úuca maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios ti'ij quee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna ti'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyojo're'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. ²⁰ Ajta típua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tye'ityee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, a'íi pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'tyeevi'in.

²¹ 'Típua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'táj a'yan tyajámua'ixaaty'e'ej yee: “Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Ciríistu'”, na'riij a'yan yee: “Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve”, caxu

já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyí'hue'tacaa, a'íi mu mij tyí'táj tyu'taséjrataj i tyeítýee jimi mej mij huo'cuanamuan, tipua'aj huatái'riitarej maj a'íijma huácuanamuan i tyeítýee i Dios ti arí hua'antyíhuoj. ²³ Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyí'táj rinyij.

Tí'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', ²⁵ majta uje'cávatzij i xú'ra'vetyee tí'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' ti aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'íi pu'ij hua'ré'ityixij i maj jahuüre' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tyeítýee i Dios ti arí hua'antyíhuoj, néijmi'caa mu tyísiire'ej i tyeítýee jo'tij na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tij joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ 'A'íj xu jitze tyí'huóo'iteeritye'en i xápua'. Tí'ij antyicua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta tí'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'íj xu jin jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj seríj tyí'táj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren ti arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítýee i maj iie'e'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipué'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúuca capu a'náj antyipua'rij.

³² 'Ajta a'náj ti xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'táj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huüre' nusu i Yójra'. A'íi pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'íj xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti a'yan atyojo'rényesij. ³⁴ A'yaa xu tí'ij i a'táj ti mu' jó'yi'muij, anaquéj pu'ij juchi'ij hua'cha'üraste' i maj jimi tyí'muarie' mej mij jáacha'íin i chí'ra'an. A'íijma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muárie'en tyí'táj ti muárie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en ti tyí'cha'íij ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti uvényesij i ti aja'chej, tipua'aj tyechúmua'risima'caj, na'ríij a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríij tí'ij huatapuá'riaca', ³⁶ ji'nye tipua'aj jiye'tzín nu've'nyej, nyajta jamuáatyoonij setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'íj nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i séecan a'yan tijin: Sióoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeítýee mu jaaxá'puí'intarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj tí'ij a'ájna atyojo'rényej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i cánya'xií maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tíquee cu'ustij. A'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i puaríij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu jahuocaa'aj je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeítýee huatanyinyu'caj.

Íiti' pu tyí'táj ti naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'íjci i Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tijin, ti Cá'atzaj. Ti'ij i Jesús ooj ajtyequéecaj i méesaj jitze, íiti' pu aje're'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jistij i ti naa tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'tíj tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'íjci i limeetaj, ti'quij ja'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Ji'nye een jime' jahuaajca a'mújcij i ti naa tyaarie'ej? ⁵ F'ritacaj pu maj jaatoonyijche' a'chu huéecaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'íjna jin huo'táhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'itziitye'? Tyámua' pu tyi'tíj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyi'rítaj ja'mej sij huo'tyáhuire'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'íjna i íiti' a'yaa pu huaríj je'ej ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'íjna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'íjna i Judas Iscariote, síj ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu a'íjma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ¹¹ Mati'ij jáanamujari', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanájchitye'en a'íjci i Judas, a'íi pu'ij i Judas jahuoca'aj a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tavástará' pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tíquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritacaa i cánya'xi, a'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?

¹³ Aj pu'ij hua'puácaa huata'ityaca' i maj jamuán huacíj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuua, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'íin jo'tyárutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'tíj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetyeítyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?” ¹⁵ A'íi pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaaj, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze ti'ij i Dios huó'cha'ij.

17 Tí'ij arí huatáca'caj Jesús pu jo'tyájrurij u chi'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. 18 Matí'ij meríj tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' síij i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'íi pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íijma jimi i maj tyityatatyíj.

19 Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús síij ajta síij a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

20 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een síij i siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu i páan ájrurij i a'íjci jitze i túxa'aj nyajamuan. 21 A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee nie'huacajche'.

22 Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, tí'ij i Jesús páan tyi'íj, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraca' tí'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xáacua' a'íjci, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

23 Tí'ij ta'ij i váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, tí'quij a'íijma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. 24 A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuiire'en muí'caa, ajta tí'ij i Dios ja'antypuá'ritye'en i ti jájcuaj jin tya'tóoratziiri'. 25 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijin canu jamua'tyej

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Matí'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. 27 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj nu je'catan i cánya'xií ti siire', majta i cánya'xií mamuj úrutij.” 28 Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a Galileea.

29 Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

30 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', ijíj tíca' tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

31 Ajta i Pedro ca'nyíin pu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Matí'ij mij jo'cáj a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj i maj jamuán huacáj tijin:

—Xaará'saj iye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

33 Tí'quij áyee jo're'nyej, a'íijma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'. 34 A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamui'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoche' xu atanyéjnye'rij.

³⁵ Tì'quij i Jesús eerájraa a'tzúj áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios tipua'aj a'yan tyí'riitan tiquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze ti jitzán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi tijin:

—Dios i paj nyavástará' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, tipua'aj petyu'tá'an tí'ij quee náaci'tyij a'íjna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij huojo'tyoj tipua'aj meríj tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Simón, ¿nyi petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij?

³⁸ Síóoche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, tí'ij quee tyl'táj je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinyij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Tí'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'caj, jí'nye cutzúj pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en. ⁴¹ Tí'ij huéicaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, tí'quij ajtáhua'aj aje're'nyej tipua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévi'ij jitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴² Xá'ajhuixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Mati'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús tí'ij i Judas, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu aje're'nyej majta jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'íjma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huásij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej ti ye'ej huárinyij mej mij jáamua'reej a'táj ti a'íin pué'een i Jesús, a'yan tijin:

—A'íjna i nyaj jí'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'íin pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnáan, sia'nají'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi tí'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Maeestro.

Ajta jí'tyápui'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeítyee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náaji'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'íi pu juchúun íjcutaca', tí'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i ti jahuíre' a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁴⁸ Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijin:

—¿Ji'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta ciyéj tyu'í'ij siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tyeyúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj néijmi'i mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yooriéej i Jesús. ⁵¹ Ajta síj pu tyamuéej jaavájrasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eeróonajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'íi pu jaatátoj i cáanarij tí'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Mati'ij yo'v'tíj i Jesús a'íjma jimi i maj tyityatatyíj

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Mati'ij mij yo'v'tíj i Jesús a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye' néijmi'caa i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij néijmi'i tyúusi'ij i maj tyihuá'ijtye' i puaríj, i huásij majta i maj

tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu imuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu jahuooca'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'rite' en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj.

⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tíjin:

⁵⁸ —Ityáj tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéecaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tyeyúuj i maj quee i tyeítyee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'íin ájchej a'ájna hua' tzajta' a'íjna i ti néijmi'caa tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tíjin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'itzee mej mij a' jitze tyí'pua'rite'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyi'tíj huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin paj pué'een i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquéé na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶³ Ti'quij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta' ja'antysisújtza'an i jusíicu', mej mij jáamua'reej tíjin pu'rij huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu che' juxie've' ti a'tíj je'ej tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu serij jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámu'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxi'in, majta jo'tanáa ajáisa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tíjin:

—Huataxá a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyi'cha'ij i tyeyúuj tzajta' a'íi mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

*Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tíjin capu jamua'tyej i Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)*

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tíj ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájruij ti jahuíire' i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ⁶⁷ tíij a'íj huaséj i Pedro ti jupuístya'ca'aj a'ájna jo'tíj já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tíij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶⁹ Ti'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaa a'yan tíjin:

—A'múu pu síij a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj i maj aja're'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síij a'íin pué'een, ji'nye Galileea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Canu jamua'tyey a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhua'ca' i tyacuáarie', ti'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tijin: “Ti'ij quee xu hua'puaj huajíjhua'ca' i tyacuáarie', muáaj paj huéecaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyínyajraa a'íjna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaríij a'íjma jamuán i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tij a'íjci i Jesús meetyají'que'ej, mati'ij mij jaatátuii a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ti'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cási' jéehua mu a' jitze tyí'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeyí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeítyee. ⁷ Síij pu tyáati'eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyí'tyacui'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeítyee aje're'nyej, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyeyí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuii. ¹¹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí ji'nye náarinyij a'mújcij jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta i tyeítyee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yan tijin:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeítyee jimi, a'íj pu jin jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta ti'ij tyu'ta'ítaj maj je'riá'vaxi'in i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyísií i xantáaru'uj. ¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'vij xú'muavi'can

jime', majta cúruun jaatyátaavej tzícare'ej ti jin cistijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'.
¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tijin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úura' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj.

²⁰ Mati'ij jatyaxáahuataj, aj mu mij je're'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu síj tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuaj táatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'tíj ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mij ca'nyéjrij jin huata'íj tí'ij ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucáa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mu'chíj Mu'taj), ²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jata-muá'muaj a'íjci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj.

²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús síj ajta síj.

²⁵ Pu'ríj jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tijin: “Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can.” ²⁷ Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'íjna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj.”

²⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huééicaj xicáj jitze ja'ajtaahuaj, ³⁰ asíj a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Ciríistu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Tí'ij huamu' i Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, néijmi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyu'tíca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ³⁴ Tí'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jime' pej pij nyoyo'hua'xij?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamujri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamujri', a'íj pu huatajé i Elías ti'ríj á'tyeej ti tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij síj aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'tíj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antzíjvi, ti'quij ciyéj jitze ja'antijí'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui ti'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyi'tíj, a'yan tyi'xáataj a'íjna i a'tíj tijin:

—Setyu'chó've' tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'. ³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tzíjhua pu ujo'tahuíjca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásujtza'an.

³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' i maj anxityej ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tíj jóonyeerica'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamujri' je'ej ti tyu'jíjhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'ji're'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úucaa a' imuáj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, síj pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia Magdala ti já'ma'can, ajtáhua'aj síj Maríia hua' náanaj a'íjci i Santiago ti cáleen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj síj i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galilea. Jéehua mu majta séecan i úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ti'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

⁴³ A'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij ajo're'nyej i Piláato jimi, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús.

⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj ti i Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyeentyi' ti'ij jaata'íhuo' a'chu ti arí á'tyeevi'ca'aj ti huamuí'. ⁴⁵ Ti'ij i hua'tyenyeentyi' a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José ti ja'cájan i tyévira' i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánaniej ti naa een ti naa tyí'cueenaa, ti'quij ja'ajtajá i mui'chíj ajta je'en je're'ijcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'o'jcuunajraa, ajta tyetyéj ti sicíirara' eetyájmua.

⁴⁷ Ajta a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta síj i Maríia náanajra' a'íjci i José, a'íi mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i mui'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta i síj i Maríia náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'íjna i Salomé, a'íj mu tyi'tíj huánaniej ti naa tyaarie'ej mej mij jacáhuaatye'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, ti'ij oochán eere'nyéesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj i mui'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj uya'raxíiraj i tyetyéj ti jin eetyánami' jo'tíj jóocun tyej tyij utyájrutyey?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo're'nyej aj mu mij jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa i tyetyéj ti eetyámuaaca'aj. ⁵ Mati'ij utyájrurij jo'tíj jóocun, tyamuéej mu huaséj ti a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cueenavi'ca'aj i ti tyí'chajca'aj. Aj mu mij i úucaa tyu'tátziin, ⁶ ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret ti já'ma'can, i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. ⁷ Áricuj sioté'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tíjin: “A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galilea ti'ij ajtáhua'aj jamuájsiire'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna ti'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

⁸ Aj mu mij iirahuáachajra i úucaa, ji'nye metyóoviveesima'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaa'aj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can
(Jn. 20:11-18)

⁹ A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéj huataséjre i Maríia Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. ¹⁰ A'íi pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuíjritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. ¹¹ Majta a'íimaj matí'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Maríia arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj
(Lc. 24:13-35)

¹² Tí'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tíj quee a'tíj já'chajca'aj. ¹³ A'íi mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

Tyí'tíj ti i Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Tí'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, matí'ij móoj a'íimaj ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj ti arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tíj ti tyá'antzaahuatye'sij ajta huái'huaj, Dios pu tyaatú'uunyi'raj, ajta i ti quee tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu jajpuéetzij ja'mej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríj huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta típua'aj a'íjma mua'ajtamuarie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu rinyij.

Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' ti'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'íi mu mij i maj jamuán huacíj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huíria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj ti a'yan tyí'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajta'aj a'íj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'íimaj i maj juji'ij jin jaaséej ti'ij uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'ij mej mij a'íimaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'ij tyino'támiteeraj ti xá'pui' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapuá tyí'huire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íira'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íi mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'ij séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'ij a'yan tyihuo'ci'ij maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huire', ⁹ a'yájna mati'ij tyeeyí'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'ij i Zacarías ti'ij a'íin utyájrutyej i tyejúuj tzajta', ajta je'en íjicua antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'ij ooj tyatáasima'caj i íjicua, néijmi'i mu i tyeítyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huire' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'racaa i íjicua. ¹² Ti'ij jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Zacarías, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamuaajri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'ij, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeítyee huatóotyamua've'sij ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, ¹⁵ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íi pu i Juan anaquéej huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'ij tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i ti'riij mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren i tyeítyee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

¹⁸ Aj pu'ij i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huire' tijin:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'íjna i tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucarij.

¹⁹ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaaj, a'íj nu jimi tyí'huire' i Dios, a'íi pu unyojo'ta'ítyaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰ Ajta

ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'riitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaaaj.

²¹ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj meechó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyú'u'huo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'i'ij já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. ²² Ajta ti'ij iirájraa, capu che' i'riitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' i'riitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tyeyúuj tzajta'.

²³ Ti'ij antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' a'íjna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. ²⁴ Ti'quij huatajútzej a'íjna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxciríe' pu á'tyeej tiquee iiráyi'caa i juchi'táj, a'yaa pu tyi'mua'ajcaa tíjin: ²⁵ "Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeítyee quee ná'xaahuataj."

Síj ti tajapuá tyí'huire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

²⁶ Ti'ij aráasej máxciríe' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ítyaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ²⁷ a'áa pu já'chajca'aj a'íjna i Maríia i ti arí tímua' huatyéviche'sij a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i Maríia capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. ²⁸ A'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'úu pu jo'tyájrurij jo'tij je'rácatyii a'íjna i Maríia, ti'quij a'yan tyaatatyójtje tíjin:

—Ajíi' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ Maríia pu je'ej tyo'taséj ti'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyú'u'huo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej. ³⁰ A'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj tyi'tziinye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹ Ijíj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tíjin JESÚS. ³² A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tíjin Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pué'een, a'íi pu tye'entyájrutye'ej ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeríaj, a'yájna ti'ij i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i David, ³³ a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipua'rij i ti jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huire' tíjin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyú'rinyij, títua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'itzeere'ej, ajta a'íjna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i pá'ri'ij ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tíjin i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'íjna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'íjna i maj a'yan tyá'xajtaca'aj tíjin i tiquee yo'mua'tacaa, pu'rij aráasej máxciríe' á'tyeej ti jutza'. ³⁷ Capu tyi'tíj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuire'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyinaaté'exaaaj.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyí'huire'.

Maríia pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tij ja'chajta' jiríj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtjej a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chí'táj. ⁴¹ Ti'ij a'íjna i Isabel

jaanamujari' ti jaatatyójtjeje i María, a'íi pu i pá'ri'ij huatáhuaaxij i jucáatze', ajta a'íjna jimi i Isabel pu huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i María tijin:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájttoo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájttoo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyij nyaj pué'een nyáaj, ti'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jaanamujari' i paj naatatyójtjeje, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaaj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaaaj.

⁴⁶ María pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzi're' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeriacá', i nyaj quee je'ej tyéejviicue', ajta ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájttoo,

⁴⁹ ji'nye a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'i'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tij jin á'itzeere' i ti jin ántyapuaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej, a'íijma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tyihua'antyi'uunyi'ri' a'íijma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime', ajta va'cán jin tyihua'antyaárujtjeje a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj, ajta huo'ta'ityaca' maj jó'ciñney mequee tyi'tij antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íijma pu huatáhuíi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huíire', ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziiiri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aamí' tya'tóoratziiiraca'aj a'íijma jimi i tahuásimua'ci'ij, a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i María a'áa pu jo'tyá'itzee a'chu huéecaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tij ja'chej.

Ti'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Ti'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa.

⁵⁸ Majta i tyeítjee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Ti'ij arahuéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antyi'ijchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna ti'ij ántyapuaj i táatajra'. ⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tij a'yan ántyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'ihuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj ti'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu ántyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en

í Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj í maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej tí tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tíj jiríj jo'quéetimee a'áa tí ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i í maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'ájna í pá'ri'ij?

Ji'nye ji'récán jime' pu séjria'ca'aj tí í tavástara' jitzán séjria'ca'aj í pá'ri'ij.

Chuúicaria'ra' í Zacarías

⁶⁷ Ajta a'ájna Zacarías, í tí táatajra' pué'een í pá'ri'ij, a'áj pu jimi huatyá'itzee í júuricama'ra' í Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' í Dios jitze ma'can tíjin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' í tavástara', í hua' Dios a'íjma í maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'áj pu jin mujo've'mej tí'ij hua' japua huatányuunyij í jutyéítyeristyamua'.

⁶⁹ A'íi pu uyo'ta'ityaca' í tí va'cán jin tyi'tyéjvee tí'ij tajapuá huatányuunyij, síj tí a'áj jitze eeráma'can í David, í tí jahuíre'.

⁷⁰ A'íi pu a'íin pué'een í tí Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziiri':

a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' í maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,

⁷¹ a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi í maj tájcha'íire',

ajta néijmi'caa a'íjma jimi í maj taxana've',

⁷² a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma í tahuásimua'cí'ij,

ajta quee yo'huá'xij í nyúucarij í tí jin tya'tóoratziiri'.

⁷³ A'íi pu a'íin pué'een í nyúucarij í tí jin tya'táratziiri'

a'íjci í tataataj Abraham:

í tí taatá'sij

⁷⁴ tyej tyij quee tyí'tziinye'ej yan tyesejria'aj,

tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj í maj tájcha'íire'

sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuíire'en,

⁷⁵ tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj,

ajta tyej tyij jimi huatyá'itzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

⁷⁶ Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pué'een,

a'yaa mu muaatámua'sij tíjin a'áj tí jitze ma'can tyí'xaj í Dios í tí néijmi'i jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'íjci jimi í tavástara'

tyámua' petyi'uuriáj í tyeítyee jimi,

⁷⁷ pajta huo'té'exaatye'ej í tyeítyeristyamua'me'en

tí í Dios tyihuo'tú'uunyi'raj í maj jin ootyá'itzee

ajta je'en hua' japua huatányuusij.

⁷⁸ Ji'nye a'ájna í taj Dios, a'íi pu jéehua tá'cu'vej,

a'íi pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' í xicáj jime',

⁷⁹ tí'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'íjma í maj a'áa jo'cháatimee

jo'tíj jéetze' huápu'íj jo'tíca'

ajta je'en a'áj jitze huo'cájuyetyej í maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

⁸⁰ Ajta a'ájna í pá'ri'ij a'íi pu tyéve'sesima'aj, ajta a'áj jitze huatyóoca'an í júuricama'ra' í Dios, a'áa pu já'chajca'aj jo'tíj quee já'tyi'tíj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' tí jitzán huatóosejrata a'íjma jimi í maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Tí'ij huanie'huaca' a'ájna í Jesús
(Mt. 1:18-25)

¹ A'ájna imuáj a'íi pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'íi pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'íin tyejé'íjtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeítyee jo'cáxij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'íj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galileea ti jitze ajtyáma'can, ti'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íjna i José a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵ A'áa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'íjci i Maríia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i Maríia pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶ A'áa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'ri'ij. ⁷ A'áa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij cixurij jin jaque'ijcataca' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácun jo'maj ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapuá tyí'huüre' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Vėjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín síj huataséjre i ti tajapuá tyí'huüre' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye a'íj nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeítyee. ¹¹ Ijij pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'íjna i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i CHRÍISTU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'ri'ij ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'tíj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'tíj huataséjre i maj tajapuá tyí'huüre' a'íjci jimi i síj, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'ij naa huasé'rin u tajapuá.

Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeítyee íyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Mati'ij jo'cá i maj tajapuá tyí'huüre', a'íimaj i maj cánya'xii tyiséjracaa'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaa i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoj a'íjci i Maríia majta i José, majta a'íjci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'ráca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷ Mati'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj siiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'íjna i Maríia néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'íimaj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'íi mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'íjci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyí'tíj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaa i tajapuá tyí'huüre'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeyúuj tzajta'

²¹ Ti'ij arahuéecaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisíjchaca' i navíira' i pá'ri'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' a'íjci i Maríia ti'ij quee xu jutza'caj.

²² Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'iracaa a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'ájna i pá'ri'ij ti tyáati' ti anaquéej huanie'huaca'." ²⁴ A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tijin: "Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcui'see na'ríj hua'puácaa i jáamui'see."

²⁵ A'ájna imuáj síj pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'ájna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'ij i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaatya'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciríistu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'ri'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tyeyúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'ij, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tijin:

²⁹ Nyavástara', ijíj pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámu'nyij a'ájna i ti muahuíre'.

³⁰ Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapuá huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'ij huo'tyáhuíre'en, néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'ájna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua, ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'ájna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i Maríia, i náanajra' i pá'ri'ij tijin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pu'íntari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'ij, mej mij mue'táj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pué'een i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'táj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítyee. Ajta néijmi'i a'ájna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacu'nyij a tzajta' ti'ij a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaj jime'.

³⁶ Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, íiti' pu pué'eenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'ij huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucíin ti'quij huamu' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyey japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tyeyúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyi'huíria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahuoo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'ájna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeítyee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mati'ij néijmi'i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'ájna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riaajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'rri'ij Jesús ti ántyapua'j a'úu mu yó'tyoo u tyeyúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipua'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cáj jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'ajca' ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cáj a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huonyij.

⁴⁶ Huéeicaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mati'ij mij a'úu yo'tyoy i tyeyúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyii hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyí sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chi'táj?

⁵⁰ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihuá'ixaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'íi pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtóo, majta a'íimaj i tyeétyee.

3

Ti'ij i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijta'ca'aj a'íjna i Tiberio, ajta a'íjna i Poncio Piláato a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijta'ca'aj a Galilea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipo ti ántyapua'j a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'íjna i Lisantias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'íjna i Anás ajta i Caifás, a'íi mu puaríj jin tyityetyú'uuca'aj i tyeyúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pué'een a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huá'raa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeétyee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimí majta je'en huái'huaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajta'ca'aj ti a'yan tijin:

A'tij pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijin:

“Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistya'xi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee, ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jiríj jo'quéetimee, ajta i juyéj ti tyuututájmee, a'íi pu huatóoje'yij,

Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo'ré'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti Dios jin tajapuá huatányuusij."

⁷ Mati'ij i tyeítyee ajo're'nyinyiica'aj ti'ij i Juan huó'íiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyij mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij? ⁸ Siata'aj tyámua' tyi-tyetyúucha'íiij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: "Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can", ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayi'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj ti'ij a'íin pu'éeenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een ti'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'tajcaa a'íi pu tyu're'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeítyee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti hua'puácaa tyí'ij sícu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'íjci tiquee tyísiicu', ajta a'íjna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'íjci i ti quee tyí'táj tyí'cha'ij.

¹² A'íi mu majta aje're'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Juan tijin:

—Maestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'íj xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'pui'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Arí ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyí'táj huá'nahue'raj i tyeítyee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihuá'xajtzi'raj tyí'táj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'íjci jin tyámua' tyityóomuaajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'íin pu'éeenye' i Ciríistu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu ji're'can jime' jájtyij jin já'mua'íiran, ajta síij pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyeequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviytye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹⁷ A'íi pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, ti'ij jujíme' jájsiirej i xiéerij. Ajta a'íjci i ímue'rij a'íj pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íi pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyi-huá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee. ¹⁹ A'íj pu ajta tyityá'xij a'íjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'íj pu tyévi'tinye'ej a'íjci i Herodías, i ti íira'ra'an pu'éeenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyí'táj jime', a'íi pu je'tyáanaj a'íjci i Juan.

Ti'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítyee, a'íj pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi

pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José. Ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elí, ²⁴ ajta a'íjna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Janai, ajta a'íjna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ²⁵ ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós, ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei, ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel, ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ ajta a'íjna i Nerí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam, ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat, ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán, ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i David, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón, ajta a'íjna i Salmón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau, a'íi pu yójra'

pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Lámeç, ³⁷ ajta a'íjna i Lámeç, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc, ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ti'quij Jesús jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaaj tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyessi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tij jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tij huácuaaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancuriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tij ti a'yan tyina'ránajchi. ⁷ Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyi'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antiyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ityij i maj jimi tyi'huire' mej mij muáacha'íin.

¹¹ A'íi mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'tij jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tij je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tij je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'íin a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³ Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antiyimué'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáaraa 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'ntari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'itsee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeítyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'ájna i Jesús. ¹⁵ A'íi pu tyihua'mua'tyajca'aj i hua' tye'yúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeítyee tyámua' mu tyeetyájtóo.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tye'yúuj tzajta' jo'tyájrurij ti'ij tye'yí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jívve'en i yu'xarij. ¹⁷ Mati'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',

ji'nye a'íi pu na'antyíhuoj,

nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íi pu unyojo'ta'ítayaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj námi' nyaj nyeríj hui'rátóosij,

ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,

nyajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj jajpuéjtzij,

¹⁹ nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyej a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

²⁰ Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i ti tyí'huiire' i tye'yúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úun je'rátaya'ca'aj mu jaséjraca'aj. ²¹ Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i siaj seríj jáanamujri'.

²² Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa ty-ojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namujria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'tacaa, asíj tyi'huá'huaatye'”; siajta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'íin já'ma'can.

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj jujiimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéeicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'ájna i Elías capu huata'ítayi'huaca' a'íjma jimi i úucaa i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'ájna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítýee i maj tyeyúuj tzajta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'. ²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij ji'rátoonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátýee i jiríj jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátýee. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej tí'ij jó'raa.

Jesús pu tyévíj tyú'huaaj tyiyáaru' tí tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa tí ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'píhua'aj, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítýee. ³² Majta i tyeítýee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej tí a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tí'ij i tí va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeyúuj tzajta' a'úu pu síij tyáati' jo'tyávaaca'aj tí tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antýiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íjna jin mupo've'mej pej pij ta'antýipua'aritye'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'íin pué'een i tí naa een i Dios tí jimi jo've'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tíjin:

—Capáj tyi'tíj xajtaj, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájrie a chóota' i tyévíj meeséeracaj i tyeítýee, tí'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyévíj aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i tí jin tyí'xaj? A'íi pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'íj pu jin antyúumua'reej tí hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamuaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús tí'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyeyúuj tzajta' tí'quij a'áa ja'rá'aj a Simón tí ja'chej. Ajta a'íjna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tí tyáahuaatye'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, tí'quij jajtyá'xij a'íjci i tí jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Tí'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Tí'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítýee
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Tí'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tyeítýee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa. ⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tyeítýee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iirácij, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tíjin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj tí i Jesús a'íin pué'eenye' i Ciríistu'.

Jesús pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rüi
(Mr. 1:35-39)

⁴² Tí'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'tíj. Majta a'íimaj i tyeítýee a'íi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, tí'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítýee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'íj nu jin ujo'ta'ítýi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tyeítýee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íimaj i maj hue'tyéé vivi'raciaa a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jacii, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imuáj huatyéchaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéé tyihuo'muá'tyej i tyeítýee. ⁴ Ti'ij ja'antyipua'rij i ti tyihuó'ixaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' imuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raciaa.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tu'rij huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyi'tíj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajájpuaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo're'nyej majta huo'táhuire'en. A'íi mu mij ajo're'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'íi pu tyítunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajájpuaj i hue'tyéé. ¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pu'éen a'íjci i Zebedeo, a'íi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeítýee tyísiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajájpuaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij síj tyáati' aje're'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástara', tipua'aj mua'ránajchij paj tyináahuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj tijin:

—Capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'rij huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítýee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuj ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en a'íimaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunij jo'tij quee a a'tíj.

*Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'ráciinyaca'aj a'ájna a Galileea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'ájna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo're'nyej, tyévi mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'ájna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo're'tyej i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyej, ji'nye jéehua mu tyeítýee eetyóosiiria'ca'aj ata'puéertaj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtoo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítýee jo'tij i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pu'éen a'mújna ti'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pu'éen i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee.”

²² Ajta a'ájna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamuatáséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'ájna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítýee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi íyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin, ájchesij, pajta ja'antypíij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'ájna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpí i itárij ti japuan újca'tyii, ti'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyi'tzínnye'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápu'ij naa huasé'rin.

*Ti'ij Jesús jaatajé a'íjci i Leví
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)*

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa ti'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íimaj i maj tyí'ti'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu antyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xií ti'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Ti'quij a'ájna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' ti arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', majta séecan i tyeítýee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuua. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij

jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íijma i maj Jesús jamuán huacíj. A'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyejjive', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricij?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íijma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íijma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'tíj jo'tyényeíichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'íjna i ti huatyényeíichij?

³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'íjci i ti huatyényeíichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'tíj jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'íjci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'íjci jin jacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyí' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyí', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antyiye'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tíj jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj újcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, mati'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'íjna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huaci'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'íjna iirá'ipuj i páan i maj Dios huatámu'verij, ti'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'íijma i maj jamuán huaci'ca'aj, ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puaríj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurpij i tye'yúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en. Síij pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tiquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jín jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jín a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tíjin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'ájna i tyáati' ájchej, tí'quij huatyéechaxij, ⁹ tí'quij Jesús a'yan tyi-huo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tíjin: ¿Tyi'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'puí' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyiquij tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tíjin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', tí'quij huarúj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'ixaatye'en je'ej maj huárinyij a'íjci jimi i Jesús.

Tí'ij Jesús hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii ti tyényuusij. ¹³ Tí'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacáj, tí'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tíjin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tíjin síij ti tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'íin pué'een i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamua'aj tíjin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Celote, ¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua i tyeítýee
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacáj, majta jéehua i tyeítýee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'íj mu jín aje're'nyej mej mij jáanamuaaj a'íjci i Jesús, ajta tí'ij tyihuó'huatye'en i maj jín tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeítýee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, jí'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jín néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti jí're'can jime' tyi'tyáhuí'rii i Dios jimi
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacáj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítyee jamuájcha'iiria'aj, majta jamuatyítyej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítyee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcu j.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítyee.

*Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)*

²⁷ 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj jamuájcha'iire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' pujmua' mui'tyéveenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiitye'en. ³⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj ti'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinij, je'ej siaj mua'aj tyá'xié've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² 'Tipua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'íj mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuire'sij? A'íj mu majta a'yan tyityetyúucha'ij i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihua'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íjma i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íj mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íjma tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'iire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íjma tyi'tíj jamuata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua'

huojo'mua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tyeítýee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

*Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj.

³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóriaxi'ij ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapu'éjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapu'éjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti síj ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuire'en a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi.

*A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ 'Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'ríj ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'táj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'íjna i a'táj ti tyámua' tyi'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'táj ti tzajta' séejre' i tyévij a'íj pu huataxájta i tyénýa'ra'.

*I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síj ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'
(Mt. 7:24-27)*

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyejee tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti huasé'rin a'íjna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuaaj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'xaj. ⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'íjna i a'táj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Mati'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti nyanamuaaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'táj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta mati'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Ti'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuiire' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

¹ Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaj i tyeítýee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu sáij já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, sáij pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huire', pu'ríj á'me'riaajca'aj, ajta a'ín pué'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Ti'ij a'ájna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj uuriaajca'aj i Jesús, a'íi pu a'íjma huata'ítýaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej ti'ij tyáahuatye'en a'íjci i ti jimi tyí'huire'.

⁴ A'íi mu mij ajo're'nye' i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:
—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuire'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye',

⁵ ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'íi pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.
⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'íi pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítýaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'ájna tyámua' rinyij i ti nye jimi tyí'huire'. ⁸ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'íi pu a'yan rinyij, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'íi pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta típua'aj tyi'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimi, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyéítýee i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'ájna a Israel a'tíj huátýoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'ájna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítýi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'ájna i xantáaru', aj mu mij jáatyoy a'íjci i ti jimi tyí'huire' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj, majta jéehua séecan i tyeítýee hua' jamuán.

¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antyinájchaca' maj mui'chíj huáchuisima'aj, a'ájna i mui'chíj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyi'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeítýee jamuán huajú'ca'aj.

¹³ Ti'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri' i íitaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuariej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tyíij a'ájna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuiixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mui'chij tijin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'ájna i ti arí huámuí'ijcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'. ¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—Sáij ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajta'aj tijin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

*Ti'ij Juan séecan huata'ityaca' i Jesús jimi
(Mt. 11:2-19)*

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'ijna tyú'namuajri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacáj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacáj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ityaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tipua'aj a'íin pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je'ré'nyej i Juan ti huojo'ta'ityaca' a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i Juan i ti tyí'tyai'raaca, a'íi pu tojo'ta'ityaca' tyej tyij muaata'íhuo' tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'ijna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamu'ijritya'ca'aj, ajta a'íijma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namuajri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huaci'ij i maj quee ráci'ijnyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamúáarajmee i maj nácxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta meríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³ Che' huatóotyamua've'en a'ijna i ti quee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Mati'ij jo'cáj a'íimaj i Juan ti huojo'ta'ityaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tíj usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tijin a'íimaj i maj ji'ré'nye' tyí'chaan, ti ajta tyihua'ránajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyíj ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta síij a'íin pué'een ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷ Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tijin:

Nyáaj nu séej anaquéej huata'ityij ti huataséjre'sij pequee muáaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tyeítyee mej mij muéetzij muáanamuj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin hua' tzajta' i tyeítyee, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'ijna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ijna i Juan.

²⁹ Néijmi'i i maj jáanamujri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítyee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i ti'ríij maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tijin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'.” ³³ Ji'nye ti'ij a'ijna i Juan yan uvé'nyej, i ti quee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'íin uvé'nyej i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tijin ti huápu'i'ij

tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyeyijve', ajta a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pué'een

³⁶ Síij pu i fariseo jaatá'inyej a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyej limeetara' huajáasima'aj ti tyi'tíj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyínyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyá'caj i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapui'tzej, ti'quij ja'náxiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, ti'ij jaaséej je'ej ti rijcaj a'íjna i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tijin: "Típua'aj a'múu ji'récán jime' a'íin pué'eenye' síij ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'tíj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tijin:

—Simón, tyi'tíj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i a'tíj ti túmii huo'tanyéjtye. Síij pu anxí anxityej tyé'cha'íiria'ca'aj, ajta i síij huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íiria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaaná'chitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íijma i maj hua'puaj. Ijij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'íjna i ti jéetze' tyé'cha'íiria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'íjci i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'íjci i íitaj? Nyáaj nu utyá'rupij íiyu'uj a'chitáj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. ⁴⁵ Capáj nít'ypui'tzej panaatatyójtje, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyá'rupij a'chitáj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapui'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'íjci i maj cíi mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cíi pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'íimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'íimaj i séecan i maj majta huatá'inyiiluaca', a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—A'íj pu jin muáhuíi i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáhuaj jó'ra'.

8

A'íimaj i úucaa i maj jahuiiria'ca'aj a'íjci i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'íi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuó'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'íi pu síij a'íin pué'een a'íjna i Maríia, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³ a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'íjci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huiria'ca'aj tyi'tíj maj tyí'cha'íica'aj jime'.

*A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa**(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

⁴ Mue'tíj mu i tyeítyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tijin:

⁵ —A'tíj ti tyí'huastee pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. Ajta ti'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, mati'ij mij i tyeítyee japuan huahuístiraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', ajta ti'ij ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', ji'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'j're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, ti'quii huáciiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuó'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj ca'nyíin jime' tijin:

—Mu siaj iityanamua'arajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

*Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihua'mua'tyej**(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

⁹ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju' avaaj a'ájna jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, nyajta a'íjma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaaj.

*Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij**(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)*

¹¹ 'A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijin: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'íjna i ti huavatzíjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'ítzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiyet'zín mu yo'huá'xij.

¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzícare'ej tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tíj íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua'

eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ 'Capu a'tíj ja'antyíiteeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tíj jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu ímuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij.

¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tíj tyí'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tíj tyí'mua'reej i tyeítjee.

¹⁸ 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ 'A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje're'nyej jo'tij a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' maj ajtyáxiirej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítjee aja'tyúusiiria'ca'aj. ²⁰ A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj janamuaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyí'ijta, a'íi mu a'íin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' antáciinyej után jitze pujmua' i ti arájmuaa japua.

Aj mu mij jo'cáj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, tí'ij i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxiirihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'rij tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacáj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, maeestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, tí'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, tí'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj majta je'ej tyityóomuaajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna tí'ij tyihuá'ijtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Matí'ij antacáj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galilea. ²⁷ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij síj ja'antynájchaca' i tyévíj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj ti quee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chí'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa

pu já'chajca'aj jo'maj mui'chítyee já'ava'tacaa. ²⁸ Tì'ij jaaséej a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jiihuaj tìjin:

—Capáj tyina'antiyú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapuá ti já'sejre'. A'yaa nu tyi'muahuavii, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévi jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítýee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévi, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyi'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjin:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tìjin:

—I tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti quee huo'ta'ítýej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuuiraca'aj i jiríj jitze, a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iirácij i tyévi tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáchajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tíj ja'ancátyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íi mu jo'huáchajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Mati'ij mij i tyeítýee aje'ré'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj. Mati'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tíj i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyii ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutimue'racaj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséej, a'íi mu huo'té'exaa i tyeítýee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'ij mij néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iirácij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'ítzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tìjin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaate'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tì'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítýee tyetyéeej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij síij aje'ré'nyej ti a'yan ántyapuaj tìjin Jairo, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'íjtaca'aj u tyeyúuj tzajta'. A'íi pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo'ré'nyej jo'tíj ja'chej, ⁴² ji'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riaajca'aj.

Tì'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítýee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzajta' i tyeítýee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huó'íjtaca' a'íijma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaay'tihua'aj ti

tyáahuaatye'en. ⁴⁴ Tì'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo'r'é'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuáriej i máancajra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Tì'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuáriej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuáriej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, jéehua mu i tyeítjee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'tíj pu na'ajtamuáriej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nyamuárie'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje'r'é'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuáriej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaaj. Áricuj jó'ra' axáahuaaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij sáij aje'r'é'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maeestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamujri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeítjee maj a'úun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵² Néijmi'i mu i tyeítjee juyiinyaca'aj majta juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu mui'chij, sulu tyácusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'. ⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Tì'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyej. ⁵⁶ Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmujri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj.

9

Tì'ij Jesús hua'r'é'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo'r'é'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsií a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítjee tzajta' séejre', ajta maj tyihuo'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tyeítjee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ítyaca' mej mij huo'r'é'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en i juyéj jitze, ti'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'ríj páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puáca tyí'choocaj i tyúusiicu'.

⁴ Jo'siaj ja'rá'iixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciinyej a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamujracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

⁶ Mati'ij mij a'íimaj jo'cíj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui'.

Ti'ij huamu' a'íjna i Juan i ti huá'iraca'aj i tyeítjee
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'íjna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'í pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'íin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síij a'íin pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'íjna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca'aj tijn:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'íjna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'ij pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Ti'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íjma i tyeítjee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj. Ti'quij jujíme' huojo'ví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Betsaida. ¹¹ Ajta mati'ij i tyeítjee jáamua'reeri', a'áa mu jo're'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo're'nyej, ajta huó'ixaaj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Ti'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj hua're'ityixi'in i tyeítjee, mej mij jo'cíxi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tíj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'ij tu'uj tyí'cha'íj anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé, na'ríij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítjee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—Miche' huara'sej i tyeítjee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaaj majta i tyeítjee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ti'quij jútye' jó'nyeriaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ríipuj a'íjma i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'ríipui'tye'en i tyeítjee.

¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítjee majta tyámua' naa tyityaatajúj'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'í mu jaariá'sii i páan ti avá'itzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistyaxij sicírij jitze a'íjci jime' i ti avá'itzee.

Ti'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíj tyényuusime'ej, a'í mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítjee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tijn:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tijin paj muáaj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tijin síij pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyí'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí muí'nyij

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaatye'ej a'tíj ti pué'een.

²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'ajxié'vi'ra'aj ti'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' ti quee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íi pu muí'nyij, ajta típua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhuí'rii i a'tíj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íyan tyi'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'tíj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antyinyamua'rériaaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapúa tyí'huíire'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Ti'ij i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj ti'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ Ti'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápuí'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséej a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mati'ij meríj jo'cínnyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucáj. Tyiche' huéecacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síij ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síij Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síij Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéetirij hue'cáanaaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'í pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamujaj.

³⁶ Tí'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamujajrej, aj pu'ij jusíj ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'í mu ju'huatyá'itzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaaj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mati'ij acáacíj i jiríj japua, jéehua mu i tyeítyee ja'antynájchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta síj pu hua' tzajta' i tyeítyee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Maestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuavíj paj jaaséj i nyiyóoj, jí'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyóoj, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcucemuxa'rij i jutyényij jítze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huaci'ij maj jaatamuáritey'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tíj a'yóoj.

⁴² Tí'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mati'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'í pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamujaj siajta quee yó'hua'nán, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tyeítyee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj, jí'nye capu eexúj huá'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tzähnya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús tí'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyúj jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'ij aja've'vi'tíj, tí'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'ri'ij nye jítze ma'can, a'í pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'í pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'í pu tahuüre'

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tu tyij jaatá'ijmiejri' tíquee a'yan rijcaj, jí'nye capu ityájma jítze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye a'íjna i tiquee je'ej já'mua'uurej, a'í pu já'muahüire'.

Ti'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Ti'ij arí tyi'véjri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' ti'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ítyaca' mej mij anaquéej jó'ciinyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tij ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Ti'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿nyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj ti'ij jútye' je'cáxire'en i tiéj ti'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antypuá'ritye'en i tyeítyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'í mu tyúu'ito'rityee i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámui'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj mui'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtje'en i nyetyeítyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej ti'ij tyu'muárie'en, tìpua'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj hüire' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.

10

Ti'ij Jesús hua're'ityixij a'íjma i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Ti'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxij huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'ij huata'ítyaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'ín jo're'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu mui'ij i maj a'ijna jin tyí'huiire' maj huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'ij xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' ti'ij jéetze' huojo'ta'ityey i maj tyá'tzaahuatye', mej mij néijmi'que' huo're'ixaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ityij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'táj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en caxu siajta áto'rij tyi'púij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tij tyí'ixaatye'ej i juyéj jitze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtye'en a'yan tijin: “Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej.” ⁶ Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtyej, na'ríij mequee, caxu mua'aj tyi'táj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'táj maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaaná'chitye'en a'ijci i ti tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siatí'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeevej, a'ij xu huácua'nyij tyi'táj maj já'muacue'tyej, ⁹ setyihuó'huaatye' i maj tyí'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: “Pu'ríj ja'mua jimi atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹⁰ Ajta tipua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáyey jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: ¹¹ “A'ijna i chuéj ti muíinyij ti ajtávi'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa ti ma'can i chájta', a'ij tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj ti arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios yará'iixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítyee maj quee tyá'tzaahuatye'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aami' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasij japua huara'sejche' mej mij i tyeítyee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyí a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtij.

¹⁶ 'A'ijna i a'tij ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'ijna i tiquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'ijna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'ij pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti nyojo'ta'ityaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu jaaséej a'ijci i tyiyáaru' ti'ij uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa

í maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej í maj jamua'rá'astej í tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en tí arí á'yu'si'ij u tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'íí pu'uj í yójra' jamua'reej a'tíj tí táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij í Jesús jéehua huatóotyamua'vej, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' í júuricama'ra' í Dios jitze ma'can tíjin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', í paj tyí'ijta u tajapuá pajta íyan í cháanacaj japua, jí'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íjma í maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íjma jimi í maj jéehua tyu'yi'tin, majta í maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', jí'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² 'Néijmi'i pu í nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj tí yójra' pué'een, sulu a'íí pu'uj jamua'reej í vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj tí vástaria'ra' pué'een, sulu a'íí pu'uj jamua'reej í tí yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj í tí í yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Tí'quij huo'séerajraa a'íjma í maj jamuán huacíj, a'íjma pu'ij a'yan tyu'té'exaa jíjin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj í maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyí'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ jí'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj í maj tyí'xaxa'ta'aj í Dios jitze ma'can, majta í maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'íí mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaaj, ajta camu a'yan tyáanamuaajrí'.

I a'tíj Samaaria tí já'ma'can tí tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj í tí tyí'mua'taj í yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', a'íí pu aje're'nyej tí'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj tí'ij ja'antyimué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro, ¿tyí'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Jí'nye tyé'yu'si' í yu'xarij jitze? ¿Tyí'tanyí puá'jijve' í yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'ájna í tí tyí'mua'taj í yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Huaxie've' a' vástara' í tí Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' í paj jin uhuájca'nyej pajta í paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' tí a'yan tíjin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' í axa'aj tyévij a'yájna patí'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Xá'puí' paj tyaataxájtaca'. Típua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'ájna í tí tyí'mua'taj, a'íí pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej í tyeítýee tí quee a'náj ootyá'ítzee í Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci í Jesús tíjin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een í nyaxa'aj tyévij?

³⁰ Aj pu'ij í Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, matí'ij mij náhua'rij ja'antýiná'chaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' í tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, matí'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'ria'ca'aj. ³¹ Aj pu'ij síj ajta a'áa jooma'ca'aj í juyéj jitze, puariij pu pué'eenye'ej a'ájna, tí'ij jaaséj tí á'me'ria'ca'aj aa pu ímuáj ja'tanyáaj í juyéj jitze ajta mu jo'mej. ³² Ajtáhua'aj pu síj a'áa jooma'ca'aj a'íí pu pué'eenye'ej síj tí Leví jitze

ajtyáma'can, ti ajta tyí'huiri'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riajca'aj, a'íi pu ajta jaaséej, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. ³³ Ajtáhua'aj pu síj a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'íi pu pué'eenye' síj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, ti'ij jaaséej, a'íi pu'ij ja'ancu'vaxij. ³⁴ Ti'quij jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. ³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íjna i ti Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij." ³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'íimaj i maj huéecaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyéviij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

³⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo'r'é'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i Marúa

³⁸ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Marta huo'tyéje i juchi'táj. ³⁹ Séej pu a'íjna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marúa, a'íi pu'ij i Marúa a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamuaj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, ji'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuo'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'ihuáara' quee nyahuiiria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta síj pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Marúa pu a'íj ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'tíj jáa'ri'raj.

11

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij (Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antyipua'rij ti tyényuusij, síj pu i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siatí'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin:

Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj.

Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íjma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíncuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'chej i amíncura' tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin: “Nya' amíncuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye oochán pu uvé'nyej síj i nya' amíncuj tí mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'tíj tyícha'ij i nyaj jáacue'tyej.” ⁷ Tí'quij a'íjna i tí iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i tí'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'tíj muaatá'an.” ⁸ A'yaa nu tyajámua'ixaatye', capu a'íjna jin ájchesij tí'ij tyi'tíj jaatá' a'íjci jime' tí amíncura' pué'een, sulu a'íj jin pu ájchesij tí'ij quee ja'itziitya'aj i amíncura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu tí tyi'tíj jaatáhuaviiraj. ⁹ A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatye' tíjin: Tyi'tíj siaj huatáhuoosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'tíj siaj huoo a'íj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye típua'aj a'tíj tyi'tíj jahuaviiraj, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta i tí tyi'tíj huoo, a'íi pu jatyoonyij, ajta i tí tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ '¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', típua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáchuiitye'sij típua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'tíj huo'tá'an i juyójmua' tí jí're'en, ajta a'íjna i ja'muavástara' i tí tajapúa' já'sejre', a'íi pu jéetze' jaayí'tin tí'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'tíj jitzán ujpuá'rij
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij tí tyévíj tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'íjna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj tí i tyévíj tyu'taxáj, tí'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatái'riitariaca' tí tyu'taxáj i tyévíj. Majta a'íimaj i tye'ityee a'íj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íjna i Beelzebú i tí tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújcij mu Jesús tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'tíj jin ja'antyimué'tin i Jesús, a'íj mu jin jaatáhuaviiri' tí tyi'tíj huo'taséjratye'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej tí tajapúa' já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, típua'aj jé'ta' muáaci'nyej, aj mu mij huatóonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujímua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chi'ij tyu'tyú'uunyi'huaj. ¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, típua'aj jé'ta' muáaci'nyej, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajámua'ixaatye' a'íjci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta típua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyij jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'íi mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'itzee. ²⁰ Ji'nye típua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj tí arí a'ájna atyojo'ré'nyej ja'mua jimi a'náj tí i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tíj tu'huájca'nyej tí ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i tí tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'iiri'huaj. ²² Ajta típua'aj síj mujo've'me'en tí jéetze' uhuájca'nyej quee a'íjna, a'íi pu'ij jaatyámue'tij, tí'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i tí tyí'ijcha'ij.

²³ 'A'íjna i tí quee nyahúire', a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tíquee tye'ityee tyísiire'ej nye jimi, a'íi pu huojo'cu'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa
(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tijin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyéviij, a'íi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuoonyij jo'tij ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyij tijin: “Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” ²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'íjna i a'tíj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'íjna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tij i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i síij. Mati'ij mij néijmi'i utyárutyij i tyéviij tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'íjna i tyéviij quee ti'ij aami' éenye'ej.

I ti jì'rè'can jìme' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Ti'ij Jesús ooj tyí'xáatacaj, síij pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jìme' tijin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj janamuaj i Dios nyuUCAaj, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítyee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj huaséj ti huápu'i'ij juxie've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítyee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'íjna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítyee ijíij maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaruuj i Jonás.

³⁰ 'Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pu'éenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséej i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin tyi'pu'é'een i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíij maj huátyeityee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítyee, a'íjna i ti aami' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jìme' yúutyey pujmua', a'íi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jìme', ji'nye a'íi pu ímuáj mujo'vé'mej ti'ij jáanamuj a'íjci i Salomón ti tyámua' metyóomua'riajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítyee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítyee. A'íi mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán ijíij siaj huátyeityee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jìme'. A'íimaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamujri' je'ej ti tyihuo'té'exaa i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyéviij
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ 'A'íjna i tiéj i maj ja'antyítieeraj, capu a'tíj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu ímuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'úun jo'tyárutyij. ³⁴ A'yaa pu tyí'huíire' ají'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'íj pu jin, tipua'aj jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'ríij quee jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomu'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze

séjre'. ³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huanyéeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séjre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antypuá'rij ti tyihuó'ixaaaj, aj pu'ij síij fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tij ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrurij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tij méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'íjna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús ti'quee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyeyí'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj fariseos pué'een, a'yaa xu tyí'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' siaj tyámua' huóo'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'tíj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee a'íjci jime' siaj tyihuá'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Siajta quee tyi'tíj mua'reej, a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'íin ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatzajta' séjre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci i siaj tyí'ijcha'ij. A'yaa xu a'íjci jin huárinyij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos siaj pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'íjci i tu'píj, tyi'tíj meentaj, siajta a'íjci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijin ruda, siajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta serij yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeítyee je'ej ti tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'íj i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyéenyijche' tipua'aj sequée yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'íjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

⁴³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'tíj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ránajchij maj i tyeítyee jamuaatatyójtje'en tzáahuatyí'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een ti'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mui'chítyee. Majta i tyeítyee i maj japuan huahuíistici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

⁴⁵ Ti'ij ij síij ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

⁴⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'ijtye' i tyeítyee a'íjci i ti huápuí'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeítyee a'íjci jin a'yan huárinyij, siajta mua'aj caxu tyi'tíj jin a'yan ricij.

⁴⁷ 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íimaj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. ⁴⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tijin jamua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íi mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajtá'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹ 'A'íj pu jin i Dios jumua'tzíira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyahuo'ta'ityij hua' jimi i tyeítyee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan i nyaj

hua'antyíhuoj mej mij nyahuiiria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'íimaj i tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej.”⁵⁰ A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeityee a'íjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mati'ij pua'máj huácuij tí'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj,⁵¹ tí'ij na'aj i Abel ti huamuí' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta i tyeyúuj ti ja've'nyee. A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeityee.

⁵² 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujíimua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyí'een i Dios jimi.

⁵³ Tí'ij Jesús iirájraa, a'íimaj i fariseos, majta i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj,⁵⁴ mej mij jájtyoonyij i ti jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'taxájtaj.

12

Típua'aj a'tíj hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéecaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápui'ij á'cataca'aj. Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'íjma i maj jamuán huacáj a'yan tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'íimaj mu huá'cuanamuaj i tyeítyee. ² Ji'nye tyi'tíj maj mua'reej i tyeítyee aviítzij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tíj maj avaataca'aj a'íi pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'íjci i paj jaataxájtaca' tíca'riste', a'íi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'íjna i paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyíin jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj (Mt. 10:28-31)

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amíincustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatyhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'ixaatye'ej a'tíj siaj tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatyhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jitze tíquee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: siata'aj a'íj huá'tziinye'en.

⁶ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxívicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti síj ajta síj ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'itej. A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jítzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'íjci i Jesús i tyeítyee tzajta' (Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeítyee tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huire' i Dios jimi,⁹ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj a'íjma jimi i tyeítyee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'íjma jimi i maj tyí'huire' i Dios jimi tíjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ 'Matí'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjma jimi i maj tyi'táj jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye tí'ij jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

¹³ Síij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetzij tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj tyina'antyáaruajtje' juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'ij tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íttime'nyij, ji'nye tí'pua'aj a'táj jéehua tyi'táj tyí'cha'íj, capu tyi'táj je'ej tyeetyáhuire'ej tí'ij quee che' tyi'táj je'ej ja'uurej.

¹⁶ Tí'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa'ij a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyí'cha'íica'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciitje'ej. ¹⁷ Tí'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huá'iriaca'.” ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyatí'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciiriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájtaj tijin: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.”

²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa'ij tijin: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj táca' paj mui'nyij, ¿a'tanyíj tyí'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta camu tyi'táj tyí'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²² Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríj tyi'táj siaj cáanarij tyu'tyóochejtje'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévíj quee i siaj tyi'tyóoche'tyee.

²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyihua'cue'tyee. Siajta mua'aj jéetze' xu' jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj.

²⁵ ¿A'tanyíj jaayí'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitje'? ²⁶ Tí'pua'aj sequée jaayí'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ 'Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtje' tyi'táj jime' ti naa huasé'rin tí'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tí'pua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'itzitáj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, matí'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj

tyajamuaatá'sij i siaj tyu'tyóochejtje'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomuaajtje' a'íjci jime' tyi'tíj siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tye'e'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'itziitje'. ³¹ Jéetze' xu jáahuoonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitje'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapuá ti huápu'i'ij tyí'huiire'
(Mt. 6:19-21)

³² 'Nyetyeítyeristyamua', caxu tyí'ziinye'ej tyij siajta cí siana'aj ará'asej, a'íjna i siaj jajvástara' a'íi pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tíj a'íin tyejé'ijtaj. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuaatyáhuiire'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij ti quee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyáruyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimíisee. ³⁴ Ji'nye jo'tíj tyi'tíj jamuaja'ajcha'íire' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuiire'en, sióoche' atanyéjnye'rij ti'ij a'tíj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un mati'ij i maj tyí'huiire' a'tíj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'estej a'íjci jime' i ti síj huatyényeichij, majta a'íimaj i maj tyí'huiire' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' ti'ij a'íin tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuiire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íjna i ti tyihuá'ijtye', a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'tyáhuiire'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuó'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuiire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' tipua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', tipua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tijin, a'íjna i ti tyichí', tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti ará'íixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huiire' a'íimaj i maj hua'puaj
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyij pué'een a'íjna i ti tyí'huiire', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee? Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyé'cha'íiraste'en ti'ij a'íjci jin antyúumua'reeriaj a'íjma i séecan i maj majta tyí'huiire', a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huiire' ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyi'tíj tyícha'íij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁵ Ajta tipua'aj a'íjna i ti tyí'huiire' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'íjna i ti tyináacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huiire', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en ti'ij ij huatyátahuesij,

⁴⁶ ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íi pu uvé'nyesij a'náj tìpua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tìpua'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij tì'ij a'íjma i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'íjna i ti tyí'huiire' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'huiire' ti quee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', c'í pu'uj tye're'vesij tìpua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'tíj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'tíj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ 'A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ránajchi ti arí huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tíjin canu, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej. ⁵² Ajta ijíj ti yujo'que'tíj ja'mej, i maj anxívi'j i tye'ityee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'íi mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéecaj, a'íi mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéecaj. ⁵³ A'íi pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyó'j, ajta i yó'jra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyó'j ti íitaj, ajta a'íjna i yó'jra' ti íiti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucaríj, a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucaríj.

I maj jin jáamua'reej tyí'tíj ti xicáara' jitze putyí'ricij

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tye'ityee tíjin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin mu'ríj huatyéviiyij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'ríj tìpua'aj huatá'aacarej ti yúutyej pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tíjin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyí'tíj rinyij i jútye', nusu íyan i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyí'tíj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ '¿Ji'nye pequee asíj a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyí'tíj tyí'tyéevijtij? ⁵⁸ Tìpua'aj a'tíj tyí'tíj ajitze huapua'ritye'en, pata'aj jaatáhuavij siaj jaaxá'pui'intare'en, na'ríj quee a'íi pu muá'vi'tin i juéesij jimi, tì'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i arósee, majta a'íimaj i arósee, a'íi mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime', camu mu'rátóosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajjive'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tíj seequéj tyú'mua'tyij

¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mat'i'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mat'i'ij móoj cánya'xii mu'veeritacaj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'íj mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyei'tyeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tiquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tíj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'íjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyei'tyeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Ti'quij séej nyúucarij jin tyihuo'tá'itiiri' a'yan tijin:

—A'tíj pu xápua' ta'ítयेi'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti a'áa tyí'cha'íica'aj tijin: “Nu'ríj huéeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésize' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, ji'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tíj huíire'.” ⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tíj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríj quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu útaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ síj pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéeicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'íjci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutipusitye' a'íjna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yey. ¹² Ti'ij Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Ti'ij ij ja'ajtamuariej, aj pu'ij a'íjna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi pu huatanyú'caca', ji'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze mat'i'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i tyétyee tijin:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huíire' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxíixij i juya'muáj, tipua'aj púyey, na'ríj púuru' siaj sij uhuojo'vei'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán eeráanyey a'íjci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáaji'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuatye'en a'íjci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyétyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj ti huápu'i'ij juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájatze'
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? 19 A'yaa pu huasé'rin ti'ij tyi'tíj mostáasaj jatze', ti a'tíj jaahuástej jo'tij tyajá'huastee, ti'quij ajnyéj a'íjna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, ti'ij ij a'yan uhuatí'tí'ij ja'raa ti'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraj i maj jajnájchi i aríinaj
(Mt. 13:33)

20 A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'ijta? 21 A'yaa pu een ti'ij a'íjna i levaduuraj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéecaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'íjna i levaduuraj, a'íi pu néijmi'i tyináxcáj i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cíi antayóhuaj
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Ti'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríj a' ímuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyi'mua'tyahua'aj. 23 Síj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij cíi mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij?

Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

24 —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj ti cíi antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin mue'tíj mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. 25 Ti'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaj jo'tij ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyuu'j xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijin: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu já'muamuajtye a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” 26 Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: “Ityáj tu ajamuán tyú'cuua, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyi'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatime.” 27 Ajta a'íi pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtácinnyij nye jimí mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee.” 28 A'íj xu sij jin juyiinnyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'ij a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtacaj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. 29 Ji'nye séecan mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cuanyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. 30 Ajta je'en ijíj maj uvé'tyajtij, a'íi mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj ijíj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Ti'ij Jesús huóoyiinnyaca' ti'ij aja'rányeerica' a Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

31 Ti'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítyee, aj mu mij séecan jimí aje're'nyej, a'íi mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamui'ij.

32 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimí i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijin ijíj nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tza-jta' séejre' i tyeítyee, nyajta tyihua'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatijmua' tye'entyínyaci'piire'ej. 33 A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíj, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatijmua', ji'nye capu a'yan tyi'tyéevijtij ti huámu'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síj ti Dios jitze ma'can tyi'xaxa'aj.

³⁴ 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xaca tyetyéj jime' a'íjma i Dios ti uhuojo'ta'ítyaca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'íin a'yájna ti'ij tyacuáarie' ti huá'cha'ij i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséjran 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze siati'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj ti huatyáaja

¹ A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej síj i fariseo ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ti'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ² Síj pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'ájna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íjma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tíjin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee?
⁴ Majta a'íimaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íi pu ja'ajtamuariej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ítyaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Ti'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquee i'ríj ti a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Típua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun, na'ríj púuyej atyéjvetyij, ¿nyí pequee jiyet'zín je'tajásij jo'tíj ja'tyéjve'?

⁶ Majta a'íjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tíj a'tíj jo'tyényeichij

⁷ Ti'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijca a'íimaj i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íi mu jahuooca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihua'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

⁸ —Típua'aj a'tíj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' ti síj huatyényeichij, capáj a'áan jo'o'jyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'o'jyí'íin. Na'ríj quee típua'aj síj uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáaj ti ajta jaatajé, ⁹ ajta a'ájna i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tíjin: “Ájchesij, ta'aj a'mán u'yíxi'ín a'ájna i a'tíj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, pati'ij a'áan u'yíxi'ín a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij típua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'o'jyí'ín jo'tíj quee i'ríj jóoxie've', ti'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'íi pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tíjin: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'ín yee véjri' jo'tíj jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeítyee i maj ajamuán áan jo'o'jtyíj. ¹¹ Ji'nye a'tíj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'ájna i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tíjin:

—A'yaa paj huárinyij pati'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'íjma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'íjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Típua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'íjma, mati'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, pati'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íjma

paj huatá'inyeen i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jéehua jajpuéjtziy cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj quee tyámua' tyityaací'ij, pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'í pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'tíj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Tí'ij síj ti ajta a'áa jo'tyájcay hua' jamuán a'yan tyáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'tíj pu tyámua' huó'uuriajca'aj tí'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Tí'ij a'ájna atyojo're'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'íj huata'ityaca' i ti jimí tyí'huiire' tí'ij uhuojo'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tíjin: “Musio'vá'ju', ji'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i siaj tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'ájna i ti anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuviij paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta síj pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i síj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyoochán nu huatyényeíhaca', a'íj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en.”

²¹ Ajta a'ájna i ti tyí'huiire' ti uhuojo'tajé, tí'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'ájna i ti tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tí'ij ij jaata'ityaca' a'íjci ti tyí'huiire' a'yan tye'jeevej tíjin: “Pata'aj jiye'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tí'ij na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tíj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta a'íjma i maj jajpuéjtziy cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej.”

²² Tí'ij arí jéetze' huachúmua', a'ájna i ti tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un.” ²³ Ajta i ti tyichí', a'í pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jimí tyí'huiire' tíjin: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' imuáj ti ja'tanyáatimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyéjrij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájistej yu nyechi'táj. ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'íimaj i nyaj anaquéej huo'tajé, capu síj yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyej.”

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Círístu'

²⁵ Jéehua mu tyeítyee jamuán huací'ca'aj i Jesús, tí'quij a'ín huo'séerajraa i tyeítyee, a'yaa pu'ij tyihuó'té'exaa tíjin:

²⁶ —A'tíj ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íj nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaaj, nusu i ju'íj, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríj jusíj quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ²⁷ Típua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸ Típua'aj síj a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chí'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'ij tí'ij jaatyé'iten i túmii tí'ij jáamua'reej típua'aj aróo'astyahua'an tí'ij jaatyájcí'tyij? ²⁹ Ji'nye típua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyáci'sij, majta i tyeítyee, mati'ij jaaséj a'í mu jaatyáxaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tíjin: “A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chí'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyájcí'tyij.”

³¹ Na'ríij síij ti tyi'tyéjvee rey jime', tìpua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéj huatyéyixaj ti'ij jáamua'reej tìpua'aj pújoorejve'en a'íjma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'ij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta tìpua'aj quee pújoorejve'en, ti'ij ooj a'ímuáj ja've'mej, a'í pu séecan huata'ityij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuaviij maj jaaxá'pui'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'ij, na'ríij quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Tìpua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Ajmé'ra'aj i unáj, ajta tìpua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyi'tíj huiire', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ityei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huiire' maj majúuraxij. I maj iityanamúáarajmee, miche' jáanamuj.

15

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej
(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tyeítyee i maj tyí'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'í mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuj. ² Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'í mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijin:

⁴ —Tìpua'aj síij cánya'xi tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuitye'sij i séecan a itzitáj, ajta je'en jaariá'huosij i síij ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyoonij? ⁵ Ti'ij jáatyoonij, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, ti'ij ij uhuatyóoratziiraj. ⁶ Ti'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíincustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj.” ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapuá Dios ti já'sejre', tìpua'aj a'tíj seequéj tyú'mua'tyij ti'ij quee che' je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, ti'ij ajta a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'í mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tíj ti tyá'antzaahuj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mu'ij, i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, i tiquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ 'Tìpua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij tìpua'aj séej jo'rieenyij? A'í pu tiéj antyíteeraj, ti'quij iirí'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huoonij 'asta na'aj quee jáatyoonij. ⁹ Ti'ij jáatyoonij, ju' amíincustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: “Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj.” ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapuá i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuiire'. A'í mu jutyamua've' a'íjci jime' ti'ij síij ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íica'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti ímuáj je'ej huárupij

11 Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tíj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. 12 Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'ij quee che' majá'hua'tan.” Ajta a'íjna i táatajra', a'íi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. 13 A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij a'íjna i ti pá'ri'ij, a'íi pu néijmi'i tyu'tóji i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj ti'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. 14 Ti'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'ájna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'tíj ti huácua'nyij. 15 Aj pu'ij séej jimi a'tíj ajo'r'é'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'rú'uj ti'ij tyihuo'cue'tyej.

16 Huápu'i'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tíj jatá'caria'aj ti tyi'tíj huácua'nyij. 17 Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “Majta a'íimaj i maj jahuíire' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'itze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'ej nu huatyéjve na'me'ríiaj i nyej i'cuaj jime'. 18 Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. 19 Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íijma i maj ajimi tyí'muarie'.” 20 Ti'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

Ti'ij ooj a' imuáj joomá'caj, a'íi pu táatajra' jaaséej, huápu'i'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tíj ja'vé'mej i yójra', aj pu'ij ji'r'é'chuiixij ajta ji'tyáapu'i'tzej. 21 Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj.” 22 Ajta a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íijma i maj jimi tyí'muarie' tijin: “Ca'nácan mese'vé'chuij i síicu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. 23 Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. 24 Ji'nye i nyiyóoj pu'rij mu' je'r'é'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijcaa, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajcaa tyajta tyeríj jáatyoj.” Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

25 'Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tíj jo'tyéjvee i chi'ij, a'íi pu jáanamujri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'. 26 Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuíire' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj. 27 Ajta i ti tyí'huíire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pu'rij uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'ej.” 28 Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamujri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'íi pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. 29 Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: “Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'tíj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'. 30 Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'íi pu úucua jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'.” 31 Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. 32 Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej ti'ij muí'chíj, ji'nye capu

majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íi pu jo'vajcaa, ajta pu'ríj huataséjre, a'íj pu jín a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'íjna i ti tyí'huüre' ti ootyá'itzee huápu'i'ij a'íjci jimi i ti jahuüre'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síj pu jahuüria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaa'j a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahuüre' cha'na'aj tyi'tyáxijtye'sima'aj i ti tyi'íjséjraca'aj. ² Tí'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i maj jín je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'táj jín antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, jí'nye capáj che' a'íjna jín antyía'mua'reeraj puá'mej.” ³ Ajta a'íjna i ti jahuüria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: “¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jín antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'táj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotiveenyij. ⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tyeítýee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna.” ⁵ Tí'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íjci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave'ré'nyej tijin: “¿A'chunyéj petyé'cha'íire' i ti tyí'nye'ijtye'?” ⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j a'íjna i a'táj tijin: “Anxityej pua'mácan i taampu a'íjci i aséityij ti aseitúnaj jitze ma'can.” Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin: “Ya'cuíj i yu'xarij ti jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'íire', huayíxi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej.” ⁷ Tí'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: “Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íire'?” Ajta a'íin, a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin: “Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicuj.” A'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin: “Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyej paj tyé'cha'íire'.” ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', jí'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'íjci jime' je'ej ti ye'ej huárinyij. Jí'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tin je'ej maj ye'ej huárinyij i séecan jamuán i tyeítýee mequee a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios.

⁹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iíye'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuüre' siaj sij ju' amíincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojo'mua'raj, ajta tí'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyej a'ájna jo'tij quee a'náj á'vatzij i chí'ij.

¹⁰ 'A'íjna ti xá'puí' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jín tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'puí' rinyij típu'a'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'íjna i tíquee xá'puí' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jín tyi'tyéjvee, capu ajta xá'puí' rinyij típu'a'aj va'cán jín tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'íj pu jín, típu'a'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeraj a'íjci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íiyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'íjci jime' antyúumua'reeraj i ti huápu'i'ij tyá'najchij? ¹² Típu'a'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jime' i tíquee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ 'Capu i'ríj ti a'táj hua'puácaa huáhuüre'en i maj tyí'ijta, típu'a'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'ríj quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'ríj siaj i Dios huatyáhuüre'en, siajta i túmii.

14 Majta a'íimaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mati'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. 15 A'yaa pu tyihuo'té'exaa j i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tyeítýee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'íjna ti naa huasé'rin i tyeítýee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'íjna i Dios ti jin ty'íjta

16 'A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'íj mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyej.

17 'Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huópua'rixí'in i tajapuá ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'íjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Típua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tíj ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta típua'aj a'tíj íitaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'íjna i chíjtyaanyi', ajta a'íjna i Lázaro

19 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihuá'cue'tyahua'aj. 20 Ajta a'íjna i tíquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcay jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj tijin Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. 21 Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyíj ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chíjtyaanyi', majta i tzi'cíj mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

22 'Ti'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamuí' a'íjna i Lázaro, a'íimaj i maj tyí'huiire' u tajapuá, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'íjna i chíjtyaanyi', ti'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. 23 A'áa pu jo'tyá'itzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjna i chíjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséj a'íjci i Abraham, ajta a'íjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

24 'Aj pu'ij jaatajé tijin: “Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ítýej a'mújcij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyácimujritye'en i nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'ej tiéj tzajta'.”

25 Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyí'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj paj jajpuéetzij puá'mej. 26 Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúunyijme, a'íj pu jin quee i'ríj maj antáciinyej a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'ríj maj a'yun pujmua' eetáciinye ityájma jimi.”

27 'Ti'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuaviij paj a'mújcij Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, 28 ji'nye anxívicaa nu tyí'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij.” 29 Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “A'íi pu huatyá'itzee a'íjma jimi a'íjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamuj.” 30 Ajta a'íjna i

chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj ti arí huamuí' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyí'mua'tyij i Dios jimi.” ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Tipua'aj mequee jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj síj hua' jimi huataséjre'en i a'tíj ti arí huamuí'.”

17

Tipua'aj a'tíj tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin: —Jéehua pu tyí'sejre' je'ej siaj tyí'tíj jin tyityo'tyá'itzeere'en i Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyíj ti ve'ej, majta je'en ja'tyárieenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj cále'en mej mij a'íimaj ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Tipua'aj a'ihuáara' tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'. ⁴ Tipua'aj séej xicáj a'tíj aráahua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo'ré'nyej a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tijin:

—Taatá' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, tipua'aj cíi setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyej, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huüre'

⁷ 'Tipua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'ríij cánya'xii ti siire', ti'ijta uvé'nyej ti utyojo'vá'muariej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíxi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?” ⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tijin: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹ Ajta ti'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en. ¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, tipua'aj seríj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyí'tíj huüre', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Tí'ij Jesús tyihuó'huaa a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galileea. ¹² Tí'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, a'áa mu ímuáj jo'tyáhuixij. ¹³ Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tijin:

—Jesús, mu paj maestro pué'een, tá'ancu'vaxi'.

14 Tì'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'íjma jimi.

Matì'ij móoj ajoojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matì'ij mij naa éenye'ej muá'raa. 15 Tì'ij síj huóosej tijin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyín jime'. 16 Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' tì'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. 17 Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj? 18 ¿Nyij a'múu na'aj jusíj huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can tì'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

19 Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tijin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'íj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíj pué'een ti séejre' i siaj sij jin jáamua'reej.

21 Camu majta a'yan tyaataxájtaj i tyeítyee yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'riij yee “Mána'aj huatyéjve”, ji'nye a'íjna i ti jin i Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

22 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa pu atyojo'rényesij i xicáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaj jaaséej nyati'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaj, siajta mua'aj caxu jaséjran. 23 Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'riij yee: “Mána'aj huatyéjve”; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. 24 Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej matì'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', tì'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj.

25 Ajta anaquéej pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íimaj ijíj maj huátyeityee. 26 A'yájna tì'ij tyu'ríj ajca'huáj imuáj tì'ij ooj júuricaj a'íjna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

27 Metyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviyaca' tì'quij tyíjistyaca' i jájtyij, a'íi pu néijmi'caa antyipua'rij.

28 A'yaa pu cha'taj tyáaruaj ajca'huáj imuáj tì'ij ooj júurica'aj a'íjna i Lot, a'íi mu tyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. 29 Ajta a'ájna xicáara' jitze tì'ij Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. 30 A'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'uurej a'ájna xicáara' jitze tì'ij huataséjre'en i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

31 'A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chi'táj tyi'ráa'caj i tyía'ra'an, che' quee acáyican tì'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo'rénnyinyiica'an ajuchéj. 32 Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaruaj i íira'ra'an i Lot. 33 A'tíj tina'aj ti jacha'ij i ju júuricamej tì'ij quee tyi'tíj je'ej jooriaj, a'íi pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'íi pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

34 'A'yaa nu tyajámua'ixaatyee', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tij muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁵ Majta hua'puaj i úucaa, néijmi'i mu tya'ti'xíj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sáij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muá'rie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i sáij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jo'tij jo'riá'ca'aj tyi'tíj ti huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'íjna i íiti' ti jusíj ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuucaa, majta quee tyóoxa'huata'an. ² A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tíj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huá'uuriajca'aj i tyeítyee. ³ Meentyij sáij íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiitariaca', a'náj ti na'aj pu ajo're'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci jime' ti a'tíj jájcha'íire'. ⁴ Ajta a'íjna i juées pu'ríj á'tyeevi'ca'aj ti quee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tijin: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyi'tíj huá'uurej i tyeítyee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', tí'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'itziitye'. Nyáaj nu já'xa'pui'intari'tze'en a'íjci jime' ti a'tíj jájcha'íire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'ríij quee nyatácu'a'naxi'ij a'íjci jime'.”

⁶ Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma i ti hua'antýíhuoj i maj a'náj tina'aj jahuaviij tíca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tí'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta tí'ij uvé'nyej i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuatye' íiyan i cháanacaj japua?

A'íjna ti fariseo pué'een, ajta a'íjna i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa a'íjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, a'yaa pu tijin:

¹⁰ —A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrapij i tyeyúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, sáij pu fariseo pué'een, ajta i sáij, a'íi pu pu'ricij i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹¹ 'Ajta a'íjna i fariseo, a'íi pu huatyéechaxij tí'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tényuunyij tijin: “Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzi're' muéetzij, jí'nye canu a'yan een matí'ij i séecan i tyeítyee. A'íi mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een tí'ij a'mújna i ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij.”

¹³ 'Ajta a'íjna i ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu imuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavíj jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijin: “Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ij.” ¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'tíj ti huá'jijve'

í maj tyí'ti'ijcicaa, a'íi pu xaa ji'réenya'aj huatyá'itzee í jutzájta' tí'ij jó'raa í juchéj, ajta í fariseo capu ji'réenya'aj huatyá'itzee, ji'nye típua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta í tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' í Dios jimi.

Tí'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íijma í tí'ríj

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan í tyeítjee, tí'ríj mu aye've'vi'tichej í Jesús tí'ij hua'vá'muarie'xi'in tí'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Matí'ij a'íimaj huo'séj í maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij í tyeítjee. ¹⁶ Ajta a'íjna í Jesús, a'íi pu huo'tajé í tí'ríj mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Miche' mahua'ja've'vi'tij nyej jimi mu tí'ríj, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij í Dios tyejé'ijtaj a'íijma pu ci'tyij í maj a'yan een matí'ij mu tí'ríj. ¹⁷ A'yaa nu tyajámua'ixaatye', a'tíj tiquee a'yan een tí'ij síj í pá'ri'ij, capu a'áa jo'tyárutyij jo'tij í Dios tyejé'ijtaj.

Í tyamuéej tí chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Síj tí tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci í Jesús tíjin:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyí'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij tí'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij tí'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síj pu a'íin pué'een í tí naa tyí'tyevij, a'íi pu a'íin pué'een í Dios. ²⁰ Papu'ríj jamua'reej je'ej tí Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'círía'aj; capáj tyí'tyacuí'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzáahuatyi'ra'aj tyí'cha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaj.”

²¹ Ajta a'íjna í tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'í nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

²² Tí'ij Jesús jáanamujri' je'ej tí tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Síj pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'í tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huorían í túmii a'íijma í maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij í tí tajapúa' já'sejre' a'íjna tí huápu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ Ajta a'íjna í tyamuéej tí'ij jáanamujri' je'ej tí í Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Tyámua' pu tyihua'muarie'riste' a'íijma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapúa' Dios tí já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tí jéetze' muárie'rij tí chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapúa' Dios tí já'sejre' quee tí caméeyuj anájrutyey í pí'se'ej jitze.

²⁶ Majta a'íimaj í maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj ij í Dios jimi huatyá'itzeere'ej?

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íijma jimi í tyétyacaa, capu je'ej tyí'rij, ajta Dios jimi néijmi'í pu tyí'rij.

²⁸ Ajta a'íjna í Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Maeestro, néijmi'í tu tyeríj atyojohua'xij í tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaatye' a'tíj tína'aj tí metyoohuá'xij típua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íj, nusu í ju'ihuámua', nusu í juhuásimua', na'ríj í juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan

huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíj ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íi pu júurij ja'mej ti'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ti'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tu'ríj ijíj a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³² A'íi mu nyéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. ³³ Majta je'en naatyávaxi'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

³⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, ji'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ti'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síj ti arácun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Ti'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeítýee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'tíj ti je'ej rijcaj. ³⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ya pu ja've'mej a'ájna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

³⁸ Ti'quij a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

³⁹ Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íi mu jajtyá'xiij ti'ij quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'ájna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁰ Aj pu'ij oocháxij a'ájna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, ti'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

⁴¹ —¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

⁴² Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Atányeeriij, ji'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin períj huarúj.

⁴³ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeítýee i maj jaaséej, a'íi mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

19

I Jesús ajta a'ájna i Zaqueo

¹ Ti'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze.

² A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapuaj tijin Zaqueo, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'íjtye' a'íjma i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. ³ A'íi pu jaséjramui'ca'aj a'tíj ti pué'een i Jesús, ajta capu i'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeítýee, ajta cíi uhuátýeevi'ij a'ájna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayíixi'ij jo'téechajraa, ti'ij ij antyíraj i méjchi jitze ti'ij jaaséej, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijin a'áa pu je're'nyesij. ⁵ Ti'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ijíj nu a'áa ja'rá'iixaj a paj ja'chej.

⁶ Ti'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéejeje a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—A'áa pu jo'mej ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'tíj tyi'tíj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huii a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna i a'tíj, ajta pu a'íin pué'een i Abraham ti jitze eeráma'can. ¹⁰ Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huiire'en a'íjma i maj jó'vatzijca'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeítýee, ti'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeítýee, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios ti jin ti tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jitze eeráanyej i tyeítýee i maj tyí'ijtaca'aj, ti'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jime', ti'ijta ij uvé'nyesij. ¹³ Ti'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyí'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin: “Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jájcha'íria'ca'aj, mati'ij mij séecan huata'ityaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' ti a'íin tye'entyájrutyej rey jime'.” ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrupij rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tij ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii ti huo'riáa' ti'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síj ajta síj. ¹⁶ Ajta i ti anaquéej aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii muéetzij ti mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: “Xá'puí' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuire', ji'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cíi caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jitze.” ¹⁸ Ajta i ti tyí'huiire' ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee.” ¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxívique' pua'maquéj i chájta'naj.” ²⁰ Ti'quij ajtáhua'aj síj aje're'nyej ti jimi tyí'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', ya'cuíj muéetzij ti mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'j'iquej cíxurij jitze, nyati'ij nyij jaatyá'avaataca'. ²¹ A'yaa nu huaríj, ji'nye nyamuatzinnya'ca'aj, muárie'rij ti a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej.” ²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: “Muáaj paj quee tyi'tíj huiire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tijin ca'nyéjrij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ ¿Ji'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyej ti'ij jaamué'tin? A'yaa paj huárinyyiche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'nyej.”

24 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tijn: "Siata'aj jáa'ri' i túmii ti ji'tyáa', siaj sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij." 25 Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijn: "Tavástara', ¿ji'nye ti'ij? A'múu pu arí ji'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." 26 A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn: "A'yaa nu tyajámua'ixaatye', a'tij tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tij ti cíi na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cíi tyi'ijcha'íj. 27 Majta a'íimaj i maj nyéjcha'iire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyej, maj siahuaja've'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'ej véjri' nye jimi."

Ti'ij Jesús ujo'tyárutyij u Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yi'ij. 29 Ti'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua' tijn Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

30 —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', tiquee xu a'náj a'tij japuan á'yi'xaca, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. 31 Tipua'aj a'tij a'yan tyajámua'ihuo'raj yee ji'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

32 Mati'ij mij ujó'ju' jo'tij huojó'ityaca', a'yaa pu atyojo're'nyej ti'ij tyihuo'té'exaa a'ájna i Jesús. 33 Mati'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íi mu mij huó'séj a'íimaj i maj jacii, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

34 Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—Tavástara' pu jitze juxie've'.

35 Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, mati'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. 36 Ti'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tye'ityee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. 37 Ti'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, ji'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápu'i'ij tyúuxie've'. 38 A'yaa mu tyi'xajtaca'aj tijn:

—¡Huápu'i'ij pu naa een a'ájna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

39 Majta séecan i fariseos, mati'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Maestro, huó'tá'ijmujri' mej mij quee che' a'yan tyi'tyiejijhuaj i maj ajamuán huaci'ij.

40 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Tipua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyi'tyiejijhuan.

41 Ti'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, ti'ij jaaséj i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinyaca' a'íjci jime'. 42 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—¡Tipua'aj mua'aj ijíj siámua'reeriaj, tyi'tij ti pué'een i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíj pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'ríj paj jaaséj. 43 Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'iire', a'íi mu mij jamuajnási, mati'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej. 44 Majta néijmi'que' mu tye'entyipua'ritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime, a'íjci jime' siaj quee jáanamujri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti hui'rámuaritye'en a'íjma i maj a'úun tyí'tooca'aj. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huiire' i nye chi'ij mej mij a'úun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyí'huiire'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

⁴⁷ A'náj tina'aj pu tyihua'mua'tyahua'aj i tyeíttee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyij hua' tzajta' i tyeíttee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. ⁴⁸ Majta camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeíttee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ A'yaa pu a'ájna tyu'rij ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeíttee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásasij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáaruujtye?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye': ⁴ ¿a'tanyíj uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeíttee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeíttee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'yaa mu tijin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyi-taaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahua?” ⁶ Ajta tipua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeíttee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'íin pu'éenye'ej síij ti tyí'xajtacaja' i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ítyaca' a'íjci i Juan ti'ij tyeíttee huá'íiraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj i tyeíttee a'yan tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeíttee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, imuáj pu je'ej huárurij.

¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj jaju'racaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ítyaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáciiriaca'. Majta a'íimaj i tyeíttee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'ítyi'huaca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'. ¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca' ti jimí tyí'huiire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

13 'Tì'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna i a'táj chuéj ti tyu'nyéj tijin: “¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ítij i nyaj huápu'i'ij jaxie've', a'íj mu xaa ántzaahuatye'sij.”
 14 Majta a'íimaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaaj, a'yaa mu tyaaxá'pu'i'intarej tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tij.” 15 Aj mu mij ji'rájtoo, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íijma, a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? 16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íi pu a'áa jo'ré'nyesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íijma i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítjee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

17 Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj quee a'yan tyí'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj majca'huaj júuriej a'íimaj i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo'ré'nyej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

18 A'táj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'íi pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'riij típua'aj séej japua rájvetyij a'íjna i tyetyéj, a'íi pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'íjci jime' i maj huá'ijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijtaca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íijma putyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítjee.

20 Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítiyaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuatyi'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'táj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

21 Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyi'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítjee, muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios. 22 ¿Nyiquij xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyi'ta'ijtye', ca' quee?

23 Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

24 —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puírícij i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj ti'ij tyé'yu'si'?

25 Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'táj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'táj ti aaria'ra' pué'een.

26 Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaaj hua' tzajta' i tyeítjee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítýee hua' tzajta' i muí'chítýee
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje're'nyej, a'íimaj mu puíríci'ij i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj merí'ij huácuij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

²⁸ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, tipua'aj a'tíj ti nyeíchej, tipua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatýévi'tinya'aj i ti huamuí' ti'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹ 'A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i ti vásti', a'íi pu huatyényeíichaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruj i séej i ti je'tyáa'sej. ³⁰ Ajta i síj i ti je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj ti jatýévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéicaj i maj huácuij. ³¹ Ajtáhua'aj síj ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. ³² Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

³³ 'Arí mati'ij huatájuuritaj i muí'chítýee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatýévi'tinya'aj.

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijn:

—A'íimaj i tyeítýee íjij mu nyejnyeí'chacaa, majta huiíchej. ³⁵ Majta a'íimaj i ti a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i muí'chítýee, ajta ti'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnyeí'chen, camu majta huiíchan. ³⁶ Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire'. A'íi mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'ríj huatájuuriaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj síj tyu'tyájtaa i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástara' tijn: “I hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob.” ³⁸ Ajta i Dios, capu hua' Dios pu'éen a'íimaj i muí'chítýee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjna jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹ Majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Maeestro, xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰ Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayjóoj i Ciríistu'?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijn:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítýee a'íjci jime' i Ciríistu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'íjna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaj tijn Chuíicarij, a'yan tijn:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

“Acáyixi' ipuárij japua, iye'ej nyamuáca'ta',

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁴ Ajta i David, a'íi pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antyíhuoj tijn nyavástara', tipua'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íin pu'éenye' i David ti jitze eeráma'can?

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juésij
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj, majta tyeítsee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ráanajchi maj catí'ti'ijma'can metyi'cháatima'aj ma-muaací'ca'an, ajta hua'ráanajchi maj i tyeítsee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en jo'maj huaja'antynájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ráanajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihua'cue'tyej mati'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'í mu majta tyihua'ari'raaa i hua' chi'ij a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín mati'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyárutyij. Mati'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeítsee huo'séj. Majta a'íimaj i maj a'yan ricij, jéehua mu huápui'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Tí'ij íiti' ti antyúusiijtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, tí'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuire'en, ² a'í pu ajta íitaj huaséj tíquee je'ej tyéejviicue', ajta a'íjna i íiti' hua'puáca pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'íimaj i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci i ti avá'itsee i maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta a'mújna tíquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyohuíre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'vejrij i maj tyo'huariá'viihuuaa ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

⁶ —Néijmi'i tí'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapúa tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'risime'en

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo're'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuaj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: “Nyáaj nu a'ín pué'een i Ciriístu'.” Majta a'yan tijin: “Pu'ríj atyojo're'nyesij.” Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an.

⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj tijin: “Muatónyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tyeítsee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'”, caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipúa'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séecan mu tyeítsee huatónyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'í mu majta séecan jamuán huatónyo'si'tye'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápui'ij huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua

tyu'cu'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'táj pu huataséjre ti tzáinyi're', ajta tyi'táj ti huápu'i'ij juxie've'.

¹² 'Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, a'íi mu anaquéej já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríij jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íijma jimi i tajtúhuaanyij, majta a'íijma jimi i maj rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Siajta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá huatányuunyij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'íijma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶ Majta a'íimaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íimaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íi mu avíitzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaa já'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tyeítjee jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, ji'nye i Dios pu ja'muacha'íij ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siatí'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'ríj tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiyet'zín jó'ciinyej i jíríj tzajta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucua i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj móoj huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj Israel huacháatimee, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴ Séecan mu i tyeítjee cui'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'ej yetyi'cányesij a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íyan i cháanacaj japua, a'íi mu i tyeítjee tyí'tziinye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'íjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' ti'ij huápu'i'ij pu ti'ráanaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tyeítjee jó'pua'rij a'íjci jime' mej tyu'tátziinye'ej, mati'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'táj ja'uurej a'íjci i cháanacaj, ji'nye tyi'táj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzajta', huápu'i'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tyeítjee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Ti'ij huatyóochenyij ti a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huó'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamui'rátosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—Cási', xaaséj a'íjci i xápua', na'ríij séecan i ciyéj ti tyí'sejre'. ³⁰ Ti'ij antyinyájxi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víita'rij tzajta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siati'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej ti arí tímua' a'ájna putyajá'ricij ti Dios tyu'ta'íjtaj.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyij mequee xu huácuij ijíij maj huátyeítjee. ³³ A'íjna

i tajapuá ti séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta i nyenyúuca, capu a'náj antyipu'arij.

³⁴ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj i jutzájta', a'íjci jime' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jitze tyí'mua'ajcaj i ti yan tyí'sejre' i cháanacaj japua. Ti'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Ji'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios ti'ij jamuáahuiire'en, ti'ij quee tyi'tíj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyi'tíj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj sij nye jimi huatyá'itzeere'en, i nyaj nyajta tyévi'ij jitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tina'aj tújca'rij tzajta', a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta ti'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néijmi'i mu i tyeítyee íiya' ajo're'nyinyiica'aj jo'tíj i tyeyúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamuj i Jesús.

22

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj avútzij jin jaatyéevi' i Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Pu'rij a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tíjin: Ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeejé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

³ Ti'quij i tyiyáaru' utyájrurij a'íjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Iscariote, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴ Ti'quij i Judas a'íijma jimi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihuá'ijtye' a'íijma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinyij ti'ij avútzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵ Majta a'íimaj mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratziiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'íi pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucca. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti i'rij ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeítyee.

Ti'ij tavástará' hua' jamuán tyu'cuaj a'íijma i maj jamuán huacíj

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ti'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chi'táj jo'tíj a'íin ja'rá'iixaj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exa'atye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáai'rij ti tyú'cu'nyij i ti jin jo'támua'reej ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'íi pu

tyí'cua'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj." ¹² A'íi pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'cáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaa i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴ Ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'íjna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj. ¹⁵ Ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Jéehua nu huápu'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁹ Ajta je'en i páan tyí'íj, ti'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

²⁰ Mati'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaj jin tya'tóoratziiri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

²¹ 'Ajta i a'tíj ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yésejre' nyaj jamuán iiye'ej méesaj jitze. ²² A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'i'ntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij jime'.

²³ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuij maj huóo'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

²⁴ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyí'huóo'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxie've'.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jin tyihuá'íjtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i tyeítýee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ij. ²⁶ Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij i ti quee tyí'tíj jin juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti huá'huíire' néijmi'caa. ²⁷ Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee? ¿Nyí a'íjna i ti huatyájcaj jo'tíj méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tíj i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, ti'ij a'íjna i ti tyihuá'cue'týee.

²⁸ 'Siajta mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyú'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij

siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítýee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta patí'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

³³ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámui'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'ixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'íjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi tyi'tíj jamo'tyá'itzii nyati'ij jamuaata'ítýaca' siaj jo'cixi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'tíj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj joi'i'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'tíj to'tyá'itzii.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ajta ijíj, tipua'aj a'tíj tyi' áto'rij, che' ja'antypíj, na'ríj i túmii ti tzajta' ucá'an. Tipua'aj a'tíj quee séej tyícha'íj i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'íjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'íi pu a'íin pué'een síj ti je'ej pua'aj tyí'tyevij." A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'tíj xajtaj.

Ti'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij iirájraa i Jesús, ti'ij ij a'áa jo'mej jo'tij já'asacaa i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

⁴¹ Ti'quij a'áa huojoohuá'xij a'tzúj pu a' imuáj jo're'nyej a'chu ti imuáj aja'ráahui'tzij i tyetyéj tipua'aj a'tíj jin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', ti'quij huatyéenyuj i Dios jimi, ⁴² a'yan tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuvavij, tipua'aj mua'ránajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij síj jimí huataséjre i ti tajapua' tyí'huire', ti'ij ca'nyíjra'aj jaatá'.

⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin jéetze' huatyéenyuj, jéehua pu

cámui'yaca'aj i tiéexi'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ Ti'quij ájchej jo'tij ja'tyényuusima'aj, ti'ij ij ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacíj, mu'rij tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'íjci jime' maj juxaamuíritye'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij ti'ij quee tyi'tíj ja'mua japua rájvetyij i siaj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeítyee aje're'nyej, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaaj tijin Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij ji'tyáapui'tzej a'íjci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin penii'tyápu'i'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyí'tachuun?

⁵⁰ Ajta síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuéj a'íjci ti jahuiire' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuariej a'íjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i huáasij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje're'nyej a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun setyu'íi'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimí nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíj xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'mua jitze ucájrurij a'íjna i ti tyí'ijta tíca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj. ⁵⁵ Mati'ij mij óonie' a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij.

⁵⁶ Ti'ij ij síij i íiti' ti a'áa tyí'huiire' jaaséej ti a'áa ja'ajcatyii jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síij jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síij a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu síij a'íin pu'éen i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj pej nye'ixaatye'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶¹ Ajta a'íjna i tavástará', a'í pu ooré'nyeeriaa', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástará' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijin capáj nyamua'tyej.” ⁶² Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyiinyajraa huápu'i'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'í mu huatyóohuij maj jatyaáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. ⁶⁴ Mati'ij mij jo'tajá'ca'aj a ji'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusiij i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juéesij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'íin papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'íin pué'een”, caxu ná'antzaahuatye'ej. ⁶⁸ Ajta tipua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusij. ⁶⁹ Ajta ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquéé na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'íin pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpuá'rite'en? Ityáj tu tyeríj jáanamua'jri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusiij, mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'rite'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyényo'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyi'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'jijve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Jee nyáaj nu a'íin pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihua'mua'tyej i tyeítyee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galileea, ajta ijij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujari', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galileea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'ijtaj, aj pu'ij huo'ta'íj maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tíj jin a'yan huárinyij ti huápu'ij juxie've'. ⁹ Jéehua pu tye'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajtzi'raca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihua'ijtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj já'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihua'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'íj mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi. ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'íjna i Piláato, ajta a'íjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i maj tyityatatyíj, ajta a'íjma i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huácíinyej, nu'ríj tye'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, ji'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ítyaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyéevijtij ti a'múu huámui'nyij, ji'nye capu tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújci, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tye'yí'tihua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee, néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Miche' jaajé'caj a'mújci mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'íjna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítyee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta síj a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caria'aj.) ²⁰ Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé ti'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítyee. ²¹ Majta a'íimaj i tyeítyee a'yaa tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huéicaj pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee ti'ij a'yan tye'tyévijtye'ej ti huámu'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'íimaj i tye'ityee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejiihuaajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'íjci jime' i maj jéehua huatyejiihuaajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pu'íintarej ti a'yan huárinij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tye'ityee. ²⁵ Ti'quij jaatátoj a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tye'ityee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyi'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátuii i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tye'ityee.

Mati'ij yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojáasima'caj, mati'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchuui i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tye'ityee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tíj mu majta i úucaa huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'íjci jime'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús ooré'nyeriaca', ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj úucaa, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', ²⁹ ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íimaj i maj quee a'náj ti'ríj hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzi'tyej.” ³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tye'ityee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapuá rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetimee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.” ³¹ Típua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³² Majta hua'puácaa huajájpuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojo'tatan i Jesús jamuán. ³³ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mui'chíj mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyiri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyi'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'íimaj i tye'ityee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapuá huatányuunyij, típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antyhuj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyéetzij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa'j tijin:

—Típua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyij.

³⁸ Majta táabla óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta síij i ti je'ej pua'aj tyeeyí'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mojo'o'jrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i síij ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojotyátoosij.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ti'ij arí a'tzáaj tacuaríxpuaj putyí'rijcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huatíca'. ⁴⁵ A'íjna i xicáj oomuí', ajta a'íjna i cǎixurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu jé'ta' acásujtza'an.

⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'íjna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuí'.

⁴⁷ Ajta a'íjna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj mu mij jo'cǎixij, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'.

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacij a'ájna a Galileea, a'íi mu a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'tíj rijcaj.

Mati'ij ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta síij jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu síij a'íin pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'íjna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'pu'íntarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij.

⁵² Ti'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en sáavanaj jin jacá'ijcataca', ti'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, ti'ij ij uyo're'tyej jo'maj yo'o'jcuunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacij a Galileea i Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci i José. Mati'ij mij jaaséj jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Mati'ij mij jo'cǎj i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa

tyaarie'ej, majta i maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

24

Ti'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj i úucaa, mati'ij mij tyojo'tií i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyi'tyáarie', mati'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ² Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tìpua'aj arí antácun. Ajta a'ájna i tyetyéj i maj je'tyájmuaj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³ Mati'ij utyájrurij, camu che' jáatyoj i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'íjci jin tyi'mua'ajcaj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jime' i tyévira' i Jesús, mati'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi i úucaa, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin i úucaa, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyá'huoo hua' tzajta' i mui'chítyee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa ti'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea, ⁷ yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéecaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj i úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj a'ájna i Jesús. ⁹ Aj mu mij iiráacij jo'tíj jóocun, mati'ij mij jo'cíj juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj i úucaa, a'íi mu a'íin pu'é'een, i María Magdala ti já'ma'can, ajta a'ájna i Juana, ajtáhua'aj síj i María náanajra' ti pu'é'een a'íjci i Jacobo, majta séecan i úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i Jesús ti hua'antyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma i úucaa, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaj.

¹² Ajta a'ájna i Pedro, a'íi pu ájchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tíj jóocun, ti'quij utyájrurij. Aj pu'ij cixurij tyu'séj ti áan tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'mua'astíj i jutzájta' je'ej ti tyi'tíj huaríj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Emaús, a'áa pu imuáj putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan síj quilometro. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuiixij, mua'coomua'astíj. ¹⁸ Ajta síj ti a'yan ántyapuaj tijin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pu'é'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tíj mua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu tyí'xajtaca'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápu'i'ij juxie've', i tyeítyee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyí'ta'ijtye', a'íi mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tiil'rátoonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéecaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaa i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tijin séecan mu huataséjre hua' jimi. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapúa tyí'huüre', majta a'yan tyihuo'té'exaaaj ti arí huatájuuriaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacíj, a'íi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úucaa, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ji'nye sequée huápu'i'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaquéej jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapúa?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaaaj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'ixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj. ³¹ Ti'ij huo'tai'ipu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huóopua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'íin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojotyoy a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacíj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj i maj hua'puaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimi i Simón.

³⁵ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

*Ti'ij Jesús huataséjre a'íjma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjci jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua' tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcan pué'eenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyí'tziinye'? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyese'huaritye' siaj tyá'antzaahuatye'en? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' íicaj jitze, nyáaj nu a'ín pué'een. Siata'aj na'ajtamuárie'en siajta naaséj. Síj ti mui'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'íicaj. ⁴¹ Majta a'íimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Mati'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Ti'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacuaaj meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chuícarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyiche', a'íjna i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. Ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i ti nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapuá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ti'quij i Jesús huojo'ví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmájca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Ti'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahuojo'tyáhuui a'íjma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'íimaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij jo'cáj a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'ru'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'íin pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'íi pu jájcuaaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'íj quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítjee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tíj jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síj pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítyaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítjee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'íin tyí'xajtaca'aj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'íin pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síj ti a'íjna jin mujo've'mej ti'ij a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti jí're'can jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítjee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jové'mej íyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéejeje. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéejeje majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti jí're'can jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'íjna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, jí'nye a'íi pu anaquéj séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityáj a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íin juxié'vi'ra' tyámua' tyitató'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, ¹⁷ jí'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti jí're'can jime' a'íj pu jitze tyeje'ráma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciríistu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íin pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ítyaca' a Jerusalén a'íjma i puaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaa je'ej ti tyi'jí're'can jime', a'yaa pu tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huó'té'exaatye'en a'íijma i maj tojo'ta'ítyaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti a'yan tyi'xaj tijin: “Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'íjci i tavástara'” —a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaias.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojo'ta'ítyaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Ciríistu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihua'íiraj i tyeítyee?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síij pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévijtye' nyej nyij ja'ajta i'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua.

³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajta'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: “Síij pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'o'jyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'o'jyíxi'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'íjna jin huá'íiran i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéej jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Ti'ij jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Mati'ij a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', ti'quij huo'séj maj jaavájasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí siahuoo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síij ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéj huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ciríistu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'íj pu'ij antyinájchaca' a'íjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huosij a'íjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu ajta a'íin pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'íi pu a'íin pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

⁴⁶ Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyi'tíj je'ráanyeje ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rój, pata'aj jaaséj.

⁴⁷ Ti'ij Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síij vé'mej ti jì'r'é'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tíj séejre' ti hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

⁴⁸ Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj ti'ij quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej.

⁴⁹ Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, muáaj paj a'íin pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'íin pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaa nyaj muaaséj pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'íjna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

⁵¹ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran ti'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'íjma séjran i tajapuá maj tyí'huüre' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyíica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

2

Ti'ij a'tíj huatyényeichaca' a'ájna a Caná, Galileea ti ja'ajtyáma'can

¹ Ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeichaca' a'ájna chájta' Caná, Galileea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'ájna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, ² a'íj mu majta huatá'inyej a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. ³ Aj pu'ij huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Iiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

⁵ Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Néjmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyajamuaaté'exaatye'sij.

⁶ A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'íi pu tyi'pué'eenye'ej i maj jitzán tyí'tyai'raaca a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéicatyej nusu huéicatyej japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij. ⁷ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistya'xi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Mati'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistya'xij, ⁸ ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj cíi tyi'tajánie' i tu'huájmuua siajta je'en jaatá'an a'íjci i ti a'ájna jin antyúumua'reej i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'ájna i ti antyúumua'reej, a'íi pu ju'qué'ij a'íjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tij já'ma'cantaca'aj a'ájna i nahuáj, majta a'íimaj i maj tyí'huüre', a'íi mu xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'íi mu ju'cáato'xij i jájtyij. A'íj pu'ij jin jaatajé a'íjci i ti huatyényeichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Néjmi'i tu a'yan tyeeyí'tin, anaquéj tu hua'tá'caa a'ájna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj ti quee jí're'en. Pajta muáj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij ijíj ju'cáaye'en.

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéj a'yan tyi'tíj jin huaríj a'ájna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galileea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacáj a'íi mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuáamua'mua', majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajácuarej a'íjci i tyeyúuj

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta' huojotyoy a'íjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xií, majta cúcuí'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i

tyeítsee. ¹⁵ Tí'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', tí'quij a'íjci jin hui'rámuaríj néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xií. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'racá'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íjma i maj cúcui'see toooa'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tijn:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej tí'ij chí'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'íjci i chí'ra'an i nyavástara'.

¹⁷ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'tíj paj jin antyía'mua'reeriaj pej pij a'yan ricij?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijn:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tye'yúuj, nyáaj nu huéecaj xicáj tzajta' nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej matí'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tye'yúuj, ¿nyiquij muáaj huéecaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'íjna i tye'yúuj i Jesús ti jaxajta'ca'aj, a'íj pu putyí'xajta'ca'aj i jutyévira'.

²² A'íj pu jin tí'ij huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacíj je'ej ti tyihuo'íxaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuo'íxaaj.

A'íimaj i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna matí'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítsee jimi tyá'antzaahuaj, matí'ij jaaséj ti a'íin a'yan rijcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, jí'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'tíj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'ij síj i tyévíj, jí'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíiria'ra' i tyévíj.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu síj jo'tyávaaca'aj ti a'íjma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijn Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje'ré'nyej i Jesús jimi, tí'quij a'yan tyaaté'exaa'aj tijn:

—Maestro, tyámua'reej ti i Dios mojo'ta'ítayaca' pej pij tyitámua'tyej, jí'nye capu a'tíj jaayí'tin ti a'yan rijcaj patí'ij muáaj, típua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'aj tijn:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', típua'aj quee i a'tíj jájcuan huanie'huaj, capu i'rij ti jaaséj jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaj típua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhuixin i jucáara' jitze i junáana'aj tí'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa'aj tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'íjna i tiquee huóojajcuare'en a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. ⁶ A'íjna i ti tyévíj jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze

huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye' yee: “Juxie've' paj jájcuán huanie'huaj.” ⁸ Jo'tij na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamua'j ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua' jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj tyihuá'mua'tyej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyí'tíj nyaj mua'ixaatye'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ityáj tu a'íjna huá'ixaatye' tyí'tíj tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyí'tíj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'. ¹² Típua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej típua'aj tyí'tíj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij típua'aj a'íj nyajamuaaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajá'ma'can?

¹³ Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi ti'ij pué'een i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ Dios pu huápu'i'ij huo'xie'vej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyó'j ujo'ta'ityaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácu'i'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin uyo'ta'ityaca' i juyó'j ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

¹⁸ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yó'jra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tiquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yó'jra' i Dios. ¹⁹ A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'íj, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricíj. ²¹ Majta a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íi mu jitzán utyáhuixi'íj i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricíj je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaa

²² Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricíj, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeítyee. ²³ Ajta a'íjna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu muí'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeítyee aje're'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'íiraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuij maj huóotya'xi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en, ²⁶ aj mu mij aje're'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, a'íjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíj huá'íiraj i tyeítyee majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'íjci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an.

²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamujri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu', sulu sáij ti anaquéej ujo'ta'ityi'huaca' a'íjci jimi. ²⁹ Jo'tíj a'tíj jo'tyéneyeichij, a'íjna i íiti' a'íj pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tij, ajta i amíncura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamuaj, a'íi pu jéehua huatootyamua've'sij ti'ij jáanamuj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj ijíj jéehua tyi'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyey, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuire'en.

A'íjna i ti jútye' jo've'mej

³¹ A'íjna i ti jútye' jo've'mej, a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'íjna i ti líyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'íjna tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'íjna ti tajapua' jo've'mej a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'íjna huá'ixaatye' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namujri' i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ³⁴ ji'nye a'íjna i ti Dios uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'íi pu jaxie've' i juyó j, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i yójra' néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ³⁶ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i ti quee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'íjna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítyee a'íjna i Jesús quee a'íjna i Juan, ajta je'en huá'iraca'aj, ² ajta capu a'íjna i Jesús huá'iraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta ti'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea ti'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta ti'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria.

⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua jijn Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tíj já'sejre' a'íjna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyó José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tíj ye'tyáacuj a'íjna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tíj ja'tyácun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'ríjcaa tacuaríxpuaj. ⁷ Ti'quij sáij íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, ti'ij ahuóojere'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íijma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iiye'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj páamua'reerej tyi'tíj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'tíj ti pué'een i jájtyij ti cíi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuavii rajche', ajta je'en a'íin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', capáj tyi'táj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátyee i ti atyácun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij? ¹² A'íjna i tayo'puaci'ij i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'íjna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huata'ícu, ¹⁴ ajta a'íjna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huata'ímu'uj. Ji'nye a'íjna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ij jo'tij ja'ajmu'ívej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyej nyij quee che' huata'ímu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj i íiti' tijn:

—Capu a'tij nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tiquee a'tij muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'ríj anxívi ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i paj jamuán huácay ijíj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyi'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'íjci jitze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyi'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxié've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyánajche iye'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén. ²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapúa huatányuusij, a'íimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íj jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej. ²⁴ Dios pu júuricamej pué'een, majta a'íimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyi'ra'aj jin jaatyánajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciríistu', ajta ti'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacáj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síj ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'táj ti huococa'aj i íiti', nusu tyi'táj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'taráj a'íjci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítýee tijn:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tij ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'íin pué'een i Ciríistu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeítýee iiráacij a chájta', matí'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi.

³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'íj i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ítýaca', ajta nyej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tijin: “Óoche' pu muáacuj máxciríe' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'puí' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyi'muarie' a'íi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijin: “Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj.” ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ítýaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa tijin: “Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj.” ⁴⁰ A'íj mu jin, matí'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itze hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaj matí'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyi'huó'ixaa.

⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyi'taaté'exaa, sulu ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamujri', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jì're'can jime' a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéeej, jì'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén matí'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyójca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajcaa a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, tí'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej tí'ij tyáahuatye'en i yójra', jì'nye pu'ríj huápuí'ij á'me'riaajca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, típuaj sequée tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiyé'tzín, na'ríij quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'íjna i a'tíj, a'íi pu tyá'antzaahuaaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa.
⁵¹ Ti'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antyinájchaca' i maj jahuiire', mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Tajquíj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa ti'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin: “Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj”; aj pu'ij a'íjna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galilea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Ti'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xii, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betesda. ³ Anxíviq' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'eichó'va'ca'aj ti'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye síj ti tajapúa tyí'huiire' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa ti'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i ti anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i ti jin tyí'cui'. ⁵ Síj pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhuueicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'. ⁶ Ti'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti naatáhuiire' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' ti'ijta ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síj pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, ti'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'pihua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj ti arí huarúj tijin:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaá'ísima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaaaj yee: “Pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'íjna i a'tíj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'íjna i Jesús pu'ríj áan jo'tyáru'tyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyooj a'íjci i tyáataj u tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', ijíij paj períj huarúj, capáj che' tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, ti'ij quee tyi'táj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'íjna i tyáati' ajta je'en huojot'é'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píhua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—I nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj ti'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'táj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'táj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'. ²⁰ Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'táj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'táj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna ti'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juuritye' i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juuritye'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'ajxié'vi'ra'. ²² Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'táj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' ti'ij a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatye'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyira'aj tyícha'ij a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'táj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'ríj iirájraa jo'tij ja'mui'nyíche', ajta je'en arí utyájrúpíj jo'tij ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo'rényesij, ajta ijíij arí a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Ji'nye a'yájna ti'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyój ti'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' ti'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítýee, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomuaajtyaj a'íjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo'rényesij mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuurita'j mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuurita'j mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'táj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'ríj nyej nyáaj tyi'táj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej ti i nyavástara' tyí'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihua'xíjtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Tipua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'táj huatyáhuire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin tyu'tyáhuire'sij je'ej ti a'íin tyinaataxájtaj. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'íi pu tzáahuatyira'aj jin

tyajamuaaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' ti a'tíj nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' tí'ij mua'ajmaj jamuáahuiire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuu'i a'íjna i Juan tí'ij tatzárij tí á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cíi siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime' je'ej nyaj ricij, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' tí jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huárinyij, a'íj pu jin ámiteere' tí i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i tí unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujari' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa tí i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i Dios tí yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jáatyooniyij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íi pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' tipua'aj tyéviy tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamujatye, a'íj nu jin jamua'reej tíquee ja'mua jimi séejre' i Dios tí jin já'muaxie've'. ⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye', ajta tipua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'íj xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tipua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuocaj i tí naa huasé'rin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'íi pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye tipua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'íjci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'íi pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tipua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej tí a'íin tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a tí a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuj tíjin Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítjee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'ríj jaséjraca'aj tí tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojoyíxij hua' jamuán i maj jamuán huacáj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' tí i Dios hui'rájtoj i tí arí á'tyeej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Tí'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítjee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tíjin:

—¿Jo'nyij tyeyá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítjee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tí'ij jaaséj je'ej tí rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'ríj jamua'reerica'aj je'ej tí huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tí pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxityej i túmii, capu na'aj cí'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'íjna i Andrés, tí ajta jamuán jo'chá'canya'aj, tí ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

⁹ —Yaa pu pá'rri'ij huatyéjve, anxávicaa pu i páan tyí'cha'íj, ajta hua'puácaa i hue'tyéee, ajta capu cí'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítjee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Sياهو'té'exaatye' i tyeítjee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íjma pu ajta huo'rí'ij. ¹² Mati'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'itzee, ti'ij quee tyi'tíj jo'huítzi'in.

¹³ A'íi mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jistyaxij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji're'can jime' pu a'íin pu'é'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyey i rey jime', a'íi pu'ij avá'raj, ti'quij i jiríj japua áan jo'ojnyéj jusíj.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuixarisima'caj, a'íi mu i maj jamuán huacíj ajo'cáanyey jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ mati'ij mij báarcuj jitze atyáacij, mej mij antácinnyey után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'ríj huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'íj pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Mati'ij meríj anxívij nusu aráseej quiloometroj a'chu ímuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pu'é'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Mati'ij mij tyámua' tyetyéeej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'íi mu jáamua'reeri' maj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj jo'cíj i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacij a'áa jóohuixij jo'maj tyojó'cuua i tyeítýee ti'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta mati'ij jaaséj ti'iquee aja'hua'taca'aj a'íjna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj, aj mu mij i tyeítýee atyáacij i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'íin pu'é'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'íjci i Jesús mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'íjna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'íjna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'huítzij, sulu a'íjci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'huire' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íi pu a'íin pu'é'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'íjna i Dios yó'jra', ji'nye a'íjna i Dios, i ti tavástara' pu'é'een, a'íi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtoo i juyój.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'íin ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tyamua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? ³¹ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu jáacuaaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapuá ti já'ma'can.”

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti'quee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapuá ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'ájna i páan ti ji'r'é'can jime' tajapuá já'ma'can. ³³ Ji'nye a'ájna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íi pu a'íin pu'é'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íijma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pu'é'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'ájna i ti nye jimi yeve'r'é'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta seríj naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íi mu nye jimi yeve'r'é'nyesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve'r'é'nyesij, canu huo'r'é'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'ájna i ti unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rieenyij a'íijma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en jujíimua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nyáaj nu a'íin pu'é'een i páan jútye' ti je'cáanyej.” ⁴² Mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'íin pu'é'een i Jesús i ti yójra' pu'é'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. ⁴⁴ Capu i'ríj ti a'tíj yeve'r'é'nyej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tijin: “Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej.” A'íj pu jin a'íimaj i maj janamuaaj i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íi mu nye jimi yeve'r'é'nyesij.

⁴⁶ 'Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséj i nyavástara', sulu a'íi pu jaaséj i ti a'ájna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatye', a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pu'é'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íi mu jáacuaaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácua'nyij i páan, capu mui'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'íin pu'é'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'ájna i páan i nyaj

jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráama'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'íin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyi'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítയാ'ca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanye'ej. A'íjna i páan capu a'yan een ti'ij a'íjna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacua'aj, ajta mati'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mati'ij a'yan tyáanamujri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti jatyáaxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'íjna i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? ⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzi'j sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapúa' jó'nyaj anaqué'ej jó'catyíi? ⁶³ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj huiire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa ti'iquee i ríj ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij.

⁶⁶ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

⁶⁸ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ⁶⁹ Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'íin pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta siij ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'ij pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'tacaa, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti aviitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamua'mua' i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'rij, a'áa pu jó'yi'caaj a'íjna i Jesús a'ájna a Galilea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuooca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'yan a'itzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huaci'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tíj jin ricij. ⁴ Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu aviitzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij perij ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. ⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pui' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pui'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'íiria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pui'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exaatye'ej, ti'ij ij a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Galilea.

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cíj i ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu aviitzij pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítyee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: “Capu tyámua' ricij, a'íi pu huá'cuanamuaj i tyeítyee.”

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij merij jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye ti'ij a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huóomua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'íi pu naatá' i ti unyojo'ta'ityaca'. ¹⁷ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu jamua'reeren tipua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríij nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'íjna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo ti'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i ti a'yan tyá'huoo ti'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ityaca', a'íi pu ji'récán jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

19 '¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'táj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

20 A'yaa mu i tyeétyee tyityaatanyúj tijin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyij muaje'catamui'ij?

21 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'táj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. 22 Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'ij siaj ja'antyísiichixi'in i junavij (ajta quee i Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej i naviira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. 23 Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo, siaj sij ja'antyisí'chej i naviira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévi tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? 24 Caxu a'íjna jin a'yan tyihua'xijtye'ej je'ej ti síj huasé'rin. Siatí'ijta séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyi'tyéevijtij tzaahuatyi'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'ráma'can

25 Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'í mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿Nyiquee a'múu a'ín pué'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj? 26 A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'táj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij merij a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu ji'récán jime' a'ín pué'een i Ciríistu'? 27 Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta ti'ij i Ciríistu' ya'uvé'nyej, capu a'táj jamua'reeriaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

28 Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej i ti unyojo'ta'ityaca', síj ti i ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. 29 Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'ín unyojo'ta'ityaca'.

30 Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'táj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, ji'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. 31 Mue'táj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Ti'ij ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'táj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

32 Majta i fariseos a'í mu huó'namujri' i tyeétyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaríj maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ityaca' mej mij jaatyéevi'. 33 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'. 34 Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyii'riitaj ja'mej siaj a'áa jo'récán jó'nyaj je'ej je'énya'aj na'mej.

35 Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, ti'ij quee i ríitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íjma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, ti'ij a'íjma tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'? 36 ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu

nyahuonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyí'rij siaj a'áa jo're'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej'?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

³⁷ Tí'ij arí tye'entyipua'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, ti'quij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve're'nyej, ti'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'ájna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapua' jo'ojnyájca'aj ti'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ítyej.

Séecan mu i tyeítyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamujri' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—Capu a'íin pué'een, ji'nye capu i'ríj ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galileea

⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cáantaj ja'mej a Belén, jo'tíj ajta já'ma'cantaca'aj a'ájna i David.

⁴³ A'íj mu jin séecan ajtacíj i tyeítyee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj i tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo're'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'íj, a'yaa mu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' ti'ij a'ájna.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuj? ⁴⁸ ¿Nyiquij arí síij i ti tyí'ta'ijtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'ríij síij ti fariseo pué'een? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítyee, camu yó'itej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtoo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

⁵¹ —A'yájna ti'ij tyí'ta'ijtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij tyaj a'tíj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tyeé'íhuo'ran tyej tyij jaanamúáaran je'ej ti tyí'tíj jin ricíj.

⁵² Mati'ij mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'tíj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Mati'ij mij jo'cíxij síij ajta síij jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i íiti' ti huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jirij jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Aseitúnajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, ti'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrurij u tye'yúuj tzajta'. Majta je'en i tye'ityee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxij ti'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje're'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'taráj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tye'ityee, ⁴ mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Arí muáaj ji'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antyimué'tin, ti'ij hu-atái'riitarej maj tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta quee tyi'ijxána'cira'aj, che' a'íin anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Mati'ij a'yan tyáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cixij síj ajta síj, anaquéej mu a'íimaj jo'cíj i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús jusíj na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti nye jitze tyí'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'tíj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj i tye'ityee tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Mati'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asíj tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'tíj huiire' je'ej paj asíj tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—I nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huiire', tyij nyajta nyasíj nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihuá'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta tipua'aj a'tíj no'xíjtyej, a'íj nu jin ja'xijtye'en i ti ji're'can jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yusí' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huiire' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyasíj tyényaxajtaj, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéche'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' tí'ij ooj tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo're'nyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyíij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej ti huóoje'caj, tí'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee i'ríj tyaj a'áa jo're'nyej jo'tij jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa'j siaj a'ájna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'ájna i ti nyojo'ta'ítyaca', a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta a'ájna i nyej nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japuan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujri' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyihua'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siatí'ij mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', nyajta quee tyi'tíj jin je'ej ricij i nyej nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej.

²⁹ Ji'nye a'ájna i ti unyojo'ta'ítyaca' a'íi pu nyaj jamuán yésejre', capu i nyavástara' a'náj juséentacan yanúurie, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'ránajchi.

³⁰ Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'íj jimi tyí'huíire' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijin:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji're'can jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuíi, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti a'tíj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi pu ca'nyéjrij jin tyí'huíire' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'ájna i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyí'muarie', ajta

a'íjna i ti yójra' pué'een, a'í pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'íj pu jin tipua'aj i yójra' i Dios jamui'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamujri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'í pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj mua'aj ji'récán jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíche' je'ej ti a'ín huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyeríj jamuáa'ixaa i ti a'yan tyí'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'ij i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'ímaj tyityaatanyúj tijin:

—Catu ityáj a'íjma jitze huanánie'huaca' i maj jujiimua'astaca'aj, síj pu'uj a'ín pué'een i ti tavástara', a'í pu a'ín pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj ji'récán jime' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve. Canu nyasíj mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'. ⁴³ ¿Ji'nye ti'ij quee ja'mua'í'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'í pu mua'ajmaj ja'muatáataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'ín tyá'xie've'. A'í pu i tyiyáaru' tyí'tyacui'caa ti'ij na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'récán jime', a'íj pu jin hue'tzij tyí'xaj. Ti'ijta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxaa a'yan tyí'ja'yájna, ji'nye huápu'ij pu tyí'hue'tacaa, a'í pu a'ín pué'een i hua' táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti ji'récán jime', a'íj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyij mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyí'tíj nyaj jin á'itzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaja'mua'ixaatye' i ti ji'récán jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'í pu janamuj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin quee janamujracuj i nyúucaria'ra'.

Ciríistu' pu anaquéj huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyí'cha'ij. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'í pu'ij a'ín pué'een i ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuá'xijtye'. ⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj mu'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'í mu néijmi'i huácuij, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tijin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj

mui'nyij.” ⁵³ ¿NyiQUIJ muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tataataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáaj petyi'xaj a'tanyíj paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaaJ tijin:

—Tipua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyi'tíj huíire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'. ⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muatáataj, a'íi pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséj a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséj, ajta jéehua huápuí'ij huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'ij, ¿nyi a'yan petyi'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaJ tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee eexúj Abraham huaséria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

¹ Ti'ij i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'. ² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿ji'nye ti'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿NyiQUIJ i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaJ tijin:

—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaruJ ti'ij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Ti'ij ooj huányeeri'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ityaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'riitaj ja'mej ti'ij a'tíj tyu'muárie'en. ⁵ Ijij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaaJ tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tíj ja'rájmuua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaJ tijin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ítyi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'íjna i ti arácun ti'ij ij acóojista'mij, ajta ti'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj. ⁸ Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿NyiQUEE a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquééj túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin ti'ij a'íjna.

Ajta a'íjna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

¹⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íjna i tyáati' ti a'yan ántyapua'ij tijin Jesús, a'íi pu chuéj huatyápu'itaca', ti'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jiise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa'ij tijin: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rájmuaa, pajta je'en ará'ajo'sixi'in.” Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'ihuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íimaj jimi i fariseos. ¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijca' i xicáara' maj jitzán juso'pii ti'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i ju'irique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíise', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, tipua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáhuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayój pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj ti'ij arí ijíj atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pui'ntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta' a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'íin pué'een i Ciríistu'. ²³ A'íj mu jin i huájsimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj.”

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'r'é'can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Típua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuaa pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjín:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huací'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tíjín:

Muáaj paj jamuán huayí'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés.

²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tíj já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tíjín:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tíj já'ma'can, ajta a'íi pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricíj je'ej ti a'íin tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti síj a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' tí'ij atányeerej. ³³ Típua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíiche'.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Muáaj paj jéehua a'itzeéria'aj i Dios jimi pati'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij jí'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj jí'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta tí'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'íin pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Papu'ríj jaaséej: Nyáaj nu a'íin pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyévij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjín:

—Nyáaj nu a'íjci jín mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íimaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Nyi quíj ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjín:

—Típua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tíj jín ootya'itzeere'nyijche'en i siaj jín quee xá'puí' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jín néijmi'i ja'mua jí'tze tyí'pua'ren i siaj jín quee xá'puí' huaríj.

10

A'íjna i tí tyityéjya'muaj ajta jo'tíj ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijin a'ijna i tiquee utyájrutyey i cánya'xii cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'íi pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'ijna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'ijna i ti tyí'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu tya'antácuunye'sij, ajta a'ijna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íi pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síij ajta síij, majta a'íimaj i cánya'xii a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íi pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirájajpuan i juya'muáj, a'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muáj'ju'un, ji'nye a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta tipua'aj síij pué'eenye' maj quee jamua'tyey, camu jaatavá'raj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyey i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaa'j, majta a'íimaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyihuá'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuaty'i'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi'i i maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj, a'ijna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu hui're'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ 'A'ijna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'ijna i ti tyámua' tyihuá'cha'ij a'íi pu ajta hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'ijna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tipua'aj jaaséej ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyárutyij ajta je'en huojo'cuíxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íi pu i tyévi'ij huatóo'uunaj, ji'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaaná'chitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyey a'íijma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyey, ¹⁵ a'yájna ti'ij ajta tyí'nyamua'tyey i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyey i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj úyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íijma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze iira'úuj muáj'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íij ja'mej.

¹⁷ 'A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can mui'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can mui'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámui'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'íj pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

¹⁹ Matí'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacíj. ²⁰ Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyí'xajtaj tipua'aj tyiyáaru' tzajta' séejre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'ri'ij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en ti'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa ti'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'ájna jin tyi'ye'estyáacaj mati'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tij ja'antyényinyiij Salomón ti ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', tipua'aj muáaj a'íin papu'é'eenye' i Ciriistu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nu'rij nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'ájna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'ij pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xií i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'íimaj i cánya'xií i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. ²⁸ Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'jajpuanyi'raj. ²⁹ A'ájna i nyavástara' i ti a'yan tyinaatátuii a'íjma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'rij ti a'tíj já'jajpuanyi'. ³⁰ A'ájna i nyavástara' nyajta nyáaj síij tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i ti nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'ij nu jin nyeríj jéehua tyajamuaataséjra i ti naa tyí'een, ¿nyi a'ájna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyi'tíj jin xá'pui' huaríj, sulu a'ij tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévi'j pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tijin: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj diosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijin diosij a'íjma i ti tyihuo'té'exaa'j. ³⁶ Ajta tipua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ítyaca' i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een i Dios? ³⁷ Tipua'aj nyequee a'yan rijcaj je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'riij a'yan nyarijca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'ij xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íi pu i Jesús huatoo'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'ítzee jo'tij anaquéj i Juan huaja'íiraca'aj. ⁴¹ Mue'tíj mu i tyeítjee aje'ré'nyej a'íjci jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tíj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej ti tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíj a'áa maj já'ma'can a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

¹ Síij pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'íjna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i Maríia ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Lázaro, a'íi pu a'íin pué'een i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj jime'. ³ A'íi mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuámua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tijin:

—Tavástara', a'íi pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamuaajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcuí'nyaca' ti'ij huámui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuu'ire'sij ti'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta ti'ij huataséjre'en ti néijmi'i jin tyámua' een i yójra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj síij tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuj, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajistej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacáj tijin:

—Tavástara', tipua'aj tyácusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihuá'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Lázaro tyácusima'aj ti'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa ja'huoo'itéericán jime' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuu'ire'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i séecan i maj majta Jesús jamuán huacáj a'yan tijin:

—Che'rój tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huácui'nyij.

Jesús pu a'íin pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuaj xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quilometro'j huatátyeej, ¹⁹ mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo'r'é'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamu'ijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa ti'ij ja'antynájchej, ajta i Maríia a'áa pu jo'tyá'itzee a juchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyíiche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámu'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj mui'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyl'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciriístu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij avíitzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamuaajri' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi.

³⁰ Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entyinájchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Maríia mej mij jaatyápua'ritye'en, mati'ij jaaséj ti i Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'ín.

³² Ti'ij Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Ti'ij i Jesús jaaséj ti i Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta',

³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' ti'ij i Lázaro quee huámu'nyíiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Maríia i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamuí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nyej pu'ríj muáacuaaj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaaj paj jaséjran i ti jin huápu'i'ij naa huasé'rin i Dios, tìpua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Matì'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamuaajri'.

⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuaaj, ajta a'yaa nu tyaataxájta ti'ij huó'huüre'en i tyeítýee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁴³ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

⁴⁴ Ajta a'íjna i ti huámui'ijcaa a'íi pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cíxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíise'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj je're'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avíitzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i María jamuán, a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, matì'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj huáruuj.

⁴⁶ Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, matì'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. ⁴⁷ Aj mu mij i fariseos majta i maj puaríij tyí'ijtye', a'íi mu hua'ajsií i maj tyityatatyíj, matì'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'tíj jin ricij i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítýee. ⁴⁸ Tìpua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íi mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyejúuj tzajta', majta ja'antypuá'aritye'sij i tachuéj Israel.

⁴⁹ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Caifás, a'íi pu a'ájna imuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyí'huüre' i tyejúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, ⁵⁰ capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'i'rii ti síj na'aj huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítýee, quee tyaj néijmi'i antypua'rej.

⁵¹ Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mui'nyij matì'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ⁵² ajta quee a'íijma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'ajsiüre'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a'íimaj jo'cháatimee.

⁵³ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pu'i'intarej je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

⁵⁴ A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'rij tyi'véjri'tacaj matì'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyí'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj mu i tyeítýee curiá'cixij mej mij a'áa jo're'nyej a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyí'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuoca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyejúuj tzajta' tijin:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja've'mej ti'ij yetyi'rámua'riive' ca' quee'?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaarij tyí'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijin tipua'aj a'tíj jamua'reeraj jo'tíj je'ej je'en i Jesús, ti a'ín huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuuritej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyí'huüria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyüi i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tíj, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, i ti a'ín pu'éeenye'ej i ti aviitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújci mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuüire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pu'éeenye'ej, ajta a'ín jacha'íica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'íj pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj ti'ij nyacáhuaatye'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'puí'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihua'íjtye' i puaarij jaaxá'puí'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítyee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jime' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Matí'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antynájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tijin:

—Tyámua' pu naa xá'puí', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'íj pu a'ín pu'éeen i Rey ti tyitaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátyoj ti'iquee xu a'tíj japuan á'yi'xacaa, ti'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin:

¹⁵ Caxu tyí'tziñnye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íj pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' ti cáleen.

¹⁶ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacá j camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta ti'ij i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

¹⁷ Majta i tyeítyee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús ti'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'íjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'táj tyu'séj. ¹⁸ A'íj mu jin i tyeítyee iiráacij mej mij ja'antynájchej a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi mu jáamua'reeri' ti tyi'táj jin a'yan huará j i maj jin je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Xu'rij mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítyee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'íjci i Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna mati'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can. ²¹ A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tijin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

²² Ajta a'íjna i Felipe a'áa pu jo're'nyej ti'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, mati'ij mij a'íimaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús. ²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej. ²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', tijin tipua'aj ti'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámu'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'ájna i játza'ra'an, ajta tipua'aj huámu'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. ²⁵ A'íjna i ti jéehua jaxie've' ti'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu mu'nyij, ajta i ti quee jitzán juxie've' ti júurij já'ra'nyij íiyan cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ²⁶ Tipua'aj síj jaxie'va'aj ti'ij naatyáhuíire', che' a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'íjna i ti nyéetzij nyahuíire'. Tipua'aj síj nyahuíiria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuaty'e'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mu'nyij

²⁷ 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájta yee: "Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyináaci'tyij je'ej ti arí atyojo're'nyesij"? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'íj nu jin mujo've'mej ti'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaaj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'rij tyámua' tyeetyájtóo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítyee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti síj jamuán tyu'taxájtaca' tajapua' ti tyí'huíire' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Capu a'íjna jin huatánamuajre i nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ³¹ Pu'rij a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán tyi'ityi'huaj a'íjna i ti íiyan tyi'ijta i cháanacaj japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítyee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij.
³⁴ Majta i tyeítyee a'yaa mu tyityaatanyúj tijn:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtoo, ti i Ciríistu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyíj pué'een a'íjna i tyéviij ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'íjna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij.

³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, ajta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijn:

Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca?

¿A'tanyíj jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tijn:

⁴⁰ Dios pu hua'ráanaxij a' hua'jíisa',

ajta tyu'tyáanaxij i hua' tzajta',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

ajta mej mij quee tyihuo'jój'iteej,

mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye a'íi pu jaaséj i ti jin huápui'ij naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeítyee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pué'een i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'.

⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuaaj i nyenyúucaaj ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúucaaj, a'íi pu á'xijtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta

tyi'táj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' ti'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íiyan i cháanacaj japua, ti'ij jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'íi pu a'náj tina'aj hua'xie'va'ca'aj a'íijma i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

² Ajta mati'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, ti ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióochuiiri' i jutasíj ti ji'riá'huíjca'aj, a'íj pu'ij séej cíxurij jin ahuooji'quej i maj jin hua'cá'iimua. ⁵ Ti'quij cáasuj jitze atyéje, aj pu'ij huatyóochej ti hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i cíxurij i ti jin ahuooji'ca'ca'aj.

⁶ Ajta ti'ij a'íj jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj muáaj íijij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricij, sulu majca'huáyee paj yo'itéej puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'táj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

¹² Ti'ij hua'nájo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri' i jutasíj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? ¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tíjin Maeestro, siajta a'yan tíjin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'itíiri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj

jime' ti jéetze' juxie've' a'ijna i ti tyí'ijta quee a'ijna i ti jahuiire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'ijna i ti unyojo'ta'ityaca' quee i nyaj ujo'ta'ityi'huaca'.
 17 Tipua'aj tyámua' setiyó'iteej a'ijna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'ijna jin huatóotyamua've'sij.

18 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'ijna i ti nyaj jamuán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'iire'."

19 A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajá'mua'ixaatye' ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta ti'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. 20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'ijna i ti tyámua' tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ityaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'ijna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ityaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij
 (Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ti'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéericán jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

22 Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti tyáxajtasime'ej 23 Ajta síij ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíij matí'ij tyí'cua'ajcaa, 24 ajta a'ijna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tíj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. 25 A'íi pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'tanyíj a'íin pué'een?

26 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj nyeríj ja'ajru'nyaxi'ín i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'í'tye'sij a'íjci i a'tíj ti a'íin pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote. 27 Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'íi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj períj tyu'muá'aj.

28 Ajta capu síij yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. 29 Ajta a'ijna i Judas a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyí'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyí'tíj huánanan i maj jin tyu'yé'estej, nusu ti tyí'tíj huo'tapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

30 Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

31 Ti'ij iirájraa a'ijna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Íjij pu'ríj séejre' i ti jin huápui'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'íj pu jimi séejre' i yójra'. 32 Ajta tipua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. 33 Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuooniy, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. 34 A'íj nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij

nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en.
³⁵ Tipua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástará', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíj naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámui'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámui'nyij? A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéecaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'íjma i maj jamuán huacíj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Síooche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástará' ja'chej jéehua pu chí'ij a'áa tyejé'sejre', tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tipua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo'r'é'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástará', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'íin pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástará' jimi. ⁷ Tipua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástará', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', taataséjratye' a'íjci i a' vástará', a'íi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácáaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'íjna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástará', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavíj nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástará'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástará' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nyajta séejre'? Tyi'tíj nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'íjna i nyavástará' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricíj. ¹¹ Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástará', ajta i nyavástará' a'íi pu ajta nye jimi séejre', na'ríj quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze'

va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyi'táj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'táj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ityij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Tipua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' ti'ij a'íin uyo'ta'ityej i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'íi pu a'íin pu'éen i júuricama'ra' i Dios, i ti'quee i'rjij maj ja'ancuriá'an a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'íi pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'ájna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'ajta a'yan ricij, a'íj pu jin séejre' ti ji'r'é'can jime' nyaxie've'. A'íi pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'íjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'ájna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síij) a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'íimaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'ájna i ti nyaxie've', a'íi pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'ájna i ti'quee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'ájna i nyúucarij i siaj mua'aj janamua'aj capu nye jitze ma'can, sulu a'íj pu jimi je'ráma'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁵ 'A'yaa nu néijmi'i a'ájna tyajá'mua'ixaatye' i'íij nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ájna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ityij nyéetzij jitze ma'can, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéj xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa.

²⁷ 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tyeítyee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tzihnye'ej. ²⁸ Xu'rjij náanamua'ajri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tipua'aj ji'r'é'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'íjci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'íi pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. ²⁹ A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij ti'ij a'yan tyi'rjijca, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

³⁰ 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'rjij uvé'nyesij a'ájna i ti líyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyi'táj jin pújoorej ti'ij na'antymu'é'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyi'táj ti jin unyojo'ta'ityaca'.

Xá'ajhuixi'. Tyiche' tyíhuyinyij a'yájna.

15

I ti ji'ré'can jime' ciyéj pué'een ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu ji'ré'can jime' a'ín pué'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'ín pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'íjci i ciyéj. ² Típua'aj síj i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'í pu ja'ajtavéjchij, ajta típua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua' pújoorej ti'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Síj i ciyáara' capu i'ríj ti jusíj huatatáca'an típua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'rij siaj tyi'tíj jin tyu'tyáhuire'en, típua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'ín pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'íjna i ti nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séjre' jéehua pu huatatáque'sij, ji'nye típua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyi'tíj jin je'ej rinyij. ⁶ A'íjna i ti quee nye jimi séjre', a'í pu nye jitze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij ti'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ 'Típua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tíj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jitze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin ji'ré'can jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna ti'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Típua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séjre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'í pu'ij a'ín pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajámua'ijcatye'en ti a'yan tijin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'í pu a'ín pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'tíj jaxie've' i juxa'aj tyévi'ij a'íjna i ti jitzán ma'can huámui'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyéítyeristyamua' pué'een, típua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajámua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huire' nye jimi, ji'nye síj ti tyí'huire' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tijin nya' amíincustyamua', ji'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jin tyajamuaata'íj siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'í pu a'ín pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'íire' i Jesús majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ 'Típua'aj majámua'axana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyámua'reeriaj maj nyéetzij anaquéj naataxána'vej. ¹⁹ Típua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'ímaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyéítyeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séjre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'tíj jéetze' juxie've' quee a'íjna i ti tyé'ijtye'." Típua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj,

a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta tipua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúucaa, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ítýaca'.

²² 'Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee yava'cányejnyiiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'. ²⁴ Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, tipua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' ti'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyi'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta ti a'yan tijin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

²⁶ 'Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ítýij a'íjna jitze ma'can i nyavástara', a'íjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16

¹ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyi'huiire'. ³ A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej tipua'aj arí a'yan aty-ojo're'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuáat'éexaa jájcuaj imuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítýaca', ajta capu síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyityatóxamuijrityej, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuáat'éexaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyira'aj jime' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhuirrii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye tipua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta tipua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ítýi'raj. ⁸ Ti'ij a'íin yava'cáanyej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee ji're'nyej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tíj ti á'itzeere' a'íi pu a'íin pu'éen i tiquee nye jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyáaj nu a'íin pu'éen, i nyaj jo'méj i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'íi pu a'íin pu'éen i ti íyan tyi'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pu'íntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji're'can jime' júuricama'ra' pu'éen i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuáat'éexaatye'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyi'ijcha'ij, a'íi pu ajta nyéetzij tyi'nyaa'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuáatá'sij.

16 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'íi pu jamuaatatyámua'viste'sij

17 Aj mu mij séecan i maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. 18 ¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jíme' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'táj ti tyáxajta.

19 Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'ihuo', a'yaa pu'ij tyi-huo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'íjna jin mua'aj setyúu'ihuo'? 20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme', siaj mua'aj juyiinyixi'in, siajta huatóoxaamujritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijritye'. 21 Ti'ij i íitaj ootacu'nyej a'íjci jíme' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xij i ti jin jajpuéjtzica'aj, a'íjna jíme' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jíme' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íiyan i cháanacaj japua. 22 A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíj tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'riitaj ja'mej ti a'táj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

23 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'táj naata'ihuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jíme' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'táj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. 24 Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'táj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuavíj, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'íin pu'éen i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij úiyan i cháanacaj japua

25 'A'yaa nu nyeríj tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jíme', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixaatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástara' jimi. 26 'A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jíme' huatyényuunyij, 27 ji'nye a'íi pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jíme' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. 28 A'áa nu i nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanye' i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástara' jimi.

29 Aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ijíj paj períj ja'huoo'itéerici'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. 30 Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'táj tyi'táj mua'ihuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

31 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatye'? 32 Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij siati'ij mua'aj jo'cixi'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatyá'itzeere'ej, ji'nye i nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'. 33 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jíme' siaj nye jitze

ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'neyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antyimué'tíj i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huac'íj

¹ Tí'íj i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'íj jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo're'neyej a'tzáaj paj jaaxá'pui'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ín tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij.

² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaruptyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'íjna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'íi pu a'ín pué'een i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Dios tí tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', ajta a'íjna i Ciríistu' i paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyci'íj i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta íjij nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'íj tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'íj ajamuán ajo'catyíi tí'íj quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'íimaj i paj hua'antyíhuoj íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'íi mu a'tyéityeristryamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷ 'A'íimaj mu meríj jamua'reej tí néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i nyúucaríj i paj muáaj naaté'exaa, a'íi mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj jí're'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavíj, canu a'yan tyí'muahuavíj a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'íi mu a'tyéityeristryamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i i maj nyetyeítyeristryamua' pué'een, a'íi mu majta a'tyéityeristryamua' pué'een, majta i maj a'tyéityeristryamua' pué'een, a'íi mu majta nyetyeítyeristryamua' pué'een, a'íjma pu'íj jíjze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'ítzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'íimaj mu a'yan huatyá'ítzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'íj a'íjna jíjze ma'can i paj jin ántyapuaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'íj ityáj. ¹² Nyati'íj nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íica'aj ajítze ma'can. Capu síj tí hua' jíjze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íi pu'uj i tí arí jimi a'yan tya'tácatyíj tí'íj puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyé'yusí' i yu'xarij jíjze.

¹³ 'Nyajta íjij a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'íj nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'en nyati'íj nyáaj tyí'nyetyamua've'. ¹⁴ Nyáaj nu nyeríj huó'ixaa a'nyúuca, majta a'íimaj mu hua'ajcha'íire' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu hua' jíjze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'íj nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyí'muahuavíj paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶ A'yájna nyati'íj nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'íimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'jimi, a'íjci jime' i tí jí're'can jime', ajta a'íjna i tí jí're'can jime' a'íi pu a'ín pué'een a'nyúuca. ¹⁸ A'yájna pati'íj tyinyojo'ta'ítyaca' a'íjma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ítyij a'íjma jimi i maj yan

séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i ti a'yan tyi'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuviiij, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuviiij hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamuj i nyúucarij a'íimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyí'muahuviiij maj néijmi'i a'íimaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan ajtací'ca'an, a'yájna pati'ij muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i ti naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij síij mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'ij muáaj nyajta nyáaj síij tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íimaj néijmi'i síij mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i ti huápu'i'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', ji'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj ti'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵ Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²⁶ Nu'ríj huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, mej mij antáci'nyej után jitze pujmua' i áchij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájruij majta i maj jamuán huacáj. ² Ajta i Judas i ti tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, ji'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosi'rej i Jesús majta i maj jamuán huacáj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'ij, a'íimaj mu uhuojo'ta'ítyaca' i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyéno'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'rinyíche', a'íj pu jin eerájraa ti'ij hua'antynájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i ti tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn: Nyáaj nu a'íin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacij, majta eetavátzij a chóota'. ⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'íin pué'een. Tipua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'ciñneyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan tijin: “Nyavástara', capu síj jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu juchúun íjcutaca', ti'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Malco, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ucárujtye' mua' chúun, tipua'aj i nyavástara' a'íjna jin unyojo'ta'ítyaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i ti tyihua'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náaji'quej. ¹³ Anaquéeej mu mij a'áa yo'ví'tij a'íjci jimi i Anás, ji'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjci i Caifás, i ti a'ájna imuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhu'rihua'aj ti síj na'aj i tyévi' huámu'nyij hua' jitze ma'can i tyeítyee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tiquee jamua'tyej a'íjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj síj ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i síj i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jin jamuán utyájrapij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'itzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrutyaj. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síj a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújcij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huire' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'íi mu óonie'j, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyi'tíj ti hua'mua'tyajca'aj.

²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuó'ixaa'j i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyihua'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tíj avíitizij jin huataxájtaca'. ²¹ ¿Ji'nye een jime'

a'yan petyí'nye'ihuo'? Pata'aj a'íjma huata'íhuo' i maj náanamua'jri', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tíj nyaj huó'ixaa'. A'íi mu jamua'reej je'e'j nyaj tyu'xájtaca'.

²² Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'e'j tíjin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'e'j a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj tyi'tíj je'e'j pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tíj ti pué'een, ajta típua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?

²⁴ Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuistya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi pequee muáaj síj a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

²⁶ Aj pu'ij síj ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'e'j a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

²⁷ Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

²⁸ Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huire' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrurij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. ²⁹ A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?

³⁰ A'yaa mu mij tyityaatanyú'j tíjin:

—Típua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuíre'nyijche'.

³¹ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna tí'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyú'j tíjin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tíj huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'e'j ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, tí'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'ihuo', ca' a'íjci jime' je'e'j maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puariij, a'íi mu a'íin pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Tipua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeétyee mu nye jimi tyi'huírria'cajche' i maj huatyéno'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'neye' i cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íi mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Ti'ij a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'rite'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyee'yí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'ijta tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyi a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj ti'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyacistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cíxurij ju'cáhuijri' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixaatye'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'rite'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íjci i cúruun ti tzícare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuíj a'íjna i cíxurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puariij majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'tíj tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'rite'en.

⁷ Majta a'íimaj i maj tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—It'yáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurupij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaaty'e'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjci jin antyínyamua'ree nyej nyij mui'rátóonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'táj jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tipua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'ij pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íi pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'íjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tipua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'táj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'táj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'íin pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'íire' a'íjci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuo'namujri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'íjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'íjci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'pui'intare', a'yaa pu tyaja'rájtyapuaj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyej jo'muáanyijmee ti pá'tzaa. ¹⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuúj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'pui' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'táj it'yájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huó'tátuii a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin: “Mui'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaa jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítjee óotatej, juxa'aj mu tyihuo'jó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotatehuaca'. ¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'jívvej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'ájna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéecaj nyuucaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihúa'ijtye' i puaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tíjin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'ájna i ti tyihúa'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tíjin: “A'ájna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihúa'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'ájna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'ájna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'ijpíj i tyi'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyi'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'itzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáhajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tíjin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: “A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyi'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesíicu'.” A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'ájna i Maríia ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síij a'ájna i Maríia Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tíjin:

—Iiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaa a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tíjin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'ájna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'ví'tij i juchéj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'ájna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipué'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyíi ti nahuáj ava'jística'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'tíj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antijí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénaya'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'ríj néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', ti'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i muí'chítyee huatyá'itzeere'en a'íjci jitze i cúruuj tí'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antiyína'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuaan i muí'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antiyiná'xij

í icájra'an í síj ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj í séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' í Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxiiriaca' í Jesús jimi, a'íi mu jaaséej ti arí mui'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antyná'xij í icájra'an.

³⁴ Ajta síj pu í xantáaru' ja'ajtyéjtzej í itza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyíptyij, aj pu'ij jájtyij ajta í xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta í ti a'íjna tyáxajta a'íi pu a'íin pué'een í ti jaaséj, ajta a'yan tyi'jiré'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' í yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tíjin: "Camu séej antyína'caj í caríira'an." ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tíjin: "A'íi mu jaséjran í maj ja'ajtyéjtzej."

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci í Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Tí'quij a'íjna í José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci í Piláato ti'ij jaatátuiire'en í tyévira' í Jesús. A'íjna í José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj í Jesús jimi, ajta avíitzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj í maj tyityatatyíj a'íjma jimi í maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij í Piláato jaatá', tí'quij í José jo'mej, ajta je'en yo'chuij í tyévira' í Jesús. ³⁹ Ajta í Nicodemo í ti tíca' aje're'nyej í Jesús jimi tí'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje're'nyej a'íj huatisíma'aj í ti naa tyaarie'ej í miirra ti muátí'si', áloes tyi'tíj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij í José ajta a'íjna í Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij í tyévira' í Jesús, majta jacáhuaa a'íjci í ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéejyi'raca'aj maj hua'vá'nan í mui'chítyee a'íimaj í maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci í Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci í Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj í xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj í maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj í ti jin tyo'tyé'iteesij í itéerij, a'íjna í María Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj tí'ij óoche' cí tyu'chuíxavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj í tyetyéj í ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa tí'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna í Simón tí ajta Pedro ántyapuaj, ajta í síj í ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj í ti jéehua jaxie'va'ca'aj í Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mu'ríj jí'rájchuij í tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'íjna í Pedro, ajta í síj í ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci í Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síj pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee í Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj. ⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyíi í cáanarij tí me'estíj í maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájrurij. ⁶ Aj pu'ij a'íjna í Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyájrurij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséej í cáanarij tí me'estíj tí a'áan ja'ajcatyíi, ⁷ a'íj pu ajta huaséj í cíxurij í maj jin je'cánajca'aj í mu'úutze' í Jesús, a'íi pu jíri'huaj jujíme' áan ja'ajcatyíi. ⁸ Aj pu'ij ajta í síj utyájrurij í ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, í ti anaquéej a'áa ja'rá'aj, tí'ij jaaséj je'ej tí tyi'tíj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej tí tyé'yu'si' í yu'xarij jitze, tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj tí í Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj í maj Jesús jamuán huacíj a'íi mu jo'cáxij í juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéeneeriaca' jo'tij jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puácaa huaséj i maj tajapúa tyí'huiire' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyácaca'aj i tyévira' i Jesús, síij pu a'áan jo'ojcatyij jo'tij jo'ojmu'uuca'aj ajta i síij jo'tij jo'ca'ícajma'caa. ¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Iti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'íi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'íin pué'eenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuucacaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tíjin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj nya'ítzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástara', ti ajta ja'muavástara' pué'een, nyajta a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i Maríia Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséj i tavástara', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrapij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tíjin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij i maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej mati'ij jaaséj i tavástara'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna ti'ij i nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ityaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ityij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástara' ti arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'íjna i Tomás, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cuátyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj ti'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jaaséj i tavástara'.

Ajta a'íjna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséj i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i itza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Ti'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyájrurij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tijin:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye itza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacáj, i tiquee á'yu'si'ij a'íjci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Ciriistu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Ti'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráahua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacáj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacáj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucáj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cuátyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacáj i Jesús. ³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéee eetajájpauj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu tyajta ajamuán jó'ci'ij.

Matí'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacínyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'tíj huatyéevi'. ⁴ Ti'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéee?

Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajájpua'j i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéé i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijn:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro ti'ij a'yan tyáanamujri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóchejtyej ti'quij huatajój ti'ij jiye'tzín a'áa jo'ré'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo'ré'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapua'j i tápi'narij mua'va'jístican i hue'tyéé jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyej a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyii i ti'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'ín i hue'tyéé i siaj sioochán hue'tajájpua'j.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapua'j atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'tajájpua' i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jística'aj i hue'tyéé mej vivéejmee, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéecaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástara' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij jatyi'puj i páan, ajta je'en huor'ípu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjci jime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéecaj jitze i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj ti'ij huatájuuriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapua'j tijn:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma? Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetyeítyeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástara', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj nye jimi jusi'rii.

¹⁷ Huéecaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyi'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri' ti'ij i Jesús a'yan huéecaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'ïin i nyetyeítyeristyamua'. ¹⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin patí'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta patí'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxí'sij ti'ij síij mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Ti'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' ti'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'ïin pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyii i Jesús matí'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástara', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Ti'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástara', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nye, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' ti quee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nye, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'ïin pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyí'ja'yájna je'ej ti a'ïin tyí'xaj.

²⁵ Capu síij na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, típua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyí'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' ti quee tye'veéricaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítyee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'ij tyihuo'ta'íitye'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antyíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tíj huá'uurej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej. ³ Ti'ij huamuí' i Jesús, aj pu'ij a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacíj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjín pu'ríj huatájuuriaca', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jín néijmi'que' tyí'ijta.

⁴ Ajta ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuo'ixaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri', i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íi pu huá'íraca'aj i jájtyij jime', ajta capu che' á'tyeeren siati'ij a'íj jín i' huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimi aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'ej Israel?

⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. A'íi pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyij je'ej ti tyí'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'ij yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iye'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacíj, aj pu'ij i jéetirij jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jín quee che' jaaséj.

¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéeny'e'ricaj mati'ij jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyityojó'nyejnye'? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'ij jó'vi'tichiihuaca'.

A'íi mu ja'antyíhuoj i Matías ti'ij tyu'tyáhuire'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tíj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'rácij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'ij ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antycíj i chi'ij ta'antyityájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'rátya'aj muá'ci'ij. A'íi mu uje'rátya'ca'aj a'íjna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjna i Santiago, ajta a'íjna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'íjna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'íjna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tíjín i ti ooca'nyáaj a'yan ricíj, ajta a'íjna i Judas i yójra' ti pué'een a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios

jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'íjna i Maríia, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úuca.

¹⁵ A'ájna mati'ij néijmi'i jusíria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'ihuáamua' ará'axca, aj pu'ij a'íjna i Pedro huatyéechaxij ti'ij a'yan tyi-huo'té'exaatye'en tijin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, ti'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíitzij jime', mej mij i tyeítyee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruuj a'íjci i Judas, a'íi pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' ti'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in ti'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj ti'quij tye'ráacuaaj i tyi'chuitiriaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj a'íjci i chuéj tijin Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo'ré'nyej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijin chuícarij ti jime' yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tij já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijin:

Che' síj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj.

²¹ 'A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti tajamuán jo'cha'canye'en, síj ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj ti'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² ti'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, juxie've' ti síj tajamuán jo'cha'canye'en ti'ij ajta a'yan tyihuó'ixaatyee'en i tyeítyee yee pu'ríj huatájuuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tijin:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mua'tzej i jutzájta' síj ajta i síj, taataséjratye' a'tanyij períj antyíhuo a'íjma i maj hua'puaj. ²⁵ Ti'ij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Judas. A'íi pu a'yan tye'rájraa ti'ij jó'ra'nyij jo'tij a'yan tyiye'tyévijtye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tij, mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij ti'ij tyu'tyáhuire'en, a'íi pu'ij tyu'mué'tij a'íjna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuire'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej.

2

Ti'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tijin Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusiij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chi'táj.

² Mati'ij mij jáanamuaajri' ti ca'nyíin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyíin pu jin namuajria'ca'aj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'tíj huaséj yaa ti'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'íjna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tyeítyee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'íi pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítýee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Mati'ij huó'namuajri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jime', néijmi'i mu tyúusiij, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', ji'nye mahuá'namuajraca'aj maj tyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucáa síij ajta síij. ⁷ Jéehua mu je'ej huojo'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galilea? ⁸ ¿Ji'nye tyu'tái'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xajtaj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyí'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panflia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriiyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namuajre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'íi mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'íjna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tijin:

—Metyájtajta'ruj.

I nyúucarij ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'íjna i Pedro, a'íi pu huatyéechaxij, a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jime' a'íjma i tyeítýee, a'yan tijin:

—Xáanamuajri' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iiye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyí'xaj tijin: “Metyájtajta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'íin pu'éen i ti jaaxájtaca' a'íjna i Joel. A'íi pu a'íjci jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna tijin:

¹⁷ A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze,

ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítyij

ti'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucáa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un i tyeítýee.

Majta i tyáamua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,

majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'íjma jimi uyo'ta'ítyij

ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huiire' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucáa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'táj jamuaataséjratye'ej u tajapua

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'táj rinyij.

Siajta tyi'táj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej
ti'ij na'aj ve'éj i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzíj.

²⁰ Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxcirie', a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

ti'ij a'ín i tavástara' yava'cányesij

íiyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'táj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'ájna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'táj.

²² 'Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamujri' a'íjci, xu'ríj jamua'reej ti i Dios ja'antyíhuoj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'ájna i Jesús, jéehua pu tyi'táj jin a'yan huaríj ti huápu'ij juxie've', a'íjci jime' ti huo'taséjra i tyeítyee, a'íi pu a'yan huaríj ja'mua jimi siaj sij jáamua'reej ti Dios ja'antyíhuoj.

²³ A'ájna i tyáat'i i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íj pu i Dios jamuaatátuii, ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj, mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ²⁴ Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íi pu ajta japuan huatanyúj i ti jin jajpuéjtzica'aj a'ájna i Jesús, a'yaa pu huaríj, ji'nye capu huatái'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij mui'chítyee tzajta'. ²⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna i David a'íjci jime' i Jesús tijin:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',

a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',

a'íj nu jin quee tyi'táj jin ootyá'itzeerej jimi.

²⁶ A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,

nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuíicaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej,

²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámu'nyij,

capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij

jo'maj jo'tyá'itze'rii i mui'chítyee,

capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej

a'íjci i tyévira' i ti muahuíre'.

²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj

ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'.

Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en

a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', ti'ij i David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre' iie'e'ej Jerusalén jo'maj ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'ájna i David, Dios jitze ma'can pu tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan tya'táratziiri' ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can. ³¹ Ji'nye a'íi pu i David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i Dios tyaataxájtaca'. A'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuuritaj i Ciríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej i mui'chítyee tzajta', capu ajta huatyépetyij i tyévira'. ³² Pu'ríj i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjci jime'. ³³ Pu'ríj ajcáayijxi muáca'ta' i Dios u tajapuá, ajta arí ja'ancuriáa' a'íjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'íi pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íi pu'ij a'ín pu'éen

í siaj jaséj ajta í siaj janamuaj. ³⁴ Ji'nye capu a'íin pué'eenye'ej í David í ti tyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

A'yaa pu í tavástara' tyaaté'exaa a'íjci í nyavástara' tíjin:

“Póoche' yan újcatyij iye'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin

í maj muájcha'íire'.”

³⁶ 'A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i í siaj iye'ej huacháatimee Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjna í Jesús í siaj jó'tatee, a'íi pu a'íin pué'een í ti Dios a'íjna jin tye'entyáarujtyej tí'ij Tavástara' pué'eenye' ajta Ciriístu'.

³⁷ Mati'ij jáanamujri' í tyeítýee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj í hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci í Pedro, majta a'íjma í séecan í maj tamuáamuata' japuan síij ará'asej, a'yan tíjin:

—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíij?

³⁸ Aj pu'ij í Pedro a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjci jimi í Dios, siajta huái'huaj nyúucaritze' í tavástara' Jesús, a'yaa xu huárinyij, aj pu'ij í Dios tyajamuaatú'uunyi'raj, a'íi pu ajta uyo'ta'ítýij í ju júuricamej, tí'ij ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'íjna í nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta í maj a' ímuáj jo'cháatimee séej í chuéj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'íjma í Dios tí huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huo'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij mati'ij í séecan í tyeítýee.

⁴¹ A'íimaj í maj jáanamujri', majta tyá'antzaahuaj majta huái'huaca', huéecaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íjma jamuán antyóosiij í maj tyá'tzaahuatye'.

⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyi'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íimaj í maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuooca'aj í Dios jimi, majta jusi'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij í páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj í maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej tí Dios tyi'tíj tyí'sejrataca'aj a'íimaj jime' í maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj í maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu tí síij caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, tipua'aj a'tíj tyi'tíj ja'itziitya'aj, a'íi pu tyi'tíj toonyij, tí'ij ij jaatá'sij í túmii a'íjci í tíquee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tína'aj mu jusi'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej í tavástara', majta je'en néijmi'i tyi'cua'nyij, muutyámua'va'aj í jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj í Dios, majta í tyeítýee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tína'aj támui'risima'aj a'íimaj í tyeítýee í maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Mati'ij tyáahuaj séej í tíquee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'rij, a'íjna í Pedro ajta í Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' í tyeyúuj tí jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijcaa yáacij jé'ta' ucamá'caj í xicáj. ² Síij pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a tí ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna í a'tíj, a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca', a'náj tína'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a tí ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tíjin tí naa huasé'rin, tí'ij a'íin túmii huá'huaviiraj í maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Tí'ij a'íjma huaséj í Pedro ajta í Juan í maj a'úun jo'tyáru'yisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en.

⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna í Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'íj nu muaatá'sij tyi'táj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'ícaj jitze. ⁸ A'íjna i tiquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tyejúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséej i tyeítyee ti arí rájyi'vej a'íjna i tiquee tyéchavaaj, majta jáanamujri' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tziinya'ca'aj, mati'ij jaamua'aj tijin a'íi pu puíríci' i ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee a ti ja'pueertaj a'íjna i tyejúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pedro

¹¹ Ajta a'íjna i tiquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'íjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', mati'ij mij ootyáhuaachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucáj.

¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajímua'aj tyetyáahuaj a'íjci i a'táj, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj ti'ij rájra'nyij a'íjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'íjci jime' i tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj? ¹³ A'íjna i hua' Dios, a'íjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'íjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu tyámua' tyaatá' a'íjci i juyój Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'íjma jimi i maj tyí'ijta. Ajta a'íjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatáto' a'íjci i a'táj tiquee a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'íj huatátoonyij i síij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'íjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeítyee. Ajta i Dios pu jaatájuuritej, a'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej. ¹⁶ A'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'íjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'íi pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'íj pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj seríj tyé'sej.

¹⁷ Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuámua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyi'táj uuriájca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astee je'ej maj anaquéj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'íin huámui'nyij i Ciríistu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'íin tyajamuaatú'uunyi' i siaj jin ootyá'itzee a'íjci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'íin ja'mua Ciríistu' pué'eenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapuá jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaaj a'íjma i tahuásimua'ci'ij tijin: “Dios pu séej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamujri' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en. ²³ Tipua'aj a'táj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeítyee.”

²⁴ Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je're'nyej, a'íi mu majta jaaxájtaca' je'ej ti ijíj tyí'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íjma jitze ti jaataxájtaca' i maj

jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'íjci i Abraham tijn: “Néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'íi mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'pui' i ti huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij.” ²⁶ Ti'ij i Dios jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'íi pu anaquéej uyo'ta'ityaca' ja'mua jimi, ti'ij a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Mati'ij huo'vívi' a'íjci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee, mati'ij séecan aje're'nyej jo'maj a'íimaj jo'tyú'uuca'aj. A'íi mu pué'eenye'ej i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacuca'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'íjci jime' i maj a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítýee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'íjci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeítýee jáanamujri' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'íimaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'íjna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'íjna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeítýeristyamua' pué'een a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷ A'íi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tijn:

—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan ricíj, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'ej chájta', siajta mua'aj huáasij. ⁹ Mua'aj xu tyí'ta'íhuo' a'íjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'ej Israel a'íjna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'íj pu jin arí huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Ciríistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i siaj yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'tíj séejre' ti'ij táahuire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jin tyihuá'ixaatyaca'aj a'íjna i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huómua'aj, majta quee tyojó'iteca'aj, je'ej mu tyityo'tóomujtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tijn a'íj mu jamuán huací'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jin quee je'ej tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráci'nyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tijn:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'ríj tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'ej huacháatimee Jerusalén, a'íi mu

jamua'reej je'ej ti tyi'táj jáaruuj a'íjci i tyéviij i ti tyí'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj i tyeítyee tzajta', tyiche' iíiij huo'tányeechej mej mij quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeítyee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmuejri' mej quee che' tyihuá'ixaatye'ej majta quee tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'íjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyí'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en, nusu tyaj a'íj antzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Ji'nye capu je'ej tyí'rij tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyeríj jaaséj tyajta jáanamujri'.

²¹ Majta a'íimaj i juéesij, a'íi mu huo'tá'ijmuejri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráciinyej a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'táj huaríj. ²² Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuatye' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

²³ Mati'ij mij huo'tátoo a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cíj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i huásij. ²⁴ Mati'ij a'íijma huánamujri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tijin:

—Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapuá, pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjna i David, i ti muahuíria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

¿Ji'nye mej mij a'íimaj tyí'tyenyinyu'cacuj

i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime'

i ti quee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj iye'ej cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en

a'íjci jimi i Tavástara', majta

a'íjci jimi i Ciriístu'.

²⁷ 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Herodes, ajta a'íjna i Poncio Piláato, a'íi mu tyúusiij iye'ej chájta', hua' jamuán i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'ej Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'ej maj tye'entyimué'tin a'íjci i ti muahuíre', a'íjci i Jesús, i paj ja'antyíhuoj pajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua. ²⁸ A'yaa mu huaríj je'ej paj muáaj anaquéj tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan tyú'rinyij, je'ej paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta iíiij, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyí'tányeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuíre', tyata'aj quee tyi'tzínnye'ej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjratay i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tihua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuíre'.

³¹ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'ej, aj pu'ij huatóoca'tzij i chi'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'itzee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyí'tzínnye'ej metyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyi'tíj maj tyí'ijcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihuá'miteerastya'ca'aj. Capu a'tíj jusíj na'aj tyi'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj. ³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuuritej a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huiiria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'tíj quee je'ej tyéejviicue'raca'aj, ji'nye metyi'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatu'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'itziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyí'huiiria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tíjin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tíjin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Ti tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj juxaamuijritey'. ³⁷ Séej pu chuéj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tíjin Ananías, a'íi pu juchuéj huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuaj tíjin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ananías, ¿ji'nye petyaata' ti i tyiyáaru' mua'antymué'tin ti'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tíj a'íjci jime' i chuéj paj huátoo? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta pati'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿ji'nye ti'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'tíj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeítyee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Ti'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tíj ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, ti'quij huamuí' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin. ⁶ Aj mu mij séecan ave're'nyej i maj tyáamua, mati'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'íjna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyi'tíj mua'reeriaca'aj a'íjna je'ej ti tyi'tíj huaríj. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Pedro tíjin:

—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'íjci i chuéj siati'ij tyaataxájtaca'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i íiti' tíjin:

—Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij. ¹⁰ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tíj ja'ra'íicajmee, ti'ij ij huamuí' a'íjna i íiti', mati'ij utyájruij i tyáamua, aj mu mij jaaséj tíjin pu'ríj mui'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. ¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápu'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tijin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. ¹³ Capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti ajtyáxiirej a'íijma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íimaj i séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'íica'aj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítyee, tyétyacaa majta úucaa, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara'. ¹⁵ Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojo'ta'aj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyí'xáataj tijin ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íijma i maj tyí'cucui'. ¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' ímuáj huacháatima'caa. A'íimaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huarúj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'ájna i ti tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íijma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. ¹⁸ A'íj mu jin huo'vívi' a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

¹⁹ Aj pu'ij tíca' síij aje're'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'huiire' i tajapúa Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

²⁰ —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuixi'in u tyeyúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

²¹ Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájrurij u tyeyúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuó'mua'tyej i tyeítyee.

A'ájna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta néijmi'i i huásasij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²² Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'nyej jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en. ²³ A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátyoj jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'íica'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátyoj.

²⁴ Ti'ij jáanamujri' a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. ²⁵ Aj pu'ij síij aje're'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tyeyúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítyee.

²⁶ Ti'quij a'íin ujó'mej a'ájna i ti tyihuá'ijtye', séecan jamuán i maj jahuiire', mati'ij mij huojó've'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ²⁷ Mati'ij uhuojó've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íijma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'ájna i tyeyúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

²⁸ —Ityáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaarij? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síoche' xu tyihuá'mua'tyej néijmi'que' iie'e'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin ityáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyévíj.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítsee pué'een. ³⁰ A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'í pu jaatájuuritey a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeriaj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítsee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itsee. ³² A'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mati'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'íjna, a'í pu tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'íica'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'ín tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'íjma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'reej, ti arí á'tyeej ti síj huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacuaj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i a'tíj, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuíi a'íjci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj síj huaséjre, a'íjna i Judas Galileea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'íjna mati'ij huo'tyé'itej i tyeítsee, a'í pu huojo'ví'tij je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'í mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íjma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, ji'nye tipua'aj jujímua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'riij quee tipua'aj a'íjci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'íj nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeítsee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iirácij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'íjci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta camu jaatapuá'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeítsee, a'í mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, u tyeyúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahua'antyíhuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuíire'en

¹ Majta jéetze' meríj mui'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'í mu huatyóohuij maj tyinyínyu'caj a'íjma jamuán i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tijin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucaríjsee maj jujímua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajsii a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—Capu xá'puí' tyej quee che' tyihuá'mua'tyey i tyeítsee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'íj tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i maj

tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'íj huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. ⁴ Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeítýee, mati'ij mij a'íj antyíhuo a'íjci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí séejre', majta a'íjci i Felipe, majta a'íjci i Prócoro, majta a'íjci i Nicanor, majta a'íjci i Timón, majta a'íjci i Pármenas, majta a'íjci i Nicolás Antoquíia ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁶ Mati'ij mij huojoví'tij jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj u tyejúuj tzajta', mue'tíj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'íj huatyéevi' a'íjci i Esteban

⁸ Ajta a'ájna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'íj jitze aróoca'nyajca'aj, a'íj pu jin huo'taséjra i tyeítýee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje're'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tyejúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tíjin hua' tyejúuj i maj huatátuiihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Alejandría, majta i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'íjci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antyimué'tij, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'ájna i Esteban mequee a'íjma. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tíjin: "Itýáj tu jáanamujri' ti a'ín je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaríj mej mij hua'ajriaxiejtýe'en i tyeítýee, majta i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tij a'íjma jimi i juésij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tíjin:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyejúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'ájna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'íjci i tyejúuj, ajta seequéj joorej i tayí'ráj Moisés ti a'yan jaatyájtoo.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juésij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban ti'ij síj i ti tajapuá tyí'huire' i Dios jimi.

7

Ti'ij jujapuá huatanyúj a'ájna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i ti tyí'ijta u tyejúuj tzajta' tíjin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Esteban tíjin:

—Xáanamujri' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huásij, Dios pu huataséjre a'íjci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Harán. ³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tíjin: "Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéétyeristyamua', capáj huá'vi'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuí' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj ijíj yan japuan huachátimée. ⁵ Ajta quee i chuéj jaatá' a'íjci i Abraham, nyi

cáira'tzuj jo'tij ja'huóchejtje'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij ti'ij huámui'nyij a'íjna i Abraham, a'íjma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'íjna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tijin: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráaju'un a'íimaj, mati'ij mij naatyáhuüre'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham ti'ij a'íj jin antyúumua'reeriaj i maj ja'antysisí'chej i junavíj. A'íj pu jin ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyó j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Isaac. Ajta a'íjna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyó j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Jacob. Ajta a'íjna i Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyójmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ Majta a'íimaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuüi a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuüi ti'ij quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'íjci i José, ti'ij tyámua' naa yó'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Faraón, a'íj pu jin ja'antyhuj a'íjci i José ti'ij tyu'ta'íjta néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyi'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Ti'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'tíj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' a'íjma i juyójmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta mati'ij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tíj ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjta a'íjna i José ti'ij i táatajra' aje're'nyej a Egipto, majta i maj jamuán ajá'chajca'aj, i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan anxívij ará'axcaa. ¹⁵ Ti'quij Jacob a'áa ja'huóchejtje a Egipto, a'áa pu'ij jo'muí' a'íjna, majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i mu'chítyee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze i chuéj ti huó'naniერი' a'íjna i Abraham a'íjma i yójmua'mua' a'íjci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Ti'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Abraham, jéehua mu huatámui'riaca' a'íimaj i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj mui'caa a'íimaj i tyeítyee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij sáij tye'entyájrurij i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci i José. ¹⁹ A'íjna i rey, a'íi pu huo'cuanamuaj i tatyeyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihua'ajcha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyójmua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácu'nyij. ²⁰ A'ájna ti'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'íimaj i huásimua'mua' i pá'ri'ij, a'íi mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéicaj máxcirie'. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cu'nyij i ti'ríij, i yójra' a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta, a'íi pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa ti'ij juyó j. ²² Mati'ij mij néijmi'i tyaamuá'tyej i maj tyojó'itej a'íimaj i maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riajca'aj a'íjna i Moisés a'íjci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'ej ti tyi'tíj huá'uurej.

23 'Ti'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'ícaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' ti uhuojo'vá'muaarej i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. 24 Ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i ti Egipto já'ma'can, a'í pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj i ti hua' jitze ajtyáma'can, ti'quij i Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'íjna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'íjci i a'tíj Egipto ti já'ma'can. 25 A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' ti i Moisés Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij hue'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. 26 Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puáca i ju'ihuáamua', múunyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés ti huo'tá'ijmuj, ti'quij a'yan tyihuo'tajé tijin: “Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', ¿ji'nye siaj sij je'ej pua'aj ju'uurej jujíimua'aj?” 27 Aj pu'ij i ti je'ej pua'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'í pu jaatátajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: “¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en? 28 Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan pati'ij tajquíj tyeejé'caj a'íjci i ti Egipto já'ma'can.” 29 Ti'ij jáanamujri' a'íjna i Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Madián, a'áa pu jó'catyíi yaa ti'ij a'tíj tiquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyényeiichaca', ajta hua'puáca tyiyóomua'aj ja'raa a'íjna i Moisés.

30 'Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij sáij huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a véjri' i jiríj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej i ti tajapua tyí'huíire' tyi'tíj tu'píj jitze ti tyátaasima'aj. 31 Ti'ij a'íj huaséj a'íjna i Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamujri' a'íjci i tavástara' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: 32 “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob.” Ajta i Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséj. 33 Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tijin: “Pata'aj ajtái'pu'xi'in mua' ca'quéj, ji'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can. 34 Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejtzitarej i nyetyeítyeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namujri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iiráciinyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto.”

35 'Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?”, Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa ti'ij i ti hua' jime' antyúumua'reej, ajta i ti hue'rátóonyij, a'íjci jime' i ti sáij huataséjre i ti tajapua tyí'huíire' a'íjci jitze i tu'píj ti tyátaasima'aj. 36 A'íjna i Moisés, a'í pu a'íin pué'een i ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'ci'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaa i Moisés. 37 A'íjna i Moisés, a'í pu ajta a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: “Dios pu séej antyíhuoosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuíire'sij nyati'ij nyáaj.” 38 Mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusii jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'í pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'íin jamuán tyu'xáj i ti tajapua tyí'huíire' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí, a'í pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

39 'Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ciinyej a'ájna a Egipto. 40 A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: “Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti ti'rájtoo a'ájna a Egipto.”

⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejritej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujímua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáaraa a'íjma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuire'en, a'íjma jimi i xú'ra'vetyee, máxciríe', xicáj, tyi'táj ti je'ej tyi'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

¿Nyiquij setyinaatámu'vejritej, siati'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?

⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an

a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tijin Moloc,

siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj

i ti a'yan ántyapuaj tijin Refán,

a'íi mu a'ín pué'eenye'ej i sáanturij

i siaj jujímua'aj huó'taahuaca'

siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma.

A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ítyij

jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyējrij ti a'ín jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájti i a'íjma i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tyeítýee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'íjma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'íjna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'íj, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tyeyúuj ti'ij a'yan tyi'huire'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítýee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síj ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

⁴⁹ I tajapuá pu a'ín pué'een i nya' ipuáaj,

ajta i cháanacaj pu a'ín pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej.

¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'í'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequée nyáaj a'ín pué'een

i nyaj néijmi' tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaa i a'ájna i Esteban tijin:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'táj ja'mua tzajta' utyényinyij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyeeyí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyij mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajtaca'aj i Dios ti jitze eeráma'can? A'íi mu huo'cuij a'íjma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti j'i'reenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta ti'ij yatanyéj a'ájna i tiquee tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huire', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamujri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancuroci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze

aroooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'quij jútye' jó'nyeeriaa', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús ti muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapúa', nyajta nu jaaséj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mui'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyejíhuajra ca'nyíin jime', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjci jimi. ⁵⁸ Mati'íj mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuiixi i tyúusiicu', mati'íj mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej ti a'yan ántyapuaaj tijin Saulo.

⁵⁹ Mati'íj jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tijin:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'itzee.

Ti'íj a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8

¹ Ajta a'íjna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'íj jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyxij ti'íj na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'cáj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuijrite' a'íjci jime'. ³ Meentyij a'íjna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íi pu utyáru'picha'aj hua' chi'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucaaj a'íjma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'íimaj i maj ma'úrutyxij, jo'tij na'aj maj joojú'ca'aj, a'íi mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij.

⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'tíj ti huápuí'íj juxie've'

mej mij jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'tíj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyejíhuajraa i tyiyáaru'uj mati'íj iirácij i tyeítyee tzajta'. Majta mue'tíj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaací'íj. ⁸ A'íj mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simón, i ti ará'tyeej ti tyí'hua'tacare'ej a'íjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítyee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'íj a'íj jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'íj na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'íjna i Simón ti a'yan rijcaj a'íjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaaj, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciríistu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úuca. ¹³ A'íi pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'íjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjci jime' je'ej ti rijcaj a'íjna i Felipe, ajta a'íjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íimaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ítyaca' a'íjci i Pedro, majta a'íjci i Juan a'íjma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'íj mu jin huái'huaca' i tyeítyee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'íin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséj ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'íin túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyi-huo'té'exaa a'íjna i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'íjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'íjna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ij mua' tzajta' i Dios jimi. ²² Huatapuá'citaj a'íjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuaviiij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunyi' a'íjci jime' i paj asíj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'mua'raj i tyeítyee, a'íi pu muatyánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Simón tijin:

—Xaatáhuaviiij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, siati'ij tyinaaté'exaa.

²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjma i tyeítyee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, mui'caquéj a'áa maj huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'tíj Etiope ti já'ma'can

²⁶ Ti'quij síj tyu'taxájtaca' a'íjci jamuán i Felipe, a'íi pu a'íin pué'een síj ti tyí'huiire' u tajapuá i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'íjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'íjna i juyéj, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áa jo're'nyee jo'tij quee já'tyi'tij. ²⁷ Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'tíj antyinájchaca' Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj a'íjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijin hua' reínaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'íjna i a'tíj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti túmii siiria'ca'aj, a'íi pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáanajchej. ²⁸ Pu'ríj a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tij já'ma'can, a'íj pu jitze araquée huama'ca'aj i caríaata'. Yu'xarij pu jitze tyé'ijjva'ca'aj a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías. ²⁹ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújcij jitze mu caríaata'.

³⁰ Tì'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i a'tíj, aj pu'ij jáanamujri' ti tyé'jijva'ca'aj a'íjci jitze i yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

³¹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tìjin:

—¿Ji'nye tyí'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, tìpua'aj quee a'tíj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'íjna i a'tíj tì'ij i Felipe antyíra'nyij i caríáata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

³² A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tìjin:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej tì'ij cánya'aj tiquee nyuuevej mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye've'nyuuca'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tíj japuan huatanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj?

Ji'nye a'íi pu yo'ví'tíj i júuricama'ra' tì'ij quee che' iye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Felipe tìjin:

—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimuj, nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'tíj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'íjci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'íj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj ja'rájmuaa, aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tìjin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'rij paj náa'íiraj nyéetzij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Tìpua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatá'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i a'tíj tìjin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yójra' pué'een i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i caríáata', mati'ij mij acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij i Felipe jáa'íiri' a'íjci i a'tíj. ³⁹ Mati'ij eetacíj a jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tíj a'íjci i Felipe jiye'tzín jime'. Ajta a'íjna i a'tíj capu che' jaaséej a'íjci i Felipe je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Azoto. A'íi pu huo'té'exaa i tyeítyee a'íjci i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, a'yaa pu a'íjci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Cesarea.

9

Tì'ij a'íjna i Saulo huatóotoj i Dios jimi (Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Tì'ij ooj a'íjna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'íjci i ti tyihúa'íjtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'íin i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin ujo'tyájrutyey u tyeyúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Damasco. Tì'ij a'áa huojohuonyij i tyeítyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, tì'ij na'aj tyétyacaa majta úucaa, tì'ij a'áa hueje'tyáanaaj a Jerusalén.

³ Tì'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeerí'círíaca', a'ájna jo'tíj jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej ti'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamujri' ti a'yan tyaaté'exaa tìjin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Tì'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinyij.

⁷ Majta a'ímaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tíj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo, ti'ij a únyeeriaca', capu che' tyí'sejraca'aj, mati'ij mij ja'naví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéecaj xicáj tiquee atányeej, ajta quee tyi'tíj huácuaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'íjci jimi, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tavástara' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin ti huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'íi pu jahuoo i Dios jimi. ¹² A'tíj pu huataséjre a'íjci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapuaaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'íjna i Ananías ujo'tyájrurij, ti'quij ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástara', mue'tíj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyi'tíj uurej a'íjna i a'tíj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'íjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta ijíj, a'ímaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'ín yatanyéj, ajta huá'anvi'tij hua'nají'caxi'in a'íjma i maj muéetzij muana'michej.

¹⁵ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en, a'íjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujó'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrurij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre pati'íj aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i ji'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quij huái'huaca'. ¹⁹ A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuua, ti'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'itzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyi-huá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamujri', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo've'mej ti'ij a'mújma ánvitij hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítsee, ajta huo'mué'tij a'íijma i juríiyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj ti i Jesús a'íin pué'een i Círíistu'.

Saulo pu huató'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríiyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tij ja'pueertaj jo'tij je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huató'uj.

²⁶ Ti'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyáanaxcaj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatziinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'. ²⁷ Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íijma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'íijma i maj Damasco já'chajca'aj. ²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íijma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i Jesús jitze ma'can. ²⁹ Séecan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, mati'ij támij jaata'ityaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.

³¹ Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyí'tij jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'íjna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

³² A'íjna i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejyi'ca a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', a'íijma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tiquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, ji'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tijin:

—¡Eneas! a'íi pu tyí'muahuaatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'íi mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

³⁶ Síij ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, íiti' a'íjna i a'tíj, a'yaa pu ántyapuaj tijin Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijin Doorcaj. A'íjna i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyí'tij jime' ti xá'pui', huá'huíria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'ij Pedro

ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'ijcuí'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' mati'ij jaca'oj'sij, aj mu mij ju'tyájtóo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Pedro, mati'ij jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tijin:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'e'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'raca'tyii i mui'chíj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujimua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuúistiraj a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij tyaataséejra i cáanarij a'ín ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iirácii'nyej, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i mui'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'ájna i íiti', ti'ij jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajrí'aj, aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tíj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'ítzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu antyapuaaca'aj a'ájna i a'tíj.

10

I Pedro ajta a'ájna i Cornelio

¹ Síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, Cornelio pu antyapuaaca'aj, a'íi pu a'ín pué'eenye'e'ej i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'ájna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuu' túmii jime' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuooca'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tíj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huüre', ti a'úun jo'tyájrapij jo'tij a'ín je'rácatyii, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'ájna i Cornelio, tyi'tzínnye'e'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i tajapuá ti tyí'huüre' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj períj huo'tyáhuu' i maj quee je'e'ej tyéejviicue'. ⁵ Pata'aj huo'ta'ítyej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tij a'íjci i Simón i ti ajta a'yan antyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan antyapuaj tijin Simón, navíj pu tyí'huacaa a'ájna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tij jájtyij ja'vá'asej.

⁷ Ti'ij jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyajá'huüre' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuüre', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'e'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríixpuaj, mati'ij meríj a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chi'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'tíj huácua'nyij, mati'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tíj jimi huataséjre. ¹¹ A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'tíj pu aje'cáma'ca'aj

muáacuaque' pu tya'ajhuihuíjma'caj. ¹² Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'ij, i maj hua'cínyajci'ij, majta i maj rá'rie. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

¹⁴ Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tíj cua'nyij i tiqee tyéevijtij, na'ríij tyi'tyán maj xána'vi're'. ¹⁵ Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tíjin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

¹⁶ A'yaa pu huéicaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'íjna i ti aje'cáanyej.

¹⁷ Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'íjna i Pedro a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaaséj, mati'ij a'íin ará'aj a ti ja'pueertaj a'íimaj i Cornelio ti huojo'ta'ítyaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íi mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tij ja'chej a'íjna i Simón. ¹⁸ Aj mu mij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuo' tipua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tíjin Pedro. ¹⁹ Ajta i Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tíjin:

—Simón, huéicaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. ²⁰ Ájchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, ji'nye nyáaj nu uhuojo'ta'ítyaca'.

²¹ Aj pu'ij acájraa a'íjna i Pedro, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

²² Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'íj tu jin yavá'ju' a'íjci jitze ma'can i Cornelio i ti tyihuá'ijtye', tyámua' pu tyí'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íij i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síij ti tyí'huíire' u tajapuá i Dios jimi, a'íi pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'ij a'íin Cornelio muáanamuaaj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

²³ Ti'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyey u chi'táj, a'áa mu jo'tyóo'itzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

²⁴ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íijma jamuán i ju'ihuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusiij u chi'táj. ²⁵ Ti'ij Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íi pu ja'antynájchaca' a'íjna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'ij jaatyáanajche. ²⁶ Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Huatyéjchaxij, tyéviij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

²⁷ Mati'ij tyu'taxáataj jujíimua'aj, aj mu mij utyájrurij u chi'táj, ti'quij a'íjna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeítyee. ²⁸ Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'juhua'nye' a'íijma jamuán i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tíj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. ²⁹ A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo've'mej, canu tyi'tíj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej ji'quij een jime' setyinaatacho'vej.

³⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Cornelio tíjin:

—Pu'ríj muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iie'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'tíj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta

a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i a'tíj tijin: “Cornelio, Dios pu arí jáanamuaajri' a'íjci i paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítyej maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Jope, miche' uyo've'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'íjna i navíj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej.” ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítyaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'puí' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'ríj tyij ijíj néijmi'i huaty'uuj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuaaj a'chu ti i tavástara' tyimuata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nu'ríj ijíj yó'itej tijin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een sáij ajta sáij. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i tyeítjee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'puí' ricij. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'íimaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'íi pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Ciriístu', a'íjna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galileea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítjee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyí'xa'puí', ajta tyihuá'huaatya'ca'aj néijmi'caa i maj jajpuéetzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tyihuá'ijtya'ca'aj. A'íi pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tíj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu mati'ij jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej ti'ij tyoomá'caj huéeicaj xicáj i ti huamuí', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimí. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséej, sulu ityáj tu'uj jaaséej, i ti a'íin arí ta'antyíhuooca'aj i Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cuua, tyajta hua'íj a'íjci jamuán i Jesús ti'ij huatájuuriaca'. ⁴² A'íi pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítjee, yee Jesús pu a'íin pué'een i ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítjee, i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íi pu tyihuo'tú'uunyí'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios (Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íijma i maj janamuajraca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íijma jitze ajtyáma'can i maj ja'antysis'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íimaj a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtoo i ju júuricamej a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namuaajri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pedro tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj tyu'tyáanaaj mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyeítjee, i maj majta meríj ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Ciriístu' pué'een. Mati'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatyá'itzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

*Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio
(Hch. 10:9-23, 44-48)*

¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tijin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Ti'íj a'íjna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tijin:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, ji'nye a'íjma paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuua.

⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj, ⁵ a'yan tijin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Jope, nyati'íj nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'tíj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tíj ti jútye' aje'cáanye'j, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanye'j jó'nyaj jo'ojcatyíij. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj simuáruunij, majta i maj chóota' huacányajci'íj, majta i maj rá'rie.

⁷ Nyati'íj nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'ci'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúj tijin: “Canu xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij tiquee tyéevijtíj ti ajta xána'vi're'.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaaj tijin: “I Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.” ¹⁰ Huéecaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapúa a'íjna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéecaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyíi, a'áa mu huojota'ityaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuoonij. ¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'íi mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájrurij u chí'táj jo'tíj ja'chej a'íjna i a'tíj. ¹³ A'íi pu taaté'exaa ti síj i tyévíj huataséjre ti tajapúa tyí'huire' i Dios jimi a'ájna jo'tíj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'tíj huata'ityej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tíj a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro. ¹⁴ A'íi pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'íjma a'tyéityeristyamua'.” ¹⁵ Nyati'íj huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'íjma, a'yaa pu cha'tána'aj ti'íj jájcua'j tajimí tyu'tyá'itzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaaj i tavástara' ti a'yan tijin: “A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Juan, a'íi pu huá'íiraca'aj jájtyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'íj pu jin tipua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, ¿ji'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'íj jáanamujri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Pu'ríj Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquía maj ja'chej

¹⁹ Ti'íj huamuí' a'íjna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Antoquía.

Camu a'tíj tina'aj ixaatya'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj Chípree já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een. ²¹ Jéehua pu huo'tyáhuu i tavástara', a'íj mu jin mue'tíj tyu'tátoj i tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'íimaj jáanamua'jri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ítyaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. ²³ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséej ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'ájna i Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyi'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeítyee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²⁵ Tí'ij té'ej jó'raa a'ájna i Bernabé a'ájna a Tarso, tí'ij jáahuoonyij a'íjci i Saulo. ²⁶ Tí'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'ví'tíj a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeítyee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéej a'yan huojo'tamua'aj tíjin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'íin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁸ Síj pu a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua' tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj tí'ij a'ájna tyí'ijtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquíia maj já'chajca'aj, a'íi mu a'yan tyaaxá'pui'intarej maj tyihuo'ta'ítyi're'en a'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti síj caa putyá'uurejve tí'ij huo'tapu'éjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojo'ta'ítyi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapu'éjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'íjci jamuán i Saulo, a'íi mu huo'tátuii i huásij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Tí'ij huamu'í a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'íi pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'íjci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i Juan. ³ Ajta tí'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'íjci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna mati'ij a'íj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tíquee cu'ustij. ⁴ Mati'ij jaatyevi'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyí'cha'íica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamuaacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, tí'ij tya'náara'an i maj tyí'ye'estyaa. ⁵ A'íj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jéetze' jahuoca'aj i Dios jimi a'íjci jime' i Pedro.

Síj ti tajapua' tyí'huíire' pu jí'rájtoo a'íjci i Pedro

⁶ Tí'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jí'ratoonyíiche' mej mij jaaséej i tyeítyee, ajta a'ájna i Pedro a'íi pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anaj'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'íicaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj

a ti ja'pueertaj maj jacha'ïica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiye'tzín jïme' sïj ti tajapuá tyí'huiire' huataséjre a'újna jo'maj tyeítyee já'namuacaa, ti'quij uhuanyéeri'ciriajraa, aj pu'ij jaatóoriaxij a'ïjci i Pedro ajta a'ïn huájij, ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'ïjna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'ïjna i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'ïjci i ti tyí'huiire' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ïjna i ti tyí'huiire' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo'ré'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ïica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo'ré'nyej jo'tij tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tij je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusíj antacúj i puéertaj, aj mu mij iirácij, a'ïj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajooju'caj jo'tij jo'ré'nyee i juyéj, aj pu'ij jiye'tzín jó'raa a'ïjna i ti tajapuá tyí'huiire'.

¹¹ Aj pu'ij uhuóomua'tzij a'ïjna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ítyaca' i ti tyí'huiire' u tajapuá ti'ij a'ïn ñi'rátoonyij, ti'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'ïjna i Herodes, majta a'ïmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Ti'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a María ti ja'chej, náanajra' a'ïjci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítyee i maj jahuooca'aj i Dios jimi. ¹³ Ti'quij a'ïn tye'ejtyáto'sixij jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Rode, ti'ij jaaséj a'tíj ti pué'een. ¹⁴ Ti'ij a'ïn jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, ji'nye huápu'ij pu huatóotyamua'vej a'ïjna i íjmue'esti', ti'quij huaria'téechajra ti'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ïjci i íjmue'estaj tijin:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'ïjna, je'can jïme' pu a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'ïmaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'ïn pué'een, a'ïi pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huiire' i ti jacha'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséj metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'ïjna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájtoó a'ïjna i tavástara' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'ïjci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ïjci jimi i Pedro. ¹⁹ Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'ïmaj camu jáatyój, a'ïj pu jin a'ïjma jitze tyo'ojpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'ïica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, ti'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Ti'ij huamuí' i Herodes

²⁰ A'ïjna i Herodes, tyámua' pu tyihuá'jaaxiejvi'racaa'aj a'ïjma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'ïi mu mij tyúusiij, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tíj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Blasto,

a'íi pu a'íin pué'een i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'íi pu huo'tyáhuui mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Herodes ti'ij quee che' huá'jaaxiejvi'raj a'íjma, ji'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huocaria'aj i maj tyí'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'ijtaj a'íjna i Herodes. ²¹ A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pui'intarej, a'íi pu ucóochejtyej i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'íin pué'een i ti va'cán jin tyí'ijta, aj pu'ij acáayixij i ipuárij jitze, ti'quij tyihuá'tyixaa néijmi'caa i tyeítyee. ²² Mati'ij jáanamujri' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—A'íjna i ti tyí'xaj capu tyéviij pué'een, sulu dios pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, síij i ti tyí'huire' u tajapúa i tavástara' jimi puéjtzij pu jaatá' a'íjci i Herodes, ti'ij a'íin tyí'ijcuí'nyej, ji'nye capu tyaatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyéchui'nurej ti'quij huamuí'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huanamuáariajraa, jo'tij na'aj mu jaxajtaca'aj. ²⁵ Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyici'ij i maj tyu'muáriej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cíj majta a'íj jo'vi'tij a'íjci i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuij a'íjna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee

¹ A'ájna tyeyúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antoquía, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítyee. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene ti já'ma'can, ajta i Menahem (a'íjna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i ti tyí'ijta'aj néijmi'que' a Galíleea), ajta a'íjna i Saulo. ² A'ájna mati'ij jusíiria'caj i tavástara' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuire'en a'íjci jime' i muárie'rij i nyaj nyerij jin hua'antyíhuoj.

³ Mati'ij jaatáhuaviiraj i Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'ij i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej.

Mati'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu huo'ta'ítyaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, mati'ij mij antacij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Chipre. ⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'úu mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'ij huá'huiria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu ciinyaca'aj ti'ij na'aj va'tíj a'chájta', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Pafos, a'áa mu séej ja'antynájchaca' ti tyí'chahuaa Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Barjesús, i ti hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'íjna i ti tyí'chahuaa, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'ria'ca'aj a'íjna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, ji'nye janamuá'ramui'ca'aj i Dios nyuucáaj. ⁸ Ajta i ti tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucáaj jime' i Griegos tijin Elimas, a'íi pu tyu'tyáana'aj ti'ij quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamujramui' i ti naa een. ¿Ji'nye petyihua'antyiú'nyi'raj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios? ¹¹ Pu'rij Dios puéjtzij muaatá'sij, pua'racúunyij paj puá'mej, capáj che' tyi'tíj séeraj puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúunyij ja'raa a'íjna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'naví'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'íj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej i tavástara' nyuucáaj.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquía a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'íjna i Pablo, majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'íjna i Juan a'áa pu huojoohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxíviij, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Ta'ihuáamua', tipua'aj tyi'tíj siahuá'ixaatya'cuj i tyeítyee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' ijíij.

¹⁶ Ti'quij huatyéechaxij a'íjna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin huo'tá'ijmuejri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáama'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'íjna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáama'can, a'íi pu hua'antiyíhuoj a'íjma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtooo a'ájna a Egipto, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'íi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antypua'rij i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'íjci i chuéj a'íjma i tahuásimua'ci'ij. ²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaj anxityej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juéesij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'íjna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti síij tye'entyájrutyej ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti síij tyu'tyáhuire'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáama'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanyej. ²² A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihuá'ijtya'ca'aj a'íjna i Saúl, ajta a'íj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tíjin: “Nyáaj nu ja'antiyíhuoj a'íjci i David, i ti yójra' pué'een a'íjci i Isaí, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.” ²³ Síij ti a'íj jitze eeráama'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tya'rá'astej i Dios i ti jin atóoraj. ²⁴ Ti'ij quee xu uve'nyáava'caj a'íjna i Jesús, pu'rij i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huái'huaj. ²⁵ Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' ti jitzán mui'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', síij pu óoche' yaja've'mej, a'íjci jimi capu nyéetzij nyetyéviijtye' nyaj tyi'tíj jin jaatyáhuire'en.”

²⁶ 'Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanyej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'íjna i nyúucarij i ti tyi'tyáhu'rii ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihúa'íjtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej a'íjna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tya'rá'astej a'íjci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'íjci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'rite' en mej mij jaajé'caj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'caj. ²⁹ Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej. ³¹ A'chu pua'an xicáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacáj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galílea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíj a'íi mu a'íin pué'een i maj tyihúa'ixaatye' i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Jesús.

³² 'Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'íjna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan tyita'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i chuícarij jitze ti hua'puaj tijin: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíj nu'ríj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'ríj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij ti'ij quee huatyéjpeteyej i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "A'yaa nu j'i'récán jime' tya'ránaya'astesij je'ej nyaj nyeríj tyi'tíj tya'táratziiri' a'íjci i David." ³⁵ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuícarij tijin: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpeteyej i tyévira' a'íjci i ti muahuíre', i ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi pu i David huo'tyáhuíi i jutyéityeristyamua' je'ej ti i Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij huamuí', mati'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'íjna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityej, capu huatyépetyaca'. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej ti a'íjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjci jime' ti Jesús huamuí' ja'mua jime'. ³⁹ A'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'tíj jin tyajamuaatu'úunyi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tijin:

Cási' mu siaj já'xaahuaj,
xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xij,
ji'nye ijíj ti yaa jooméj,
tyi'tíj nu jin a'yan tyí'uurej i siaj quee
ja'antzaahuatye'sij, tipua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Mati'ij iirácij u tye'yúuj tzajta', a'íjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuo'mua'tyej séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Ti'ij antyipua'riaj i maj huóosi u tye'yúuj tzajta', jéehua mu i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'íjci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuo'ixaaj, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'íjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Ti'ij ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tin tyúusiij i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i tavástara'.

⁴⁵ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusiij i tyeítýee, tyámua' mu tyihúa'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj.

⁴⁶ Mati'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyí'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxie'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júurij xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'íj tu tyij jin a'íjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Ji'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tijin:

Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'íimaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátoosij, néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Mati'ij jáanamujri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tijin naa pu huánamujrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'íj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaa i maj naa tyí'tyetyeítyee, majta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta a'íimaj i tyétyacaa i maj jéehua tyí'tíj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'íjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Mati'ij mij a'íimaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'íimaj i tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'itzee i Dios jimi, aj mu mij jo'cáj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Iconio. ⁵² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'íin jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

14

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'íjma i Pablo ajta i Bernabé

¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'íjma i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrapij i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mati'ij mij tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj je'ej pua'aj huojo'namujraj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ³ A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjma i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyi'ca'nyáaj i tavástara' metyihuo'ixaaj, ajta i tavástara' a'yaa pu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj je'ej maj a'íimaj tyí'xajta'ca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. ⁴ Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'íi mu jé'ta' huacáj, séecan mu a'íjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íjma jamuán i Jesús maj jamuán huacáj. ⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej a'íjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ⁶ Ajta a'íjma i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, ⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Listra

⁸ A'áa pu síij jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyéviq tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyicaa, ji'nye a'yaa pu ényee'ej huanie'huaca'. A'íjma i tyáati' a'áa pu jo'tacatyii,

⁹ jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, ti'quij i Pablo jaaséj ti jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij huarúj. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Ti'quij a'íin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej ti rájra'nyij. ¹¹ Mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'táj huáruuj i Pablo, aj mu mij huatyeyíihuajra i tyeétyee junyúuca a jime' i maj jin tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijin:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyacaa mej mij yahuataséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin, a'mújna mu Bernabé, a'íi pu a'íjna pu'éen i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'íi pu a'íin pu'éen a'íjna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'íi pu tyí'xajtaca'aj. ¹³ A'íjna i puaríj ti jin tyí'huíire' i tyejúuj tzajta', Júpiter ti ántyapua'j a'áa ti jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyárutyi'ij a chájta', a'íi pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj ti to'tyátutzijhua, majta i tyeétyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejrite'en. ¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucaanaa, mati'ij mij áan jo'tyájrurij i tyeétyee tzajta' mua'antyijíhuaj, ¹⁵ a'yaa mu tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, ¿ji'nye sij tási' a'yan tyí'tyaricij? Ityáj tu tyajta tyétyacaa pu'éen, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj ja-muaaté'exaatye'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'táj huíire', siajta ja'antzaahuatye'en i Dios ti júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeétyee a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyúuxie've', a'íjci jime' i ti tyámua' ricij, ji'nye a'íi pu uhuaja'ta'ityacaa i víityee, ajta ti tyámua' tyú'ciirej, ajta tyajamuaatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarij maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeétyee tyihuo'támu'vejrite'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquía, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeétyee ti je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeétyee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa tijin pu'ríj huamuí', mati'ij mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'íi mu mij eetyahuíistiraj a'íjci jimi i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrurij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios ti jin hue'rátosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojo'mue'tij i tyeétyee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquía. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuó'ixaa'aj mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaj ti ajta juxie've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrurij jo'tij Dios tyejé'ijtaj. ²³ Majta mu huásij antyíhuo mej mij tyu'tyáhuíire'en hua' tyejúuj tzajta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájto a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquía Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Perge, aj mu mij támij jo'c'ij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa

jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antoquíia, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'íin, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyici'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsi i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Mati'ij a'áa ja'tyúusi a Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuó'mua'tyej i ju'ihuáamua', tiquee je'ej tyí'rij ti Dios tyihuo'tú'uunyi' tipua'aj mequee ja'antysisíchej i junavíj, a'yájna ti'ij tyeetyájtóo i Moisés. ² A'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuó'ixaaj tzáahuatyi'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquíia, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'ájna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íimaj i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij. Mati'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeétyee. ⁵ Majta séecan a'íimaj i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Juxie've' maj ja'antysiichixi'in i junavíj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'ájna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusiij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu seríj jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyhooj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'ájna i ju júuricamej ti'ij huatyá'itzeere'en a'íjma tzajta' ti'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuó'ruuj mati'ij jimí tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, ¿ji'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'raca'aj i tahuásimua'ci'ij, tyajta ityáj? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapúa huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápua'riaca' i maj tyí'xajtaca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye'ihuáamua', sianáanamujri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuui a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeítsee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íimaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tijin:

Ti'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antyítaahuaj jájcuan a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeítsee i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj meríj nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástara' pu jájcua'aj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúuca.

¹⁹ 'A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaatye' tyaj quee tyihua'antiyú'nyi'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huire' tyaj tyihuo'ta'ítayi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cua'caj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'. ²¹ Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítsee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, i maj hua' tye'yúuj tzajta' já'jivii ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ítayi'ri' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²² A'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, majta néijmi'i i maj jusí'rii u tye'yúuj tzajta', a'íi mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antyíhuonyij, mej mij huo'ta'ítayej a Antoquía, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antyíhuo i Judas ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íi mu a'íin pué'een i tyétyacaa maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

²³ A'íjma mu jimi jaata'ítayaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

“Ityáj i tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyaj tasi'rii i tye'yúuj tzajta', yaa tu já'muatyojtye' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquía, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. ²⁴ Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iye'ej jo'cíj tyaj quee ityáj huo'ta'ítayaca', a'íi mu mij tyajamua'antiyú'nyi' a'íjci jime' je'ej maj tyajámua'ixaatye', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. ²⁵ Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antyíhuonyij ityájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ítayej ja'mua jimi, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, ²⁶ A'íimaj mu meríj a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'íjci jimi i tavástara' i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ²⁷ A'íj tu jin huo'ta'ítayaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íi mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaxá'pui'intarej. ²⁸ A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta ityájma, tyaj quee jéehua tyi'tíj jin tyajámua'ijcatye'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'. ²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ria' i maj hua' mu'vejritacaa i judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tíj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee majta juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán. Tipua'aj a'yan xáarinyij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajámua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyojtzi're'.”

³⁰ Mati'ij a'íimaj huo'tatyóotya'aj, aj mu mij jo'cíj a'ájna a Antoquía, aj mu mij hua'ajsií néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. ³¹ Mati'ij

a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jívvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. ³² Ajta a'íjna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyihuo'té'exaa. ³³ Mati'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtjej mej mij juxáahuaj jó'ciinyej, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjma jimi i maj uhoojo'ta'ityaca'. ³⁴ Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tya'ránajchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucaa.

Tí'ij i Pablo ajtáara a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tijin:

—Tyooj tyajtáhua'aj hoojo'va'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyerij hoojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'ree je'ej ti tyihuá'huüre'.

³⁷ Ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'ránajchaca' ti já'anvi'tij, ji'nye i Marcos pu a'áa hoojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua' tyo'xá'pui'intarej, mati'ij mij juxáxui'ij jo'cixij, ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu jo'ví'tij i Marcos, báarcuj jitze mu jo'cáj a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'íin a'íjma i maj hua'puaj, mati'ij mij jo'cáj. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Tí'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyey a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapuaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antysisíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo're'nyinyiica'aj tí'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj i tye'ityee je'ej maj tyaaxá'pui'intarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huüre' a Jerusalén. ⁵ A'íimaj i maj jusi'rihua'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Mati'ij mij antacáj után jitze pujmua' a Bitinia, mati'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyí'tíj huaséj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan

tijin: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuire'en." ¹⁰ Tí'ij a'yan tyu'séeraj a'íjna i Pablo, jiye'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciinyej a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátoosij.

Mati'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'íimaj i maj Roma jitze ajtyáama'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'pihua'aj, aj tu tyij iiráacij a jéjre' chájta', a'áa tu jo're'nyej véjri' játye', tyej tyij jáhuoonyij jo'tij jáai'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i úucaa maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Síj i íiti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'íjna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuáamua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'íjna i Lidia tijin:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyeríj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjrij jime' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Tí'quij a'íjna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijin:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuíre' i Dios i ti tajapuá já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamuuatú'uunyi'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Círíistu' paj iirájra'nyij a'mújcij jitze mu íjmue'estaj.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzajta'.

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tiquee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimi, aj mu mij huo'vívi' a'íjma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojó'ví'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj.

²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa i juéesij tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáama'can, jéehua mu hua'jaaxiejtye'ej iie'ej maj huacháatimee. ²¹ Yí'ráj mu tamua'tyej tiquee je'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríj tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáama'can.

²² Mati'ij mij i tyeítýee huo'tájaaxiejvi'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihuá'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in.

²³ Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'íin tyámua' naa. ²⁴ Aj pu'ij a'íjna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'úun huojó'tyájto jo'tij quee já'i'rij maj iirá'ciinyej, ajta i huá'íicaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' tíca', a'íjna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ ti'ij jiye'tzín jime' huatóoca'tzij i chuéj, ajta i chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixij i cadéenaj i maj jin anají'qui'huajma'caaj

í maj námi'. ²⁷ Ajta a'íjna í tí tyí'cha'íica'aj, tí'ij huájij, aj pu'ij jaaséej tí arí tya'antacúunyi'huaajma'caj jo'tij tyeje'tyanámi'huaajma'caa, tí'quij juchúun íjcutaca' tí'ij huóoje'caj, jí'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacij í maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta í Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyíin jime' tíjin:

—Capáj asíij je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'í iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tíej huáhuo í tí tyí'cha'íica'aj, tí'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrurij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna í Pablo, ajta í Silas. ³⁰ Tí'quij hui'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jí'nye náarinyij tí'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

³¹ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ántzaahuatye' í tavástara' a'íjci í Jesús, aj pu í Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'íjma í maj ajamuán aja'chej.

³² Matí'ij mij jáa'ixaa í nyúucaria'ra' í tavástara' a'íjci í a'tíj, majta a'íjma í maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'íjna í tí tyí'cha'íica'aj, a'í pu huo'jó'sij í maj tyí'puejtyí'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'íjna í tí tyí'cha'íica'aj, majta í maj jamuán aja'chej. ³⁴ Tí'ij íj huojo'ví'tij í juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta í maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj í Dios.

³⁵ Iiya' mu'uj a'íimaj í juésij huo'ta'íj í xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci tí tyí'cha'íica'aj tí hue'rátóonyij a'íjci í Pablo ajta Silas. ³⁶ Aj pu'ij a'íjna í tí tyí'cha'íj, a'yan tyaaté'exaa a'íjci í Pablo tíjin:

—Manaata'íj í juésij nyaj jamuí'rátóonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciinyej.

³⁷ Ajta a'íjna í Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma í maj tyí'cha'íj tíjin:

—Ítyájma, í tyaj romanos pu'éen, a'í mu jéjrista' taatyáavaxij tyeítjee tzajta', majta quee xu tyí'tíj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyí'tíj jin tyityo'tyá'ítzee, matí'ij mij te'tyáanaj. ¿Nyi íjij merí'ij támij jaxie've' maj tí'rátóonyij avíitzij jime'? Catu iiráaju', miche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj tí'rátóonyij.

³⁸ Matí'ij mij í xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma í juésij je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna í Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj í juésij matí'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjna í Pablo ajta í Silas. ³⁹ Matí'ij mij ujó'ju' a'íimaj í juésij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi í maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'íj maj eeráciinyej a'ájna a chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj í maj hua'puaj, a'í mu iiráacij jo'maj já'nami'huaca'aj, matí'ij mij a'áa jó'ju' Lidia tí ja'chej, matí'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj í maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cíj.

17

Matí'ij tyúunyo'sí'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Matí'ij mij jo'cíj, a'íjna í Pablo ajta í Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Anfípolis, majta a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Apolonia, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'íjma í maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'íjna í Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej tí tyeyí'tihua'aj tí tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', tí'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze matí'ij pua'aj juso'pii, huéicaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaaj í yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tí a'yan tyúuxie've' tí jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna í tí Dios ja'antyíhuoj, ajta tí'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj tí huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tíjin:

—A'íjna í Jesús, í nyaj já'mua'ixaatye' a'í pu a'íin pu'éen í Ciriístu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaaj i maj griego pu'éen i maj jana'michej i Dios, majta mue'tíj i úucaa i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápui'íj huá'anchueerej, mati'íj mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'íj, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítyee mej mij huatanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tíj Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tíj, majta tyu'tátuire'en i tyeítyee jimi. ⁶ Ajta mati'íj quee huo'tyoj a'íjma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíhuua tíjin:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'íjna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeeje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricíj je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj ti síj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántyapuaj tíjin Jesús.

⁸ Mati'íj a'íjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tyeítyee, majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'íj i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'táto.

Mati'íj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'íjna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ityaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzín jó'ciinyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Berea, mati'íj a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'íimaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeiiysteristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatima'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuooca'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹² A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaaj i úucaa maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'íj jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'íj mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítyee mej mij hua'aj jaaxiejtye'en. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ityaca' i Pablo ti'íj jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, ajta a'íjna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'itzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Atenas. Mati'íj támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'ciinyej a'ájna a Atenas.

Tí'íj Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Tí'íj Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'íjna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'íj pu jin i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tíj tyaja'tuíhuaj tá'yí'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyeej i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyi'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tíjin:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'tij ti pué'een mu paj jájcuan tyi'tamua'tyej? ²⁰ Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tij jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jo'cháatima'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyi'tij ricij.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judioosij tyámua'. ²³ Ji'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán a'yan tyé'yu'si' tijin: “Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej.” A'íjci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'ixaatye'ej.

²⁴ 'A'ájna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íyan tyí'sejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapúa, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íyu'uj tyeyúuj tzajta' i tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyi'tij jin jahuiiria'aj, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatiyi'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i i ti tyitá'itziitye'.

²⁶ 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeítyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pui'intari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuonyij i Dios, siaj sij jáatyonyij, capu ajta muja' ímuáj já'sejre' ityájma jimi. ²⁸ A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuací'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'íimaj i maj tyí'chuicacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Itiyá tu tyajta i Dios jitze eeráma'can.” ²⁹ Ji'nye itiyá tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyi'mua'ajcaj ti Dios ooroj jin taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een ti'ij tyi'tij i maj jaatyátaahuaca' i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. ³⁰ A'náj ímuáj capu i Dios huo'xíjtyej i tyeítyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta íjij pu a'íin huá'ijtye' néijmi'caa i tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en jimí i Dios. ³¹ Ji'nye i Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítyee, a'íi pu huá'xijtye'en a'ájna i a'tij i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'ij jáanamujri' maj huatájuurij i mui'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeítyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu síj ántyapuaaca'aj tijin Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síj i íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

¹ Ti'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan

ántyapuaj tijin Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Ponto. A'íjna i Aquila, ajta i íra'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijin Priscila, a'íi mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Claudio i ti va'cán jin tyí'ijta i romanos jimi, maj iirá'ciinyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i Pablo, a'íi pu uhuojo'vá'muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj ti'ij a'íjna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jin hua' jamuán ajo'tyá'itzee, mej mij néijmi'i tyu'muárie'en. ⁴ Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixa'tyahua'aj ti'ij hua'antymue'tin a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'ij ará'aj a'íjna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuó'ixaaty'e'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'. ⁶ Majta a'íimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, a'íj mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijin mo'tyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jujímua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un ti'ij jamua'antya'aj i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta iijij ti yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Justo. A'íi pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'íjna i Crispo, i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tíj i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'ij jáanamujri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'ij mij huái'huaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antypua'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu ajamuán yéejre', capu a'tíj mua'antymué'tij, ti'ij puéjtzij muaatá'an, majta jéehua i nyetyeítyeristyamua' yéejre' iie'ej chájta'. ¹¹ A'íj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Ti'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinyinyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, mati'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tijin:

—A'íjna i tyáati', a'íi pu huá'mua'tyey i tyeítyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa i tay'ráj tyaj a'yan rijcaj.

¹⁴ Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'íjna i Pablo, ti'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Típua'aj tyi'tíj je'ej huá'uurenyijche', na'ríij a'tíj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jujímua'aj siana'aj jo'xá'pui'intare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'pui'intare' a'íjci i nyúucarij.

¹⁶ Ti'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'íjci i Sóstenes i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jüsa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Ti'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquía

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Ti'quij huo'tatyójtjej i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'íjma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacíj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria. Ti'ij

quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij ti'ij aróo'astej tyi'tíj ti jin atóoraj. ¹⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'íjma i Priscila ajta i Aquila, ti'quij u tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij, ajta je'en tyihuó'ixaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'íi mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. ²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtje, a'yaa pu tijin:

—Típua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Ti'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Ti'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, ti'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquíia. ²³ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, ti'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Frigia. A'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj sáij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría. Tyámua' pu tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'ixaatyee'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i ti jin i Juan huo'íiri'. ²⁶ A'íi pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatyee'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamuaajri', a'ájna i Priscila ajta i Aquila, a'íi mu jaatajé ti'ij uhoojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta ti'ij i Apolo arí jo'yi'muúicaj a'ájna a Acaya, a'íi mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ítyi'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Ti'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuú i a'íjma i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeétyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Ciriistu'.

19

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

¹ Ti'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Ti'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua hoojo'tyoj i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: —¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siati'ij tyá'antzaahuaj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Juan pu huo'íiri' i tyeétyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íi pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáyee, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamujari', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua' tzajta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij jime' i maj quee xu jaayl'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéecaj máxcirie' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tziinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeítyee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujari' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeítyee tzajta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'ví'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaaja'mua'tyej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaaj tijin Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuég japua já'ma'can, a'íi mu jáanamujari' i nyúucaria'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'íjna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeítyee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² ti'ij ajta a'íjna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íi mu hui'tamuáarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinyij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo sij iiráciinyej.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin Esceva, i ti tyihuá'ijtya'ca'aj i maj tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tyiyáaru' tijin:

—Nyáamua'tyej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyij sij puíríci?

¹⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'íjna i tyiyáaru' jiye'tzín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyényo'si'ij. Mati'ij mij huatoo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuég japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátziin. Mati'ij mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tíj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatooxaj jéjrista' tyí'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tíj i maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyu'xaa, mati'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeítyee. Mati'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'íjna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' vi'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pu'íntarej ti uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yí'ij a Jerusalén. Ajta ti'ij Jerusalén huojo'va'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jahuüre', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'íjna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeítýee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁴ Síij pu a'íjna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuaj tíjin Demetrio, a'íi pu chi'ij tyí'ta'huacare'ej ti tyi'cile'en i ti pláataj tyúumua'tij, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chi'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuaj tíjin Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'íi pu'ij hua'ajsii a'íijma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siati'ij serij tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo metyojo'xajtan tíjin i dioosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jime' dioosij puíríci, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iye'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ 'Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'éj, a'íjna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos ti ve'éj i maj jana'michej néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejiihuajra, a'yan tíjin:

—iChe' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íijma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íi mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huajo'sa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. ³⁰ Ajta i Pablo, a'íi pu utyárutyimui'ca'aj ti'ij tyihuo'ixaatye'en i tyeítýee, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyey. ³¹ Majta séecan i maj tyityatatyij a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íi mu a'yan tyaata'ityi'rej ti quee ajo're'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'íimaj i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjjihuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íi mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyejnye' i tyeítýee. Ti'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmujri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, ti'ij a'íin hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³⁴ Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' ti a'íin Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyejiihuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjjihuaj tíjin:

—iChe' jusén jin júurij a'íjna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'íjna i ti tyí'yu'xaaa, a'íi pu huo'tá'ijmujri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j i tyeítýee tíjin:

—Mua'aj tyeítýee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu jamua'reej ti a'íjna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'íin i tyeyúuj ti tzajta' iirájcaj i dios ti ve'éj, a'íjna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapúa je'cáanyej. ³⁶ Capu je'ej tyí'ri'ij ti a'tíj já'xaahuataj a'íjci, xaatapuá'cij mu siaj tyé'ijihua, caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ Ji'nye a'íimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ 'Típua'aj a'íjna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', típua'aj a'tíj huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj

huojo'xíjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéejcha'íij ti síij ajta síij jujapuá huatányuunyij. ³⁹ Ajta tìpua'aj mua'aj tyi'tíj siajtáhua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi'tíj ti arí je'ej huaríj íjij a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'ritye'en a'íjci jìme', capu métyi'tíj je'ej tyaj tyi'tíj tyu'taxáj, tìpua'aj mataata'íhuo' a'íjci jìme' i maj huatyeyíhuajra i tyeítyee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítyee.

20

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Ti'ij antyipuá'riaca' i maj huóotyaxij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íin tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, ti'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jìme' i ti jin tyihuo'íxaa, ti'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéecaj máxciríe' á'tyeej. Ti'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze ti'ij antára'nyij a'ájna a Siria, ti'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tij jo're'nyényijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa ti'ij ajtáhua'aj a'áa huatyényey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéej mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, ti'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci jìme' i maj jacua'caa i páan tiquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojo'vá'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyej i séej xicáj jitze i ta'nájcaj i itéerij, aj tu tyij tyítasiij tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihua'íxaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuo'íxaa 'asta na'aj quee jé'ta' tíca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasiij ánimuaj i chi'ij tzajta', ti huéecaj jujapuá tyiváatimee, a'áan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jìme'. ⁹ Ajta tyamuéej a'úun je'rácatyii ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuo'íxaa, a'íj pu jin huamué'tichej i cutzíj jìme' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'ij tyu'tácuj, aj pu'ij ancuré'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéecaj jujapuá tyiváatimee, mu'chícan mu'uj mij jajriáj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzajta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihua'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'íjna i tyamuéej, júurican mu jo'v'í'tij, a'íj mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'c'ij i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'rávi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye juí'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoy a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyényey jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Quío, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj

a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huaríj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pui'intarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiye'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyíi'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucáj mati'ij tyí'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huásij Éfeso maj já'ma'can

¹⁷ A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhuojo'tájeevej i huásij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire' a'ájna a Éfeso. ¹⁸ Mati'ij i huásij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yetyi'tanyéj iye'ej Asia. ¹⁹ A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, ne-tyí'huiiria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nya'aj a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Canu a'náj ootyá'ítzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'táj ti mua'ajmaj jamuatyáhu'i'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. ²¹ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuó'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástara' Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huíria'aj ja'mej. ²³ A'íj nu xaa mua'reej, ti jo'táj na'aj ti huachájta'tajmee, a'ájna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'íin nyejcho've' i maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'íj nu'uj xie've' nyaj ja'antýici'tyij je'ej ti i Dios tyi'táj tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' juxié'vi'ra' jime'.

²⁵ 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a'táj me' nyeje'seejran, a'íimaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'íjta. ²⁶ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenye' tipua'aj tyi'táj je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néijmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'táj jamuaatyá'aviitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'íin néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, jo'táj i júuricama'ra' i Dios huaja'antýihuo mej mij a'íjma huácha'íin i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'naniej a'ájna i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij íira'vetyee mej tyí'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xié've'ej muá'ju'un maj hua'antýipúa'ritye'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu hue'tzij jin tyihuá'mua'tyen, mej mij a'íjma antyimue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéecaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa tújca'rij tzajta' nyajta tíca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyí'nya'aj ja'mua jime'.

³² 'Ajta ijíj nye'ihuáamua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'íi pu néijmi'i pu tyí'uurej ti'ij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijmi'i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'táj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'ríij tyihuá'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasíj nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'táj ti juxie've' nye jimi, ajta a'íjma jimi i maj nyaj jamuán huacáj. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itíiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj xu ú'mua'reeriaj je'ej

tì tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tijin: “Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'tíj ancuriáan.”

³⁶ Tì'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijmi'i mu huóoyiinyixij majta néijmi'i ji'r'é'chuiixij, majta ji'tyápu'i'tza'xij a'íjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaaj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tij ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tì'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuámua', aj tu tyij ityáj atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo'r'é'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'íj tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cój. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cácaa tyu'tyájtoo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huátujoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íjma mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmujri' a'íjci i Pablo ti'ij quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén. ⁵ Tì'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'cój. Néijmi'i i tyétyacaa muanyínyí'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tij joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotya'aj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íjma huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájrítze', Tiro tyaj ja'ráacij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemaida, a'áa tu huo'tatyójtje' i ta'ihuámua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'cój tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tij ja'chej a'íjna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeítjee, a'íj pu a'íj pué'een síj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huíire' i tyeyúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'ítzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'íjna i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úuca me' quee xu huíichej, a'íj mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, ti'ij ij síj ará'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaj a'íjna tijin Agabo.

¹¹ Tì'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj a'íjna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóoji'quej i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, ti'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tijin a'ájna a Jerusalén, a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i ti ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuooji'ca'ajma'aj muá'ci'ij, majta huo'tátuiire'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'íj huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo ti'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Pablo tijin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámui'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jime' i nyaj jahuíire' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'ítzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéeve'j tijin:

—Che' a'yan atyajo'r'é'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Ti'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íi mu a'áa tojo're'nyijtyej jo'tíj ja'chej a'ájna i tyáati' ti a'yan ántyapuaaj tijin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti arí á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

¹⁷ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéeje jutyámua'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huáasij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtyej, ti'quij té'ej tyámua' naa tyihua'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Mati'ij a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'ájna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuo'íxaaj néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihua'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, pajta a'yan tyihua'ixaatye' maj quee ja'antysi'chej i junavíj i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeítyee paj períj ya'uvé'nyej? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antiyivi'tíj, pata'aj huá'jajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren ti'quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyi'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'ítayi'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'círia'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo u tyeyúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij i Pablo huojo'ví'tíj i tyétyacaa i maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huóojajcuarej hua' jamuán ti'quij utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyci'sij i maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síj ajta síj.

²⁷ Ti'ij arí tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'íi mu jaaséej a'íjci i Pablo i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyíjra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeítyee. Aj mu mij ootátzunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejíhuaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'íi pu a'íin pu'éen i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa i tyeítyee je'ej ti'quee tyi'tyéevijtij tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tíj i tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj i taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye anaquéej mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán i Trófimo Éfeso ti já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyi'mua'ajcaj ti i Pablo a'úun ya'tavi'tístiraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeítyee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, majta ji'rajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jiye'tzín tye'tyáanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij

meríj tin jaje'catacuj a'íjci i Pablo, ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tijin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'ij a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsih i juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj, mati'ij mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeítyee. Mati'ij jaaséej a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáaahuataca' i maj jatyáva'ra'aj a'íjci i Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij ij jaatyéevi' a'íjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij tyu'ta'íhuo' a'tíj ti pué'eenye'ej ajta tyí'tíj ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee, séecan mu seequėj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequėj, a'íj pu jin quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'pui'intarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuaasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetziici'huajme, a'íimaj i xantáaru'uj mu huatyechóoj mu ayootoj a'íjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeítyee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—Che' huámui'nyij.

Ti'ij Pablo jujapúa huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i xantáaru' ta'nájcaj tijin:

—¿Nyi i'ríj nyej tyu'taxáj cíira'tzuj ajamuán?

Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyí'tin i hua' nyuucacaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeítyee, i ti ajta huojó'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacuaaj ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyí'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jiríj ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetziici'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' maj quee che' je'ej tyáhuaasime'en. Mati'ij quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucacaj jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

¹ —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamujri' je'ej nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapúa' huatányuusij.

² Mati'ij jáanamujri' ti a'íj jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i hebreos nyuucacaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápua'riaca' i maj je'ej tyáhuaasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tijin:

³ —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'rónajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuire'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíj tyaá'sij.

⁴ Jájcuaj imuáj nu a'yan tyihuá'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcuan jin tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'caa huavivi' i tyétyacaa, nyajta i maj úucacaj nyej nyij hue'tyáanaj. ⁵ A'íjna i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i puaríj, majta néijmi'i i huásij a'íi mu jamua'reej. A'íi mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj

nyej nyij huó'huoonyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tij a'yájna iye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástara'

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ 'Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuaríxpuaj, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, tí'quij nie'riá'naj. ⁷ Nyati'ij nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' ti a'yan tyinaatajé tijin: "Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?" ⁸ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tijin: "¿A'tanyíj papué'een nyavástara'?" Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamuajrej tijin: "Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'íjna i paj muáaj meyo'vajran." ⁹ Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu majta jaaséj i ti huatátzariajraa, a'íj mu'uj quee huánamuajri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj. ¹⁰ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: "¿Ji'nye náarinyij nyavástara'?" Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinyij." ¹¹ Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'íjci jime' i tatzárij, a'íj mu jin a'íimaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tij a'ájna a Damasco.

¹² 'Síj pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, i ti naa tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³ Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, tí'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tijin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Tí'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴ Ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "I hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu mua'antyíhuoo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pajta jáanamuaaj je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵ Muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj a'íj jin antyía'mua'reeriaj puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj períj tyi'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'. ¹⁶ Ajta ijíij, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ajchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', tí'ij a'íin tyimuaatú'uunyi' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷ 'Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrurij i tye'yúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸ A'íj nu huaséj i tavástara' ti a'yan tyinaaté'exaaj tijin: "Ca'nácan, eerájra' jiye'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can." ¹⁹ Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'íi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. ²⁰ Ajta mati'ij a'íj huajé'caj i Esteban i ti muahuíria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pui'ntaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'íj i tyihúa'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." ²¹ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuaata'ítyij imuáj tye'ityee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Tí'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íica'aj a'íjci i Pablo

²² A'yaa mu'uj úhuuixij i maj móoj jatyánamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyéviy, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íyan i cháanacaj japua.

²³ A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' ty-ojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaaj i tyeítýee. ²⁵ Mati'ij meríj jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyi a'yan setyityaatáci'pej siaj sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reeriaj tyi'tíj siaj jin pújoorej?

²⁶ Tí'ij a'yan tyáanamujri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyí'ijtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸ Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Tí'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

²⁹ Aj mu mij a'íimaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, tí'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátzjin ti je'ej tyeetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij ji'rájtoo, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tij.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', tí'ij na'aj yatij je're'nyej, canu tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyocha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i puaríij, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'ijta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reeriaj pahuá'ijtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijin:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújciy mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', canu jamua'reeriaca'aj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tyeítýee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijin séecan mu i maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta ijíj ná'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mu'chítyee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacáj i maj jusiiria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i mu'chítyee, majta a'yan tijin maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huiire' u tajapuá, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'. ⁹ Néijmi'i mu tyéjijhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuiixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ijna i tyáati' capu tyi'tíj je'ej huáruuj, tyij quee síj tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huiire' u tajapuá, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'ijna i xantáaru' ta'nájcaj tyí'tziinya'ca'aj tipua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'ij pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tíj mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyi-huó'ixaa ijye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihuá'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Matí'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeejé'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihuá'ijtye' i puariij, majta a'íjma jimi i huáasij, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ityáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹⁵ Ajta ijíj, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyíj, xaatáhuaviij i xantáaru' ta'nájcaj tí'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tíj a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tye'e'ihuo', tyajta ityáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj tí'ij quee xu ya'uvé'nyej.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyí'xa'pui'intaria'ca'aj, tí'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Tí'quij i tí anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tíj i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ijna i Pablo tí eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tíj a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'tíj pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, tí'quij je'ráavi'tíj a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavii i Pablo, pej pij já'anvi'tíj hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyámua'reej i maj jitzán tyí'pua'ritye'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze avíitzij

jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'táj cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta ijíj mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' i tyamuéej tí'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj tiquee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaaj.

Pablo pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puácaa pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj ju'icán, majta huéicatyey japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyu'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj i tíca'rij. ²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyihuo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tíjin Félix.

²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ítyaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tíjin:

²⁶ “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyoytye' muéetzij Félix mu paj huápu'ij naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévi'j majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'ij jáamua'reeri' ti romano pué'een nyáaj nu nyij ajo'r'é'nyej nyahua'ajvi'táj i nyaxantáarustyamua', nyati'ij nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví'tij hua' jimi i juéesij i maj tyá'xa'pui'intare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihua'íjtye' a'íjma, capu tyi'táj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáana'aj a'íjci i a'tíj. ³⁰ Ajta nyati'ij jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ítyi'ri' a'íjci i tyévi'j, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaatye'en tyi'táj maj jin tyá'xajtzi'.”

³¹ Majta a'íimaj i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaj i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' mu yo'ví'tij a'íjci i Pablo, mati'ij mij a'áa yo'r'é'nyijtyej jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj ju'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata've'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'ij ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Tí'ij i tajtúhuan jo'jívvej a'íjci i yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo'tij já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta tí'ij jaamua'réria'aj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Aj nu muanamuajran títua'aj meríj uvé'nyej i maj a jitze tyí'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tij i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jujapuá huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, tí'ij Ananías i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásasij, ajta hua' jamuán síj ti hua' japua huatányuunyij, ti a'yan ántyapuaj tíjin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuiixij i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'táj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'ij ayo'r'é'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóochej ti tyaaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tíjin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'ij pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tína'aj ajta jo'tij na'aj, tyámua' tu tyí'muatyoytzi're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyí'muahuavii

paj a'tzúj táanamujaj i tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújcij mu tyáati', ti jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna ti'íj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájrurij ti'quij tá'jajnyi'ri' ca'nyéjrij jime'. ⁸ F'ríj paj muáaj asíj tye'e'íhuo' pej pij jáamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'jiré'can jime'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo ti'íj tyu'taxáj, ti'íj ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusij muéetzij jimi, ji'nye nyáamua'ree paj períj á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua. ¹¹ F'ríj paj muáaj asíj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoy a'tíj je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tyeítyee i tyeyúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íimaj i tyeítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuíre' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'íj a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íimaj a'yan tyí'xaj tijin nyasíj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'íj a'múumaj a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i muí'chítyee, a'íimaj i maj tyámua' tyi'tyetyeítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyí'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij jiréenya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítyee jimi.

¹⁷ Ti'íj tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'íj séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'íj nyeríj huányajajcuarej a'yájna ti'íj tyúuxie've', capu i ríj aja'ja'tiitaca'aj, camu mij majta ju'itziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve're'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, tipua'aj a'yan tyi'tíj metyí'mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'riij mequee, miche' a'múumaj jaataxáj tipua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'itzeere nyati'íj ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'íj a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tijin: "Íjij xu mua'aj ná'xíjtye', ji'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjci jime' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i muí'chítyee."

²² Ti'íj a'íj huánamujari', a'íjna i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jin jaatapuá'cítaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjna i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye' ti ooj jacha'íicaj a'íjci i Pablo, ajta a'tzúj cíi tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuaarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an ti tyá'itziitye'.

²⁴ Ti'íj tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an ti a'yan ántyapua'aj tijin Drusila, i ti Israel jitze ajtyáma'can. Ti'íj ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jáanamujari' je'ej ti a'íin tyí'xajtaca'aj a'íjci jitze

ma'can i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen. ²⁵ Ajta ti'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huo'tá'sij a'íijma i maj a'yan séejre' iie'e'ej cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Jó'ra' iijij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyerij huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tíj jaatacho'vej ti'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, ti'quij Félix eerájjraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', ti'quij té'ej síj tye'entyájjrupij ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Porcio Festo. Ajta a'íjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin quee jirájtoó a'íjci i Pablo.

25

Ti'ij Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj ti'ij tye'entyájjrutyej tajtúhuan jime', huéicaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, ti'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, a'íi mu ajo're'nyej a'íjci jimi i Festo, mej mij tyi'tíj jin tyaaxájtzi' a'íjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'ví'tíj a'íjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyí'mua'ajcaa a'íimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaa i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'íin a'yan tyí'mua'ajcaa tíquee a'chu tyoomá'caj ti'ij jusíj a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íj pu jin, miche' a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tipua'aj i Pablo tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, a'áa pu i'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁶ A'íjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéicaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juésij, ajta je'en jaatacho'vej a'íjci i Pablo. ⁷ Ti'ij i Pablo utyájjrupij, aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'íi mu ajtyáxiiraca', mati'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'riitariaca' maj jaataxáj tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' ti'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tíjin:

—Canu tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i huá'yuxaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'íjci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

⁹ Ajta a'íjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pui'íntari'tze'?

¹⁰ Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuúire' i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jaaxá'pui'íntare'en a'yájna, jinye papu'ríj jáamua'reej, nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ Tipua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej ti'ij a'yan tyi'tyéevijtij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'riij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'tíj huatóoci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'íin jaaxá'pui'íntare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

¹² Ajta a'íjna i Festo, a'íjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Muáaj paj jahuoo ti a'íin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihua'ijtye' i romanos, a'íjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Agripa

¹³ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'íjna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'íjna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'íjci i Festo. ¹⁴ Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'íjci i rey je'ej ti tyáaru'j a'íjci i Pablo, a'yan tijin:

—Síj pu i tyáati' eetyanami'huaj ja'raa, ti'ij i Félix eerájraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj.

¹⁵ Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íimaj i maj tyi'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinaataséjra i maj jitzán tyi'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. ¹⁶ A'yaa nu tyihuo'té'exaa a'íjci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'tíj huámui'nyij, mequee xu anaquéej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'tíj jitzán pua'ritye', ti'ij junyúuca jín jujapúa huatányuunyij. ¹⁷ A'íj nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juéesij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jitzán tyi'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyi'mua'ajcaa. ¹⁹ A'íj mu'uj jin tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatye', majta a'íjci jime' i a'tíj Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijin: “Óoche' pu júurij a'íjna i Jesús.” ²⁰ Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'íjci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'íjci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'íjci jime'. ²¹ Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'íin jo'xíjtye'en i romanos ti tyi'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatái'riitarej nyaj jaata'ítyej a'íjci jimi.

²² Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Nyajta nu nyáaj janamuajramui' a'íjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

²³ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'íjna i Agripa, ajta a'íjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrapij hua' jamuán i maj viváajma'aj jin tyityatatyij i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij a'íjci i Pablo. ²⁴ Yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Festo tijin:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújcij mu tyévi'j. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iie'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámui'nyij a'mújna mu tyévi'j. ²⁵ A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' tiquee tyi'tíj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'íin jaaxá'pui'intare'en a'íjna i ti tyihua'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijin nyiche' jaata'ítyej a'ájna a Roma.

²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ítyi're' a'íjci i ti tyihua'ijtye' i romanos a'íjci jime' i tyévi'j, a'íj nu jin yajavé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'íhuo' ti'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ítyi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'tíj huíire' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'tíj jitzán tyi'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ítyej.

26

Pablo pu jujapúa huatanyúj a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—F'rij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quij i Pablo ajméjca'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijin:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyí'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Pajta perij jamua'reej je'ej ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'ij nu jin a'yan tyí'muahuaviiij paj náanamuaaj tyámua' naa.

⁴ 'Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íi mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'íica'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, i'rij maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyerij tyi' fariseo, a'ijna i tayi'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta ijíij ya mu merij nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jin atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íimaj i tatyeyteristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara', a'ij mu jin jana'michej i Dios, néijmi'i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuíire'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'íjci, a'ij mu mij jin ijíij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ ¿Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuritye'sij i maj merij huácuij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu yu'xarij naatapíj i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj mui'caa eetyáanaj i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tíj nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íiria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huá'yi'caa mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

*Pablo pu huo'té'exaa i tyeítyee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)*

¹² 'A'ij nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu naata'ítyaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyati'ij jaaséej ti tajapuá uje'cányeeri'cariaca', ajta jéetze' á'taaca'aj quee i xicáj, a'íi pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i eetavátzij, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti ajo'tanyúj hua' nyuucáaj jime' a'íijma i hebreos a'yan tijin: “Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij.” ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara?” Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuíire'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej paj perij tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'tíj tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íijma jimi nu ijíij muaata'ítyij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ítyij pata'aj hua'tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tíca'riste' ciinyej, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihua'íjtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'puí' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij i Dios tyejé'íjtaj.”

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'tíj tyu'séj

¹⁹ 'A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pu'é'een, nyá'astej a'íjci i ti tajapuá já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéj huo'té'exaa a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinyij ti'ij séjre'ej tijin mu'ríj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu naatyéevi' u tyeyúuj tzajta', majta nyeje'catamui'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuu i a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihuá'ixaatye' néijmi'caa i tyeétyee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásij. Canu séej tyi'tíj huó'ixaaaj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, majta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Círíistu' huámu'nyij, ajta je'en a'íin pue'éenye'ej ta'mej i ti anaquéj huatájuuritaj i muí'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuire'en i tyeétyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyi'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'ájna i Festo tijin: —Pablo puá'timue' muáaj. Papu'rij huatyá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pu'é'een, canu nyatimue', i nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjci jime', a'íj nu jin quee tyi'tzínnye'ej nyetyi'xaj jüsa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, ti'quee tyi'tíj je'ej huaríj avíitziij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pu'é'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cíi pana'aj tyináa'ixaaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj cíi na'aj na'ríj jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuj ijíj, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'ájna i rey, ajta a'ájna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúj eeracínnye' jujímua'aj mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'íjci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyéviij, capu tyi'tíj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Írítacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjci i tyáataj, típua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'íin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'íjci i Pablo a'ájna a Roma

¹ Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'ájna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'íi pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'íjci

i ti tyihuá'ijtye'. ² A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'ríj jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo're'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa ti huataca'aj a Asia. Síj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'ájna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón, jo'tij a'ájna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'íjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amíncustyamua' mej mij a'ímaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i Pablo. ⁴ Tya'ti'ij tátyij iiráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tutyij antacij a'ájna véjri' jájtyij ti ja'va'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'ájna i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandría ti já'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'ín taata'ij tyaj atyáciinyej a'íjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráhuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je're'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'ríj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lasea.

⁹ Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'yi'ij. A'íj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tzíinyi're', tìpua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjci i a'tíj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'íjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'íjci i Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' ti'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'mua'ajcaa maj iirá'ciinyej a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaj, a'áa pu séjria'ca'aj ti'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in ti'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Ti'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cí pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cíj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj ti'ij ca'nyíin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaataj'tzej i báarcuj, ¹⁵ ti'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a ti tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tij cíléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Cauda, jo'tij quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyítoj i báarcuj jitze ti ve'éj. ¹⁷ Matí'ij ja'antyítoj, aj mu mij ja'vá'j'quej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'éj. Majta meríj tyí'tziinya'ca'aj i ti arí tin tya'ajcachaa i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin La Sirte, aj mu mij tyi'tíj ootyáxiixij ti'ij huatajío'rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, matí'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Ti'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáahua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu

á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyúiche' i íjcaj. ²² Ajta ijíj jéehua nu já'muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tíj mui'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu síj nye jimi huataséjre i tí jahuíire' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuíire' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaaaj tíjin: “Pablo, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tí i tajtúhuan jaaxá'pui'intare'en i maj jin tyí'muaxajtzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuíire'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” ²⁵ A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyí'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' tí a'yan tye'mej je'ej tí a'ín tyinaaté'exaaaj. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tíj ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'rij jitze, tí'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Adriático, tí'ij atyajo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca', a'íimaj i maj jajmuárie'rij i báarcuj, a'íi mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'tíj ja'ajhuáchij. ²⁸ Matí'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu tí ootí' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, matí'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráahua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Matí'ij mij muáacuacaa atyáahua'xij i tyapúusti' tí jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj tí'ij aróoca'nyej, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj típua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuj maj huatyényuunyij i Dios jimi tí'ij jiye'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huíria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iiráci'nyejche' i báarcuj jitze, a'íi mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' tí jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i tí cíleen mej mij a'íjci jitze huatyóohuíire'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj tí tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íjma maj jamuán huajú'ca'aj tíjin:

—Típua'aj mequee a'íimaj yahuatyá'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij tí jamuáahuíire'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivéjchaca' i cójnari i tí jin arátapi'huaca'aj i báarcuj tí cíleen, tí'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Tí'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzajta' mej mij tyi'tíj huácua'nyij, a'yan tíjin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej tí tyi'tíj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahuavii siaj cí tyi'tíj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', típua'aj a'yan setyá'xie've'ej tí jamuáahuíire'en, ji'nye capu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyí'íj, tí'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeítyee. Tí'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej tí jáacua'nyij.

³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, matí'ij mij majta a'íimaj tyú'cuaa. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxityej japuan huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Matí'ij tyu'cuá'aj a'chu tí hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájrie a jáata' a'íjci i tyeríicuj tí'ij quee che' a'chu tyíjetyej i báarcuj.

Tí'ij i báarcuj ajo'cájrupid a jáata'

³⁹ Tí'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tíj putyajá'rijcaa, matí'ij mij jaaséj jo'tíj ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj i báarcuj jo'tíj jó'saata'. ⁴⁰ Matí'ij mij tya'ráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj,

metye'tyáahua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cíxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee ti'ij i áacaj ja'ajnáan a'íjna jime' i cíxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáxiiriacá' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóriaxi'in jo'tij jóonyee. Ajta i cízata' i báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'íjci jime' ti ca'nyíin jime' ajtyáxijrihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'íimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'íi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'íjci i Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan ciyéj japua mu huatajójij, majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tíj atyáamu'i'.

28

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Ti'ij arí néijmi'caa taahuíria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' ti a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tijin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéeje ityájma. Mati'ij mij óonie, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, ji'nye meviiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'íjna i Pablo, ciyéj pu huaria'sii ti'ij ja'nájto'nyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzajta', ti'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséj i cú'cu'uj i ti anja'cáhuíjca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj síj ajta síj tijin:

—A'íjna i tyévi, tyij quee a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caa, pu'ríj jáahuí tiquee atyáamu'i' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tá'sij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Ti'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antieepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'tíj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'e'jchó'va'ca'aj ti i muáca'ra'an huatyájaanyijche', nusu ti huatámu'nyiche', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj tiquee tyi'tíj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' ti i Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'íin ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéeje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéicaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'íjna i táatajra' a'íjci i Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pistaca'aj, ajta juhuíria'ca'aj. Ti'quij i Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' ti'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íjma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéeje, ajta tyati'íjtá tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciinyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu ti tyitá'itziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciinyej.

Ti'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéicaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacij i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'itzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'íjna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij dioosij, síj ti a'yan antyapuaj tijin Cástor, ajta i síj tijin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siracusa, jo'tyaj huéicaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'íjtá tyij jo'cój, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyíin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Puteolí. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáamua', a'íi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'itzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'íjci jin huaríj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'íimaj i ta'ihuáamua' i

maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajooju'caj, a'íj mu jin eeráacij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin El Foro de Apio, ajta a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin las Tres Tabernas. Tí'íj i Pablo huo'séj, aj pu'íj tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'íj a'áa ja'rá'aj a Roma, maata' tí i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta síj na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Tí'íj i Pablo tyihuó'ixaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Tí'íj huéecaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyihuá'íjtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Mati'íj tyúusiíj, aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'tíj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tye'ítyee, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'íj. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'íj naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'íj tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'tíj huátyoj i tí jin a'yan tya'ránajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' tí a'íin no'xá'pui'intari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'tíj jin tyihuá'xajtzi' a'íjma i nyetye'ítyeristyamua'. ²⁰ A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamuáa'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'naj'quí'huaj i cadéenaj jime'.

²¹ Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capu ityájma a'tíj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij, capu a'tíj tyi'tíj jin tyi'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma ta'ránajchi tyaj muáanamuaaj je'ej paj tyí'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej tí je'ej pua'aj namuajre' a'íjna i nyúucarij tí jájcuaj i paj jaxaj i tye'ítyee jimi.

²³ Mati'íj mij jaaxá'pui'intarej a'náj maj tyúusiire'sij, mue'tíj mu mij ajtyáxiiriaca' i tye'ítyee jo'tíj i Pablo jo'tyávaaca'aj. Tí'íj na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' ímuáj pu jaatapuá'citaca' tí tyihuó'ixaaj a'íjci jime' tí Dios tyí'íjta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj tí huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés tí jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej tí Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Mati'íj quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pui'intare'en, a'íj mu mij jo'cixij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Pablo tíjin:

—Xá'pui' pu tyu'taxajtaca' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, tí'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj i já'muahuasimua'ci'íj a'íjci jitze ma'can i Isaías tíjin:

²⁶ Áricuj huojoté'exaatye' a'íjma i tye'ítyee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'tíj séjran.

²⁷ I hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíse',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

majta quee iityanamuaáarajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huatye'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíj ti yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íi mu xaa janamujran.

²⁹ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cój i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujímua'aj.

³⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tij néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'tíj ja'itziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcuaj imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en.

³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciríistu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyéviij, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'ij huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tíjin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciríistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeítýee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Matí'ij mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cántaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojo'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaquéecan jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciríistu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'.

⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuiire' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'íi pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviij i Dios, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹ Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an síij ajta síij, a'íjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jime'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pui'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuiire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tij séecan jimi i tyeítýee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁴ A'yaa nu nyeríj a'íjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, tipua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyej nyajta jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶ Capu nyetyevi'raste' a'íjna i nyúucarij, ji'nye a'íi pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuire'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁷ Ji'nye a'íjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

¹⁸ Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeítyee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'íjna i ti ji'récán jime'. ¹⁹ Ajta i Dios ti jimi i'ríj ti a'tíj jáamua'tyij a'íi mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj arí huo'taséjra. ²⁰ Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'o'jpuá'ritye'en. ²¹ Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tzíra'aj tiquee tyi'tíj huáire', capu ij che' huatái'riitarij ti tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzáahuatyi'ra'aj jime'. ²² A'yaa mu tyí'xajta'aj tijin tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³ Ji'nye mu'ríj seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tiquee Dios pu'é'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyé'vij, na'ríj ti'ij pína'aj, nusu tyi'tíj ti muáacuacaa iira'íicajmee ca' tyi'tíj ti huacínnyeji'ij.

²⁴ A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj meríj tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeítyee jamuán. ²⁵ A'íi mu yo'huá'xij i ti ji'récán jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'íj jimi jutzaahuatye' i maj tyi'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an ti'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

²⁶ A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íimaj i maj úucaa, a'íi mu jaatapuá'citaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárinyij je'ej tiquee i Dios éenye'que' huo'tyá'jto. ²⁷ Majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'citaca' mej mij quee che' majta hua'antyanaxcaj i úucaa je'ej ti i Dios tyihuo'tyá'jto. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua'tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápu'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tiquee tyi'tyé'vijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íi mu majta tyú'jaaxiejvi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'racaa, majta jujímua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuáamua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeítyee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'.

³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúucaa, camu hua'xie've' i jutyéityeristyamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'pu'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcaj.

2

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Típua'aj muáaj a'tíj jitzán petyí'pua'ritye'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj

je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij mati'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan á'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij, capáj a'yan tyí'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuaty'e'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asiiri'tze'sij i puéjtzij ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij ti'ij néijmi'caa to'xijtye'en tzáahuatyí'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síj tyi'táj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pui' huaríj, majta jajchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camui'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'ájna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, ajta huo'tyátzaahuaty'e'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaquéeecan a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pui' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'réeriaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamua'aj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujíimua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujíimua'aj tyúu'ijtye' i junyúuca a jime', ¹⁵ a'íimaj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu hua' tzajta' séejre'. A'íi pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'rite'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Ciríistu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeítjee je'ej maj tyi'táj huáruuj avíitzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta á'tzaahuaty'e' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'íjci i nyúucarij i ti tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i ti quee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuaty'e', ji'nye a'íj paj jitze tyía'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, i ti ji're'can jime'. ²¹ Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, ¿ji'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Tipua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijin maj quee juxana'ciria'aj, ¿ji'nye pej pij muáaj tyí'xana'cire'? Tipua'aj quee mua'ráanajchij maj hua'najchej i sáanturij, ¿ji'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzajta'? ²³ A'íj paj jitze á'atzaahuaty'e' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta períj jaatyáxaahuataca' i Dios, ji'nye capáj a'yan ricij je'ej ti

a'íin tyí'ijta. ²⁴ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, ji'nye mua'aj xu quee xá'puí' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'íjna i ti já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'táj pu jin je'ej tyeetyáhuire'ej, ajta tipua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej mati'ij huó'ruuj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

²⁶ Ajta tipua'aj a'íjna i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatan. ²⁷ A'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'íi pu ja'xijtye'en a'íjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisíjchaca' i junavíj.

²⁸ Ji'nye a'íjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íi na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta tipua'aj ja'antysisíjchaca' i junavíj, capu ajta a'íi na'aj juxie've' ti'ij a'yan eenye' i jutyévíj jitze. ²⁹ A'íjna i ti tzáahuatyi'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjna i ti ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'íi na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íi pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'táj ti a'íjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'íi pu tyámua' een, ajta quee i tyeítyee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3

¹ A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'táj jin je'ej tye'tyáhuiri' a'íjci i a'táj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisíjchaca' i junavíj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhuiri', ji'nye Dios pu anaquéej jaatyájtoo i junyúuca a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjna jime' i maj meríj i tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta ji'réc'can jime' ti'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyí'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jime' je'ej paj tyí'xaj, pajta tyu'tyámue'tij mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séejre'ej ti i Dios ji'réenye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'puí' ricij ti'ijta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.)

⁶ ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'táj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjna i nyaj jin tyí'hue'taj a'yan tyí'huire'ej ti'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xijtye' a'íjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinij ta'aj ij a'íin huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'rite' mej mij tyina'antiyí'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'ci'tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhuiri' ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'rij a'yan tyaataxájtaca' tijin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capu síj a'táj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

¹¹ Capu a'táj séejre' ti tyojó'itej,

capu ma' a'táj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,

majta néijmi'i meríj huóoxana'cirej.

Capu ma' a'tíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

Capu na'aj síj a'tíj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,

ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'tacaa,

hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítyee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáchajci'íj mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatziinye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihúa'ixaatye' a'íjma i maj a'íjna jin tyí'íjta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ²⁰ ji'nye capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, tí'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej tí'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'íj, ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'íjta a'yaa pu tyí'huiire' tyej tyij a'íjna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'pui' huaríj.

Je'ej ti tyí'rij tyaj jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta íjij, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyí'rij tyej tyij jí're'nye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyi'ta'ixaatye' a'íjna i nyúucarij, majta a'íimaj i maj ará'tyeej tyí'xajtacaj i Dios jitze ma'can, ²² a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'itzee, a'íj mu jin a' ímuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pui'intari'ri' mej mij jí'reenya'aj huatyá'itzeere'en, a'íj pu jin hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj tí'ij i Ciríistu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. Ajta tí'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' mej tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséjratataca' je'ej ti a'íin tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'íjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee, ²⁶ jí'nye a'íi pu tájime' tyi'íjchó've'ej. A'yaa pu huaríj mej mij a'íimaj i tyeítyee íjij maj séejre' jaaséj i ti a'íin tyámua' táaruuj, jí'nye a'íi pu jí'reenya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i ti jin i tyéviij óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿jí'nye een jime'? Capu a'íjna jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'íjta, sulu a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyéviij, capu ij tyi'tíj je'ej tye'tyáhu'i'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'íjma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ jí'nye síj pu'uj séejre' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' típua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'íjna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'íjta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'íj tu jin a'yan tyá'nejmi'tare'en.

4

Je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'ej ti tyi'táj tyu'mué'tij i Dios jimi a'íjna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tìpua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jìme' je'ej ti tyi'táj huáruuj, aj pu xaa i'ríitacaj ti jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyí'rij ti a'yan huárinyij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jítze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyí'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna tìpua'aj a'táj tyi'táj jin tyí'muarie'ej, camu tyi'táj jaatapuéjve'sij juxié'vi'ra' jìme', sulu metyá'najchitye'en a'íjci jìme' i ti a'ín tyu'muáriej. ⁵ Ajta tìpua'aj a'táj tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios jaayí'tin ti tyámua' jáa'uurej i tyévij ti jéehua jimi á'itzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta ti tyámua' tyí'tyevij a'íjna i a'táj, tyij ajta quee tyi'táj xá'puí' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'íjci jìme' i a'táj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyí'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'táj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tíjin: Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'puí' huaríj a'íjci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyévij ti Dios quee jitzán tyí'pua'ritye' i ti jin ootyá'itzee a'íjci jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'íjma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entysisíjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'íjci i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tíjin tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jìme' ti a'ín tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij tíj i Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj ca' tíj quee xu ja'antysisíjchava'caj? Capu tíj ja'antysisíjchaca' i junavíj, sulu jájcuaj imuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tíjin Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyí'tyevij, a'íjci jìme' ti tyá'tzaahuatye'. A'íj pu jin i Abraham a'ín pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysisíjchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tíjin tyámua' mu tyí'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'íj pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ajta a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij tíj ajta a'íjna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj tíj quee xu ja'antysisíjchava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiiri' a'íjma jimi i maj Abraham jítze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, ajta a'íjma i maj jitzán eeráanyesij ti a'yan tyihua'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyij a'íjma jimi i maj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tìpua'aj a'íimaj a'yan tyi'táj metya'ancuria'an i maj já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu ij che' tyi'táj je'ej tyí'huire' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'táj huire' i ti jin Dios tya'tóoratziiiri'. ¹⁵ Ji'nye puéjtzij pu hua'tá'caa a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta jo'tij quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyí'ijta, camu majta tyi'táj jin já'itzeere' a'íjci jimi i nyúucarij.

¹⁶ A'íj pu jin, ta'aj ij a'íjna i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'íjma jimi huatyá'itzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'íjna jìme' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tiquee a'íjma na'aj jimi tya'tóoratziiiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' tíj i Abraham. A'íj pu jin a'ín

pué'een i tataataj néijmi'caa ityájma, ¹⁷ a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa nu tyimua'antyáarujtye pej pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeítýee." A'íi pu a'íin pué'een i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti jaayí'tin ti huo'tájuuritye'en a'íijma i maj meríj huácuij, ajta tyí'taahuaj tyi'tíj tíquee xu tyí'sejre'.

¹⁸ Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eerányesij i tyeítýee je'ej ti Dios tya'táratziiri', a'íj pu jin a'íin pue'éenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeítýee, a'yájna ti'ij i Dios tyaat'éexaa tijin: "Mue'tíj mu i tyeítýee a' jitze eerányesij." ¹⁹ Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'íjna i Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, ajta a'íjna i Sara ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íi pu ajta arí ucarístaca'aj, a'íj pu jin a'yan tyí'mua'ajcaa ti quee che' je'ej tyí'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. ²⁰ Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ²¹ a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'ej ti arí tya'táratziiri'. ²² A'íj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'íjci i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj a'íjci jimi.

²³ Ajta a'íjci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj ti'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'íjci i Abraham, ²⁴ sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyí'tamua'tyej a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', típua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús ti tavástara' pué'een, ²⁵ i ti huatátuiihuaca' ti'ij tajitzé ma'can huámu'nyij, a'íjci jime' tyaj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej ti'ij ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

¹ Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtoo, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een. ² Ji'nye a'íi pu i Ciriístu' taatá'i'riityej tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' i ti tyámua' tyitaatyájtoo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'íjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'íi na'aj, sulu a'íj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyi'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'ítzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyi'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'íjci jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatyájto.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Ciriístu' pu tajitzé ma'can huamuí' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'tíj séej jitze ma'can huámu'nyij. Capu ajta a'tíj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huámu'nyij i tyévi'j ti tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'tíj óoca'nyej ti jitzán ma'can huámu'nyij i a'tíj ti jéehua huápu'ij tyi'tíj xá'pui' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyey ti huápu'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'ítzéeria'caj a'íjci jimi, Ciriístu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta ijíj, ti'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti Ciriístu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuiire' ti'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'íiria'caj i Dios, a'íi pu tyámua' tyitaatyájtoo a'íjci jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'ítzeere'en, ijíj tyaj tyeríj jimí

ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'íi na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij i Dios jimi, a'íjci jime' ti i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'íjna i Adán ajta a'íjna i Ciríistu'

¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna, síij pu'uj i tyéviij ti je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti huamuí' a'íjna i a'tíj, a'íj mu mij jin majta néijmi'i huácuij i maj a'íjci jitze i tyéviij eeráanyej, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ Ti'ij quee xu huatyátuiihuaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'itzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej ti tyi'tíj jin tyo'tyá'itzee. ¹⁴ Ajta ti'ij na'aj tyu'séjrej i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeítyee huácuij i maj quee xá'pui' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj ti'ij a'íjna i Adán i ti'iquee ja'rá'astijrej je'ej ti i Dios tyaata'íj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'ij i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'itzee a'íjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'ij i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'tíj mu huácuij a'íjci jime' ti síij ootyá'itzee i Dios jimi, ajta a'íjna i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' je'ej ti i síij i tyéviij huaríj juxié'vi'ra' jime', a'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu', jéetze' pu'ij tyí'huire' ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítyee. ¹⁶ A'íjna i ti jin síij ootyá'itzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'ij i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'ij síij i a'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'íjci jimi, a'íi pu tatá'caa tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ¹⁷ Ji'nye a'íj mu jin huácuij i tyeítyee a'íjci jime' ti síij na'aj i tyéviij quee xá'pui' huaríj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'íjci jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, a'íjci jime' je'ej ti huaríj a'íjna i tyéviij, a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'íjna i ti jin quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxíjtye i tyeítyee ti'ij puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji're'nyej huatyá'itzeere'en, a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu síij na'aj i tyéviij quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, a'íj mu jin mue'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cí'ij mej mij ji're'nyej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjna jime' ti síij i tyéviij ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'tíj tyámua' huárinyij i tyeítyee.

²⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuiihuaca' ti'ij jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta ti'ij jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tíj mej mij huácui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tíj i ti jin Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' i Ciríistu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyí'rij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'tíj jime' ti'iquee xá'pui' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, siaj jimi

ajtyáhuixij i Ciríistu' siati'ij huái'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa ti'ij a'ín huamuí'? ⁴ Ji'nye tyati'ij huái'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciríistu' jamuán, tyajta huá'cui'ihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyu'tájuuriaca' a'íjci jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁵ Típua'aj a'íjci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciríistu' ti'ij a'ín huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj ti'ij a'ín huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin je'ej tyaj jájcua'j tyi'tyítacha'íica'aj a'íi pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu', ti'ij antyipua'rej a'íjna ti je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íica'aj, ti'ij quee che' ca'nyíjra'aj tata'care'en a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye típua'aj a'tíj arí huámuí'nyij, capu che' i'ríitaj ja'mej ti i ti je'ej pua'aj een tyaata'íjtye'en. ⁸ Típua'aj tyeríj jamuán huácuij i Ciríistu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin ti'ij i Ciríistu' huatájuuriaca', capu che' i'ríj ti'ij ajtáhua'aj huámuí'nyij. Capu che' i'ríj ti ja'antymué'tin a'íjna i ti a'íjna jin tyí'ijta mej mij huácui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciríistu', ti'ij huamuí', a'yaa pu een jin huamuí' ti'ij jo'puá'ritye'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een i maj jin tyúucha'íica'aj, ajta ti'ij huatájuuriaca', a'íi pu jin júurij ta'raa ti'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeriaj siaj seríj huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, maj siajta júurij i Dios jimi a'íjci jime' siaj seríj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jin, caxu tyi'tá'care'en ti i ti je'ej pua'aj een tyajá'mua'ijtye'ej i ja'mua tzajta', caxu siajta já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu siajta jatuiiria'aj i ja'muatyévira' a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij a'íjci jimi tyí'huíire'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, mati'ij tyeítyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'íjci jime' ti a'ín arí jamuáahuii, siata'aj jaatátuiire'en i jutyévira' siaj sij jaatyáhuíire'en tyi'tíj jime' ti xá'pui' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'íjtye'sij a'íjna i ti je'ej pua'aj een, ji'nye caxu ca'nyéjrij jin já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i ti i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jin metyí'huíria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyitacha'íj tá'ju'un a'íjci jime' ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tijin típua'aj xatóotoonyij a'tíj jimi siaj sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuíire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, a'íi pu jamuaatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'ríj típua'aj a'yan setyeetyáhuíire'en a'íjci i ti xá'pui' een, mua'aj xu júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ja'mua jime', ji'nye mua'aj mu xu anaquéj ca'nyéjrij jin jahuíria'ca'aj a'íjci ti je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyajamuaamuá'tyej. ¹⁸ Ti'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhuí'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i ti xá'pui' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' je'ej ti tyihua'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijmi'i jo'itéj xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'i jime' siaj sij jaatyáhuíire'en i ti xá'pui' een, siata'aj sij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhuí'rihua'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huíria'ca'aj i ti xá'pui' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí'ij jin je'ej tyajamuaatyáhuíi? Ijij xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej siaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye i ti je'ej pua'aj een,

a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'íjci jin huácu'nyij. ²² Ajta ijíj, tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhu'i'rihua'an a'íjci i ti je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahui're' i Dios. A'íi pu xaa já'muahui're'en, ji'nye a'íj pu jitze eeráamej i júuricamej tí naa een, i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'tíj tí huámui'nyij tipua'aj jaatyáhu'i're'en a'íjci tí je'ej pua'aj een, ajta i tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'íi pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjci jamuán i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej tí huatóomua'aj tipua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej tí i nyúucarij a'yan tyé'ijtye' tí'ij ooj júurij i a'tíj. ² Ajta a'yájna tipua'aj íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'íjna i nyúucarij tí a'yan tyúuxie've' tí i íiti' huatyá'itzeere'en i jucín jamuán tí'ij ooj júurij, ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'íj pu jin, tipua'aj séej jamuán huatyéviche'en, tí'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'íjna i íiti', ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, a'íjna i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'riitaj ja'mej tí séej tyáataj jamuán huatyéviche'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu' aj xu sij siajta jamuán huácu'ij a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i tí huamu'í ajta je'ej huatájuuriaca'. A'íj pu jin i'ríj tyej jaatátui're'en i Dios i tyaj jin xá'pui' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhu'i' tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'pui' rijcaa, a'íj tutyij huamue'tíj tyej tyij huácu'nyij. ⁶ Ajta ijíj tyaj tyeríj huácu'ij a'íjci jimi i nyúucarij tí néijmi'i jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhu'i're'en i Dios a'íjci jime' i júuricamej tí jájcuaj, catu che' a'íjci jimi i nyúucarij tí mí'ma'can.

A'íjna i tí je'ej pua'aj een tí nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj tí i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'rériajche' tyi'tíj tí je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatya'ítzéere'nyijche' ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'rériajche' tí je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'íjna i nyúucarij yee: “Capáj tyí'nyacua'tzaj.” ⁸ Ajta a'íjna i tí je'ej pua'aj een a'íj pu jitze huóoca'an, tí'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i tí je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'ríj tyaj jáamua'reej tyi'tíj tí je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj imuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tíj mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'íjna i tí je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamu'í. ¹⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij tí tyámua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij, ¹¹ ji'nye a'íjna i tí je'ej pua'aj een a'íi pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij, a'íj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

¹² A'íj pu jin tyámua' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyi'tíj ja'itziitye', néijmi'i pu xá'pui' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'íjna i tí xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj tí huataséjre'en i tí je'ej pua'aj een, a'íj pu jin a'íjna i tí xá'pui' een no'xíjtyej nyej nyij a'íjci jin huámui'nyij, tí'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij tí jéehua huápu'íj je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'íjna i tí je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jin jahuiire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yó'itej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyi'tyínyecha'ij, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'íjna i tiquee na'ráanajchij, a'yaa nu a'íjci jin ricij. ¹⁶ Ajta tìpua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' i tiquee na'ráanajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'pui' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'íj nu jin quee che' nyáaj a'íin pué'een i ti a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze tiquee uhuájca'nyej, tiquee ú'sejre' i ti xá'pui' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'íjci jime' i ti xá'pui', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. ¹⁹ Canu a'íjci jin a'yan ricij i ti xá'pui' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'íj nu jin je'ej pua'aj ricij i tiquee na'ráanajchij. ²⁰ Arí ijíj, tìpua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' je'ej tiquee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'íin pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'pui' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astee a'íjci i Dios nyuucáaj, ²³ a'íi pu nyo'se' a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íi pu a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáají'quej.

²⁴ Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyíj nñ'rátosij a'íjna jitze i nyaj jatyhue'ra' tì'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámuí'nyij? ²⁵ A'íi pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzi're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, i Ciriístu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuire'en je'ej ti tyeetyájtoo a'íjna i Dios i junyúucáa, nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

¹ A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciriístu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciriístu', a'íi pu muí'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiquee tyu'tái'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuii a'íjna i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítyaca' i juyó'j tì'ij a'íin a'yan cha'tána'aj huataséjre'en mati'ij i tyétyacáa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i Dios jimi, tì'ij huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'íjna jin huaríj tì'ij jo'xíjtye'en tì'ij quee che' tyi'ta'íitya'aj já'ra'nyij a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'íi pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'ij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'íimaj i maj a'yan tyityetyúucha'ij a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'íin ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'íimaj i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huo je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Tìpua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij tì'ij huámuí'nyij, ajta tìpua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. ⁷ Majta a'íimaj i maj a'íjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íi

mu jájcha'ïire' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'íj pu jin a'íimaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Siajta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'íi pu'ríj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i tiqee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciriístu', capu Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tipua'aj i Ciriístu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira' huamu' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séejre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciriístu', a'íi pu ajta jaatájuuritye'sij i siaj jatyhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

¹² A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'íj a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajámua'ci'tyij siaj huácu'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', siajta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Siajta mua'aj caxu a'íjna ancuriáa' i júuricamej ti'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en siaj sij siajta jatziinya'aj a'íjci i ti tyajámua'íjtye', sulu a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'íj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tijin: "Muáaj paj tavástara' pué'een." ¹⁶ Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tíj pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciriístu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápu'íj naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tíj je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un ti'ij huataséjre'en i tavástara'. ¹⁹ Ajta ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'íi mu jajchó've' a'ájna xicáara' ti'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Ji'nye néijmi'i ti'ij na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyi'huóoruuj ti'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtoo ti'ij jaajájcuare'en majca'huáyee, ²¹ néijmi'i i ti tyí'sejre' pu tyi'íjchó've' a'ájna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuire'ej, ti'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyí'een jo'tíj na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij ti'ij tipua'aj íitaj ootacuí'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'íin pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, ti'ij ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. ²⁴ A'yaa pu een jin Dios tí'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tíj tyi'tíj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuire' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajímua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tíj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij

huatyényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij ti'ij i tiquee tya'ancurí'rej, ji'nye capu i'ríj ti a'tíj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'íjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'íi pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jahuoo i júuricama'ra', ji'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'hui're' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'íin tyámua' tyihuo'tá'an a'íijma i maj jaxie've', a'íijma i ti arí a'íin hua'antyíhuoj ti'ij tyi'tíj jin tyihua'antyárujtye'en. ²⁹ Ajta a'íijma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjna i yójra', ajta ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íijma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íijma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antyíhuoo, a'íi pu ajta huo'tajé, ajta a'íijma i ti huo'tajé, a'íi pu tyámua' huó'ruuj mej mij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íijma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íi pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Típua'aj i Dios tajapua' nyuucáaj, capu i'ríj ti a'tíj ta'antypuá'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej i juyó, sulu a'íi pu tyu'tá' ti'ij huámu'i'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciríistu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihua'xajtzi' a'íijma i Dios ti hua'antyíhuoj? Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu' ti huamuí', ajta je'en huatájuuriaca', ijíj pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íi pu'ij taatyáhuire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj ti'ij i Ciríistu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij típua'aj tyi'tíj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tíj ta'itziitya'aj, ca' típua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuaj, ca' típua'aj tyej quee je'ej tyéejviicue'raj, ca' típua'aj tyaj huácu'i'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácu'i'nyij, a'yaa mu ta'uurej mati'ij a'íimaj i cánya'xi' i maj huá'cu'i'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciríistu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj tye'entyí'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatyá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácu'i'nyij, na'ríj i maj tajapua' tyí'huire' i Dios jimi, na'ríj a'íimaj i maj tyí'huire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ típua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajityé, tyi'tíj tina'aj ti a'yan séjre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj tye'entyí'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyey i Ciríistu' jimi, a'íjna i Jesús ti tavástara' pué'een.

9

Dios pu hua'antyíhuoj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' i Ciríistu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úumua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyi'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaamujritye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' típua'aj i'ríitan na'ránajchij ti Ciríistu' manúurieenyij, ti'ij na'antypuá'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íijma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íi mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyey. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjna ti naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucáa je'ej ti tya'ra'nyíche', majta a'íimaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, majta a'íjci

i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íi mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'íjna i Círíistu' ti ajta a'íin pué'een i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'táj huiiria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íimaj i maj a'íjci jitze eeráanyej i Israel, camu néijmi'i jir'é'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tijin: "A'íi mu a'íin pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri', a'íi mu a'íin pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i Abraham tijin: "A'náj nyaj nyerij a'yan tyaaxá'pui'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'táj je'ej uuriáacaj, tìpua'aj ti xá'pui' een, na'ríij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tijin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuire'ej a'íjci i ti pá'ri'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tijin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'íire' a'íjci i Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'íin séej avá'huonyij, je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'táj jin huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jin a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'tíj tina'aj ti a'yan tyina'ránajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'tíj ti ajta a'yan tyina'ránajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'tíj a'íjci jime' je'ej ti jusíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'táj jin tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'ijtaca'aj tijin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyáarujtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'tyij íiyan i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu'vej a'tíj ti a'yan tya'ránajchi, ajta a'yan tya'tá'caa ti a'tíj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tíj ti ajta a'yan tya'ránajchi.

¹⁹ Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyí'pua'ritye', tìpua'aj a'íin jusíj a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¡Pajta muáaj tyáati! ¿A'tanyij paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyinatyátaahuaca'?" ²¹ A'íjna i a'tíj ti xá'rij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xarij jime', ti'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tina'aj tyí'huire'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'íin néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íijma jimi i ti a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij.

²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'íin tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íijma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaquéj tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Oseas tijin:

A'íimaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj,

a'yaa nu huo'támua'sij tijin mu'rij nyetyeítyeristyamua' pué'een,
nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj,
a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tijin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeítyee yee:

“Mua'aj xu quee nyetyeítyeristyamua' pué'een”,
a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
“Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu ti'ij i séj ti a'áa
ja'ajtyájcaj jo'tij ja'va'ástimee i járij, capu néijmi'caa huüre'en ti'ij i Dios hua' japua
huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiye'tzín pu i Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij ti'ij puéjtzij
huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.” ²⁹ A'yájna ti'ij ajta
arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin:

Típua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche',
tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'urényijche',
ti'ij tyihuó'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye',
i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuooa'aj mej
mij ji'rénje'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huooa'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta mej mij
ji'rénje'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuooa'aj.

³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee
a'íjna jitze tyi'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'táj jin rijcaa.

³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si'
i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj séej tyévi' huata'ityij a Sión,

a'yaa pu tyinaatyáhuüre'ej ti'ij i tyetyéj i maj jitzán éjcataj i tyétyacaa,
ajta i ti jitzán tyí'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan
tyá'huavij i Dios ti'ij a'íin hue'rátóonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu
tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxie've' siaj jaatyáhuüre'en i Dios, ajta a'íjna i
siaj jin jaxie've' siaj sij a'yan huárinyij capu a'íjna jitze aróoca'nyej i ti ji'rénje'can
jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej ti i Dios a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeítyee,
jújímua'aj xu sij a'yan tyá'huoo siaj sij ji'rénje'ej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan
ricij je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'táj ji'rénje'aj jimi huatyá'itzeere'en a'íjci
jimi. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íi pu antyipuá'riaca' ti'ij i Ciriístu' yan
uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij siaj néijmi'i tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'íjci jime' siaj
tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimi.

⁵ Ajta ti'ij a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin
tyí'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin: “A'táj ti ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij
i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij.”

⁶ Ajta i ti jin a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimi i maj jitzán tyá'tzaahuatye',
a'yaa pu tyá'xaj tijin: “Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyij tajapúa
jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'”, ⁷ na'rij yee; ¿ajo'cárutyij
tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátóonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj merij huácuij.”

⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i ti a'yan yee: “A'íjna i nyúucarij a jimi pu séejre', ajta
a'íjci jitze i paj jin ma'úumua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'.” A'íi pu a'íin pué'een i

nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Típua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuuritej, aj pu i Dios mui'rátosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en ti'ij muáahui're'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj ti i Jesús a'ín pué'een i Ciríistu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'tíj ti tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimi, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye síj pu'uj a'ín pué'een i ti néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej ti síj ajta síj tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'tíj tina'aj ti a'yan tyaatáhuosij i tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿ji'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimi, típua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyí'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, típua'aj mequee xu jáanamujri' ti a'tíj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namujran, típua'aj quee a'tíj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en i nyúucarij típua'aj mequee huata'ítyi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Huápu'íj mu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ítyi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

¹⁶ Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin: "Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyeríj huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'tíj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij jáanamuj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciríistu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tijin: ¿Nyiquij mequee jáanamujri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamujri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'que' pu huánamujre i huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namujrej jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

¹⁹ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'ihuo'sij tijin: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéj pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyíchueerej
a'íjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een,
nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyínyu'caj a'íjma
jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéj muá'ra'nyij."

²⁰ Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijin:

A'íimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'íi mu náatyoj,
nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.

²¹ Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: "A'náj tina'aj nu huo'tyáhuu i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuj majta quee tyihuojó'itej."

11

I Israel Dios ti ja'antyíhuoj

¹ A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj Benjamín jitze eeráma'can. ² Ti'ij na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj ti á'xaj i Elías, ti'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín

puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjín: ³ “Nyavástara', mu'ríj huo'cuij a'íjma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, nyáaj nu'uj nyij nyasiíj huatyá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamui'.” ⁴ Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tíjín: “Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítýee ava'huoj i maj quee a'náj jaanájchaca' a'íjci i Baal.” ⁵ A'yaa mu cha'taj mana'aj cíi tyí'tyesejre' íjij i maj tyeítýeristyamua'me'en pué'een, a'íimaj i ti Dios juxié'vi'ra' jín hua'antyíhuoj. ⁶ Ajta típua'aj i Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye típua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyí'tíj je'ej tyí'huiire' i tí jín Dios hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime'.

⁷ ¿Ji'nye na'quij? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, a'íi mu xaa ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan huápuí'ij mu quee tyihuojó'iteeca'aj, ⁸ a'yájna tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjín: “Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj íjij een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu majta yó'itej i maj janamuaj.” ⁹ A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'íjna i David tíjín:

Miche' a'íjna jín huavívi'huaj i maj jín tyí'ye'estyaa,
mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij,
Che' i hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátóosij a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta íjij tyajá'mua'ihuo' tíjín: ¿Nyiquij huápuí'ij néijmi'i jín muo'vátzij i maj Israel jitze ajtyáma'can tí'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'íimaj quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjma pu'ij huáhuíi i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jín tyíchueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuíi a'íjna i maj jín huamué'tichej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jín huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íjma jimi a'ájna xicáara' tí'ij tyámua' huá'uuren a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyí'tíj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Ji'nye Dios pu a'íjma jimi naata'ítýaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jín jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jín jamuaatyáhuíire'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetyeítýeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Ji'nye tí'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuíi mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿j'i'nye tye'mej tí'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej tí i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácuí'ijcaa ¹⁶ Ji'nye típua'aj a'tíj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i ti anaquéej jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityi'huaca'. Típua'aj i Dios jimi huatámu'vejrityi'huaj i náana'ra' i cíyéj, néijmi'i pu i cíyáara' ajta huatámu'vejrityi'huaj.

¹⁷ A'íjna i aseitúunaj, i maj a'íin pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cácaa tye'entyiná'xij i pí'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye i pí'istáa tí séej jitze ma'cantaca'aj i aseitúunaj tí jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'íin pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios tí jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'íjna jín óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Típua'aj a'yan siarijca, xo'támua'reej tíquee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i cíyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

19 Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: “Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzij na'antiví'ijtye'en i ciyéj jitze.” 20 A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatziinye'en i Dios. 21 Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. 22 Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyí'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'íj a'íjma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'íjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríij sequée a'yan huárinyij a'íj pu ajta majamúuhua'xij. 23 Ajta tìpua'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antiví'ijtye'sij, ji'nye a'íj pu jaayí'tin ti a'yan huárinyij. 24 Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antiyina'xij a'íjci jitze i ciyéj ti jusíj ajnyéj, ti'ij jamua'antiví'ijtye'en a'íjci jitze i séej i maj ja'tyáhuui, majta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'íjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'ríj ti i Dios ajtáhua'aj hua'antiví'ijtya'xi'in a'íjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

25 Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuo'jítej, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. 26 Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huiire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna i ti hui'rátosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

27 A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

28 Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátosij, a'íi mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'ij. 29 Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé. 30 A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta ijíj maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. 31 A'yaa mu cha'taj mana'aj mij ijíj quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vajxi a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. 32 Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'íjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

33 Jéehua pu huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'íin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. 34 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tziiria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyámua' tyée'ixaatye'en? 35 ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuiire'en? 36 Ji'nye néijmi'i pu a'íjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzire'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuaviiij, a'íjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatóosejrataj ti'ij mu'vejrij ti júurij, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityoomuámua're'ej siajta seequéj tyi'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ránajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj.

³ A'íjci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj tiquee síj tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta a'íjci jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuaatajé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huiire', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciriistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuire'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin tìpua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ tìpua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuire'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuire'en. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti tyihuo'mua'tyej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaací'ij ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti a'íjma tyu'tapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íij, ajta a'íjna i ti huá'huire' i maj japu'éjtzitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyí'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i ti xá'puí'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej ti'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyí'ra'aj jujimí tyícha'íij.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuiiria'aj i tavástara' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'ijchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéetzij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios. ¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihua'ítziitye' i maj ja'mua' jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej. ¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'íjma jamuán i maj juxaamuíjritye'.

¹⁶ Tyámua' xu huojomua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyi'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íij néijmi'caa jimi i tyeítyee. ¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojomua'raj néijmi'caa i tyeítyee. ¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyi'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "Tìpua'aj í'cuataj a'íjna i ti muájcha'íire',

pata'aj tyáacue'tyej, na'ríij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij ti'ij a'íin huatóotyevi'ra'astaj.” ²¹ Capáj tyí'tá'care'en ti a'íin mua'antyímué'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antyímué'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'pui'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'íi pu a'íjna jin tyihua'antyáaruujtyej. ² A'íj pu jin a'íjna i tiquee huá'astijre' a'íjma i maj tyityatatyíj, a'íj pu quee já'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tziinye'ej a'íjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityía'cha'íij aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'tíj jin á'itzeere', ⁴ ji'nye a'íi pu i Dios jimi tyi'tyéjvee ti'ij muáacha'íin. Ajta tipua'aj je'ej pua'aj petyi'tyíacha'íij, aj paj xaa hua'tziinye'ej puá'mej, ji'nye a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij puéjtzij muaatá'an, a'íj pu jin tyí'huiire' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyityatatyíj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'íi mu tyí'huiire' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ráanajchi. Tipua'aj petyé'cha'ij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríij mámuajijve'ej a'íjci jime' i paj tyí'to'raaa, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuatyé'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'tíj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee a'íi pu arí ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tíjin: “Capáj axana'ciria'aj, capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj”, néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yusí' tíjin: “Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyévíj, ja'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.” ¹⁰ A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, a'íj pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyí'mua'reeriaj je'ej ti ijíj tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'ríj jéetze' véjri' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán Dios tajapúa huatányuusij, quee xu a'yan tyi'véjri'tacaj tyati'ij anaquéej tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'ríj jéetze' huatíca', a'íj pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciríistu' tajapúa huatányuusij, a'íj pu jin, tyiche' tyu'tapúa'citaj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'een, je'ej tyaj anaquéej rijcaa, tyiche' a'íjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna ti'ij i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej ti'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'íij mati'ij i tyeítyee i maj nyéeri'iste' maj huaci'ij. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeítyee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'íin a'yájna ti'ij tyi'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'íjna i Jesús

tì ajta Ciríistu' pué'een, caxu a'íjna huocaj siaj sij a'íj ará'astijre'en i tì je'ej pua'aj een i tì já'muatzejta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatye'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tiquee xu jéehua tyá'tzaahuatye', caxu tyé'ihuo'raj je'ej tì a'íin tyí'tíj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyí'mua'tzej tì i Dios tyí'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej tì tyí'een i Dios jimi, a'íj mu'uj tyí'cua'caa i tì tye'ejnyéj a chóota'. ³ A'yaa pu'ij, a'íjna i tì néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'íjci i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'íjna i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'íjci i tì néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i tì séej jimi tyí'huüre'? Tipua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'íi pu'uj jamua'reej i tì tyé'ijtye'. Ajta a'íi pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin tì'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' tì séej xicáj tya'tácaj tì jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej tì juxa'aj na'aj tyí'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyí'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'íjna i tì a'yan tyé'miteeraste' tì séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'íjna jin tyeetyátzaahuatye'sij i tavástara'. Ajta a'íjna i tì néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios, ajta i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'íjna jin tyí'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tíj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'mui'nyij je'ej tì jusíj tya'ajxié'vi'ra'. ⁸ Tipua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyí'tyajuurij tyej tyij tavástara' huatyáhuüre'en, na'ríj táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jin tipua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'íj pu jin i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', ajta je'en huatájuuriaca' tì'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjma i maj meríj huácuij, ajta a'íjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'íin to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'
néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij,
majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹² A'íj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'ej tyaj tyí'tíj jin huaríj.

¹³ A'íj pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tì'ij quee síj ta'ihuáara' tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rieenyij i tì jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tiquee tyí'tíj séejre' tì je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi tì tavástara' pué'een. Ajta tipua'aj síj a'yan tyí'mua'ajcaj tì je'ej pua'aj tyú'uurej, a'íj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' je'ej paj muáaj tyí'tíj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'íj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'huí'tzi'in ja'ihuáara', ji'nye Ciríistu' pu'ríj jitzán ma'can huamuí'. ¹⁶ Caxu sij tyí'tá'care'en tì je'ej pua'aj tyú'rinyij i tì naa tyí'een ja'mua jimi. ¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu a'íin juxie've' je'ej tyaj tyí'tíj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

18 A'íjna i ti a'yan tyá'huiire' i Ciríistu', tyámua' pu tyé'tyojtzire' i Dios, majta i tyeítýee a'yaa mu tyá'mua'reeren ti a'íin tyámua' tyí'tyevij.

19 A'íj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuiire'en. 20 Caxu yó'jipuan i muárie'ria'ra' i Dios a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'íi pu'uj quee xá'pui' tipua'aj tyi'tíj puáacua'nyij ti séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'íi pu yo'riésij i ti jin tyá'tzaahuatye'. 21 A'íj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríj siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tíj je'ej uuriaj ti'ij quee síj já'mua'ihuaara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. 22 A'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'íjna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee jumua'tziira'aj jin óoxijtye' je'ej ti tyi'tíj jin ricij. 23 Ajta i tiquee tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyí'xa'pui' ti tyi'tíj huácu'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'íj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'íi pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tíj tina'aj ti jin a'tíj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'íj pu jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj i taxa'aj tyeítýee jimi

1 Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'íj tyana'aj huocaj je'ej ti ityájma tyita'ráanajchij. 2 A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuire'en i taxa'aj tyeítýee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuire'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. 3 Ji'nye capu i Ciríistu' a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'íj jimi tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajta'aj nyéetzij pu naaci'ij." 4 Néijmi'i i ti anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' ti'ij tyitáamua'tyej, ti'ij a'íin ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi. 5 Ajta i Dios i ti ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa ti ajta tyámua' tyitaatyéjeevij, a'íi pu jamuaatyáhuire'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'ij tyaari'rej i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, 6 siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

7 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna ti'ij i Ciríistu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. 8 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri' a'íjma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'íjna jin huataséjre'en ti Dios aróo'astee je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóorasij. 9 A'íj pu ajta jin mujo've'mej mej mij majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' ti a'íin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

10 Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tijin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítýeristyamua'me'en pué'een i Dios.

11 Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

12 Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tijin:

Síj pu eerányesij a'íjci jitze i Jesé,

a'íi pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuég japua já'ma'can, majta a'íimaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij ti'ij a'ín hui'rátoonyij.

¹³ Ajta a'íjna i Dios i ti ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'ín ajta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyitye'yúucha'ij séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tin siaj tyámua' tyi'huó'ixaatye'en séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'tíj jime', siaj sij quee yó'hua'nan. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nan ti i Dios juxié'vi'ra' a'íjna jin tyina'antyaarujtyej, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'exaatye'en a'íjma i maj séej chuég japua já'ma'can, mej mij majta a'íimaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij ti'ij mu'vejrij ti síj jaatyájtoos i Dios jimi, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'íj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huire' i Dios, ¹⁸ ji'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tíj jamuáa'ixaatye'en, sulu a'íj nu'uj je'ej ti i Ciríistu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'íjna jin tyá'antzaahuaaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tíj jin ricij, ¹⁹ a'íjna jime' je'ej nyaj tyí'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'íj nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'íj nu jin néijmi'que' nyerij huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciríistu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliríaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyí'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tij arí síj tyojo'muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íi mu jaséjran a'íjci i tiquee eexúj a'tíj huo'té'exaa, majta yo'itéej muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamujri'.

Pablo pu jaaxá'pui'intarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'íj nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyerij mue'tíj a'yan tyaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyerij antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyerij a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuire' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuire'en a'íjma i ta'ihuámua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pui'intarej maj huo'táhuire'en a'íjma i ta'ihuámua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pui'intarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinyij, ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuire' a'íjma i maj séej chuég japua já'ma'can, a'íj mu jin majta a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu nyij nyati'ij huo'tatuíre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuámua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en

ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'tíj ta'itziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuavij nye'ihuámua' a'íjna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'íin nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'íjna jin jahuocaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuire'ej, ³² a'yaa xu huárinyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi tipua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huátáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íjma i ti huá'muajtyej

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'íjna i Febe tyámua' naa tyihuá'huire' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtij i tajimí i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i jin jaatáhuire'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'íi pu arí mui'caa huatyáhuíi i tyeítyee, ajta pu nyéetzij naatáhuíi.

³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Priscila, siajta a'íjci i Aquila, a'íi mu nyaj jamuán tyí'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'íi mu jéehua huápui'ij naatáhuíi, majta a'íj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyójtje'en a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej i Priscila, ajta a'íjna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'íj huatatyójtje'en i Maríia, i ti arí jéehua tyu'muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtje'en i Andrónico, siajta i Junias, a'íi mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íi mu anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtje'en a'íjci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'íjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtje'en i Apeles, a'íi pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'íjma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtje'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Trifena, siajta a'íjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'íjci i Pérside, i jéehua huápui'ij arí tyu'muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtje'en a'íjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'íi pu a'yan tynáacha'ij ti'ij nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtje'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'íjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íjma i ta'ihuámua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'íj huatatyójtje'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta i Olimpás, siajta néijmi'caa a'íjma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatóotyójtje'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtij i Dios jimi. Néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu yajá'muatyójtje'.

¹⁷ Nye'ihuámua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íjma i maj quee xá'pui' ricij i maj majta meríj ajtacíj a'íjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtáciinyej a'íjma jimi, ¹⁸ ji'nye camu a'íimaj jahuúre' i

tavástará' tì ajta Ciriístu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujímua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuj nyúucarij jime' tì naa namuajre' a'íjma i tyeítýee i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej sij tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi. A'íj nu jin nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' sij sij tyámua' tyityetyúucha'ij je'ej tì tyi'tyéevijtj i Dios jimi, caxu sij sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'ij i Dios i tì tyámua' tyitaatyápua'rij jiye'tzín tye'entyipúá'ritye'sij a'íjci i tyiyáaru' tì'ij jamuaata'an sij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. Che' i tavástará' a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'íj pu yajá'muatyojtye' i Timoteo, i tì nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'íjna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípater i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'íjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyojtye' i tavástará' jitze ma'can.

²³ A'íj pu ajta yajá'muatyojtye' i Gayo. I nyaj jimi yahuácáaj, a'íj pu tyámua' tyihuá'cha'ij néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyojtye' a'íjna i Erasto i tì a'íjna jin tyi'tyéjvee tì túmii siire'ej, ajta a'íjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I tì jin ja'antýipúá'rij

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i tì jaayí'tin tì ca'nyíjra'aj jamuaata'an sij sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna nyatí'ij nyeríj tyajamuáa'ixaa a'íjci i nyúucaria'ra' i Jesús tì ajta Ciriístu' pué'een. A'íjna i nyúucarij, a'íj pu a'ín pué'een i tì Dios jin arí tyitaataséjra i tì aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj tì'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta ijíj i Dios arí taataséjratyej a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj, je'ej tì i Dios i tì jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna i tì aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzire'ej i Dios i tì néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' i Jesús tì ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij i ti anaquéej jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Ciríistu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'íjna jime' ti a'íin jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tataataj, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzire' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuiri, i siaj jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'táj een, ⁶ ajta a'íjna i nyúucaria'ra' i Ciríistu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyi'táj jamo'tyá'itziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entypuá'rej, ti'ij quee a'táj tyi'táj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej a'íjna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'táj jin tya'tóoraj, a'íj pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'íjna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviiij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astíj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pui'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'íimaj mu a'yan tyinaaté'exaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujíimua'aj jujaaxiejvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tijin: “Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can.” Majta séecan a'yan tijin: “Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can”; majta a'yan tijin: “Nyáaj nu Ciríistu' jitze ajtyáma'can.” ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáa'ihuaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'táj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'táj huatá'ipej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huá'ihuaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Estéfanos, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhuaja' huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciríistu' nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huó'íiraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'íjna jin nyojo'ta'ítyaca' nyaj huá'pui'ij tyu'yí'tin nyej nyij tyi'táj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciríistu' ti huamuí' i cúruuj jitze.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciríistu' huamuí' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'táj je'ej tyi'tyáhuí'rii a'íimaj i maj jo'vátzj, ma' ajta a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátosij. ¹⁹ A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu huojo'rieeraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'íjna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihuá'mua'tyej, na'ríij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'táj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tiquee tyi'táj huiire' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'íin tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátosnyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'táj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'ixaatye' i Ciríistu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tiquee tyi'táj huiire', ²⁴ majta a'íimaj i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'ríij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'íjna i Ciríistu' a'íi pu a'íin pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'íjna i ti a'yan huá'sejratye' tiquee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeítyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tyeítyee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'táj jin tyityatatyíj nusu i maj a'íjma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'íjma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj a'yan tyúusejrataj tijin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'íjma antyíhuo i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'íjma i maj va'cán jin tyityatatyíj. ²⁸ Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i tyeítyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'táj je'ej tyi'mua'reej, ti'ij hua'antypuá'ritye'en a'íjma i maj tyityatatyíj. ²⁹ A'yaa pu quee a'táj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuui i Ciríistu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciríistu' a'íin pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapúa huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin: "Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'íjna á'xaj i Ciríistu' i maj jó'tatee

¹ Nye'ihuáamua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'táj mua'reerimu'ca'aj sulu a'íj nu'uj i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tziñya'ca'aj. ⁴ Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'íj jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa

tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'ijna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'ijci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'ij jitze aróoca'nyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'ijna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'ijci i ti aviitzi'huaca'aj a'ijci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'íimaj i maj meríj néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íi mu xaa a'ijna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'ijna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íijma i maj tyí'ijta i maj majta meríj yo'riésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj ti a'yan tyaaxá'puí'intarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'ijna i ti huápui'ij naa huasé'rin. ⁸ A'íi pu a'íin pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta íiyan i cháanacaj japua, ji'nye tìpua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápui'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tìjin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íijma jimi i maj jaxie've', tyí'tíj tiquee xu a'náj a'tíj me'ye'sej ti ajta quee a'tíj a'náj me'ya'namuaj, je'e'j tiquee ajta a'tíj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'íi pu a'íin tyi'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyej a'ijci jitze ma'can i júuricama'ra', ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápui'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyíj pújoorej ti jamua'reej je'e'j ti tyí'mua'tzej sáij i ajta sáij i tyáati'? A'íi pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íi pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'e'j ti tyí'tíj jimi tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'ij ancuriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'ij tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'e'j ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'. ¹³ A'yaa tu tyí'xaj a'ijci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyej i júuricama'ra' i Dios, catu a'ijna huá'ixaatye' i tyaj tajímua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihúa'ixaatye' tyí'tíj ti a'ij jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íijma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Ajta a'ijna i tiquee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyí'tíj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyí'tíj huíire' a'ijna jimi i a'tíj. Capu i'ríj ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteeraste' je'e'j ti huatóomua'aj. ¹⁵ Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'tíj huatáci'pej ti a'ij ooxíjtye'en. ¹⁶ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjin: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'e'j ti tyí'mua'tzej i tavástara'?” ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyej? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tzíiria'ra' i Ciríistu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

¹ Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en ti'ij a'íijma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'íijma i maj moochán jitzán ajtyáhuiixij i Ciríistu'. ² Tyí'tíj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta ti'ij ooj ja'mua tzajta' séejre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxiejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Tìpua'aj sáij a'yan tyí'xajtaj yee: “Nyáaj nu Pablo jitze

ajtyáma'can", ajta i sáij a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can", a'yaa xu ricij mati'ij a'íimaj i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuiire' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'íin tyitaata'íj séej ajta séej. ⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaaj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'. ⁷ A'íj pu jin a'íjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaaj, camu tyi'tíj jin juxie've', sulu a'íi pu i Dios i ti jaahuási'ri' ti'ij huáciirej, a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've'. ⁸ I maj tyí'huaste' majta i maj tyí'ipuaaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti sáij ajta sáij tyu'muáriej. ⁹ Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huiire' ti'ij jo'tíj tyajá'huasti' siajta ti'ij chi'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij. ¹⁰ Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarie' ti'ij a'tíj ti chi'ij ajtaahuaj, i ti Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxi'in a'íjna i ti japuan ajtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta sáij pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti sáij ajta sáij tyámua' tyu'muárie'en, ¹¹ ji'nye capu a'tíj pújoorej ti ajtáhua'aj séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹² A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj japuan ajtaahuaj, tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'ríij tyetyéj jime' ti huápu'i'ij tyá'najchij, na'ríij ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huáacixa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej ti sáij ajta sáij tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'íi pu jaatyámua'sij tipua'aj xá'pu'i' metyu'muáriej sáij ajta sáij. ¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti sáij tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'tíj je'ej ti tya'ránajchi. ¹⁵ Na'ríij tipua'aj huatyátanyij i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'tíj a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i a'tíj ti xié'chui' jáahuu i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een i chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'tíj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i Dios, Dios pu ja'antypua'aritey'sij a'íjci i a'tíj, ji'nye i chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chi'ra'an mua'aj xu a'íin pué'een.

¹⁸ Che' quee a'tíj jucuanamuaaj, tipua'aj sáij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyojó'itej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij ti'ij i tiquee tyi'tíj mua'reej, ta'aj ij ji'r'é'can jime' a'íin pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'tíj huiire' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'vivi'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yí'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'tíj huiire' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'i'ij tyojó'itej." ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'tíj óotzaahuatye'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'tíj ricij ijíj, je'ej ti ooj atyojo're'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciríistu', ajta i Ciríistu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma ti'ij i a'tyán maj jahuiire' i Ciríistu', tyaj a'íj jin antyítamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'tíj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'ríij a'íimaj mano'xíjtye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasáij á'nyaxijtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj

nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'pui' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'ín pué'een i ti ná'xijtye'en. ⁵ A'íj pu jín, caxu tyi'tíj á'xijtya'aj ti'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', ti'ij a'ín jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'í pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítýee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tíquee tyé'yu'si', ajta ti'ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítýee? ¿Tyi'tanyí pójcha'ij tíquee i Dios muaatá'? Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuxáa asíj pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huochíjtyaanyi'taca', siajta seríj néijmi'i tyí'ijcha'ij tyi'tíj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siajta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jín a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ítyi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'tíj quee jóoxie've', cuxáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huacui'iihuaj. Tu'ríj a'tzisi' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapuá já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre' i Ciríistu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatimue', siajta mua'aj, i Ciríistu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jín tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Ti'ij na'aj yatíj je're'nyej ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítýee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'ijta tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta mati'ijta i tyeítýee je'ej pua'aj tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj ti'ij tyi'tíj tíquee che' tyí'huüre' íiyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíj tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jín tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuatá'itíj, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', ji'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tíj tyajamuáamua'aj i Ciríistu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jajtáataj i Ciríistu' jitze ma'can, ji'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jín Dios jamui'rátoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu'. ¹⁶ A'íj nu jín a'yan jéehua tyaja'muahuaviij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jín ja'mua jimi jaata'ityaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápu'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'í pu jamo'támua'reeritzit'ye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihua'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astíj yee canu che' a'náj amojo'tyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tíj uuriaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Ji'nye jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu nyúucarij na'aj jín tyí'ijta, sulu i ti ajta néijmi'i jín putyí'uurej. ²¹ ¿Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquij nyaj a'íjna jín ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríj nyaj a'íj jín jamojo'tyéesej nyaja'muaxié've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti síj ti ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'íjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápu'i'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj ti a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séjre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj ti a'yan ricij. ⁴ Siatí'ijta mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tijin: "Cíira'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxcaj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurieenyij a'íjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jipua'aj, siata'aj sij huóojajcuare'en ti'ij a'íjna i cuéjtzij tiquee tyi'tíj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i páan tiquee levaduura' á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriistu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj taxáahuaj séjre', a'íjci jime' i páan tiquee levaduura' á'naxcaj, i ti a'íin pu'éen i tá'tzaahuatyí're' ajta i ti jí're'can jime', che' quee che' a'íjna i levaduura' ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuaata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtácíinyej i maj íiyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'i'ij tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sáanturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iiráciinyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj síj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pu'éen, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sáanturij, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueve'ej, na'ríj ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtij siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xíjtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xíjtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatyítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pu'i'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Tipua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxiejvi', ¿ji'nye ti'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'íjma huaté'exaatye' i maj jimí séjre' i Dios, mej mij a'íimaj huó'xa'pu'i'intari'tze'en? ² ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xíjtye'en néijmi'caa i maj a'yan séjre' i cháanacaj japua? Ajta tipua'aj mua'aj siahuá'xíjtye'en, ¿ji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'pu'i'intare'en a'íjci i tiquee tyési'? ³ ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xíjtye'en a'íjma i maj tajapúa tyí'huire'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'tíj je'ej tyo'xá'pu'i'intarej. ⁴ A'yaa

pu'ij, t̄ipua'aj tyi't̄ij j̄in x̄ujaxie'vi'raj, ¿ji'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhu'i'tyaa i maj quee tyi't̄ij j̄in antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een j̄ime' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee s̄ij ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi't̄ij tyo'xá'pu'i'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu juj̄imua'aj siana'aj tyúucha'íire'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'r̄ij a'íj j̄in huamué'tichej a'íjna j̄ime' i siaj juj̄imua'aj jujaaxie'vi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj j̄in je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'r̄ij siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? ⁸ Siajta mua'aj, juj̄imua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyárutyij jo'tij Dios tyejé'ijtaj i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tóoa'care'en ti a't̄ij já'muacuanamua'aj, camu ujo'tyárutyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sánturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeít̄yee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', ¹⁰ camu majta ujo'tyárutyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'r̄ij i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avítz̄ij j̄in tyí'nahua'. ¹¹ Siajta mua'aj je'cáj xu a'ín pué'eenye'ej, siajta ij̄ij ser̄ij a'yan tyityahuóojajcuare, siajta ser̄ij tyámua' huar̄ij a'íjna j̄itze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Cir̄istu' pué'een, siajta a'íjna j̄itze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj j̄in séejre' capu a'íj j̄in tyí'huíire' tyej tyij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj t̄ij̄in: “Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi't̄ij uurej.” A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhu'rii. A'yaa pu tyi'j̄i'r̄e'can j̄ime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi't̄ij uurej, ajta canu jaatá'sij ti a'ín na'antymué'tin.

¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj t̄ij̄in: A'íjna i cue'ráj, jucáa j̄itze pu tyí'huíire', ajta a'íjna i jucáa, a'íj pu'ijta j̄in tyí'huíire' ti'ij i cue'ráj tya'ráyixi'ín. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj j̄in tyí'huíire' tyej tyij a'íjci j̄in tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci j̄in jaatyáhuíire'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ijta jaatyáhuíire'ej a'íjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci j̄ime' i ti j̄in néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Cir̄istu' j̄itze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyejijve' i jutyévij j̄ime', a'íjci i ti Cir̄istu' j̄itze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee t̄ipua'aj a't̄ij ja'antyanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'íj mu séej tyévij mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij j̄itze t̄ij̄in: “A'íjma' i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti s̄ij na'aj tyévij pué'eenye'.” ¹⁷ Ajta t̄ipua'aj a't̄ij ajtyéchaxij i tavástara' jimi, s̄ij pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' j̄itze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj j̄in tyí'xana'cire'. Ajta t̄ipua'aj séej tyi't̄ij j̄in po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta t̄ipua'aj a't̄ij a'íj j̄in tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íj pu je'ej pua'aj joorej i jutyévij. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévij a'ín pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íj ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu juj̄imua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu j̄in a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévij j̄ime'.

7

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnye'chej ajta i maj huíichej

1 Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ítyi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'tíj nyeñchej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'i'chej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuñchej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihuá'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeveej i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríj xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj a'tzúz a'tyévi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ijtye' siaj sij a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'i'chej ajta i maj quee xu huñchej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pu' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huá'riitya'aj maj huóocha'ín, miche' huanyéjnye'i'chej, majta huáhuñchej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhu'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnye'i'chej ajta i maj huñchej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyi'can i íira'ra'an a'íjna jimi i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucín jimi, che' jusíj huatyá'itzeere'en, na'ríj quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íj.

¹² Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ihuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucín. ¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'ríj quee, a'íi mu quee xá'pu' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'ríj i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'íj, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cín? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íj?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'íjma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁸ Tipua'aj i Dios séej huatájeeveej ti arí ja'antysisjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racaa, che' quee ja'avaataj i ti antyísiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeeveej i tiquee xu antyísiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antysisí'che'en i junavíj. ¹⁹ Ji'nye capu a'ín juxie've' tipua'aj antyísiichi'huaj na'ríj quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. ²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé. ²¹ Tipua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyi'huírria'caj ti'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tipua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj

majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej. ²² A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'huúria'caj ti'ij tavástara' jaatajé, pu'ríj ijíj juxié'vi'ra' jin tyí'huúire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaj majocha'canya'caj ti'ij i tavástara' jaatajé, a'íi pu ari' ta'ij ca'nyéjrij jin tyí'huúire' i Ciriistu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananiej, a'íj pu jin caxu che' tooa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en. ²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj éenya'caj ti'ij a'ín jamuaatajé.

²⁵ Ajta a'íimaj i úucaa maj quee huúichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatye', je'ej nyati'ij tyá'mua'reej, i nyaj síj a'ín pué'een ti i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij siaj a'yan eenye' siati'ij een ijíj, a'íjna jime' ti jéehua tyési' je'ej siaj juxáahuaj tyí'tyechajcaj. ²⁷ Tipua'aj penyeiichej, capáj jatató'ra'an, na'ríj tipua'aj pequee nyeiichej, capáj jahuocaj pej pij huatyényeiichej. ²⁸ Tipua'aj puaatyényeiichej, capáj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tipua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye', cíi pu'quij tyá'itzeere' ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. A'íj pu jin, a'íimaj i maj nyejnye'i'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee nyejnye'i'chej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijritye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'tíj tyí'cha'ij, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhúire' iie'ej ti tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i tiquee tyi'tíj je'ej tyihúa'huúire' i cháanacaj, ji'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'ríj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' siaj quee tyi'tíj jin je'ej tyí'mua'ajcaj. A'íjna i tiquee nyeiichej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta ti'ij tyámua' jimi tyí'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i ti nyeiichej, a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'íj i ju'íj, a'íj pu jin quee che' i'ríj ti néijmi'i jin jaatyáhuúire'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti', a'yaa pu a'íjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij jiréenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévi'j jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'íj pu jitze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta ti'ij tyámua' tyi'tyúucha'íj i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuá'ijmuj, sulu a'íj nu'uj jin ti'ij jamuaatyáhuúire'en, ajta siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huúria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pui' ti huatyényeiichej, ji'nye pu'ríj a'yan tyéejcha'íj mati'ij pua'aj nyejnye'i'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeiichej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeiichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síj a'yan tyámua' tyaaxá'pui'intare'en i jutzájta' ti'ij huóocha'ín, ajta quee ca'nyéjrij jin ja'íjtye' ti'ij huatyényeiichej, a'íjna i a'tíj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo're'nyesij. ³⁸ A'íj pu jin, tipua'aj huatyényeiichej a'íjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeiichej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij i cína'ra'an, pu'ríj i'ríj ti ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'tíj ti ja'ráanajchi, a'íi pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatye'ej.
⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi

¹ A'íj nu nyijta ijíj tyajamuaaté'exaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritaca' i sáanturij jimi. A'yaa pu tyi'ja'yájna mati'íj tyí'xaj a'yan tíjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti jiré'can jime', ajta a'yan tyí'rinyaca' ti a'tíj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta tipua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² Tipua'aj a'tíj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'ríj a'tíj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'tíj.

⁴ Ajta tipua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' i sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'tíj huiire' i sáanturij íyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'tíj séejre' i tajapua' majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee diosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj diosij pué'een, majta mui'ij i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, ⁶ ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Síj pu'uj ajta i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti jiré'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyi'mua'astij tíjin tyu'támu'vejrityí'huaca' i diosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'íj pu jin a'yan tyihúa'miteeraste' maj majta merij huo'tyanajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'íjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tíj tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij tipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij tipua'aj tyequée tyi'tíj cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'tíj tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a'tíj tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá' sij a'íjci i a'tíj ti'ij ajta a'íin tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej ti'ij jó'vetyij a'íjna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'íjci i ti ajta jitzán ma'can huamuí' i Ciríistu'. ¹² Tipua'aj seríj ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siajta a'íjci jin ootyá'itzeere'ej i Ciríistu' jimi. ¹³ A'íj pu jin, tipua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'íjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'íjci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'íjci i ti jin jó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'íjna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta síj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséj a'íjci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'íin pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee

a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', ja'mua jimi nu xaa a'íin pué'een, ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'íj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca'.

³ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ítyaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'íjna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'íin tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muárie'en? ⁷ ¿A'tanyij tyí'huiire' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyij quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuí? ¿A'tanyij quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijin: “Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi'cáaj jayuhua' i tyeríicuj.” Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyí'táj huo'ci'tyij i ti huáciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'íjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej meteyejé'tyí'táj tyaj je'cácaa jamuaatáhuaviij i tyaj jin huatyátahuire'en úyan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'íjna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciríistu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huiire' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'íjna jin huatyóohuiire'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuiirej, canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyí'táj naata'an. Jéetze' pu na'ránajchij nyaj huámu'nyij quee nyaj a'yan huárinij. Capu a'táj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nyequee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyí'táj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaací'ij, a'íj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'íin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihua'ixaatye', ajta nyej quee a'íjna jin huatyényahuiire'en i nyaj jin antyínyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'táj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciríistu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeítyee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'táj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Ciríistu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i

nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátoonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tìpua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuaachij, ma' ajta síij pu'uj a'íin pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'tíj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tijti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyeríj huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pué'een

¹ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacáj. ² A'yaa mu a'íimaj néijmi'i mu huámuí'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáva'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacáj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támána'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo've'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo've'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Ciriístu'. ⁵ Majta a'íimaj, mue'tíj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antypua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'íimaj huaríj. ⁷ A'íj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i sáanturij, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'íimaj mu tyeítyee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íimaj huaríj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéecaj ví'ra'aj i tyeítyee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'tíj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciriístu', mati'ij séecan a'íimaj huaríj, i maj huá'cuíi mati'ij cú'cu'see huo'tyéche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, aj pu'ij a'íjna i ti tajapúa' tyí'huíre' i Dios jimi i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti hua'antypuá'ritey'en i tyeítyee, a'íi pu'ij hua'antypua'rij a'íjma.

¹¹ A'yaa pu tyihuo'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entypuá'rij. ¹² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'tíj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jin óoviicue'rej ti huápuí'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'tíj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i sáanturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeítyee maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jujíimua'aj jaaxá'puí'intare'en tìpua'aj xá'puí' nyetyi'xajta na'ríj nyequee. ¹⁶ Tyati'ijjtá ja'antyiye'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuej i xúuria'ra' jitze i Ciriístu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuej i tyévira' jitze i Ciriístu'. ¹⁷ Tyij tyajta muí'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íimaj mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'íi mu majta tyí'huüre' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritacaa. ¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'tíj mu jin je'ej tyúuxie've' i sáanturij, capu ajta jéetze' tyí'huüre' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityi'huaca' i sáanturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tijin mati'ijta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'tíj jin huá'huüria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'rij siaj ya'caj i váasuj jitze siati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'rij siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara', tipua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj tyévíj

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'tíj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhuürii. Jee xaa nyu'uj, a'tíj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuég i tyaj japuan yan huacháatimee, a'íi pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iie'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj síj tiqee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'ciñyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tipua'aj a'tíj a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i síj, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'tíj tyina'antyí'uunyi'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'ín tyí'mua'tzej. ³⁰ Tipua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'tíj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyojtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tipua'aj setyí'cua'ajca na'riij seya'caj, nusu tyi'tíj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³² Caxu a'tíj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuég japua já'ma'can, na'riij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo ti'ij nyéetzij náahuüre'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuüre'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriistu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyeyúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyojtzi're', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriistu' antyúumua'reej a'íimaj jimi i tyétyacaa, ti'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj jimi, yaa ti'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriistu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunij nusu tyihua'ixaatye'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunij, nusu

antymua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tìpua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'ríij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'ríij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een ti'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' ti'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, ti'ij ámiteeria'aj tijin já'astijre' a'íjci i ti tyé'ijtye', ajta ti'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye', camu jujímua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tìpua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antymua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tìpua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tìpua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi ti'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tìpua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusi're'

¹⁷ Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'íjtá jusi'ria'aj quee i'rij siaj tyámua' huárinyij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaaj tijin siati'íjtá jusi'ria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyi'jiré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyi'jiré'can jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámitere'en a'tyán maj jiré'can jime' tyá'tzaahuatye'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'íjtá aja'tyúusiire'en, caxu a'íjna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapúa huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'íjtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'tíj tyí'cha'ij? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtoo, a'íj nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' ti'ij aviítzij jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'íjna jin no'támua'reej." ²⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'íjna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaaj i ti jin Dios tyajamua'táratziiri' a'íjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'íjtá a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej

ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamuí', siati'íjtá jáacua'nyij a'íjna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej tiquee tyi'tyéevijtij, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'íj quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reerej ti a'íin pué'een i tyévira' i tavástara', jujímua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'íjtá tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj mu jin mue'tíj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan meríj huácuij. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siati'íjtá jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej síj ajta síj siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj síj í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'íjtá jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyi'uurej nyati'íj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'íj i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuáamua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyee'yí'tihua'aj siati'íj quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i sáanturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'íj nu jin ijíj a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'ríj ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. ⁵ Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'. ⁶ Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tyeítyee. ⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ⁸ A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íi pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeriaj maj tyu'taxáj. ⁹ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuó'huatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁰ Séecan mu a'íjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i síj ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyee'yí'tin, a'íi pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'íjna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciríistu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj

Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' na'ríj juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévi, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i ícaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévi, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cáantaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévi, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévi ji'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévi a'íjn pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtóo i tyévi jitze je'ej ti a'íj tya'rá'najchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' síj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévi. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévi ti jitze tyí'sejre', síj pu'uj i tyévi pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i ji'síj a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úra' a'yan tyaaté'exaatye'en i ícaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévi jitze, a'íj pu a'íjn tyi'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i ti quee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájtóo i tyévi ti'ij jéetze' tyámua' tyéecha'íjn a'íjna i ti quee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévi jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'íjn síj ajta síj. ²⁶ Tipua'aj síj a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta tipua'aj síj tyámua' tyu'tyécha'íhuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciríistu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can síj ajta síj. ²⁸ Dios pu a'yan tya'rá'najchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeyúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítyej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íjmaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tye'ítyee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyi'tíj jin huo'tyáhuire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríj i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'íjn pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'íjn pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyi'tíj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríj i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i síj ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyooniy i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itíiraj je'ej siaj jéetze' tyámua' ji'ré'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Tipua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huire' u tajapúa, nyajta quee naa tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tíj huire', a'yaa nu een ti'ij i tyapúusti' ti cha' na'aj tyi'tíj jin táhuan, na'ríj ti'ij túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeeyi'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios

jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' ti'ij nya'i'riitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jiríj ti tyíchenyij jo'tíj jo'tácáj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'táj je'ej tyí'huüre'. ³ Ajta tipua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'riij nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'táj je'ej tyinaatyáhuüre'ej.

⁴ Tipua'aj a'táj jiríj tyí'tyevistan, a'íi pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'táj muajche', capu tyo'cáaaxiejve', capu ajta ja'tamuá're'rii a'táj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jir'é'can jime' a'yan tyi'ja'yájna. ⁷ Tipua'aj a'táj i'riij tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtzitaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyí'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tihua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta ti'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'íin tyí'neijmi'tare'en i ti tyá'ítzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'ri'ístaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij, ajta ijíij nyaj nyeríj vásti', nu'riij metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij. ¹² Ajta ijíij a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa ti'ij jájtya'huaa jitze tiquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíij canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios ti'ij a'íin tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'íj pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'íi pu a'íin pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeítyee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'táj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'táj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'táj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu a'yan ricij ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'íi pu jusíij tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'riij xaa a'táj séjre'ej ti'ij huó'ixaatye'en i tyeítyee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuámua', capu tyi'táj je'ej tyajamuáatyáhuüre'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuáaté'ixaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra,

na'ríij i siaj jin jáamua'reej i ti ji'r'é'can jime', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríij tyi'tíj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sítie'rij, na'ríij i áarpaj, tipua'aj síij quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii síij ajta síij. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítie'rij, capu a'tíj tyámua' ju'uurej ti'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tyeítiee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij a'tíj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj ti'ij áacaj siaj tyi'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' iie'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tipua'aj nyequee jamua'reeraj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimi i ti tyí'nye'ixaatye' ti'ij a'tíj ti séej chuég japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'íi pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej ti'ij a'tíj ti séej chuég japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' ti i júuricama'ra' i Dios tyi'tíj jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íijma i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin tyi'xaj, che' jaatáhuavii i Dios ti'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyi'xaj. ¹⁴ Ji'nye tipua'aj nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin huatyényuunsij, ajta i nyamua'tziira'aj capu yó'itej je'ej ti tyi'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajúuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuiicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtziri'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj ti quee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaaj, capu huatá'riitarij ti'ij ajta a'íin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ P'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej i axa'aj tyévij. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyi'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyejúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i ti'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i ti'ríij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej mati'ij i maj meríj huáasij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íijma i tyeítiee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyihuo'té'exaatye'sij i maj séej chuég japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyi'xaj i tavástara'." ²² A'íj pu jin tyi'huire' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íijma pu huatyáhuire'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íijma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusiiria'aj i tyejúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyi'xajtaj, tipua'aj síij ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyej jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyi'mua'tyij siaj seríj huóotimue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi'i setyí'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síij utyájrutyej ti quee tyá'tzaahuatye', nusu ti quee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'íjna jime' ti a'íin ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', ti'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios ji'r'é'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej ti tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'ijta' mua'aj jusiiria'aj, sécan mu tyu'táchuiicaj, majta sécan tyihuá'mua'tyej, na'ríj maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájtoo, nusu séej nyúucarij jin setyí'xajtamuj, na'ríj sáij jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i sáij. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i huatyóohuiire'en. ²⁷ Ajta siati'ijta' séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríj maj huéicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en sáij huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'tíj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíj tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'ímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríj maj huéicaj, majta i sécan a'yan tyaaxá'pui'intare'en je'ej ti i sáij tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyéviy tyí'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'riy siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyee'yí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úuca quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'riy maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'íin pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj sáij a'yan tyóomua'ajcaj ti a'íin pué'een sáij ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríj ti a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'íin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'tíj.

³⁹ A'íj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta záahuatyi'ra'aj jime'.

15

Tí'ij i Ciríistu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíj, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátoosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátoosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríj sequée, capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuire'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Ciríistu' huamu' tajitzé ma'can ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna ti'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íjma jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxíviy

ì anxityej, majta mue'táj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Tì'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre ì Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi ì ti hua'antyíhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij ì pá'ri'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tya'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'ín pué'een ì ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee hua' jimi ì ti Dios hua'antyíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyéviijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íjma ì Dios ti hua'antyíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma ì maj jusi'rihua'aj ì Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta ì Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jin sáij a'ín pué'een ì Dios ti ja'antyíhuoj, ajta ì ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuu, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'íimaj, Dios pu a'ín pué'een ì ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuu nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta ì ti jéetze' juxie've', tipua'aj nyáaj na'riúj a'íimaj, a'íi pu a'ín pué'een ì tyaj já'mua'ixaatye', ajta ì siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij ì mui'chítyee

¹² Ajta tipua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' ti ì Ciríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan ì maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij ì maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurej ì mui'chítyee, capu ij ajta ì Ciríistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tipua'aj ì Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'táj huire' ì nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'táj huire' ì siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un ti'ij ì maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' ì tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti ì Dios jaatájuurityej ì Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán mati'ij séecan tyí'xaj tijin maj quee che' huatájuurij ì maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurítaj ì mui'chítyee, a'yaa pu huatóomua'aj ti ì Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Tipua'aj ì Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'táj huire' ì siaj ja'tzaahuatye', siajta síoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj ì maj tyá'tzaahuatye'ej ì Ciríistu' jimi muáacuij, mu'ríj mij majta jó'vej. ¹⁹ Tipua'aj a'yaa na'aj tyí'tahuire' ijíj tyaj tyooj júurij ì tyaj jin tyá'tzaahuatye' ì Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyí'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj ì maj a'yan japuan séejre' ì cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti ì Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'ín pué'een ì ti anaquéej a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuurítaj ì maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj ti'ij ajta tyihuá'ci'tyij ì tye'ityee maj huá'cui'nyij a'íjna jime' ti sáij na'aj ì tyáati' ootyá'itzee ì Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'íjna jime' ti ajta sáij ì tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij ì Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un ì Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pui'ntari'ri', anaquéej pu ì Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij ì maj jítzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ti'ij ì Ciríistu' a'íjma antyipua'aritye'en ì maj tyityatatyíj, ajta ì maj tyi'táj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en ì Dios jimi ì ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti ì Ciríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin ì maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta ì ti uve'tyáatican jin ja'antyimue'tíj, a'íi pu a'ín pué'een ì ti tye'entyípuaapua'arityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj ì Ciríistu' jimi. Ajta ti'ij a'yan tyí'xaj ti a'ín néijmi'i tyu'mué'tíj, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tíj ì Dios, ji'nye Dios pu a'ín pué'een ì ti jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeríaj. ²⁸ Ajta ti'ij ì Ciríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tíj, aj pu'ij ì Ciríistu' ì ti yójra' pué'een ì Dios, a'íi pu jusíj huatóotosij ì Dios jimi, ì ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu ì Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeríaj ja'mej.

²⁹ Típua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítýee i maj huóomue'huaca' a'íjma jitze ma'can i maj meríj huácuij? Típua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' a'íjna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciríistu' jimi, a'íjna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Típua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyi'tíj jin tyinyetyáhu'i'rii nyati'ij huatyéenyó'sej a'íjma jimi i tyi'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyí'xaj tíjin: "Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamua'j tyi'tíj jime'. Ti'ij i a'tíj tyu'taxájtaca': "A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi mu je'ej pua'aj tyihuojó'jipua'j i maj tyámua' tyityetyúucha'íij mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee

³⁵ Tyij quee síij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítýee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzíj i siaj jaahuástej, capu ajnyésij típua'aj quee anaquéej acáanyej. ³⁷ Pati'ij tyí'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj ti'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzíj típua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tíj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti arí tyaaxá'pui'intari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', síij pu a'íin pué'een i tyévi'j ti jatyáhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhue'ra' i ya'muáatýee, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhue'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyí'sejre', ajta i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyí'een, síij pu a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' i jútye' ti tyí'sejre', ajta síij pu ajta a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'íi pu síij a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye', ajta i máxciríe', seequéj pu tyihuá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'íjma jimi i mui'chítýee. A'íjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'íi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huiire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'íi pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'íjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Típua'aj séjre'ej i tyévira' íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: "A'íjna i Adán i ti anaquéej huaséjre, a'íi pu júurij huatyá'itzee", ajta a'íjna i ti ajta Adán puíríicij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i ti íiyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéej huaséjre, chuéj pu jin huatyátaavijhuaca', a'íj pu jin íiyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'íi pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'íimaj i maj a'yan huacháatimee íiyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévi'j ti chuéj japua ma'can, majta a'íimaj i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'íjna i tajapúa ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'íjna i tyévi'j chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'íjna i tyévi'j jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', capu i'ríj ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij Dios

tye'jé'ijtaj a'tíj ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyé'vij chuéj japua ti ma'can, ajta a'íjna i a'tíj ti á'pua'ren, capu i'ríj ti a'yan tyáaci'tyij a'íjna i tiquee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sítie'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. Ti'ij i ti tajapuá tyí'huüre' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiye'tzín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huó'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti muí'nyij, ajta seequéj huó'uurej ti'ij quee che' a'náj muí'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huó'uurej a'íjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huó'uurej a'íjna i ti muí'nyíche' ti'ij quee che' muí'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo'réniesij je'ej ti anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: “Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?” ⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihua'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'íj pu a'íjn pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁵⁸ A'íj pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyl'muarie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'rij jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyía'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajámua'ijtye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'ta'íj a'íjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síj ajta síj ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo'ré'pijtye'sij i yu'xarij a'íjma i siaj hua'antyhúoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj seríj jáasi' siaj sij huo'tapu'éjve'en. ⁴ Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'pu'i'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo'réniesij a Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'rúj ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüre'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, típua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jime' i ti anaquéej tyú'ci'riaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuüi a'íjna jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápu'i'ij jaatyáhuüre'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'üre'.

¹⁰ Ajta típua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjna i Timoteo, siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye a'íj pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huüre' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuüre'en ti'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, ti'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'íjna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muúij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi ti'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucaríj i ti jin tye'entyipué'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyi'tíj uuriaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinyij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'ríj jamua'reej maj a'ín pué'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en a'íjna i Estéfnas, a'íi mu majta meríj a'íjna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüre'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can. ¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íij a'íjma, siajta néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjna jime' i maj yará'aj, a'íjna i Estéfnas, i Fortunato ajta a'íjna i Acaico, ji'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íi mu tyámua' tyinaatyéeje a'íjna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti a'yan tyí'sejre' ti'ij na'aj a'yaa ti huataca'aj iiye'ej Asia. A'íjna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'.

²⁰ Néijmi'i i ta'ihuáamua' i maj yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtýe'en tyámua' naa, xui'tyoopu'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtýe'en.

²² Tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huoo ti ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'íjna jime' siaj siajta a'íjna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu síj a'íin pué'een i nyaj jahuiire' i Ciríistu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'íjna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'rite'yen.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'íin pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'íi pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'íin tyámua' tyitaatyéeje ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciríistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Tipua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyí'huire' ti'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéejeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta tipua'aj Dios tyámua' tyitaatyéejeevej, a'yaa pu ajta tyí'huire' ti'ij ajta a'íin tyámua' tyajamuaatyéejeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

⁸ Nye'ihuámua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápu'i'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuu'ij tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'íjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj meríj huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu tii'rájtoo ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'íj jin huá'cui'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'íj tu jitze tyí'ca'nyej ti a'íin tii'rátosij, ¹¹ tipua'aj mua'aj siataatáhuire' a'yan setya'huooj tajíme'. Tipua'aj mue'tíj a'yan metyá'huooj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'íin tyámua' tyitátá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'tíj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'íjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyí'ta'ixaatyé' tijin tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzáahuatyira'aj jime' úyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'íjna jitze tyí'ta'itii'ij je'ej maj i tyeítyee metyityoomuámua're', sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitátá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'íi pu'uj pué'een i siaj seríj jaayí'tin siaj jo'jívve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij seríj je'cácaa tyi'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta ti'ij uvé'nyej i tavástara' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatyé'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzaahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'íj nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuámuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyi'mua'ajcaa nyaj

jamuáamuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyí'rij siaj mua'aj naatáhuire'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzáahuatyira'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astij nyej quee a'yan huárinyij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee “jee” tyajta je'en a'yan yee “capu” a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i Ciríistu' ti yójra' pué'een i Dios, a'ájna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'ájna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee “jee” ajta je'en a'yan yee “capu”. Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciríistu' jimi jusén jime' tijin “jee”, ²⁰ ji'nye a'áj pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'táj jin tya'tóoratziiri'. A'áj tu jin tyati'ijta tyé'tyojtzi're'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tijin: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”, a'ájna jitze ma'can i Ciríistu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'áin pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciríistu' jimi. ²² A'áin pu ityájma huatyóa'rij ajta tajimí jaatyájtoo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'áin tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyi'hue'ej, nyajta a'yan tyi'xaj tzáahuatyira'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatyee'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatyee'.

2

¹ A'áj nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuíjrira'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuíjritya'aj, ¿a'tyanquíj mana'aj a'áin pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'áin pué'een i nyaj jamuaatáxaamuíjrityej. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxamuíjritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'ájna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'ájna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuíjritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'ájci i ti jimi ootyá'itzee

⁵ Tipua'aj a'táj tyi'táj je'ej huá'uurej ti'ij síj huatóoxaamujritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuíjritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuíjritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'áin pu'uj i siaj seríj mue'táj puéjtzij jaatá' a'ájci i a'táj. ⁷ Ajta ijíj a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuire'en, na'ríj quee a'áin pu mue'tiche'en a'ájci jime' ti jéehua juxaamuíjritye'. ⁸ A'áj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyeríj anaquéj tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itíj. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'ájna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'táj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyi' i Ciríistu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'táj jin ta'antyimué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyi'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'ájci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóotyaj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciríistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciríistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátoosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'íimaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti huamuí', ajta a'íimaj jimi i Dios ti hui'rátoosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'táj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyij jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuire'en? ¹⁷ Catu ityáj jatyoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzáahuatyira'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síj ti Ciríistu' jitze ma'can tyí'huire'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹ Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhuaj hu- atyátahuij tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'riij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavij siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyí'huire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jívve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'íin pué'een i yu'xarij ti Ciríistu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'táj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íj pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

⁴ I Ciríistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. ⁵ Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'íjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, ⁶ ji'nye a'íj pu ta'antýihuo tyej tyij a'íjna jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i ti'quee a'íjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'táj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

⁷ Ajta i nyúucarij i maj jin a'táj ooxíjtye'en ti'ij a'íin huámui'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápuí'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtoo a'íjci jimi i Moisés, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápuí'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuiihuaca' ti'ij oopua'rej, ⁸ ajta i ti jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. ⁹ A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápuí'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin a'táj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i nyúucarij ti tyi'tá'caa ti a'táj j'i'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye a'íjna i ti anaquéej huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'íjna jime' ti arí síj huataséjre ti jéetze' huápuí'ij naa huasé'rin. ¹¹ Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'íjna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¹² Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyojo're'nyej, a'íj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihua'ixaatye'. ¹³ Catu a'yan ricij ti'íj i Moisés ti i cixurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i ti tyápua'risime'ej. ¹⁴ Majta a'íimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'íj jo'jívvej a'íjna i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Ciríistu' je'ej tyí'riij. ¹⁵ A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijíj, mati'íjta jo'jívve'en a'íjci i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'. ¹⁷ Ji'nye i tavástara' pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij ti a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en. ¹⁸ A'íj pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'íj i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'íj tyévira' i tavástara', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'íj na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'íjna jime' i ju júuricamej.

4

¹ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'íjna jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'íi pu taa'íjcaj a'íjci i muárie'rij. ² Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avíitzij jin je'ej pua'aj rijcaj, a'íjna jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyí'tíj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yaa tu a'íjna jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeítyee ti a'yan tyí'ja'yájna i Dios jimi. ³ Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'íj i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'íjma jimi i maj á'pua'ren. ⁴ Majta a'íimaj camu tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íjna i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti a'yan een ti'íj i Dios. ⁵ Catu tajitzé ma'can tyihua'ixaatye', sulu a'íj tu jitze ma'can tyihua'ixaatye' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'íin pué'een i tyaj jahuíre' i Jesús a'íjna jime' i tyaj ja'mua xie've'. ⁶ Ji'nye a'íjna i Dios i ti a'yan tyu'ta'íjtaca' ti huányeeri'cij jo'tíj jo'tíca'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti huataséjre yutatájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jin i Dios huápu'íj naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciríistu'.

A'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

⁷ Ajta a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'íj tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévij jitze ti a'yan huasé'rin ti'íj xá'rij xaríj ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tiquee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jin tátacua'nyii. ⁹ Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyí'raj, ajta camu ta'antypuá'ritye'sij. ¹⁰ Jo'tíj na'aj tyaj já'ciinyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'ásij je'ej ti éenye'que' huamuí' i Jesús, ti'íj ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'íin tyí'tyúucha'íj. ¹¹ Ji'nye ityáj, tyati'íj tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús, ti'íj ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'íjna jitze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'íj pu jin, ityáj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jin tyu'taxájtaca'." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye',

tyajta a'íjna jin tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íjna i Dios, i ti jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, a'íi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jime' ti huápuí'ij naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij capu tyi'tíj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci i ti huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Ji'nye catu a'íj tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej i ti quee tyí'taavijhua, ji'nye a'íjna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna i ti quee taavijhua, a'íi pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj ti quee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'íjna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapuá ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua.

² A'íj tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'íjna jime' tyaj tyooj íiyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyey u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un.

⁴ Meentyij tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu'huáa'ri' a'íjna i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'íin jéetze' tie'cáanaj i júuricamej jime' ti jajcuaj ti quee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'íjna ancuriáan i júuricamej, ji'nye a'íi pu tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej, tyej tyij a'íj jin jáamuareej je'ej tyaj tyi'tíj tya'ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'íj tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' ímuáj tyityejé'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ránajchi tyaj iitáciinyej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'íj tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequée. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tíj já'sejre' i Ciríistu' ti'ij a'íin néijmi'caa to'xíjtye'en, aj pu'ij síj ajta síj ja'ancuriáa'sij je'ej ti tyá'ci'puaj, je'ej ti tyi'tíj tyu'muáriej ti'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'puí' huaríj nusu je'ej pua'aj huaríj.

I nyúucarij ti tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'íj tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajímua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajime' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an siaj huatányuunyij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'íjci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'íjci jime' je'ej maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'íj pu jime' tyaj jahuüre' i Dios, na'ríij quee a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa tu ricíj tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. ¹⁴ A'íjna i ti Ciríistu' jin taaxié'vej a'íi pu tajitzé rá'aj, a'íj tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej ti síj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítýee, majta je'en néijmi'i jamuán huacuij. ¹⁵ Ajta i Ciríistu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj móoj júurij quee che' jujímua'aj mana'aj je'ej

tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íij, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jimi i ti hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.

¹⁶ A'íj pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Ciriístu' jimi ti tyévíj na'aj pu'éeenye'ej, ajta ijíj catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'íjna i a'tíj ti Ciriístu' jitze ajtyáma'can a'íi pu síj pu'éeen i tyévíj ti Dios arí jaajájuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej ti tyi'tyúucha'íica'aj ti mí'ma'can jime', ji'nye pu'ríj néijmi'i jin huóojajuarej. ¹⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'íin pu'éeen i ti Dios jin tyí'muarie', a'íjna ti jitze ma'can i Ciriístu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tí'ij huó'huíire'en. ¹⁹ A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti i Dios tyámua' huó'ruuj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'itzee, sulu a'íi pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. ²⁰ A'íj tu jin ityáj a'íin pu'éeen i Dios ti huo'ta'ítയാ'ca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciriístu' jitze ma'can, i ti a'yan séejre' tí'ij i Dios ti já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can i Ciriístu' siaj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ²¹ Ajta i Ciriístu' capu tyi'tíj jin ootyá'itzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciriístu' jí'réenye'que' huatyá'itzeere'en.

6

¹ Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuavíj siaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios tyámua' tyajamuata'á'sij. ² Ji'nye a'yaa pu a'íin tyí'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

A'áa nu muáanamujri' tí'ij ajitze juxié'va'ca'aj,

nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuíi nyajta mui'rájtoo.

Ajta ijíj pu a'áan putyajá'ricij siaj ja'ancuriá'an. Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' ti jitzán Dios jamui'rátóonyij.

³ Tyajta ityáj catu a'tíj je'ej pua'aj tyí'itíij, na'ríj quee capu tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuíire'sij i tyaj jin tyí'muarie'. ⁴ Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj matí'ij a'íimaj i maj tyí'huíire' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'tíj tyí'cha'ij, ajta tyí'tamuarie'riste', ⁵ majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'i'rii tyaj atanyéjnye', na'ríj tyaj huatatájcun. ⁶ Tyajta a'yan tyí'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ij, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i ti jí'ré'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojo'mua'raj i taxa'aj tyeítýee, jí'nye a'íi pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'. ⁷ A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij ti jí'ré'can jime', tajitzé pu séejre' a'íjna i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸ A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatye'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'mua'raj tí'ij i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj. ⁹ A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamujtyej, majta tyámua' naa tyí'tamujtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'iihuaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'íj jin tacui'nyij. ¹⁰ A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamujritye', matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'tíj tyí'cha'íij, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'ij.

¹¹ Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuáa'ixaa ja'huo'itéerican jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuataséjra a'tyán tyaj pu'éeen. ¹² Catu ityáj tyi'tíj ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'íin pu'éeen i siaj tyi'tíj avaa i jutzájta'. ¹³ A'íj nu jin

a'yan tyaja'muahuaviiij, a'yájna tí'ij a'tíj tí jéehua hua'xie've' i juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúuj Dios tí tzajta' iirájcaj

¹⁴ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. Xu'huóomua'tzij a'íjna jime', ¿ji'nye tyí'rij tí síj na'aj pué'eenye' a'íjna i tí naa een ajta a'íjna tí je'ej pua'aj een? ¿Ca' ji'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵ Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en i Círíistu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuatye'en a'íjna i tí tyá'tzaahuatye' a'íjna jamuán i tiquee tyá'tzaahuatye'. ¹⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'pu'íntare' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' Dios tí ja'a'rij a'íjma jamuán i sánturij? Ji'nye ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúujra' i Dios tí júurij, a'yájna tí'ij a'ín tyu'taxájtaca' tíjin:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,
nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,
majta a'íimaj nyetyeítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹⁷ A'íj pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástara' tíjin:

Xa'vá'ciinyij hua' tzajta',
caxu che' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj.

Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástara' pue'éenye'ej na'mej,
siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un,
a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' i tí néijmi'i jin tye'entyúumua'ree.

7

¹ A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'íi pu a'ín pué'een i Dios tí jin tya'tóoratziiri'. A'íj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyévij jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyí'ra'aj tyi'ijcha'íj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jí're'nye'ej huatyá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tíj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tíj tyu'xívi'ri'. ³ Canu a'yan tyajámua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaaxáj, ji'nye nu'rij a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yunyatzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'nyij. ⁴ Canu tyi'tíj aváataj nyetyajámua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tij na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tyeítyee, tyajta tyí'tziinya'ca'aj.

⁶ Ajta i Dios, i tí ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyityóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj tí'ij a'ín uvé'nyej i Tito, ⁷ ajta capu a'íi na'aj i tí a'ín yará'aj, sulu tí a'ín ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'íi pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'íj tasejracuj, ajta i siaj juxaamuijritye' a'íjna jime' siaj jamua'reericuj je'ej tí tyí'nyahuiire', a'íj nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxaamuijrityej i yu'xarij nyaj jamuaata'ítyi'ri', capu ijíj je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéj pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i tí cii tyajamuaatáxaamuijrityej, ⁹ ijíj nu nyetyamua've', canu a'íjna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'íj nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamuijrityej je'ej tí i Dios tya'axxié'vi'raca'aj, a'íj tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ ji'nye a'íjna i siaj jin huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta tí'ij jamuáahuiire'en, a'íj pu jin quee

je'ej metyejé'tyi'tij siaj sij juxaamuijritya'aj. Ajta a'íi pu tyu'jé'caj i xaamuíjrira'aj íiyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'ej ti atyojo're'nyej. Jéehua xu jaatyátzaahuatyey siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátziin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'íj xu jin puéjtzij jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj rijcaa. A'íj pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'íj tyajamuaata'ítyi'ri', canu a'yan huaríj a'íjna nyamua'tzaj i a'tíj ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimí tyi'ca'nyej. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'íi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'íjna jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'ej, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatyey ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Ji'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'ji're'can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'tatzaahuatyey ja'mua jime'. ¹⁵ A'íjna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'íjta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápu'íj tyeetyátzaahuatyey. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'íjna jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'ríj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuíi cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huaríj. A'íimaj mu jujímua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'íimaj camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéj mu i tavástara' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna ti'íj i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'íj tu jin jéehua jahuavíj a'íjci i Tito ti a'íin jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'íjna i ti arí anaquéj huatyóochej ja'mua tzajta'. ⁷ Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyí'mue'tíj, a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatyey i tavástara' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'íjna jime' i siaj séecan huatyáhuíire'en.

⁸ Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj ji're'can jime' já'muaxie've'. ⁹ Ji'nye xu'ríj mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'íj a'yan tyu'tóosejrataca' ti'íj síj tiquee je'ej tyéejviicue', ti'íj ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'íjna jin a'íin pué'eenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciríistu' jimi.

¹⁰ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jime' i siaj huo'tyáhuíire'en. Ti'íj na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuíire'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuutyámua've'ej. ¹¹ Ajta ijíj, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tyij i siaj ju'huatyáhuíj, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'íj jájcuaj ímuáj tyu'huatyáhuíj siaj a'yan huárinyij. ¹² Ji'nye

tipua'aj a'tíj jí're' can jime' a'yan tyá'xie've'ej tí tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu tí caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviij tyi'tíj tíquee síj tyícha'ij.

¹³ Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij tí a'íjna jime' siaj séecan huatyáhuuü mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. ¹⁴ Ajta ijíj mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan tí tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'íi mu mijta jamuaatáhuüire'sij a'íjna jime' i tí mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. ¹⁵ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tíjin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i tí jéehua jáasií, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziityej a'íjci i tí cñ na'aj tyáasií."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

¹⁶ Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios tí ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyuuxié've'ej siatí'ij nyej jimi. ¹⁷ A'íi pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij ijíj tya'ajxié'vi'ra' tí a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

¹⁸ Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' tí'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' tí a'íin tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. ¹⁹ Ajta, a'íimaj i maj jusí'rii i Dios jimi, a'íi mu ja'antýíhuoj tí'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüire'en a'íjna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahüiria'cuj. ²⁰ A'yaa tu tyá'huoo tí'ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj a'íjna jime' tyaj jéehua jáasiire'en i siaj mua'aj tyi'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'puí' rijcaj je'ej tí tyi'tyéevijtij, catu a'íj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ricij hua' jimi i tyeétyee.

²² Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ityaca', séej nu nyajta huata'ityaca' i ta'ihuáara', i tí arí mue'tíj taataséjra tí a'íin a'yan tya'ajxié'vi'ra' tí taatáhuüire', ajta ijíj jéetze' pu óoca'nyej a'íjna jime' tí huápuí'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'íjna i Tito a'íi pu a'íin pué'een i tí nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüire'en. Majta a'íimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'íi mu a'íin pué'een i maj huo'ta'ityaca' a'íimaj i maj jóosi'rii mej mij i Ciriístu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusí'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyacaa siaj tzaahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej tí a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatye' ja'mua jime'.

9

¹ Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huüire' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye', capu juxie've' nyej tyajtáhua'aj a'íjci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, ² jí'nye nu'ríj jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyíhuá'ixaatye' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyíhuá'ixaatye' tí arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuüire'en i Macedonia maj jo'cháatimee. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ityaca' ja'mua jimi, tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huápua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyatí'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyíhuo'té'exaaj mua'ajmaj jime', ⁴ jí'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatye'. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuaviij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéj jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapu'éjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra'

jín tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyéjrij jín jamuaata'íj siaj sij tyu'tapu'éjve'en.

⁶ A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cíi na'aj tyu'tá', cíi pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. ⁷ A'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. ⁸ Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jín tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'íj, ajta ti'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuire'en. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', ajta i ti jín xá'pui' ricij, a'íi pu jusén jime' séejre'.

¹⁰ Dios pu a'íin pué'een i ti tyu'tá'caa i ímue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyí'cue'ri', a'íi pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muárie'en a'íjna jime' i ti xá'pui' een. ¹¹ A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jín tyihuo'tapu'éjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuui i ta'ihuáamua', catu a'íj tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyihuá'itziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' je'ej siaj huaríj. ¹³ A'íi mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'íi mu a'íjna jín jamua'reeren i siaj jín huo'tyáhuui siaj ja'astej i Ciríistu'. Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'íjna jime' je'ej siaj mua'aj tyihuá'huire' a'íjma, siajta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'tíj jín huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íi pu taatapu'éjve' i ti huápu'íj juxie've' i ti quee maja' nyúucarij tyaj jín jaataxáj.

10

Pablo pu japuan huatanyúj i ti jín tyi'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'muahuavii, a'íjna jime' ti i Ciríistu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj jee tyí'tziinye' tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tipua'aj ya' imuáj naatyávaacaj.

² A'yaa nu nyij tyaja'muahuavii, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yun-yatzájta' a'íjma jimi i maj a'yan tyí'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeítyee pué'een, tyajta catu a'yan tyí'tyenyo'se' mati'ij i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jín nyo'se', capu íyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti néijmi'i jín putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jín tajitzé tyí'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jín óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamua'aj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'íj tu jimi tyu'tátuire'en i Ciríistu', ta'aj ij a'íj ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti quee tyihuo'jójitej, tipua'aj seríj mua'aj néijmi'i jín ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'íjci i ti séejre'. Tipua'aj a'tíj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jín nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antypuá'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séjre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'íjna jime'

je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyí'xaj tijn nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'ijna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaatye', nyajta jee quee tzáahuatyira'aj jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta a'ijna i ti a'yan tyí'xaj, che' jáamua'reej tijn a'yaa tu tyí'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'récán jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajímua'aj á'tatzaahuaty'e'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'íimaj camu xá'puí' metyityoomuámua're' mej mij jujímua'aj óotzaahuaty'e' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuaty'e' je'ej tiquee tyitatyéviijtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tata'caa tyej tyij ahuátatzaahuaty'e'en a'ijna jime' i tyaj jin tyí'muarie', a'íi pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej. ¹⁴ A'ij tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitata'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíche' tipua'aj tyequée jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'íin pu'éen i tyaj anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. ¹⁵ Catu tyajta a'ijna jin á'tatzaahuaty'e' je'ej maj i séecan tyu'muáriej, a'yaa tyi'tíj tya'uuriáaj tiquee xá'puí'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuire'en ja'mua jimi, a'yájna siati'ij mua'aj serij tyá'tzaahuaty'e'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muáriej, tyej tyij quee ahuátatzaahuaty'e'en a'ijna jime' je'ej maj séecan tyu'muáriej.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' i tavástara' jimi ahuóotzaahuaty'e'en. ¹⁸ Ji'nye a'ijna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'íin pu'éen i ti Dios jaataxi'é'vej, sulu a'ijna i a'tíj tavástara' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyira'aj jin tyi'tyéjvee i tavástara' jimi

¹ A'tzúj cuj cá setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixaty'e'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'ijna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'puí'intarej siaj sij a'ij siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciríistu' sequée tyi'tíj jin a'ítzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyi'tziinye' tipua'aj a'tíj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'ijci i Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyira'aj jin já'astijria'aj i Ciríistu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihúa'jepe' tipua'aj síj mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'ijci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyerij tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'íin pu'éen i Dios ti anaquéej jaatyájtoo ja'mua jimi, ajta síj i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii ti'ij i siaj serij ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyí'huire' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápuí'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nya'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeítyee, capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'ij tu tyij a'náj tina'aj já'muasejraty'e', tyajta néijmi'i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huáapua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuaty'e'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusi'rii i Dios jimi, nyej nyij a'ijna jin huatyényahuire'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tíj no'tyá'itziij, canu tyi'tíj jin jamuaatamuárie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihuámua' i maj a'áa ja'ráacij a Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti tyiná'itziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuárie'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciríistu' jimi, a'yájna ti'ij

ajta quee a'tíj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'íjna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tijin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'íjma i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tíj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyí'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyira'aj jin huata'ítyi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyuuséerataj ti nu'uj i Ciríistu' huojo'ta'ítyaca'. ¹⁴ Ajta a'íjna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj ti'ij sáij ti tyí'huüre' u tajapuá, ¹⁵ a'íj pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuüre' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'íjna jin tyí'huüre' i ti xá'puí' een. Majta a'yaa nu tyitye'entyipua'rij je'ej maj tyaamue'tíj a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'íjna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaaté'exaatye'ej tiqee a'tíj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatímue', ajta tipua'aj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj ti'ij túutímue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'ij tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyí'xa'puí' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'tíj mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámua're', a'íj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'íjma jimi i maj ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye', na'ríij i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jüise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinij matí'ij a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'puí'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj? Nyáaj nu nyajta a'íin pué'een. ¿Nyiquij a'íjna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'íjna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'íjna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huüre' i Ciríistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'íjna jime' tyí'huüre', tyij nyajta ijíij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'íimaj, nu'ríj jéetze' mue'tíj huanámi'huaca' mequee a'íimaj, majta mue'tíj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'tíj tin huamuí'. ²⁴ Anxívij mu pua'máj puéjtzij naatá' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacuaj pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéecaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéecaj pu ajo'cájrurij i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej táca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'íjna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'íjma jime' i náhua'rij, nyajta a'íjma jimi i nyetyeétyeristyamua', na'ríij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tij quee ja' a'tíj, nusu i jájritze', nyajta a'íjma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéjtzij, mue'tíj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'tíj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuij, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'íjma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Tipua'aj sáij tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcuí'nyij, ajta tipua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj ti'ij a'íin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'ixaj. ³⁰ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'tíj jin ahuányatzahuatye'en, a'íj nu

jìn á'nyatzaahuatye'en i tiquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'íjna i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'íi pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'íjna i tajtúhuan i ti jahuúria'ca'aj i rey Aretas, a'íi pu tyí'cha'íica'aj jo'tij jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze ti'ij naatyévi', ³³ ajta séecan mu na'cájtoo i sicírij jitze a'ájna jo'tij ja'nácun i tyetyéj jitze, i ti jìn curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyi'táj je'ej tyí'huúre' ti a'táj jusíj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'íj nu jìn tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'táj nu mua'tyej ti Ciríistu' jitze ajtyáma'can ti a'náj a'yan tyáaru, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti Dios jútye' yo'ví'tij. Canu jamua'reej je'ej ti tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyévi'j jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'íj nu xaa mua'reej ti a'íjna i tyáati', (tipua'aj jutyévi'j jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'tij naa jo'éen, jo'tij ajta yó'namuajri' a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej tyí'rij ti a'táj jaataxáj íyan i cháanacaj japua. ⁵ F'ríitacaj pu nyaj ahuáanyatzaahuatye'en a'íjna jime' i a'táj, ajta canu nyájime', a'íj nu jìn ootányatzaahuatye'sij i tiquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuáanyatzahuatye'en, canu a'íin pue'éenye'ej na'mej síj ti cha'na'aj tyí'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuatyí'ra'aj jìn tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, ti'ij quee a'táj a'yan tyí'nyesejra je'ej tiquee tya'ránajchi, sulu che' a'íin séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'íj nu jìn á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi. A'íj pu jìn nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájtóo tyi'táj ti a'yan een ti'ij tzícare'ej ti na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'íin pué'een i tyiyáaru' ti yo'ta'ítýaca' ti'ij je'ej pua'aj náa'uurej. ⁸ Huéecaj nu nyeríj a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'íjna i nyaj jìn japuéjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin: "A'íjna i nyaj jìn muaxie've' a'íi pu a'íin pué'een i ti a'jitze juxie've', ji'nye a'íjna i nyaj néijmi' i jìn putyí'uurej a'íi pu huataséjre'sij a'íjna jime' i tiquee mú'ca'nyisti'." A'íj nu nyij jìn á'nyatzaahuatye' i tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciríistu' ti jìn putyí'uurej nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'íj nu nyij jìn nyetyamua've' i tiquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyí'nyejee, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'íjna jime' nyaj Ciríistu' á'tzaahuatye', ji'nye ti'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij ti'ij túutimue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i siaj huatóoci'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' ciléenye' jìn tyí'huúre' a'íjma jimi i maj va'cán jìn tyí'huúre'. Tyij nyajta quee tyi'táj jìn antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jìn jaapuéjtzitariaca', i siaj jìn je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápu'ij naa huasé'rin, a'íj xu mua'aj tyu'séj, a'íj xu sij jìn jamua'reej nyej nyáaj ji're'can jime' a'íin pué'een i tavástara' ti nyojo'ta'ítýaca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyequee xá'pu' tyajamuaatajé, tyi'táj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij a'íimaj i maj pua'maquéj jusí'rii, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj quee a'náj tyi'táj jìn muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaríj

¹⁴ Nu'ríj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijíj tyi'táj jìn jamuaatamuárie'riste'ej. Canu a'íj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'táj

huo'tá'an i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'tíj hua'tá'care'en i juhuásimua'.
 15 Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'tíj tyícha'ij, na'ríij nyasíj
 néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. Ajta tipua'aj jéetze'
 nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

16 A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tíj jin muárie'rij jamuaatá'.
 Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápu'i'ij jú'mua'ree je'ej nyaj tyaja-
 muáacuanamuaj. 17 ¿Nyij tyi'tíj jin nyajamojó'rie a'íjna jime' nyaj séecan hu-
 ata'ityaca' ja'mua jimi? 18 Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' ti'ij jamojo'vá'muaarej,
 nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ityaca'. ¿Nyiquij tyi'tíj jin jamojo'riej a'íjna
 i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'ji're'can jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij tyajta a'ij
 tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

19 Tyij sequée a'yan tyí'mua'tzej tyaj a'íjna jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij
 tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj
 i Dios jimi a'íjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuáamua',
 a'íi pu tyámua' já'mua'uurej. 20 Ji'nye a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj nyerij a'áa
 ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj
 a'yan éenye'que' náatyonyij je'ej siaj siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj
 nya'asej tipua'aj xúutya'xi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'ríij senyínyu'cacuj, nusu
 setyúumueeria'aj, na'ríij je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej
 pua'aj rijcaj. 21 A'yaa nu nyajta tyí'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jime'
 nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna jin huatányaxamuijritye'en siaj
 mue'tíj serij á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' siaj
 juxana'cire', majta i maj jutyévi'j jin jaamué'tij i túmii, ajta néijmi'i i siaj jin je'ej
 pua'aj tyityo'cájrurij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuej ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

1 A'íi pu a'íin pué'een i nyaj nyerij huéicaj jamúumuarin. Néijmi'i pu
 a'yan tyá'xa'pu'i'ntari'huan mahua'puaj nusu mahueéicaj metyi'séeracaj i tyeítýee.
 2 A'íimaj i maj aami' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijíij nyaj ya'
 imuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaatye' nyati'ij tyihuó'ixaaj nyati'ij
 hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tipua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che'
 tyihuo'tú'uunyi'raj, 3 ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'tíj jamuaataséjratye'en
 i siaj jin jáamua'reej ti i Ciríistu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna
 jitze ma'can. Ajta i Ciríistu' capu a'yan een ja'mua jimi ti'ij síij tiquee jú'ca'nyisti',
 sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jimi i ti jin uhuájca'nyej. 4 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti
 a'íin óotateehuaca' i cúruuj jitze ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júurij séejre'
 a'íjna jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma
 tyitú'ca'nyisti' a'íjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un
 jimí, a'íjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en.
 5 Siata'aj jujímua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej tipua'aj tyámua' naa se-
 tyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée jamua'reej ti a'íin Jesús
 ti ajta Ciríistu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu serij a'íj jin huamué'tichej i siaj
 japuéjtzitarej. 6 A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej.
 7 A'yaa tu tyá'huoo i Dios jimi siaj sij quee tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej
 tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj
 tyí'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin mati'ij i maj merij huamué'tichej. 8 Ji'nye
 catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i ti ji're'can jime', sulu tyaj tyu'tyáhuire'en
 a'íjna jimi i ti ji're'can jime'. 9 A'íj tu jin tatyamua've' i tiquee tú'ca'nyisti', siaj

sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíiraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinyij. ¹⁰ A'yaa nu anaquéej tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyij jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' ti jin tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antypuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantyipuá'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antypuá'ritye'en, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutya-mua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios ti já'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyoytye'en síj ajta síj, xui'tyooquí'tza'xi'in a'íjna jime' siaj néijmi'i i Círíistu' jitze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj iye'ej jusi'rii, a'íi mu yajá'muatyoytye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa i tavástara' a'íjna i Círíistu', ajta i Dios ti jin já'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'íin huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ítýaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íi pu i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástara' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en i já'muatzajta'. ⁴ I Ciriístu' pu huatóoa' ti huámu'i'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapuá huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástara' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátoonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' siaj jiye'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratyaj i Ciriístu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Ciriístu' ti jaxaj. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaatye'ej i nyúucarij tiquee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'ríj síj i ti tyí'huiire' u tajapuá. ⁹ Nu'ríj anaquéj a'yan tyaataxájtaca' ajta ijíj nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaatye'ej i nyúucarij tiquee a'yan namuajre' ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuiire' i Ciriístu'.

Ciriístu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye' capu i tyeítýee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamua'tyej, sulu a'íj nu jimi i Ciriístu' ja'ancuriáa', a'íi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

¹³ Siajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íica'aj jájcuaj imuáj nyati'ij nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tijca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'antyíhuoonyij nyati'ij quee xu nié'huacaj, a'íi pu naatajé juxié'vi'ra' jime', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij i yójra', nyajta je'en huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj ti'ij a'íin tyináamua'tyej je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéj antyíhuaviihuaca' nyati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

18 Tí'ij huéicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. 19 Canu a'tíj a' jo'séj tí hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyíhuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i tí ihuáaria'ra' pué'een i tavástara'. 20 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tí i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej. 21 Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. 22 Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciriístu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. 23 A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tíjin: "I tí ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, ijíj pu huá'ixaatye' i tyeétyee mej mij ja'antzaahuatye'en i nyúucarij tí ará'tyeej ja'antyípuá'rityamu'ca'aj." 24 Majta a'íimaj, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

2

A'íi mu i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

1 Tí'ij arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japuan muáacuaaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'íjci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'íj jo'ví'tíj i Tito. 2 A'áa nu jo'mej, jí'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaatye'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihúá'íjtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarie'ca'aj. 3 Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, jí'nye a'íjna i Tito i tí nyajamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj tí'ij ja'antyisíjchej i junavíj. 4 Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'íi mu avíitzij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'íj i Ciriístu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jin tyí'íjta. 5 Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, jí'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj tí ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij tí jí'ré'can jime' i tí jin Dios jamuí'rátosij.

6 Majta a'íimaj i maj huápuí'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyí'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'íimaj, jí'nye capu i Dios a'íj jin tyihúá'xíjtye' je'ej tí síj huasé'rin. 7 Majta a'íimaj, a'yaa mu tyáamua'reeri' tí i Dios a'yan tyinaata'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna tí'ij ajta a'íj tyu'ta'ítyaca' i Pedro, tí'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. 8 Jí'nye a'íjna i Dios a'íj tí huata'ítyaca' i Pedro a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu cha'taj na'aj nyéetzij naata'ítyaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. 9 Ajta a'íjna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' tí i Dios a'íjna jin na'antyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'íi mu tyámua' tyitajcha'íj muá'raa nyéetzij majta a'íjci i Bernabé, a'íi mu mij a'yan tyaaxá'puí'intarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'íjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 10 A'íi mu taatáhuaviiri' tyaj a'íjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huárinij.

Pablo pu jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'ájna a Antoquía

11 Ajta a'íjna i Pedro, tí'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquía, nyáaj nu jajtyá'xij, jí'nye a'íi pu tyí'tíj jin quee xá'puí' rijcaj. 12 Jí'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago tí

uhuojo'ta'ityaca', aj pu'ij ajtáaraa hua' jimi, ajta jaatapuá'citaca' i ti hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, ji'nye huá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj ja'antysisí'chej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáama'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jin tyúusejrataca'aj a'yájna tí'ij ajta huaríj i Pedro, a'íj pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej tí'ij ij ajta a'yan huaríj matí'ij a'íjma. ¹⁴ A'íj nu jin, nyatí'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyúucha'íca'aj tí'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'íjci i Pedro metyi'séeracaj néijmi'i i tyeítyee tíjin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáama'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyí'tyía'cha'ij matí'ij i maj quee Israel jitze ajtyáama'can, ¿ji'nye een jime' ca'nyéjrij jin a'yan pahuá'uurej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáama'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáama'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁵ Ityáj tu a'íjma jitze eeráama'can i maj Israel jitze ajtyáama'can, catu a'íjma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tíquee a'tíj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi. A'íj tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj jí'rénnye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Ji'nye capu a'tíj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁷ Ajta ijíj, tipua'aj a'yan tyetyá'huocaj tyaj jí'rénnye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj tí i Ciríistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyí'tyítacha'íj? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Tipua'aj nyáaj tyí'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasíj pué'eenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamuí' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu', ²⁰ a'íj nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íj pu i Ciríistu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin ijíj júurij, a'íj pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatyé' a'íjna jitze ma'can i yójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj tí nyejitzé ma'can huámu'nyij. ²¹ A'íj nu jin quee majuuriésij a'íjci i ti Dios jin juxié'vi'ra' naatá', jí'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyí'tíj huatyahuíre'nyijche' tí i Ciríistu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatyé'

¹ Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'muai'riitye' siaj tyí'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatyé' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een. ² A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? ³ ¿Nyiquij huápuí'ij quee já'muai'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, jí'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíj a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujíimua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ ¿Nyiquee tyí'tíj je'ej tyajamuatyáhuí i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyí'riij tíquee tyí'tíj jin je'ej tyajamuatyáhuíre'en. ⁵ Tí'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyí'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿jí'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

⁶ A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta ji'réenye'ej jimi huatyá'itzee. ⁷ A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tijin i maj ji'récán jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. ⁸ Jájcuaj imuáj pu a'yan tyé'yusí'huaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tijin: "Néijmi'caa nu i tyeétyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can." ⁹ A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

¹⁰ A'tyán maj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, ji'nye a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj tiquee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yusí' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta."

¹¹ A'íj tu jin a'yan tyá'mua'reej tiquee a'tíj ji'rénnya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." ¹² Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tijin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

¹³ Ciríistu' pu tajapúa huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti muí'nyij jo'tatéehuaj i ciyéj jitze." ¹⁴ A'yaa pu a'íjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tya'tóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tya'tóoratziiri'

¹⁵ Nye'ihuáamua', a'íj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyaca' i tyeétyee jimi, tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'ríj ti a'tíj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta iíij, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan muí'caa tyi'tyáxajta, sulu síj pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íi pu'ij a'íin pué'een i Ciríistu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Dios pu tyi'tíj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés ti'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu i'ríj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj ti'ij quee che' tyi'tíj huíria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tipua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huíre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi mu i maj tajapúa tyí'huíre' hua' jimi jaatyájtoo i tyeétyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'tíj huata'ityaca', sulu jusíj pu a'yan huaríj, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huíre' a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci i Dios ti jin tya'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tìpua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyi'ríitacaj tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'íjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi huatá'i'riitarij maj ja'ancuriá'an a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

²³ Tì'ij quee xu huataséeria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'íjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'íica'aj tì'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' tì'ríij ti tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nyej i Ciríistu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta ijíij ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'íin tacha'ij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siati'ij jimi huatyá'itzee i Ciríistu' a'ájna siati'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue'r'é'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'íin juxie've' tìpua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'ríij a'íjma jimi i Griego, tìpua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'ríij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huire', tìpua'aj tyáati' nusu íiti', ji'nye néijmi'i xu mua'aj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin síij siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tìpua'aj Ciríistu' jitze xa'ajtyáma'can, a'íj xu jin siajta a'íj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'íin tyajá'muaci'tyij i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Tì'ij ooj pa'rri'istan a'íjna i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een tì'ij síij ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', tyij ajta arí néijmi'i tyía'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'íin néijmi'i i ti tyía'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj ti i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'ntari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'tíj mua'rériacaj, a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj íijan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta tì'ij atyojo'r'é'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'ntari'huaca', Dios pu juyó j ujo'ta'ityaca', i ti huanie'huaca' i íitaj jitze, ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'íin tajapuá huatányuunyij, ji'nye a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ityaca' i júuricama'ra' i juyó j i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tijin: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta ijíij paj períj yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ Jájcua j imuáj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jin huá'huíria'ca'aj a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin diosij. ⁹ Ajta ijíij siaj seríj jamua'tyej i Dios, nusu ijíij ti arí i Dios já'muamuajtye, ¿ji'nye tyí'ríij siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i tiquee tyi'tíj huire', ajta tì'ij ajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, tì'ijta a'ájna atyojo'r'é'nyej a'náj ti tyi'tíj je'ej huaríj, na'ríij i máxcirie' ti jitzán tyi'tíj atyojo'r'é'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyi'tíj jime'. ¹¹ A'íj

nu jin jéehua tyí'tziinye' tipua'aj quee tyi'tíj huatyáhuüre'en i nyaj jin tyu'muáriej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, ji'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'ij siati'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siati'ij serij tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyi'cuí'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'íjna i nyaj jin tyí'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéeje ti'ij nyaj a'íin pué'eenye' síj ti tajapúa tyí'huüre', na'ríj yaa ti'ij nyaj a'íin pué'eenye' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee tipua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i juji'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí ijíj, ¿nyij serij nyéjcha'üre' a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'íjma jimi i tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'íjna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtáciinyej, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'puí' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj tipua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna ti'ij i íiti' ti jo'tacuí'nyaca' pá'ri'ij jime', 'asta na'aj quee i Ciríistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamua'jri' je'ej ti tyá'xaj a'íjci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yusí' ti i Abraham hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Síj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i síj, a'íi pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjna i ti huanie'huaca' a'íjci jitze i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'íi pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríj. Ajta i síj, a'íjna i ti huanie'huaca' jitzán i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íi pu a'íjci jin huanie'huaca' ti Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ F'ríj tyaj a'yan tyaataxáj ti a'yan huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyé'yusí'. A'íimaj i úucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti hua'puaj ti jin Dios tyihuo'ta'íj i tyétyacaa. Síj i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íimaj i ti'ríj i maj tyu'tyáhuüre'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj puíríci'ij a'íjna i íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Hagar. ²⁵ A'íjna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj i Sinaí, a'áa ti jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' ti já'sejre' a Jerusalén, ji'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjna i Jerusalén tajapúa ti já'ma'can, a'íi pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íi pu pué'een i taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj ji'nye a'yaa pu tyé'yusí' tijin: Pajta muáaj, ti'quee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en. A'yaa paj huárinyij, ji'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej mu paj quee a'náj ootájucataca' quee a'íjna i íiti' ti víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' ti'ij a'íjna i Isaac ti a'íjci jin eerányej i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'íjna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríj, a'íi pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i yójra' ti huanie'huaca' a'íjci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta

ijíj, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuárite'en a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', pajta i yójra', ji'nye capu a'náj tyi'táj jaci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmi'i pu tyá'ci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', catu a'íjci jitze eeráanyej a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eeráanyej a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huire'ej

¹ Ciríistu' pu tí'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuací'ca'an. A'íj xu jin caxu che' tooa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siatí'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pu'éen, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Típua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antyísiichixi'in i ta'antuuví'rajmee i siaj jitzán sa'racaa, tí'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'ijta capu tyi'táj jin jamuaatyáhuire'ej i Ciríistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antysiíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej tí'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'íjci jimi i Ciríistu', siajta ajtacíj a'íjci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyi'ijcho've'ej tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciríistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxie've' típua'aj a'táj arí ja'antysiíjchaca' i junavíj nusu quee. A'íj pu xaa jitzán juxie've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuan-tyí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'íjci i nyúucarij ti ji'r'é'can jime'? ⁸ Capu a'íj ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti círa'tzuj i levaduura' néijmi'i tyináxcáj i cuéjtzij, ¹⁰ a'íj nu jin nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'íjci i ti tyajamua'antí'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'táj ti pu'éen.

¹¹ Ajta nyéetzij jime', nye'ihuáamua', típua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uureenyijche' a'íjma'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'íjma jime' i maj a'íjci jin tyajamua'antí'uunyi', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéej a'íjma'aj jujímua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaj mahuací'ca'an. Ajta caxu a'íjci jin a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' huatóohuire'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Ji'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jin tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti a'yan tyá'xaj tíjin: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyévíj a'yájna patí'ij asíj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, ji'nye típua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríj siooj jujímua'aj tyúucha'íire'ej, mua'aj xu sij jujímua'aj antyúupua'rite'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'xaj tíjin: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta' tye'rányinyii. ¹⁷ Ji'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jájcha'íire' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íj pu ajta jájcha'íire' i ti je'ej

pua'aj een. A'íi mu a'yan tyityetyúucha'íire', a'íj xu jin mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tìpua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'íitya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'íimaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tin, huápu'ij mu xána'visi' ricij a'íj mu mij jin merij jó'vej, ²⁰ a'íi mu hua'najchej i sánturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxiejeve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'ij, majta séecan jimi ajtyú'uuvej. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'i jin a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'yájna nyati'ij nyáaj nyerij jájcuaj imuáj huaríj, tìjin i maj a'yan tyityetyúucha'ij camu ujo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²² Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuata'caa, a'íi pu a'íin pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jin tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeítyee, tyajta tyihuo'tapuéjve'en, tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séjre' i ti xá'puí'. Capu ij ajtáhua'aj síij séjre' i nyúucarij ti tyi'tíj jin hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, mu'ríj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij. ²⁵ Tìpua'aj a'íj jin tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tì'ij i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajíimua'aj tyítajaaxiejvi'.

6

Miche' huatóohuúire'en síij ajta síij

¹ Nye'ihuáamua', tìpua'aj séej a'tíj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyi'tíj jime', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuúire'en. Ajta siati'ij a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en tì'ij a'íin tyo'tyá'itzee. ² Siata'aj huatóohuúire'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'íjci jin tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Ciriístu'.

³ Tìpua'aj a'tíj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íi pu jusíj jucuanamuaj. ⁴ Che' síij ajta síij jusíj huóosej je'ej ti tyi'tyúucha'ij, ajta tìpua'aj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' a'íjna jime' je'ej ti jusíj tyi'tyúucha'ij, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti síij ajta síij a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyi'tíj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'íjna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' ti jaatyáhuúire'en a'íjci i ti tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'ríj siaj jáacuanamuaj i Dios. Tyi'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huámu'nyij. Ajta a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'íj tu jin tyiche' quee jaxaahuataj i tyaj jin xá'puí' ricij, ji'nye tìpua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeítyee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'íin a'íijma i maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj tì'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yu'xaj i nyamuáca' jime'. ¹² A'íimaj i maj já'mua'itziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrij jin ja'antysisíjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeítyee tyámua' huojo'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'íjci jime' maj ja'rá'astee a'íjci i Círíistu' i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'íimaj i maj ja'antysisíjchej i junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisíjchej i junavíj, mej mij a'íjci jin ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jin á'nyatzaahuatye' ti Círíistu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can i cúruujra' i Círíistu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huíire' tipua'aj a'tíj ja'antysisíjchaca' i junavíj nusu quee, a'í pu juxie've' ti a'tíj jájcuan jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'in a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

¹⁷ Ijij ti yujo'que'tij ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tíj nya'itziitya'aj, ji'nye pu'ríj nye jitze séejre' a'íjci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuámua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítyi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuaty'e' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhuire'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhuu'i

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciríistu' tyitaatapuějvej néijmi'i i tajapúa ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antyíhuo i Ciríistu' jitze jájcuaj imuáj ti'ij quee xu jaatyatáahuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyó jitze ma'can i ti huápu'i'ij jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciríistu' tajíme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi ti'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can ti'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyájtoo a'íjna i tyaj jin tyu'yi'tihua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti pu'ricij i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pui'intaria'ca'aj ti'ij i Ciríistu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een ti'ij i Ciríistu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciríistu' jimi pu i Dios anaquéej ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna ti'ij i Dios tya'taráj, a'íi pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej i Ciríistu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Ciríistu', siajta mua'aj mu siaj jáanamujri' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios ti'ij a'íin ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto i ti a'yan tya'tarájcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyi'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, tipua'aj arí ja'antyíci'tyij i ti jin ti'rátosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuaty'e'

¹⁵ A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuaty'e' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antyápua'citacaa nyaj tyé'tyojtzire'ej i Dios ja'mua jime', nyaja-mua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huavii'j i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua

jimi huataséjre'en, ajta siaj sij jì'ré'can jìme' jáamua'tyij. ¹⁸ A'yaa nu tyá'huaviij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puáricij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihua'ci'tyij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti ajta jin uhuájca'nyej ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Ciríistu' ajta yo'ví'tij u tajapuá ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyí'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jìme' i ti jin ántyapuj, ti'ij na'aj ijíj ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyooméj. ²² Néijmi'i pu jin i Ciríistu' antyúumua'reej, a'íi pu ajta i Ciríistu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzejta' a'íi mu a'íin pué'een i tyévira' i Ciríistu', a'íi pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu' i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej.

2

Dios pu tajapuá huatanyúj i Ciríistu' jitze ma'can

¹ Jájcuaj imuáj xu mua'aj mui'chica'aj a'íjci jìme' i siaj je'ej pua'aj rijcaa siajta jéehua á'itzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyi-tyetyúucha'íica'aj mati'ij ricij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaa je'ej ti tya'ránajchi a'íjna i ti íyan tyí'ijta ajta a'íjma jimi i xiéjnyu'carij i maj séejre' áacaj tzejta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jìme' a'yan tyi'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciríistu', tyati'ij tyooj mui'chica'aj a'íjci jìme' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciríistu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapuá. ⁷ A'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'íj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íi pu i Dios juxié'vi'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ ji'nye i Dios pu a'íin pué'een i ti táataahuaca', a'íi pu táataahuaca' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'íin jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tijin: “i maj quee ja'antyisí'chej i junavíj”, majta i maj ja'antyisí'chej i junavíj, majta jujímua'aj a'yan huatóomua'aj tijin: “i maj ja'antyisí'chej i junavíj”, ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciríistu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tíj ja'muaci'tyíiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta ijíj, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jìme' ti a'íin juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'. ¹⁴ Ciríistu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzájta'. A'íi pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íi pu

jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'íi pu ja'antyipuá'rij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij. ¹⁶ A'íi pu ja'antyipuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuui i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'eenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriístu' pu mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápua'ritye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxiirej i tavástara' jimi. ¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'íin pué'een i maj séej i chuég japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeítyeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu mua'aj een ti'ij i chi'ij, majta a'íimaj i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huíre' ti'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'. ²¹ I Ciriístu' jimi, néijmi'i pu i chi'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxi'sij siaj sij a'yan tyi'huíre'ej xá'ra'nyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuó'ixaatye'en i maj séej chuég japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahuíre' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een ti'ij mua'ajmaj jamuáahuíre'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyeríj cii tyajamuaatayú'sej. ⁴ Típua'aj seríj jo'jijve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriístu' a'yan huaríj, ⁵ i tiquee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'íjma i tyeítyee i maj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta ijíj i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra a'íjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuíre'en, ajta a'íimaj i maj tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁶ A'íi pu a'íin pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihuá'jee maj antyóosiire'en i Ciriístu' jimi, mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pue'eenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin tya'tóoratiiri' i Dios a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁷ A'íj nu jin nyáaj tye'entyárupij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu a'yan tyinaatapuégvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'íj pu jin jaataséjratata' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'íi pu tyámua' tyinaatyájtoo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciriístu' jimi. ⁹ A'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'íi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti yaje're'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij ijíj a'íimaj jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapúa', majta mu tyi'tíj jin antyúumua'reej jo'tíj i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee síj na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tzíira'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyaaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástara' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íjna jin a'yan huárinyij. ¹² A'íj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán

tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'íjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuoo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios

¹⁴ A'íj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciríistu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síij ajta síij i tyeítysteristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íiyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciríistu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye', ajta i siaj jin juxie've' a'íi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Siaj sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciríistu', ti'ij na'aj tyí'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' siaj sij jáamua'tyij i ti jin i Ciríistu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta ííij, tyetyé'tyojtzire' i Dios, ti jéehua huápu'íj jaayí'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzire' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'íjci i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzire'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyeítyeera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

¹ A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj jahuiire' i tavástara', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye a'íi pu i Dios jamuaatajé. ² Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu setyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej, ³ siajta huatyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeítyeera' pué'eenye', ji'nye a'íi pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'íjna jime' siaj sij juxáahuaj séjre'ej. ⁴ Síij pu'uj i tyévira' ajta síij na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna ti'ij ajta i Dios ti jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. ⁵ Síij pu'uj i tavástara', ajta síij na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síij pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huái'huaca'. ⁶ Síij pu'uj i Dios i tyaj néijmi'i jajvástara', i ti néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'íi pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

⁷ Ajta ityájma pu i Ciríistu' tyitaatapuéjvej séej ajta séej je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'.

⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huojo'ví'tij a'íijma i ti huo'mué'tij ti'ij néijmi'caa eetyáanaj, ajta huo'ta' a'íijma i jutyéityeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin.

⁹ ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee "a'íi pu tajapuá jo'ojnyéj"? A'yaa pu huatóomua'aj tíjin a'íi pu ajta anaquéej yava'cáanyej íiyan i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta i ti yava'cáanyej, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tajapuá jo'ojnyéj ti'ij tyu'néijmi'tare'en ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹¹ A'íi pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huo'ré'ixaatye'en i tyeítye'e i nyúucarria'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. ¹² A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeítysteristyamua'me'en i Dios, mej mij a'íimaj tyu'tyáhuu'ire'en, majta tyíve'sej jamuán i Ciríistu', ¹³ asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yójra' i Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en i Ciríistu' jimi. ¹⁴ Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matí'ij i tí'riij, i maj cha'mana'aj tyo'jó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tiquee tyí'xa'pu'íin, majta a'yan een ti'ij i jéetirij i ti áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej ti tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en

a'íjci jime' i ti hue'tzij pué'een. ¹⁵ Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej ti tyi'jí'récán jime', jí'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Círíistu' jamuán, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. ¹⁶ Ajta i Círíistu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej títua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej ti tyihuo'ci'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuán jín tyí'tyechej i maj Círíistu' jimi séejre'

¹⁷ A'yaa nu nyij tyajámua'ixaatye', nyajta a'yan tyajámua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej ti i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tíquee tyi'tíj huíire' ¹⁸ majta quee tyi'tíj jó'itej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, jí'nye camu tyihuojó'itej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹⁹ Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej ti tyi'tíj tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej mij néijmi'i jín tyu'xána'cire'en. ²⁰ Siajta mua'aj, caxu a'íj jín jaamua'aj i Círíistu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, ²¹ jí'nye tyámua' xu tyáanamua'jri' i nyúucaria'ra' siajta a'íj jitze tyi'huó'itíiri' siaj sij a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jí'récán jime' jimi i Jesús. ²² A'íj pu jín a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i ti já'muacuanamua'ajca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jitze i siaj jín ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íij i ti tyi' jájcuaj jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyí'tyesejre' jí'récán jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jín, caxu che' jucuanamua'j, sulu siata'aj huatoojé'yacan jín tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévi'j, jí'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Títua'aj xaatanýinyu'cacuj, caxu a'íjci jín ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'tíj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitzij jín huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en tí'ij tyi'tíj huamué'tin i ti jín huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'tíj xajtaj ti je'ej pua'aj namua'jre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'pu' i ti hua'tyáhu'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta tí'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamua'j. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jín i Dios já'muamajtyen tíjin jitzán xu ajtyáma'can tí'ij atyojo'ré'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jín je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jín jujaaxiejtye', nusu i siaj jín nyinyu'cacuj, na'riúj i siaj jín hua'tají'vii i tyeítyee, nusu i siaj jín je'ej pua'aj tyihua'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Círíistu' jimi.

5

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij tí'ij i Dios ricíj. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna

ti'ij i Ciríistu' tyí'taxie've', ajta huatóotoj tajíme' ti'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'e'j séejre' ti'ij mu'véjrij ti naa tyaarie'e'j u tajapuá.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye tyeítysteristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyí'tíj siaj jin je'e'j pua'aj ricij, nusu siaj tyí'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyí'xajtaj nyúucarij jíme' ti je'e'j pua'aj huánamuajrii, na'ríij i tiquee tyi'tíj huiire', ji'nye capu xá'pui', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tíjin típua'aj a'tíj juxana'ciria'aj, nusu je'e'j pua'aj metyóomua'riaaj, na'ríij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij síij ti hua'na'michej i sánturij, a'íijma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyej jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj ajta i Ciríistu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'e'j ti i Ciríistu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'tíj já'muacuanamuaaj a'íjna jíme' i nyúucarij tiquee tyi'tíj huiire', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íijma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'íj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íijma. ⁸ A'náj imuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta ijíij xu'ríj nyéeri'iste' séejre', a'íjna jíme' siaj tavástara' jimi séejre'. A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj matí'ij i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'e'j ti tye'tyévijtye', ajta tzáahuatyí'ra'aj jin séejre'. ¹⁰ A'náj tina'aj xu jahuocaj je'e'j ti tya'raanajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'íimaj i maj je'e'j pua'aj tyityetyúucha'íj i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'e'j maj ricij. ¹² Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tíj jaataxáj je'e'j maj a'íimaj avíitzij jin ricij, ¹³ ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jíme', ¹⁴ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'e'j ti een. A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' tíjin:

Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij,
ájchesij hua' tzajta' i mui'chítyee,
ajta i Ciríistu' pu muatyátatzavi'tye'e'j.

¹⁵ A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íij. Caxu a'yan tyityetyúucha'íij matí'ij i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'e'j. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'e'j ti tyí'xa'pu'í' ijíij ti ooj je'e'j tyí'rij, ji'nye je'e'j pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'e'j pua'aj metyityoomuámua're'e'j, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'e'j ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹⁸ Caxu ta'ruj, ji'nye je'e'j pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyi'huóo'ixaatye' tyámua' naa a'íjci jíme' i chuúicarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, siata'aj tyu'táchuiicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jíme' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. ²⁰ A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzi're'e'j i Dios i ti néijmi'i tyú'tahuaca' ti'ij na'aj íyan ti tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Je'e'j maj ye'e'j tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatye'

²¹ Siata'aj huóohuiire'en séej siajta séej, a'íjci jíme' i siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Ciríistu'.

²² Siajta mua'aj mu siaj huiichej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'ij tyá'astej i tavástara'. ²³ Ji'nye i cína'ra'an pu mu'úura' pué'een i ju'íij, ti'ij ajta i Ciríistu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'íj pu'ij hua' japua huatányuusij. ²⁴ Ajta a'yájna matí'ij i maj jusi'rii tyá'astej i Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'íimaj i maj huiichej huá'astyaj néijmi'i jíme' i jucínastyamua'.

²⁵ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyihuá'xie've' a'íijma i maj jimi jusi'rii, a'íj

pu ajta hua' jitze ma'can huamuí'. ²⁶ A'yaa pu huaríj tí'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij tí jaatyájtoo hua' jimi, ²⁷ tí'ij a'yan tyaataséjrataj tí'ij i tyeyúuj tí naa een, tiquee tyi'tíj a'me'ej, ajta quee huatyátzu'taca', sulu tí tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnyeí'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'íj jujímua'aj tyúuxie've'. A'íjna i tí jaxie've' i ju'íj, a'íi pu ajta jusíj juxie've'. ²⁹ Ji'nye capu a'tíj jaxana've' i jutyévíj, sulu a'íi pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tya'xá'puee, tí'ij ajta i Ciriístu' tyámua' tyihuá'cha'íj i maj jimi jusí'rii, ³⁰ ji'nye a'íi pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Ciriístu' jitze ajtyáma'can. ³¹ A'íj pu jin i tyáati' majuuriésij i jutáataj ajta i junáanaj tí'ij ja'antyaanaxcaj i ju'íj, majta a'íimaj i maj hua'puaj, síj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. ³² A'yaa pu'ij tyí'sejre' i tí ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'íj nu jime' tyí'xaj a'íjci i Ciriístu', nyajta néijmi'i jime' i maj jimi jusí'rii. ³³ A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnyeí'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'íj jujímua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i jucínastyamua'.

6

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna tí'ij tya'ránajchi i tavástara', ji'nye a'yaa pu tyí'xa'puí'in. ² A'íjna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios tí jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íj a táataj pajta a' náanaj, ³ ta'aj muáahuíre'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij íiyan i cháanacaj japua."

⁴ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtje'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyi'huóocha'íin, siaj sij huo'mua'tyej, siajta huo'té'exaatye'en tyámua' je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'.

⁵ Siajta mu siaj ca'nyéjrij jin tyí'huíire', siata'aj huá'astyaj i maj íiyan cháanacaj japua tyajá'mua'íjtje'. Siahua'astyaj tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'íj tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'huíire' i Ciriístu'. ⁶ Siahuo'tyáhuíire', caxu a'áa siana'aj mati'íjta a'íimaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuíire'en siati'íj tyá'huíire' i Ciriístu', ajta je'ej tí tyá'xie've' i Dios. ⁷ Siata'aj tyámua' naa tyu'muárie'en, a'yájna siati'íj i tavástara' siaj jimi tyí'huíire' caxu i tyétyacaa jimi. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej síj ajta síj, tipua'aj i tí tyí'íjtyi're' nusu i tí juxáahuaj tyí'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi tya'ancuriáa'sij je'ej tí síj tyi'tíj jin xá'puí' huaríj.

⁹ Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'íjtje', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'muarie' néijmi'i xu a'íj jitze ajtyáma'can i tavástara' tajapúa tí já'sejre', siajta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁰ Ajta íjij nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muárie'ria'ra' jime'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jime' i tí Dios jaatyájtoo ja'mua jimi i siaj jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i tí jin já'muacuanamuaj i tyiyáaru'. ¹² Ji'nye catu a'íjma nyo'si'tye' i tyeítjee, sulu a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, majta a'íimaj i maj tyí'íjtaca'aj, a'íjma i xiéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyityatatyíj tyi'tíj jime' tíca'riste' íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapúa. ¹³ A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios tí jaatyájtoo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i tí je'ej pua'aj tyí'ricíj, ajta siati'íj tyámua' huó'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'íj xu jín tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj ricij, a'yaa xu jáa'uuren je'ej ti tyi'jiré'can jime'. ¹⁵ Siajta a'náj ti na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'íjna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íi pu jamuaatyáhuüre'ej ti'ij quee jamua'antyipúa'rite'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i ti ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuüre'ej ti'ij i xantáaru' ti ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'íi pu pué'een i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa ti jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jatapuá'citacare'en siaj jahuoocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jime' jahuoocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuoocaj i Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatye'en i tyeítsee, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyi'tíj jime', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci i ti aviitzi' i Dios jimi, a'íjna jime' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'íjna jín nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj nu jín eetyánami' ijíj. Siáahuoocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'íjna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i ti jín ja'antyipúa'rite'ej

²¹ A'íjna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi nyati'ij nyáaj ajta quee tyi'tíj jín á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'íj nu jín jaata'ityij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatyápua'rite'en néijmi'caa i já'muatzajta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuáamua', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin jamuaataxié've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye', ²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jín jaxie've' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahuiire' a'íjna i Jesús i Ciríistu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús i Ciríistu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuire' tyi'tíj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápuar'itye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzire' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoó néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuu'i nyej nyij huó'ixaatye'en i tyeítýee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuu'i i jájcuaj imuáj siajta ijíj síoóche' xu a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuu'ij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'íi pu ajta ja'antyíci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁷ A'yaa pu tyí'xa'pu' nyaj a'yan tyí'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuire', títua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyij nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'pu' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huá'pu'ij já'muasejramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ A'yaa nu tyá'huoó i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujímua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti jéetze' xá'pu'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Ciríistu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'tíj náaruj, a'yaa pu'ij tyi'nyahuire' mej mij jéetze' mue'tíj jáanamua'aj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahuiire' i Ciríistu', mej mij jáamua'reej a'íimaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tíj mu i nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Ciríistu', camu tyi'tziinye' sulu a'íj mu jitze tyí'ca'nyej i tavástara'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj i Ciríistu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'íire', majta séecan a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime' majta jutyamua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Ciríistu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', máamua'reeriaj ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ítýaca', nyej nyij huoté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ¹⁷ majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujímua'aj huatyóohuiire'en, camu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naatamuáarie'riste'en ijíj nyaj eetyánami'. ¹⁸ Ajta ¿ji'nye rinyij?

A'íi pu jéetze' juxie've' i maj tyí'xaj i Ciríistu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, ¹⁹ ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuire'ej, siajta mua'aj xu naatáhuíi a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Ciríistu' a'íi pu ajta naatáhuíi. ²⁰ Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Ciríistu' jitze arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámui'nyij. ²¹ Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íi pu a'ín pué'een nyaj jin jaatyáhuire'ej a'íjci i Ciríistu', ajta tipua'aj náamui'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tij u tajapuá. ²² Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyí'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'táj ti jéetze' xá'puí', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiye'tzín huámui'nyij. ²³ Jéehua pu nyamuarie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'táj ti jéetze' na'ráanajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámui'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Ciríistu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, ²⁴ ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. ²⁵ Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en. ²⁶ A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Ciríistu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciríistu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. A'yaa xu eenye', tipua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'ríij nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jime' siaj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj jamuájcha'ire'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'ímaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuire'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'íj xu jitze ma'can i Ciríistu', capu a'íi na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuatye', sulu siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyosej, ajta iíij a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatye'ej

¹ A'yaa pu'uj, tipua'aj i Ciríistu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tipua'aj néijmi'i a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tipua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítjee, ² sianaatatyámua'viste' a'íjna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaa. ³ Caxu tyi'táj je'ej uuriaj siaj sij a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujímua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'táj jahuocaj i ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuire'en i séej tyi'táj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' i Ciríistu', ajta i ti jin tyi'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síij ajta síij ti'ij ajta tyí'mua'tzej i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj ti'ij i Dios, ajta capu a'íjna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj u tajapuá, aj pu'ij a'yan huataséjre ti'ij i a'táj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj mati'ij séecan i tyeítjee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij a'táj tiquee tyi'táj jin tyi'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca'

tí'ij i tiquee va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta huatóoa' ti huámui'nyij i cúruuj jitze. ⁹ A'íj pu jin i Dios tye'entyáaruujtyej tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj ajta ti jéetze' naa huasé'rin i tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jitze tyítunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapúa' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij ti i tavástara' a'íin pu'é'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'é'een, tyej tyij a'ájna jin tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tí'ij i tatzárij úyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'ijta a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'íj xu jitze tyú'ca'nyej i ti já'muahuiire'en jéehua tzaahuatyi'ra'aj jimi sejcha'íj, ¹³ jí'nye i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'pui' huárinyij, ajta jamuaatáhuire'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jin huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'tíj tyi'tíj ja'mua jitze pua'ritye'ej nusu siaj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee majta quee xá'pui' mety-ityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej mati'ij i xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij ti júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij tí'ij uvé'nyej i Ciríistu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'rériaaj nyej quee huáapua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámui'nyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij i siaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'íj nu jitze tyi'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'ítyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti tyaja'muahuiire'. ²⁰ Ji'nye capu ma' a'tíj ti a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've', ²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'ájna huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Ciríistu' ti Jesús pu'é'een. ²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'ájna i Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuú i a'ájna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu tyináahuú ti'ij nyiyóoj ti pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ítyej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi, ²⁴ nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pui' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ítyej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ítyaca' nye jimi tí'ij tyinaatá'an tyi'tíj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'íin já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'ájna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'íin tyi'ijcu'nyaca'. ²⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'cui'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuijritya'aj i nyaj jin jajpuéjtzij.

²⁸ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín jaata'ítyej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj. ²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xié've'en i tyétyacaa tí'ij a'ájna, ³⁰ jí'nye tímua' pu huamuí' a'yan tyi'muárie'caj i Ciríistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huámui'nyij, a'íj pu jin tin huamuí' a'ájna jime' ti naatyáhuire'en i siaj jin quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'íjna i ti jí'récán jíme' tyí'huüre' i Dios jimi

¹ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástará' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ítyi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ítyi'ri', a'íi pu jamuaatyáhuüre'ej. ² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cáij i tiquee a'tíj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej, ³ jí'nye i maj jí'récán jíme' ja'antyisí'chej i junavíj, ityáj tu a'íin pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jín tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyajta quee tyi'tíj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'íjna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj a'íjna jín a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ ti'ij tyoomá'caj arahuéeicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antyisíjchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'íjna i Israel, nyajta a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'íjna jíme' i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápu'i'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yi'ráj, a'íj nu jín je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'tíj jín ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jín tyí'ijta. ⁷ Ajta néijmi'i a'íjna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíj nyaj jahuüre' i Ciriístu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj huüre'. ⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'tíj ti jéetze' nyetyáhu'i'rii ti'ij nyaj jáamua'tyij a'íjna i nyavástará', a'íjna i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciriístu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'íjna jíme' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'íjna jíme' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jín tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Ciriístu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i ti jín huatájuuriaca', ajta i ti jín jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'íjna i Ciriístu' ti'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítyee.

Catu tyeexúj néijmi'i jín antyítaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'íin pué'een i tiquee tyi'tíj jín á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, jí'nye a'íi pu i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jín tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricíj nyej nyij quee che' a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jín taatajé a'íjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huásij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Típua'aj mua'aj tyi'tíj jitze seequéj setyi'mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'tíj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapúa tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricíj siajta a'íjma jitze tyi'huóo'itíi i maj a'yan tyí'tyechaj je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuataté'exaatye'sij na'canyeyí'nya'aj, a'íjna jíme' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj

jájcha'íire' i Ciríistu' i ti huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'íi pu'ij hua' dios pué'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i ti tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een yava'cáanyej ti'ij tii'rátoonyij, ²¹ a'íi pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyáhue'ra' tiquee tyi'táj huiire' ti'ij a'yan jáa'uurej ti'ij i tyévira' ti naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joorej i ti néijmi'i jin putyí'uurej i ti jitzán eeráma'can ti'ij tyámua' tyú'uurej i ti tyí'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástara' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'íin pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tij, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij i tavástara' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huo'táhuire'en a'mújma mu úucaa, ji'nye a'íi mu jéehua huatyéenyosej mej mij naatáhuire' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muáriej. A'íimaj mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej ti tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'exaatye'sij: Sihuóotyamua've'. ⁵ Miche' néijmi'i a'yan tyaja'muamuaityaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' ti'ij i tavástara' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'táj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatáhuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej i tyétyacaa, ajta i ti jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íij ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej ti tyí'xa'pui'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i ti jiré'can jime', siajta i ti a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íij, siajta a'íjna jitze i ti huatáoje'yej, siajta i ti jumua'tij, i ti naa huasé'rin, i ti naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'táj tyámua' tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, je'ej siaj tyináanamuaajri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios ti tyámua' já'mua'uurej a'íi pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'táj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástara' jimi a'íjna jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xij, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuire'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', ji'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej tyi'táj tyí'cha'íj. ¹² Nyáamua'ree je'ej ti tyú'asej tipua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej tipua'aj jéehua nyetyi'ijcha'íij. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj tipua'aj tyámua' nya'axcaj nusu

típua'aj nye í'cuataj, ajta típua'aj jéehua nyetyi'ijcha'íij nusu nyequee tyi'tíj tyícha'ij. ¹³ Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tíj, a'íjna jime' nyaj í Ciríistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'pui' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuíi í nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'íj a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaaty'e'en í nyúucaria'ra' í Dios, mua'aj xu naatáhuíi mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'íin pué'een í siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ítyi'ri' í ti tyiná'itziitya'ca'aj nyej nyij a'íjna jin huatyényahuíire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanájchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan í Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. Í Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ítyi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'ij. Í siaj mutyinyojo'ta'ítyi'ri' a'yaa pu een tí'ij mu'vejrij tí naa tyaarie'ej, tí ajta ja'ráanajchi í Dios. ¹⁹ A'íj pu jin í Dios í nyaj jahuíire', a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij í ti tyajamuá'itziitye', a'yájna tí'ij a'íj tya'ráanajchi, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij í Ciríistu' jimi í ti Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyójtzi're'ej í Dios, a'íjna í tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin antyipua'rij

²¹ Siata'aj huo'tatyójtje'en nyejitzé ma'can néijmi'caa í maj jusi'rii í Dios jimi, a'íjna jime' tí í Ciríistu' hua' japua huatanyúj. Majta í nye'ihuáamua' í maj nyajamuan yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'. ²² Néijmi'i í maj yahuatyíj í maj jimi séejre' í Dios, a'íi mu yajá'muatyojtje', majta a'íijma í maj jitzán ajtyáma'can í tyeítteristyamua'me'en í ti tyihua'íjtye' í Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' í tavástara', a'íjna í Ciríistu' tí Jesús pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huiire' i Ciríistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuáara' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyú'ihuaamua' i Ciríistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'ín, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

³ Tyati'íjtá huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti arí mua'ajmaj tyajamuaaci'ij u tajapuá. A'íj xu mua'aj serij huánamuajri' i nyúucarij ti ji'récán jime' tzáahuatyi'ra'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu ti'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'ij huaríj ja'mua jimi siati'ij jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'récán jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuaamuá'tyej a'íjna i Epafra, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyí'huiire' i Ciríistu' jimi. ⁸ A'íj pu arí taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahuiire' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahuiire'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'ij jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuoocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huaviij ti a'ín jamuáamua'tyej je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tye'ityeristyamua'me'en pué'een i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinij je'ej ti tya'ránajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' ti'ij ciyéj ti ajhuóse'sij ajta je'en antatáque'esij, a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huaviij ti a'ín jamuata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatzajta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyí'tíj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatóotyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuata' siaj sij ja'ancuriá'an a'íjci i ti já'muaci'tyij a'ájna jo'tíj a'náj tina'aj jó'nyeerij je'ej ti a'ín tyihuo'tá'sij i jutyé'ityeristyamua'. ¹³ Dios pu tajapuá huatanyúj a'ájna jo'tíj jo'tíca', ajta je'en tojo'ví'tíj jo'tíj tyejé'íjtaj a'íjna i yójra' i ti huápuí'ij jaxie've', ¹⁴ a'íj pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íca'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuí', ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí'

¹⁵ Ciríistu' pu a'ín pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'íj pu ajta a'ín pué'een i ti anaquéj séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyi'tíitacaj. ¹⁶ Dios pu i Ciríistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapuá ajta íiyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i ti quee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que' tyí'íjta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'íj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Ciríistu' pu'ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu majá'tyi'tíitaca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'íj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. ¹⁸ Ajta i Ciríistu' pu a'ín pué'een i hua' mu'uj i maj

jusi'rii i tyeyúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéej huatájuuriaca', ti'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciriístu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Ciriístu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán huatyá'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'íijma i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jime' ti i Ciriístu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéej xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íiria'ca'aj i jutzájta', a'íjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íica'aj, ²² ajta ijíij i Ciriístu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj ti'ij jamuá'anvi'tin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tíj ja'mua jitze tyi'tíj jin tyi'puá'ritye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nán i siaj jajchó've' a'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamujri'. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'íjna jin tyí'huíire' nyej nyij huo'ré'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²⁴ Ijíij nu nyetyamua've' a'íjna jime' i nyaj jin japuéjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'neijmi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i ti á'itzeere' i Ciriístu' ti jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'íjna jitze i tyeítyeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huo'tyáhuíire'en i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, nyajta huo'ré'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', ²⁶ a'íjna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatíj je'ré'nyej, i ti ijíij arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁷ A'íimaj pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jin jamuaatyécha'íisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna i ti ju'avaataca'aj a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin ti'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihuá'ixaatye' i Ciriístu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihuá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéé mej mij jáamua'reej tzáahuatyi'ra'aj jime' i ti a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciriístu' jimi. ²⁹ A'íj nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciriístu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ricíj mej mij a'íimaj huatyóoca'nyej i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, ti'ij huo'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, i ti a'íin pué'een i Ciriístu', ³ ji'nye a'íj pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i ti tyúuxie've' tyej tyij tyámua' metyityoomuámua're'ej tyajta néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajámua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamuj a'íjna jime' i nyúucarij ti naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi.

I júuricamej ti jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁶ A'íj pu jin, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaj i Ciríistu' ti'íj juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'íj mati'íj i maj Ciríistu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' ti'íj i ciyéj ti tyétye' imuáj jo'canána'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna mati'íj tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojzi're'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj i nyúucarij jime' ti hue'tzij pué'een, ji'nye camu a'íimaj Ciríistu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jin tyí'mua'taj íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Ji'nye néijmi'i i Dios ti jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' i Ciríistu', ¹⁰ ajta i Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye i Ciríistu' pu antyúumua'reej a'íjma jimi i júuricamej i maj tyí'ijta, majta tyi'tíj jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'íj xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjci jime' i maj ja'antyisí'chej i junavíj, i Dios ti jin a'yan jamuáaruuj siati'íj jimi ajtyáhuixij i Ciríistu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa. ¹² Siati'íj huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Ciríistu', siajta je'en jamuán huatájuuriaca', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'íjna i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'íj jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu muí'chica'aj i ja'mua júuricamej a'íjna jime' i siaj jéehua je'ej pua'aj rijcaa, ajta íjij i Dios pu'ríj i júuricamej jamuaatá' jamuán i Ciríistu', i ti ajta néijmi'i tyitaatú'uunyi'ri' i tyaj jin ootyá'itzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i ti á'yu'si'huaca'aj i tyaj jime' tyé'cha'íica'aj i ti ajta ca'nyéjrij jin tyí'ta'íjtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipua'riaca' ti'íj óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'íjna jamuán i Ciríistu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Ciríistu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'citze' ti'íj eetyájra hua'najáapuaj i ti huo'mué'tij.

Maj tyú'huoonyij a'íjci i jútye' ti tyajá'ma'can

¹⁶ A'íj pu jin, che' quee a'tíj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua', na'ríij je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'íjna xicáara' ti jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej ti'ijta tyo'tyé'iten i máxcirie', na'ríij ti'ijta tya'rá'astij a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'íjna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huüre' tyej tyij jáamua'reej je'ej ti yatyojooméj, ajta i ti jiré'can jime' a'íj pu a'íin pué'een i Ciríistu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj mati'íj i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj, majta a'íimaj najchej i maj tyí'huüre' u tajapuá, a'yaa mu majta tyí'xaj maj nu'uj tyi'tíj tyí'sej, a'íj mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i ti quee tyi'tíj huüre'. ¹⁹ Camu a'íimaj a'íj jitze ajtyáma'can i Ciríistu', i ti néijmi'i ve'sij i tyaj jatyhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej ti'íj i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Ciríistu' jamuán a'íj mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricij mati'íj a'íimaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyi'tíj jime' ti'íj: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijmi'i i nyúucarij ti a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipua'rij, ji'nye tyeítyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'yan huasé'rin ti'íj i ti xá'pui', ji'nye tzaahuatyi'ra'aj mu jin a'yan ricij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyíin jin ricij, ma' ajta quee capu tyi'tíj huüre', sulu a'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij jujímua'aj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaca' jamuán i Ciríistu', siata'aj a'íj tyú'huoonyij i tajapuá ti tyejé'sejre', jo'tíj i Ciríistu' muáca'ta' ja'ajcájcaj i Dios. ² Siata'aj a'íj jitze tyú'mua'tyij tajapuá ti tyejé'sejre', caxu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj íyan

tí tyí'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Ciríistu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Ciríistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciríistu' pu a'ín pué'een i já'muajuuricamej. Tí'ij a'ín yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i tí arí m'í'ma'can ajta i tí jájcuaj i Ciríistu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i tí je'ej pua'aj een i tí ja'mua jitze séejre', che' quee a'tíj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en tí tyajamuaata'íjtye'ej i tí ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuocaj i tí ja'mua jitze juxie've' tí ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'nyacua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een tí'ij i a'tíj tí jana'michej i tiquee Dios pué'een. ⁶ A'íj mu jime' néijmi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta ijíj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcaj je'ej tí ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyí'tíj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tyeítýee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyí'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamuaj séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'ríj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'íica'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuaj jin tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajácuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij tí'ij a'íjna i tí jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyáamua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' típua'aj síj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, típua'aj aróo'astej a'íjna jime' tí ja'antýisíjchaca' i junavíj nusu quee, típua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarie'ej, na'ríj juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'í pu i Ciríistu' a'ín pué'een i tí juxie've' tí ajta néijmi'caa jimi huatyá'ítzeere'en i jutyéityeristyamua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'ín jamua'antýihuoo siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'ín, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' típua'aj tyí'tíj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' típua'aj síj jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévíj. A'yájna tí'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'íjna ucóochejtye'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'í pu a'ín pué'een i tí naa een. ¹⁵ Ajta i Ciríistu' tí jin tyámua' jamuáaruuj che' a'ín ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'íj pu jin jamuaatajé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciríistu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séejre'ej néijmi'i jime' i tí jéehua tyí'huiire'. Siata'aj huatóohuiire'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa amitéeria'can jime'. Siata'aj chuícarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuiicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej siaj tyí'tíj uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárinyij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'íjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyá'tzaahuatye' a'íjma jimi i tyeítýee

¹⁸ Mua'aj mu siaj huíchej, siahua'rá'astijre' i ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu siaj nyejnye'ichej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

²⁰ Siajta mu siaj hua'yojmua' pué'een, siahuá'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i tavástara'. ²¹ Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtyej.

²² Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyajá'mua'ijtye' íiyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinyij, a'íjna jime' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i tavástara'. ²³ Néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tyá'huiire' a'íjci i tavástara', ji'nye caxu a'íjma huiire' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej ti i tavástara' jamuaatá'sij je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyij a'íjci siaj jaamué'tij. Ji'nye mua'aj xu jahuiire' i Ciriistu' i ti ja'muavástara' pué'een. ²⁵ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

¹ Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'huiire' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti tyi'tyéevijtij. Xo'támua'reej ti i tavástara' tajapúa' ti já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzire'ej i Dios. ³ Siajta a'yan tyá'huoocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástara' taatá'huiire'en tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tyajta a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ji'nye a'íj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuoocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatye'en, je'ej ti nyéetzij tyinaac'íj.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'náj tina'aj xu xá'pui' rijcaj. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipúa'ritye'ej

⁷ Ajta a'íjna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'íj pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huiire' i tavástara' jimi, a'íj pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuiire'. ⁸ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuiire' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íj mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyi'tíj tyí'tahuiire' iye'ej.

¹⁰ Ajta a'íjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íj pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'íjna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'íjci i Bernabé. Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'íj pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Justo. A'íimaj mu a'íin pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tye'ityee je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íj mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuíi. ¹² Ajta pu i Epafras yajá'muatyojtye', a'íjna i ti tyí'huiire' i Ciriistu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoocaj i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafras, ajta a'íjma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íjma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'íjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'íj pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtye' a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtye'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tij ja'chej a'íjna i Ninfa. ¹⁶ Siati'ij mua'aj jo'jíjve'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ityej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jíjve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíjve'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquipo tíjin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jitze ma'can i tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ítyi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuire'en.

Í yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzi're' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuáamua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyámua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzi're'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamuaajri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'íj xu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihuá'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuoohuá'xij i sáanturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'récán jime' Dios pué'een ¹⁰ siajta a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nye' i tavástara' i ti yójra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuurityej. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti tíi'rátosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'ájna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij seríj siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhuíi tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin huatyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'íjna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyí'tíj jin jamuáacuanamuaj. ⁴ Ajta ityájma, Dios pu ta'antyíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajá'mua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tyeítyee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamuajrii, catu

tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'íjna jin tyi'tíj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzaahuatyira'raj jin a'yan ricij. ⁶ Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, tipua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. ⁷ Tyij quee i'rúitacaj tyaj a'yan huárinyiiche' a'íjna jime' ti i Ciríistu' ta'antyíhuo, ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ij. A'yájna ti'ij i hua' náanaj i ti'rúij tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua', ⁸ a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. ⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íj ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹¹ A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuáetyeje séej tyajta séej, a'yájna ti'ij tyihuá'itíj i hua' táataj i juyójmua'. ¹² A'yaa tu tyajta tyajamuá'íjca siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna mati'ij i maj i Dios jimi séejre', ji'nye a'íj pu a'ín pué'een i ti jamuaatajé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij a'ín tyejé'íjtaj.

¹³ A'íj tu jin ityáj a'náj tina'aj tyé'tyojtzire' i Dios, ji'nye siati'ij mua'aj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tya'ancuriáa' ti'ij Dios nyuucáaj, caxu a'yan tya'ancuriáa' ti'ij i tyétyacaa nyuucáaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna ti nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'íj pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu siaj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Siati'ij mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' i ja'muatye'ítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'íjma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jusi'rúí u tyeyúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj mu majta jajpuéjtzica'aj a'íjma jimi i juxa'aj tyeítyee i maj Judea já'ma'can. ¹⁵ A'íj mu a'ín pué'een i maj jaajé'caj i tavástara' ti ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'ij majta tyihuo'cuii a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, a'íj mu majta taatamuárij ityájma. Camu tyé'tyojtzire' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítyee, ¹⁶ ji'nye tyati'íjtá tyihuá'ixaatya'mui'ij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij ajta huó'huiire'en, camu a'íjmaj tatá'caa tyaj a'yan huárinyij. A'yaa mu mij tyá'mue'tij ti i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

¹⁷ Ta'ihuáamua', tyati'ij ajtacíj ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej. ¹⁸ A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj. ¹⁹ Ji'nye, ¿a'tanyíj a'ín pué'een i tyaj jin tyi'ijchó've', i tyaj jin tatyamua've', ajta i tyaj jin á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'ín pué'eenye', capu máaj a'tíj a'ín pue'eenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ín pué'een i tyaj jin á'tatzaahuatye' siajta i tyaj jin tatyamua've'.

3

¹ Aj tutyij tyati'ij quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'pui'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'íj huata'ítyaca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyí'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'yaa tu een jime' jaata'ítyaca' ja'mua jimi ti'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an

a'ijna jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ³ ajta ti'ij quee huatóoxaahuataj a'ijna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. ⁵ A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuaata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahuiiria'ca'aj a'ijna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyí'tziinya'ca'aj ti i tyiyáaru' tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta ti'ij quee che' tyi'tíj huíria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaa siaj tyámua' een a'ijna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaa siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. ⁷ A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyí'tatyese'huaritye' tyajta taxaamuijritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. ⁸ Tyati'ij a'yan tyáamua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ ¿Ji'nye tyí'rij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ijna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta tíca' a'yaa tu tyá'huaviiij i Dios ti taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuire'en tyaj janéijmi're'en i ti jamuá'itziitye' i siaj jin tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ijna i tavástara' i Jesús, maj a'íin taatáhuire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en séej siajta séej, siajta huó'xié've'en néijmi'caa i tyeítyee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatzajta', siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna ti'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyí'huire' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

I júuricamej ti ja'ráanajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviiij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'ijna jitze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íij a'yájna siati'ij tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'ij seríj ricij.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tiquee a'tíj juxana'ciria'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síij ajta síij tyámua' tyéecha'íin i jutyévij, ti'ij tzaahuatyi'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiquee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'pui', a'yájna mati'ij ricij i tyeítyee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'ciria'aj jamuán íira'ra'an i juxa'aj tyévij, ji'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricij, a'yaa tu tyeríj tyeemi' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'ijna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij ji'r'é'nyej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'ij, a'ijna i tiquee tyá'tzaahuatye' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xij i huá'nyuucaa i tyétyacaa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatye' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' ti'ij ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'íjna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej, ji'nye Dios pu arí jamuaamua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricij a'íjna jime' siaj hua'xie've' i ju'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuviiij ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'tíj tyaací'ij séej ajta séej, a'yájna tyati'ij tyeríj tyajamuaa'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuatye' jamuaatyátzaahuatye'en, ajta ti'ij quee tyi'tíj jamuá'itziitye'ej.

Ti'ij uvé'nyej i tavástara'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'reerej je'ej ti tye'mej a'íimaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuijritya'aj mati'ij i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'ij tyá'tzaahuatye' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuatye', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuatye'ej.

¹⁵ A'íj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástara' jitze ma'can tijin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'itzeere'ej íyan i cháanacaj japua, catu anáatya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye nyúucarij pu huatánamuajre ti'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej ti'ij a'tíj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tij i Dios já'sejre', aj pu'ij i tavástara' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatye'ej i Ciríistu' jimi, a'í mu anaquéej huatájuuritaj, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'í pu ajta tá'vi'tin i jéetirij tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antynájchej i tavástara' i jéetirij tzajta', a'yaa tutyij jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástara' jamuán. ¹⁸ A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

¹ Ajta a'íjna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástara' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej. ² Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij ti'ij náhua'rij ti utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej. ³ Mati'ij i tyeítyee a'yan tyí'xajtaj tijin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricij, pu'rij tyu'puá'riajraa", aj pu'ij a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antyipua'rij, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacu'nyej, capu huatá'riitarij maj huatóo'uunaj. ⁴ Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij ti utyájrutyey jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze ti'ij tavástara' uvé'nyej. ⁵ Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tij jó'nyeerí'ij i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tij quee jó'nyeerí'ij, ⁶ a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁷ A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'í mu majta tíca' juta'rujve', ⁸ tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj cínnyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tína'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'íjna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' ti i Dios ti'rátoonyij. ⁹ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ta'antyhúo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu ti'ij táahuire'en a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁰ A'í pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástara', tipua'aj i tyaj júurij, na'ríj i maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimí huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siati'ij seríj ricij.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviiij siaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij a'íjma i maj ja'mua jimi tyí'muarie', i maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xié've'en, a'íjna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimi. Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee xá'pui' ricij, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íjma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuire'en a'íjma i maj quee tyámua' ricij, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyéviij. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siati'ij jujímua'aj tyityetyúucha'ij siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'ij néijmi'caa jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzire'ej i Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi i ti ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'íjna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyi'tíj ti xá'pui' nusu i ti quee siajta je'en a'íj huatyátzaahuatye'en i ti xá'pui'. ²² Xa'ajtáciinyij a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íi cha'tána'aj i Dios, a'íjna i ti jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij i ja'muatyéviij jitze, a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyesij i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ²⁴ A'íjna i ti a'íjna jin jamuaatajé, capu tyi'tíj jin á'itzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipúa'ritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimi.

²⁶ Sياهو'tatyójtje' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jívve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuáamua'.

²⁸ Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyaja-muáacha'íin.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'íijma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimí i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápua'ritye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuo

³ Nye'ihuámua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'íj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, a'íjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna ti'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en u jútye' i tavástara' Jesús, a'íijma jamuán i maj tajapúa tyí'huüre' i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'íj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i maj quee jamua'tyey i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástara' Jesús. ⁹ A'íi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ímuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástara' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' mej mij a'íimaj jaatyátzaahuatye'en i tye'ítyeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséj ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'íj tu jin a'náj tina'aj jahuaviiij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviiij ti jamuaata'an i ti jin jamua'antýihuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'íjna i ti jin ántyapuaj a'íjna i tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'íin tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren ti'ij uvé'nyesij i tavástara'

¹ Ajta ijíij, ta'ihuámua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajta ti'ij a'íin tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviiij ² siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tíj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaaj i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaaj, na'ríij yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'. ³ Caxu tyi'tíj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye ti'ij quee xu a'ájna atyojo're'nyej,

a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna ti'ij ajta huataséjre'sij a'íjna i tiquee tyi'táj já'astijre', a'íjna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i Dios ti hua'antypua'ritye'sij. ⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'íijma i maj i Dios jimi séejre', a'íi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyárutyij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj ti a'íi a'íin pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta ijíij jamua'reej tyi'táj ti puírícij i tiquee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'íjna i a'táj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'íi pu'quij á'itzeere' maj jatyítyej a'íjna i ti ijíij quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'íjna i tiquee tyi'táj já'astijre', ajta i tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúucaa jime' a'ájna ti'ij uvé'nyej. ⁹ Ajta a'íjna i tiquee tyi'táj já'astijre', a'íi pu jahuíria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'táj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeítyee, a'íj pu jin jéehua huá'cuanamuan. ¹⁰ A'yaa pu néijmi'i jin tyihuá'cuanamuan a'íijma i tyeítyee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji're'can jime' mej mij a'íjna jin jaatáa'sej i ti huó'huíire'en. ¹¹ A'íj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i ti je'ej pua'aj een huo'cuanamuj, majta a'íj ántzaahuatye'en i ti hue'tzij pué'een, ¹² ti'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íijma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij hui'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuoo siaj sij mua'aj a'íin pué'eenye' i ti anaquéej huó'huíire'en, a'íjna jime' ti a'íin tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'ij ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'íjna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciriístu' jitze ma'can, ti'ij a'yan tyajamuáaci'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een.

¹⁵ A'íj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuamuá'tyey nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'íin cha'tána'aj i Ciriístu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej, ¹⁷ miche' a'íin jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'pui'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiyet'zín huó'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna ti'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuíire'en a'íijma jimi i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj majta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'íi pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íij ja'mej, ti'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyi'ca'nyej i tavástara' siaj mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'ti'ij tyajamuata'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuíire'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tipua'aj siaj puéjtzij a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej ti tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, siaj ajtáciinyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta quee a'yan ricij je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu seríj jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárinyij, siaj sij a'yan huárinyij tyati'ij ityáj, catu ityáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevíitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavíij siaj sij taatáhuire'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárinyij. ¹⁰ Tyati'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuáata'íj tíjin: A'íjna i tiquee tyí'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cua'nyij. ¹¹ Ajta ijíij a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta quee tyi'tíj jin tyí'muarie' sulu múuciinyive' mej mij tyú'itziitaj. ¹² A'íjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuire'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'pui' ricij. ¹⁴ Típua'aj a'tíj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'tíj ti pué'een, siajta je'en ajtáciinyej a'íjci jimi ta'aj ij hu-atóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'íiria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, ji'nye já'mua'ihuaara' pu pué'een.

Hua'tyoytye' i ti jin ja'antypuá'ritye'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' ti tyámua' já'mua'uurej, a'íi pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta séeria'aj ta'mej néijmi'i jime'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin mua'ajmaj.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ityi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyi'huoo ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', che' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, ajta muá'ancu'vaxi'in ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'ij nyerij tyimuatahuaviiri' nyati'ij a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij sécan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. A'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'íin pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jí're'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástara'. ⁶ Sécan mu merij a'íjna jin je'ej pua'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij ti quee tyi'tíj huire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íimaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tijin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tipua'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íjma jimi huatyátuihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuihuaca' i maj quee tyihuo'j'itej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyi'ijxána'cira', i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Dios, i maj já'xaahuataj i huá'yi'raj, i maj huá'cui'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'íimaj jimi i maj juxana'cira' úucaa jamuán, nusu sécan jamuán i tyétyacaa, i maj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'tíj ti quee xá'pui'. ¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzire' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', jí'nye a'yaa pu naatamua'aj tijin nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ajta na'antyi'huoj nyej nyij jaatyáhuire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástara' jéehua pu huá'pui'íj tyámua' tyinyejcha'íj ta'raj, a'íi pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyí'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciríistu' a'íjna jin yatanyéj íiyan i cháanacaj japua ti'ij hui'rátóonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu sáij a'íin pué'een i nyaj je'ej pua'aj

tyi'tyínyecha'íica'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'íj pu jimi i Ciríistu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huüre' ti'ij i maj jitzán jaaséj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj muí'nyij, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyí'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'huüre' i tavástara' jimi, a'yájna mati'ij anaquéj a jimi tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'íi mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuó'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

¹ A'yaa nu tyaja'muahuavíj sij jéehua jahuocaj i Dios jimi sijta tyé'tyojtzi're'ej néijmi'caa jime' i tyeítyee. ² A'yaa pu tyúuxie've' sij hua' jime' jahuocaj i maj tyityatatyíj sijta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'íj néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyí'xa'puí' ajta a'yan tya'ránajchi i Dios ti tajapúa huatanyúj, ⁴ ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuüre'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti ji'récán jime' a'íjna jimi. ⁵ Ji'nye síj pu'uj i Dios, ajta síj na'aj a'íin pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'íi pu tajitzé ma'can huamuí' ti'ij néijmi'caa táahuüre'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'ixaatye'en i tyeítyee je'ej ti i Dios tyaaxá'puí'intarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'ré'ixaatye'en i tyeítyee, a'íj pu jin nyéetzij na'antyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuocaj, majta ajméjca'taxi'in i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaaxiejvi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóochejtyej je'ej ti tye'tyévíjtye', miche' quee huápuí'ij tyámua' ju'uurej i jucípuáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'íjna tyi'tyóoche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij. ¹⁰ Miche' a'íjna jin tyámua' huóo'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeítyee, a'yájna ti'ij tye'tyévíjtye' a'íimaj jimi i úucaa i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeyúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, ¹³ ji'nye Dios pu anaquéj a'íj huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'huüre'en i íitaj típuaj tyámua' tyihuó'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'rénya'aj i jutzájta'.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyihuá'ixaatye' u tyeyúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Típua'aj a'tíj a'yan tya'xié've'ej ti a'íjna jin an-tyúumua'reeriaj ti tyihuó'ixaatye'en i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin

tyámua' huárinyij. ² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reeriaj, a'yaa pu tyúuxie've' tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, ti'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij. Ajta a'náj tina'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tij ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyí'tyevistan a'íijma jimi i tyeítýee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'íimaj i maj jamuán aja'chej, çji'nye tyí'rij ti tyámua' tyihuo'cha'íin a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'íjna i ti tyihua'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'ríij quee a'íi pu óotzaahuatye'en a'íjna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ti'ij ij a'yan tyí'mue'tiche'en ti'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antyimué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'

⁸ A'íimaj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pu'éenye' maj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íj, maj quee a'náj tyí'hue'taj, majta quee juta'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tij hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tyeítýee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pu'íntarej, tipua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj muá'ju'un u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'een i úucaa jimi, maj tzáahuatyí'ra'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹² Síij ti tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj tyámua' tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojo'sejra i tyeítýee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti Jesús pu'éen.

I nyúucaríj ti jì'r'é'can jime' i Dios taataséjratyej

¹⁴ A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojo'tyéesej, a'íj nu jin a'yan tyí'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinyij a'íimaj i tyeítýeristyamua'me'en i Dios, maj a'íin pu'éen i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'huiire' ajta a'íj huá'ixaatye' i ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucaríj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: Ciríistu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij tyáati', tyu'tyáamue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, majta jaaséj i maj tajapúa' tyí'huiire'. Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can, majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi, ajta i Dios yo'ví'tij u tajapúa'.

4

I maj hue'tzij jime' tyihua'mua'tyej

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íijma ántzaahuatye'en i

maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'ij, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íimaj tyeíteera' metyu'ijmuej maj quee nyejnyeí'chaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyá'jto, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ ji'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimí, a'íj pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Síj ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciríistu' jimi

⁶ A'íj paj huo'mua'tyej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuüre'sij i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuüre'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj mati'ij muaamuá'tyej.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íyan ti ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cí tyí'huüre' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyévij jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huüre', ijíj paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuüre'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyí'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyi'ijchó've' i Dios ti júurij, i ti néijmi'caa huüre' i tyeíteee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuó'mua'tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huó'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyi'tyá'cha'ij, ajta je'ej paj tyihuá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuó'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jaxaahuataj tyi'táj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'ij huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin, pajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muáaj paj asíj a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'íj i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'ij a' táataj, pajta a'íjma i maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'ij a'ihuáamua'. ² Pajta i ucarijsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'ij a' náanaj, pajta i maj ímuaa a'yájna pati'ij á'cu'tzimua, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuüre'en i úucaa i maj huóojímua'astariaca', tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'táj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj síj i íiti' ti antyúusiijtariaca' tyiyójmua' na'ríij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íimaj anaquéj jaatyáhuüre'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'tyáhuüre'en i jutyétyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios. ⁵ A'íjna i íiti' ti ji're'can jime' antyúusiijtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tújca ajta tíca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiijtariaca', ajta je'en a'yan

rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi ti'ij i ti huamuí'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeítýee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'táj maj quee jitzán juxie've' i tyeítýeristyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íi pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i síij tíquee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'íimaj i maj huóojimua'astariaca', a'íijma papu'uj ooyú'xaj i maj huéecatyej nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávichej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reeriaj maj xá'puí' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'taxié've'en a'íijma i maj jamuariaca, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuíi a'íijma i maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huaríj.

¹¹ Capáj a'íijma á'yu'xaj i maj huóojimua'astariaca' majta móoj ímuaa, ji'nye tipua'aj majtáhua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuíichej, aj mu mij ajtáciniyij i Ciríistu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'itzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'táj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeyí'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tíquee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuíichej i maj móoj ímuari'taj matí'ij huóojimua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muárie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i ti tájcha'íire' tyi'táj jin hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujimua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj síij i íiti' ti tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojimua'astariaca', che' huo'táhuíire'en, ti'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íijma i maj tyí'huíire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tá'riitarij mej mij huo'táhuíire'en i maj huóojimua'astariaca' majta quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁷ Majta i huásij i maj tyámua' tyí'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuo'cha'íin, siajta jéetze' a'íimaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Capáj ja'anjí'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyerícuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "A'yaa pu tyí'xa'puí' maj tyaanájchitye'en a'táj ti tyí'muijhuaca."

¹⁹ Capáj tyi'táj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj síij na'aj tyi'táj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'ríij mahueéicaj i maj jitzán tyí'pua'ritye'.

²⁰ Ajta i maj móoj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítýee mej mij majta a'íimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

²¹ A'yaa nu tyí'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'íijma jimi i maj tyí'huíire' i tajapuá Dios ti hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaaaj, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. ²² Capáj a'táj avá'muijhuua'an pequee xu jamua'reerej je'ej ti een i jutzájta', na'ríij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíij tyámua' tyi'huá'cha'íin pej pij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

²³ Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cíi i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyí'cuí' mua' tzajta'.

²⁴ Je'ej maj séecan tyi'táj jin tyityá'itzeere', a'íi pu séejre' matí'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'itzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. ²⁵ A'yaa pu ajta tyí'sejre' je'ej maj tyi'táj jin tyámua' ricij, ajta i tíquee tyámua' een capu i'ríj ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

¹ A'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íij hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyihuá'mua'tyej. ² Ajta tipua'aj séecan i maj tyajá'mua'ijtye' majta tyá'tzaahuaty'e'ej, caxu hua'xahuari'raj a'íjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuire'en, ji'nye a'íimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyí'huire' a'íi mu majta tyá'tzaahuaty'e' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti jì'rè'can jime' jéehua tyí'huire'

³ Tipua'aj síij a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyi'tyítacha'ij, ⁴ a'íi pu a'íin pué'een i ti óotzaahuaty'e' ajta quee tyi'táj huayí'tin. Capu i'ríj tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'íj pu jin tyihuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'ríj ti a'táj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'íjma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'íjna jin tyí'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tijin Ciriístu' mu jimi tyí'huire'. ⁶ Ajta a'yan tyí'ja'yájna tipua'aj a'táj tyámua' huó'uurej ti'ij ja'antzaahuaty'e'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'táj tyí'ijcha'ij. ⁷ Ji'nye catu tyi'táj hua'á'sima'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'íj tu jin tyequée tyajta tyi'táj á'tinyij íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyi'táj tyéjcha'íij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'íjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'íimaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáají'quej, a'íi pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzejta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'íi pu néijmi'i tyihuáa'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'. ¹⁰ Ji'nye a'íj pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuaty'e' a'íjna jime' maj jéehua huápu'ij janyacua'aj i túmii, a'íj mu jin jéehua jajpuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'íjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuaty'e'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'táj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'íij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuaty'e'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jaxaamuijritye', capáj á'tzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyá'tzaahuaty'e', capáj yó'jipuan i paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'íj pu jin i Dios muaatajé, a'íj paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj. ¹³ Ajta ijíij, i Dios jimi i ti néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriístu', i ti ajta xá'puí' tyu'taxájtaca' a'íjna jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i Dios a'yan tyaaxá'puí'intarej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'íimaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástara' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'íi pu'uj a'íin pué'een i ti quee a'náj mui'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'i'rij ti a'táj ajtyáxiirej. Capu a'táj a'náj jaaséj, capu ajta i'ríj ti a'táj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en maj quee óotzaahuaty'e'ej, majta quee a'íj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'ij, ji'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyí'ijcha'ij. A'yaa pu tyí'xa'puí' maj a'íjna jitze

tyi'ijchó've'ej i Dios, a'ijna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'ijna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'íjtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'ijna jin huochíjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'ijna jime' i ti xá'pui' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóohuüre'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihuaá'ci'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'ij uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyimuaata'ij. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj a'ijna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj huüre', nusu a'íjma i maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ ji'nye séecan mu merij huó'namuajri', a'íj mu jin ajtacíj i maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' i tavástara' tyámua' tyajamuáahuüre'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítyi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'íjna jime' i ti a'yan tya'tóoratziri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti tavástara' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muá'ancu'vaxi'in mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuocaj, tújca na'ríij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzire' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huiire', a'yájna mati'ij majta tyí'huiiria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nyaj, a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzaahuatyira'aj jin tyá'tzaahuatyé'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatyé'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatyé' paj quee jatyáxa'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziinye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatyé'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajime' a'íjna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'íjna jime' i paj jaxaamuijritye' pej mij jéetze' jáanamua'j i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'íjna jime' tajapuá huatanyúj je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'intaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'íjna i ti jin taaxié'vej ijíj pu arí huataséjre a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íj pu ja'antyipuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'tyáhuire'en, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'íjna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tíj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyi'tíj nye jimi tya'taráj.

¹³ A'yaa paj huárinyij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'tíj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatyé', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyitaaxié'vej ityájma. ¹⁴ A'íj pu muaatáhuire'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin tyimua'antyíhuoo.

¹⁵ A'yájna pati'ij períj tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'íj mu manúuriej, a'íj mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vaxi'in i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'íj pu huatyóochej ti náahuonyij 'asta

na'aj quee náatyoy. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuui a'ájna a Éfeso.

2

Síij ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciríistu'

¹ Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'ájna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Je'ej paj períj nyéetzij tyináanamujri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeítýee, a'yaa paj tyihuó'íjcatye'en a'íjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huüre' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu síij xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'táj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjci jimi i ti tyé'ijtye'. ⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'íimaj jimi i maj hua'ajcacia, a'ájna i ti huajcaj capu tyi'táj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyi'huóoxie've'. ⁶ A'ájna i tyi'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'ín anaquéej tya'ancuriáan i ti tyú'cütyej. ⁷ A'íj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyi'mua'ixaatyé', ji'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'reej a'íjci i Ciríistu', i ti huatájuuriaca' a'íj ti jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatyé'. ⁹ A'íj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéetzij, nyajta eetyánami' ti'ij síij ti tyí'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. ¹⁰ A'íj nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, ti'ij ajta a'íjma huáhuüre'en ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátóonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'ájna pu a'yan tyi'jiré'can jime' ti a'yan tijin:

Tipua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej,

¹² tipua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéetzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj,

tipua'aj tyeetyáahue'taj, a'íi pu ajta ityájma taatyáhue'taj,

¹³ tipua'aj tyequée tyámua' tyi'tyítacha'íij, a'íi pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej,

ji'nye capu i'ríj ti jusíj huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'íij a'ájna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujímua'aj je'ej pua'aj tyúujevej. Capu tyi'táj huüre', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj janamuaaj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyí'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, ti'ij síij i maj a'yan tyaataxájtaca' tijin xá'pui' pu huaríj, ti'ij síij ti tyi'muijhuacaa tiquee tyi'táj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjci i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ Capáj janamuaajra a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyi'táj xaj, ji'nye a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ¹⁷ ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyí'ricij a'íjma jimi i Himeneo ajta i Fileto, ¹⁸ i maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucarij jitze ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tijin muríj huatájuuriaca' i mui'chítýee, a'yaa mu mij meríj séecan tye'entyí'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatyé'. ¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'táj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tijin: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tijin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtáciinyej a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een."

²⁰ I chi'ij tzajta' ti ve'ej, capu a'íi na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyí'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyí'taavijhua, ajta xarij jime', séecan pu a'yan tyí'huiire' mati'ij tyí'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'tíj jin tyí'huiire'.

²¹ Típua'aj a'tíj a'yan eenye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, tyámua' pu séeria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuire'sij i tavástará' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'pui' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyámua, pata'aj jáahuonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'íjma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj, papu'ríj jamua'reej ti a'yan na'aj tyí'huiire' maj a'íj jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítsee. ²⁴ Ajta síj ti tavástará' jimi tyí'huiire' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'ij néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'ij tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ ti'ij huatái'riitarej maj iiráciinyej jo'tij tyiyáaru' hueje'tyáanaaj, jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'íj muá'ju'un i tyeítsee ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij

¹ A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeriaj ti a'yan tye'mej ti'ij néijmi'i tye'entyipué'risime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihuá'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítsee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tá'sij a'íimaj i maj tyi'tíj jin huo'tyáhuui, majta quee tzáahuatyi'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítsee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ránajchi, mejcha'íria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'pui' een. ⁴ Avíitzij mu jin tyu'tátuiire'sij i juxa'aj tyéviij majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'íjna jime' ti a'yan tyihuá'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'íj huonyij maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihua'ránajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj jáahuonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeítsee jimi, ti'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'íjma i tyeítsee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chi'táj i tyeítsee, majta huá'cuanamuaj a'íjma i úucaa i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i maj juxaamuijritye' a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyihua'ránajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihuá'mua'tyej, ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íimaj i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'íi mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íire' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íi mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren tiquee tyi'tíj huiire' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna ti'ij tyihuó'ruuj a'íimaj i maj hua'puaj i maj jájcha'íria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaamuá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyí'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta

tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antoquíia, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuüi. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'tíj ti na'aj ti tyí'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuanamuj i tyeítýee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeítýee huá'cuanamuan, majta jujíimua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimua-muá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta ti'ij muáahuüire'en a'íjna jime' paj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyí'huüire' mej mij a'íj huo'mua'tyej majta a'íjna jin tyámua' huó'uurej i tyeítýee, mej mij a'íjna jitze huo'té'exaatye'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta mej mij j'i'réenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'íjna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en ti'ij a'yan huárinyij néijmi'i jime' je'ej ti tyí'xa'puí'.

4

¹ I Dios jitze ma'can, ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íjma jimi i maj meríj huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatye'en i nyúucarij, pajta huo'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamuj, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeítýee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'puí' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'íjna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'tíj tyí'namuajracuj. ⁴ A'íi mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'íjna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'íjci jime' i paj jin tyí'huüire' i Dios jimi.

⁶ Pu'rij nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuüire'en ti'ij mu'vejrij, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj nyaj mui'nyij. ⁷ Jéehua nu nyeríj tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi, a'íj nu jin nyeríj ja'antýici'ij i nyaj jin antýinyamua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijrej i nyavástara'. ⁸ A'íj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'ín ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'puí'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'ín uvé'nyej huápuí'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej ti ye'ej huárinyij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ ji'nye i Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' iyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íj pu jin manúurie'ij ti'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'íi pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatyá'itzee. Pata'aj jáahuonyij i Marcos pajta muya'ravi'tij ajamuán, ji'nye a'íi pu jéehua naatáhuüi i nyaj jin tyí'muarie'. ¹² Nyajta a'íjci i Tíquico nyaata'ítýaca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Pati'ij mu

ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuítie'en i nyamáancaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo ti ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en i yu'xarij, pajtáhua'aj i séecan i yu'xarij ti tyí'jiri' nyéetzij ti tyí'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'ájna i Alejandro tyapúusti'ij ti tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej ti tyi'táj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyi'huá'cha'íin a'íjci jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'íire' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' i tyeítiee.

¹⁶ Nyati'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, capu a'táj naatáhuíi, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios quee puéjtzij hua'tá'care'en a'íjci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta i nyavástara' pu naatáhuíi ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jin huo'té'exaatye'ej i tyeítiee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuj a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'ájna jin i nyavástara' tyini'rájtoo ti'ij quee tyi'táj je'ej nyoorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyi'nyahuíire'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u jútye' jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójtyej a'íjci i Prisca, pajta i Aquila, pajta néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta i Erasto a'áa pu jo'tyá'itzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájtoo tyi'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj ti'ij quee eexúj huáseevi'ij. A'íi mu yámuatyojtye' i Eubulo, ajta i Pudente, ajta a'ájna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuámua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' i tavástara' muéetzij jimi huatya'itzeere'en, ajta i Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huiire', ajta a'íin yo'ta'ítyaca' i Jesús i ti Ciríistu' pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuire'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzáahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios tiquee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj imuáj, ³ ajta ijíj, ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pui'intarej, a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyinaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciríistu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa huatanyúj, miche' a'íin tyámua' tyimuáacha'íin, majta muaatyápuar'itye'en mua' tzajta'.

Je'ej ti tyi'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'ij a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antyíci'tyij i ti á'itzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antyíhuoonyij a'íjma i huásij i maj tyu'tyáhuire'sij u tyeyúuj tzajta', a'yájna nyati'ij tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entyárutyij vástaj jime', tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'íteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'íteej, tiquee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'íjma já'jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'ij huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, tiquee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, ti'ij ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihuá'mua'tyen, ti'ij a'íjna jin hua'antymue'tin a'íjma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tíj ja'astej, a'íi mu a'íin pué'een i maj ja'antysi'chej i junavíj, i maj a'yan tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyihua'tyáhu'i'rii, ti ajta huá'cuanamuj. ¹¹ A'íjma i maj a'yan tyí'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyí'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antyiú'nyi'raj mati'ij mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i tiquee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatyóohuiire'en.

¹² Síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjma jimi i jutyé'ityeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'ij, majta tyámua' tyí'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'ji're'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyíin jin hua'ajtyá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamujra a'íjci i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhu'i'rii, ti a'íjma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyí'ijta a'íjna jime' i tiquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i

pu tyámua' tyí'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'táj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyityoomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'táj ja'astej, camu tyi'táj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'íij, majta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítyee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i ucarijsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íij, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úuca maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'círria'aj, maj tyámua' tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaria'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íij ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jime', je'ej maj tyi'táj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu je'ej tyu'tá'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuó'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'huiire', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'ijtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'ijta i Dios.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyoóhuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ asta na'aj quee a'ájna atyojo're'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'táj tyi'ijchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'íjna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ¹⁴ A'íi pu huamuí' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuire'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'íjna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'íjna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'táj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítyee mej mij hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyí'ijta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'ijtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'pui' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítyee, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íjma jimi i séecan.

³ Ji'nye jájcuaj imuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'táj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'táj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyi'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íiria'aj i taxa'aj tyeítýee, majta a'ín tájcha'íiria'ca'aj ityájma, tyajta tajímua'aj tájaaxiejvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'íjna i Dios i ti tajapúa huatanyúj, a'í pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'táj jin xá'puí' tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' i ti a'ín tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, jéehua taatá' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'táj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'íjna jime' ti a'ín tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'íjchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'jí're'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'í pu néijmi'i naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhuí'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íjma i maj cha'mana'aj tyí'xaj, ajta je'ej maj tyi'táj tyí'xaj a'íjma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu tyi'táj huíire' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Típua'aj a'táj tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj i tyeyúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuej séej na'ríij hua'puaj pua'máj, ajta típua'aj quee muáanamuj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tíquee che' ajo're'nyinyiica'an, ¹¹ a'yaa paj tyáamua'reej ti a'íjna i a'táj arí je'ej pua'aj tyo'cájrurij, ti'ij ajta i xána'ciria'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ítýej a'íjci i Artemas, nyajta a'íjci i Tíquico, pata'aj jiye'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'puí'intarej nyaj a'yan huácatyij ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuíire'en a'íjci i Zenas, pajta a'íjci i Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'táj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'táj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'íimaj i tatyéítyeristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'táj jime', majta tyu'tyáhuíire'en jo'tij tyi'táj já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'í mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtýe'en tajíme' a'íjma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahuíria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquivo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tye'ityeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuire'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéje a'íjma i tye'ityeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuire'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviiij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeríj vásti', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviiij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaj imuáj, capu tyi'tíj je'ej tyimuaatyáhuu' a'íjna i Onésimo, ajta ijíj jéehua pu nyahuire' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhuaj jájcuaj jin jaata'ityij muéetzij jimí, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuire'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tye'ityee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixáatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tiquee muéetzij tyimua'ráanajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúj á'tyeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'itzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij síj ti ca'nyéjrij jin tyí'huire', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimí juxie've', ji'nye tyévij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimí.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríij tyi'tíj muá'cha'ire', nyéetzij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'ire' a'íjci jime' ti muáahuirej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'íjna jin

naatáhuire'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna patí'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciríistu' jimi.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chí'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimi.

I nyúucarij ti jin ja'antyipúa'ritye'sij

²³ A'íi pu ajta yámuatyojtye' i Epafra, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'íjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'íi mu majta yajá'muatyojtye' a'íjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuíre' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'í pu Ciríistu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'ij, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítyaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíj, tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyój ujo'ta'ítyaca' tí'ij a'ín tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'íj pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tí'ij néijmi'i tyá'ci'tyij a'íjci i yójra'. ³ A'í pu a'ín pué'een i tí jin huápu'i'ij tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tí'ij ajta i Dios, a'í pu néijmi'i tyí'vi' tí'ij na'aj i tí tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Tí'ij tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixij i ipuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa tí a'ín jéetze' va'cán jin tyí'tyaváaj ta'raa, mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíire', jí'nye a'íj pu jin tye'entyájrurij i tí jéetze' juxie've' jime' mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíire'.

A'íjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyí'tyéjvee mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíire'

⁵ Jí'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huíire' yee: Muáaj paj nyiyóoj pué'een, nyáaj nu ijíj mua'antyíhuoo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huíire' yee: Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'ín nyiyóoj pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyój, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjin:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huíire' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huíire', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjin: A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapuá tyí'huíire' tí'ij áacaj, ajta a'yan huá'uurej tí'ij tiéj a'íjma i tí tyihuá'ijtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyój, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin antyía'mua'reej, ajta i paj jin tyí'tyéjvee jí'reenya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej tí tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i tí tyámua' een pajta quee jaxie've' i tí je'ej pua'aj een, a'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios, ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en mequee a'íimaj i a'tyéityeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj, pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapuá tí séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre', pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij tí'ij i cáanarij,

¹² a'yaa paj tyeetyátutaj tí'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa,

a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, tí'ij a'tíj tí seequéj eenye' tyu'tyóochejtye'en. Pajta muáaj paj póoche' a'ín pana'aj pué'een, capáj a'náj á'pua'ren.

13 Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huiire' yee: Huatyéyixi' i nyamuáca'ta', 'asta nyana'aj quee huo'mué'tin a'íjma i maj muájcha'íire' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.

14 Ji'nye néijmi'i i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi mu a'íin pué'een i júuricamej Dios ti tyihuá'ijtye', mej mij huo'tyáhuire'en a'íjma i ti huá'ci'tyij ti Dios hua' japua huatányuunyij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamujri'

1 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamuj a'íjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciinyej a'íjna jitze i juyéj. 2 A'íjna i nyúucarij i ti Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta tyí'huiiria'ca'aj, majta a'íimaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej ti tye'tyévijtya'ca'aj. 3 ¿Ji'nye ij tyí'rij ti quee puéjtzij táaci'tyij tipua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios, ti ajta jéehua huápu'i'ij juxie've'? Ji'nye a'íi pu i tavástara' anaquéej a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj tyáanamujri' a'íjci i nyúucarij. 4 Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci jime' ti a'yan huaríj tyi'tíj jime' ti huápu'i'ij naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'ej ti tya'ránajchaca'.

Ciríistu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' mati'ij i ihuáamua'mua'

5 Capu i Dios jaatyájtoo a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huiire', mej mij a'íjci jin antyúumua'reeriaj muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. 6 A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajtaca'aj tijin:

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi'ij?

¿Tyi'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jíitze juxie've'?

7 A'yaa paj jáaruuj ti'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antyíhuoj ti'ij jéehua huápu'i'ij tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

8 pajta néijmi'i tyaatá' ti'ij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj, mej mij a'íjna jin ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'ij, ti'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'. Ajta ijíj capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj. 9 Tyajta a'yan tyé'sej a'íjci i Jesús, ti i Dios a'yan jáaruuj ti'ij cá na'aj á'tyeevi' ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ijíj va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íjna jime' ti a'íin jaapuéjtzitariaca' ti'ij huamuí'. Dios, i ti jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' ti'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can huámu'i'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuire'en.

10 Néijmi'i i ti tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'íjna jime' ti a'íin néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i i yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'íjna jime' ti jaapuéjtzitariaca' i Ciríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuire'en.

11 Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'íjma i ti huatyóa'rij, ajta a'íjma a'íin ti arí hua'antyívi'tica'aj. A'íj pu jin, capu jatyevi'raste' a'íjci yójra' ti a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een", 12 ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jitze tijin:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can i nye'ihuáamua', nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'íjma i maj jusi'rii.

13 A'yaa pu ajta tyí'xaj tijin:

A'íj nu jitze tyi'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tijin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios ti naatávi'tistej.

14 A'yájna mati'ij a'íimaj i yójmua'mua' i maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóruuj ti'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antyipúa'ritye'en a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti huó'cui'nyij ti tyeítyee, a'íi pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. 15 A'yaa pu'ij tyihui'rájtoó a'íjma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' a'íjna jime' maj tyí'tziinya'ca'aj maj huácu'nyij. 16 A'yaa pu tyi'ja'yájna, tiqúee a'íjna jin mujo've'mej ti'ij a'íimaj huatyáhuüre'en i maj tajapuá tyi'huüre', sulu ta'aj ij a'íjma huatyáhuüre'en i maj Abraham jitze eeráma'can. 17 A'íj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'íjna jin tye'entyájrutyey i ti néijmi'i jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij i tyeítyee, ajta tyihuacáari'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. 18 Ajta je'en a'íin jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', ijíj pu arí i'rij ti a'íin huo'táhuüre'en a'íjma i maj á'viicue're' tyi'táj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Moisés

1 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'íin jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'íj jitze tyú'mua'tyij i Jesús, i Dios ti uyo'ta'ityaca' ajta a'íin néijmi'i jin tyi'huüre' i Dios jimi, a'íi pu ajta taaté'exaa a'íjna i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. 2 Ji'nye a'íi pu i Jesús néijmi'i jin tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi, i ti ja'antyíhuoj ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuüre'en, a'yájna ti'ij ajta i Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej ti'ij tyi'huüria'ca'aj i chi'ra'an tzajta' i Dios. 3 Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáaruujtyey, quee a'íjci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'íjci i ti chi'ij tyi'ta'huacaa tyequée a'íjci i chi'ij. 4 Néijmi'i i chi'ij ti tyí'sejre' a'táj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre'. 5 A'yaa pu'ij, a'íjna i Moisés, i ti tyi'táj jin tyi'huüria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaríj i chi'ra'an tzajta' i Dios, a'yaa pu tyi'huüria'ca'aj ti'ij jaataxáj je'ej ti tyi'táj i Dios tyu'taxájtaj. 6 Ajta i Ciríistu', i ti yójra' pué'een, a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyi'huüre' i chi'ra'an tzajta' i Dios, ajta a'íjna i chi'ra'an ityáj tu a'íin pué'een i tyeítyeristyamua'me'en, tipua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jime' i tyaj jitzán tyi'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een

7 A'íj pu jin, a'yájna ti'ij tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tijin: Tipua'aj mua'aj ijíj siáanamua'aj je'ej ti i Dios tyí'xaj,

8 caxu tyi'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta', mati'ij a'íjma i maj quee jáanamua'ajri', majta je'en tyi'táj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyi'táj.

9 A'áa mu tyi'táj jin natatyésej a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij, majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyi'táj jin rijcaj.

10 A'íj nu jin huo'tájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'íimaj i tyeítyee, nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej i jutzájta', majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyi'ijta."

11 A'íj nu nyij jin nyú'camui'ij a'yan nyetya'tányaratziiri' maj quee a'náj ujo'tyáruutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i jutzájta', nusu tiquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, ti'ij a'íjna jin ajtára'nyij i Dios jimi ti júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, ijíj siaj siooj júurij, ti'ij quee síj tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'táj jime' ti hue'tzij pué'een ajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'táj tyí'taci'tyij jamuán i Ciríistu', tipua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tya'ti'ij huatyátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Tipua'aj mua'aj ijíj siáanamuj je'ej ti i Dios tyí'xaj,
caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'íimaj i maj quee jáanamujri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyíj maj a'íin pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íimaj mu a'íin pué'een i Moisés ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto.

¹⁷ Ajta a'íjma i Dios ti huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'íimaj mu a'íin pué'een i maj ootyá'itzee i jimí, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁸ A'íi mu majta a'íin pué'een i ti Dios hua' jime' a'yan tya'tóoratziiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyey jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'íjna jime' maj quee ja'antzaahuaj. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'yan tyihuo'ci'ij maj ujo'tyájrutyey, ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

¹ A'íj pu jin, ijíj tu ooj je'ej tyí'rij ti'ij táahuiire'en a'íjna i Dios ti jin tya'tóoratziiri' tyej tyij ujo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'íin, ti'ij quee síj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey. ² Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'íjna i nyúucarij i Dios ti jin tí'rátoosij, ajta a'íjma capu huo'tyáhuíi mati'ij jáanamujri', ji'nye camu a'yan huaríj ti'ij tyé'ijtaca'aj i nyúucarij maj jáanamujri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyáruyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'íjna i ti Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tijin:

A'íj nu jin nyú'camu'ij nyetya'tányaratziiri',
mej mij quee a'áa jo'tyájrutyey jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'rij néijmi'i tyí'ci'piihuaca'aj ti'ij na'aj tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'íjna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tijin:

Dios pu huóoso'pej ti'ij ja'antyci'ij i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tijin:

Camu a'áa jo'tyáruyij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyájrutyey jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'íimaj i maj quee a'áa jo'tyájrupij, a'íjna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'íj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tijin: "ijíj", a'íjna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

Tipua'aj ijíj mua'aj siáanamuj je'ej ti tyí'xaj i Dios,
caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye tipua'aj a'íjna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'íj pu jin óoche' á'itzeere' hua' jimi i tye'ítyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, ¹⁰ ji'nye a'íjna i a'táj ti a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyihua'ja'tá'caa ti'ij a'táj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyí'muarie' ti'ij ajta Dios

tyi'huóoso'pej. ¹¹ A'íj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'táj a'yan rijcaj mati'ij jájcuaj imuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyí'huíire' quee i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'íi pu tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévij, ajta i mua'tziúria'ra' tzajta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti síij tyí'mua'tzej, ajta je'ej ti síij tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzajta' ti'ij tyi'táj jin je'ej huárinyij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyi'táj i'ríj ti'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

¹⁴ A'íjna i Jesús, i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapuá jo'ojnyéj. A'íj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'íjna i ti tajíme' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'íi pu jaayí'tin ti'ij tá'ancu'vaxi'in a'íjna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'íi pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'íjna capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'tíj jo'tyéjvee i ipuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', ti'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuíire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyí'huíire' i Dios jimi, a'íi mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeítjee, mej mij a'íjna jin antyúumua'reeriaj mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'íjci jime' i maj jin ootyá'itzee. ² Ajta a'íjna i ti tyi'táj jin tyi'tyéjvee a'íimaj mu tyé'ijtye' i tyeítjee, a'íj pu jin i'ríj ti'ij hua'ancu'vajxi'in a'íimaj i maj quee tyi'táj mua'reej, majta i maj tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'íjna jime' ti'iquee juca'nyej a'íj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'íjna jime' ti a'íin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en a'íjma jime' i tyeítjee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'táj jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'táj jusíj a'íjna jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'íj a'íjci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'íjna i Ciríistu' capu jusíj antyúuhuoj ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'íjna jin tye'entyáaruajtyey, ji'nye a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tíjin:
Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi
a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

⁷ Ti'ij ooj i Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'íjna jimi i Dios, i ti a'yan tyee'yí'tin ti japan huatányuunyij ti'ij quee huámui'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'íj pu jin i Dios jáanamua'jri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej ti'ij ij jáamua'reeri' i ti néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta ti'ij néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij a'íin hui'rátóonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i Dios a'íjna jin tye'entyáaruajtyey ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuíire'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta tyu'tyáhuíi a'íjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajámua'ixaatye' a'íjci jime', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyajamuaaté'exaatye'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta seríj á'tyeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pu'íntacaj siaj sij mua'aj tyihuó'mua'tyey, maj siajta

quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'tíj ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyej a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'íimaj i ti'ríj maj jumua'tij léechij ya'caa, maj quee xu yó'japui'ra' i cue'ráj. ¹³ A'íimaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj móoj huá'tzi'tyej, a'íj mu jin quee xu yó'itej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyihuo'muá'tyej je'ej ti síj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi. ¹⁴ A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huüre' ti'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huásij, i maj meríj jamua'reej tyi'tíj ti xá'pui' ajta i tiquee xá'pui', ji'nye mu'ríj jaayí'tin a'íjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'ij i Dios jimi.

6

¹ A'íj pu jin tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij ti jime' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'íjci jime' i yi'ráj tiquee tyi'tíj huüre' i Dios jimi, nusu i nyúucarij ti jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciríistu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jime' i nyúucarij ti jaxaj a'náj maj huatájuuritaj a'íimaj i maj meríj huácuij, ajta ti i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej ti tyá'ci'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jin rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitató'care'en.

⁴ Ji'nye a'íimaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'íjna i Dios ti huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'íi mu majta jaataxié'vej a'íjci i nyúucarij ti jéehua tyi'huüre' i Dios ti jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin i Dios tyu'ta'íjtaj jusén jime', ⁶ tipua'aj a'íimaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinyij, capu che' je'ej tyi'rij mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuixi'in i Dios, ji'nye a'íi mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jitze a'íjci i ti yó'jra' pué'een i Dios, majta hua' tzajta' i tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een ti'ij i chuéj i maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i i chuéj tzajta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij japuan tye'ejnysij i ti tyu'tyáhuüre'sij a'íjma jimi i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'íjna i tzícare'ej, ajta a'íjna i ti jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'tíj huüre' a'íjna i chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej ti i Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een i siaj tyámua' tyityaajú' ti'ij jamuáahuüre'en. ¹⁰ Ji'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej siaj tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' siaj huo'taxié'vej i Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siati'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan síj ajta síj tyúusejrataj siaj jutyamua've' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'. ¹² Catu jaxie've' siaj huí'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij mati'ij a'íimaj i maj tya'ancuriáa'sij i ti jin Dios tyihua'táratziiri' a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa i junyúuca jime', ji'nye capu aja'ja'tiitaca'aj ti jéetze' va'cán jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij nyúucarij jin tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuüre'ej, nyajta huo'támuirej a'íjma i maj muéetzij jitze eerama'cántaj muá'ju'un." ¹⁵ Ajta a'íjna i Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna i ti jin Dios tya'táratziiri'. ¹⁶ Tipua'aj i tyeítyee tyi'tíj jin metya'tóoratzii, a'íj mu jimi tya'tóoratziiiraj i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj, ajta mati'ij tyi'tíj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'pui'intarej, a'íj pu jin quee che' je'ej tyi'rij maj seequéj tyaataxáj.

17 A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íimaj i ti huá'ci'tyij je'ej ti a'íin tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej tiqúee seequéj ja'uurej a'íjci i ti jin arí a'yan tyaaxá'pui'intarej. A'íj pu jin a'yan tya'tóoraj ti néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti tyu'taxájtaca'. 18 A'íjna i ti tyí'hua'puaj tiqúee i'ríj ti seequéj jáa'uurej, ti ajta quee i'ríj ti Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jitze huatyátaca'nyej ti'ij Dios táahuiire'en tyajta a'íjna jitze tyí'ca'nyej je'ej ti a'íin tyitaatá' ityájma. 19 A'íjna i tyaj jin jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa ti'ij quee tyi'tíj ta'itziitya'aj i tatzájta', a'yájna ti'ij i báarcuj a'íjna jitze tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'cáatojvi. A'íjna i tyaj jin tyi'ijchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna i cíixurij ti jé'ta' ja'cáavii, 20 jo'tij i Jesús anaquéej jo'tyájrurij ti'ij tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi jusén jime', a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Melquisedec

1 A'íjna i Melquisedec a'íi pu rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi. Ti'ij Abraham mupu já'ajvej ti'ij néijmi'caa antyimue'tij a'íjma i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj, a'íi pu i Melquisedec ujó'mej ti'ij ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtóo, 2 aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan ti a'íjna jitze ajtyáma'can i ti tyu'mué'tij jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jin a'yan jatamuá'muaj tijin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, I rey ti tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, Rey ti tyámua' tyihua'cha'ij mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. 3 Capu je'ej ámiteere' a'tíj ti táatajra', nusu a'tíj ti náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tíj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'ríij a'náj ti huamuí', a'íj pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasérin ti'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

4 Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'va'ca'aj a'íjna i Melquisedec, a'íj pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'íjma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj i ti hua'antyimue'tij. 5 A'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can i maj majta tyi'tíj jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuavij i tyeétyee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyí'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamuata' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'íimaj. 6 Ajta a'íjna i Melquisedec, capu a'íjna jitze eeráma'cantaca'aj i Leví, a'íi pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoraj a'íjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'íjna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, 7 ajta quee i'ríj ti a'tíj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. 8 Ajta íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'íi mu pué'een i tyeétyee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec ti'ij i ti ooj júurij. 9 A'yaa pu tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj tijin a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íi mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi i Melquisedec ti'ij a'íin tyaanájchi i Abraham, 10 ji'nye ti'ij a'íjna i Melquisedec eerájraa ti'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íi mu meríj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

11 A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu ancuriáa' i nyúucarij a'íj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta ijíij, a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síj huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'íj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'íj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. 12 Ji'nye

mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, ¹³ ajta a'íjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeítyeera' jitze ajtyáma'can, i tiquee eexúj a'náj a'tíj tyi'tíj jin eerájraa tí'ij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi. ¹⁴ Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej tí i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tíj huataxájtaca' a'íjma tyeítyeera' jitze ma'can, tí'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tipua'aj a'íjna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj tí'ij a'íjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'íj pu jin tye'entyájrurij a'íjna jime' tí júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tíjin:

Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej,
a'yájna tí'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i nyúucarij tí i Dios anaquéj jaatyájtóo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'íj pu jin quee tyi'tíj je'ej tyu'tyáhuire', ¹⁹ ji'nye a'íjna i nyúucarij Moisés tí jaatyájtóo capu tyi'tíj tyámua' huáruuj, a'íj tu jin séej jimi tyi'íjchó've' i nyúucarij tí jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'íjna jin ajtyáxiirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'íjna jin tya'tóoraj i junyúucaa jime'. Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'íjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratziiri',
a'íj pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej tí jéetze' tyámua' een a'íjna i nyúucarij tí jájcuaj i Dios tí jin tya'tóoraj ityájma jimi. ²³ A'íimaj i maj ará'tyeej va'cán jin tyí'huire'ca'aj i Dios jimi, mamuí'caaj, ji'nye a'íi mu cui'caria'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'íi pu jusén jin séejre', ajta i tí jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej tí hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ajtyáhuixij i Dios jimi a'íjna jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'íi pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'íin pué'een i tí va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'íi pu jí'reenya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'tíj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapuá já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyí'sejre' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujíme' majta je'ej a'íjma jime' i jutyétyeristyamua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatáhuire'en. ²⁸ Ajta a'íjna i nyúucarij Moisés tí jaatyájtóo, a'íjma pu antyíhuoca'aj i tyeítyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'íjna i nyúucarij i Dios tí jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyój, tí tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'íin pué'een i tí va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapuá

¹ Ajta i tí jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'íi pu a'íin pué'een tí síj va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi tí'ij tajapuá nyuucaa, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyeyúuj tzajta', a'íjna i ináamuaj tí tzáahuatyí'ra'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' tí ja'ajtaahuaca' camu a'íimaj i tyeítyee.

³ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'táj tyu'tapu'éjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Ciríistu' ajta tyi'táj huatámu'vejritaj. ⁴ Tipua'aj a'íin a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'ríitacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ji'nye mu'rij a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapu'éjve'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtoo. ⁵ Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huire', a'yaa mu a'íjna jin tyityetyu'uj ti a'yan séejre' ti'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' ti já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' ti já'ma'can, ji'nye ti'ij i Moisés uhuaryóochej ti jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna i jiríj japua.” ⁶ Ajta i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ja'ancuriáa' ti a'íjna jin tyu'tyáhuire'en i ti jéetze' jí'ren i Dios jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i ti jéetze' tyámua' een i Dios ti jin tya'tóoraj.

⁷ Tipua'aj a'íjna nyúucarij i ti jin anaquéej i Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj ti'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij huátyoonyij i ti jin tya'tóoratzij. ⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'íimaj i tyeítyee quee tyámua' éenye'ej, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin, A'yaa pu tyí'xaj i tavástara' tijin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej, nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'íjna i nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij i nyaj huo'ta' i já'muahuasimua'ci'ij, nyati'ij hua'naví'raj hua' muáca' jitze nyahuí'ráavi'tij a'ájna a Egipto, majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ta'íj i nyúucarij jitze, a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij tye'entyipua'ren a'ájna xicáara' jitze, a'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej, i ti jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tijin, A'yaa nu tyeetyátoosij i nyenyúuca hua'mua'tziira'aj jitze, nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej, majta a'íimaj nyetyeítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej, tyi'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástara', ji'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un, ti'ij na'aj i ti jéetze' cíleen ajta i ti jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj, nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee.

¹³ Ti'ij i Dios a'yan tyá'xajta ti jájcuaan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj ti i nyúucarij arí mí'ma'can i ti anaquéej hua' jimi jaatyájtoo, ajta i ti arí mí'ma'can ti ajta quee che' tyi'táj huire', a'íi pu'rij antyipua'rij.

9

A'íjna i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'íjna i nyúucarij ti anaquéej jaatyájtoo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinyij mej mij jaatyáanajche i Dios, a'íjna tzajta' i ináamuaj ti a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ajtaavijhuaca'

je'ta' ootanámi'huaaj, ajta i ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijin jo'tij naa tyejé'een, jo'tij jo'tyávaaca'aj a'íjna i ti antyitáatime, ajta a'íjna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'íjna jitze i chíxurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijin "Jo'tij i Dios huápu'i'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'íjna i chi'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'íjna tzajta' i chi'ra'an xá'rij pu iirácatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin maná, a'úu pu ajta je'raca'tyii a'íjna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tyetyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'íjci chi'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapuá tyí'huüre' i Dios jimi, a'íi mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'íjci i chi'ra'an i Dios. Ajta ijíj capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'táj ti tzajta' séejre'.

⁶ Mati'ij tyámua' tyu'uuren, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'íjna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huüria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinij je'ej maj tyi'táj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj. ⁷ Ajta a'íjna jitze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, sáij pu'uj a'úun jo'tyáru'pij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta ti'ij utyájrutyey, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íj hua'ásime'en i ya'muáatyee xuure', ti'ij jaatámu'vejritaj jujíme', ajta hua' jime' i tyeítyee, i maj quee jamua'reerij mo'tyá'itzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'íjna jin i júuricama'ra' i Dios tyí'tamua'tyey ti a'yan huatóomua'aj tiquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyey jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i sáij i ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'íjna a'íi pu a'íin pué'een i huá'yi'raj ijíj maj huátyeityee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'íjci i yi'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyí'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'íjna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jitze. ¹⁰ Ji'nye a'íi pu tyi'pué'een i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'ríj i maj jin huatyá'ihuaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyí'een je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'táj huüre' 'asta na'aj quee i Dios seequéj jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijíj i Ciríistu' pu arí yatanyéj, ajta a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'tij a'íin tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu i tyeítyee ja'ajtaahuaca'. ¹² Ciríistu' pu a'úun jo'tyájrurij, capu ti'ij a'íjna i chíutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tyeítyee jusén jime', a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'huüria'ca'aj a'íjma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'iraxi'in a'íjna jime' i hua' xuure' i chíutyee, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasíira' i visáaru' i maj jaatyáatiej. ¹⁴ Ajta tìpua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, jéetze' pu'ij tyí'huüre' i xúuria'ra' i Ciríistu'. Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciríistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jin a'itzéeria'aj jaatyáhuürej, a'yaa pu een jin huaríj, tyej tyij jaatapuá'citaj siaj já'astijre' a'íjci i yi'ráj tiquee tyi'táj huüre', tyej tyij jaatyáhuüre'en a'íjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'íj pu jin i Ciríistu' a'íin pué'een i ti tyá'xa'pu'i'intare' a'íjna jitze i nyúucarij ti jájcuaaj, ajta a'íjna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihua'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciríistu' pu huamuí', a'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyí'ri'ij mej mij a'íimaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i a'táj anaquéej huámu'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i yu'xarij capu tyi'táj huüre' tìpua'aj

ooj júurij a'íjna i a'táj ti a'íjci jin tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámu'nyij aj pu'ij séej a'táj tyí'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'íj pu jin, a'íjna i nyúucarij ti Dios anaquéej jin tya'tóoratziiiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tyeítyee, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta'ca'aj, aj pu'ij té'ej a'íj tyí'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopoj pi'istáa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'íjna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jiri', ajta huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tyeítyee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pu'íntarej mua'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'íjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, tipua'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyee xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'i'huaxi'in mej mij tyu'jájcuare'en a'íjci i ti a'yan tyí'sejria'ca'aj ti'ij quényi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'íjna i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyí'mu'vejritaca' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriistu' capu a'úun jo'tyájrurij i ináamuaj tzajta' i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quényi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapua' pu jo'tyájrurij i Dios jimi ta'aj ij tajapua' huatányuunyij. ²⁵ Capu ajta a'íjna jin utyájrurij ti'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyí'huire' íiyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'i'huaxi'in i xúure'ej jime' tiquee jusíj je'ráxirej. ²⁶ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciriistu' mue'táj huámu'nyij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj. Ajta ijíj ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciriistu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusíj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna ti'ij ajta néijmi'caa i tyeítyee tyihua'ci'tyij maj séej huácu'nyij ajta je'en a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios huo'xájtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciriistu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeítyee, ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. Ti'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' i maj ootyá'ítzee, sulu a'íi pu hui'rátosij i maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti yan jaatyájtóo, a'yaa pu éenye'ej ti'ij quényi'istaria'ra' i ti xá'pu' ti yaja've'mej, capu a'íin pué'een i ti ji'récán jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma i maj ajtyáxiirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, camu che' a'yan tyo'tamua'reerejche' tyi'táj maj jin ootyá'ítzee, majta jaatapua'citajche' maj tyí'mu'vejritaj. ³ Ajta a'íjna i maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej ti'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíutyee capu i'rij ti'ij a'íjna jin i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jimi ootyá'ítzee. ⁵ A'íj pu jin i Ciriistu' ti'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa i Dios tijin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'táj tyu'tátuire'en muéetzij jimi, sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyáhue'ra'.

⁶ Capu mua'ránajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze,

a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een.”

⁸ A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', tí i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ránajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'ríij maj jimi tyí'tuiiria'aj i ya'muáatyee i maj huo'tyáatiej, tí'ij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.” A'yaa pu'ij huatóomua'aj tí a'íin arí jo'rio'uj i nyúucarij tí anaquéej huatyátuiihuaca', ajta je'en séej huatyájto i nyúucarij tí jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyámua' táaruuj, jí'nye Círíistu' pu a'yan huaríj je'ej tí i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' tí séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huiire', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Círíistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tí'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáyixij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'íire', ¹⁴ jí'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tíjin:

¹⁶ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi

tí'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej i tí tavástara' a'yan tyá'xaj tíjin:

“Nyahuo'tá'sij i nyenyúucaa hua'xiéjnyu'caa tzajta’”,

nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee,

nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, jí'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíij tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyeyúuj tzajta', a'íjna jime' tí i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' i juyéj tí jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tíj je'cáahuíi a'íjna i cáanarij tí nyéeri'ij, a'íjna i cáanarij tí nyéeri'ij, a'íi pu a'íin pué'een i tyévira' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej tí a'íin va'cán jin tyí'huiire' tajitzé ma'can a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijta. ²² A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzáahuatyira'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzájta', tyajta jí're'can jime' tyá'tzaahuatye'ej tí a'yan tyi'ja'yájna tí i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'íjna jime' tí i Círíistu' arí tyámua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' tyaj huái'huaca' i jájtyij jime' tí jí're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjna i tyaj huá'ixaatye' i tyeíttyee, jí'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej tí arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáahuoonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'pui' huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'itze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'rii, mati'ij séecan ricíj, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', jí'nye pu'rij a'ájna atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Ji'nye tipua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íij a'yan tyetya'mua'rériaaj tiquee xá'pui', capu che' mu'v'éjrij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'íi pu'quij taci'tyij i ti tzíinyi're', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' ti'ij tiéj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íijma i maj jájcha'íire'. ²⁸ Tipua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'íjci i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríij maj huéicaj a'yan metyi'sej ti i a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj mééje'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íijma i maj jaatyáxaahuataj a'íjci i yójra' i Dios, majta i xúure'ej ti jin tyu'xá'pui'intarej a'íjna i nyúucarij Dios ti jin tya'tóoratziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i júuricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, ti i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'pui'intare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tíjin: "Tavástara' pu huá'xijtye'en i jutyéityeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huá'pui'ij tzíinyi're' ti i Dios ti júurij jo'xijtye'en i a'tíj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij jimí.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyí'eenye'ej a'ájna imuáj, siati'ij anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi'i tyityo'viicue'rej i siaj jin jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, ji'nye néijmi'i xu ju'ihuáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íimaj i maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyu'tátoj i siaj tyí'ijcha'íica'aj, ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij i Dios jimí, a'íjna ti tyajá'mua'a'rij ti jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jin tyí'sejre'. ³⁵ A'íj xu jin quee yó'hua'nan i siaj jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxie've' siaj tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij, siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i ti ja'mua jimí tya'tóoraj. ³⁷ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,
pu a'yan huataséjre'sij, a'íjna ti yaja've'mej.
Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'íij
a'íi pu jahuíire'en i ti jitzán tyá'tzaahuatye',
ajta tipua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuatye',
canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jimí.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íjna jin antyipua'rij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íijma pu huíire'en.

11

I maj jin tyá'tzaahuatye'

¹ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'íimaj i tahuásimua'ci'íij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij, ji'nye a'íi mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' íijij ti tyí'sejre', a'íjna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij íijij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej tiquee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jin tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimí quee a'íjna i Caín, a'íj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamuí', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'íjna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'íjna jin yo'ví'tij júurican ti'ij quee huámu'i'nyij, a'íj mu jin quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin ti'ij quee xu yo'vi'tíicaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij ti a'tíj tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, tipua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye tipua'aj jaxie'va'aj ti ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin tyá'antzaahuatye'en ti i Dios séejre', ti ajta a'íin tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj jahuoo.

⁷ A'íi pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Noé, ti'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tye'mej je'ej ti quee xu tyi'tíj tyí'sejraca'aj, a'íj pu jin ja'rá'astej ti'ij ij jaatyátaahuaca' i canúhuaj ti ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuire'en i jutyétyeristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pu'i' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaací'ij ti'ij ji'rénnya'aj huatya'ítzeere'en i Dios jimi, a'íjna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'íjna i Abraham, ti'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre ti'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij yá'ci'puaj. A'íi pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj ti'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'íjna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyii jo'tij quee já'ma'can, a'íjna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jaci'tyij. A'áa pu jó'catyii navíj chi'ra'an tzajta', a'yájna ti'ij ajta i Isaac, ajta a'íjna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej ti i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti quee a'tíj a'náj jaatyú'uunaj a'íjna jime' ti i Dios jáasiimua'aj ti'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Sara, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'ri'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápu'i'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'rij ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaací'ij ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'íi pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'íj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin mu'i'nyíche', a'yaa mu mue'tíj jitzán tyitye'rama'cáantaj muá'raa i yójmua'mua' mat'i'ij i xú'ra'vetyee, nusu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyá'caj jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i ti quee i'rij ti a'tíj jaatyé'iten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeítyee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'íimaj mu tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin tyu'séj a' imuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'rériaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tijin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Tipua'aj a'íimaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyii'riitacaj maj huariá'ciinyeche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'íimaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa ti'ij huatóomua'aj, a'íjna i tajapúa' ti já'sejre'. A'íj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tijin hua' Dios, ji'nye a'íi pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'íi pu yo'ví'tij a'íjci i juyó' Isaac ti'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyó' huatámu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'ijyó'ca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ “A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un.” ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti ajta huo'tájjuuritye'en a'íimaj i maj meríj huácuij, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyó', a'yaa pu'ij a'íin síj tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íij.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ín tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj, a'í pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyájtóo séej ajta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráaju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéecaj máxcirie' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'ri'ij, majta quee tyí'tziñya'ca'aj a'íjna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cui'nyij i ti'rúij maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin ti'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey ti jajyóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' ti jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti jéetze' jatyáhu'i'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i Ciríistu' jitze ma'can, quee ti a'íjna jin huóotyamua've'en i ti huápu'i'ij tyá'najchij a'áa ti tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'íj pu tyicho'va'ca'aj i ti tyá'ci'tyij i Dios ti tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'íj pu jin eerájraa a Egipto, ajta quee jatzñiñya'ca'aj tipua'aj tyinyú'caj a'íjna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, cuxáa ja'sejraca'aj a'íjna i Dios ti quee séejre'.

²⁸ A'íjna jime' ti tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin a'yan tyeeye'estej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'íjtaca' maj ja'ajtyáputyijraxi'ín i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuo'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'íjma i Israel jitze ajtyáma'can. ²⁹ A'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jin antacíj i jájtyij japua ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacíj ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'íimaj i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'í mu atyájcuii.

³⁰ A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin mati'ij aráahua'puaj xicáj eetyácij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'íjna i chájta'naj Jericó. ³¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Rahab, a'íjna i íiti' ti huá'jijva'ca'aj i maj jamuán ji'pitya'aj, a'í pu quee huamuí' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, ji'nye a'í pu tyámua' tyihuo'tyéjeje a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj.

³² ¿Tyi'tanyí nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej ti huaríj a'íjna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'íjna i Sansón, ajta i Jefte, ajta a'íjna i David, ajta a'íjna i Samuel, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³³ A'íj mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoratziri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, ³⁴ majta jo'jé'caj i tiéj ti'ij quee huo'tyátieeraj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaaj jime', a'í mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. ³⁵ Séecan mu majta i úucan júruran huaséj i jutyétyeristyamua' i maj meríj huá'cui'ijca.

Majta séecan huápu'i'ij jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátóonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'íjna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. ³⁶ Majta séecan a'íjna jin jaapuéjtzitariaca' i

maj je'ej pua'aj tyihuá'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'náji'ca'xij cadéenaj jime', na'ríij maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huácuij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cuij chúun jime' ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xii nusu i chíiutyee, camu je'ej tyéejviicue'raca'aj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. ³⁸ A'íimaj i tyétyacaa, tiquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj, jo'tíj quee já'tyi'tij, majta jo'tíj jiríj jo'queetimee, nusu jo'tíj já'tyasta'ca'aj, majta jo'tíj jo'ojuunijmee íyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'íimaj, camu meexu tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj, ⁴⁰ a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pui'intari'ri' ityájma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'íimaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tyeítyee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'íjna i ti tyí'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'citaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj pu ajta a'íin pué'een i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mati'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'íj pu jamua'reeriaca'aj tijin ti'ij japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatootyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an. ⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'íjna jin huácuij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna ti'ij hua' táataj tyihuá'ixaatye' i juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,

i tavástara' ti tyí'mua'itii,

capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can

tipua'aj a'íin puéjtzij muaatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tíj ti xie've',

ajta puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tijin nyiyóoj.

⁷ A'íj xu jin mua'aj jajpuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyójmua'. A'tíj tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyej i juyójmua'. ⁸ Ajta tipua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyójmua', caxu sij mua'aj ji're'can jime' yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íj mu tyitaamuá'tyej íyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij jimí júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tyej íyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyí'ta'itii je'ej ti tyihua'ranajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyí'ta'itii ti'ij tyámua' taa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tiquee naa tyú'asej tipua'aj tyi'tíj jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa pu tyú'cui', ma' ajta a'yan tyitatyáhuí'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihua'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucacaj

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajácuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca' jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuoonyij a'íjna i juyéj ti huatóoje'yej, siaj sij tyámua' huárinyij i ju'ícaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye tipua'aj a'tíj quee tyámua' tyi'tyúucha'íj, capu a'náj jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti síj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, ti'ij a'íjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti síj huataséjre'en ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej ti'ij a'ín je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj sij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tíj juxana'ciria'aj, nusu já'xaahuataj a'íjna i ti Dios jaatyájtóo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huaríj a'íjna i Esaú, a'íj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jací'tyíiche'en, ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti huataí'cuataca'. ¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'reej tíjin ti'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'íj pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huataí'riitariaca' ti jáahuíre'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tij já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta jáanamujri' ti'ij a'tíj ucájiijhuaca' i a'huáj tzajta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íjma i maj jáanamujri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' ti'iquee che' tyihua'ixaatye'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooriajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tíjin: "A'íjna i ti japuan rá'íicataj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'ín, capu je'ej tyij ajta cátzij pué'een, che' huámu'nyij." ²¹ Huápu'íj pu tzínyisi' huasé'rihua'aj i maj jaaséj, ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: "Nyényevivej a'íjna jime' nyaj tyí'tziinye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tij i Dios ti júurij já'sejre', a'íjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tíj ja'tyúusiire' i maj tajapua' tyí'huúire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusiire' i maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapua'. A'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'íntarej a'íjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'íj xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'íjna i ti tyajá'mua'ixaatye'. Ji'nye a'íjma i maj quee jáanamujri' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huú. A'íj pu jin quee i'ríj ti'ij táahuíre'en tipua'aj tyeetyáxaahuaj a'íjci ti a'yan tyí'tajee i jútye' ti já'sejre'. ²⁶ A'ájna imuáj, a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta ijíj a'yaa pu tyí'xaj tíjin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapua' ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'íjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taaviijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyíá'sij a'íj pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i ti'iquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'ín. ²⁸ A'íjna i Dios ti jin tyámua' tyitátá'caa, capu i'ríj ti jaatóoriaxi'ín, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyí'tie'raaa.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'íj muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Caxu jatapuá'citacare'en i siaj juxie've' ti'ij ju'ihuámua'. ² Caxu yó'hua'nan siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huiire'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'íijma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pua'aj huá'uurej, ji'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyátzaahuatye'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'iin i maj nyejnye'i'chej, ji'nye Dios pu huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'iij, ajta a'íijma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápu'i'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'íjna jin huatóotyamua've'en i siaj caa tyí'ijcha'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "Canu a'náj muaatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij." ⁶ A'íj pu jin i'rij tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee: Tavástara' pu nyahuire', a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'ij?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciríistu' pu a'yan tyí'sejre' ijíj, ti'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj imuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jime'. ⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tíj jamuáacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij ti seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'íjna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i yi'ráj ti a'yan tyihuá'ijtye' tyi'tíj jime' ti'ij cue'ráj, capu tyi'tíj je'ej tyihuá'huiire' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyájtoo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tiquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'úun tyí'huiire' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íijma jitze huatama'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeítyee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaapuéjtzitariaca' apua'quéj i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'íjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyétyeristyamua'. ¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimí ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemi' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹⁴ Ji'nye íyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' ti jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'íjna i chájta'naj ti jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nan siaj tyámua' tyityetyúucha'iij, siajta huo'tyáhuire'en i séecan a'íjna jime' i siaj tyi'ijcha'íj, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyej i tyeyúuj tzajta', ji'nye a'íi mu a'náj tina'aj ja'muacha'ij, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcaj, ji'nye capu tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhu'i'rii.

¹⁸ Siata'aj tajíme' jahuocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinij je'ej ti tyí'xa'puí'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápu'i'ij tyaja'muahuavii'ij siaj sij jéehua jahuaviiraj i Dios ti'ij ajtáhuaj naata'an nyej jiye'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtoo ajta huo'tatyójtjej i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéeje, ti ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íjna jime' ti huá'cha'ij i jutyéityeristyamua' ti'ij síj ti hua' cújta' huaméj i cánya'xii, ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij jaaxá'pui'intare'en a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'ín tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyá'xie've', ta'aj ij a'yan taa'uurej je'ej ti a'ij tya'ráanajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'ij pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyojtzi're'ej.

²² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa.

²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, tipua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tin nyatí'ij mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'ímaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huire' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pu'éen, yanuj já'muatyojtye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tijin tipua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an ti'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'tíj jamua'itzíitye'ej.

⁵ Tipua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeriaj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuaviij i Dios, a'í pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyéityeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuaviij tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'síme'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj ti tyi'tíj ancuriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye ijíij pu seequéj tyí'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astíj ja'mej, a'í pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'tíj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'ij tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Ti'ijta i xicáj eeré'nyej, ajta ca'nyíin jin eeráxirej, a'í pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'í pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

¹² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye ti'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tij, ti'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'tíj i Dios já'sejre', a'yájna ti'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. ¹³ Tipua'aj séej jimi tyi'tíj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en ti'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'ríj ti Dios tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'tíj ca'nyíjra'aj tá'caa ti'ij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'í pu jitze eerányinyii je'ej ti i a'tíj tyá'xie've', ti'ij a'yan tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. ¹⁵ A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'í pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj ti'ij a'tíj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta ti'ij a'tíj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij mui'nyij.

¹⁶ Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'tíj jin jucuanamuaj, ¹⁷ néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'tíj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuaaci'ij, tajapúa pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúucaa ti tzaahuatyi'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'í pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

¹⁹ Siata'aj a'íjna mua'reeriaj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en i tyeétyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. ²⁰ Ji'nye a'íjna i a'tíj ti nyú'camui', capu i'ríj ti tyi'tíj jin xá'puí' huárinyij i Dios jimi. ²¹ A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'íj pújoorej ti jamui'ratoonyij.

²² Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíj, na'ríj quee a'yaa xu jujímua'aj tyúucuanamuaj xá'ju'un. ²³ A'íjna i a'tíj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, ²⁴ a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta ti'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. ²⁵ Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'ratoosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'íjna tyí'ijta i nyúucarij, a'íj pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

²⁶ Típua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'íj pu jusíj jucuanamuaj, ajta i yi'ráara' capu tyi'tíj hui're'. ²⁷ A'íjna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íj pu a'íjn pué'een i ti a'yan tyí'xaj tíjin: Miche' huo'táhuire'en a'íjma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huóojímua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj a'íjma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huachátimee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojosejra i juxa'aj tyeétyee

¹ Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ti ajta huápu'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojosejra néijmi'caa i tyeétyee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrapij jo'siaj jóosi'rii, síj ti anyíraj ucárujtye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síj tiquee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tíjin: "Pata'aj iye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tíjin: "Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'". ⁴ Típua'aj a'yan siarijca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeétyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeétyee, a'íjna jime' tiquee xá'puí' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'ajpuaxij a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' íyan cháanacaj japua, mej mij a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', ti'ij ajta a'yan tyihuo'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna ti'ij i Dios arí tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj? ⁷ ¿Nyij mequee a'íjn pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij típua'aj tzáahuatyi'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin: "Huaxie've' i axa'aj tyévi' patí'ij asíj tyíaxie've'." ⁹ Ajta típua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojosejra i tyeétyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricij, siajta a'íjna jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye típua'aj a'tíj néijmi'i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyi'tíj jin

ootyá'itzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'i tyo'tyá'itzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'í pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Capáj tyí'xana'cire'ej”, ajta a'yan tijin: “Capáj tyí'tyacui'care'en.” A'í pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'í pu jin arí ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaaty'e'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, a'íjna jime' ti i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' ti jin jamui'rátosij. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'í mu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyi'tíj jin tye'tyáhuu'rii tipua'aj síij a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyi'tíj jin rijcaj je'ej ti tyí'xaj? ¿Nyij i'ríj ti a'íin jáahuire'en i ti jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj ti síij i ta'ihuáara' ti tyáati' nusu ti íiti', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi'tíj tyícha'íj ti jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahui'ria'aj”, siajta néijmi'i tyú'cua'nyij tyi'tíj ti je'ej tyajamua'ráanajchij, ajta quee tyi'tíj huo'tá'an i maj jin huatyóohui're'en, ¿capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej a'íjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séejre'ej siaj a'yan ricij je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'íj tyi'tíj ti arí huamuí'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'rij ti síij a'yan tyu'taxáj yee: “Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricij je'ej nyaj tyí'xaj.” Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricij, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'íj jin a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' ti síij na'aj i Dios séejre', a'íj paj jin xá'pui' ricij, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziinye'. ²⁰ Capáj a'íin pué'eenye' i ti'quee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyáamua'tyij tijin tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi'tíj huire' i paj jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyój Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo.” A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: “Maj jumaujtyej i Dios jamuán.”

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tíj a'íjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'íj, capu a'íin na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'aj a'íjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, ti'íj tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuu' maj séej jitze i juyéj jó'ciinyej. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a'tíj quee júuricamej séejre'ej, a'í pu mu'ichij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyí'mu'ichij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huire' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séejre'ej ja'mua jimi i maj tyihuá'mua'tyej i séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xijtye'en a'íjma i maj

tyí'mua'taj. ² Néijmi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijmi'i tyi'táj jin á'itzeere', tipua'aj a'táj quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'íin, ti'ij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en. ³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huíire' ti'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu jitze, tyij ajta ciléenye' na'aj séejre' i tatyéviij jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'ríj ti tiéj ti cii na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' ti'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' ti'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íiij, a'íi pu'ij yó'jipuj i tatyéviij. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'íi pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'íjna i tyéviij néijmi'i pu putyí'uurej ti'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaac'íj majta i maj rá'rie, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'táj jaayí'tin ti jaamuá'ajcaanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij ti'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtzire' i tavástara' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj i tyeítyee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévira'. ¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pui' ti a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antzíjvi. ¹² A'yájna ti'ij ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseitúunaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tij a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzíira'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

¹³ Tipua'aj síj ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, ajta quee óotzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁴ Ajta tipua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íiij, capu ij i'ríj siaj tyi'táj jin ahuóotzaahuatye'en, a'íjna jime' siaj á'itzeere' i ti jiré'can jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tij je'rányinyiiij hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítyee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tzíira'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'ij, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihuá'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuoo mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeítyee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'íjna ancuriáa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyiiij a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa siaj sij jujímua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'ja'yájna ti ja'mua mua'tzíira'aj tzajta' je'rányinyiiij.

² A'yaa xu mua'aj tyi'tíj tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancuriáa'vej, a'íj xu jin tyí'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta jujaaxie'vi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've', ji'nye caxu jahuavii i Dios. ³ Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavii, siajta a'íjna jin jahuavii siaj sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij; siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj siaj juxana'cìre', ¿nyij sequée jamua'reej tijin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tíj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtoo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huójo'mua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciinyej i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huó'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tziz i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'in. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástara' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríj já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xijtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pui'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Síj pu'uj a'íin pué'een i ti a'yan jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'xa'pui'intare', ajta jaayí'tin ti jamui'rátoonyij, nusu ti jamua'antypuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xíjtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'íjci, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cáj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huóopua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástara' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'tíj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'pui' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinyij tyi'tíj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'íi pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'íij i maj chíjtyaanyi'ij pué'een

¹ ¡Xáanamujri' mua'aj a'íjci mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'ij, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámucua'rej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'íij, ajta a'íjna i ti jin huatyámucua'rej, a'íi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antypuá'ritye'sij ti'ij i

tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'ijsi i ti tyá'najchij, ijíj ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴ Ajta a'íjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'íjma i tyétyacaa i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'í pu mua'ajmaj ja'mua jive'en, ajta i tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namuajri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'ímaj i maj tyí'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuzáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta seríj huo'cuij a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'ímaj camu jamuaatá'ijmuejri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamuajtyej a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'ij juxie've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviijej i víita'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren ti'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástara'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, ti'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj tin uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pu'intare'. ¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyi'huóomua'tyej i maj tyi'xajtaca'aj i tavástara' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'. ¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'ímaj i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapuéjtzitariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástara' tyaaxá'pu'intari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástara' tyámua' tyitájcha'ij ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an, a'íjna jitze huatama'can i tajapuaá, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'tíj jime'. Típua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'ríj a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzij, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'ríj síj jutyamua've'ej che' chuícarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Típua'aj síj tyi'cui'ij, che' huo'tájeevej a'íjma i huáasij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'huire', mej mij a'ímaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástara' ja'vá'huaatye'en i já'ria'ra' i aseitúnaj. ¹⁵ Ajta mati'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'íjna i ti tyi'cui'ij rujnyi, ajta i tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'íj pu jin, siata'aj tyi'huó'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej ti'ij i Dios tyajamuáahuatye'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyi'huire' típua'aj tyámua' sia'éenya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta ti'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuj mej mij quee che' huatyéviijej, a'yaa pu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj. ¹⁸ Ti'quij ajtáhua'aj huatyényuj, mati'ij támij huatyéviyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuáamua', típua'aj síj ajtára'nyij a'íjna jitze i ti ji're'can jime' ajta je'en síj tyámua' tyeetyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tíjin a'tíj ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'í pu jaatyáhuire'ej ti'ij quee jó'vetyij, ajta ti'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyi'.

Í yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna ti'ij a'íin tya'tóoratziiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajácuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciríistu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápuar'itye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyí'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciríistu' pué'een, a'íi pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuan jin huanánie'huaj, a'yájna ti'ij ajta i Ciríistu' tyu'tájuuriaca'. A'íi pu'ij tata'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i tiquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huópua'rixí'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jamuáahuiire'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'íi pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuaatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'táj ijíij jaapuétzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een ti'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tij tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéetze' pu tyí'huiire' quee a'íjna i ooroj i ti i'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciríistu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciríistu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu i'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tin néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já'muahuiire'en.

¹⁰ A'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jájcuaj imuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuatyátoosij, a'íi mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciríistu' a'yaa pu tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche' i Ciríistu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáye'e, a'yaa mu mij a'íimaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jime' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapúa' ti já'ma'can. Majta a'íimaj i maj tajapúa' tyí'huiire', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'íjna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyí'tyítacha'íij

¹³ A'íj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyí'ijchó've'ej a'íjna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i ti'ríj i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij ti'ij ará'tyeej

tyajamua'ránajchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i ji'rén'ye'ej séjre'ej, ji'nye a'íjna i Dios ti jamuaatajé, a'í pu ji'rén'ya'aj séjre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj ji'rén'ye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu ji'rén'ya'aj séjre'."

¹⁷ Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'íjna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihuá'xijtye'en i tyeítýee je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj siati'ij siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj, a'íjma siaj jitze jaar'írej i já'muahuasimua'cí'ij, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciríistu' quee a'íjna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'í pu i Ciríistu' a'íjna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ij cánya'aj tiquee cápítie'nyí' ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ²⁰ Ciríistu' pu a'yan tye'entyihuavihuaca' ti'ij quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuíire'en, ajta ijíj ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, Ciríistu' pu yan huataséjre ti'ij mua'ajmaj jamuáhuíire'en. ²¹ Ciríistu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatyé' i Dios jimi, a'íjna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtoo, a'íj xu jin mua'aj tyá'tzaahuatyé' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'íj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jin huo'xié've'en i ju'ihuáamua'. A'íj pu jin siata'aj néijmi'i jin i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jin juca'nyej séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jin huanánie'huaca' caxu che' a'íjna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jin júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan een ti'ij a'íjna i tu'píj,
ajta i maj jin óotzaahuatyé' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.

A'í pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,

²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'í pu jusén jin séeria'aj ta'mej.

Ajta a'íjna i nyúucarij, a'í pu a'ín pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

¹ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jin je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeítýee, nusu siaj huá'cuanamuj, na'ríj i siaj jin óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jin hue'tzij jin séecan tyí'xajtzi'.

² Siata'aj a'yan huárinyij mati'ij i ti'ríj, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanaj jitze, mej mij a'íjna jin huahuóse'en, ajta je'en huó'huíire'en, ³ ji'nye mua'aj xu seríj jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ij.

Ciríistu' pu a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxiirej i tavástara' jimi, i ti a'ín pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo ti'ij jéehua huápu'ij tyu'tyáhuíire'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuíire'en ti'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jin chí'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tíj jin va'cán jin tyitye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'íjna jin tyu'támu'vejritaj i Ciríistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'íjna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu je'tyájraj a'ájna a Sión séej i tyetyéj,

a'í pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj,

i nyaj ja'antyíhuoj ti ajta jéehua tyá'najchij,

ajta a'íjna i ti jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'íjna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'íimaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj majuuhuá'xij i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tijin:

A'íj puírícij i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzej.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'íjna jime' maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyí'xa'pui' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeítyeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'íjna jitze ma'can i Dios, i ti jamuaatajé siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij. ¹⁰ Jájcuaaj imuáj caxu tyeítyeristyamua'me'en pué'eenye'ej i Dios, siajta ijíj xu seríj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta ijíj pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj mati'ij i maj jahuíre' i Dios

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavíj siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jin nyo'se' i já'muajuuricamej.

¹² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'íimaj tyaja'muaséejran siaj tyámua' ricij, tyij majta ijíj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'íjna jitze ma'can i tavástara' xu hua'rá'astijre'en i maj tyi'táj jin an-tyúumua'reej, a'íjci i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee ti'ij néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyí'huíre', ¹⁴ tyajta a'íjma i tajtúhuaanyij, i maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'ij i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajta a'íimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'táj mua'reej.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij i tyeítyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'íjna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíre' i Dios. ¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyí'ra'aj tyí'cha'íj. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuáamua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'táj jin tyí'huíre'

¹⁸ Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'ijtye', caxu a'íjma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'ij, nusu i maj tyámua' tyí'tyetyeítyee, sulu siajta xu a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchi i Dios siaj a'íjna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuata'caa, a'íj xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi. ²⁰ Ji'nye tipua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'íjna jime' siaj tyi'táj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuíre'ej, ajta tipua'aj a'íjna jin puéjtzij majamuaata'an siaj xá'pui' ricij, siajta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', a'íi pu ja'ránajchi i Dios. ²¹ A'yaa pu a'íjna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Ciríistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'íjna a'yan tyajá'mua'itíj siaj sij a'yan cha'taj

siana'aj huárinyij. ²² Capu i Ciríistu' tyi'tíj jin ootyá'itzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuaj. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en. ²⁴ A'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Ciríistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyí'huaj. ²⁵ Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna imuáj huasé'rihua'aj mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij, ajta ijíj xu'ríj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'ájna i ti a'yan tyaja'muacha'ij ti'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'ájna jin antyúumua'reej ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj nyejnye'í chej

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij tipua'aj síj quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyímué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej siaj huo'té'exaatye'en, sulu a'íj xu jin huá'mue'tin a'ájna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'íj, ² ajta mati'ij jaaséj siaj tyámua' néijmi'i jin ricíj, siajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios. ³ Majta a'íimaj i já'mua'írastyamua', miche' quee huápu'íj tyámua' ju'uuriaj a'ájna jime' i ti jéjre' séejre', i jucípuáj jitze, nusu maj tyi'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyí'taavijhua, na'ríj maj jí'ré'nye' tyu'tyóochejtye'en, ⁴ sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime' maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'íi pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tíj jin huá'muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. ⁵ A'yaa mu majta éenye'ej a'náj imuáj a'íimaj i úucaa i maj jí'ré'nye'ej huatyá'itzee i Dios jimi, a'íi mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta huaríj a'ájna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tíjin "Nyavástara'." Siajta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee tyí'tziinye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojo'mua'raj i ju'írastyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'rériaaj maj quee juca'nye'ej, majta a'ájna jin antyíhuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyi'tíj tyajamua'antiyú'nyi'ra'an a'ájna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyu'ihuáamua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj siajta quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj je'ej pua'aj tyí'xajtaj tipua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, ji'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan. ¹⁰ A'yaa pu a'ájna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'ájna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca,
che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,

ajta a'yan tyúuxie've' tiquee tyí'hue'tacare'en,

¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een,

ajta tyámua' tyí'tyúucha'íj tá'ra'nyij,

che' jáahuoonyij ajta a'íjci jitze ucájrutyey i ti juxáahuaj chajca.

¹² Ji'nye tavástara' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyícha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹³ ¿A'tanyíj je'ej pua'aj já'mua'uuren, tipua'aj mua'aj a'íjna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj tina'aj tyámua' rijcaj? ¹⁴ Ajta a'íjna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tziinye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuatye'en i jutzájta' a'íjci i Ciríistu' i ti ja'muavástara' pué'een. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', siaj sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijraj a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyi'ijchó've'ej, ¹⁶ siajta quee ootzáahuatye'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyi'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'íj siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyej, ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' siaj tyámua' ricij mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'pui' siaj a'íjna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'pui' ricij, tipua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee tipua'aj a'íjna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij. ¹⁸ Ji'nye i Ciríistu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamuí', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. A'íi pu quee tyi'tíj jin ootyá'itzeerej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tij i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévij huamuí', ajta i Dios pu jaatájuurityej i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij ajta je'en huo'té'exaa a'íimaj i júuricamej i maj nami'huaca'aj. ²⁰ A'íimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Noé séjria'ca'aj, ti'ij i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj ti ve'éj, ajta je'en séecan huatyáhuíi mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhuueicaj ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'íjna i jájtyij a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj ijíij huái'huaca', ti'ij jamuáahuíire'en. Ajta a'íjna jime' i siaj huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj yee siaj sij a'íjna jin cójo'sin i siaj choomua, sulu siaj sij jaatáhuavíij i Dios, ti'ij jamuaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuíire'en a'íjna ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ²² ajta tajapuá jó'raa ti'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'íjna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapuá tyi'huíire', majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévij jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'íjna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'rij jaatapuá'citaca' i ti jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ti'ij na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' íyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'rij á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa xu rijcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i sánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta ijíij, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomuajtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihué'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'tíj huáruuj a'íjna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, ti'ij huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'itzeerej, tyij majta íyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna mati'ij i tyeítyee tyeeyí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuíire'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzaahuatyira'aj jin jahuoocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'ájna jin tyu'túu'uunyj'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'íin je'ej ti tyi'tíj i Dios tyajamuaat-apu'éjve, siajta a'ájna jin a'yan huárinyij siaj sij huo'tyáhuire'en séej siajta séej. ¹¹ Tipua'aj a'tíj tyí'xajtaj, che' a'ájna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'huire'ej, che' a'yan huárinyij a'ájna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'ájna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'ájna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'íi pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapu'éjtzitarej mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi

¹² Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomuaajtyaj tipua'aj tyi'tíj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'ájna jime' siaj jamuán jajpu'éjtzij i Ciríistu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jaséjran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'ájna jime' siaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Tipua'aj síij ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin jajpu'éjtzij, che' quee a'ájna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'tíj huanáhua'an, na'ríij tyi'tíj je'ej uuriajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'ájna jin jajpu'éjtzij ti i Ciríistu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'ájna jime' ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij Dios huo'xíjtye'en i jutyeítysteristyamua'. Ajta tipua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta tipua'aj a'ájna i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj muárie'rij jin jáahuíi, ¿je'quij tye'mej a'íijma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj ajta a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij? ¹⁹ A'íj pu jin i maj jajpu'éjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'pui' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájto, ji'nye a'íi pu quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huásij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

¹ A'yaa nu nyijta ijíij tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huásij i maj tyí'huire' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti' pué'een, mati'ij a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapu'éjtzitariaca' i Ciríistu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyí'nyaci'tyij a'ájna i ti huápui'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuo'cha'íin a'íimaj i maj tyeítysteristyamua'me'en pué'een i Dios, je'ej ti ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'ájna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xuu-tyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'íimaj i siaj huá'cha'íj, sulu siata'aj tyámua' tyihuo'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'ájna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriáa'sij a'íjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyáamua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huáasij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijn:

Dios pu quee hua'xie've' a'íjma i maj óotzaahuatye',
ajta a'íi pu tyámua' tyihúa'huiire' a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'íjna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'ín va'cán jin tyajamuaata'íjtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'pu'i'ntari'ri'.

⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'íjna i siaj jin je'ej tyityóomuajtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyí'tye'ixie'ria'aj, ji'nye a'íjna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyojo'jijhuan ti'ij muájyey a'íjna jime' ti jahuo i ti jaatyá'ci'mej. ⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'réeriaj ti a'yan cha'tána'aj tyihúa'uurej i ja'mua ihuáamua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'íjna jitze tyú'ca'nyej. A'íi pu a'ín pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciriistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'ín a'íjna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antypuá'rij

¹² A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'íjna jamuán i Silvano, i ti a'ín pué'een síj i nye'ihuáara', tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyitatá'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'íjna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antypuá'rij ti'ij mua'ajmaj, a'íimaj mu yajá'muatyojtye', a'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i nyiyóoj i Marcos. ¹⁴ Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyoo'pu'í'tza'xi'in a'íjci jime' siaj juxie've' síj ajta síj. Tyámua' xu tyi'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciriistu' jitze ajtyáma'can.

Ī yu'xarij ti hua'puaj a'ín ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'íjna Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'í mu ji'rénnya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápuar'itye'en a'íjna jime' siaj jamua'tyey i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'íjna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'íj pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjna jimi i ti taatajé, a'íjna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'ín néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'íjna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' íyan cháanacaj japua. ⁵ A'íj xu jin jéetze' huatyóoca'nyej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íj. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'íj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'íj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, a'íj xu jin tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyóojeeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Típua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'íjna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuire'ej a'íjna jime' siaj jaamua'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Ajta a'íjna i tiquee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tiquee imuáj tyí'sej, a'í pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyi'ri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'pu' huaríj. ¹⁰ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye típua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj jusén jime' tyejé'íjtaj i tavástara' i ti tajapuá huatanyúj, a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuamuá'tyey. ¹³ A'yaa pu tyi'nyaci'puaj nyej nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an íjij nyej nyooj júurij. ¹⁴ A'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaa ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán mu'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyej nyij tyajamuáa'itíj ti'ij huatái'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'íjna i tyaj jamuaamua'tyey je'ej ti éenye'que' huataséjre'sij a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'íjna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujímua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajímua'aj tyana'aj jájtyo, sulu taji'ij tu jin jaaséj ti a'ín néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'ij i Dios tyámua' tyeetyájtoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'í pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápu'íj jaxie've', a'í pu a'ín pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamujri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástara' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'íjna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'íjna i nyúucarij a'yaa pu een ti'íj a'íjna i tatzárij jo'tij jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'íjna i xú'ra'vej ti'íj tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'íj jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej ti'iquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'tíj jujímua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

¹ Jéehua mu majta i tyeítjee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'íimaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Avíitzij mu jin a'yan ricij mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'íjna jamuajo'riésij, majta jatyhue'tacaa i tavástara' a'íjna i ti ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihuá'ci'tyij ti i Dios jiye'tzín hua'antypuá'ritye'en.

² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cäre'en mati'ij a'íimaj, a'yaa mu mij a'íjna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'íjci i nyúucarij ti xá'pui'. ³ A'yaa mu a'íjna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'íjna jime' maj huápu'i'ij jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'íjna jin tyitye'entypuá'rij ti'íj Dios huo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti a'yan a'íimaj jimi tya'tacatyij.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj tajapuá tyí'huírria'ca'aj, i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tij jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze ti'íj jitzán néijmi'i tye'entypuá'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti i jájtyij tyí'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'íj pu xaa huáhuí i Noé, i ti a'yan tyihuo'té'exaa je'ej maj huárinyij mej mij xá'pui' huárinyij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'íimaj i séecan i maj aráahua'puaj ará'axcaa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatiej, mej mij a'íjna jin jáamua'reej je'ej ti tyihuá'uuren a'íjma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúj a'íjci i Lot, i ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj i maj juxana'caria'ca'aj a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj. ⁸ A'íjna i tyévi'ij ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'íjna jime' maj quee xá'pui' rijcaa ji'nye a'yaa pu tyí'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj i maj je'ej pua'aj rijcaa a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin ti hua' japua huatanyuunyij tyi'tíj maj jin jajpuéjtzij a'íimaj i maj jimi séejre', ajta jaayí'tin ti hue'tyáana' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xíjtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tíj já'astijre'. Camu tyi'tíj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyí'tziinye' mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íjma i maj tajapuá já'sejre', ¹¹ majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huírre', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íjma i tyétyacaa a'íjna jimi i tavástara'.

¹² A'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'ij i ya'muáatyee: camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojuhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'tíj maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'tyacui'nyij mati'ij a'íimaj i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un mati'ij a'íimaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomujtyej maj tyi'tíj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tujca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij hua' jamuán, mati'ijta tyí'ye'estyaj, ji'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujíimua'aj jucuanamuj.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácuaj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íjma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayl'tin je'ej maj tyi'tíj jin huárinyij, a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyee i Dios ti puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'ríj jo'vátzij, ji'nye mu'ríj ajtacíj i juyéj jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricij ti'ij a'íjna i Balaam, yójra' a'íjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii huamué'tin a'íjna jime' ti je'ej pua'aj ricij, ¹⁶ ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jime' ti je'ej pua'aj rijcaa, ti'ij i púuru' tiquee tyo'rií'rej a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyévi'j, ajta je'en jaatá'ijmujri' ti'ij quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj a'íjna jime' i ti jutímue'.

¹⁷ A'íimaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een ti'ij jo'tij ja'tyácun ajta je'en quee arájmuaa, nusu ti'ij i jéetirij ti áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jusén jime' jo'tij huápu'ij jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'íjna jin tyí'xaj i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij a'íimaj i maj moochán jaatapuá'citaca', i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihua'íxaatyee' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujíimua'aj ca'nyéjrij jin tyí'huíire' a'íjna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye a'tíj tina'aj ti ca'nyéjrij jin tyí'huíire', a'íi pu a'yan tyá'huíire' je'ej ti tyi'tíj arí tyeetyáamue'tij. ²⁰ Ji'nye a'íimaj i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íimaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj tyí'een íyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'íjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájvej ti'ij jáacua'nyij i jujárie'rij", ajta i ti a'yan tijin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástara', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tyeítyee i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tijin: "¿Ji'nye tyi'tíj huaríj a'íjna jime' ti i Ciríistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'ríj huácu'ij i tahuásimua'ci'ij, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj ti'ij jájcuaj ímuáj

tyu'tyátaavijhuaca.'" ⁵ A'íimaj i tyeítýee camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapuá arí jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej ti'ij i Dios junyúuca jín tyu'ta'íjtaca', ti'ij ajnyéj a jáata', ajta ijíj a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jín tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna ímuáj. ⁷ Ajta i tajapuá ijíj ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan ijíj a'yan séejre', Dios pu jacha'ij ti'ij jaatyáteeraj. A'íi pu i tiéj hua'antýipua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán huá'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nán, nye'ihuáamua' ti i tavástara' jimi séej xicáj a'yan een ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een ti'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástara' á'tyeeren ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tya'tóoraj, mati'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyo've'nyesij ti'ij i náhua'rij ti avítzij jín huataséjre'ej i táca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapuá ti séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jín je'ej pua'aj huápu'ij huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i i ti tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i ti japuan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íi, siajta néijmi'i jín ja'rá'astijre'en i Dios. ¹² Siata'aj jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jín tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i ti tyú'taavijhuaca' ti'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', i tajapuá ti jájcuaj tyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyí'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jín nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', ijíj siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jín á'itzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'íjna jín já'muacho've' i Dios ti'ij néijmi'caa táahui're'en. A'íj pu ajta jín tyajamuaatayú'sej a'íjna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' ti'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i ti jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij ti a'tíj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jín séecan i tyeítýee i maj quee tyi'tíj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jín tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'íjna jín tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jín jujímua'aj antyúupua'ritye'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyi'tíj jín jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjci i tavástara' ti ajta Ciriistu' pu'éen, siata'aj a'íjna jín huahuóse'en i siaj jín huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij ti anaquéecan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jáanamujri' tyajta i tyaj taji'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuariej. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'íi pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimi a'íjna i Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íin pué'een i tatzárij

⁵ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Ciríistu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimi séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' cünyej, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta típua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyi'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'ij ajta i Dios tatzárij tyi'pué'een, a'íj tu jin jimi séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ⁸ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajímua'aj tyi'tacuanamuaj, capu ij ityájma jimi séejre' a'íjna i nyúucarij ti ji're'can jime', ⁹ ajta típua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaríj. ¹⁰ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij

¹ Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta típua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, síj pu tajapuá huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu'ij ji're'nya'aj séejre' i Dios jimi. ² Ciríistu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Típua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'íjna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji're'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta típua'aj síj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'íjci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'íi pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti ji're'can jime'. ⁵ Ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'íi pu arí ji're'can jime' tyámua' een a'íjna jitze i Dios ti jin taxie've', a'íj tutyij jin jamua'reeren ti a'íin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'íjna

i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'ij ti'ij i Ciríistu'.

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íjna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj imuáj i Dios jin tyitaata'íj. A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj imuáj jin tyitaata'íj i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj jáanamujri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta ji'récán jime' i Ciríistu' jimi ajta ja'mua jimi, ji'nye pu'ríj antyipua'rij a'íjna i tíca'rij, aj pu'ij huatyóochesij i ti ji'récán jime' tatzárij pué'een.

⁹ Típua'aj síij a'yan tyí'xajtaj ti a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'íria'aj, a'íi pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tij jo'tíca'. ¹⁰ A'íjna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'íi pu a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta quee tyi'tíj séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'íi pu a'áa já'ma'can jo'tij jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'íj pu jin quee jamua'reej jo'tij jooméj, ji'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj ti'ij aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyi'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu seríj tyu'tyáamue'tij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'íjci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuaatayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti íiyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Típua'aj síij a'yan tya'xié've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ ji'nye néijmi'i íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu íiyan pu'uj tyí'ma'can. A'íi pu'ij a'íin tyi'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'íjna i ti séejre' mej mij a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en. ¹⁷ Ajta a'íjna i cháanacaj pu'ríj antyipua'rij, jamuán i ti je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'íjna i ti ji'récán jime' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namujri' ti a'yan huataséjre'sij a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu', ajta ijíj mu'ríj mue'tíj huataséjre i maj jájcha'íire' i Ciríistu'. A'íj tu jin jamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'íi mu ityájma jimi eerányej, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, ji'nye típua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'íi mu tajamuán huatya'itzeere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj ti'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'íjna i Ciríistu' ti tyámua' een, a'íi pu tyámua' táaruuj a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, a'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'. ²¹ Canu a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i ti ji'récán jime', sulu a'íjna jime' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tíquee i'ríj ti hue'tzij huataséjre'en a'íjna jitze i ti ji'récán jime'. ²² ¿A'tanyij a'íin pué'een i ti tyí'hue'tacaa? A'íi pu a'íin pué'een

i ti a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcha'íire' a'íjci i Ciríistu', ji'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'íjna i tyaj jajvástara' ajta a'íjci i yójra'. ²³ A'tíj tina'aj ti a'yan tyá'hue'taj a'íjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i ti a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'íj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamua'ajri', ajta tipua'aj a'íjna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamua'ajri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'tyeséere'ej xá'ju'un a'íjna jimi i ti yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin tya'tóoratziiri' ityájma jimi a'íjna i Ciríistu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij jamuáacuanamuan. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti jin i Ciríistu' tyámua' jamuáaruuj, a'íj pu jin quee juxie've' ti a'tíj tyajamuáamua'tyej, ji'nye a'íjna i júuricamej ti ja'mua jimi jaatyájtoo, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciríistu', a'yájna ti'íj i júuricama'ra' i Dios tyajamuaa-muá'tyej.

²⁸ Ajta ijíj, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciríistu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej ti'íj a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj ti'íj a'íin uvé'nyej. ²⁹ Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti i Ciríistu' ji'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tíjin a'íimaj i maj xá'pui' ricij, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij ti i Dios jéehua taxie've', a'íj pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'íj mu jin quee tamua'ajtyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un ti'íj i Ciríistu' ti'íj a'íin huataséjre'en, ji'nye a'áa tu jaséjran je'ej ti a'íin een. ³ Ajta a'tíj tina'aj ti a'yan a'íj jitze tyi'ijchó've', a'íj pu jin tyámua' ju'uurej ti'íj ji'rénnya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna ti'íj ajta i Jesús i ti Ciríistu' pué'een.

⁴ Ajta a'íjna i ti tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íjna i ti jin juxana'cire', a'íj pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej ti i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej ti'íj jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íj jimi quee tyi'tíj séejre' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti i Dios jimi séejre', capu che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'íjna i ti ooj juxana'cire', a'íi pu quee eexúj yó'itej je'ej ti een a'íjna, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'tíj já'muacuanamua'j, a'íjna i ti xá'pui' tyi'tyúucha'íj, a'íi pu ji'rénnya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna ti'íj ajta i Ciríistu' ji'réenye'ej tyí'sejre', ⁸ ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, a'íj pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'íj pu'ij jin mujo've'mej a'íjna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antyipuá'aritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu síj ti yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'íj pu jitze eeráma'can i Dios, a'íj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, ji'nye a'íi pu síj a'íin pué'een i ti yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', ji'nye

a'tíj tina'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamuaajri' ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' ti'ij a'íjna i Caín, ti a'íjna jitze eeráanyej i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'íjna jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ajta a'íjna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomuaajtyaj tipua'aj majamuájcha'íiria'aj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júurij séejre' i Dios jimi catu che' muí'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'íjna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'tíj tiquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'íi pu óoche' muí'chíj. ¹⁵ A'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiquee jusén jin júurij huatyá'itzeere'ej a'íjna i ti tyí'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huátaxie've'en, ji'nye a'íi pu i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj síj chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuíire'en, ¿ji'nye tyí'rij ti jimi séjre'ej a'íjna i ti jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinyij je'ej tyaj tyí'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj jí're'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íij, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxiéjnyu'caa tyi'tíj jin tá'xijtye'ej, a'íjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'íi pu néijmi'i tyí'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'tíj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'íin néijmi'i tyitaatá'sij tyi'tíj tyaj jaatáhuaviiraj, ji'nye a'yaa tu ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íij je'ej ti a'íj tya'ránajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i ti yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej ti a'íin tyitaata'íj. ²⁴ A'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'íi pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti a'íin tatzájta' séejre', a'íjna jime' ti i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'íjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij ti jájcha'íire' i Ciríistu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i ti hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyí'rij siaj sij jáamua'reej a'tíj ti jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciríistu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj ti'ij tyévíj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'íjna i tiquee a'yan tyá'mua'tyej a'íjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íi pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuaajri' ti a'íin a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu', a'yaa pu'ij tyí'ja'yájna ti a'íin arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta seríj huo'tyáamue'tij a'íjma i maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'íjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'íjna i ti íyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'íimaj i maj íyan ma'can i cháanacaj japua, a'íj mu jin a'yan tyí'xaj a'íjna jime' íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'íimaj i maj a'yan ma'can a'íi mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'íjna i ti jamua'tyej i Dios, a'íi pu tanamuaj, ajta i tiquee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ji'récán jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'tíj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'íjna i tiquee hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'íjna jime' ti uyo'ta'ítയാ'ca' i ti a'íjna caa tyí'ijyój, íyan cháanacaj japua, tyej tyij a'íjna jitze ma'can júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'íjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'íi pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ítയാ'ca' i juyój, tí'ij a'íin huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tìpua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'tíj a'náj jaaséej i Dios, ajta tìpua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'íjna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'íin tajimí séejre', a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj jaaséj, a'íj tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ítയാ'ca' i juyój tí'ij hua' japua huatányuunyij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'íjci i Dios, a'íi pu i Dios jimí séejre' ajta i Dios pu ajta a'íj jimi séejre' i tyévíj.

¹⁶ A'yaa tutyij a'íjna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'íjna i ti a'yan tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'íj jimí séejre' i tyévíj. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'neye a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna tí'ij ajta i Ciríistu' ji'rénnya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'tíj tyí'tíj jin tyí'tziinye'. Ji'nye i maj jin juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tìpua'aj a'tíj tyí'tziinye'ej, a'íi pu ajta tyí'tíj jin jajpuéetzij ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i ti tyí'tziinye', a'íi pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', ji'nye i Dios pu anaquéej ityájma taaxié'vej. ²⁰ Tìpua'aj síij a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'iiria'aj i ju'ihuáara', a'íi pu tyí'hue'tacaa. Ji'nye tìpua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'rij ti jaaxié've'en i Dios tiquee a'náj jaaséj. ²¹ I Ciríistu' pu a'íjna i nyúucarij jin tyitaata'íj, tí'ij a'íjna i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin taxie've'

¹ A'tíj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu', a'íi pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'íjna i ti jaxie've' a'íjci i ti yo'puáara'an pué'een, a'íi pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tìpua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa

tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. ³ Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', ⁴ ji'nye a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu hua'antymue'tij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ⁵ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti'ij a'íin huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jin a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'íin pué'een i júuricamej ti ji'récán jime' tyí'xaj. ⁷ Majta huééicaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej: ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciríistu' ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'íimaj i maj huééicaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tyeítyee, ajta jéetze' tyí'huiire' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, ji'nye a'íi pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyój. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'íi pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i tiquee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios ti'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' tiquee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyój jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'íi pu a'íin pué'een i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj ti jimi séejre' a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jime', ajta i tiquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, siaj sij jáamua'reej siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej i Dios, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin tipua'aj tyi'táj tyaatáhuavii je'ej ti a'íin tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej ti i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'táj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'táj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Tipua'aj síij a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, tiquee a'yan tyá'ci'puaj ti'ij a'íjna jin huámuí'nyij, che' jime' jaatáhuavii i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an ti júurij tá'ra'nyij, tipua'aj tyi'táj jin a'yan rijcaj tiquee jaci'puaj ti'ij a'íjna jin huámuí'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i ti jin a'tíj ootyá'itzeerej ti'ij ajta a'íjna jin huámuí'nyij, a'íjna jime' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jin jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'i i maj jin je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jin juxana'cire', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jin á'itzeere', i tiquee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jin huácuí'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee tyi'táj jin á'itzeere' a'íjna i Dios ti jimi séejre', ji'nye a'íi pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej ti i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i ti ji'récán jime' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'íi pu'ij a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i Dios ti ji'récán jime' séejre', ti ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi i maj hue'tzij jin jusejrataj.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti ja-mua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'ré'can jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciríistu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'ín, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'ré'can jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íij, a'yájna ti'ij tyitaata'íj a'íjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuviij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'tíj jin jájcuan jime' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'íj nu'uj i nyúucarij i ti jájcuaj imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyi'ta'ijtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyí'ijta, mua'aj xu seríj jájcuaj imuáj jáanamujri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan ciinyej i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamuj, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'íin Ciríistu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyú'cuanamuj, majta jájcha'íire' i Ciríistu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tij i Dios jimi.

⁹ A'tíj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'tíj jime' je'ej ti jusíj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciríistu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'tíj, ajta a'íjna i ti a'yan ricíj je'ej ti a'íin tyitaamuá'tyej a'íi pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Tipua'aj síj a'tíj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'tíj ti jaatatyójtje'en, a'íi pu jamuán ajta je'ej pu'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antyipua'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyíhuoj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

I yu'xarij ti huéicaj a'ín ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyira'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyi'muahüire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcu'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej mati'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'í pu a'ín pué'een i nyaj jin huápu'i'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamuj maj tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íij i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'pu'i' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'tíj jin tyihúa'huüire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chu'éj japua ja'ráacij. ⁶ A'í mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeíttyee. A'yaa nu tyi'muahuaviij paj huo'táhuüire'en ti'ij quee tyi'tíj huá'itziitya'aj mati'ij jó'ciinyej, a'yájna ti'ij tya'ráanajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'í mu a'íjna jin muja'ráacij mej mij i Ciriistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tíj ancuriáa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. ⁸ A'í pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuüire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyerij tyihuo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótrefes capu ja'ráastej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ráanajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ¹⁰ A'í nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'í pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'í na'aj jin jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuej a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'í pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'ín tzáahuatyira'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj jir'é'can jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antyipúa'rij

¹³ Jéehua nu tyi'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj ty-imuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'í mu yámuatyojtye' i maj muamujtye. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihúa'muajtyej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huüre' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyoytye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj jajvástara', a'í pu ja'muacha'ij a'íjna jimi i Ciríistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej (2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tya-jamuaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapuá huatányuusij, ajta ijíij ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuaatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuaviiij siaj sij a'íjna jin huatyényo'se'en i nyúucarij i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájtoo mu siaj tyámua' een. ⁴ Ji'nye séecan mu avíitzij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'í mu a'íin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'í mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'ij a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta serij mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej ti'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i jutyéityeristyamua', aj pu'ij hua'antypua'rij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyi'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tíj jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna ti'ij tye'mej a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huüre', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatima'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyi'tíj jime' ti quee xá'puí'. A'í mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tiéj jime' ti quee a'náj já'mui'nyij, a'í pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij je'ej ti tyihua'ráanajchi, a'í mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyéviij, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'íimaj i maj tajapuá já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapuá, ti'ij huatyéenyosej i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevej a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in." ¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej ti tyi'tíj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej mati'ij i ya'muáatyee i maj quee tyojó'itej, a'í mu mij jin jujímua'aj óopua'ritye'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij ti'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jin ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna ti'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'í mu mij jin cui'nyij. ¹² A'í mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj juxie've', a'í mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'tíj ja'astej. A'í mu jujímua'aj mana'aj jucha'ij. A'yaa mu een ti'ij jéetirij maj quee jitzán vijvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een ti'ij ciyéj ti quee

taca', ti'ijta xíjcata' putyí'rijcaj, mu'rij hua'puaj huácuuj majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyín jime', ajta jitzán cuémuxa'aj ájnyinyij ti a'ín pué'een je'ej maj tyi'táj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een ti'ij xú'ra'vej i maj jó'juhua'an jo'tij jo'tíca', a'yaa pu'ij tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jéehua huápu'i'ij jo'tíca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'ijna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee i Dios jitze ma'can tijin: “Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'ij i maj tajapuá tyí'huire', ¹⁵ a'íj pu jin yava'cányesij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'ijna jin huá'xíjtye'en i maj jéehua huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi.” ¹⁶ A'íi mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyi'táj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'ijna jime' je'ej maj jujímua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítyee, mej mij tyi'táj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij huatóotyamua've'en

¹⁷ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Ciriístu' pué'een ti hua'antyíhuoj, ¹⁸ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: “A'ájna ti'ij arí néijmi'i tye'entyipua'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íj muá'ju'un je'ej ti a'íjma tya'ránajchi, a'ijna jime' i ti je'ej pua'aj een.” ¹⁹ A'íi mu a'ín pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huácin'yej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'ej maj tyi'táj jin ricij, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij. ²¹ Siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'ijna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ijna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

²² Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. ²³ Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi, ji'nye jéehua mu huápu'i'ij xána'visi' huasérin a'ijna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzire' i Dios

²⁴ Ajta a'ijna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'íin siaj sij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tij naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, ²⁵ ajta i Dios ti síj na'aj pué'een, i ti tajapuá huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'ijta, a'ijna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ti'ij na'aj jájcuaj ímuáj, ajta íjij, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyej a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ta'aj ij i Ciríistu' huo'taséjratye'en a'íimaj i maj jahuiire', je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij. Ciríistu' pu'ij séej jo'ta'ítyaca' i ti tajapuá tyí'huire', ti'ij jaataséjratye'en a'íjci i Juan, ² a'íi pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' ti aráahua'puaj tya'rá'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyoytye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tíj i Dios jo'tyájcay i ipuárij japua, ⁵ che' ajta a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'íin pué'een i ti anaquéej huatájuuriaca', ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj íyan i cháanacaj japua. Ciríistu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapuá huatányuunyij i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ⁶ a'íi pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'íin huápu'i'ij naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciríistu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'íi mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tye'ítyee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu juyiinyen mati'ij jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ “Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtíj”, a'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'íjci i Ciríistu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj jo'tíj ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaa mati'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'tíj ca'nyíin jin naatajé, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij títua'aj a'tíj ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'táj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítyi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaa' nyej nyij jaaséej a'táj ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítaa á'yi'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antytátzajmee, síj pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyévi, a'yaa pu eenye' tyi'tyéchajca'aj cáanarij jime' ti títi'ij, ajta puásij jin ahuóoji'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. ¹⁴ Cuéeinavi'can pu cácipuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i ji'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'táj ti me'estíj, huápu'ij pu naa tyi'tyama'astáji'caa, ajta ti'ij tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij ja'ancáamu'yej ti tyájujhua'naj ca'nyíin jime'. ¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápu'ij tyí'ítzij ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eerájxirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'ícajmee, ya cuxáa naamu'. Aj pu'ij a'ín na'ajtamuáriej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtij, ¹⁸ nyajta a'ín pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámu'ijcaa, nyajta ijíj nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'ájna jin antyínyamua'ree nyaj hue'tyáanaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríj nyaj hui'rátóonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséej, je'ej ti ijíj tyi'táj tyí'sejre' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáyee. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'táj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ájna i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi mu a'ín pué'een i maj tajapuá tyí'hui're' majta a'ájna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'ín i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'íi pu a'ín tyi'pué'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íjma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'ín a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antytáatimee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta seríj huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ín pué'een i Dios ti hua'antyhuj, ma' ajta quee camu a'ín pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca'aj maj a'ín pué'een i maj tyí'hue'tacaa. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'ájna jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatyee' i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'ájna jime' siaj quee che' a'yan tyí'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyí'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'íj xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'táj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'íica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'ájna i ti antytátzaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'pu' xu ricij a'ájna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'íimaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaítas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'.

⁷ A'íjna i ti iityánamuaj, che' jáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'íjna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápu'ij naa jo'éen i Dios jimi.”

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti a'nájca, ti ajta a'íi pué'een i tu've'tyajtij, a'íjna i ti huamuí' ajta je'en huatájuuriaca'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéjtzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chítyaanyi'ij pué'een. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj maj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'íi mu a'íin pué'een i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyí'tziinye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, j'i'nye a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuaatyésejra tìpua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tìpua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatí'tye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mati'ij a'íimaj i maj majtáhua'aj cui'nyij.”

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íijma i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti ji'tyéechuij i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ijtaj a'íjna i tyiyáaru', siajta mua'aj síoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu jaatáahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij a'íin séjria'ca'aj i Antipas, ti tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'íi mu jaajé'caj a'ájna jo'tij tyejé'ijtaj i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'tij xu jin ootyá'itzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'íjci i nyúucarij i ti jin tyihuá'mua'tyej a'íjna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyej a'íjci i Balac ti'ij hue'tzij jin huo'mué'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íijma jimi i sánturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtáciinyej a'íjna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tìjin nicolaítas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríij sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'íjna jime' i chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cuéeinara', i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'íin jájcuan arí ántyapuj, ajta quee a'tij jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj i a'tij jamua'reej i nyaj jaatátistej a'íjci i tyetyéj.”

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj i yójra' i Dios, i ti ajta a'yan eenye' ava'ji'síjmeé ti'ij tiéj ti atyúumemej, ajta me'estíican iira'íicajmee ti'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tij jin ricij; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' síj ajta síj, i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta

huá'huüre' i séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta ijíj, jéetze' xu seríj tyámua' ricíj sequée anaquéej. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ráanajchíj siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'íi a'íjci i íitaj ti a'yan ántyapuaaj tijin Jezabel, i ti a'yan tyúuxaj ti i Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu'ij hue'tziz jin tyihuá'mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i saánturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' ti'ij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojrasij utáatziz japua, nyajta a'íimaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'íj puéjtziz huo'tá'sij títua'aj mequee jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pua'aj ricíj. ²³ Nyajta huá'cui'nyij i yójmua'mua' i íiti', a'yaa mu mij néijmi'i i maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'íin pué'een i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyi'tíj jin huaríj. ²⁴ Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'íjci i nyúucarij ti hue'tziz pué'een, siajta quee jamua'reej i ti jéehua huápu'íj juxie've' i tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej quee che' tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tíj jin ricíj, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'íi je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'íjtye'en a'íijma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj jájcha'íire' ti'ij a'tíj ti jaatyáaaraxi'in i xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta i nyavástara' nyéetziz tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij ti'ij i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

3

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íimaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íijma i maj a'áa jóosi'rii a Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i maj jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj ará'asej, ti ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi mu'ichij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee síóoche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci ti óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí tímua' tye'entyipua'rij, ji'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj ricíj capu xá'pu'í' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamuaamuá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'in. Títua'aj sequée atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huací'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, ji'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íijma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti ántyapuaaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'íijma jimi i maj jimi tyí'huüre' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' a'íin tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyihuá'ixaatye' i júuricama'ra' i Dios a'íijma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íijma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ijci i ti a'ijna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'iin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ijna i tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, a'íi pu a'ijna jin antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij já'sejre' a'ijna i ti jitzán eeráma'can i David, tipua'aj a'íin tya'antácuunaj, capu i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, na'ríij a'íin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj ti'ij a'tíj tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj ricij, cási' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuunyej siaj sij juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej ti quee jamú'ca'nyisti', siajta síoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íjma i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'tacaa a'ijna jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyéjrij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxi'ín ja'mua jimi, mej mij a'ijna jin jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuaata'íj a'ijna jime' siaj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', a'íj nu jin nyáaj ja'muacha'íj na'mej a'ájna xicáara' mat'íj néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un íiyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' je'ej siaj seríj tyu'muáriej, caxu tyi'tá'care'en ti'ij a'tíj jamuaanáhue' i siaj seríj jaamué'tij. ¹² A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' i nyaj Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapuaj i nyaj Dios, nyajta je'ej ti tyaja'rájtyapuaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'ijna i Jerusalén ti jájcuaj, ti ajta tajapuá je'cáanyey jo'tij i nyaj Dios já'sejre', a'íjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuan jin ántyapuaj. ¹³ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ijci i ti a'ijna jin antyúumua'reej ti huó'cha'iin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ijna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj ajta néijmi'i tyámua' jin een, ajta a'íin pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj ijíj ti tyí'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jin ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jin naa nyojo'mua'raj, na'ríij sequée ca'nyéjrij jin ná'tzaahuatye'ej. ¹⁶ Siajta cíi siana'aj tyiná'tzaahuatye', caxu a'yan tyí'huíire' ti'ij jájtyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua címúajraa, a'íj nu jin a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jin majamúuhua'xíj. ¹⁷ A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáahuíi, ti jee ajta quee tyi'tíj jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' i tyeítyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuavíj siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jí're'can jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyí'cueenaa siaj sij a'ijci ucóochejtya'xi'ín ti'ij quee séejre' i ja'muatyévíj i siaj jatyeví'ra' a'ijci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'ijci i siaj aróohuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihuá'ixaatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íjma i nyaj hua'xie've'. A'íj pu jin siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'pueertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tipua'aj a'tíj náanamuaaj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyáruatyij chí'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyáamue'tij, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixij jo'tij a'íin tyejé'ijtaj. ²² Ajta a'ijna i ti iityánamuaj, che' tyámua'

tyáanamujaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaaty'e' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapuá

¹ Ti'ij a'yan tye'entyipua'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapuá, ajta i nyaj anaquéej jáanamujajri' i ti naatajé ti ajta a'yan namujajria'ca'aj ti'ij a'tíj ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'tíj tyúuxie've' ti a'yan huárinyij majca'huáye.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'tíj jitzán huatyácatyii. ³ Ajta a'ájna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'ij síj i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyi'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astáji'ca' huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'mujaj tijin esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéinavi' mu tyi'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jumu'új jitze ooroj ti jin tyí'taavijhua. ⁵ Ajta a'ájna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváatima'caa, ajta a'ájna i tatzárij a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' ti'ij tyi'tíj ti naa tyi'me'estij ti ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua jì'síj hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájyej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i síj ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévi'ij, ajta i tu've'tyajtíj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj síj ajta síj, ajta jéehua jì'síj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyí'xajta'ca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tijin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'íin pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mati'ijta a'íimaj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyójtzi're'ej a'íjci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu tyítunutaxij a'íjci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajta'ca'aj tijin:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een, tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej, jì'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyí'sejre', muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'íj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij ti jíri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'íjna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu ji'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj i xíjca jime'.

² Nyajta séej huaséj i tajapuá ti tyí'huire', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútye', ajta íyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tíj a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápuí'ij nyeyiinyaca'aj a'íjna jime' maj quee jáatyoj síj ti a'yan tyu'tóoci'puaj ti'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu ti jaaséj je'ej ti tyé'yu'si'. ⁵ Ti'quij síj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i huásij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'íjna i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i Muájyej i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Israel jitze eeráanye, a'íjna i ti David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyámue'tij a'íi pu pújoorej ti'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa ti jin ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huásij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'j'i'síjma'caa, ajta i j'i'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ítyaca' íyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i ti ipuárij jitze acájca, ⁸ ti'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jístijma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jin jahuoca'aj a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'mua' pué'een i Dios.

⁹ Majta jájcuan jin a'yan tyí'chuiicaca'aj tijin:

Muáaj paj ji'réenye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee,

ji'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca',

pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi,

néijmi'caa jitze ma'can i tyeítyee, i maj séej jitze maj eeráma'can,

i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij, mej mij majta tyu'tyáhuire'en a'íjna jimi i Dios,

majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapuá tyí'huire' i maj a'áa ja'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íjma jimi i huásij. A'íi mu huápuí'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye'

ti a'íin ja'ancuriá'an i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta ti'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,

ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'rériaaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin,

tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti naa een, tyajta jimi tyu'táchuiicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'íjna i Dios ti tyú'taahuaca' tajapuá ti tyejé'sejre', ajta íyan cháanacaj japua ti tyí'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti acájca i ipuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij,

che' a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásij, a'íi mu tyítunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

6

A'íjna i ti arahua'puaquej ajvi'tyíhuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséj ti'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i ti ájvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can ti'ij maj huatyényuunyij tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti cuéeinara' huaséj, ajta i ti avá'catyii a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaati'ij, aj pu'ij iirájraa ti'ij hua'antyimue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij.

³ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamujri' ti ajtáhua'aj síij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'. Ajta i ti avá'catyii a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij huo'itziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij síij ajta síij, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'éj.

⁵ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'íj nu séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuj, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i ti avá'catyii, a'íi pu ji'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'itie'raj. ⁶ Nyati'ij nyij a'tíj huánamuajri' ti hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuj i maj júurij, a'yan tijin:

—Séej mediidaj i tyerícuj, a'yaa pu tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéecaj mediidaj i tyerícuj ti títi'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Ti'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i síij i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj ti cí tyí'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu antyapuj tijin: I ti huá'cui'caa. Ajta síij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijtaj i hua' tzajta' i mui'chítyee, ajta je'cácaa jimi i tyeítyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeítyee a'íjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríij cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'íjma jime' i tyi'tyán i maj tyí'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'íjma i maj a'íjna jin huá'cui'iihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tavástara', mu paj ji'rénnya'aj séejre', pajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'íjma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'íjna jime' i maj táacuij?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo'ré'pij ti tyi'títi'ijmee ti tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaaj maj cí tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua'

ihuáamua', i maj majta tyí'huiire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huácu'i'nyij mati'ij a'íimaj.

¹² Ti'ij a'ijna i cánya'aj i ta'ráseevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i cíxurij ti xú'muaa, ajta a'ijna i máxcirie' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'íi mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna ti'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i ciyáara' ca'nyíin jin huatáhuaaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapuá a'yaa pu huataséjre ti'ij tipua'aj a'tíj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jiríj ti huaquéetimee, ajta jo'tíj ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, a'íi mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jiríj jitze, hua' jamuán i tajtúhuaanyij, i maj tyihúa'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyí'huiiria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihúa'jeevaca'aj i jiríj majta i tyetyéj tijin:

—Siata'aj tajapuá rájvetyij siaj sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'ijna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'ijna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' maj jitzán puéjtzij taatásij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij tyo'táviicue'en a'ijna jime'?

7

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios ti hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapuá tyí'huiire', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij, ajta síj jo'tíj i xicáj ja'ancáru'pij, ajta síj ajtyapuáj pujmua', ajta i síj áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'íi mu mij quee tyi'tá'care'ej ti huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríj i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huiire' ti a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tíj jé'ejnyinyiij i xicáj, a'íi pu ji'tyátijcaa a'ijna i ti jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' i tyeítyeristyamua'me'en i Dios ti júurij. A'íi pu'ij ca'nyíin jin huo'tajé a'íimaj i maj a'ijna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij ti ve'ej. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij ti ve'ej, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuaatze' a'íimaj i maj jahuiire' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamujri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'íi mu a'íin pué'een i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ijna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ijna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ijna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'íimaj i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyi'tyéechan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij mui'caa huápu'i'ij hua'sej i tyeítvee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'i'ij ará'axcaa a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íi mu cuéeinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacíj iityepíitima'caa.

¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyíin jin a'yan tyi'tyiejihuaca'aj tíjin:

A'íjna i ti jin tajapuá huanyú, a'íj pu jimi já'ma'can i taj Dios i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapuá tyi'huiire', a'íi mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huásij, majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuiicaj, ajta i ti naa een,

i ti néijmi'i tyi'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtzi're',

a'íj pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'.

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij síij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tyaanyíj maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa tíjin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu merij tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cueenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciríistu' ti hua' jitze ma'can huamu'. ¹⁵ A'íj mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuiire' i tyeyúuj tzejta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íij a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huata'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'íi pu hua'cha'íij ja'mej, a'íi pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rámuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'tíj jin juxaamuijritya'aj.

8

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Tí'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ájvi'tyíihuajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riajraa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu á'tyeej tiquee tyi'tíj namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyi'huiire' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'ráasej.

³ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij mujo've'mej ti ajta tajapuá tyi'huiire', a'íi pu cítzive'rij iityájajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, majta je'en íjcuca jéehua jaatá' ti'ij ja'antyítieeraj a'íjna i maj japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ájcitzujtariaca' a'íjna i íjcuca i muáca'ra'an jitze i ti tyi'huiire' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuooca'aj i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyi'huiire' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu

nyij a'yan tyáanamujri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyái'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyí'huiire' i maj trompéetaj tyi'tyái'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íi pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'tíj atyájríe i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jiríj ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'cñnyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyána'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'ej uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cácaa japua i játya'naj, ajta je'cácaa japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee.

¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antzíivi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeétyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antzíjvi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxciríe', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamujri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyíin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa, cuíi' xaa, cuíi' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxíviij ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej. ² Aj pu'ij ja'antycúj jo'tij ja'tyácun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij ájcitzujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'ej, ajta i xicáj, ajta i máxciríe', a'íi mu ootanámi'huaj muá'raa a'íjna jime' i citzíj. ³ Aj mu mij vítzí'see huataséjre i citzíj tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'ríij íxáj tyi'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íijma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeétyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucúaatze' maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeétyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxciríe', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihua'cui'ca'aj ti'ij tipua'aj tyáxcáj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íi mu i tyeétyee jahuooniyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tái'riitarij, jéehua mu huápu'i'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tái'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzí'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj meríj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tíj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'új jitze,

a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévíj. ⁸ A'yaa mu majta tyityacácipuaca'aj mati'ij úucaa, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájyej tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tíj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i caríáata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'. ¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcáj cuasij, a'íj pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxcirie' mej mij puéjtzij huo'tá'an i tyeítýee. ¹¹ Ajta i ti tyihuá'ijtye' i vítzi'see, a'íi pu a'íin pué'een i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátýee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucáa jime' i Hebreos tijin Abadón ajta huá'nyuucáa jime' i Griego a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolión.

¹² Pu'ríj síij mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'itzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huiire' i ti arájseej, a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'íimaj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxiixij a'íijma i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cácaa i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye a'íi mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'íjna máxcirie' jitze, ajta a'íjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'íi mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'tíj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'tíj ti tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. ¹⁸ A'íj mu jin je'cáj huácuij i tyeítýee a'íjna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta a'íjna i ti a'yan tyaarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'íjna i maj jin jaayí'tin mej mij tyityáacui'nyij a'íi pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see, majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítýee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítýee i maj quee huácuij a'íjna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i saanturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamuarajmee majta quee rácijci'nyive'. ²¹ Camu majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyí'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu majta jaatapuá'citaca' maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' ajta i yu'xarij ti jiri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huiire', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íi pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj i mu'úra' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tya'tátaave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'íi pu yu'xarij iityépijca'aj i jumuáca' jitze ti cile'en, aj pu'ij i ju'íicaj jumuáca'ta' ti pujmua' jin ará'icacataca' i jájtyij japua ti ve'éj, ajta i chuéj japua ará'icacataca' i séej jime' i ju'íicaj útata' ti

pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajíjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájyeej ti jijhuaca'aj, ti'ij huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Mati'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tijin:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yu'xaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huiire' i nyaj jaaséej ti jáytyij japua ja'rá'icacataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'icacataca', a'íi pu ajmécaca'taca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúucaritze' a'íjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jáytyij ti ve'ej, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapuá tyí'huiire' i ti aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij néijmi'i tya'róo'astesij a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'íin tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jahuiiria'ca'aj.

⁸ A'íjna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaj tijin:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huiire' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti ji'tyíi' i jumuáca'ta' pujmua' i ti jáytyij japua rá'icaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huiire', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tijin:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua'tyényi'tze' mati'ij sarátyee, ajta mua'tziivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', nyati'ij nyij jaatyájci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'íi pu na'ra'tziivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íjma i maj tyihua'ijtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'tíj tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyi'tíj cíyěj naatáchuij i maj jin tyí'ite'raciaa a'chu ti huatátyeej, majta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'ej i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íjma mu huatátuii i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxciríe' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ítyij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéicatyey xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pué'een i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúunaj ti hua'puaj ti jimí aja're'vej i tavástara' jimi ti íijan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmuí'ij, hua' tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'íj mu mij jin huo'tyátieeraaj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyi'tyacui'nyij a'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuuj i víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihua'ixaatye' i tyeítyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jáytyij ti'ij a'yan huárinyij ti'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an

a'íimaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta mati'ij ja'antýipua'rite'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyi'táj a'áa je'taméj jo'tij ja'tyácun i tiqee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tij ti'quij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i mui'chítýee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sodoma ajta Egipto, jo'tij ajta i hua' vástara' jó'tateehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéecaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i mui'chítýee a'íimaj i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyityáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua'vej a'ájna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápu'i'ij huatóotyamua've'sij metýí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápu'i'ij huá'itziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta ti'ij huéecaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huá'cui'ijcaa, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. ¹² Mati'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tijin:

—Xié'ejcinyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicíj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'íire'. ¹³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'íj pu jin á'vatzij i tyihua'chi'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítýee huá'cuij. Majta a'íimaj i tyeítýee i maj quee huá'cuij, jéehua mu tyi'tzínýe'ej metyaatatyójtzi'rej i Dios tajapua' ti já'sejre'.

¹⁴ Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéecaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

¹⁵ Aj pu'ij i ti tajapua' tyi'huíire' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tijin:

A'ájna i ti tyí'ijta íyan cháanacaj japua
a'íi pu arí a'íin pué'een i Dios ajta i tavástara',
a'íi mu tyi'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁶ Majta a'íimaj i huásij i maj seityéj japuan muá'cuaj ará'asej i maj majta ju'ipuáa japua acáatyij i Dios jimi, a'íi mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios,
¹⁷ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Tyetyi'muatyojtzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,
mu paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj pajta ijíj séejre',
ji'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrúpij,
pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',
ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj,
pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'íimaj i maj meríj
huá'cuij,

pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'íijma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,
majta i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre',
majta a'íimaj i maj a'jimi tyá'tzaahuatye',
tipua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríj ciléenye' jin metyityatatyíj,
pajta hua'antýipua'rite'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

¹⁹ Aj pu'ij i tyeyúujra' i Dios i tajapuá ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'íjna i chi'ij ti cáleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatyána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzij i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

¹ Aj pu'ij tyi'tíj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyatóatiyi'ij ti'ij xicáj, ajta máxcirie' japua újvaaca'aj a'íjna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. ² Ajta jútza'ca'aj a'íjna i íiti', a'íj pu jin juyiinyaca'aj a'íjna jime' ti já'cui'ca'aj, ji'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. ³ Ajtáhua'aj síj tyi'tíj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájme, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráhua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasíj pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáhua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájcí'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'íjna i íiti', a'íj pu a'ín pu'é'een i ti ca'nyéjrij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapuá jo'tij a'ín já'sejre' ajta jo'tij a'ín jo'tyájcay i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, jo'tij ajta Dios tyámua' yo'uurijtze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuij maj huatyéno'se'en u tajapuá, a'íjna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huüre', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuüre' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuüria'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapuá jo'tyú'uucay. ⁹ Mati'ij mij uye'cájrree a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'íjna i cú'cu'uj ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, a'íjna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájrree íiyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuüria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin utyojo'taxájtaca' u tajapuá a'yan tíjin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapuá huatányuusij, a'íjna i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna i Ciríistu', ji'nye pu'ríj ayo'cájrree a'íjna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamua', i ti ajta a'náj tina'aj tyihúa'xajtzi'raca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'íjma'aj i ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tij, a'íjna jime' ti i cánya'aj je'ráaxirej i juxúure', majta a'íjna jime' i nyúucarij i maj huó'ixaa, camu majta tyí'tzi'nyaca'aj tipua'aj muáacuí'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huácu'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapuá já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cuí' xaa ja'mua jime', ji'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna i tyiyáaru', ajta huápu'íj nyú'camuí', ji'nye pu'ríj jamua'reej ti'quee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'íjna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jéehua i jájtyij ejxirej i jutyényij jitze ti'ij yo'jójtye'en a'íjci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuüi, ji'nye

a'íi pu ootátzi'tyaca' ti'ij atyájrutyey i jájtyij i ti je'ejxárej i cú'cu'uj jutyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'íimaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna i cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyij ti ve'ej ti ja'va'ástimee.

13

A'íimaj i maj hua'puaj i maj huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'táj huaséj ti huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze i jájtyij ti ve'ej eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa sáij ajta sáij, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íjna i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'íicajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénaya'ra' ti'ij muájyej. Ajta a'íjna i cú'cu'uj, a'íi pu néijmi'i jaatátui i ti jin jaayí'tin ti tyi'táj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i i ti jin tyí'ijta ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ³ Ajta sáij i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'íjna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna i tyi'táj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'íjna i cú'cu'uj, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci i tyi'táj, a'yan metyi'xáataj tijin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyi'táj, a'tanyíj óoca'nyej ti'ij jimi huatyényo'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxciríe' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tajapúa maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj ímuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

⁹ Tipua'aj a'táj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyáanaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íimaj i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íi pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyáanajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'táj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítýee. ¹⁴ A'íj pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'íjci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin,

ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyi'tíj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'íj a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'íj jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'íjma i maj quee jaatyáanajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenye', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, i chíjtyaanyi'íj, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'jujhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'tíj huánanan nusu ti a'tíj tyi'tíj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuaatze' je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj. ¹⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yí'tihua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj, ajta i ti jin tyí'itej, a'áa pu jo've'mej a'íimaj tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyey japuan aráasej ti tyí'itej.

14

A'íjna i cánya'aj majta a'íimaj i ti hua'antyíhuoj

¹ Nyati'íj nyij jaaséj a'íjci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej i tyeétyee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapúa je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'íj jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'íj i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mati'íj i maj tyí'cuinaj a'íjna jitze i áarpaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj i chuícarij ti jájcuaj a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj jimi i maj muáacuaaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti jáari'rej a'íjna i chuícarij, sulu a'íi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huíi íyan cháanacaj japua. ⁴ A'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úucaa jamuán, i maj majta jamuán jó'jujhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'íjma pu huáhuíi hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tíj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéecaj i maj tajapúa tyí'huíire'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapúa tyí'huíire', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'íj nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeétyee. Siata'aj jaatyáanajche a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij ti ve'éj, ajta i ti huajéexavi'íjmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu síj i ti tajapúa tyí'huíire' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tíjin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia, a'íjna i ti huo'tyátimue'raj a'íjna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapúa tyí'huíire' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tíjin:

—Tipua'aj a'tíj janajchej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'síimua' i cuátza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'íjna jime' i ti huápu'i'íj

nyú'camui', a'íjna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'í pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'íjna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huiire', ajta a'íjna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcitzuj a'íjna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj jana'michej i tyi'tíj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íimaj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti jútye' a'tyá'já'xajta', a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'xaj tijin: “A'yaa pu tyí'ja'yájna, a'í mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íimaj mu tyámua' tyu'muá'riej.”

I chuéj japua ti tyú'ciiriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeeria'ca', aj nu nyij jéetirij huaséj ti cuéeinara', ajta a'tíj japuan újcatyii ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'í pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huiire' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyiin jin tyaatajé a'íjci i ti jéetirij japua anjo'ojca'tyii tijin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyí'ciirij, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'íjna i ti jéetirij japua áan jo'ojcatyij, a'í pu'ij tyu'riá'tzaj i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huiire' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'í pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaca', a'áa pu síj ti tajapuá tyí'huiire' je'rájraa, a'í pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i ti júxuj iityéchooca'aj tijin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huiire' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsii i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzajta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'íin pué'een i ti jin Dios huápu'ij nyú'camui'. ²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámui'yaca', a'yaa pu'ij ootí'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámui'yaca' a'chu huéicaj anxityej quilloometroj.

15

A'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaa nu huaséj i maj tajapuá tyí'huiire', a'í mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entypuá'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyai'ij a'íimaj i maj jaatyáamue'tij a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyévi'ij ti jahuiire', majta i ti jin tyí'itej i ti jin ántyapuaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyí'huiiria'ca'aj i Dios jimi, majta a'íjna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tijin: Huápu'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jin huaríj, tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

tyámua' pu een ajta tzáahuatyi'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta,
muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatziinye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'rénnya'aj séejre',

néijmi'i mu i tyeítyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,
ji'nye pu'ríj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj i tyeyúuj tajapuá ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu mij tyeyúuj tzajta' je'ráacij i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen ti naa tyi'tyatáatiyi'ij, majta ahuoji'que'ejma'caa jutavíj jitze puásij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta síj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi pu'ij túxa'aj tyihuo'rái'pu'tyej a'íjma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajistíjmee i ti jin huápuí'ij nyú'camui' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna i citzíj, capu che' huatái'riitariaca' ti a'tíj utyájrutyey 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'tíj jin puéjtzij tyihuo'tá'sij a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'íjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camui'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tyeyúuj tzajta' ca'nyíin jin a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápuí'ij nyú'camui'.

² Aj pu'ij síj ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íjma jimi i tyeítyee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íjma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i síj i tajapuá ti tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámu'yaca' i tyévíj jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i síj ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tíj ja'ajéexavi'ijmee, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamujri' a'íjci i tajapuá ti tyí'huüre' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, pajta ijíj pooj séejre', ⁶ ji'nye a'íimaj mu i tyétyacaa huo'cuij i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíj paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujímua'aj mu a'yan tye'entyimué'tíj.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tíj jo'tyéjvee i maj japan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahuatyi'ra'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁸ Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátieeraaj i tyeítyee. ⁹ Aj mu mij huápuí'ij huatyájtaca' i tyeítyee, majta camu jaatáxaahuataca'

i maj jin je'ej pua'aj ricij, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i síij i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'íjna i tyí'táj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'ijtaj. Majta i tyeítýee, a'íi mu uhuóche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapuá já'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj síij i ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'ej ti a'yan ántyapuaaj tijin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáciinyej a'íimaj i maj tyí'ijta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyiij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéicaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'íjna i cú'cu'uj, ajta a'íjna i tyí'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuúsee. ¹⁴ A'íi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íi mu ciinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta, mej mij huatyényo'se'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: “Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti atányeej, ajta tyí'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeítýee jaaséj i ti jutýevi'ra'.” ¹⁶ Majta je'en hua'ajsií néijmi'caa i maj tyí'ijta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj huá'nyuucaa jime' i hebreos tijin Armagedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj síij ti tajapuá tyí'huüre', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij síij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tye'entyipúa'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucaa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyíin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyí'tyesejre' i tyeítýee. ¹⁹ Ajta a'íjna i chájta'naj ti ve'ej, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzi'xi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'íjna i chájta'naj ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jiríj ti huaquéetimee a'íi pu néijmi'i tyaja'huóopua'rixij, ²¹ majta tyéetyee tajapuá je'cáavatzij maj tyatí'ti'ijmee a'íijma japua i tyeítýee, huá'puatýej quiiluj mu tyijetyéma'caa i tyéetyee, majta a'íimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'íjna jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti huóotoj

¹ Aj pu'ij síij ti tajapuá tyí'huüre', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráahua'puaaj tya'rá'asej, a'íi pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséejratýe'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'íjna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutýevij jime', a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áan jo'ojcaj i jájtyij japua ti ve'ej. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, a'íi mu huóoxana'cirej a'íjna jamuán i íitaj, majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj mu huatyáata'ruj a'íjna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huiire' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. A'áa nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyii, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ájna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa. ⁴ Ajta a'ájna i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta c'íi tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ájna i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ajta peerla tyi'tíj. A'íi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'íj pu jitze avá'ajística'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'ájna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'íimaj i úucaa i maj jamue'tij i túmii i jutyévij jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua.” ⁶ Aj nu nyij jaaséj ti i íiti' tahuáaca'aj a'ájna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi, majta a'íimaj i maj huácuij a'ájna jime' maj Jesús jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséj. ⁷ Ajta i tajapuá ti tyí'huiire', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'ájna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájmee. ⁸ A'ájna i tyi'tíj i paj jaaséj, a'íi pu anaquéj séjria'ca'aj, ajta ijíj capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'ájna jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'íimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséj a'ájna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aamí' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ A'yaa pu amitéria'aj ja'mej a'tíj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'ájna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna i jiríj ti aráahua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcaj i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'ijta. ¹⁰ Mua'anxívi'ij i maj meríj huáacuui, síj pu ooj tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ajta i síj capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² Ajta a'ájna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, i maj quee xu tye'entyájrapij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'ájna jamuán i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'íj mu jin jaatátuiire'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antyhuj mej mij tyámua' eenye', ji'nye i tavástara' pu tyihua'ijtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pué'een i tyeítjee, ajta a'íin pué'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyí'ijtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj i tajapuá ti tyí'huiire' tijin:

—A'ájna i jájtyij ti ve'éj i paj jaaséj, i ti japuan anjo'ojca'tyii i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu a'íin pué'een i tyeítjee i maj séej chujéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'ájna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'ájna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu

ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij i tyévira' mati'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti a'ín tyá'xie've', a'ij mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuiire'en a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséej, a'íi pu a'ín pué'een i chájta'naj ti ve'éj i ti tyihuá'ijtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

18

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapuá tyí'huiire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé. ² A'yaa pu ca'nyiin jin tyí'jijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'éj. Pu'ríj hua' chi'ij pué'een a'íimaj i tyiyáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa i pína'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íiyan tyí'ijta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyí'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'ín a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtacaj a'yan tijin:

—Siata'aj eeráciinyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápuí'ij ootyá'itzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'ín puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jsten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'ín séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijin: “A'yaa nu tyi'tyéjvee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasihjariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej.” ⁸ A'ij pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcuí'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huataí'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

⁹ A'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséej ti ájczuj a'íjna jime' ti tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatziinye' i ti jin jajpuéetzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa muáaj mu paj chájta'naj pué'een ti ve'éj, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin períj jajpuéetzij.

¹¹ Majta i maj tyí'to'racaa íiyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'tíj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyámua' tyá'najchij, tyi'tíj peerla, cáanarij ti tyi'jí're'en i ti tyí'me'estij, na'ríj ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'ríj tyi'tíj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyi'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjcuca na'ríj tyi'tíj miirra, nahuáj, aséityij, aríinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta

ya'muáatyee i maj hua' japuan tyí'ti'ijcicaa, nusu cánya'xií, cahuáayu'uj, i cariaáata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' juxa'aj tyeítýee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tijin:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jin tyojo'riej i ti huápuí'ij tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'íjna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatziinye' i ti jin jajpuéjtij, muyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa i chájta'naj ti ve'ej! I ti a'íjna tyi'tyéechan i ti me'estij ti naa een, ajta a'íjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'íjna tyo'carújtye'ejmee i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta i tyetyej ti huápuí'ij tyá'najchij, ajta a'íjna i peerla tyi'táj; ¹⁷ ¡ajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápuí'ij tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muijhuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciinyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéee vivi', a'íi mu a'ímuáj jo'huúistíraa, ¹⁸ ajta mati'ij jaaséej a'íjci i citzíj ti ájcitzujtariaca' ti'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj síj chájta'naj já'sejre' ti'ij a'mújna?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muíinyij ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'ej! A'íj mu jin huochíjtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaaca'aj i maj jin antací'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiye'tzín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapuá siaj já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu siaj ji're'nye'ej séejre' i Dios jimi, siajta mua'aj mu siaj antyíhuaviihuaca', siajta mua'aj mu siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, ji'nye ti'ij i Dios jo'xíjtyej a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tyajamo'xá'puí'íntari'ri'.

²¹ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huíire' tyetyej pu tyítii i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyájríee i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yan tyi'xáataj tijin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'ej Babilonia paj ántyapua, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríj i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'táj tyu'yi'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixicaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chi'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'íimaj i maj moochán huanyéjnye'ichaca'. Ji'nye a'íimaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'íin pué'eenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuaj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj ji're'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyí'chuiicaj u tajapuá

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapuá ca'nyíin jin mui'táj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,
 ji'nye a'íi pu tajapuá huatanyúj,
 a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin,
 ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'íi pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en,
 ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'íi pu arí jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti jutyévira' jin jamue'tica'aj i túmii,
 ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua,
 mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'íjna puéjtzij jaatá' a'íjna jime' ti i íiti' huo'cuij a'íimaj i maj jahuiire' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Alelúuyaj! A'íjna i ti jitzán ájcitzuj i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'íimaj i huásaj i maj seityej japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij síj huajíhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,
 mu siaj viváajma'aj jin tyityatatyíj,
 siajta mu siaj ciléenye' jin tyityatatyíj,
 néijmi'i mua'aj mu siaj jahuiire' siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj.

Tí'ij huatyényeíichij i Cányaj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tyeítyee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj tí'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamuí'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj tí'ij i víityee maj tyényuuca'an. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,
 ji'nye pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara',
 ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en,
 ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i cánya'aj huatyényeíichij.

Ajta i ti íira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'íjna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estíj ti ajta naa een, ti tyama'astáji'ij ti quee choomua.

Ji'nye a'íjna i cáanarij ti naa een, a'íi pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'íica'aj a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tijin: “Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeíichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—A'íjna i nyúucarij nyaj mua'ixaaty'e Dios pu ji'récán jime' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'íicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu jahuiire' i Dios, a'yájna patí'ij muáaj majta a'íimaj i a'ihuámua' i maj a'yan ricíj je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nye a'yájna tí'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'cámua'riityej a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj.

A'íjna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséej ti antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj a'yaa pu ántyapuaj tijin i ti tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'ijtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj. ¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jumu'új jitze, ajta jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'ín antyapuaj, ajta a'íi na'aj jusíj yó'itej. ¹³ Ajta i cáanarij ti tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan antyapuaj tijin i Nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁴ Majta cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapuá já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj ti tyi'tyama'astáji'caa ti ajta huápu'i'ij tyí'ji're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, majta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa. ¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj ti huápu'i'ij tyí'itzij, ti'ij jin tyihuo'puéjtye'en i néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'ín hua' japua jaráriesij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁶ Ajta i máancajra'an jitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "Hua' tajtúhuan i tajtúhuaanyij, ajta i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'ijta."

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i ti tajapuá tyí'huíire', a'áa pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jitze, a'yaa pu ca'nyiin jin tyihuo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútye' ra'ra' tijin:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij i Dios ti tyaja'muacue'tyen, ¹⁸ siaj sij jáacua'nyij i huá'hue'ra' a'íimaj i maj tyí'ijta, i maj tyihua'íjtye' i xantáaru', siajta i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye', siajta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i maj juxáahuaj ciinyej, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', i maj ciléenye' jin tyityatatyíj, nusu i maj va'cán jin tyí'huíire'.

¹⁹ Nyati'ij nyij jaaséej a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin nyajta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua hua' jamuán i juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusi'ria'ca'aj mej mij jaatanyo'si'tye'en a'íjci i ti avá'caj i cahuáayu' japua, majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj mu huatyéevi', majta jamuán a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íjna jitze ma'can, i ti ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muáriej. A'íj pu jin huo'cuanamuaj a'íjna i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj, a'íjma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj je'ej ti antyapuaj a'íjna i tyi'tíj majta jaatyánajchaca'. Aj pu'ij a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íj mu huavívi'ri'huaca', matí'ij mij a'áa huaja'tyáahua'xij júurican jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'íj mu huácu'i'ihuaca' a'íjna jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyényi'tze' a'íjna i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i pína'see tyámua' mu tyityaatajúj'xaj a'íjna jime' i huá'hue'ra' i maj huácu'ij.

20

Ciríistu' pu tyu'ta'íjtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

¹ Séej nu huaséj i ti tajapuá tyí'huíire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin ja'tyáanaj jo'tij ja'tyácun ajta cadéenaj huapísime'ej ti vivéj.

² Aj pu'ij jaatyéevi' a'íjci i cú'cu'uj, a'íjna i ti jájcuaj ímuáj huataséjre, i ti a'ín pu'éen i tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáaji'quej ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj ji'qui'huaj. ³ Aj pu'ij a'áa ye'tyájríee jo'tij ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáanaj ta'aj ij quee che' huá'cuanamuaj i maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej círa'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ipuárij tyu'séj, a'íjma mu jitzán acátýe'tya'aj i maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xíjtye'en i tyeítýee. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'íjma i maj

hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'ijna jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimi, majta a'ijna jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'íimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'ijci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuiire', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Ciríistu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íi mu a'íin pué'een i maj anaquéej huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, ji'nye a'íijma mu jitze ajtyáma'can i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'íi mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Ciríistu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antyimué'tij i tyiyáaru'

⁷ Tí'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'íi pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj tí'ij huo'cuanamuan a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyej pujmua' huacháatimee, ajta a'íjci i ti a'yan ántyapuaj tíjin Gog, ajta a'íjci i Mago, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej tí'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcaj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, a'íijma mu mij tyísiire'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Matí'ij mij néijmi'que' oorióonajchaca' tí'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, matí'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i maj tyámua' een i Dios jimi, a'íijma i Dios tí hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapuá, tí'quij huo'tyáatiej a'íijma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i tyiyáaru', i ti huo'cuanamuj, a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta já'taa i asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'ijna i ti je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'ijna i ti jahuiiria'ca'aj, ajta a'ijna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' i ipuárij tí ve'ej

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj tí ve'ej tí naa tyí'cuenara', nyajta a'ij huaséj i tí acájca. Ajta i cháanacaj, ajta i tajapuá, a'áa pu ja'huóopua'rixij a'ijna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'íijma huaséj i maj huácuij, i maj huáasij majta i maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'ijna jimi i ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' i yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' i yu'xarij i maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. Majta a'íimaj i maj meríj huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj matí'ij móoj júurica'aj, majta je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre i maj atyájcuui i jájtyij jitze, majta néijmi'i i séecan i maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuriaca', aj pu'ij Dios huo'xíjtyej a'ijna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huaríj matí'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'ijna i tí tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'íi pu a'íin pué'een i maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáhua'xij i maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze tí hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

21

A'ijna i tajapuá tí já'sejre' tí jájcuaj ajta i cháanacaj tí ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij i tajapuá huaséj tí jájcuaj, nyajta i cháanacaj tí ajta jájcuaj, ji'nye a'ijna i tajapuá tí anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'ijna i cháanacaj tí mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta i jájtyij tí ve'ej, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséej i chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna i chájta'naj ti'ij i íiti' ti huatyéviche'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij i ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeítyeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta i Dios a'íi pu hua' Dios pu'éenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamuíjritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamuíjritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síj huamuí', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'táj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna i ti aamí' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en i ti tyí'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta i'ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaaj tijin:

—Pu'ríj tye'entyíci'pii huaca'. Nyáaj nu a'íin pu'éen i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huataí'imu'un nyáaj nu huápua'aj jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íi pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj tyú'xana've', i maj tyí'tyacui'caa, i maj úucaa jamuán juxana'cire', i maj tyí'chahuaa, i maj sánturij najchej majta i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'íi pu a'íin pu'éen i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síj nye jimi aje're'nyej i ti tajapuá tyí'huiire' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeítyee, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin:

—Mujo'té'yl'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huiire' nyojoovi'tij jo'tij jiríj jo'tácaj ti huápuí'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápuí'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyatáatiyi'caa ti'ij i tyetyéj ti huápuí'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyí'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'tíj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'íi mu eetyú'uuca'aj i maj tajapuá tyí'huiire', ajta néijmi'que' puéertaj jitze síj ajta síj a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéecaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj jé'ejnyinyii, ajta huéecaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéecaque' tyá'pueertaca'aj áatyey pujmua', ajta huéecaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti

japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'íj pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' ti nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'íi pu tyí'tíj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj ti ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin jaatyé'iten a'chu tij ve'ej i chájta'naj, ajta a'chu ti antayóhuaj i puéertaj, ajta a'chu ti ájtyeej i ti ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu ti huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapuá tyí'huiire' a'íi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'íjna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quilometro'j pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'íjci i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéecatyej japuan anxívi'j meetroj pu ájtyeej, ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyeetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyétyacaa.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tijin diamante, ajta néijmi'i i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámua' tyí'taavijhuaca'aj a'íjna jime' i tyetyéj ti huápu'i'ij naa huasé'rin, anaqué'ej pu a'íjna i tyetyéj ti a'yan ántyapuaj tijin diamante, ajtáhua'aj síj i zafiro ti puíríci'j, ajta a'íjna i ágata ti tyetyéj pué'een ti síichira', ajta a'íjna i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántyapuaj, ²⁰ ajta a'íjna i ónice ti yú'xare', ajta a'íjna i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'íjna i berilo ti cí tyí'tyoomuara', ajta a'íjna i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'íjna crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cí tyí'hua'raa, ajta a'íjna jacinto ti nacámuaa, ajta a'íjna i amatíista ti naa tyí'nyeerí'ij. ²¹ A'íjna i puéertaj ti tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi'i i cáyej ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tyeyúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'íjna i tavástara', i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'ree, a'íi mu a'íin pué'een i tyeyúuj, ajta a'íjna i cánya'aj. ²³ Ajta a'íjna jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxciríe', ji'nye a'íi pu jin i Dios huányeerí'ij, ajta a'íjna i cánya'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'íimaj i tyeítyee a'íi mu nyéeri'iste' cínyej muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chítjaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'puertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatíca'aj ta'mej, ²⁶ a'íj mu jimí tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'ij i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyí'tíj ti xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'tíj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'íi mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'íjna i játya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

¹ A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' pu játya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej muí'yej, ajta a'íjna i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij ti'ij i cristal, ajta a'áa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'íjna i cánya'aj.

² Ajta a'áa jé'ta' je'cámu'yaca'aj i cáyej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatima'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'íi pu a'íin pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huiire' mej mij a'íjna jin tyihuó'huatye'en a'íimaj i maj séej chu'ej japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyí'tíj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej.

A'íjna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'í pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tyeítyeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'í mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'ín ántyapuaaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, ji'nye a'í pu tavástara' i Dios hua'tátzavi'raj ja'mej, majta a'íimaj mu tyí'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—A'í pu i nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'récán jime'. A'íjna i tavástara' i Dios, a'í pu a'yan tyihuo'tá' i ju júuricamej a'íjma i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'í pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ityaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'íjma i maj jahuiire' i Dios je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij.

⁷ —Jiye'tzín nu uvé'nyesij!

iChe' huatóotyamua've'en a'íjna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamuaajri' nyajta jaaséej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamuaajri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire', nyej nyij jaatyáanajche. ⁹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuiire' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuámua' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, ji'nye pu'rij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹¹ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'réenye'ej séejre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

¹² —A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti síj tyí'tj jin huaríj. ¹³ Nyáaj nu a'ín pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyajta a'ín pué'een i nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaquéej huataséjre ti'ij quee xu tyí'tj séjria'ca'aj, nyajta nu a'ín pué'een i nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij ti'ij tye'entyipua'rej ijíj ti tyí'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj tyí'jo'sicaa i tyúucaanaa ti'ij a'yan tyihuo'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyej jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, majta i maj tyí'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacui'caa, majta i maj sánturij na'michej majta néijmi'i i ti a'yan tyihua'ráanajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ityaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuiire' ti'ij tyajamuaté'exaatyé' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'ín pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti oochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mujo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna ti'ij tyé'yu'si'

a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'cácaa jóo'uunaj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jaci'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jín júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i ti a'íjna jín a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tíjín:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'ín tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'ín.